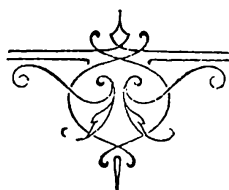

STUDENTSKÁ □ HLÍDKA □

ČASOPIS
KATOLICKÉHO STUDENTSTVA

ROČNÍK I.

S REDAKČNÍM SBOREM ŘÍDÍ VILÉM BITNAR.

U PRAZE 1909
NÁKLADEM „ČESKÉ LIGY AKADEMICKÉ“
TISKEM KNIHTISKÁRNY V. KOTRBY.

OBSAH.

Básně.

	Strana
J. V. K.: Katol. akademikům českým	59
Karpíšek Jaroslav: První máj	101
Kvílický J. M.: Apotheosa	6
Rajnoch A.: Vzpomínka na Řím	24
Rychnovský K.: Z podzimních motivů	27
Tetmajer Jan: Noční chvíle	11
Vileta Jar.: Hudby posvátnost	28

Pojednání.

Ph. C. Jar. Drobný: Vznik České Ligy Akademické	25
JUC. Fridrich Vilém: Pojem sociální otázky	98
Havelka Jan: O významu „Volného sdružení katol. studentstva středoškol“	2, 22
Dr. Fr. Hrachovský: Katolická kolej	39
Hronek J. M.: Charakter	12, 26, 42
Hrůza A.: „Los vom Rom“ v druhém vydání	53
Vstaňte!	117
Janda Josef: Naše činnost o prázdninách	95
Junek Fr.: O vývoji hudebních nástrojů	8, 54, 138
Úpadek hudby chrámové na venkově	170
Kraus Stanislav: Podstata sociologie	91
Malý Frant.: Studenti na Lužici	6
Marius J.: K poměrům českého studentstva	76, 100
Machar a křesťanství	133
Moravan: Tisk a organisace	9
Nosek Fr.: Katolicismus brání hospodářskému pokroku	57
Hospodářská pokročilost na českém severu	125
Národnost a katolicismus	149, 165
Poledne Václav: Studentské epištoly	73, 88
Ing. Racek Václav: K založení „Spolku Českých Akademiků v Brně“	97
Resl Josef: Abstinencismus	120, 135 153
Dr. Reyl Fr.: Charakter sociální otázky	21, 37
Seifert Václav: Něco z vnitřního života v semináři	94
Srch J. A.: Pěstujme řečnictví	157, 167

	Strana
Stašek Boh.: Reforma středních škol	40
Reorganisace bohosloveckých sjezdů velehradských	70
Stelè Fr.: Otázka slovinské university	86
Synek Vláda: Jednorocní dobrovolníci	5, 28
Trčka Fr.: Die Freiheit der Wissenschaft	171
MUDr. Vinař Jos.: Domnělý konflikt	4
Doma či do ciziny?	69
Z historie borromejského divadla	118
Z Růže Václav: Kardinál Wisemann	. 122

Belletrie.

Kronus V. Š.: Rondeau	13, 55

Provolání.

Kollegové abiturienti!	85
Úvodem	1
Václav Beneš Třebízský	85

Hlídky: Kulturní, středoškolská, slovanská, vysokoškolská (ve všech číslech),
ženská (číslo 1.).

STUDENTSKÁ HLÍDKA

LIST KATOL. STUDENTSTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK I.

LEDEN 1909.

ČÍSLO 1.

Úvodem.

Před dvěma roky založeny v Praze a v Brně první studentské spolky české, které si vytkly stanovami svými stanovisko přísně katolické. Nutná potřeba je vyvolala. Nezbytno bylo zajistě pro studenty, kteří přinesli si na vysoké školy přesvědčení katolické, utvořiti si středisko, kde by se mohli navzájem posilovati a brániti proti přechetným útokům se všech stran na ně podnikaným.

Studentský časopis pak jest jen dalším krokem v našem vývoji. Před rokem asi počali jsme studentskou rubrikou v týdeníku „Nový Věk“ a ježto přirozeně nestačila, zakládáme list samostatný.

Program náš jest jasný. Je to známé heslo Sušilovo:

*Církev a vlast, ty v mojích miluji sestersky se nadrech:
každá půl, každá má moje srdce celé.*

Hájití tedy chceme a prohlubovati jak zájmy národní a vlastenecké, tak zájmy církevní a katolické. Proto hodláme přinášeti články ze všech oborů věd, psané po většině studenty samými, abychom se cvičili pro činnost pozdější, rozhledy po zjevech náboženských a kulturních, rozhledy po školství vysokém, středním i odborném a zvláště bohaté zprávy o životě slovenských katolických kolegů. Ukázky poesie budou osvěžovati obsah.

Jan Havelka, bohoslovec:

O významu „Volného sdružení katolického studentstva středoškolského“

Mám-li promluvit o významu „Vol. sdruž. katol. studentstva středoškolského“, musím se aspoň několika slovy zmínit o dnešní situaci katol. studentstva na střední škole, abych tím spíše mohl dedukovat nutnost tohoto sdružení.

Jest skoro nemožné, ale smutná zkušenost ukazuje, že nynější studentstvo podkopává nejkrásnější ideje, vzešlé z pevného přesvědčení katolického, a že stává se postrachem studenta katolíka a s čistým svědomím mohu říci, celého českého národa. — Řeknou mi snad kolegové z nepřátelského tábora, že snad nepochopuji, aneb ani nechci pochopiti, že oni jsou právě velikými a nadšenými bojovníky za práva lidu, za jeho svobodu svědomí, a že nejsou tak surovými, aby sáпали nejposvátnější věc člověka, náboženství, ne, to že prý oni považují za věc soukromou, za věc jednotlivce! Ale tu hned pravím, že není tomu tak, že oni hledí zahladit stopy víry a se světa sméstí Boha a jeho církve!

Nač by útočili na náboženskou výchovu ve škole? Nač by si ku př. mladá generace státoprávně-pokroková — v níž jsou i středošk. studenti (!!)) na svém sjezdě ustanovila:

„Sjezd žádá a bude v tom směru pracovat, aby: 1. veškeré školy od nejnižších do nejvyšších byly uvolněny od vlivů byrokratických a klerikálních.“ („Radikální Listy“, č. 32, r. 1908).

Není to přímo útok na náboženskou výchovu mládeže, není to ohrožením českého národa? Jaký pak — táži se — bude národ, když mládež — naděje vlasti — ochuzuje se ve jménu svobody o krásný poklad, o náboženství? Ci snad náboženství je skvrnou národa a lidské společnosti vůbec?

Co praví ku př. Plato? „Neznalost pravého Boha jest nejhorší rána morová všech obecných záležitostí!“ -- a dále — to na srdce kladu kolegům nevěrcům — „Všelike společnosti základ boří ten, kdo náboženství boří!!!“

A otec českého národa, Palacký: „Každý rozumný musí uznati, že kde není Boha, není ani mravnosti, tam člověk může klesnouti k pouhému zvířeti!“ A to přece snad nechce pokroková strana!

Bohu však budiž žalováno, že snahy této strany našly již i ohlasu u naší mládeže studující!

Dnes student se svými ideály je hotov, dnes hotov je s Bohem a jeho naukou!

Vy, kteří ještě studujete střední školu, víte nejlépe, jak náboženství katolickému směřují se kolegové-nevěrci, jak urážejí vaše city náboženské, a jak vás donucují respektovati své smýšlení vůči vašemu přesvědčení!

Táži se: „Bylo tomu vždy tak?“ Nikoli. Slyšte, co vypravuje dp. Horák, kníže arcib. notář a farář v Dřevčicích, žák gymnasia jičínského před 50 lety: „Bez nucení a bez reptání chodili jsme do kostela každodenně; neposlední pohnutkou k navštěvování kostela byl nám milý a účinný zpěv. Na mimořádnou oslavu služeb Božích svátečních a nedělních přispíval převelký sbor gymnasia vyššího. Když před pozdvihováním varhany byly umčkly a studentstvo i ostatní obecní na kolena kleklo, a za hrobo-

vého klidu harmonický souzvuk našich pěvců s kůru chrámového zahlaholil, nebylo jinak, než jakoby libozvučný vánek jejich modlitby s hvězdných výšin do svatyně splývající příznivé sobě měkké struny mladistvých srdci vyhledati a jako tajuplnou harfu Aeolovu rozezvučeti usiloval.“

Tak tomu bylo před 50 lety. A dnes? Jen neznabožecký proud a u některého studenta dokonce anarchistická ozvěna! A příčinou toho je styk s akademiky rovněž nevěřícími, kteří jsou hlasateli „Volné školy“, „Volné myšlenky“, kteří za svou práci považují jen akce protináboženské, jak tomu dosvědčují „Snahy mladé generace“ (rozuměj nevěrecké), kde se praví na str. 35.: „Některé ještě momenty naší práce ve vysokoškolském studentstvu: Je to především zavedení stálých manifestací proti rozpínavosti klerikální, jimž předcházela památná akce proti kolleji Arnošta z Pardubic.“ — A tento spisek je věnován nejen vysokoškolskému, nýbrž i středoškol. studentstvu.

Jiným orgánem studentské nevěry je „Časopis Pokrok. Studentstva“, jenž oheň a síru dští vůči všemu, co je katolického. A kolportéři jeho? Studenti středoškolští. Jen čtěte ten plátek, a uvidíte, co jest jejich cílem, co jest jejich chloubou.

Cílem odkřesťanštit, chloubou nevěrecká zášť, zuřivost, jakž dokazuje dotyčný časopis v roč. XI., čísle 6.: „Při pohřbu Čechově Svaz nedal si líbiti, aby jeho řady byly zpestřovány klerikami theologů a členů klerikální Ligy, jakž si byl umínil.“ A byl jsem svědkem, k jejich cti mluvit bych nemohl.

Mohl bych uvést mnoho důkazů akce protináboženské ve studentstvu středoškolském. Ale jen jeden uveřejním: Vypravoval mi jeden kandidát učitelství: „U nás, scilicet v uč. ústavě, hoši pořádají přednášky protináboženské, přesvědčují, (!) že není Boha, a že člověk může býti ctnostným i bez náboženství. (!) Svou řeč opírají o výroky nejlepších mužů, Rousseaua a jiných.“ — Náhodou četl jsem i já některé výroky z Rousseaua a dímu mu: „Viz, jak Rousseau píše o té ctnosti: „Někteří by chtěli založiti ctnost na pouhém rozumu, než přiznávám, že neshledávám pro mravnost nižádného solidního základu než v náboženství!“ A tu mně dí kolega: „Vidiš, tohle u nás ještě nikdo neřekl, že i Rousseau ve skutečnosti psal pro náboženství!“ S tím jsme se rozešli. (Mohu říci, kde se tak dalo v minulém školním roce, a snad i dosud děje.)

Tak tedy se vzdělávají budoucí učitelé ve svých kroužcích, ovšem tajných.

A k tomuhle má katolické studentstvo mlčky přihlížeti?

Katolické studentstvo nesmí se ozvati a zahájit památnou akci proti nevěře, jejíž nositelé sedí ještě ve škamnách školních?

Katolické studentstvo nesmí se seskupiti kolem kněze-katechety?

Zakazuje ovšem jistý § všeliké strannictví ve školách středních, tedy i pokrokářům, ale když ti § nedbají, nedbáme my jich také, a stýkáme se, jako pokrokáři, s budoucími občany akademickými, a tvoříme si stranu, ovšem duchovní, proti níž žádných nestává §, a sdružení to je katolické, na základě katol. náboženství zbudované!

(Příště konec.)

MUDr. Josef Vinař:

Domnělý konflikt.

Chci říci několik slov o starém, mnoho probíraném tematě. Křesťanský názor světový a věda přírodní zdají se býti mnohému člověku myslícímu, po případě i nemyslícímu, tak sobě protivny jako oheň a voda, že nebylo by možno na jejich smír pomyslet. Marně se poukazuje na duševní velikány přírodních a exaktních věd, neboť většině lidí dnešních jest dáno, aby vidouce neviděli a slyšíce nerozuměli.

Rozdíl mezi názorem křesťanským a mezi názorem sestrojeným na základě pouhých poznatků vědeckých existuje skutečně a záleží v tom, že filosofie těch, kdož zjevení neuznávají, na jistém místě se zastaví, nechťic jíti dále, kdežto náš názor, naše zkoumání jde dále a hlouběji.

Uvádím příklad z oboru lékařského.

Věda lékařská zkoumá zjev nemoci a pátrá po jeho příčinách. Našemu badání jsou přístupny zevní změny na chorobném organismu doplněné subjektivními údaji nemocné osoby, jsou přístupny i změny hlubší, na něž soudíme z výsledků výzkumných method fysikálních a chemických. Velmi cenné údaje nám poskytuje pathologická anatomie a zkoumání bakteriologické. Dopátrá-li se věda specifického činitele, který tu kterou nemoc působí, dopracovala se cíle, služba, kterou lidstvu prokázala, jest veliká.

Avšak i nauka víry mluví o nemoci. Slýchali jsme, že nemoc může býti zkouškou člověka, ve které se čistí jako zlato v ohni, že může býti trestem, že může býti zvláštní milostí.

Táži se, jest tento názor metafysický v odporu s pozitivními výzkumy vědy? Nikoliv! Vědecký výzkum postupuje až k poslední příčině materiální, ale dále nejde; není to také jeho úkolem. Není proto však nikterak v odporu s vědou, kdo jest přesvědčen, že za touto poslední příčinou materiální jest ještě řada příčin jiných, které sledovány jsouce, vedou až ku prapříčině všeho bytí, k bytosti, která řídí svět.

A k této prapříčině musíme dojít, když pátráme po původu života organického, a zvláště když usilujeme vysvětliti účelné spořádání přírody. Všecka fakta, vědou skutečně dokázaná, uznáváme a přijímáme, ale svůj názor náboženský si necháme; věda ho nikterak neoslabí, naopak, ještě jej posílí.

Člověk může býti výborným botanikem, může znáti dopodrobna chemický a biologický postup, kterým zrno obilné klíčí, až dozraje v klas, ne-soucí bohatá zrna; to však nikterak nevádí, aby člověk věřil v Prozřetelnost Boží, jež stará se o výživu lidí, aby se modlil o chléb náš vezdejší.

Kdo přemýšlí o světě, může dojít k mnohému zdánlivému konfliktu, ale toho netřeba se lekat; hlubší přemýšlení věc vysvětlí. Pravda jest jedna, hlediska mohou býti různá, a cesty, vedoucí z rozličných východisek, musí se setkat, jen není-li ten, kdo po těch cestách kráčí, zaujat, aby vlastní vinou zabočil na scestí. Nelekejme se záhad a zdánlivých konfliktů! Pracujme dále a zkoumejme! Stojíme na pevném a pravdivém podkladě, proto rozhodnutí nemůže nám nikdy býti nepříznivo, ať se jedná o obor vědecký kterýkoliv.

Professor Willmann kdysi napsal: „Kopejte hlouběji, a všude narazíte na katolickou pravdu!“

Ta slova vpišme si do srdce. Ona nám budou pohnutkou ku pilné, intensivní práci vědecké.

Vláďa Synek:

Jednoroční dobrovolníci.

Co nevidět opět nastanou odvody, ku kterým musí se dostavit i naši studenti, kteří mají právo sloužit jako jednoroční dobrovolníci, a k tomu mohou si i sami vybrati pluk kterýkoliv.

Nyní jde o to, ke kterému jíti, kde by byla služba pohodlnější? Jak známo, většina našich dobrovolníků odbývá si svou službu vojenskou doma, jen tu a tam některý slouží ve Vídni, některý dokonce zabloudí i na jih, avšak to jsou jen ojedinělé případy. Soudí se, že doma nebude ta vojna tak zlá, že se snáze snese.

Avšak takto by neměl jednat žádný český student! Vždyť přece je všude jedna velicí řeč, stejná cvičení, což je to pro studenta junáka, plného nadšení, ideálů, podívati se trochu dále za humna do světa. Musíme-li na rok přerušiti svá studia, proč bychom neměli věc zaříditi tak, abychom si přece něco odnesli z té vojny?

A k tomu naskýtá se nám v Rakousku velmi vzácná příležitost. Ta různost krajin, ta směsice národů! Tam v Alpách obdivuješ nebetyčné velikány, věčným sněhem pokryté, tu zříš širé pustý, zde poznáváš Kras se ztrácejícími se řekami a jezery, tam zíráš na vlnící se moře snad po prvé ve svém životě, tu žasneš nad bujnou jižní vegetací.

A tolik různých národů! Němci, Poláci, Rusíni, Slováci, Maďaři, Rumuni, Italové, Slovinci, Chorvati, Srbové atd.! Zde může se naučiti nejen řeč, nýbrž i pozná celý život toho kterého národa. Co platno stále vybízeti k vzájemnosti slovanské, pořádati velkolepé sjezdy, nemůžeme-li se řádně dohovoreti, neznáme-li řádně jeden druhého.

Tu dlužno hledati příčinu neúspěchu akce za vzájemnost slovanskou. Kdybychom si rozuměli, pak bychom si pověděli jeden druhému, co každého tíží, co mu chybí, pak bychom se dovedli semknout v pevný šik za svá práva.

Zde však se nám k tomu naskýtá příležitost velmi vhodná, a český student by ji měl opominouti? Zajisté že nikoli!

Nyní je ještě otázka, kdy je nejvhodněji jíti sloužit. A tu bych myslil, že nejlépe je jíti hned po maturitě, kdy je každý ještě zvyklý pořádku ze školy. Kdežto na universitě si zvykne býti již spíše samostatným, jednat dle své vlastní vůle, tu pak se mu zajídá býti všude na slovo pohotově, všude řídit se jen rozkazem.

Proto, kdo myslí, že bude asi odveden, ať raději se dá odvésti hned po maturitě a jde sloužit k pluku buď do Haliče nebo na jih. To budiž zásadou každého českého dobrovolníka!

Čechům nejbližší jsou Poláci. Přiučiti se jazyku polskému nedělá velikých obtíží. Ve Lvově zároveň pozná i Rusíny. V Haliči vidí náš student celý život Slovanů, někdy tak slavných, jichž dějiny jsou proslulé a zároveň tragické, kteří i dnes v umění i literatuře vyrovnají se všem národům. Ve Lvově může pozorovati zároveň hned dva národy, pátrati, kde vězí příčina ustavičných nedorozumění mezi Poláky a Rusíny, či vina je na oněch či na těchto.

Mimo to katolický student najde tu též dobré katolíky. Polský národ je katolický jako jsou katolíci jeho studenti. Připomínám jen, že na př. v aféře Wahrmundově téměř všichni studenti polští vyslovili se proti, a v Čechách — čeští studenti chtěli za něho stávkovati! (Příště konec.)

J. M. Kvilický:

Apotheosa.

Čechie! Ty strome lípy
 ve slovanském sadě —
 stihly tě sic zloby šípy,
 nepodlehla's zradě!
 Kořeny Tvé z rodné zemi
 život další ssají,
 píseň šumiš haluzemi,
 včelky med Tvůj znají!

Nevymřely, nevymizí,
 dál a dál se šíří —
 z kořenů vždyť míza ryzí
 v jejich žilkách víří!
 Kde ta chybí — život není...
 List sám zmirá suše,
 zvadlý padá, barvu mění
 — Renegátská duše!

Tisíc let už Tvoje stálost
 v půdě vlastní vězí,
 proti bouřím vytrvalost
 Tvoje nezná mezí!
 Ač kol Tebe různé zvěsti
 letí jako střely —
 Tvoje svěží ratolesti
 dosud nevymřely!

Na kmen ruku démonickou
 napřaženou k ráně,
 zadržela zlobu lidskou
 jenom vůle Páně!
 Víra, již děd v srdci míval,
 v které hledal síly —
 mluva, kterou Boha vzýval:
 Ty Tě probudily!

Probudily ze sna klínu,
 vláhy Tobě daly,
 aby Tvoje květy v hlínu
 smutně nespádaly!
 Živ Tě vláha: řeč a víra
 otců každou dobu —
 Jinak padne lípa sirá
 jen na příkrov hrobů!

František Malý:

Studenti na Lužici.

Roku 1894 v srpnu byl jsem po prvé na lužické „skhadžowance“. Co je to „skhadžowanka“? Schůze, nebo, chcete-li, sjezd lužických studentů škol středních i vysokých. „Serbská studowaca mlodžina“ má dvě schůze do roka. Jarní, která se pravidelně koná o velikonocích v lužické metropoli, ve staroslavném Budyšině; druhá jest „hlowna“ o prázdninách letních a koná se v některé ohrožené obci na národnostní hranici, kde třeba je vzpruhu a posily srbským venkovanům.

R. 1894 konala se tato „hlowna skhadžowanka“ ve vesnici Bukecích, při dráze, na jihovýchod od Budyšina. Nezapomenu nikdy na dojem, který učinila na mne schůze tato intelligentních, mladičkých lidiček, kteří se přišli radit o svém vzdělání v mateřštině, o vydávání srbských knih a časopisů, o sbírkách na mateřský dům atd. Z celé Lužice sešli se tu studenti, ovšem z Lužice Horní, uvědomělejší. Dolní Lužice zastoupena vůbec nebyla, tam život národní jest nepatrný. Budete se domnívat, že sešlo se jich hojně, na sta. Ó nikoliv! Na Lužici si myslíte všecko en miniature: země neveliká, národ nečetný, čítající o něco málo více duší než dvojnásobná Plzeň. Celý život národní,

vůbec vše je zde nepatrné, malé, chudičké, ale tím spíše dojímavější. Sešlo se tenkrát na skhadżowanku studentů na 40. Překvapili mne as 4 studenti, okrášlení buršáckými cereviskami. Na německé půdě nemají ovšem takového významu jako v Praze. Tam je to odznak studenta, v Praze Němce. Průběh schůze: Předseda „hlowny starši“, studující práv na universitě lipské, tuším Hermann, zahájil schůzi několika slovy. Pak všichni povstali a zazpívali znárodnělou píseň „Hišce Serbstwo njezhubjene“. Neposlouchaje textu, myslil bys, že zpívají „Hej Slované“; aspoň melodie z polovice je táž. Refrén písně „Serbja, Serbja dobudu, Serbja wostanu“, mohutně zaznívající, nutil k přemýšlení: ti mladí lidé přísahali tu na praporek národní, volali v písni samého Boha důvěrně o pomoc. Kdož nevzpomenul by na doby ideálního probuzení a citění našich českých studentů za dávných, dnes už dávných dob? Po zpěvu podávali zástupcové jednotlivých studentských spolků zprávy o své činnosti. Kolosálního nic jsme neslyšeli, ale drobnou, tichou práci. Studenti lužičtí při svém skrovném počtu sdruženi jsou ve spolcích: v Praze, Lipsku a Budyšině. Nejdůležitější spolek lužický je v Praze — tedy mimo vlast, ale přece mezi bratry. Je to spolek „Serbowka“. Půjďte-li na Malé Straně Lužickou ulicí, všimněte si tichého domu na nároží ulice Mišenské. Tam mezi stěnami tohoto domu — je to lužický seminář — strávili léta mladického ohně, tam se připravovali nejlepší mužové Lužice, kněží: Hórnik, Čišinski, Skala, biskup Lusčanski a j. Lužický dům čili seminář koupili a nadacemi opatřili bezmála před 200 lety šlechtí Lužičané, bratři Jiří a Martin Šimonové. Zde vzdělávají se katoličtí synové niv lužických, jako gymnasisti i jako theologové. Jsou v semináři i Němci, a těch bývá i více než rozených Srbů. Lužičtí Srbové založili si zde už roku 1846 „Serbowku“, která skutečně svědomitě se přičiňuje, nahraditi studentům to, co jim střední škola odpírá, vzdělati se totiž v mateřštině. Členové spolku (a jsou jimi všichni Srbové v semináři dlící), mají co týden schůze, v nichž studují gramatiku a syntaxi mateřského jazyka, čtou lužické spisy, deklamují, čtou historii svého národa a vzájemně posuzují vlastní práce literární. V předposledním čísle časopisu „Lužica“ r. 1907 najdete program činnosti Serbowky pro loňský školní rok. Podepsán je „starši“. Pro zajímavost jej opisuji. „Serbowka má 14 členů; z těch jsou 3 bohoslovci a ostatní gymnasisti, již jako poddaní krále saského musejí navštěvovati německé gymnasium malostranské. „Starším“ byl theolog Jan Cyž, I. podstarši Miklawš Just, II. podstarši Jakub Wjačlawk, oba též theologové. Náš programm: „starši budže pokročować a dopřednjese literaturu Serbow w I. semestrje a přeńdže w II. k socialnopolitiskemu wuwicu Serbow. I. podstarši budže wukladować řečnicu a to specielnje deklinaciji a II. podstarši budže nam dale wo stawiznach (dějiny) Budyšina řečeć. Dale: přednošować ma kóždy wyšši gymnasiast trójcy, deklamować kóždy nižši gymnasiast štyri króc. W kóždej hodzinje ma so porjadnje jedyn originalny nastawk (článek) wotedać, přečitać kritisować a na taflí porjedzić. Knihownja so dospolnje z nowa zezarjaduje... Tuton naš program přewjedžemy swěru a energiscy po našim hesle „Bohu k česći, Serbam k spomóženju“. — Jistě jste dobře rozuměli; lužičtina není češtině cizí. Taková je činnost spolku Serbowky! Činnost, zdá se, nepatrná, a přece důležitá. Kde by se naučili lužické syntaxi, pravopisu, když školy jim toho neposkytují? — Vracím se ku skhadżowance. Mimo Serbowku byli tam také členové lipského spolku, zvaného „Sorabicum“. Tento spolek mívá obyčejně méně členů, většinou evangelických theologů. Význam tohoto nejstaršího spolku, již r. 1716 založeného, spočívá v minulosti, v předešlém století. Nyní jeho činnost je nepatrná. Své hodiny mívají každý pátek v universitní budově lipské. Členů má letos 9, z nichž jediný jest medik, ostatní

studující theologie evangelické. — Kromě těchto spolků zasluhuje zmínky i spolek gymnastů budyšínských „Societas slavica Budissinensis“. I tyto na každé skhadžowance podávají své celoroční zprávy. Zprávy dočteny, podávány jednotlivé návrhy, pronášeny vlastenecké řeči. Slyšel jsem mluvit rozhněné mládí, slibovali, přísahali si, že věrni zůstanou svému slovanskému původu i lidu. Slova otcovská promluvil k nim tehdy na skhadžowance přítomný miláček lužického lidu, Čech, spisovatel Adolf Černý. Jeho tichý, vážný hlas tak mile dojímal. Na konec zase všemi zpívána píseň národní! Oknem zaznívala ven na náves Bukey, kde vesničané svátečně oděni byli shromážděni a těšili se z toho, že není popelkou a není opovržena ta jejich libozvučná mateřština. Sjezd byl korunován večer koncertem čistě lužickým. Jako drahou relikvii schoval jsem si tištěný program. Koncert, při němž pěvecké sbory budyšínské pělý skladby srbských komponistů: Kocora, Krawce, Slodeńka, byl velmi čteně navštíven. A nemálo mne překvapilo, když mezi posluchači seznal jsem i dosti Němců, kteří neznajíce záští národnostní, přišli poslechnout krásných písní měkké lužičtiny. Z tohoto kratičkého obrázku lužické skhadžowanky vycítujete jasně van ovzduší našich let šedesátých — ovšem zase jen v miniatuře. Nic z těch směrů, které nyní hýbají myslmi mladými našeho dorostu studentského, neozývá se z tohoto obrázku; ani se nemůže ozývat. Poměry naše a poměry lužické — jak veliký rozdíl! Žár a zájem vlastenecký mezi studentstvem lužickým roste rok od roku. Doufejme, a na studentech to záleží, že poněmčovací system v Německu najde ve studentstvu tomto mocnou hráz, a národ neohrožené harcovníky.

František Junek:

O vývoji hudebních nástrojů.

Již v dobách nepamětných duch lidský snažil se prostředky k ruce stávajícími vytvořiti nástroje, jež by dotykem ruky neb i jiným způsobem v chvění uváděny, vydávaly sluchu příjemné zvuky.

Stopy této snahy pozorovati můžeme v kulturních dějinách více méně všech národů, a nenadsazují nic, řeknu-li, že hudba vždy zaujímalá ne-li první, tož jistě přední místo v umění. Následkem toho snadno lze stopovati vznik a vývin jednotlivých hudebních nástrojů, z nichž obzvláště strunné prošly věru celou stupnicí nejpodivnějších proměn, nežli ustálily se v podobách, v nichž teď se užívají.

Abych učinil věc přehlednější, promluvíme nejprve o nástrojích strunných (resp. smyčcových), zajisté prvé místo v hudbě praktické zaujímajících, a na druhém místě pokusím se pokud možno výstižně vyličiti historii nástrojů dechových.

V celém starověku není nijaké stopy po nástrojích smyčcových, ani u Řeků, kteří v té věci udávali směr, nenalézáme žádné památky, jež by svědčila o tom, že by byli vyluzovali na nástrojích strunných tony jiným způsobem, nežli drnkáním.

Ovšem nemůžeme popřít, že nástroje, jako lyra a kytara u hudby milovných obyvatelů Hellady k značné dokonalosti přivedené, staly se dobrým materiálem k vynalezení hry jiného způsobu nežli drnkáním — hry smykem.

Vlast nástrojů smyčcových dlužno hledati v zemích západoevropských. S určitostí nelze říci, v které době teprve vyskytují se nové tyto nástroje, leč dá se tušiti, že již před X. stoletím existovaly velice primitivní, jednostrunné nástroje, tvaru podlouhlého, jež dotykem smyčce vydávaly tony chrčivé. Během XIII. století ustálily se dva tvary smyčcových nástrojů, jeden s ozvučným tělesem vyklenutým, druhý s plochým.

Takto upravené nástroje, pod různými jmény se vyskytující, měly s počátku jednu strunu, později až čtyři.

Prvý druh však vymizel již v století XVI. pro svou nepraktičnost, a udržely se pouze nástroje s tělesem plochým, které po různých proměnách, byvše i v různých velikostech stavěny, nabyly konečně tvaru houslí nynějších (vynálezcem jich se jmenuje jakýs Kašpar Tieffenbrucker roku 1511), zdokonalených, jak známo, v horní Italii, zvláště v městě Cremoně.

Tázeme-li se, proč právě mistři tamější dovedli zhotovovati tak výtečné nástroje, musíme odpověděti, že vedle jejich osobní zručnosti byl jim k ruce zvláštní druh dříví, tak zv. jedle balšámová. Běžná jsou jistě každému hudebníku jména Amati a Stradivari, jichž a jejich nástupců sláva sahá do XVI. a XVII. století.

Ti nejdříve zhotovovali pouze housle diskantové, později pouštěli se i do stavby nástrojů objemnějších, s tonem hlubším, nynější violy, violoncella a basy.

Od dob mistrů italských podoba nástrojů smyčcových se téměř vůbec nezměnila, ano nynější houslaři takřka otrocky řídí se slavnými vzory Stradivariů a Amatiů. Majíť pravé Cremonky v dnešní době obrovskou přímo cenu, a i nástroje, které stáří se vykážati mohou, za drahý peníz se kupují; a přece jsem přesvědčen, že na mnohých kůrech povalují se různé starobylé nástroje smyčcové v zaprášených a pavučinami obetkaných skříních, které nevšímavostí ředitelů kůru, aneb snad častěji nedbalostí samých majitelů pomalu tlí, an jen nepatrné vezdy opravy bylo by zapotřebí, aby takové nástroje, na pohled sešlé a bezcenné, proměnily se v nástroje zvuku čarovného.

Vedle houslí a jim příbuzných již jmenovaných nástrojů sluší zmínku učiniti též o harfě, které s prospěchem se užívá zejména v operním orchestru pro barvitost a dramatický účín.

Jediná, z drnkavých nástrojů uplatňovaná harfa (ostatní podobné nástroje zatlačilo z orchestru pizzicato smyčcových nástrojů) zbyla z různých, ve středověku a i novověku až do XVII. století tak oblíbených mandolín a kytar. Harfa v nynější podobě zdokonalena byla až ve století XVIII. a XIX. Roku 1820 Erard ve Francii vynalezl dvojnásobný pedál, jímž se přeladují struny o jeden neb dva půltony výše, v kteréžto podobě bez podstatných změn se harfa až dosud užívá. (Příště dále.)

Moravan :

Tisk a organisace.

Nikdo neupřel, že nynější doba jest pro katolíky velice smutná. Na všech stranách zuří boj proti katolickému náboženství: náboženství chtějí vyhodit z rodiny — zavedením rozluky manželské, náboženství chtějí vyhodit ze školy — usilující o „volnou“ školu, náboženství chtějí vyhodit ze státu — odloučením církve od státu. Jak by to potom u nás vypadalo,

utvoří si každý obraz sám, podívá-li se do „šťastné“ Francie, kde již podobnou reformu mají. Zločinnost, zvláště pronikavý vzrůst zločinnosti u nedospělců a úbytek obyvatelstva jest jasným důkazem, že víra i mravnost ve Francii mizí. Z poctivých Čechů zajisté si nikdo nepřeje, aby i u nás nastaly podobné poměry.

A přece jsou v dnešní době lidé — a jest jich, bohužel, velmi mnoho, kteří si přejí francouzského zařízení — a při tom se vydávají za vlastence! Jinými slovy, tito lidé chtějí, aby náboženství bylo našemu lidu vyrváno, a tím si zároveň přejí, aby národ náš mravně zahynul. A nazývají-li se při tom všem vlastenci, zneužívají tohoto jména. Katolíci nesmějí k těmto podvratným tužbám hleděti nečinně, nýbrž musí vystoupiti a hájiti neústupně svých práv. A čím?

Pravou cestu ukázal nám blahé paměti zesnulý biskup královéhradecký, Edvard J. N. Brynych, když v jednom svém pastýřském listě napsal: „Proti spolku spolek, proti knize knihu, proti listu list.“ Ano, v nynějších dobách musí se každý katolík, kterému není lhostejný osud jeho náboženství, starati, aby katolický tisk byl co nejvíce rozšířen, neboť to jest jediný bojovník, který hájí katolických zájmů našich před veřejností. Moc tisku jest správně oceněna rčením: „Tisk jest sedmá velmoc,“ t. j. s tiskem se musí právě tak počítati, tisk může způsobiti právě takové převraty jako veliká říše. A proto my musíme použití tisku k probuzení, k sesílení a k hájení náboženského vědomí. To, že nesvědomití novináři se posmívají tiskem zařízením církevním, že tiskem rozšiřují překroucené dějiny církve a národů (Bílá Hora) a že tiskem vytýkají církvi jen ty hodnostáře církevní, kteří nebyli hodni svého úřadu (o dobrých — a těch je ohromná většina — se v podobných tiskovinách nedočteme), musí nás povzbudit k tomu, abychom my dobrým tiskem napravovali to, co špatný tisk pokazil. „Není to nemožno. Jen třeba ještě více agitace a hlavně většího tiskového rozmachu, a k tomu především a hlavně nutno obrátit v době nejkratší všecku naši snahu a vše naše úsilí,“ píše „Hlas“ ze dne 28. října 1908, pojednávaje o volbách do zemského sněmu dolnorakouského. A na jiném místě: „Čilá agitace a rozšířený tisk jsou hlavní oporou jejich (křesť. soc.) řad vedle živého slova jejich vůdců.“ Již z těchto důvodů se musíme starati o zvelebení a rozšíření našich listů, neboť pouze časopis rozšířený může svému úkolu dostáti.

Teprve tehdy, až se postaráme o náležité rozšíření našeho tisku, budeme i organizačně silni. Vztah mezi tiskem a organizací dá se naznačiti asi takto: Tisk jest otcem organizace, a proto organizace jako hodná dcera zajisté se postará o to, aby její otec byl vážen a ctěn — aby tisk byl hojně rozšířen. Moc organizace jest nemenší než moc tisku. Teprve tehdy budou jiné strany o straně katolického lidu šetrněji mluvit, až uvidí, že veliké řady, silná organizace katolická nedá si své přesvědčení tupiti lečjakým člověkem. Leč činnost organizační není u nás vyvinuta jak by měla býti. Až bude v každé vesničce skupina „Sdružení katolického lidu“, můžeme říci: „Moc jsme vykonali,“ ale nesmíme říci: „Dost jsme vykonali.“

Právě po založení skupiny naskytá se pravá práce, chceme li, aby skupina něco platila, aby nebyla nulou. Toto záleží hlavně na předsedovi. Jaký předseda, taková skupina. Čilý předseda snadno získá členstvo ke společné práci, která zajisté zaujme mysl každého, že se přičiní, aby nebyl v činnosti ve skupině poslední. Přednáškami získávají se noví členové a starší se utvrzují, slušnými zábavami a divadly se organizace podporuje hmotně. Největší zřetel ovšem musí býti věnován poučování. V tomto oboru

zaujímá spolková knihovna přední místo. Tělo bez jídla, duše bez čtení se nevyvinuje. Spolek bez knihovny jest tělo bez duše. Ale při výběru knih jest třeba dáti veliký pozor, aby se snad nedostala do knihovny kniha špatná! Kolik zkažených srdcí mají na svědomí různé krváky, detektivky a oplzlé knihy! Proto pozor, veliký pozor na knihy! Nejlépe jest obrátiti se na některé katolické knihkupectví, které nám potřebné knihy zaopatří.

Též přednáškám musíme věnovati náležitou pozornost. Dobrý řečník uchvátí svou řečí posluchače tak, že potom s větším nadšením, s novými silami konají své práce vůči organisaci. O témata snad nebude zle. Časové otázky, úvahy a události, historie, přednášky apologetické najdou zajisté porozumění u posluchačů.

Co se týče zábav, platí lidové pořekadlo: „Všeho moc škodí.“ Skupina nesmí se zvrhnouti v nějaký zábavní kroužek. Čtyři, pět divadel do roka stačí úplně.

Naznačil jsem zde v krátkosti, jak se máme chovati ke dvěma tak důležitým, a přece dosud katolickým lidem tak zneužívaným mocím — tisku a organisaci.

Jan Tetmajer:

Noční chvíle.

Nejistým chvěním měsíc se šine,
tříští své pršky v barevných tónech
gotických oken.

Strhané tahy mrtvého Krista
věncem svých stínů ověnil bledých
v oddané lásce,

stříbrem svých slzí orosil skráně,
prokvetlé stonky modravých kříčků,
krev které smáčí,

v narudlý granát věčného světla
prskl své záře planoucí jiskrou
k jemnému plání

Přísvit ten tlumí mystiku vroucí,
kterou kol stěny tajemné dýší
k obrazu Krista —

vzdechy, co steskem proniklé byly,
nesou se jasně k raněné skrání
nesmělým křídlem;

k očím se tulí, na kterých stopy
polibků duše, jež odnášela
v náruči život;

v koruně skryté vzlykem svým pláší
bolesti muky; svou vroucí touhou
v ranách krev stává.

V klidu té chvíle oči se budí,
neznámých světů vzplála v nich svatost.
žehnání plná.

Jos. M. Hronek :

Charakter.

„Život je boj,“ často tvrditi slýcháme . Někomu dříve a jinému později nastane okamžik, kdy jeho pohádkově krásný stánek v nívěč se shroutí — pozná svět, a v této chvíli počíná boj, ve kterém jen ten zvítězí, kdo za vyšším cílem spěje. Ni na pravo, ni na levo nehledí, ale dle svého dobrého přesvědčení jedná — „řídí se dle svých zásad“, nebo „to jest charakter“, usuzujeme. —

Vzor charakteru jest ten, jenž kdysi pravil : „Zapři sebe sama, vezmi kříž svůj a následuj mne!“ Tak nabádal člověčenstvo, takový životní návod nám dával. I vyslechli přčetní a následovali zářný Kristův vzor!

Chceme zde pojednati o jednom z Jeho následovníků — o vůdci Irů :

Danieli O'Conellovi.

Irský národ a náš ode dávna sdíleli osud stejný — oba bojovali za víru a svobodu. Irové počátkem XVII. století mnoho zlého od Angličanů zakoušeli. Tisíce jich bylo pro katolické náboženství pobito. Lesť a zrada uvrhly v porobu náboženskou i politickou Iry. Než Bůh jinak stanovil — — neměl zahynouti národ víře oddaný!

R. 1775 v Carhenu (hrabství Kerry) narodil se Daniel O'Connell, osvoboditel Irska. Když dospíval, měl se státi knězem dle přání rodičů, jelikož však kat. víra potírána, a tedy i výchova kněží znemožňována, byl nucen odebráti se z vlasti do Francie, kdež v kolleji sv.-omerské oddal se studiu theologickému. V době, kdy zakončoval studia tato, proklamovala se Severní Amerika za stát neodvislý od Anglie — tím vznikly Spojené Státy Severoamerické.

Za okolností takových vláda anglická příliš byla sevřena, tak že povoliti musila Irům parlament, školy, vyučování náboženství, právo kupovati statky — když pak vypukla ve Francii revoluce, povoleni i právníci a důstojníci. To vše působilo na mladého O'Conella, v jehož srdci plála vroucí touha prospěti svému národu. Rozhodl se, že opustí kolleji a připravovati se bude pro život veřejný. Tak se i stalo — studoval práva v Lincoln's Innu. Bystrý duch a snaha horlivá záhy přivedly Daniela O'Conella k cíli kýženému. — Stav se advokátem, v brzké době osvědčil se jako výborný právník a řečník — zastánce hlavně chudých, opuštěných spoluobčanů!

Zatím vláda anglická, v jejíž čele William Pitt, znovu proti Irům si vedla nespravedlivě tak, že r. 1798 vypukly bouře — — potom roku 1800 zrušen irský parlament. — Po prvé v této době vystoupil 25letý O'Connell na řečništi veřejném, a ohnivou, láskou k víře a vlasti prodchnutou proslovil řeč. Varoval lid před násilím, za to však nabádal k vytrvalé, poctivé práci! Irský parlament zmizel úplně v anglickém, a to bylo příčinou, že po celé vlasti zakládány politické spolky pro obnovení práv ztracených.

O'Connell vynikl záhy a stal se předním členem zmíněných organisací. S největší rozhodností bojoval proti křiklavému bezpráví Anglie. Když nastalo splynutí obou zemí — „unie“ — páčil se společný dluh státní na 446 millionů, kdežto samotný irský 20 millionů — v londýnské sněmovně mělo

zasedati 169 poslanců, ale Irsko obdrželo sotva sto! Tím usilovněji, nevybočiv z mezí zákona, Daniel O'Connell zastával stanovisko práva a spravedlnosti. Účastnil se všeho podnikání jednot vlasteneckých pro osvobození církve a národa — přímo zázračnou mocí svého slova strhl na svoji stranu celý národ bez rozdílu stran. Duch jeho dozrál, zájmy dospěly, a pevné předsevzetí s poctivou touhou neslo se jedním cílem: Učiniti konec anglické nespravedlnosti. — Na obranu katol. víry zakládal jednoty katolické zároveň s vynikajícím právníkem a horlivým vlastencem Schlibem. — Skrovné byly sice počátky — 8 mužů — ale neminul rok a k heslu O'Conellovu „Irsko Irčanům, svoboda katolíkům!“ hlásilo se sta tisíc, tak že v několika letech jednota od něho založená čítala po celé zemi milliony členů.

Daniel a jeho přátelé vychovávali Iry v uvědomělé občany. Angličané trnuli, vidouce, že irští otroci mocí netušenou se probouzeli. Již nežebrali a neprosili za svá vlastní práva, nýbrž je požadovali. Nadšení pak pro všennárodní blaho dostoupilo takového vrcholu, že i chudý Irčan uvolil se platiti dobrovolnou národní daň. Daniel O'Connell nikdy nepoužil násilí — říkával: „My chceme bojovati beze zbraně — my nebudeme válčiti — není nám toho třeba, jest to cosi nelidského, surového! My si dobudeme práva, kterého nemáme — pomocí práva, kterého máme. Krvavé vítězství má samo zárodek nových hojů a konečné porážky. Nekrvavé vítězství, dobyté zbraní pokoje, dobyté zbraní slova, mečem přesvědčení bývá vždy vítězstvím dokonalým, konečným. Takové vítězství nevolá o pomstu — — —“ Ke konci praví: „My nechceme bojovati — my však našemu nepříteli nedáme pokoje ani oddechu; on musí chtět nechtět každé hodiny, dnem i nocí, na hodech i v chrámech slyšeti náš hlas, on nesmí již míti myšlenky, kteréž bychom jemu nepokazili, radosti, již bychom mu neztrpčili, spánku, z něhož bychom jej nevyrušili.“ Tak mluvil i jednal O'Connell.

Angličané se vztekem pohlíželi na vzkvétající dílo irské — kladli léčky jak mohli, O'Connell mistrně dovedl nástrahám těm se vyhnouti. I žaloba byla podána, že štvě a bouří lid — byl sprostěn.

Myšlenka irská slavila morální vítězství — to Angličany ještě více popudilo — zakázali irské spolky — omezili občanskou svobodu.

(Příště konec.)

V. Š. Kronus:

R o n d e a u.

Na východní straně záměčku jest zanedbaná zahrada. Před lety pečoval o ni panský zahradník, ale nyní již po několik roků byla spustošená, zapomenutá.

V zadu, v rohu terasy, bylo velmi milé místo, které bylo dějištěm mnohého zajímavého výjevu. Bylo to elipsovité prostranství, na jehož periferii tyčily se do závratné výše mohutné buky, skýtající spletenicí svých kmenů, větví a listů chládek. A před kmeny obrovských buků byla v kruhu řada sedátek, jejichž opěradla, zčernalá nepohodou, pyšnila se tu a tam nějakým významným aphoristickým výrokem neznámých i známých mistrů, vrytým ostrým nožkem do poddajného dřeva. I na mnohém pni buku byly

vryty písmeny, data a jiné značky. Jakoby na tom odlehlém místěčku odehrálo se kus dramatu.

Zastrčenému onomu místěčku říkali rondeau. Říkali mu tak majitelé zámečku, jejich známí, ale i prostý lid, který to od pánů pochytil. Říkali tomu tak od nepamětna a nevěděli proč. Říkalo se tak již dávno, a nebylo pamětníka, který by příčinu toho objasnil.

V rondeau meškávala ráda paní Otilie, choť majitele zámečku, a uváděla tam své četné návštěvy.

A často bylo rondeau místem rušna a bujného veselí, a často bylo ztichlé a posvěcené sladké dumě. A bylo krásné a vhodné, aby se v něm jásalo, snilo i štkalo. Byla to taková tichá svatyně duší obtížených radostí i žalem...

Zpuštěná a zádumčivým steskem naplněná zahrada pyšnila se také dlouhou romantickou alejí růží, jež vedla od vchodu až k zátíší rondeaua...

Byl podzimní den, pohlcený záplavou žlutých paprsků dohořívajícího slunce, prosycený vůní dozralého ovoce, zvadlého, spadaneho listí a hlíny čerstvě rozorané pluhem a branami. Slunné, podzimní odpoledne.

(Příště konec.)

J. M. Kvílický:

Dvěma poetům.

Motýlové zahalení
v hedváb svatých illusí —
Slavici dva rozepění
na růžové haluzi —
Potápěči v moře citů
neúnavní, blažení,
hledající v duše skrytu
perlorodky nadšení —
A čím dál jste ještě byli
ve svých tužbách národu:
to vše v písni své jste vlili
velebici svobodu!

Jako jiskry toho žáru,
který háral v prsou Vám —
Rosa jak do suchopáru
kterou deští Pán Bůh sám —
Jako pel, jež včelka sbírá
pilně do svých medných cel —
Jak hra s nebe, za níž zmírá
mezi lidmi svár a žel —
jako zvony, které buší:
„Žijte lépe — nechte hřích“ —
Jsou ty písni Vašich duší,
v něž jste každý sebe vdých’!

Nezašli jste tedy na vždy
za tu věčnou oponu!
Proroci — to cítí každý —
nepodlehnu zákonu!
Jen to tělo klesá dobou — — —
nezmírá syn dobrých mús!
A tak v lidu i Vás obou
dále žije genius!
Proto, pěvci — samotáři!
Věčné krásy na křídlech
vznesli jste se v slavozáři
nad nás: Zeyer, za ním Čech!

===== Věstník vysokoškolský. =====

Návštěva české university. Počet posluchačů na c. k. české universitě Karlo-Ferdinandově v zimním semestru dle stavu ze dne 31. prosince 1908 jest následující: Na fakultě právnické posluchačů řádných 1648, posluchačů státního účetnictví 266, mimořádných 8, hospitantek 13. Na fakultě lékařské řádných 597, řádných posluchaček 19, mimořádných posluchačů 15. — Na filosofické fakultě posluchačů řádných 896, posluchaček 38, kandidátů učitelství, kteří absolvovali reálku 143, pharmaceutů 105, frekventant 1, ostatních 81, pharmaceutka 1, ostatních žen 85, hospitantů 20, hospitantek 83. — Na fakultě theologické posluchačů řádných 98, mimořádných 11. Celkem zapsáno jest v zimním semestru 1908-9 4128 posluchačů.

Řádných posluchačů na české technice v Praze ve stud. roce 1908 až 1909 jest 2616 (loni 2418) a mimořádných 197 (123). Dle jednotlivých odborů věnují se posluchači studiu: staveb. inžen. 969 (799 starších a 170 letos immatrikulovaných), pozem. inž. 101 (67 - 34), stroj. inž. 638 (468 - 170), techn. chemie 279 (203 - 76), kult. inžen. 182 (125 - 57), zemědělství 134 (95 - 39), obec. oddělení 323 (152 - 171).

Kterí studenti jsou nejpilnější? Ministerstvo vyučování zaslalo zemským školním radám seznam kandidátů, kteří pro střední školy v roce 1908 složili zkoušku před komisemi na 7 předlitavských universitách. Celkem nabylo 692 kand. úplné způsobilosti, a to na universitě ve Vídni 201, na české v Praze 195, v Krakově 76, ve Lvově 68, na německé v Praze 54, v Innomostí 46, ve Štyrském Hradci 34 a v Černovicích 18. Z čísel těchto patrné, že nejpilnější studenti jsou na české universitě v Praze, kde složilo zkoušku o 6 kandidátů méně než na universitě ve Vídni, ačkoliv universita vídeňská má dvakrát tolik posluchačů. Bumly německých studentů a vytloukání hospod mají na slabých výsledcích na německých universitách hlavní podíl.

Lektorát řečnictví. Před nějakým časem spolek českých právníků „Všehrd“ činil kroky v příčině zřízení lektorátu řeč-

nictví. Nepřihlížeje k tomu, že se zde jednalo o zdokonalení kolegů právníků, musí se konstatovati, že byla by záhodna realizace instituce tak významné pro studenty vůbec. — Čím dále tím více stává se nutností, aby každý, kdo na životě veřejném když ne výhradně, tedy z části podíl brátí míní, se zdokonaloval v řečnění. Jest sice známo, že „poeta nascitur, orator fit“ — než doba přítomná, jakož i budoucnost našeho národa vyžadovati bude řečníky dovedné ale i ušlechtilé. Trojí druh řečníků shledáváme: jedni mluví, aby se o nich mluvilo — tedy příčina velice nízká, druhí vystupují na řečníště, majíce na mysli cíl dobrý, ale tento jest smísen s ctižádostí — konečně třetí — ti předstupující buď před tvář lidí, nebo zastupující v soukromí zájmy všeužitečné — svoji osobu do pozadí staví — řeční pro dobro věci — s nadšením, neaspírující na slávu a lesk, ni na dlouhé referáty novin — jsou to ryzí povahy, které spojují ušlechtilé zásady s uměním svým. Tedy, jestliže otázka lektorátu akutnější státi by se měla, což by katol. studenti uvítali se zájmem, ano i účastenstvím, musilo by se dbáti i stránky výchovné — nikoliv jen formy, zásad řečnických, ale i pohnutek cíle. Každý z účastníků by si uvědomil, že jedenkrát vlohy řečnické vynaloží dobré věci národní nebo vědecké atd. — a pak jistě naše universita by vychovala řečníky vrstvy třetí — nejlepší! Kéž dílo započaté se uskuteční!

Stávka na egyptské universitě. 1200 žáků university Al Azhar v Kairu zahájilo stávku, poněvadž jsou nespokojeni s vnitřním zařízením university. Žádají nové učitele pro moderní vyučování, bezplatné propůjčení knih jako ve vládních školách, a aby byli spravováni universitní radou.

Lidová Polytechnika v Petrohradě. V těchto dnech ustavil se v Petrohradě komitét pro zřízení „Lidové polytechniky“ jejímž účelem je poskytnouti širokým lidovým vrstvám kromě všeobecného vzdělání také vzdělání odborné, řemeslnické, technické atd. Polytechnika má začít svou. činnost co možná v nejbližší budoucnosti.

===== Věstník středoškolský. =====

Návštěva českých středních škol ve školním roce 1908—1909. V letošním školním roce — jak „Zora“ oznamuje — jest v Čechách 34 gymnasií s vyučovacím jazykem českým (s Akademií hr. Straky) se 322 třídami (52 paralelek). Studujících jest celkem 9423 a 105 privatistů (oproti

loňskému roku: 9594 a 74 priv.). Nejvíce studujících má gymnasium na Král. Vinohradech (571), pak v Příbrami (421); nejméně jich má gymnasium pelhřimovské (157) a litomyšlské (170). Reálek českých jest letos 28 s 10.123 studujícími a 146 privatisty. Nejvíce navštěvované reálky

jsou: na Králov. Vinohradech (710 stud.), v Praze II. (601), Praze III. (586), Českých Budějovicích (467), Plzni (457), Mladé Boleslavi (453) atd.

Nový typ středoškolský zaveden byl dosud na gymnasiích v Kolíně a v Litomyšli. Nepovinnými předměty jsou v Kolíně: Němčina, těsnopis, zpěv, ruština, angličtina, řečtina, kreslení a modelování. V Litomyšli kromě toho ještě deskriptiva a praktika přírodovědecká, chemická a fyzikální. Lze s jistou zvědavostí očekávat výsledky dosažené na nových typech středních škol, dosud velmi chválených.

Studentská dílna otevřena byla ve Lvově minulého roku. Studující budou moci ve volný čas zabývat se v ní technickými pracemi všeho druhu, čímž nabudou rozhledu a zručnosti v životě, sesílí tělesně a zapomenou na nedovolené zábavy. Mnohý z nich najde tam i pravý cíl života.

Přeložení hlavních prázdnin na středních školách jest otázka, kterou od delšího času zabývá se ministerstvo, učitelstvo i širší veřejnost. Ministerstvo kultu a vyučování vyzvalo nedávno sbory učitelské na středních školách, aby po-

jednaly, zdali by nebylo s prospěchem přeložení hlavní prázdniny z dosavadní doby od 15. července do 15. září, na dobu od 1. července do 31. srpna. Otázkou tou zabývala se také konference středoškolských ředitelů ve Vídni konaná, již účastnilo se 48 dolnorakouských ředitelů, zastupujících usnesení svých učitelských sborů. Zpravodaj ředitel Gläser doporučoval přeložení doby prázdnin na období největších par, t. j. na měsíc červenec a srpen. Avšak většina ředitelů prohlásila se pro zachování dosavadního stavu, a návrh referentův, aby prázdniny byly přeloženy, padl 31 proti 17 hlasům. Také professorský sbor I. německého gymnasia brněnského jednomyslně se vyslovil pro zachování doby dosavadní, zvláště z toho důvodu, že mnohým studentům, kteří jsou nuceni pro chudobu svých rodičů celé prázdniny prožít v městě, poskytnou aspoň chladnější týdny na sklonku prázdnin potřebného osvěžení. Dosavadní doba prázdninová osvědčila se v rakouském středním školství již po tři desetiletí, poněvadž počátek prázdnin položen do středu doby nejparnější a konec do středu doby chladnější.

Ženská hlídka.

Spolek Vesna v Brně konal valnou hromadu, na které přehlédl svou blahodárnou činnost v oboru svých škol. Snaze výboru, udržovati ústavy své ve stálém rozvoji a pokroku, dařilo se i v roce minulém. Ke škole průmyslové připojen ústav nový, kurs ku vzdělání učitelek vaření a hospodářství, který dosáhl práva veřejnosti. Základní obnos na stipendia školám Vesním rozmnožen mnohými odkazy a dary. Žákyně měly školy Vesniny v uplynulém roce 1318 a účastnic kursů večerních bylo 375. Starostkou Vesny zvolena opět paní Adéla Koudelová. Přejeme hojně zdaru!

Katolický měsíčník „Eva“, který pěstuje literaturu krásnou i poučnou se zřetelem k ženské otázce, počal v lednu vycházeti již v šestém ročníku. Chce jako dosud přinášeti i v novém ročníku vesměs dobré práce od osvědčených svých pracovníků a pracovníků, jakož i zdravé pokusy nových talentů. Bude si všimati, pokud místo stačí, uměleckých a literárních novinek, zvláště pokud budou souviseti s křesťanskou kulturou a ženskou otázkou. Též přinese v novém ročníku hojnost populárních přednášek, jež v minulém ročníku obliby získaly.

Katolické ženské kolleje zřizují se při universitách anglických v Oxfordě a Cambridgi. Církevní úřady ze strachu před duševní nákazou nedovolovaly katoličkám vstup na obě university a postarají se o universitní vzdělání žen tímto způsobem.

Sociální vzdělání dívek má býti po-
jato do osnovy vyšších dívčích katol. škol. Vedle skupiny přírodovědecké, matematické a historicko-filosofické má býti i skupina sociálně-paedagogická. V náboženském vyučování má býti kladen veliký důraz na lásku k bližnímu, jež by čelila třídnímu kastovníctví, u žen tak hluboce zakotvenému. Má se pěstovati pochopení a porozumění všem třídám.

Eliza Orzeszkowa počíná uveřejňovati současně dva romány z památného pro Poláky roku 1863: „Hekuba“ v „Przeglądzie Powszechnem“ a „Bóg wie kto“ ve „Świato“. Zasloužilá 67letá spisovatelka jest dosud neúmorná v práci. Vedle románových děl vycházejí zvláště v poslední době z jejího pera drobné náladové a kontemplativní črty, jež zřejmě ukazují, že autorka již úplně a vědomě se přiklonila ke katolicismu. Patrně i z toho, že tiskne některé své práce v časopisech výlučně katolických.

Věstník slovanský.

HNUTÍ CHORVATSKÉHO KATOL. STUDENTSTVA. Před 10 lety oznámen byl z Prahy revuí „Hrvatska misao“ po prvé zápas proti vši dosavadní kultuře a životu chorvatskému. Tento boj započali někteří studenti, kteří byli v Praze, aby pokračovali v universitních studiích, ježto byli ze záhřebské university relegováni, že spálili maďarský prapor, když r. 1895 král meškal v Záhřebě. V Praze, v době studií, přisvojili si idee pokrokařské, tu nejhorší stránku nejkulturnější země slovanské, a rozhodli se toto sítě moderní nauky proti víře přinést také do Chorvatska. Sítě to bylo skutečně rozseto nejen tiskem, literaturou, nýbrž také mezi našim vysokoškolským a středoškolským studentstvem, a začalo vydávati svůj plod. Nastala roztržičnost, osobní a nepoctivý zápas nejenom v tisku a politice, nýbrž také v literatuře, zmizel idealismus, a tato nemoc počala zachvacovati také společenský život. Vůbec nastal všude zmatek, kam dospěly jejich rozvratné idee. Chorvatský národ byl všecek jako začarován, a málokdo proti tomu veřejně a otevřeně vystoupil. Když někteří akademici ve Vídni viděli, kam všechno to vede, založili před 4 lety spolek „Hrvatska“ s kulturním programem pod heslem: „Vše za vlast a víru“. Jako byla akce proti víře vedena mimo vlast, tak i reakce nastala mimo domovinu. Spolek založil časopis „Luč“, kol něhož se seskupila všechna ideálně smýšlející mládež, aby vedla boj proti t. zv. pokrokovým ideám. A vskutku měli úspěch, a zvláště našli ohlasu mezi středoškolským studentstvem. Časopis má nyní na 3000 předplatitelů, a vydávají apologetickou a zábavní knihovnu. Poněvadž bylo těžko řídit a informovati se v cizině o událostech doma se sběhnuvších, založili v pravý čas v Záhřebu druhý spolek: „Kat. akademsko družstvo Domagoj“, aby pomáhal bratrskému „Hrvatsku“. Při založení tohoto bylo pouze 5 členů, jako při ustavení se „Hrvatska“, ale počet rychle se zvětšil. Jakou opravdu ohromnou rozvinuli činnost, jest viděti z úspěchu všestudentského kat. chorvatsko-slovinského sjezdu v Záhřebě, kde bylo na 500 účastníkův. Tímto úspěchem byli protivníci přímo ohromeni, a musím říci, že také my sami byli jsme překvapeni. Takového ohlasu našla naše idea mezi studentstvem ve třetím roce trvání „Hrvatska“ a ne celém jediném roce „Domagoje“. Výsledek sjezdu bylo utvrzení a rozšíření naší idee: „Retaurare omnia in Christo“. Dle toho bylo založeno více středoškolských organizací, tak že nyní není téměř střední školy, kde by naše organizace provedena nebyla. Některé organizace vydávají své psané listy (nyní jest jich 15), kam samy píší, a tak se připravují na zápas, který je očekává, zápas slovem a pérem. S jakou energií se pracuje, možno viděti z toho, že minulého roku, v době 8 měsíců, bylo vyměněno 1400 dopisů a odesláno mezi studentstvo 2500 edicí kat. Tohoto škol. roku, tedy za 3 měsíce, rozesláno bylo přes 1200 kat. brožur. Kromě toho má kat. studentstvo své dopisnice, kterých je rozprodáno přes 6000. Vše to má značnou cenu ku probuzení a znovuoobrození v duchu Kristově. Nedávno byl založen odbor pro podporování kat. tisku, jelikož tisk jest cestou pro šíření ideí. Ještě musím vzpomenouti, že se o těchto prázdninách konalo pět krajských sjezdů a sice: v Ďakově, Záhřebu, Terstu, Splitu a Travníku, které měly veliký úspěch a mnoho přinesly k upevnění a centralisaci našich organizací s ústředím v Záhřebu. Minulý měsíc ve výboru „Akademsko potporno družstvo“ vystoupili „Domagojci“ po prvé samostatně a dobyli velikého morálního vítězství, a tím donutili protivníky, že příště se s nimi musí počítati jako s jednou silnou

kučurní skupinou, kterou dosud hleděli vždy ignorovati, což více možné nebude. Tak jsem vám v nejhrubších rysech vyličil hnutí a práci „hrvat-skoga kat. narodnog daštva“. Jak ze všeho je vidno, toto hnutí započali u nás studenti, což jest pro nás Chorvaty charakteristické. Dej Bůh, aby práce naše nesla dobré ovoce, vytvořila celé lidi, kteří budou dnes, zítra pevnými a rozhodnými bojovníky své víry a domoviny!

Nový slovanský spolek student-ský. Dne 17. října utvořil se ve Střelině spolek „Bratrska Sveza“, který má býti střediskem všech slovanských techniků, ve Střelině studujících. Spolek má na 50 členů. Ve výboru, jehož předsedou jest Chorvat, zastoupeny jsou téměř všechny slovanské národnosti.

„Slovenska dijaška sveza“ v Gorici na IV. valné hromadě zvolila do výboru: předseda iur. Marko Natlačen, místopředseda ekspor. akad. Ivan Avsenek, jednatel iur. Stanko Masič; dále: iur. Ciril Ledej, iur. Ivan Nozovič, theol. Andrej Svojin, abt. Anton Megušar; revisory: iur. Fran Kovač, iur. Ivo Česnik

Universita Ilovská byla 12. prosince svědkem nehezkého výstupu: všepolští studenti učinili útok na místodržitele haličského dr. Bobrzyňského, když se v průvodu komisaře vracel ze slavnostní imatrikulace, poházeli ho shnilými vejci, komisaři zlomili kord, pronásledovali je až k budově místodržitelství, kdež vytloukli několik oken. To vše pro „hájení polského rázu university Ilovské“, kterou viděli ohroženou tím, že do budžetu byla přijata položka na zřízení při ní dvou stolic ukrajinských (rusínských) — což jest jenom částečným vyhověním oprávněného požadavku druhého národa v zemi, kde tvoří polovinu. Téměř všechny ostatní skupiny studentské však skutek neschvalovaly a šly se omluviti k místodržiteli. Rovněž tisk polský téměř

vesměs klukovský kousek ten odsuzoval, poukazuje na Prahu a Vídeň, kde prý srážky studentské působí jenom zbytečné politické obtíže. „Gazeta Narodowa“ přímo vytkla, že nezodpovědní studenti nemají se plésti zodpovědným politikům do práce. Stejně psal „Kurier Lwowski“, „Czas“, „Dziennik Polski“ i samo „Słowo Polskie“.

Sjezd slovinského katolicko-národního studentstva konán 21. a 22. srpna v Gorici ve velké dvoraně hotelu „Central“. Předsedou byl zvolen PhC. Isidor Modic, místopředsedy: JUC. Schaubach, theolog Remec a abt. Ruch. Po zahájení schůze předsedou přednesl bohoslovec Rustja řeč o „Katolicismu a modernismu“. Po krátké debatě podává kol. Malnerič referát o „Vědeckých společnostech mezi Slovinci“. Následuje zpráva kol. Šilce: „Zdali je možno mezi Slovinci katolické umění?“, již skončena dopolední schůze. Odpoledne pokračováno v přednáškách. Kol. JUC. Ogrizek rozvedl zajímavé thema: „Studenstvo a politické proudy s ohledem na strany katolické“. Poslední přednášel JUC. Kemperle o „Národnostním problému“. Přestávky mezi přednáškami oživeny debatami a zpěvy. Účastníků všech bylo na 300, počet u porovnání s našimi poměry mezi akademiky ohromný. Chorvaty zastupoval kol. Brajša, Čechy kol. Kosatik z Moravy. Sjezd vyzněl v nadšený projev solidarity a osvětové práce na poli katolicko-národním. Zdař Bůh!

===== Hlídka kulturní a časová. =====

„**Mravnost bez náboženství**“ — jest novou vymožeností pánů professorů filosofů. Mudrci! Nejprve jste vyrvali ze srdcí studentů něžnost a víru, tedy i mravnost — setřeli jste pel s mladých duší, nitro tisíců mladých mužů o klid připraveno, a nyní chcete je poučovati o mravnosti! Není to zpátečnictví? Což nevidíte ten strhaný zrak, probledlou tvář posuchačů? Zdaž neslyšíte hovory blaseované studentů vám svěřených? Celé řady stoupenců „pokroku“ se vrhají v náruč smyslných vášní, aby tak „zapomněli“ na jim záhadnou rozervanost. Cynický, až chorobný úsměšek mladé generace volnomyšlenkář-

ské, zračící drzost a pohrdání vším vznešeným, také jste přehlédli? Zakládáte spolky, potíráte alkohol, kázete studentům, že nemají pít — — — než vaše práce — Sysifova práce! Stavíte bez základů — neboť podklad — víru, podmínku to pravé a stálé mravnosti, jste zničili. Mravnost bez náboženství není myslitelná — vaši, naprosto pochybenou methodou vzdělávací, vychováváte povahy mizerné — schopné toliko přetvářky! V botanickém lexikonu byste našli pro to název: prašivka.

„**Svépomoc**“ a „**Husův Fond**“, spolky to pokrokářské, v době poslední nejlépe dokázaly morální bankrot pánů z „Volné

školy“ — Když před lety založena Liga, byli jsme všichni společensky bojkotováni, nepřekvapilo nás to, a nikterak z míry nepřipravilo. Nyní pánové, masarycismem odkojení, se jinak na „klerikální“ studenty obuli — odpírají nemajetným našim členům podpory! Věděli jsme sice, že pokrokaři nemají slušnost, a že jinak pojímají to slovo „svobodomyslnost“ — ale že nemají cit, útrpnost s bližním, jenž s každým krejcarem počítá — — — Inu ovšem, lidé bez náboženství a vratké morálky nemohou jinak jednat! Nebo se domnívají, že ligisté mají na růžích ustláno; kdyby tomu tak bylo, nedožadovali by se podpor. Když však se takto s námi jedná, odpovíme vám podobně — nezapomínejte, že i vy podpory dostáváte od příznivců katolického přesvědčení. Nyní jim bude konec! Jestliže chcete mieru, aby heslo „Svůj k svému“ i mezi námi Čechy se provádělo — dobře. My jsme přijali již jednu rukavici, přijímáme i druhou!

Český bohovědný slovník, první a jediné toho druhu dílo v naší literatuře, počíná se uskutečňovati. V těchto dnech vyjde jeho první sešit, a pokud jsme měli příležitost nahlédnouti v jeho sloupce, musíme říci, že vzbudí zajisté milé překvapení v rukou svých odběratelů. Úprava jeho je nanejvýše vkusná, obrázkové přílohy v textu velmi zdařilé. Nejlepší naši bohoslovečtí spisovatelé budou tu zastoupeni odbornými články. Jsme přesvědčeni, že dílo toto v soutěži podobných toho druhu děl, jaká mají národové světová, Francouzové, Angličané, Němci a j., vyrovná se zcela nejlepším slovníkům bohovědným. Doufáme, že náš český bohovědný slovník bude vrcholným dílem celé obsáhlé práce na různých polích vědy theologické v minulých desetiletích.

Anketa Jednoty Komenského o učitelských akademích. Učitelstvo, aspoň z jedné části, domáhá se usilovně vyššího vzdělání; jest posláni učitelské velmi zodpovědné a velmi nesnadné, poněvadž mezi učitelstvem houstnou řady těch, kteří bez povolání vstupují do stavu učitelského, nemajíce žádného zájmu a radosti na činnosti výchovné, ozývají se četné hlasy po obrodu učitelstva. Toho se má dosíci vyšším vzděláním a delším studiem, tak že by bylo zamezeno, aby se 14letí hoši rozhodovali pro povolání, pro něž snad nemají pochopení ani vloh. Knížka obsahuje celou řadu řečí o vyšším vzdělání učitelstva a jsou téměř všechny věcné.

Zabaveno.

Zabaveno.

Duchovní stipendia. V Rakousku požívá ročně 1943 studujících duchovních stipendií ve výši 463.336 K, což jsou úroky z kapitálu 12.584.602 K. Nejvíce duch. stipendií připadá na Čechy, a to 370 v obnosu 98.752 K, nejméně na Gorici a Gradišku, jež má toliko 1 duch. stip. ve výši 168 K. Průměrně na jedno stipendium připadá 238.46 K.

Budoucnost národa. Pozoruji rád lid, jak žije ve svých tradicích a zvycích. Lid žije ve zvycích, t. j. co za dávných, dávných dob z duše národní se nutně vyvinulo, to předáváním z generací na potomstvo existuje ještě teď, aspoň částečně, a nové vystřídalo staré, nebo se k tomu připojovalo. A lid se toho drží co svatého otců dědictví.

Avšak ironicky se mi zdálo působiti právě vyřčené, když jsem pozoroval jeden zvyk lidí v jisté moravské vesničce. (A směle se může toto vztáhnouti i na většinu ostatních míst.) Ze zvyku vysvítá duše lidu. Ale bohužel, jest nezvratné faktum, že duše již tisíciletí v sobě nese zlo, jež se na venek již tak často jasně v historii národů okázalo. Z toho plyne, že i duše lidu, smí-li se tak říci, jeví i zvyky špatné, jež se též přenášejí z jedné generace na druhou. A takový špatný zvyk jest uznaně náklonnost k pití, v chudobných vrstvách pití kořalky.

Přišel jsem, bylo to jedné soboty, do zmíněné vesničky. Pozoruji v hostinci, jak přicházejí chvílemi dělníci, zvláště zedníci,

a dají si nalít „půlku kořalky“. K večeru, po výplatě, přichází jich více „zaplatit dluhy“. Za co? Většinou za kořalku. Účinek trvalého požívání tohoto jedu jest na nich znát: slabota zeje z jejich celé postavy, tváře jsou strhané, zrak podlý. — Přijde klučina s láhví v ruce. „Co chceš?“ — „Za 10 kořalku.“ A opět a opět do dveří vcházely děti, a na otázku: „Co chceš?“ nic jiného neodpovídaly, než: „Za 4, za 10, za 20 kořalku.“

Neubránil jsem se smutným a vážným myšlenkám.

Vzpomínaje na nedávný sjezd protialkoholický v Praze, a na pozdější stať v N. V., kde se brojilo proti vměšování klerikalismu do alkoholismu, uvažoval jsem, proč pokrokové kruhy jsou tak neupřímnými vůči národu. Učitelům a kněžím se zde jeví široké pole k společnému úsilnému pracování. Jen musí tak široce pěstovaná špatná pokrokovost ustoupiti pravému pokroku tím, že u všech vzdělců uznané nebezpečí alkoholismu se stane objektem společného, systematického poučování lidu. Co bude z našeho národa, když nynější mládež převezme ten zhoubný zvyk svých rodičů? Učitelé a kněží, budme si upřímnými v této věci, a chraňme mládež, jež se ještě chrániti a zachrániti dá, aby budoucí kmen národní byl pevný, neotrávený alkoholem. Ovšem, pessimismus má zde, v této věci, své oprávnění. — Hůta.

Přednášková činnost členů České ligy akademické rozvinula se poslední

dobou utěšeně. Tak uspořádal kol. Dr. Kratochvíl cyklus přednášek z dějin filosofie, kol. Petrželka o „Slovanském sjezdu v Praze r. 1848“, kol. Nosek: „Sociál.-politické zásady daňové“, kol. Hronek o „Vývinu ústavy v Rakousku“ a j. Mimo to uspořádali kollegové: Bartoš, Gája, Eremiáš, Drobný a Novák celou řadu přednášek v různých místech v Čechách a na Moravě.

Sdružení katol. intelligence v Praze pořádalo v uplynulých čtyřech měsících velký cyklus přednášek filosofických. Na thema „Vybrané kapitoly z dějin filosofie“ přednášel PhDr. Josef Kratochvíl, plodný český filosofický spisovatel a náš milý spolučen v „České Lize akademické“. Necht' jest jeho činnost skvělým příkladem všem kolegům sdruženým v obou českých katolických spolicích akademických.

Knihovna českých bohoslovců ve Vidnavě. Čeští bohoslovci v německé Vidnavě založili si nedávno knihovnu, které až dosud postrádali. Prosíme své vážené čtenáře, aby starší nebo již neupotřebitelné knihy zasílali buď na redakci „Meditací“ (Praha-Libeň 444), nebo přímo na Knihovnu českých bohoslovců (Vidnava, Rak. Slezsko). Dar jejich ponese ovoce: posílí české vědomí budoucích slezských kněží vratislavské diecese a zbaví mladé naše bratry ponižujícího nedostatku knihovny, tím citelnějšího, čím bohatší knihovny mají bohoslovci němečtí a polští.

STUDENTSKÁ HLÍDKA

LIST KATOL. STUDENTSTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK I.

ÚNOR 1909.

ČÍSLO 2.

Dr. František Reyl:

Charakter sociální otázky.

(1. Vznik sociální otázky. — 2. Pojem její. — 3. Příznaky sociální krise. — 4. Otázka sociální je mnohostrannou. — 5. Všecky výrobní stavy stíženy jsou krisí. — 6. Národohospodářský moment v sociální otázce.)

1. Člověk žije dvojitý život: vnitřný a zevnější. Jeť bytostí samostatnou, svérázného vývoje v rozumovém i mravním ohledu schopnou, ale také zároveň bytostí společenskou, která jen ve spojení s bytostmi sobě rovnými dochází ideálu rozumové a mravní vyspělosti. Pud sebezachování vlastní neodvislosti od veškerého okolí a pud přizpůsobovací k udržení společenské pospolitosti jsou hlavní páky veškerého žití lidstva. Ve starověku obětoval jednotlivec ochotně svou osobitost ve prospěch státní a církevní organizace, novodobý člověk však nechce přinášeti jen oběti ve prospěch veškerenstva, nýbrž žádá také od společnosti respekt ke svým osobním nárokům, opodstatněným vykonanou prací. Změna v novodobém nazírání na život vedla nutně ke společenským převratům a uvedla na přetřes celou řadu otázek, kterou zahrnujeme v jednotný pojem sociální otázky.

2. Sociální otázka je souborem názorů a snah, jimiž jednotlivé výrobní stavy a vrstvy společenské usilují zaujímati v lidské společnosti takové postavení, jakéž jim dle práva a spravedlnosti přísluší. Usilování toto zove se otázkou, protože nepanuje jednota ani v názorech o přiměřeném postavení jednotlivců, ani ve volbě přiměřených prostředků ke zvýšení sociálního blaha. Jestliže společenské poměry, v nichž jednotlivé vrstvy a stavy žijí, neodpovídají požadavkům práva a spravedlnosti, je sociální otázka souborem potřebných oprav k odstranění nepříznivých poměrů. *)

Sociální otázka nynější badá o podstatě a příčinách dnešních zbědovaných společenských a hospodářských poměrů a vyhledává prostředky, jimiž by bylo lze každému členu společnosti lidské vésti život člověka důstojný a přiměřený.

Různé příčiny výrobní a společenské v minulém století způsobily, že celé vrstvy a stavy společnosti lidské ve svém hmotném i duševním vývoji byly zadrženy oproti některým šťastnějším vrstvám společenským, kterážto nesrovnalost vyvolala jednak pocit nespokojenosti, jednak snahu po nápravě, tak že dnešní otázka sociální je kritikou nynějších zbědovaných poměrů a zároveň snahou po jejich reformě.

3. Nikdo nepochybuje o tom, že poměry celých společenských stavů jsou zbědované, ačkoliv různí se názory ve výkladu příčin této krise. Vět-

---

*) Dr. Hitze: „Die Arbeiterfrage“ 1905 str. 3.

šina názorů shoduje se v tom, že ve dvou význačných jevech vyjádřena je zbědovanost nynějších společenských poměrů: a) v jednostranném hromadění kapitálu v rukou několika jednotlivců, kdežto celé vrstvy lidí kromě síly svých rukou postrádají vůbec majetku, a b) v povážlivém uvolnění všech prvků, které společnost lidskou tvoří.

V prvním případě vyvolaly sociální otázku ohromné převraty ve výrobě následkem neobyčejných úspěchů strojové techniky, a jeví se tím sociální otázka podstatně bojem mezi kapitálem a lidskou prací. V druhém případě způsobily rozklad společnosti lichá filosofie a pochybený životní názor. Jeví se sociální otázka v tomto ohledu duševní rozervaností jednotlivců a nepochopením pravého cíle člověka.

Sociální otázku charakterisuje prof. Masaryk:

„Sociální otázka, toť veliký fakt vší té bída hospodářské a společenské vůbec, bída hmotné a mravní, které všichni a stále máme před očima, ať se díváme na přepych boháčů neb nouzi proletářů, ať pozorujeme život v městech nebo na venkově, na ulici nebo v domácnosti. Sociální otázka — to dnes znamená neklid a nespokojenost, touhu a strach, naději a zoufání tisíců a millionů. Vynikající socialisté sami socialism po stránce theoretické vždy prohlašovali za úplný a nový názor na svět, po stránce praktické za úsilí o nový řád společenský: národohospodářské názory a zřízení jsou velmi důležité, ale socialismu nevyčerpávají. (Sociální otázka str. 1.)

(Pokračování.)

Jan Havelka:

O významu „Volného sdružení katolického studentstva středoškolského“

(Dokončení.)

Se tří stanovisek díváme se na „Volné sdružení katol. studentstva“: s náboženského, sociálního a národnostního.

1. S náboženského:

Svědomití členové tohoto sdružení doplňují a rozšiřují své vědomosti náboženské, čerpajíce ze spisů vědecko-náboženských; spisy tyto čísti jest zapotřebí z několika příčin. Uvádím jen dnešní situaci. Dnes, kdy kdykoliv a kdekoliv mluví se proti katol. náboženství s rafinovaností takměř úžasnou, kdy s pohrdáním mluví se o důležitosti náboženství ve výchově, kdy jedná se o naprosté vyloučení náboženství ze škol a z veřejného života vůbec, tu zapotřebí jest důkladné znalosti pravd našeho náboženství a zároveň praktický význam pro sociální poměry. A důkladná znalost katolického náboženství a široký rozhled o významu pravd katolických jest nejlepší a nejsilnější zbraní proti útokům na katolictví. Toto sebevzdělávání utvrdí jednotlivce v jeho přesvědčení a potvrdí mu stará, ale pravdivá slova římského filosofa:

„Ani důvěra, ani lidská společnost, ani idea spravedlnosti uskutečniti se nemůže — bez náboženství!“

(Cicero.)

Každý čtenář pak uzná nutnost náboženství katolického a přizná mu prvé místo důležitosti jeho pro společnost lidskou vůbec a pro národ český zvlášť.

A jelikož katol. studentstvo chce býti neúnavným průkopníkem a nositelem velikých ideí, chce se nábožensky vzdělávati proto, poněvadž usuzuje o vlivu náboženství na sociální poměry.

2. Se stanoviska sociálního:

Studentstvo katolické, vzdělané na základech evangelia, chce uvést slova Kristova v praktický život.

„Život dle náboženství“ jest jeho heslem. „Idea katolická jest vzpruhou jeho jednání!“ — A cíl ideje té?

„Cílem, triumfem ideje katolické bude vždycky v tom záležitosti, co nejvíce štěstí, dobra přinést lidem, posloužiti nejlépe společnosti lidské.“ (Antoni Szech: „O práci katol.“)

Vědomi jsoúce tohoto cíle, nemůžeme a nesmíme trpěti, aby náboženství naše pokládáno bylo za věc jednotlivce, za věc soukromou, ne, nán je náboženství kvasem, který má pronikati všecok soukromý život, ano i veřejný, nám je náboženství silou hybnou pro vývin poctivých charakterů, nám je náboženství trvalou a nezměrnou složkou pro všechny zjevy lidského, ušlechtilého žití! („Nový Věk“ č. 51).

Studentstvo katolické na základě těchto ideí jest skutečně pokrokové, neboť „dnes svobodu a opravdový pokrok hájí jen strany na křesťanském názoru založené“ („N. Věk“ č. 50) — a naši stoupenci mají jedenkrát zastávati přední místa společnosti lidské buď jako horliví kněží katoličtí, buď jako nadšení katoličtí učitelé, právníci a lékaři — vše to výkvět intelligence každého národa — a ta jaká bude, bude celý národ!

Vůdcové lidu, jichž prapor je „Kříž“, život „Náboženství“, jistě povznesou stav každého národa, každé země, přinesou všemu lidu štěstí jak morální, tak fysické, a to jest zajisté nejupřímnějším přáním našim!

3. A konečně se stanoviska národního význam studentského sdružení jest veliký.

Již na počátku jsem řekl, že naše studentstvo si podkopává ideje vzešlé z pevného přesvědčení náboženského, že stává se postrachem studenta-katolíka a celého českého národa.

Nepozastavujte se nad tím. Jsme v pěkném sousedství! Z Německa žene divý proud, jenž usiluje smést českou nivu a její lid, ale neví, jak na nás! A proto hledí nás rozštěpiti v náboženství, proto podporuje neznabožecké proudy. A české studentstvo? To podporuje Volnou Myšlenku a Volnou Školu! Kdyby se tak uskutečnily snahy V. M. a V. Š., pak národ ztratí náboženství, a o takovém národě pravil Lécointre: „Národ bez náboženství, bez chrámů a veřejné bohoslužby musí býti bez vlasti a mravnosti — a připravuje si sám otroctví! Pohrdání náboženské zničilo veliké říše — a to bude osudem každého národa, jehož zákonodárství se nepostaví na nezměnitelný základ náboženství a mravnosti!“

A katolické studentstvo české miluje svou vlast, heslem jeho jest: „Bohu a vlasti“, nebude tedy podporovati proudy neznabožecké, jim vzory jsou opravdu velikáni národa, jako Palacký, Rieger a jiní, kteří vždy a všude věrně sloužili Bohu a vlasti!

„Církev a vlast, ty sestersky druží v řadrech“ — to cítí dnes katol. studentstvo jak středoškolské, tak i vysokoškolské.

A naše poctivost a upřímná snaha prospěti české věci a zajistiti budoucnost českého lidu nám praví, že jen pravé křesťanství, doma i ve ve-

řejnosti, v duši i v skutcích uskutečňované, jest jedinou cestou, po níž kráčet musíme, po níž vésti musíme český lid!

Končíme; naposled však ukažme si ještě náš program:

1. Šíření náboženské vzdělání své a lidu na základě evangelia a spisů nábožensko-vědeckých.

2. Svou prací, svým životem na základě katol. náboženství přinést blaho a štěstí lidské společnosti vůbec — a

3. Pěstění národního smýšlení.

Toť náš program, toť náš cíl!

Adolf Rajnoch:

Vzpomínka na Řím.

Tak leckdy, v dymy kdy se čelo sklóní
a vzpomínkami šumí zvadlý svět,
tak leckdy hrud' se touhou rozezvoní
v tvou náruč, Rómo, nazpět zaletět!
Zpět zaletět a prožít, prosnit znova
tvých velkých dojmů nevadnoucí čar,
z pramenů nádherných, jež klín tvůj chová,
pít znova vzlet a vzmach a síly žár,
zpět zaletět a v srdce blahém vzruchu
se stulit v lokty české kolieje
— čím byla srdci a čím byla duchu,
dnes v řadrech duní hvězdné peřeje! —
a milým druhům vroucně stisknout ruku...!
Ó Rómo, kolleji, jak hoříte v mých snech!
Co tajíte jen v kouzelném svém zvuku,
mi stačí vždy, bych ku blankytu šleh' —
dnes s písni družím ohlas duše vělý:

Ó, Rómo věčná, věčně zdráva buď!
Nad stmělých věků příboj rozkypělý
dál vznášej čelo, pni svou svatou hrud'!
Nechť ječí zloba, za hlaholu zvonů
na lidstva rtech dál slavně povzlétej,
dál zanícená srdce millionů
svou něžnou láskou objímej a hřej,
tím víc, kdy démon zevšad hradby ztéká,
syť nadšením, syť chlebem spásy je,
ve svorné jednotě, jež vraha léká,
ó, Rómo, věřím, zbraň tvou ovije
blesk vítězství a věnec hvězd tvou hlavu!

Nechť pochopové tisknou na tvou tvář
škrabošku lichou, hlásající davu,
že k smíchu ti, co tkalo svatozář
kol skrání tvých, že kladeš za pohanu
svých ideálů, „kromě starých cět
že zbyl ti ještě v šerém Vatikánu
s odkvetlým pychem onen bílý kmet,
jenž osvětu a pokrok marně víže
v změť pověry a lichých dogmat dým,“

že touhou mřeš, kdy nad troskami kříže
zajásáš volně křídlem plamenným
a Církev skácíš pomsty hromem divým —
vím, Rómo svatá, vždy že lýtý bol
ti řadra při tom rve, že s pláčem tklivým
si hališ zor, bys neviděla kol
té smečky dravé po svém lupu řvoucí
a slzou smáčíš kámen starých tomb,
kde věky tlejí srdce dosud žhoucí,
a slzou smáčíš sluje katakomb,
kde tolik žhavých bohatýrů dřímá,
jichž popel, věřím, po stech sterých let
se jiskří dál a dál se v plápol vznímá
tím nadšením, jímž kypěl svatý vzlet
jich duše křišťálné, kdy ve snů kvítí
jím s nebe zaplál sladký ideál:
Jít za Kristem a za Krista dát žití. .! —

Ó, kdyby člověk moderní jen svál,
— lkáš, Rómo věčná, hvězdnou touhou
vznatá —

by svál jen ve hrud' jiskru nadšení,
jímž katakomb se vlní troucheň svatá,
a trochu vůně té, již prochvěni
kdys byli křesťané zde kolem spící
a již vlá dosud podzemní ten vzduch, —
jak oddechlo by lidstvo zoufající
ve spleti otázek a snův a tuch,
oč snáze našlo by k jich rozřešení
klíč démantový moci tajemné,
ne v boji, jenž se krví bratří pění,
ne v nenávisti, zlobě vzájemné,
však v lásce pravé, družné svornosti
a v plodném míru, jehož nepokazí
křik uličníkův ni duch podlosti...! — —

Než — byť jsi, Rómo, byť jsi marně snila,
ta víra pevná řadra konejší,
že z tvého klína vzlétne hvězda bílá,
věstící lidstvu jítro smavější...!

PhC. František Drobný:

Vznik České Ligy Akademické.

Po celou řadu let postrádala katolická veřejnost česká a zejména slibně se rozvíjející hnutí katolické sdružení mládeže akademické na jediné naší universitě, které by bylo mohutnou kotvicí pro všechny naše mladé inteligenty, kteří donesli si ještě ze středních škol víru ve svých srdcích.

Byla v Praze Mariánská kongregace akademická, kde dosti slušný počet akademiků byl sdružen, ale nebyl to spolek, jenž by veřejně mohl vystupovati a proniknouti hlouběji do života studentstva vysokoškolského. Bylo tu též „Družstvo Arnošta z Pardubic“, vzniklé ze spolku „Třebízský“, které pokládáno bylo za sdružení katol. akademiků. Bohužel však „Družstvo“ dle stanov svých byl spolek nesamostatný a téměř úplně obmezený na členstvo „Kollege Arnošta z Pardubic“. Člen mimo kollej bydlící smýšlení rozhodně katolického nemohl se tu uplatnit, tak že celý spolek pro věc a hnutí katolické pozbyl úplně významu.

Před prázdninami roku 1906 někteří členové kongregace akademické v soukromých hovorech uznávali nutnost, aby po prázdninách učinily se pokusy k založení samostatného spolku katolického. Po prázdninách však nebylo odvahy přistoupiti k akci tak vážné, neboť všichni pochybovali o zdaru každého sebe menšího pokusu; říkaliť se: „V Praze nedá se nic dělat.“

Zatím došlo na počátku prosince 1906 při instalaci rektora profesora Dra. Vřešťála k demonstracím proti theologické fakultě. Nepokrokové a českého studenta nedůstojné vystupování jisté části českého studentstva při universitní slavnosti povzbudilo několik akademiků na dřívějších plánech nesúčastněných, že pod dojmem smutných událostí na půdě universitní počali zkoušeti situaci pro zřízení katol. spolku. A mimo očekávání snaha jejich se dařila. Mnohým akademikům zhnusilo se jednání pokrokářů, poznali, že nutno jest semknouti se v pevný šik a ukázati české veřejnosti, že přece najdou se na pražských vysokých školách studenti, kteří dovedou veřejně a otevřeně hlásiti se ke svému přesvědčení, založenému na podkladě náboženském, křesťanském.

Přikročeno k přípravným pracím, vypracovány stanovy, které na počátku května 1907 došly úředního schválení. Valná hromada svolána na 13. květen do malého sálu žofínského. Vzhledem ke „svobodomyslnosti“ a chuti pokrokářů valnou hromadu rozbítí, jak z vyhlášek v akademickém domě bylo patrné, valná hromada musila býti důvěrná a na Žofíně bylo silné bezpečnostní opatření.

Trináctý květen má velikou důležitost pro katolické hnutí české, neboť ustaven spolek mladé intelligence, spočívající na nezvratných zásadách katolických. Založení spolku přijato bylo ovšem od časopisů katolických s radostí a od časopisů svobodomyslných s velikou nevolí. Studentský Sborník sliboval přinést životopisy všech členů výboru, ale slib svůj dosud nesplnil. Neměl patrně materiálu, jakého ke svým nekalým záměrům potřeboval. Lež psáti se bál a pravdu říci nechtěl.

Všeobecně spolek označován jako prospěchářský, naděláno pomluv, že členové hoštění jsou od hr. Sylva-Tarouccy, že dostávají stipendia a podobné. Bohužel našlo se dosti lidí, kteří tomu věřili. Který snad tím sveden vstoupil do spolku, záhy se mohl přesvědčiti, že podobné pomluvy nejsou pravdivy.

„Radikální Listy“ aspoň neupřely nám práva na založení spolku a Svozil v zaniklém „Moravském Kraji“ napsal: „Za vraty, za vraty svlékala

universitní mládež — nějaký tucet odvislých strážníků koleje A. z P. — akademický úbor a oblékala roztrhanou klerikální kazajku.“ Dle „Pozora“ Č. L. A. zakládalo několik právníků a filosofů.

Všechny referáty byly předpojaté, plny podezřívání, pomlouvání a při tom plny zlosti, že v královské Praze na české universitě jest něco podobného možno. Důrazně však nutno konstatovati, že mezi zakladateli nebyl žádný „odvislý strážník“ a mezi členstvem bylo velice málo členů koleje Arnošta z Pardubic.

Liga vznikla z nutnosti, z potřeby. Má svůj program a svůj cíl jako každý jiný spolek, tak že není svobodomyslným, není pokrokovým upírati jí právo na existenci.

Jos. M. Hronek:

C h a r a k t e r .

(Pokračování.)

Již již mělo povstání vypuknouti — byl to opět O' Connel, který mírnil lid, aby zachoval rozvahu. Změniv taktiku, ještě příkřeji bojoval proti neurvalému systému Anglie. R. 1826 byly vypsány volby do parlamentu, kdež chabě spravedlivé požadavky irské byly zastupovány — v tomto roce sjednocenost katolíků slavila opět vítězství.

Když pak r. 1828 nové volby nastaly, kandidoval O'Connell ve svojí otčině, v krajině Clare. Při kandidátní svojí řeči pravil, stane-li se poslancem, že se zasadí o to, aby rouhavičná přísaha, urážející P. Marii a nazývající obět mše sv. činem modlářským, byla zrušena. Daniel byl zvolen — dne 5. listopadu 1829 vstoupil do parlamentu. Jakkoliv byl mu přístup zabraňován, přece, aniž by zradil přesvědčení náboženské přísahou bezbožnou, vkročil do sněmovny. Záhy zde byla jeho činnost patrna — vymohl totiž zákon o svobodě katolíků. Byl to první úspěch na půdě zákonodárné. Ministři Peel a Wellington, kteří marně se snažili potlačit hnutí katolické, byli donuceni zákon králi Jiřímu IV. předložiti. Se slovy: „Bůh zatrať O'Connellu“ král zmíněnou předlohu zákona sankcionoval.

Veliký jásot opanoval mysl Irů a vděčností jati přiřkli Danielovi čestný titul „osvoboditel národa“.

Netrvala však dlouho jásavá nálada v Irsku — vláda zkalila radost národa novým útiskem — omezením práva volebního: mohl totiž napříště voliti pouze ten, kdo měl 10 liber sterlingů čistého důchodu, zatím co volil dříve každý, kdo vydělával 40 šillingů.

Nezoufal neohrožený vůdce irský — „zrušení unie“ bylo odpovědí Anglii! V témž čase propukla druhá revoluce francouzská (r. 1830) — přátelé politických oprav pozvedli hlasu, domáhali se volebního řádu do parlamentu. Ministr Wellington musil odstoupiti — jeho nástupce John Russel předložil 1. března 1831 sněmovnám návrh žádoucích oprav, potřebných při volbách do parlamentu. — Rozpoutal se lýtý boj, jmenovitě ve sněmovně pairů — po odporu více jak ročním zvítězil O'Connell se svými polit. přáteli. Pohříchu Angličané si vedli i nadále nespravedlivě, přiřknuvše toliko pět nových poslanců osmimillionovému národu irskému! Čím více angl. vláda takto si vedla, tím více volal národ po zrušení „unie“.

K bědám nábožensko-politickým dostavila se nová — hmotná.

Neúroda a hlad — lid odepřel platiti desátky evangelickému duchovenstvu. I v této době ukázal Daniel O'Connell, jak svůj lid miluje — vymohl totiž, aby budoucně desátky platili majetníci sami, a nikoliv nájemníci, jak bylo tomu dosud. V Irsku málokterý katolík byl pánem své půdy, ale nájemníkem na půdě, patřící protestantům — takovým způsobem tedy O'Connell zbavil katolíky těžkého břemene — desátků. — Zahrnut prací poslance, vysílal Daniel přechasto vřelá slova z Londýna do Irska; nabádal ku svornosti a vytrvalosti.

Po slovech následovaly skutky — založil spolek „milovníků Irska všech vyznání“ — byl sice zakázán úředně, avšak Daniel utvořil novou jednotu, jí pak vytkl za účel „usilovati cestou zákona a to peticemi o zrušení „unie“.

Toho se obával ministr Grey, který hrozil novým zákonem, zajišťujícím velikou moc dublinským úřadům . . . nedošlo k tomu, neboť Greye odvolán a na jeho místo přišel Melbourne, kterého O'Connell podporoval. Zasazoval se r. 1824 o zrušení jednoty Anglie a Irska — návrh samozřejmě při třetí nové menšině irské neprošel v parlamentě. Avšak veliká idea irská byla zapustila nové kořeny — Praecursor association, tento veliký spolek, rozčleněný po celé zemi, hlásal ústy zdatného svého vůdce O'Conella spravedlivé rozluštění anglo-irského sporu!

„Spravedlivost nebo repeal (ripíl)“ — odloučení zákonodárství a soudnictví irského od anglického byl nový požadavek Irů!

Zatím v čelo vlády postaven Robert Peel (přivrženeček strany torycké) — za tohoto zášti proti všemu irskému okamžikem rostlo.

Ale „Repeal association“ nezahálela — vzmáhala se ve Skotsku, ano i v samé Anglii. Národ uvědomělý sám se stavěl pod prapor O'Connellův!

Daniel jezdil od města k městu — řečnil, povzbuzoval — každé jeho slovo provanuto bylo čistou láskou k lidu těžce zkoušenému, každý pohled zračil oteckou starost o hmotné a duševní blaho spoluobčanů!

(Příště dále.)

K. Rychnovský:

Z podzimních motivů.

Táh' podzim krajinou, byl plný mlh a chmur,
v zem' setmělou déšť žlutých listů s větví splýval,
po šedém nebi hnál se zástup divých stvůr,
a v pustém poli drsný severák si zpíval.

A cestou rozmoklou, přes bláta louží kal
jsme spolu šli, nám vítr ve tvář mlhu házel,
a poslouchali jsme, řad stromů kterak lkal,
a v příkopě šum bystřiny ho doprovázel.

Byla to divná píseň, jak strun prasklých hlas,
však přece líbila se nám ta divá hudba;
vždyť znělo v ní, co každý na retu měl z nás,
tak pustě, šíleně, jak naše příští sudba

Vláďa Synek:

Jednoroční dobrovolníci.

(Dokončení.)

Dále jaký je rozdílný ten život na venkově proti našemu!

Tímto způsobem náš dobrovolník seznámí se s poměry haličskými.

Vedle toho máme otevřenou cestu na jih. Lublaň, Záhřeb, Terst, Dalmacie, Bosna . . ., kde mimo to je tolik krás přírodních. Hlavně na jih měli by se obracet naši dobrovolníci, který nám je již méně znám. Rovněž jazyk, ať slovinský nebo chorvatský, má jiný ráz, je méně příbuzný jazyku našemu než polština a velmi záhodno přiučiti se některému z nich, neboť zná-li se slovinsky, rozumíte zároveň chorvatsky.

U národů jihoslovanských se přesvědčíte, že v jich žilách proudí jižní krev. Ten zápal, to nadšení, ta živost, se kterou se setkáte u bratrských Slovinců, marně hledáte na studeném severu, jejich nadšení lze jen přičítati, že neumdlévají v boji za svá národní práva, který ustavičně musí vésti Slovinci se sveřepým nepřítelem a k tomu ne jedním, nýbrž dokonce dvěma. Slovinci jsou to, kteří, ač jich je půl druhého milionu, nemají svých středních škol, jen utraktivistické, nemají též vlastní university. A přece Slovinci to byli první ze studentů slovanských, kteří se začali sdružovati na podkladě katolickém.

Všude vidíme něco nového, v Terstu dosud nikdy nevidaný přístavní ruch, v Záhřebě zase přicházíme k starému známému doznání, jak slovanští bratři Chorvat a Srb, ač liší se jen písmem a náboženstvím, nedovedou se shodnout, aby mohli svorně a mocně vzepřít se proti asiatskému utiskovateli, který jim bere, co mají historickými právy potvrzeno.

Ať přijdeme kamkoliv, všude tolik zajímavostí. I myslím, že nebude českého studenta, který má jen trochu pochopení pro slovanskou myšlenku, by nechal si ujít příležitost poznati nejen tak různé kraje, nýbrž i viděti celý národní život toho kterého národa slovanského a uměti jeho řeč.

Udělá-li tak každý český student a navzájem i ostatní Slované, prospěje jeden každý nejen sobě, nýbrž i celé vzájemnosti slovanské.

Pročež buď zásadou každého nastávajícího dobrovolníka: „Vzhůru k bratřím slovanským!“

Poznámka. K žádosti, která se adresuje na c. k. okres. hejtmanství neb obvodní velitelství, nutno přiložiti pro toho, kdo jde na státní útraty, tyto přílohy: maturitní vysvědčení, vysvědčení nemajetnosti, výtah z matriky, vstupní list od hejtmanství, potvrzení od ústavu, na němž studujete. Ostatně kdo by chtěl podrobnější informace, dostane se mu jich v redakci „Studentské Hlídky“.

V. Jaromír Vileta:

Hudby posvátnost.

Jest hudba mojí duši tolik posvátnou —
a každý její ton je hrotem kotvice,
jež pozvedá mne z hloubi kalu vín,
když v boji s hříchem přemožen jsem byl,
a povznáší mne k ideálu zas . . .

Jest duši blaze, sladce, jak by na křídlech
se andělských až k nebi vznášela
a zřela Věčnost, Nekonečnost v jasnosti
a vůni rajských luhů plně dýchala — —
Jest hudba duši mojí tolik posvátnou!

===== Věstník vysokoškolský. =====

V zimním období zkušebním studijního roku 1908-9 přihlásilo se ke zkouškám klausurním a ústním pro učitelství na gymnasiích a reálkách 296 kandidátů. Z těch odstoupilo před zkouškami 24, aprobace nové dosáhlo 86 kandidátů a aprobaci svou rozšířili 4. Z ostatních bylo 62 reprobováno a 120 zůstalo ve stadiu zkušebním. Mezi approbovanými jsou tři ženy.

Otázka zvýšení kollejného stala se v poslední době do jisté míry předmětem diskusí mezi posluchači vysokých škol. Hlasy vyznívají celkem nejen proti zvýšení, nýbrž požaduje se i zrušení kollejného vůbec, ale zajisté neprávem. Tolik v té věci třeba mít na mysli, že je kollejně dávkou za výhody z učení vysokoškolského účastníkům jeho přímo plynoucí, kterou zásadně tedy mají nésti sami. Uložiti celou úhradu spojenou s vydržováním vysokých škol jen poplatníkům poměrným zvýšením všeobecných daní bylo by nesprávné, ježto nelze tvrditi, že by se poskytování vyučování na universitě dotýkalo všech příslušníků státu do té míry, jako je tomu při školství obecném. Co se pak týče toho, že kollejně vůbec a zvýšení zvláště stěžuje přístup k vyučování universitnímu, ví každý posluchač vysokých škol, že se osvobození od kollejného poskytuje v míře velmi rozsáhlé a že podmínky osvobození jsou velmi mírné a právě v této instituci osvobození leží aspoň do jisté míry také podnět k větší pili. Jestli že nemůže někdo pro nevalný prospěch býti osvobozen, pak mu brání asi něco jiného ve studiu, nežli instituce kollejného, a jestli že kdo pro značnější zámožnost není osvobozen, jest přirozeno, že kollejně zapravovati má, tak že požadavek zrušení kollejného jest nesprávný, ano přímo anti-sociální.

Náš poměr ke „Svazu“. Všeobecně má se za to, že ve „Svazu československého studentstva“ zastoupeny jsou všechny studentské akad. spolky bez ohledu — jak ve stanovách také stojí — na nějaké přesvědčení. Leč není tomu tak. Ihned po založení „Č. L. A.“ žádal výbor taktéž své zastoupení. Vždyť, mohou-li tam zasedati delegáti spolků, staročeským počínaje a theoretickými anarchisty konče, proč by student katolického přesvědčení nemohl tam také býti? Ale ihned „Liga“ obdržela stručnou odpověď, že klerikální spolek jest a priori ze „Svazu“ vyloučen a vůbec s klerikálem ani jednat není možno. Na základě toho „Č. L. A.“ zastoupena ve „Svazu“ není. Než, není čeho litovati. Katolický student, který nestydí se za své přesvědčení, byl by terčem všech možných vtipů a úšklebků všech „nositelů vyšší kultury“

(jak dokazují četné případy, kdy ligista v akademickém domě se jen ukáže). Nynější rozháraný stav ve „Svazu“, který neustále se reorganizuje, i když „klerikální spolek“ tam není, ukázal nejlépe v případě Wahrmondově. Na spolky, které nesouhlasily se stávkou, vůbec zřetele se nebralo, a přes jejich hlavy šlo se vesele dále. Následek toho byl, že některé (zejm. spolky technické a medicí) vystoupily ze „Svazu“. Po ukončení stávky zase hrdinsky vrátily se všechny do „Svazu“, až na „Akademický Čtenářský Spolek“, který až dodnes jest v nemilosti u našich „pokrokových“ a velice snášelivých pánů kollegů.

Dvojí míra. V rozpočtu minulého roku ustanoven obnos pro university 11,697.000 korun. Z toho vymezeno na 5 německých universit 7,727.000, na 3 slovanské (1 čes. a 2 pol.) 3,970.000 K. Z obnosu 3,970.000 korun obdrží polské university 2,532.000 K, česká pouze 1,447.000 K. Od roku 1893-4 do r 1903-4 měla pražská česká universita 28.069 posluchačů, pražská německá 12 904; průměrně tedy na rok: česká 2086 posluchačů, německá 1291. Česká universita měla víc než dvakrát tolik posluchačů než německá, a s výdaji je tomu úplně obráceně. Od r. 1903—1907 obnáší veškerý výdaj na českou universitu 9,828.241 K, čili průměrem na rok 982.824 K; na německou 10,228.926 K, čili průměrně na rok 1,022.893 korun. Výdaje na jednoho studenta německého obnáší ročně téměř 792 K, na českého — 350 K. Český student jest tedy akademikem druhého řádu! Nad to je kollejně na české universitě o mnoho větší než na německé. Na české vůbec není dosti místa pro velmi potřebné odbory.

Spolek křesťanských posluchaček vysokých škol založen byl ve Vídni. V čele spolku stojí posluchačky filosofie Petra Belenová a Marie Jeseviczová. Místností má nový spolek v útulně katolických učitelek. Spolek založen byl na popud spolku katolických posluchaček vysokých škol v Mnichově. Spolek tento byl velmi nutný; neboť čím dále, tím více přibývá posluchaček na vysokých školách, a tudíž nutno, aby i ony se sdružovaly ve spolcích. I v Praze na universitě jest již značný počet posluchaček; tak letos jest jich zapsáno přes půl třetího sta, nejvíce jich studuje filosofii. Spolku neměly do nedávna žádné, až teprve letošního roku utvořilo se „Sdružení akademicky vzdělaných žen“, ovšem, jak jinak ani v Praze není možno, rázu krajně „pokrokového“. Posluchačky smýšlení katolického prozatím spolku vlastního nemají. Jest žádoucí, aby katolicky smýšlející posluchačky vstupovaly do České Ligy Akademické.

Italské katolické studentstvo je sdruženo v organizaci „La Federazione Universitaria Cattolica Italiana“, časopis svazu je „Studium“; Rivisita universaria, který vychází měsíčně o 64 stranách. List stojí 8 lir ročně (Milán, Via Commenda 23). Spolupracovníky jsou nejlepší katol. učenci a spisovatelé, mezi nimi řádní profesori universit: Bologna-Acri (filosof.); Turin-Allievo (pedag.); Boccardi (astronom.); Neapol Petrone (moder. fil.); Pissa-Calisso (děj. it. práva); Toniolo (polit. ekon.) Dále ředitel geodynamické observatoře v Quartu Stiatessi; biskup Bonomelli v Cremoně atd. V minulém roce konal svaz týdenní sociální kurs pro své členy, aby byl postaven základ pravému programu díla, ukazuje prostředky, jak rozšířit svaz i jeho list a jednati o příštím sjezdu. V Rakousku mají Italové „Tridentský svaz“ katol. universit. posluchačů, který loni oslavoval desítiléte trvání spolku.

Universit v Evropě jest 125, majících (r 1907-8) 228.732 posluchačů. Největší počet studujících má universita berlínská (13.884), potom pařížská (12.985), pešská (6551), vídeňská (6205) atd. Německo má 21 universit a na 49.000 posluchačů, Francie 16 univ. a 32.000 posl., Rakousko-Uhersko 11 a skoro 30.000 posl., Anglie 15 a 25.000, na university bohatá Italie 21 a 24.000, Rusko 9 a 23.000, Španělsko 9 a 12.000, Švýcarsy 7 a 6500, Belgie 4 a 5000, Švédsko 3 a 5000, Rumunsko 2 a 5000 a Hollandsko 5 a 4000 posluchačů; Řecko, Norvéžsko, Dánsko, Portugaly, Bulharsko a Srbsko mají po jedné universitě.

Luváňská universita. Ve spisku právě vydaném líčí Beckers, ředitel v ministerstvu pro vědy a umění, pokroky belgických universit. Země má, jak známo,

čtyři university, mezi nimiž byla luváňská s počátku nejskrovnější. Roku 1835 bylo tam ohlášeno pouze 37 přednášek, kdežto na ostatních universitách konáno jich začně více. Oproti tomu nalézáme pro rok 1905 tyto číslce: Luváň 368 přednášek, Lutich 345, Gent 314 a Brussel 275. Luváňská universita překonala tedy všechny státní university, ačkoli bez jakékoli státní subvence pouze dobrovolnými příspěvky belgických katolíků je udržována. Roku 1905 měla 5800 posluchačů. Abychom si jen přibližně představili, mnoho-li belgičtí katolíci na svou universitu platí, třeba jen k tomu poukázati, že na státních universitách, dle statistiky výše zmíněného díla, každý student stojí stát přibližně 770 K. Vezmeme-li za základ tuto číslci, vyjde nám pro belgické katolíky přibližně suma 5 millionů, který katolická obětavost každoročně na svou vysokou školu věnuje.

Katolická universita v Irsku. Anglická vláda dovolila zřízení katolické university v Dublině. Zároveň vláda jmenovala odbor, který by se postaral, aby se universita otevřela již v říjnu 1909. Ten odbor v poradě musil jmenovati nejprve kancléře universitního; zvolen arcibiskup v Dublinu, monsignor Walsh, který získal si velikých zásluh o tuto universitu svou neúnavnou prací. Tak vidíme, že věc, která se u nás zdá nemožnou, v nejpokrokovějších zemích, v Anglii a Americe, dochází uskutečnění. A zase tento případ jest nám důkazem, co zmůže organisovaný boj nějakého spolku za jeho práva. Před sto lety byli katolíci v Anglii ještě úplně bezprávní, tenkrát se jali organisovati pod vůdcovstvím O' Connelovým za svá práva, a čeho všeho dosáhli! Takoveto případy musí nás též vzpružovati ku vytrvalé práci.

===== Věstník středoškolský. =====

Střední školy v Rakousku. V Rakousku je 256 gymnasií a 187 reálék. Dle jazyka vyučovacího je gymnasií: 132 německých, 52 českých (35 v Čechách, 16 na Moravě, 1 ve Slezsku), 49 polských (48 v Haliči, 1 ve Slezsku), 6 italských (3 v Přímoří, 2 v Tyrolsku a 1 v Dalmacii), 6 ruských, 5 srbo-chorvatských a 13 utraquistických. Reálék je: 77 německých, 43 českých (26 v Čechách, 17 na Moravě), 11 polských, 4 italské, 1 srbochorvatská a 1 utraquistická. Všechny středoškolských studentů bylo minulého roku 89.439. Zajisté nikomu nebude divné, že v této statistice nejsou uvedeny školy slovinské. Bohužel, Slovinci, ač jich je téměř 1 a půl millionu, nemají své university, nemají též žádných středních škol — pouze utraquistické, nižší gymnasium slovinské, vyšší německé. Věru

bylo by si přáti, aby takový cílý národ slovanský dosáhl toho, co mu už dávno patří.

Střední školy na Moravě. V minulém roce dle výkazu zemské školní rady moravské je na Moravě 67 středních škol, 34 českých a 33 německých. Všechny gymnasií je 30, z těch 16 českých se 4732 studujícími a 14 německých s 3457 žáky. Reálék je na Moravě 33 a to 17 českých se 4582 žáky a 16 německých se 4180 žáky. Z těchto ústavů udržuje stát a země 29 českých, německých však 31, což jasně dokazuje, jak nepříznivě se zachází s Čechy, jichž je na Moravě tři čtvrtiny všeho obyvatelstva. Ostatních 5 českých ústavů vydrží si české obce samy a Matice Školská, která zase nedávno pojala záměr zřídit gymnasium ve Znojme. České ústavy

mají 61 parallelku, německé jen 30. Všechny středoškolských studentů je na Moravě 9305 českých a 7637 německých. Ovšem je ještě otázka, jsou-li to sami Němci. Ku středním školám patří ještě 4 ženská lycea, 1 české (Vesna v Brně s 295 žákyněmi) a 3 německé (Brno, Znojmo a Ostrava s 531 žákyněmi).

Počet žáků, studujících ve škol. roce 1908-9 na českých středních školách. Dívčí lycea a mají v Čechách 1016 žaček veřejných, a to Budějovice 173, Hradec Králové 150, Chrudim 249, Jičín (3 tř.) 64, Plzeň 213, Král. Vinohrady (2 tř.) 161. — Dívčí gymnasia vykazují následující počet žáků: Minerva v Praze 327 veř. a 1 priv., soukromé gymnasium na Král. Vinohradech (katol. 4 tř.) 170. Moravské reformní gymnasium Dívčí Akademie ve Valašském Meziříčí (2 tř.) 29 žaček, střední škola Dívčí Akademie v Brně (letos otevřená) v 1. tř. 21 žáků. Kromě toho na mužských gymnasiích privátně v Čechách studuje 105, na muž. reálkách v Čechách 146 žáků.

Esperanto na gymnasiích. Dne 17. ledna 1909 ukončen byl první esperantský kurs na českém gymnasiu v Kroměříži. Vyučování, které vedl delegát „Svazu českých esperantistů“ v Praze, učitel pan Krumpholtz, účastnilo se 60 studujících vyšších tříd gymnasia.

Dělnické gymnasium. „Pester Lloyd“ oznamuje, že v Pešti uvedena byla v život nová instituce, která stojí za registrování jak pro svou neobvyklost, tak i pro svůj hluboký kulturní význam. Na podnět Viktora Molnára bylo tam zřízeno dělnické gymnasium, v němž se budou na večer od 6 do 8 hodin konat přednášky pro dělnictvo. Vyučování počalo 15. listopadu minulého roku. Gymnasium financuje částečně soukromé konsorcium a částečně stát.

Středoškolští studenti v Haliči. Poslední číslo „Zory“, časop. katol. akad. slovin., přináší zajímavý článek o poměrech studentů polských. Studentstvo na středních školách je sdruženo v organizacích, které s počátku měly na starosti rozvoj mládeže studentské pouze ve fyzickém ohledu, nyní však rozšířily obor své působnosti i na stránku duchovní. Založena totiž r. 1904 první čítárna studentská zásluhou prof. A. Mazanowského, když k tomu dal návrh v „plukovní radě“ kol Lambert. Některé časopisy dostali zdarma, jiné za sníženou cenu; kde kdo nějaký časopis doma odebral, uvolil se jej donášet v čítárnu. Každý člen čítárny dostal legitimaci. K tomu připojena záhy knihovna. A tak dnes jest čítáren a knihoven několik. Mimo to dostalo studentstvo do své správy rovněž zásluhou výše jmenovaného profesora t. r. „Bratnia pomoc“, spolek, který obstarává chudým studentům šat, zřídilo i studentskou kuchyni, vyhledává byty pro chudé studenty, půjčuje a dává knihy. A to vše

dělají studenti sami. Takto škola je učí býti prospěšnými údy lidské společnosti. V čele každé čítárny stojí výbor, skládající se z delegátů ze všech tříd. Na valné hromadě, která se koná dvakrát do roka, skládá účty ze své práce. Tento výbor schází se dvakrát za měsíc a radí se o věcech týkajících se čítárny. Výbor se dělí na sekci: 1. přednáškovou, 2. sekci pro pomoc chudým studentům, 3. sekci antiquární. Prvá sekce řídí přednášky, ustanovuje vzdělávací odbory, dále pořádá též večerní zábavy. Sekce antiquární obstarává prodávání a kupování knih, prostředkuje i prodej školských potřeb, při čemž se přísně dbá hesla „Svůj k svému“ — K organizaci čítarenské druží se organizace tělocvičná. Je starší než prvá a má účel, aby šířila myšlenku spolkovou mezi svými členy, vědomí solidárnosti a sblížení nejen členů jednoho ústavu, nýbrž i více ústavů mezi sebou. V prázdných dnech stará se o společné výlety do okolí města. Dělí se na sekci pro kopanou, tenis atd. Každý ústav má svůj prapor, mají též vlastní studentské kapely. Organizace studentská vydává též svůj časopis „Znicz“, redigovaný od samých studentů. Již vychází třetí rok. List věnován především otázkám sociálního polského studentstva. Jak vidno, jsme v Čechách daleko za studenty polskými. Bylo by si přáti, by též u nás zřízeny studentské čítárny, aby tu stávala organizace tělocvičná. Neboť tím studenti se sblíží, utvrzuje mládež ve vědomí ve vlastní sílu a moc, připoutává studentstvo těsněji ke škole, sblíží je s professory, v nichž vidí své příznivce, učí je též ctiti své představené. Jest jen na vlivných kruzích, aby se podjaly tohoto úkolu, který by též patřil k reformě středních škol. Mnohého asi bude též zajímat, že polští studenti na středních školách mají stejnokroje, stejně jako vojáci. Stejnokroje jsou černé, fialové výložky, místo hvězdiček na límci mají jako kadeti stříbrné nebo zlaté proužky. Dle těchto proužků pozná se třída: stříbrné pásky označují nižší gymnasium, zlaté pásky značí vyšší gymnasium; jeden stříbrný pásek znamená první třídu, jeden zlatý quintu, čtyři stříbrné quartu, čtyři zlaté pásky označují oktávu atd. Rovněž se pozná realista i gymnasista; realista má v předu vyšito „R“ a gymnasista „G“ a k tomu římská číslíčka, která označuje ústav hlavního města, kde jich je více. Stejnokroj tento je velmi praktickým oděvem a není též dražší nežli obyčejný šat. Stejnokrojem se dosáhne: 1. že není takového rozdílu mezi chudými a bohatými studenty, 2. že se nesmějí hnouti ani o prázdninách ani během školního roku bez uniformy. Studenti jsou nuceni lépe se chovat, nemůže se pak ledacos svádět na studenty, jak se to u nás mnohdy stává. Myslím, že by se našim českým studentům líbil též stejnokroj.

Věstník slovanský.

Sjezd slovanského studentstva na Velehradě. Tlumočím zde vřelé přání kolegů, myšlenku nikoliv novou pronáším — prázdninový sjezd katol. slovan. stud. na Velehradě! Víme všichni, že jest nezbytno — má-li hnutí naše tak krásně a slibně započaté nadále zkvétat — osvěžiti se duševně nadšením, užejí se semknouti, blíže se poznati. Však dojmy z loňského sjezdu pražského nevymizely nám z mysli — víme dobře, s jakou energií se pracuje u katol. studentů slovinských a chorvatských o skvělých jejich sjezdech! — Letos o prázdninách i my, čeští studenti — ať vysokoškolští či středoškolští — spolu s bohoslovci a kolegy slovanskými na posvátné půdě Velehradu se sejdem — obnoviti starý slib: „Bohu ke cti, vlasti ku prospěchu“ — — — U kolébky katolické české kultury čerpati budeme síly nové — utužíme svazky víry a národnosti! Budoucímu našemu sjezdu volám: „Zdař Bůh!“

Chorvatské katolické hnutí neustále se šíří. Naši pokrokaři přes všechno úsilí nejsou s to, aby tomu čelili. Nepomůže jim ani heslo Voltairovo, jehož věrně se drží: „Lžete, přátelé, lžete, něco z toho i potom zůstane“, ani různé macchiavelistické prostředky, kterými vrhají se na nás; ovoce nauky jejich nejlépe je odsuzuje. — Hrv. kat. akademicko družstvo „Domagoj“ vzalo si za úkol odhaliti a ukázati chorvatským studentům a národu práci a ovoce pokrokařské, a neobyčejně mu to prospělo. Nedávno Domagoj vydal brožuru „Fiat Lux!“, ve které vysvětleno bylo stanovisko chorv. katol.-národního studentstva k pokrokovým Starčevićům a zvláště k pokrokařskému studentstvu. Fakta, která mluví proti pokrokařům, jsou tak těžká a neospravedlnitelná, že oni, ač chtějí všemožně různými výmluvami každé své chování zakryti, nesmažou však pravdy slov, aby je vyvrátili neb aspoň vysvětlili. Proto o všem jiném mluví, jenom ne o pravé věci. Zvláště mrzí je cíl emigrace ze záhřebské university v Praze. V Praze, to-várně Masarykově, potřebovali se utvrditi starší a „ukouti“ noví pokrokaři. Také proto šli do Prahy. A vskutku, dostatečně prospěli. Ovoce jejich, přikázaná zásada v Praze, je zajisté smutné, ještě smutněji je na tom vlast, jež má takové syny, jimž pomáhá, aby ve svých studiích pokračovali, a pak dnes, zítra mohli jí prospěti, a oni ji v cizině pohanili. Co všechno dělali, vědí ti, kteří měli příležitost přijíti s nimi do styku. Zajisté smutná pravda! „Fiat Lux!“ došla v jediném týdnu čtvrtého vydání, což jest u nás velká vzácnost, která může býti jenom útěchou a vzpruhou k další činnosti našim akademikům, poně-vadž ukazuje osud pokrokařů, a na druhé

straně na těžkou, ale spásonosnou práci chorv. katol.-nár. studentstva za vlast a víru. Jen neustále a bez bázně ku předu! My jsme s Kristem, on je s námi a s ním zvíťazíme!

Danica, spolek katolicko - národních studentů ve Vídni. V minulém roce měl spolek 46 členův. Činnost spolku byla velice čilá, nejen že měl spolek sedm řádných a tři mimořádné členské schůze a sedm přátelských schůzek, nýbrž i hlavně tím, že práce byla rozdělena na jednotlivé odbory: Organizační, kterému jde hlavně o práci a nadšení. Také žádný odbor nebyl tak četně zastoupen, jako právě tento. Literární odbor staral se o „Zoru“, vedle toho pak letos ponejprv obstaral „Kalendář slov. katol. nár. studentstva“. Časopisecký odbor měl na starosti vzdělávací články v „Domoljubu“ a pilně pozoroval naše poměry novinářské. Vedle toho se ve zvláštních kroužcích učila též italština a čeština. Zvláštní odbor měl na starosti prázdninový sjezd v Gorici 21. a 22. srpna 1908, který měl v každém ohledu veliký úspěch. Mimo spolek starali se členové v první řadě o zábavu a poučné přednášky v „Stráži“. Jeden kollega vedl též knihovnu. Také v pěveckém spolku působilo více členů. A 7. února sehráli členové „Danice“ Medvedovu tragedii „Za pravdu a srdce“ v Českém národním domě. O vánočních, velikonočních a hlavních prázdninách účastnili se katoličtí akademici práce ve vzdělávacích spolcích a tělocvičných odbo-rech; osm členů přednášelo v těchto spolcích 17krát. Co se týče poměru „Danice“ k druhým slovinským a slovanským spolkům, budiž uvedeno toto: Poměr k slovinským akademickým spolkům zůstal nezměněn, tak že oficiálně nebylo žádných styků. Ve Wahrmondově aféře byl spolek zastoupen v nově ustanoveném svazu všech vídeňských spolků slovanských, v tak zvaném komitétu. Avšak postavením, jaké zaujalo komitét zvláště přičiněním pokrokových jihoslovanských akademických spolků, byla „Danice“ s „Hrvatskou“ nucena vystoupiti. S tím větším nadšením ovšem chopila se myšlenky založiti „Ligu slovanských katolických akademiků“ a rozhodla se „Danice“ pojednati o „Svazu“ na schůzi zástupců všech slovanských katolických studentů v Praze o svatodušních svátcích 1908. Jako vždy i letos účastnili se členové „Danice“ se zvláštním zájmem každou neděli společných služeb Božích a kázání P. Leiferta T. J. v Mariánské kongregaci. „Danice“ je dnes tak pevná, že jí závidějí v tom ohledu všechny ostatní akademické spolky slovinské.

„Zarja“, spolek slovinských katolických studentů v Štyrském Hradci. Spolek měl

minulého roku 23 řádných členů. Výborových schůzí bylo za celý rok 11 řádných a 3 mimořádné. Konalo se 8 přátelských schůzek, na kterých se pojednávalo o nejrozličnějších spolkových úkolech, o svazu slovanských katolických akademiků, o prázdninovém sjezdu v Gorici atd. Ve spolku „Zarja“ byl organizační a sociální odbor, který se ustavil teprve v letním běhu. Každý odbor měl dvě schůze. Přednášek a referátů bylo 7 a sice přednášeli: Dr. K. Glaser 14. března „O portugalském básníku Camoensovi“, 13. června „Zdali musí překladatel Shakespeara sám býti básník“ a 27. června „Ze španělských dějin literat.“ Val. Rožič 4. června „Hlavní teorie o příchodu Slovanů na Balkán“ Puntar 15. května „O potřebě svazu slovanského katolického akademického studentstva“. Brozovič 12. června „O rozdílu mezi lidskou a zvířecí duší“. Gorjanec 17. června „O stanovách katolické ligy slovanských akademiků“. — Mimo to docházel do spolku, pokud nebyl zaneprázdněn jinými záležitostmi, pan Dr. Zdešar, který konal týdenní přednášky z filosofie a apologetiky. Spolek koupil si harmonium konc., což umožnilo zpěvácký kroužek, který řídil kol. Al. Juvan. V neděli konali společné výlety do okolí Hradce. Vůbec byl spolkový život velice přátelský a srdečný. Bohužel stále nepokoje na universitě a předčasné zakončení běhu bránilo mnoho činnosti spolkové. Za to se počet přednášek mimo spolek velice zvětšil. Členové „Zarje“ konali v letním běhu 23 přednášky. Súčastnili se též práce ve vzdělávacích spolcích a v tělocvičných jednotách. Mimo to byla „Zarja“ zastoupena na všech větších slavnostech slovanských katolických organizací. Spolková knihovna čítá 443 svazky. • V posledním čase rozmnožila se hlavně cennými spisy sociologickými a národohospodářskými. Listů dochází 29 (10 denníků), revuí a jiných měsíčníků 19. Jak ukazují holá data, jest „Zarja“ jeden z nejčinnějších spolků.

První polský katolický akademický spolek. V říjnu minulého roku ustavil se v Krakově první katolický akademický spolek polský „Polonia“. Přípravní porada konala se již v červnu. Podnět ku založení spolku dala aféra Wahrmondova. Ostatní studentstvo polské protestovalo sice též proti Wahrmondovi stran jeho brožury, avšak nikoliv proto, že vystoupil proti katolicismu, nýbrž že to byl Němec. Poněvadž studenti katolického přesvědčení nespokojili se s takovýmto protestem, založilo spolek s programem výslovně katolickým. Doba katolického hnutí mezi Poláky rychle se blíží. Heslem „Polonie“ je: „Tibi Christe et Patriae!“ Což se týče poměru druhých akademických spolků, stanoví

§ 3.: „Polonia“ vstoupí ve svaz s ostatními akademickými spolky v Rakousku“. Hlavní body programu „Polonie“ jsou: a) Utvrzení a šíření katolicko-národního přesvědčení mezi členy; b) uplatnění pravých křesťanských zásad a prohloubení ethických názorů; c) obrana katolicismu i polství ve veřejném životě akademickém. Svého vlastního časopisu nebude spolek vydávat, orgánem jeho bude „Prąd“, časopis katolických akademiků ve Varšavě. — Vůbec v Krakově žádný spolek akademický nevydává vlastního časopisu, ani „Zjednoczenie“ s národně-demokratickým programem, který čítá 400 členů. „Polonie“ vstoupí do „Ligy slovanských katolických akademiků“.

Inaugurace „Poloniae“ konala se v sobotu dne 20. října 1908 v Krakově. Byl to významný den pro „Polonii“, významný i pro budoucí rozvoj Poláků. O 8. hodině ráno súčastnili se členové „Polonie“ mše sv. v akademickém kostele sv. Anny. Večer pak se shromáždili s odznaky do krásně vyzdobené vlastní místnosti v Szewski ul. 23-II. Tu se konala první valná hromada. Jménem senátu byl přítomen schůzi kurátor spolku prof. Brzeziński, poradě naslouchal i rektor universitní Frerich, veliký přítel nového spolku. Na valné hromadě bylo přes 40 řádných členů „Polonie“. Předseda přípravného komitétu kol. Matyasik přivítal zástupce senátu i poděkoval za velikou přízeň. Na to objasnil program spolku, jehož vůdčí myšlenkou je: „Tibi Christe et Patriae“, a ukázal na obtíže a nesnáze, které čekají spolek od nepřátel. Rečník oznamuje dále, že se bude starat „Polonie“, aby národu svému připravila dobré pracovníky a naučila je skromnosti a svornosti. „Polonia“ není politický spolek, v ten může vstoupiti každý v pravdě katolický akademik polský. Rektor Frerich poděkoval za pozvání a slíbil „Polonii“ co možná největší pomoc — přeje spolku mnoho zdaru za určeným heslem. Na to došlo k volbě nového výboru. Za předsedu zvolen kol. Puchałka. za místopředsedu kol. Fopp. Na konec vyzván výbor, aby se postaral o vstup „Polonie“ k „Lize slov katol. akad.“ a do „Ogniska“. Po valné hromadě byl prvý velice živý večírek „Polonie“.

Bulharská universita r. 1907 založená má doposud pouze tři fakulty: historicko-filologickou, mathematicko-fysikální a právnickou. Učebny, laboratoře a semináře jsou zařízeny co nejmoderněji.

Ruské ministerstvo vyučování chce mimo stávajících 10 universit zříditi ještě nové v Jaroslavi, Saratovu, Vilně, Vitebsku a Minsku, hlavně za tím účelem, aby Rusové nemusili choditi na vysoké učení do ciziny, namně do Německa.

≡≡≡ Hlídka kulturní a časová. ≡≡≡

Dekret kutnohorský. Dne 26. ledna bylo tomu 500 let, co král Václav IV. vyhlásil památný dekret kutnohorský (18. ledna sepsaný), jímž národu českému na vysokém učení Karlově v Praze dány tři hlasy a cizincům jeden. Dekret zněl: „Ačkoliv každý člověk každého člověka povinen jest milovati, přece potřebí jest, aby toto milování pocházelo z lásky přirozené, pročez cizinci přednost dají proti domácímu není pravé; nebo pravá láska začíná vždycky sama od sebe a tak na přátele podle poslušnosti přirozeného přátelství dále se rozšiřuje. Poněvadž pak hodnověrná Nás dochází zpráva, že národ německý, v království tomto Českém žádného obyvatelstva práva nemající ve všech věcech, o kterých se při učení pražském jedná, tři hlasy sobě přiosobil k užívání, ježto národ český, pravý této země dědic, toliko jeden má a ho užívá: pročez považujeme to my za nespravedlivé a velice neslušné, aby prospěchů obyvatelů zemských cizí a přespolní lidé v hojnosti měli požívat, oni pak škodlivým nedostatkem cítili se sklíčení: nařizujeme vám mocí tohoto listu pevně a určitě a naprosto míti chceme, abyste napotom národ český při všech radách, soudech, zkouškách, voleních a jakýchkoli podáních a zakládáních, podle toho zřízení, které národ francouzský v universitě pařížské a též jini všichni národové v Lombardii a v Itálii užívají, ke třem hlasům všemi způsoby připustili a jej při tomto privilegium na budoucí věčné časy zanechali v pokoji a bez překážky. Jinak nečinite, hodláte-li v pokoji se bezpečně vyhnouti hněvu našemu nejtěžšímu. — Dáno na Horách Kutných 18. měsíce ledna, království Našich léta Českého čtyřicátého šestého, Římského však třicátého třetího.“

500. výročí vydání Kutnohorského dekretu oslaveno bylo dne 18. t. m. a ve dnech následujících okázalým způsobem v Praze, v Kutné Hoře a j. Dekretem svým, vydaným dne 18. ledna 1409 na Horách Kutných, nařídil král Václav IV., aby od těch čas měli na vysokém učení Čechové tři hlasy a ostatní národové jeden hlas, čímž Čechové nabyli většiny, za to však němečtí studenti a professori z valné části opustili v brzkou Prahu. Slavnosti dostalo se zvláštního lesku přítomností deputace francouzského studentstva, jež pobyla v Čechách několik dní a těšila se všude Slovanům vrozenému pohostinství. — Slavnost tato zavdala opět příležitost k útokům na katolíky. Byl to hlavně „Venkov“, který nemohl odpustiti, že bohoslovecká fakulta nesúčastnila se pražské slavnosti. Jak správně soudil „Venkov“, vysvětlí tyto dva citáty. Dne 19 ledna píše „Venkov“: „V ne-

děli dopoledne Spolek pro postavení Husova pomníku v Praze pořádal ve velké zasedací síni radnice Staroměstské slavnostní schůzi, jež byla velice čteně navštívena a kde vzpomenu to bylo pětistylété památky vydání Kutnohorského dekretu a veliké činnosti mistra Jana Husi.“ Po výpočtu předních osobností praví dále: „Všecky tři fakulty university byly zastoupeny, jediná takulta bohoslovecká zastoupena nebyla, ač to byla slavnost čistě akademická. Potvrdilo se tak, že bohoslovci nepatří na universitu, ježto tu pěstují se jen přísně vědy.“ „Venkov“ šlape si sám na rozum, když píše (jak sami jsme proloženým písmem vyznačili), že byla to slavnost čistě akademická, ale pořádal ji neakademický spolek pro postavení Husova pomníku v Praze, zahájil ji — jak „Venkov“ v dalším uvádí — posl. dr. Podlipný. Pokud víme, konají se čistě akademické slavnosti ve velké aule universitní, kamž pozvaní hosté i širší veřejnost mají přístup a čistě akademické slavnosti zahajuje úřadující rektor, resp. některý děkan. Zde tomu tak nebylo, sam rektor byl pouným hostem, nebyla to tudíž slavnost „čistě akademická“, k níž — kdo ví — byla-li bohoslovecká fakulta vůbec pozvána. Že nebyla to slavnost čistě akademická, toho dokladem je mladočeský „Národ“, který píše v č. 3.: „Ale jeden ústav zcela oficielně na půdě universitní nevzpomněl dekretu Kutnohorského, česká universita, která by vydání dekretu Kutnohorského měla považovati za jeden nejskvělejší bod ze své minulosti a měla ho také náležitě, oficielně a na půdě universitní vzpomenouti.“ Pak byla by to — dodáváme — schůze čistě akademická, které by se zajisté i bohoslovecká fakultaúčastnila. Kdo chce psa bít, vždy hůl najde.

Učitel s duší, tělem. Ministr dr. Albín Bráf, když se loučil se svými posluchači, pravil mezi jiným „Promiňte, pánové, nemohu vkročit do síně, ve které po tolik let jsem učil. S Bohem a snad na shledanou!“ — V teskném mlčení jsme pohlíželi na odcházejícího učitele, který — lámaje chléb vědy — takofka vdechoval nám lásku k studiu národohospodářskému. Kéž ve zdraví se vrátí mezi nás!

Ministrem kultu a vyučování jmenován byl Karel hrabě Stürgkh. Narodil se 1859 ve Štyrském Hradci, kde také vystudoval universitu; roku 1880 povolán do ministerstva vyučování, ale brzy vzdal se svého úřadu a věnoval se politice. R. 1907 jmenován byl členem panské sněmovny.

Školní spořitelny. Velký význam pro mládež má zvyknouti si šetřiti. Nejlepším prostředkem k tomu je školní spořitelna, kterou by řídil některý učitel nebo katecheta. V tomto ohledu jsme daleko za ostatními státy. Letos bylo ve Francii 24.000 školních spořitel a 500.000 mladých vkladatelů; v Belgii 7242 školních spořitel a 366.671 vkladatelů; ve Švýcarsku 6000 spořitel školních a 100.000 vkladatelů a v Rusku 2232 školních spořitel s 322.000 vkladateli. Též jsou velmi rozšířeny v Německu a Anglii. V Rakousku bylo roku 1900 pouze 562 školních spořitel, ponejvíce v Korutanech a v Dalmacii.

Německé katol. akad. spolky sdružené v „Kartell-Verband der katholischen deutschen Studenten-Verbindungen“, velikým vzrůstem mohou se vykázati. Mělyť: roku 1872 v 6 spolcích celkem 612 členů

1882 v 11	1260
1892 v 20	2373
1902 v 38	4579
1908 v 62	8110

Většina (49) jich jest v Německu, kde také založen býl r. 1851 prvý stud. kat. spolek „Aenania“ v Mnichově, mající nyní 127 členů. Z rakouských spolků nejstarší jest „Austria“ ve Vídni (zal. 1864). — Kromě toho několik jest spolků jako: „Askania“ v Bonnu, „Germania“ v Berlíně a „Lovania“ ve Lvově jež v „K. V.“ zapsány nejsou. Organem „K. V.“ jest měsíčník „Akademia“.

Ohlas pražských nepokojů na mnichovské universitě. Již před vánočními v době pražských demonstrací podali němečtí posluchači mnichovské university k akademickému senátu žádost, aby čeští studenti nebyli více na tuto universitu přijímáni. Senát ovšem tento směšný požadavek zamítl. Nyní chopili se němečtí studenti akce té s jiného hlediska. Stěžují si totiž, že jsou českými studenty ve svých studiích poškozováni. Poukazují hlavně na to, že čeští studenti zůstanou většinou na prázdninách v Mnichově a využijí tak prázdnin nejen k svému oddechu, ale i ku pilnému studiu. Mimo to, když nastane zápis, jsou Češi nedřívě u zápisu a obsadí si v posluchárnách a pracovnách nejlepší místa, kdežto němečtí studenti přijíždějí do Mnichova teprve těsně před zahájením přednášek a zbudou pro ně místa horší. Nejvíce poškození jsou prý medicí, a proto navrhuji ve svém časopisu „Münchener Med. Wochenschrift“, aby pro české posluchače zaveden byl zvláštní zápis a aby učiněna byla taková opatření, jimiž by se nepřátelský vpád Čechů na universitu mnichovskou zamezil.

Co je pokrok? „Selský List“ ze dne 28. ledna 1909 píše: „V Kolíně mají akademické svůj spolek „Klub mladých“. V poslední valné hromadě navrhl židovský student Kleiner, aby ze spolku byli vyloučeni bohoslovci, poněvadž theologická fakulta

nemůže býti pokládána za rovnocennou s vyššími školami. Návrh přijat, židé tam zůstali a čeští bohoslovci, synové českých otců, matek — vyloučení. Na téže valné hromadě navrhl křesťanský student Němec, aby židovští studenti, kteří studují na pražské německé universitě neb technice, nebyly přijímáni za členy klubu, — tento návrh však nebyl přijat a židé a Němci budou za členy přijímáni dále. To je ten pokrok!“ — A podobně se děje i zde. Židé, evangelíci mají svá oznámení vždy jen na černém prkně, a vydrží tam, nikdo jich netrhá. Avšak má-li Liga nějaké ohlášení ve skřínce pod zámek, tu zámek polámán, drát potrhán a návěští strženo! To je svobodomyslnost! Svobodu jen pro někoho! Pokrok!

Čestnost povolání. Pojednáváje o zmocněních stran ve sporném řízení soudním, pravil v přednášce dne 15. února c. k. dvor. rada prof. dr. Ott doslovně takto: „Advokacie jest povolání velice čestné a důležité a nikdy nesmíce ý stav býti posuzován podle kritiky, která někdy co do činnosti některých ovšem nehodných členů bývá vykonávána. Byla by to zajisté velká chyba, jestliže by podle poklesků jednotlivců určitého stavu bylo souzeno i o všech ostatních a čestném postavení dotčeného povolání vůbec.“ — Proč toto uvádím, je zjevno. Velmi mnoho lidí nechce přes všechno poukazování zatvrzele ničeho věděti o záslužné činnosti nesčetného počtu vynikajících kněží katolické církve, kteří vše obětují ku blahu svých bližních, jak se to v žádném jiném stavu neděje. Ale jakmile se některý duchovní dopustí třeba jen malého poklesku, hned se to všemi skřipci roztáhne na nějakou senační aféru a při tom se hned, jak je to jen trochu možno, zasadí s neobyčejnou ochotou nějaký ten štulec církvi samotné. A bylo to zase při přednášce o sporném řízení soudním. Došlo se totiž k výkladu instituce t. zv. hlavní intervence, jejíž podstata záleží v tom, že se kdosi třetí domáhá práva, které jest mezi dvěma stranami již sporné, žalobou na obě tyto strany dohromady podanou, a bylo řečeno, že instituce tato převzata jest z řízení sporného před soudy církevními. Stávalo se totiž, že bývaly udíleny expectance na jistá beneficia již v době, kdy tato byla ještě obsazena, a to někdy nejen jednomu, nýbrž i druhému, anebo po případě i třetímu. Když pak po uprázdňení benefícia jeden nastoupil, tu domáhal se téhož i druhý, a co se oni o své právo přeli, vystoupil třetí se svými nároky proti nim oběma. A tu hned jsem zaslechl od jednoho z kolegů šepem pronesenou posměšnou poznámku: „Inu, církev boží bojující.“ Tolik znalosti mohl by si každý ve věcech náboženských opatřiti, aby aspoň věděl, že církev je viditelná společnost všech řádně

pokřtěných lidí a nikoli dva nebo tři prouci se duchovní. Proti správcům náboženských obcí protestantských a židovských se nikde neštve způsobem takovým, jako proti katolickým duchovním a bylo by to také — nejmírněji řečeno — stejně beztaktní jednání, ale pro každého může to být pobídkou k vážné úvaze, neboť předpověděl Spasitel lidstva těm, kdož jsou skutečnými a pravými jeho nástupci na zemi: „V nenávisti budete pro jméno mé —.“

Sven Hedin o missionářích. Zpravodaji časopisu „Svenska Morgenbladet“ sdělil Sven Hedin na dotaz o jeho názoru o kulturní činnosti křesťanské missie toto: Jest mým pevným přesvědčením, že křesťanská missie v ohledu kulturním má velkou důležitost. Missionáři — nehledě ku náboženské stránce jejich práce, o níž nechci se šířiti, poněvadž otázka ta je nevyčerpatelnou — vykonali mnoho dobrého a všude tam, kde působí, lze znamenati vzrůst civilisace. Zřizují školy, které arcíř mají veliký význam, vyučují domorodce vzdělávání půdy a j. Tedy i s čistě praktického stanoviska vykonávají missionáři mnoho dobrého. Býval jsem vždy v dobrém poměru s missionáři. Poněvadž zemi znají zevrubně, byly jejich informace pro mne velice cenné: i jejich pohostinství zůstavilo

ve mně nejlepší vzpomínku. Vzhledem ku mé poslední cestě platí tuto uvedené zejména o ochranovských missionářích v Himalayi. V Číně missionáři jsou pouhou kapkou v moři. Avšak to nemění nic na úsudku, že jejich činnost jest nesmírně blahodárná.

Přednášky. V měsíci únoru byly konány v „České Lize Akad.“ přednášky dvě. První měl akad. malíř pan Emil Pacovský na thema: „Šedesát let českého umění“ — druhou náš kollega JUC. Fr. Nosek: „Krise v zemědělství“. — Kollegové, kteří hodlají řečniti po venkově, nechť se přihlásí buď v našem spolku, nebo v sekretariátu strany, Praha-II., Opatovická ul. 10.

Knihovna českých bohoslovců ve Vidnavě. Čeští bohoslovci v německé Vidnavě založili si nedávno knihovnu, které až dosud postrádali. Prosíme své vážené čtenáře, aby starší nebo již neupotřebitelné knihy zasílali buď na redakci „Meditaci“ (Praha-Libeň 444), nebo přímo na Knihovnu českých bohoslovců (Vidnava, Rak. Slezsko). Dar jejich ponese ovoce: posílí české vědomí budoucích slezských kněží vratislavské diecese a zbaví mladé naše bratry ponižujícího nedostatku knihovny, tím citelnějšího, čím bohatší knihovny mají bohoslovci němečtí a polští.

Bibliografie.

Křesťanská škola. Časopis pro šíření ideí náboženských v českém školství. Redaktor Václav Špaček. Ročník VIII. Vychází dvakrát měsíčně s přílohami „Obrana“ a „Rodinné vychování“ Předplatné K 7.—. Nákladem Václava Kotrby v Praze.

Meditace. Měsíčník pro literaturu, umění a filosofii. Redigují Vilém Bitnar, Dr. Josef Kratochvíl a Emil Pacovský. S četnými uměleckými přílohami a bohatými rozhledy. Předplatné K 10.—. Studentstvu poskytuje revue veliké předplatní výhody! Sešit na ukázkou zasílá Revue Meditace, Praha-VIII., 444.

Museum. Časopis bohoslovců československých. Ročník 43. Pořádá František

Kunka. Ročně 4 sešity s bohatým obsahem. Předplatné K 3.—. Nákladem „Růže Sušilovy“, Brno.

Vychovatelské Listy. Časopis pro paedagogiku a kritiku method vyučovacích. Ročník 9. Řídí redakční sbor. Vychází 10krát do roka. Předplatné K 6.—. Nákladem „Katolického spolku českých učitelů“, Ivančice na Moravě.

Vychovatel. Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství. S přílohami „Katechetská příloha“ a „Učitelská příloha“. Ročník 24. Odpovědný redaktor Dr. Rudolf Horský. Vychází dvakrát za měsíc. Předplatné K 7.—. Nákladem družstva „Vlast“ v Praze.

STUDENTSKÁ HLÍDKA

LIST KATOL. STUDENTSTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK I.

BŘEZEN 1909.

ČÍSLO 3.

Dr. František Reyl:

Charakter sociální otázky

4. Otázka sociální je mnohostrannou. — 5. Všecky výrobní stavy stíženy jsou krisí. —
6. Národohospodářský moment v sociální otázce.

(Pokračování.)

Nejenom hospodářské a výrobní poměry nevyhovují životním potřebám společnosti, nýbrž ani duchovní potřeby lidstva nejsou uspokojivě opatřeny, proto sociální reforma musí o to pečovati, aby pravé příčiny nynější hospodářské tísně a duševní roztržičnosti byly náležitě vyšetřeny a vydatnými opravnými prostředky dalšímu rozkladu společnosti bylo zabráněno. Nové a lepší poměry společenské zavést, jeť posledním cílem nynější sociální otázky.

4. Četnými složkami a různými příčinami přivoděna byla sociální otázka na denní pořádek, z čehož patrno, že není otázkou jednotnou. Zejména není pouze otázkou policejních opatření proti agitaci sociální demokracie, protože jednak je hmotné násilí proti duchovému hnutí, jakým socialismus bez odporu jest, naprosto bezvýsledno a jednak je sociální demokracie přirozeným výplodem stávajících neurovnaných poměrů. Společenská krise je živnou půdou pro chorobný zjev sociální demokracie, která svou existencí dokazuje, že je něco shnilého ve společnosti, neboť fantastickým a bezbožným zásadám socialistickým by nesvěřoval svou budoucnost člověk, jenž je s nynějším společenským řádem úplně spokojen.

Rovněž nelze sociální otázku zaměňovati s otázkou dělnickou aneb s otázkou o zlepšení pracovních poměrů. Otázka dělnická je pouze částí veliké sociální otázky. Je ovšem pravda, že v posledních 30ti letech otázka dělnická vystoupila do popředí denních událostí a zatlačila tím poněkud otázku ostatních stavů do pozadí. Příčina toho vězí jednak v té okolnosti, že dělnická otázka týče se většího počtu zúčastněného v ní dělnictva, jednak že postavení dělnického stavu vyžadovalo nejdůrazněji nápravy, ačkoliv sluší připomenouti, že také výborná organizace dělnictva dovedla na své oprávněné požadavky položití náležitý důraz.

Dělnická otázka liší se svou povahou od otázky jiných stavů. Poněvadž dělník je naproti kapitalistovi se svou pracovní silou ve veliké nevýhodě, nemoha čekati, až následkem příznivějších trhových poměrů bude moci výhodněji svou práci pronajmouti, jeví se opravná snaha ke zlepšení tohoto nevýhodného stavu dvojím směrem: jde jednak o to, aby dělníkovi byl určitý důchod zabezpečen za všech okolností, tedy i v nemoci, nezaměstnanosti a ve stáří jednak jde o to, aby mzda dělníková byla ve shodě se slušnými jeho požadavky životními.

5. Vedle dělnického stavu jsou ve společnosti též jiné stavy, které volají po rozluštění své sociální otázky. Jsou to maloživnostníci, obchodníci a zemědělci. Povaha otázky maloživnostenské je poněkud jiná nežli otázky dělnické. Kdežto dělník je odkázán úplně nabídkou své pracovní síly na kapitál, pracuje maloživnostník sice samostatně, ale za značného útlaku kapitálu, jenž mu brání rozvinouti úplně své síly. Jeví se opravná snaha v otázce řemeslnické v tom směru, že maloživnostnictvo hledí uhájiti svou samostatnou výrobu před soutěží velkokapitálu. Posledním cílem sociální reformy živnostenské jest, zachrániti stávající malou výrobu před úplným pohlcením velkovýrobou, dokud nebude nalezena cesta, kterou by i malovýroba nyní byla prováděna za pomoci strojní techniky.

Tentýž cíl má také reforma otázky obchodnické. Malým a středním obchodníkům má se umožniti existence i v soutěži s velikými obchodními domy.

Zemědělská otázka jeví se vzrůstem latifundií a drobením rolnických usedlostí následkem nízkého výnosu zemědělského hospodářství, kterému kapitalisace půdy připravila ohromné škody. Ukořím oprav agrární otázky jest zvýšiti výnos hospodářství a zabrániti pozemkovému zadlužení.

Nejenom výrobní, ale i inteligentní stavy mají svou sociální otázku, která se jeví zejména nadbytkem intelligence a nedostatečným honorováním duševní práce, což vede ku proletarisaci těchto vrstev. Dle různého povolání mluví se o sociální otázce duchovenstva, učitelstva, úřednictva, studentstva atd. Opatrná volba příštího povolání, požadavky zvýšeného vzdělání a zlepšení služebních platů mají sociální otázce intelligence odpomoci.

Posléze sluší sem uvéstí sociální otázku žen, která se jeví nadbytkem žen, nedovedoucích se samostatně uživiti a nedostatkem vážnosti k důstojnosti ženy jako rozumové a mravní bytosti. Sociální reformy v ženské otázce směřují hlavně k tomu, a) aby žena neprovdaná mohla se samostatně uživiti, bez újmy na svém zdraví, aniž by při tom svou levnější práci zbavovala muže chleba, a b) by zaujala ve společnosti onu výši vážnosti, která jí náleží.

6. Uvádějíce význačné známky sociální otázky, v jednotlivých stavech a vrstvách společenských měli jsme na zřeteli hlavně národohospodářskou stránku této otázky, protože sociální otázka je z dobré poloviny otázkou hmotného blahobytu a lepších příjmů, krátce otázkou žaludkovou. A poněvadž blahobyt národa nedá se odhadovati pouze výpočtem stávajících továren aniž skladištěm vyrobeného zboží, nýbrž hlavně způsobem, který umožňuje všem vrstvám národním, aby mohly užiti vyrobených životních prostředků, je předním úkolem sociální reformy, aby podávala každé vrstvě národa vhodný návod ku právnímu získání životních potřeb. Neboť v tom právě vězí kořen nespokojenosti širších vrstev lidových, že pozorují velkovýrobu životních potřeb a přece pociťují, kterak z těchto zásob nemohou nic užiti k odstranění své nouze.

V otázce sociální národohospodářská stranka má tedy značnou převahu, tak že nelze jí luštití pouze filosoficko-náboženskými úvahami, nýbrž také dobrou hospodářskou politikou a blahodárným výrobním systemem. Vzdor tomu není však sociální otázka pouze otázkou žaludkovou, nýbrž též otázkou rozumu a svědomí. Nynější sociální otázku nevyvolala pouze pochybená oekonomická soustava, nýbrž též zvrácené představy o společnosti lidské, podlomené zásady povšechné spravedlnosti, zmatené pojmy o mravnosti a náboženství.

Dr. František Hrachovský:

Katolická kolleje.

Máme katolicky smýšlející a žijící studenty na středních školách. Je to výsledek dobré domácí výchovy a známka moudrosti a opatrnosti u studenta. Vždyť víme, kolik nás přišlo do primy z dobrých věřících katolických rodin, a kolik jich takových zůstalo v oktávě. Když po 8 roků přes 8 profesorů působí proti jedinému katechetovi v každé třídě, a když tento učitel náboženství nedovede imponovati svojí učeností a pedagogickou zdatností, jak to velmi často bývá, pak není divu, že odcházejí abiturienti ateisti nebo aspoň s nalomenou vírou na vysoké školy. Ale přes to všechno máme ještě dnes určité procento středoškolských studentů, kteří odolali vlně nevěry a materialismu a uchovali si ideál v srdci a živou víru i pro další život. To jsou ti nejušlechtilejší mladíci, kteří mají v sobě sílu vykonati něco velkého v životě, nebo kdo se dovede ovládati již v mládí svém, ten dává záruku i pro pozdější život. A není věci snadnou odolati tomuto modernímu proudu nevěry mezi studenty, ale nemožným to také není.

Máme akademiky katolicky smýšlející, žijící i veřejně se hlásící ku politické straně katolické. Je to krásný zjev v poslední době. Kdo ví, jak se na universitě se strany profesorů o náboženství mluví, když k tomu spojitost s některým předmětem vybízí, nebo i když není spojitosti žádná, jako o stanovisku dávno překonaném a přežilém, pak musíme obdivovati ony akademiky, kteří nepřisahají na nevědecká slova professorova o náboženství. Vždyť vědecká zdatnost v některém oboru neuschopňuje žádného ku kritice prvků náboženských, nač mnozí pánové velmi rádi zapomínají. Ovzduší pak vysokých škol mimo katedry není o mnoho příznivější, ba můžeme říci, že jest mnohem zhoubnější pro víru, než tak zvaná věda. Otázka bytů by nám podala také dobrou statistiku čistoty mravní, pak ten spolkový život pokrokový a protináboženský, a celý ten ruch velkoměstský se svojí kulturou, denním životem i nočním Babylonem nám jasně dokazuje, že oni mladíci jsou heroové myšlenky. Proto kdo bagatelisuje katolické akademiky, nebo vidí v té snaze jen osobní věci, jest od pochopení věci tak daleko, jako země od slunce. To je velký proces duševní, který prožijí jen duše velké, a ty máme.

Nemáme však kolleje katolické, t. j. centra, kde by se sešli všichni katolicky smýšlející akademici a odkud by mohli také mocně na venek vystupovati a uvnitř se prohloubiti. Byla tu kolleje Arnošta z Pardubic, myšlenka to veliká, svědčící o prozíravosti jejího zakladatele, což uzná se později; nebo bylo tu něco, co jiný národ nemá posud, a z toho něco mohlo se státi velmi mnoho, kdyby bylo více takových prozíravých mužů, jako byl původce té myšlenky; ale z toho něco, co mělo své vady, ale po odstranění mohlo vzrůst, stalo se nic; práce to velmi snadná, ovšem od tisíce k pěti. Centrum takové však jest nutné: sporadické živly katolické mezi akademiky reorganisovati, prohloubiti a expansivně vésti. Spolek sám o sobě nemá tolik pevnosti a síly jako centrum takové, pevně stojící finančně i duševně. K tomu centru pak připojení by se musila láska celé katolické veřejnosti, aby středisko toto bylo si vědomo své zodpovědnosti pro celou část katolického národa a zároveň síleno láskou všech věřících. Proto katolický lid by sám se měl uchopiti této akce, jak se již navrhlo katol. sjezdu v Praze, ovšem marně.

Že pak posud od vlivuplných osob nevěnovala se patřičná pozornost celému tomuto hnutí, jest na bíle dni. Jest někde dívčí pensionát, jest v něm

asi 90 chovanek budoucí to naše intelligence dámská, a tam se v masopustě pořádalo divadlo, k němuž přijel, ač oficiálně pozván nebyl, světící biskup, jenž laskavě promluvil se všemi. Jak mocně to působilo mezi chovankami i jejich rodiči — ale ústav jest německý a onen biskup Němec — tím jest řečeno všechno. Katolicismus nemůže prosperovati, jestliže se část mocná a vlivná separuje od ostatních. Bylo by si tedy přáti, aby se pochopila nutnost takového centra mezi studentstvem i katolickou částí národa, pak by toto veliké dílo přišlo k svému uskutečnění. Ono musí vyrůst z lidového hnutí, a studentstvo samo by mohlo o prázdninách přednáškami působiti mezi lidem, aby se sémě toto dostalo do duší lidí, z nichž někdo snad bude povolán, aby veliké toto dílo, kterého postrádáme, uskutečnil, a tím celé katol. hnutí mezi akademiky upevnil a k novým metám povzbudil.

Bohumil Stašek:

Reforma středních škol a vyučování slovanským jazykům.

Všichni cítíme, že nynější střední škola má mnohé nedostatky, vždyť zůstává daleko za pokrokem společenským. Poznal to i stát a proto hleděl aspoň hlavní nedostatky poopravit na základě ankety o středním školství a reformy jeho.

Otázka reformy středních škol způsobila všude hluboký zájem a vzбудila i v kruzích odborných mnohé naděje. Také přátelé myšlenky slovanské se těšili, že bude tu po prvé na kompetentním místě jasně formulován a určitě vysloven jeden z národních našich požadavků školských, který se nás Čechů a vůbec všech Slovanů nejvíce týká a po kterém tolikrát již bylo voláno, totiž zavedení slovanských jazyků na střední školy.

Než, bohužel, byli zklamáni, kdož něco podobného očekávali, stejně jako byli zklamáni všichni ti, kteří doufali od reformy nějakých pronikavých změn v dosavadním systému středoškolském. Čeští naši experti (Masaryk, Drtina), kteří byli povoláni o reformě se vyjádřiti, neměli slova uznání pro tuto dávnou naši tužbu národní, ačkoliv autority ve školství i filologii uznané již dříve na tuto bolest naší školy poukazovaly a v tom směru přání svá projevovaly. Také ostatní činitelé, ať středoškolští, ať poslaneční, nenaléhají a tak budou i na dále vycházeti z našich českých škol středních proudy intelligence, neznající ani písmen, kterých užívá převeliká většina Slovanů. Bylo by zbytečno teprve nyní akcentovati význam našeho požadavku, neboť jsme přesvědčeni, že idea vzájemnosti českoslovanské, jejíž nutnost je v dnešní době zvýšena kulturním a hospodářským neštěstím jednotlivých národů slovanských, nikdy nedojde dále, než k vzletným řečím a umělým frásím, dokud naše ústavy budou dodávati řady „slovanských analfabetů“.

Na německých středních školách pěstuje se německá řeč staré i střední doby, literatura všech kmenů a národů a států německého národa, pouze slovanský student nesmí poznati, leč z několika sporých překladů, řeč a nové písemnictví svých bratří slovanských, které svou krásou a cenností nestojí za Nibelungy, Iliadou, Odysseou. Po této stránce je naše znalost

kultury slovanské přímo povážlivá a jistě nepěkná. Učebnice, jimiž vzdělává se náš dorost středoškolský, jsou většinou zpracované podle německých, založených na kultuře západní, německé. Odtud se stává, že naše intelligence jeví sice důkladnou znalost veškerých kulturních zjevů germánsko-románských, ale nemá téměř žádných vědomostí, ba ani prázdného hlubšího zájmu o věci slovanské. A kdyby se nejednalo ani o tuto slovanskou stránku osvětovou, nikdo neupře důležitost našemu požadavku se stanoviska praktického, v průmyslu a obchodu.

Slovanské jazyky jsou pro nás Čechy a zejména pro mládež naši studující nevšimáným pokladem, který bychom si mohli snadno osvojiti: Co by dali Francouzové a zvláště praktičtí Němci za to, kdyby jim byly slovanské jazyky tak přístupny jako nám. A i přes tuto obtíž žádají na př. sami Němci o zavedení ruštiny na university a střední školy své. Nedávno pronesl takové přání mnichovský professor dr. Krumbacher v berlínském časopise „Internationale Wochenschrift“, v němž se přimlouvá o zřízení řádné stolice a zároveň semináře pro praktické cvičení v ruském jazyce na universitě mnichovské. A doufá, že časem se studium slavistiky ještě rozšíří a budou moci býti přibrány jiné jazyky slovanské.

Návrhy prof. Krumbachera jsou snad příliš ideální, dají se však snadno aplikovati na naše poměry. Máme my u nás řádnou stolicí ruštiny? Jak je postaráno o slovanské jazyky na střední škole? A přece je řeč kmenů slovanských dosti blízká a znalost její mohou si žáci osvojiti bez velké námahy a přepínání sil.

Zvěčnělý Fr. Bartoš, uznaná autorita v písemnictví slovanském, dobrý paedagog a dlouholetý professor středoškolský, navrhoval, by se s vyučováním slovanských jazyků začalo v V. třídě polštinou, k níž přechod od češtiny není nesnadnější než jest v řečtině od Xenofonta k Homerovi v téže třídě. Ke čtení polských originálů postačil by čas 14 dnů přípravy dle některé praktické knížečky na př. Vymazalovy. S počátku by se četly některé pohádky, později, při výkladu jednotlivých druhů básnických, díla klassická, jako Věslav, Pan Tadeáš a j. — Ve vyšší třídě dala by se žákům chrestomathie z ostatních jazyků slovanských, hlavně z ruštiny. Základy jejího studia děly by se opět nejstručnějším způsobem, výkladem hláskosloví a tvarosloví. Četly by se ukázky z ruského překladu „Babičky“ a „Labyrintu“, později výňatky z ruských spisovatelů.

Takovým způsobem by si studující středních škol osvojili základní znalost — širší účel střední školy beztak nemají — slovanských jazyků, která by jim usnadnila přístup k bohatému zdroji vzdělanosti slovanské.

Obtížnější jest otázka, kde získati hodin k linguistice slovanské. Dr. Nábělek, horlivý pracovník na poli ideje slovanské, navrhuje věnovati jí onen čas, jenž jindy byl věnován staročeské grammatice a četbě starých památek rukopisných. rovněž by se mohla ve prospěch její omeziti četba děl staré a střední doby a také v literatuře nové doby bylo by lze provésti revisi ve prospěch literatury slovanské.

Mnohý učitel češtiny se bude sice hroziti zanedbávání vlastního předmětu, ale nechť pováží, zdaž by zisk nevyvážil ztráty a ať rád obětuje díla menší ceny za poznání děl veleduchů slovanských vůbec.

Také stát se nemusí obávati v této změně učební osnovy panslavismu, stejně jako se nebojí na německých školách pangermanismu.

Jest již věru čas, aby byl vzbuzen širší zájem o tuto pro všechny Slovany významnou otázku a dán podnět k diskussi o tomto tematě. Cyrillo-Methodějské sjezdy velehradské nechť zahrnou tuto otázku do svého programu!

Jos. M. Hronek:

Ch a r a k t e r.

(Dokončení.)

R 1841 byl zvolen za lordmayora v Dublině, při kteréžto příležitosti pronesl tato slova: „Jsem Irčan a miluji vlast. Ve dvou okresích jsem zvolen za starostu, ve dvou hrabstvích za zástupce, od předního města vlasti jsem povýšen na lordmayora a přece mám ještě jeden titul, jehož si vážím nade všecko: já jsem repealník.“

R. 1843 dne 8. října byl svolán sjezd repealníků — teprve v posledním okamžiku, dne 7. října, byl úředně zakázán. Davy ohromné se valily za O'Conellem a když již vojsko zakročiti mělo — stačila pouze mírná slova Danielova a lid v tichosti se rozešel!

Brzo potom byl pohnán před soud, jelikož „nezákonným a bouřlivým způsobem zároveň s jinými spiklenci vzbuzuje nepokoj a lid števe proti vládě i konstituci“

Ani tentokráte neodchýlil se O'Connell od svých zásad: násilí nepokládal za prostředek k dobytí spravedlnosti oklamanému národu!

Nastal den přelíčení — nejzarytější nepřátelé byli za porotce vylosováni.

O'Connell pronesl svoji obhajovací řeč a ku konci pravil: „Proč medle není šťastná tato země? Zdaž jsem nemluvil o neslýchaném, zázračném blahobytu, kterýž se hned ukázal, jakmile obnoven byl domácí zákonodárny sněm? Co se druhdy stalo, stane se opět!“

Boj, úsilí vysvoboditi chudáky z bídy, pomoci nemajetným, aby mohli přispívat k důchodům státním, urozenstvo a šlechtu zadržeti v zemi. — Než nyní sami sudte o této věci. Co se mne tkne, já popírám, že bych mluvil nebo činil něco takového, co by zavdalo domněnku o spiknutí. Já působil za bílého dne, před tváří vlády a úřadů, já neřekl slova, kteréhož by nebylo vyznati před vším světem. Já bojoval o obnovení parlamentu ve své vlasti. — Děj pak se již se mnou jakkoli, boj byl slavný — slávou zajisté bylo bojovati, aby první kraj na zemi dosáhl výhody a dobrodiní, kteréž touž měrou mu přirkl Bůh a příroda.“

Marně se obhajoval, neboť dne 12. února 1844 uznán vinným — byl odsouzen na rok do vězení a pokutě 9000 liber sterlingů, při čemž musil dáti rukojmí a 150C lib. št. záruky, že po dobu 7 let zachová klid v Irsku.

Roztrpčení myslí bylo veliké, vždyť každý očekával, že bude osvobozen. S účastí vřelou celý národ doprovázel neohroženého zastánce svého do vězení a na důkaz úcty zvolilo město Dublin O'Conella opět za svého lordmajora. S irským národem celý katolický svět cítil — jménem francouzských katolíků vřelé sympathie projevil a bezpráví anglické veřejně odsoudil slavný Montalembert. —

Neuplynul rok — již v září 1844 vyšel Daniel O'Connell ze žaláře, kdež jeho životní síla byla podřata — tím více, každým dnem irský národ zasypával jej projevy dětinne lásky. — —

Než nastala změna za oné doby v žaláři ztracené. Mocná strana repealníků se rozdělila na dvě — mladší a starší. První volila radikálnější cestu, ano i zbraní a násilím hrozila, kdežto druhá věrna zůstala zásadám O'Conellovým!

Tato okolnost a potom nová bída, která na Irsko dolehla v roce 1846, otřesené zdraví Danielovo zcela zničila. Veliký bol, že nemůže již ničím drahému svému národu prospěti, kvapem ubíral staříčkém O'Conellovi sil.

Na radu lékařů odejel do Itálie — jeho přání: spatřiti Řím a viditelnou hlavu církve, pro kterou statečně bojoval, se nesplnilo.

Skonal dne 15. května r. 1847 v Janově. — —

To jest krátký životopis a črta díla velikého osvoboditele Irů — muže v pravém slova smyslu. Nikoliv sláva pozemská a hmotný zisk, ale Bůh a vlast — to bylo jeho cílem vznešeným!

Po celý svůj život choval v srdci nauku Kristovu a dle ní luštil tolik těžkých otázek náboženských, sociálních i politických! Dokázal pak skvěle, že vroucí láska k Bohu nevyklučuje, ale i budí vroucí lásku k otčině!

Jeho símě zaseté padlo na půdu dobrou — ujalo se. — Zrušeno panství anglikánské církve, vymožen pozemkový zákon a jiné agrární výhody — v době nejnovější tuším povolena i universita nebo dokonce o druhou se jedná.

R. 1882 dne 15. srpna konala se v Dublině slavnost — odhalení pomníku Danielu O'Conellovi a otevření hospodářsko-průmyslové výstavy.

Tisíce a tisíce uvědomělých Irů vzpomínalo svého dobrodince. — Vděčnost a nadšení vyzněla v tato slova:

„Irský národ má vždy ještě dalekou cestu k metě O'Conellem vytknuté — vlastnímu zákonodárství, k otevření vlastního parlamentu — než setrvá, nepovolí — kráčetí bude ve šlepějích Velikého svého Osvoboditele!“

Charakter Daniel O'Connell stal se nejen nezapomenutelným, nýbrž i vzorem mladé generaci irské — —

===== Věstník vysokoškolský. =====

Bouřlivá universitní schůze. Ve čtvrtek dne 11. března zahájena o 3. hod. odpolední v Karolinu v síni č. IV. universitní schůze, svolaná „Svazem československého studentstva“ a spolkem českých právníků „Všechno“ s tímto programem: 1. Reforma studijního a disciplinárního řádu. 2. Nedostatky právnické fakulty. 3. Zlevnění vysokoškolského studia. Schůze této zúčastnil se J. M. pan prof. dr. Heyrovský, J. Sp. pan prof. dr. Horáček a mimo několika ještě jiných profesorů asi 500 studentů. Předsedou zvolen právník Tuček, jenž uvítav všechny přítomné, žádá kol. Filsaka, aby se ujal slova o prvním bodě programu. Jak známo, jsou posluchači české fakulty právnické povinni skládat při druhé a třetí státní zkoušce aspoň z jednoho předmětu zkoušku jazykem německým, ale to prý je nesprávné, neboť obdobného ustanovení pro fakultu německou není. Mimo to v praxi tento průkaz jazykové znalosti prý nestačí, nýbrž třeba skládat zkoušku novou, jak se tomu neb onomu přednostovi kanceláře zlíbí. (Co tím pan referent míní, je těžko říci, neboť to je přece zjevno, že o skládání zkoušky přednost kanceláře — snad dokonce přednost

soudní kanceláře — přece jen nerozhoduje). Ježto pak většina (?) českých právníků uchyluje se k úřadům autonomním a nikoli státním, není žádné německé zkoušky potřeba. Mimo to pro kladení váhy na jazyk uniká kandidátům vědecká stránka. (Chudák „věda“. Jak patrně, je pan referent velmi špásovitý pán.) V příčině řádu studijního žádá pan referent, aby zkrácením studia historickoprávního bylo získáno více času ke studiu platného práva. S tím ovšem třeba souhlasiti s uznáním, protože je to požadavek správný a věcně založený. Pan referent se přimlouvá dále o odstranění podvojnosti při zkouškách, což vzhledem k poměrům, jak se skutečně utvořily, má jistý smysl, ačkoli to třeba podotknouti, že nikdo není nucen tyto dvojité zkoušky skládat, nýbrž že každému stačí zkoušky státní a to i při úřadech autonomních — neboť se doktorát ve státní službě, vyjma službu u finanční prokuratury, nežádá a dále třeba uvést, že zkoušky doktorské jsou zkoušky universitní, kterými má býti dosaženo gradu akademického a že se rigorosa rozsahem svým pokládají za širší, že se tedy i větší znalost požaduje, aby titul doktora byl také odůvodněn. Množství

látky zdálo se panu referentovi přílišné a je prý obtížno, v několika dnech všechno obsáhnouti, tak že by bylo třeba zkouseti z jednotlivých předmětů. (S těmi „několika dny“ nesmí se to patrně bráti doslovně, nýbrž třeba to považovat za nějakou — ovšem poněkud smělou — řečnickou figuru, ve které slova „den“ užito místo „semestr“.) Mimo to vyslovuje se politování nad tím, že dosud není ženám dáno právo, aby mohly býti řádnými posluchačkami práv. Na to se přešlo k druhému pododdělení prvního bodu programu, o disciplinárním řádu, o kterém se pan referent vyjádřil: „Máme šedesátiletého stařečka, který se odsuzuje již sám svým stářím. Pochází z roku 1851, tedy z doby Bachovy a proto není ani třeba dalšího vysvětlování.“ (V tomto směru má pan referent docela pravdu, že je tento disciplinární řád na dnešní poměry úplně zastaralý a nevhodný, neboť na počátku § 4. tohoto řádu je projevna tato nesnesitelná a s pojmem „svobody“ naprosto nesrovnatelná drzost: „Studující jsou povinni, jak to již z povahy jejich postavení jakožto občanů akademických vychází, slušně se chovati a zákonů akademických nebo zvláštních nařízení úřadů akademických šetřiti.“ No, to je přece příliš zastaralé!) Disciplinární řád měl by se vůbec zrušit, poněvadž ho není třeba (pan referent by se mohl uspokojiti, vždyť se tento řád ve skutečnosti beztoho neprojektuje) a dostačil by úplně čestný soud, který by se skládal ze zástupců z řad professorských (ku podivu, že se tak velká koncesse professorům připouští) a ze zástupců volených studenty samými (to by byl teprve čistý pořádek na universitě). Mimo universitu chce studentstvo podléhat zákonům jako jiní občané, o privilegia žádná nestojí. (To se musí přece jen uznat, že je to jen od studujících značná blahovůle, že se tak dobrotivě podrobují všeobecným zákonům. Ovšem „mimo universitu“. Zde se myslí na známou theorii o akademické půdě, na které se může všechno dělat, i části dveří vytloukat, jak se stalo při dveřích posluchárny č. I. v Akademii za bouří v aféře Wahrmondově dne 4. června r. 1908 okolo půl 10. hod. dopolední!) K celé této řeči kol. Filsaka podotýkáme jen ještě tolik: Zásadně se staví český národ proti každému národnostnímu dělení české země, domáhá se toho, aby se dle platných zákonů mohlo užívat všude stejně obou zemských jazyků, ale moudrá studentská politika hlásá zcela otevřeně, že není třeba znalosti jazyka německého, nejspíš proto, aby se tím usnadňovalo beztoho již dosti ostré vypuzování českých úředníků z německého území Čech. Zrovna opačně! Nejen pro nás důkladná znalost němčiny, nýbrž i pro právníky německé důkladná znalost jazyka českého,

ale to zase nepřísluší studentům, nýbrž povoláním činitelům na říšské radě. Mimo to třeba nepředpojatě uznat, že znalosti jazyka německého jest třeba každému právníku už vzhledem k tomu, že se mu tím umožní přístup k bohaté právovědecké literatuře německé. Řeč pana kol. Filsaka přijata se souhlasem a na to promluvil J. Sp. pan prof. dr. Horáček. Konstatuje s potěšením, že to, co v příčině opravy studijního řádu si přeje studentstvo, sdílí také sbor professorský, který ví o všech vadách zcela dobře. A rovněž ministerstvo to uznává a požádalo loňského roku všechny fakulty právnické o dobrozdání. Však tu rozcházejí se v posudcích nejen jednotlivé fakulty, nýbrž i sami professori. Přece však zavedena jakási náprava tím, že letním během tohoto roku počínaje, mohou ti, kdo složí první státní zkoušku po třech semestrech, dáti si již ve čtvrtém běhu zapsati přednášky z platného práva. Jest jen na posluchačích, aby této výhody skutečně využili. S dvojími zkouškami professori též nesouhlasí, ale s rozdělením zkoušek na jednotlivé předměty souhlasiti nelze, neboť právě z důvodů paedagogických na středních školách upouští se od tohoto systému a zavádí se zkoušení z celých souvislých partií. O možnost právnického studia žen staral se sbor profes. již také a pokud se týká němčiny a zkoušek, praví pan děkan: „Máme českou universitu, máme tedy i právo na české zkoušky.“ Ovšem mohou se tu rozcházetí mínění zvláště s hlediska praktického. Jest otázka, byli-li by uchazeči, kteří takové zkoušky nesložili, vůbec přijímáni do úřadů nebo nemusili-li by u úřadů skládati zkoušky třeba mnohem větší. I navrhuje, aby se skládala zkouška u lektora universitního, ovšem, aby totéž platilo i pro zdejší universitu německou. Po doslovu právníka Hofmana, jemuž je celkem málo rozumět, přistupuje se k další části programu — o kterou byl tento dle zpráv denních listů rozšířen oproti programu původně stanovenému, který také výše uveden — o nedostacích fakulty filosofické. Dle slov referenta Kudely není žádného systému ve studiu, nedostatek řádných profesorů, seminářů a vědeckých ústavů, tak že ze všech ročníků posluchači chodí na společné přednášky, kdežto německá fakulta je prý na tom mnohem lépe. O kolejném mluví pan Kudela zajímavě. O zvýšení nejen není řeči, nýbrž musí se zrušit jako nemorální (!) požadavek. Řečníku prý již několikrát se stalo, že nemohl koloquovati. Je prý to velká obtíž (zvláště pro toho, kdo se nechce učit). Rovněž měly by býti zrušeny všechny taxy zkušební (místo toho by se nejspíš měly zavést zvláštní odměny studentům, kteří dělají zkoušky). Celkem byla řeč tohoto referenta tak pěkná, že sami členové „Svazu“, kteří jsou přece něčemu zvyklí, říkali, že

si měli vybrat nějakého lepšího řečníka o tomto bodu. Až potom měla schůze přes všechny bombastické fráse a nemírné projevy souhlasu dosti slušný průběh. Aby se však tímto způsobem nemohlo pokračovati dále, o to se svědomitě postaral předseda „Svazu“ pan Tvrzický. Česká universita je umístěna v 19 budovách a ptají-li se i cizinci, zavítavši do Prahy, po universitní budově, tu těžko jejich přání vyhověti. Na fakultě právnické je prý celá řada stolic neobsazena („celá řada“ jest pouhá básnická hyperbola), nedostatek seminářů (kdyby pan Tvrzický jen do jednoho chodil, měl by práce až po krk a ještě výš) a přece všechno dosavadní naléhání studentstva nedošlo dosud ke zřízení lektorátu řečnictví. (Přes všechno své zpátečnictví uznáváme naléhavou potřebu tohoto lektorátu, při kterém by se v úvodních přednáškách musil zajisté přesně vytknouti mnohým „řečníkům“ naprosto nejasný rozdíl mezi pojmem „řečníci“ a „tlachatí“.) Kancelář universitní nevyhovuje, personál je nedostatečný, někteří úředníci při universitě jsou hrubí, pedelové jsou špatně placeni atd. V nové universitní budově chce míti řečník tělocvičnu, místnosti pro studentské spolky, místnost pro šerm, třeba se postarati o společné hřiště a pod. (Tedy mnoho, velmi mnoho pěkných věcí, jen ještě hospoda, kde by se čepovalo zadarmo, by chyběla.) Rozdělení universitních nadací třeba zrevidovati, neboť jich užívají šlechtici a Němci. (Po výkladu těchto slov se pana mluvčího neptejte. Podle všeho by vám nedovedl sám říci, co tím míní.) Aby pak se ukázalo, že jakožto právník má skutečně smysl pro zákon a že to miní vážně s tím výše zmíněným podrobením se zákonu, přešel pan referent (přesně dle ohlášeného programu to asi nebylo) k svému oblíbenému tematiku o klerikálech. Příštím rokem má býti rektorem profesor fakulty theologické. Ne snad ze zásadního boje proti klerikalismu nechceme míti rektorem theologa, nýbrž z pouhé spravedlnosti. (!) Neboť jak k tomu přijdou professoři z fakult ostatních, kde jich je přece mnohem více, kdežto na fakultě theologické je jich pouze osm, a přece každým čtvrtým rokem je rektorem theolog. (Bouřlivý potlesk, dupot, výkřiky nadšeného souhlasu.) V roce 500letého výročí rektorátu Husova není možno, aby universita byla reprezentována fakultou theologickou. To se státi nesmí, o to se zasadíme všemi prostředky. Theolog rektorem nebude! (I bude, pane Tvrzický. Při vši své smělosti jste příliš malý pán, než abyste svým neomaleným zvažováním zvrátil stávající předpisy.) Rektorem musí býti člověk charakterní (rádi uznáváme), neochvějný, který by se studentů též dovedl zastat. (To je zvláštní, že těm studentům někdo neustále ubližuje.) Ovšem nežádá se snad, aby čeští professoři hráli

tak směšnou úlohu, jako professoři německé university Bachmann, Sauer, Jaksch a jiní. (Potlesk, volání, křik, dupot, bouchání o lavice až sluch přechází.) Po té ujímá se slova J. M. pan professor dr. Heyrovský a praví, že nová universita bude náležitě vypravěna, že i semináře i stolice budou řádně obsazeny a že lektorát řečnictví jest již povolen a co nevidět bude zřízen při fakultě filosofické. Na to však uvádí pan rektor se vší důrazností, že kdyby byl věděl, že přijde při dnešní schůzi na přetřes volba nového rektora, nebyl by schůzi povolil. (Mezi „svobodomyslným a pokrokovým“ studentstvem výkřiky nevole.) Řečník varuje studentstvo před nějakými nerozváženostmi, aby snad se nepokusili nějak brániti svobodné volbě profesorů. Neboť jedině professoři mají právo a svobodu voliti si za rektora, koho chtějí a za hodna uznají a tuto svobodu nedají si nikým vzíti ani omeziti, tím méně studentstvem. Rektor nedopustí a nepřenesse přes své svědomí, aby se něco strojilo proti nastávajícímu rektorovi. Rovněž nelze strpěti neslušné vyjádření se o professorech německých zvláště prof. Jakschovi. (Hluk, který za řeči rektorovy rostl, vybuchl po těchto slovech v bouři odporu; výkřiky s dupotem a bušením do lavic stupňují se v pustou vřavu.) Tu se ujímá slova zase pan Tvrzický, že nechce vyhrožovat ani štvát, (ale skutky mluví ovšem jinak), že jen připomíná, že na české universitě není místo pro theologa, ten že nemůže reprezentovat českou universitu, kde je studentstvo tak pokrokové a svobodomyslné. Stojí prý theolog kulturně (to věřím) i vědecky jinde, než studentstvo. Pro takové zpátečníky, pro takové klerikály. Další slova zanikají v bohopusté vřavě, rektor se zvedá, něco volá na Tvrzického a obrátiv se k předsednictvu rozpouští schůzi, načež s ostatními professoři kvapně opouští místnost, kde vřava už je nesnesitelná. Tvrzický do toho ještě něco křičí, až se místnost znenáhla počne vyprazdňovati. Tak krásně se končí tato schůze — a o jeden skandál na české universitě máme víc. K celé té frašce již jen několik slov. Lidé, kteří bez hluku a planých frází skutečně něco dělají, kteří se snaží o opravu těch věcí, které opravy skutečně potřebují, reformu celku přece jen snadnějším zreformováním vlastní osoby usnadniti se snaží, jsou zpátečníci. Kdo užívá bombastických frází neustále tlachá o pokroku, osvětě, svobodě a „vědě“, ten je pokrokový. Budiž! Odpirat tomu byl by pouhý terminologický spor. Budete-li říkat kalamári křída a křídě kalamář a jestliže se to ujme, bude zbytečno tomu bránit a vytýkat vám zaměňování výroků. Že ten pojem pokroku v praxi skutečně vypadá,

jak jsem naznačil, dokázalo pokrokové studentstvo znova slavným způsobem na této schůzi, kde sprostou vřavou, sprostým vyjadřováním se o německých professorech, směšnými tlachy o rektoru theologu a hrubým a neslušným chováním k nynějšímu rektoru, ač na něm nelpí neodpuštělná vina příslušnosti k theologické fakultě, podalo jasný obraz toho, jak si představuje tu svou pokrokovost a kulturu.

Nová budova universitní. Když roku 1882 dělena byla stará universita, obě nové university, česká i německá, snažily se udržeti ve starých budovách Karolina i Klementina, aby tak patrně vystoupila na jevo souvislost jejich se starou universitou. Tato konservativní a v jádru svém oprávněná snaha dusila již od počátku každou otázku, zda by nebylo dlužno domáhati se nových kolejních domů, zvláště když rostoucí frekvencí a potřebami moderní university staré síně učebné naprosto nedostačovaly svým účelům. Roku 1891 děkan filosofické fakulty vyjádřil po prvé tuto důležitou myšlenku, aby universita domáhala se stavby nových budov. Ale z rozličných příčin návrh ten nepotkal se s dostatečným souhlasem. Tím však otázka nových budov universitních nebyla umlčena. Dovedly-li staré tradice udržeti universitu v památných síních Karolina a Klementina, vypudila ji odtud změna dosavadních poměrů vysokoškolských. Od roku 1832 frekvence téměř čtyřikrát se znásobila. Staré síně v Karolinu a Klementinu nemohly již obsáhnouti všechny syny „almae matris“, kteří přicházeli do Prahy k bohatému zdroji vědění a vzdělanosti, i musily se najímati posluchárny v domech soukromých, tak že dnes jsou universitní síně roztroušeny téměř po celé Praze. Filosofové v akademických čtvrtích „přeletují“ mezi Klementinem a Malou Stranou, mezi Krakovskou ulicí a Karlovem. Tak se konečně stalo, že česká universita musila se rozhodnouti pro nové budovy a opustiti historii posvěcená místa Karolina a Klementina. Když před 25 lety universita byla dělena, veškerá vědecká výprava, semináře, sbírky, ústavy ponechány universitě německé. České bylo vše potřebné „slíbeno“. Podobně i nyní jsme v nevýhodě oproti universitě německé. V novinách se psalo a referovalo již mnoho o „budově české university“, o „budově německé university“, a dnes každý Čech v Praze věří, že bude státi česká universita u mostu Svatopluka Čecha na Starém Městě pražském a universita německá proti ní. Však to jest veliký omyl! U mostu Svatopluka Čecha, na nejkrásnějším místě proti Letné bude státi opravdu německá universita a to celá, leč university české pouze jenom jedna část! Královéhradecká „Obnova“ píše dokonce o tajném paktu, který ujednali na staroměstské radnici s vládou o tomto nevhodném a pro Čechy pokoru-

jícím umístění obou universit! Pro Němce se vybuduje za souhlasu presidia městské rady, za souhlasu dra. Groše, za souhlasu mladočeského vedení a za souhlasu celé staroměstské radnice nádherná a nákladná budova v nejkrásnějším, volném prostoru, pro Čechy zbuduje se opět malá, nevyhovující popelka universitní! Universita česká zůstane tedy i nadále rozstrkána. Lékařská fakulta zůstane v nemocniční čtvrti. Pro filosofickou získáno místo u Rudolfinu, kde se dá postáviti budova pro jednu fakultu dostatečná, ale dnešní nedostatek tím přece odstraněn nebude. Neboť ústavy, patřící k fakultě filosofické, budou umístěny až u Karlova, tak že fakulta filosofická zůstane i nadále fakultou „přelétavou“. K vlastní reprezentační budově již byl položen základ 1. prosince 1908. Obsahuje fakultu bohosloveckou, jež zaujímá asi čtvrtinu celé budovy, právnickou, rektorát a kvesturu. Budova ta, jež má býti roku 1912 svým účelům odevzdána, bude na druhé straně Mikulášské třídy tvořiti protějšek o polovinu větší budově německé, a „obě budou si navzájem odpovídati, ovšem bez nudnosti repliky“. Jsme jisti, že nová reprezentační budova nevyrovná se monumentální stavbě Karolina s jeho starobylou aulou a arkýřem, ani Klementinu s jeho prostranými dvory, sály, nádhernými průčelími, ornamenty atd., stavbám to, které nám závidějí cizinci. Ale zda vyrovná se reprezentační budova university české, letenskou strání ukrytá, pyšné a obrovské sousedce německé? Budeme moci s hrdostí ukázat nový stánek naší „almae matris“, jako ukazujeme Karolinum a Klementinum?

C. k. hornická akademie v Příbrami. Němci snaží se přeložit baňskou akademii v Příbrami do některého německého místa. Uvádějí, že prý hornictví kovů je již bezvýznamným, lépe by svědčilo akademii, aby byla někde na blízku pánve uhelné, někde v Teplicích. Mimo to prý studentstvo od obyvatelstva pro stále národnostní třenice v Příbrami není jisto, zda je nestihne nějaké pronásledování. A kdo tam studuje? Většinou jsou to Češi a Slovani, neboť je jich přes sto a Němců je pouze asi třicet. A k vůli této menšině měla by se hned akademie přeložit. Že se přednáší německy na ústavě s posluchači většinou Čechy a v ryze českém místě, je dosti povážení hodno. Rozhodně však se musí odmítnout, že by snad měli se tam němečtí studenti něčeho obávat od obyvatelstva tak klidného. Ovšem, chtějí-li pořádat průvody a slavnosti v barvách a k tomu sezvat ještě mnoho hostí v ryze českém městě, tu se nad tím pozastaví ledakdos a musí uznat, že je to provokace. To jediné, co tak ohromná většina Čechů z toho má, je, že je akademie v místě českém, a i to jí chtějí vzít. To však se státi nesmí!

Reforma theologického studia, po níž volali nejprohlédavější duchové katoličtí jako Dieringer, Hörgenröther, Reusch, Kraus, Schell, kard. Manning, biskup Spalding, Erhard a j., zdá se, že nalézá ohlasu již i na kompetentních místech církevních. Roku 1901 theologická fakulta vídeňská vypracovala některé konkrétní návrhy reformní o studiu bohosloví, které pak byly po úradě biskupů shromážděných na konferenci vídeňské předloženy vládě. Týkaly se hlavně zřízení vědeckých seminářů, rozmnožení vyučovacích předmětů, podvojného obsazení stolic, zřízení míst repetitorů a svobodných míst pro mladé kněze, aby se mohli věnovati vědecké práci atd. Vláda sice, přijala návrhy biskupů, ale s provedením jejich nespíchala. Roku 1903 začala tím co ji nic nestálo, úpravou rigorosního řádu; v roce 1906 povolila pak zřízení vědeckých seminářů. Na fakultě pražské byl toho roku založen seminář exegetický Nov. Zák. a filosofický letos pak byl připuštěn také seminář pro biblické studium St. Zák. Reformou lze nazvati také rozšíření dogmatiky na čtyři semestry. Ovšem nejdokonalější reformu mohou uskutečniti biskupové sami, opraví-li konečně starý řád výchovy seminární (již téměř 500 let starý!) a poskytnou tak bohoslovcům čas i příležitost, aby mohli nejen navštěvovati rozmnožené přednášky, nýbrž i prohlubovati své vzdělání studiem v bibliothekách (na př. universitní!), čítárnách, všobecně vzdělávacích přednáškách atd. Úprava této otázky znamenala by pro reformu vzdělání dorostu kněžského znamenitý pokrok.

Ženy na universitách. V Německu dovoleno jest již ženám studovati na všech universitách jako řádné posluchačky, absolvovaly-li gymnasium nebo reálné gymn. Jen universita v Roztokách houževnatě se tomu vzpírá a nechce ženám povolití vstup na universitu.

Studentské bouře ve Vídni. Na valné hromadě spolku pro ošetřování chudých studujících, konané 19. února, již zúčastnilo se více než 3000 členů, došlo k bouřlivým výstupům. Německo-nacionální výbor spolku navrhl, aby byly příspěvky pro cizozemské studenty, zvláště Rusy a Uhry, čtyřnásobně zvýšeny, aby tak jim byl přístup ke spolku stížen. Návrh odůvodňován byl tím, že prý cizinci ve zvýšené míře používají dobrodiní spolku a tudíž že mají více platiti. Peníze prý jsou domácího původu, proto mají v prvé řadě prospívat tuzemcům. Právník Rosenbach namítal, že císař jest protektorem spolku, a že uherská vláda spolek podporuje. Proto nelze prý Uhrů vylučovat. Co se Rusů týče, prohře-

šuje se výbor na nich, poněvadž prý následkem politických poměrů v Rusku jsou nuceni používatí pohostinství na vídeňské universitě. Co se dnes navrhuje, znamená pro německé studentstvo věčnou potupu a hanbu. Po něm mluvilo ještě více opozičních řečníků, načež nastaly bouřlivé výstupy. Přes to návrh výboru byl většinou schválen. Opposice odešla korporativně a ohlásila protest proti tomuto rozhodnutí.

Katolický spolek filologický. Na universitě ve Vídni dne 8. března t. r. založen spolek pro filology smýšlení katolického. Schůze zúčastnilo se značné množství studentů nejen ze všech spolků katolických nýbrž i z tábora nepřátelského. Účel spolku je přispěti k důkladnému vzdělání studentů k nastávající dráze učitelské na středních školách. Zřídí se knihovna, budou se pořádati hojné přednášky atd. Tak hledí katol. studenti co nejméně býti ve styku s těmi, kteří ve své svobodomyšlnosti neuznávají, že každý má míti svobodu hlásiti se k přesvědčení kterémukoliv, třeba i katolickému. Ovšem, oni chtějí svobodu než pro sebe, pro jiného ne. Kéž bychom i zde mohli si podobný spolek založit.

Pro slovinskou universitu. Kraňský zemský výbor usnesl se zříditi stálý universitní výbor, který má řídití práce pro založení slovinské university.

Japonská dívčí universita. Ženské hnutí na dálném východě, hlavně vědy- a uměleckých Japonek, dochází živého ohlasu a přechází ve skutek. V Tokiu stává dívčí universita, na níž jest 300 posluchaček a v přípravce universitní 500. Přednášky na universitě vztahují se na filosofii, morálku, národní hospodářství, hygienu a domácí hospodářství. Ošetřování těla a tělocvičná cvičení jsou zvláštním předmětem a klade se na ně veliká váha. Cvičení jsou hromadná a směřují k otužení těla. U nás něco podobného vůbec není myslitelné.

Stávka na universitě v Glasgově. Na tamní universitě vyhrožovalo se stávkou, jenom že tentokráte nebyli to posluchači, nýbrž — posluchačky. Sbor professorský totiž vydal nařízení, dle kterého není dovoleno posluchačkám bavit se na půdě akademické a při přednáškách se svými kollegy. To vzbudilo ovšem veliký rozruch v řadách ženských a rozhodly se stávkovati. Ovšem nikde jsme doposud nečetli, že by to myslily vážně. Mohly by si podat ruce s českým studentstvem, které je stále ochotno stávkovati: brzy za Wahrunda, brzy zase proti zvýšení kollejného, jindy opět proti rektoru theologu atd. Ono ovšem vždy je snazší stávkovat, hodně mluvit, než pilně dělat zkoušky.

===== Věstník středoškolský. =====

Katolické gymnasium na Velehradě. V dnešní době, kdy vedeny jsou na školu se strany našich nepřátel útoky přímo zoufalé, myšlenka založení ústav — ať gymnasium neb paedagogium učitelské — který by vedle potřebného studia rozvíjel též símě vznešených nauk katolických, jest nanejvýše nutná. Myšlenky té, zříditi gymnasium katol., podjali se před několika roky Jesuité na Velehradě a musíme doznati, že s úspěchem velikým. Tento měsíc dán byl souhlas zemské školní rady na Moravě se zřízením gymnasia, a tak již v příštím školním roce 1909—10 bude otevřena prvá třída. Zase krok ku předu. Jen dále!

Gymnasia s konvikty na Moravě. Po letošních prázdninách otevrou Jesuité na Velehradě české gymnasium s konviktem. Dle zpráv novin bude ústav tento vypraven v každém ohledu úplně moderně. Budou mít tedy Moravané po prázdninách dva konvikty gymnasiální: seminář arcibiskupa olomouckého v Kroměříži a konvikt jesuitský na Velehradě. Litovati třeba velice toho, že seminář kroměřížský dosud podržuje vyučovací řeč německou, ačkoli tři čtvrtiny veškerého žactva je národnosti české a že nemá práva veřejnosti, jsa odvislým od tamějšího německého gymnasia, v němž chovanci jeho absolvují septimu a oktávu. V poslední době chystají povolání činitelé pronikavou reformu semináře v obojím směru a jak nynější středoškolské poměry moravské ukazují, dojde k ní asi brzo.

Gymnasia mají ten úkol, aby podávala svým žákům aspoň v hlavních základech znalost kultury antické a křesťanské. Četba klasiků doplňuje se tu lekturou rytířskou a později humanitní. Tyto dvě periody vzdělanostní jsou však beze všeho spojení. Ve vyučovacím plánu středoškolském zapomnělo se na celou dobu prvního tisíciletí, které rozvinulo vlivem sv. otců a prvních křesťanských filosofů tak znamenitý ruch vědecký a vůbec vzdělanostní. V té příčině voláme po reformě a žádáme, aby aspoň v privátní lektuře žakovské brán byl zřetel k této charakteristické periodě, která značí přechod ze vzdělanosti antické ke křesťanské. Naskytá se tu příležitost těm jednotlivcům ze středoškolského učitelstva, kteří dovedou chápati význam sv. otců pro křesťanskou kulturu, aby upravili a poznámkami opatřili některý významný spisec toho kterého sv. otce pro žakovskou četbu soukromou.

Stipendisté na středních školách. Ministerstvo kultu a vyučování vydalo tyto nové předpisy vztahující se ku požívání

stipendií žáků středních škol: Je-li konference sboru professorského s to zjistiti na základě vysvědčení za první semestr nápadně zanedbání povinností stipendistových, může prohlásiti, že není hoden dalšího požívání stipendia. V tomto případě má příslušný úřad nadační naříditi okamžité zastavení nadačního požitku a stipendistovi dáti na vědomost, že se mu ještě stipendium zachová a znova počne vypláceti, jestliže koncem roku dosáhne vysvědčení, které opravňuje k postupu do vyšší třídy; je-li však výsledek koncem roku opět špatný, nebo neobstojí-li žák při zkoušce opravné, má mu stipendium ihned býti odňato. V každém případě má se však stipendistovi dodatečně vyplatiti suma stipendia připadající na druhý semestr. Obdrží-li stipendista koncem školního roku vysvědčení, se kterým nemůže postoupiti do vyšší třídy, má mu příslušný úřad nadační požitek stipendijní ihned zastaviti a stipendistovi dáti věděti, že se mu stipendium po dobu opakování třídy ještě zachová, že se však znova vypláceti počne jen tehdy, jestliže koncem nejbližšího semestru konference sboru professorského jej uzná za hodna dalšího požívání stipendia. Nestane-li se tak, nutno mu stipendium ihned odejmouti, ale v každém případě má se mu stipendium za první semestr vyplatiti. Neuspokojivá známka z chování na vysvědčení semestrálním má za následek okamžitou ztrátu stipendia. Všechny ostatní předpisy o stipendiích pokud neodporují uvedeným normám, zůstávají nadále v platnosti. Toto nařízení nabylo platnosti počátkem školního roku 1908-09.

Školní plat na středních školách. Ministerstvo kultu a vyučování nařídilo některé změny co se týče školního platu. Výše školního zůstává stejná. Chudým žákům první třídy může se posečkati s placením školního platu až do konce prvního semestru, jestliže mají z mravů „velmi dobrou“ nebo „dobrou“ a ze všech povinných předmětů (kromě tělocviku) nejméně známku „dostatečnou“. Dosud žádána byla nejméně známka „dobrá“. Co se týče osvobození od školního platu, nejsou nová ustanovení přísnější nařízení ministerského ze dne 12. července roku 1886. Od školního mohou býti osvobozeni všichni skutečně chudí žáci, kteří v posledním semestru dostali z chování jednu z dvou prvních známek (velmi dobrá, dobrá) a vykazují celkový úspěch ve studiích příznivý. Při tom postačí známka i „dostatečná“. Osvobození od polovice též se připouští. Toto nařízení nabývá ihned platnosti. Tato reforma zvláště pro primány je vítanou a velice výhodnou.

První školní lékař na střední škole ve Vídni. Zemskou školní radou v Dolních Rakousích ustanoven byl MUDr. Lothar Skalla, professor školních věd na gymnasiu währinguském, školním lékařem na státním gymnasiu a reálce v 18. vídeňském okrese. Při každé prohlídce, jež děje se dvakrát za měsíc, všichni žáci jsou podrobeni bedlivému pozorování, zejména uší, jazyka, očí a zubů. Onemocní-li některý žák, má právo žádati na školním lékaři bezplatné léčení. Rodičové pak mohou vyptávat se lékaře na průběh, jakož i na původ nemoci.

Polská reálka ve Slezsku. K lepšímu hájení polských požadavků ve Slezsku utvořil polský klub na říšské radě zvláštní komisi, již v čelo postavil posl. Stwiertniu. Komise jednala též o potřebě polské reálky pro Slezsko, přišla však ke zcela jinému výsledku, než jak si přejí těšínští předáci polští. Nechce žádati o polskou reálku v Orlové, nýbrž domáhati se reálky pro Bialou, která by vyhověti měla potřebám Poláků na obou stranách Bialky. Bylo by také nejlepší rozluštění této otázky.

Zrušení maturity v kantonu bernském. V Bernu byl vydán regulativ, jímž se dosavadní maturita na gymnasiích celého kantonu odstraňuje. Dle regulativu toho nahrazeno bude maturitní vysvědčení příště gymnasiálním vysvědčením na odchodnou. Vyrozmívá se tím vysvědčení, jež se vydá žáku po absolvování nejvyšší gymnasiální třídy. Vysvědčení na odchodnou vydá se jen tehdy, když průměr známek vykazuje prospěch aspoň dostatečný.

Dopis ze Žižkova. S jakou radostí jsme přijali zprávu, že vyšel časopis studentský a to katolický „Studentská Hlídka“. A ještě s větším potěšením a horlivostí pročítali jsme prvé číslo, které udělalo na nás velmi dobrý dojem nejen svou krásnou úpravou, nýbrž i ušlechtilým obsahem. Druhé číslo však překonalo první, tak že i protivníci umlkají a říkají nám, že je to hezký časopis. Bohužel máme tu těžké postavení. Je nás zde nemnoho, avšak my se nebojíme. Vždyť jsme ze Žižkova — a to něco znamená. Není divu, že mezi spolužáky najdou se mnozí, kteří chýlí se i k zásadám sociálně-demokratickým. Otec je sociální demokrat a na Žižkově — není jich málo. Proto tak smutné poměry obrážejí se i ve zdejším studentstvu, proto si můžete představit, jak musíme zkoušet výsměchu nejen od spolužáků, nýbrž i z jiných tříd. Tu ovšem katecheta nemá žádného vlivu svými výklady z náboženství. Tu a tam ještě staví se do očí hodný, ale jak je po náboženství, už se směje spolužáku, který se ještě nestydí za kříž. Úžasnete, až budete čísti, že se najde student, který nechce dělat kříž v kostele, až mu ředitel musí domlouvat. A pokud znám poměry na jiných ústavech pražských, není nikde mnohem lépe. Professoři se žáka nezastanou. Velkou útěchou by nám bylo, kdyby kolegové z venkovských středních škol něco napsali o tamních poměrech, tam je to zajisté mnohem lepší, neboť je tam zajisté i větší počet studentů-katolíků. Srdečně zdravím všechny takové kolegy, kteří nezpronevěřili se ještě těm vznešeným zásadám a volám našemu časopisu i celé naší věci srdečné a upřímné „Ždař Bůh!“

===== Věstník slovanský. =====

Slovinské katolicko-národní studentstvo. Svět chce býti moderní. Tak bylo a bude. Každý se obléká tak, jak toho vyžaduje doba, ano, vše smýšlí tak, jak je to na denním pořádku nynější doby. Mládež chce býti všude první a tudíž ani zde nezůstává pozadu. Ona je tou částí národa, která nenosí pouze nejmodernější oblek, nýbrž která též myslí dle návodů nejmodernějších. Putuje v dálná města, platí mnoho peněz a probdívá mnoho nocí jen proto, aby nezůstala pozadu za nějakou „moderní“ myšlenkou; všechno ráda obětuje, jen aby si nashromáždila mnoho moderních — klamů. Avšak mládež nesbírá těchto moderních klamů pouze pro sebe,

nýbrž přenáší je horlivě na domácí půdu a chce je uplatňovati i v národě samém, třebaž jsou mu tou měrou cizí, že absolutně nemožno je jakékoliv spojení. Jak mládež zanášá domů cizí myšlenky, o tom nám podávají důkaz dějiny všech národů, vám, Čechům pak dostačí, připomenouti vám dobu Husovu. Tak tomu je i bylo u nás. V posledním čase byla to zvláště Praha, která měla velmi neblahodárný vliv. Masaryk a Drtina našli též mezi naším studentstvem slepých následovníků. Avšak málokdy se stává, aby studentstvo opřelo se o tu ideu, která hluboko tkví v srdci národa, na které spočívá celý jeho život. My jsme se postavili na takovéto stano-

visko. Národ náš je výhradně katolický, a tudíž z přesvědčení, opravdu katolický. Vzítí tomuto národu ideu, na jejímž základě vybudoval si během tisíciletí vše, co má svého a dobrého, bylo by jako odříznouti jej od životního pramene. Studentstvo, budoucí intelligence národa, vůdci národa, nemůže se více proti němu prohřešiti, jako když se postaví v odpor se základním rysem svého národa. A toho jsme si též vědomi a to měli též na srdci ti, kteří založili 24. října 1894 „Danici“, první to katolicko-národní slovinský spolek akademický (ve Vídni). Studentstvu již tehdy dostalo se mocné opory v národu; půdu pro pevnou organizaci katolickou všech vrstev připravoval již roku 1888 tehdejší professor bohosloví v Gorici dr. Antonín Mahnič, nyní biskup na ostrově Krku. Vydával totiž časopis „Rimski Katolik“, ve kterém věnoval zvláštní pozornost též otázce studentské. Ve Vídni sice tenkrát existoval silný spolek slovinských akademiků „Slovenia“, který se ustavil již r. 1869 a ještě dosud stává jako hlavní spolek slovenského národně-radikálního studentstva. „Slovenia“ však stala se koncem let osmdesátých čistě liberálním spolkem a tohoto svého zabarvení nemohla též déle skrývati. Stanovisko přívrženců dra. Mahniče bylo tudíž v tomto spolku neudržitelné a to je též povzbudilo, že začali pomýšleti na vlastní spolek. Dr. Mahnič je v tom úmyslu jejich podporoval a při I. sjezdu slovinských katolíků v Lublani 1892 bylo ujednáno založiti „Danici“. Ježto však vláda dělala různé potíže při potvrzení stanov, založení protáhlo se ještě dvě léta. R. 1895 pak mohla již „Danice“ vydati svůj časopis „Zora“, opět s přispěním dra. Mahniče, který ji rozposlal jako přílohu svého „Římského Katolika“. V následujících letech spolek i časopis se rozvíjel velice utěšeně a roku 1897 mohla již „Danica“ uspořádati I. sjezd křesťanský smýšlejících studentů spolu s bohoslovci a abiturienty. Takovéto sjezdy pořádají se nyní každý rok. Co se pak ustanovila r. 1901 „Zarja“ ve Štýrském Hradci, druhý to spolek katolicko-národního studentstva slovenského, konají sjezdy společně. Když pak se r. 1905 ustavila za příčinou společné prázdninové práce „Slovenska dijaška zveza“ se sídlem v Lublani a když síly naše se znamenitě rozmnožily, naše ideje našly ohlasu i mimo náš národ; neboť působením „Danice“ ve Vídni vytvořil se první spolek katolicko-národního studentstva chorvatského „Hrvatska“ a roku 1906 v Záhřebu „Domagoj“. Tehdy pomýšleli jsme na něco většího a uspořádali jsme s Chorvaty velikolepý společný studentský sjezd v Záhřebu. Roku 1908 konal se náš sjezd zvlášť v Gorici velmi četně navštívený. Tak se ocitáme u prahu roku letošního. Kdežto dříve v prvních

letech kolísal počet členů „Danice“ jen okolo 10, překročil počet v jedenáctém roce svého trvání počet 20, v třináctém již 30 a v posledních letech tak rapidně roste, že čítá dnes již 60 členů. „Zarja“, která je u přirovnání s „Danicí“ mnohem slabší (21 člen), vyrovnává se jí svou velmi pilnou činností, která právě je její předností po celý čas jejího trvání. Poněvadž Chorvati v Hradci Štýrském ještě nemají svého katolického spolku, skýtá též jim dnes „Zarja“ útočiště. „Slovenska dijaška zveza“ řídí práci o prázdninách: stará se o populární přednášky, divadelní představení a zřizuje lidové knihovny. Roku 1908 měla 85 členů (členy jsou i bohoslovci). Vydala 500 exemplářů cestovních listů pro studenty, dle kterých je jim možno lacino cestovati po krajích slovinských. Poslední čas obrací se zvláštní pozornost pohraničním krajům, kde je ohrožen slovinský živel. „Zora“ vychází již 15 let a během času v ledačems se pozměnila. Od začátku vycházela o 16 stranách a 10krát za rok, nyní pak 12krát. Při desetiletém výročí „Danice“ vydala „Zora“ krásnou knihu pamětní, ve které je podán též úplný nástin našeho hnutí do roku 1904. R. 1908 zřízena při „Zore“ měsíční příloha „Svednješolec“ (8 str.), která byla věnována výhradně zájmům středoškolským; od této přílohy ve školním roce 1908-09 upuštěno a vychází nyní „Zora“ 12krát za rok o 24 stranách měsíčně a každý druhý měsíc přináší pod názvem „Prvi Cveti“ (květ) 8 stran krásné literatury většinou z pera středoškolských studujících. Zvláštní rubrika věnována studentstvu středoškolskému a jedna též ženské otázce. R. 1908 vydali jsme po prvé svůj „Koledarček“ (kalendář), který bude nyní vycházeti každý rok. To je naše minulost. Stálo nás to mnoho namáhání, úsilí však naše korunováno uspokojujícím výsledkem. „Vira otců jest nám světlem, slovo matky klíčem k pravému vzdělání.“ F. Stelè.

Slovanské spolky katolických akademiků. Podáváme čtenářům svým přehled vývinu slovanských katolických spolků akademických. Nejdříve, ač jich jest nejméně a nemají své vlastní university, počali se organisovati na podkladě katol. slovinských studentů. Založili si r. 1894 spolek katolicko-národního studentstva „Danica“ na Dunaji (ve Vídni) a roku 1901 „Zarja“ ve Štýrském Hradci. Spolky tyto vydávají časopis velice pěkně redigovaný „Zoru“, který těší se veliké oblibě nejen čtenářstva středoškolského, ale i vysokoškolského. Před 4 lety založili chorvatští akademici ve Vídni spolek „Hrvatska“ s kulturním programem pod heslem: „Pro víru a domovinu“. Příkladu jich následovali čeští akademikové a založili v květnu r. 1906 „Českou Ligu Akademickou“ a za měsíc na to založen druhý český katol. spolek:

„Spolek českých akademiků“ v Brně. Le-tošního roku počali vydávati svůj vlastní časopis „Studentskou Hlídku“. Roku 1907 založili si chorvatští studenti druhý spolek „Kat. akademsko družstvo Domagoj“ v Zá-hřebu. Oba spolky chorvatské „Hrvatska“ i „Domagoj“ vydávají společně časopis „Luč“ a apologetickou a zábavní knihovnu. K těmto spolkům přistoupil roku loňského založený spolek polských katolických aka-demiků „Polonia“. Orgánem jejich jest „Prąd“, časopis katolických akademiků ve Varšavě. Jmenované spolky sdruženy jsou ve svazu „Slovanská liga katolických aka-demiků“ se sídlem ve Vídni. Stanovy svazu propracovány byly na sjezdu delegátů

všech těchto spolků, který konal se o svát-cích svatodušních roku 1908 v Praze za předsednictví české ligy akademické. Usta-vující valná hromada konati se měla na podzim loňského roku, poněvadž však sta-novy svazu nebyly dosud schváleny odlo-žena valná hromada až do jich schválení.

Danica, slovinský katolický akademický spolek ve Vídni, zvolil si na poslední valné hromadě dne 4. března t. r. tento výbor: PhC. Ivan Mazovec, předseda; MUC. Leopold Ješe, místopředseda; PhSt. L. Sušnik, jednatel; JUC. Fr. Muri, po-kladník; JUSt. Iv. Perné, knihovník; JUSt. Josef Basaj, domácí správce.

===== Hlídka kulturní a časová. =====

President Taft a katolicismus. Dne 12. m. m. navštívil president Taft město New Orleans v Louisianě. Po slavném uvítání a obvyklých návštěvách byl veliký banquet, jehož se zúčastnilo asi tisíc lidí. Bylo to právě v pátek. Jelikož však město je převahou katolické, byla jídla na banketě sice vybraná, ale — na přání samého Tafta — vesměs jen postní jídla ryby, želvy, moučníky a zeleniny. Modlitbu před jídlem vykonal kardinal Gibbons. K tomu nutno podotknouti, že president Taft nejen není katolíkem, nýbrž je prý dokonce i svobod-ným zednářem. Tak respektují úřady ve svobodné Americe náboženské přesvědčení lidu — a u nás?

Professor Reinke, známý biolog, jenž se obírá ve svých studiích se zálibou poměrem náboženství a přírodních věd, vydal čtyři svazky svých přednášek. „Na-tur wissens cha ftliche Vorträge“. Odpovídá v nich na otázku: Co víme a co můžeme vědět o přírodě? Celek znamená zdrcující porážku materialistického poji-mání věd přírodních.

Lékárníci s maturitou. V Berlíně požádala nedávno lékárnická komora mi-nistra vyučování, aby co možná nejdříve bylo nařízeno, by ti, kteří hodlají se vě-novati stavu lékárnickému, musili si při-nést vysvědčení z gymnasia s maturitou a ne jako dosavade pouze vysvědčení ze sexty. Patrně tato reforma co nejdříve přijde i do Rakouska.

Podporuje náboženství pověry? „Zítra pátek, nešťastný den, ale jen pro klerikály,“ vyjádřil se posměšně jeden z mých známých, když jsme stáli před jistým společným podnikem, na jehož zdárném výsledku nám velmi záleželo. — To je zjevné, že každý nedpředpojatý

člověk může dojít k poznání, že jakákoli pověra stojí v protivě přímo kontrární proti náboženské nauce katolické, ale tolik je také pravda, že někdy lidé, kteří dle svého domnění jsou řádnými katolíky, téměř tonou v pověrách a jdou někdy tak daleko, že k různým pověrečným neapnotem i znamení kříže zneužívají. Kříž — toto znamení nauky nejčistší — a pověra. Toť přímo blasphemie! Je zajisté povinností každého řádně smýšlejícího katolíka, aby se snažil zničit býlí pověry v mysli těch, na které působiti může, ale zároveň byl si vědom, že toho lze docílit jen vysvětlením a mírnou domluvou a nikdy nemístným posměchem, neboť mysl ve svých utkvělých představách náhle zraněná mnohdy se za-tvrdí a podníti k odporu. Tak se tedy někdy provinují lidé smýšlení náboženského, ale přihlédněme k pověrám, v nichž mnohdy vážnou lidé, kterým ani zdaleka nelze uči-nití výtku „klerikalismu“. Je to přímo trapné slyšet, že se nemá nositi prsten s opálem, „protože to přináší neštěstí“, anebo zase, že se má nositi v peněženke malý růženec, „aby se peníze držely u člověka“. (!) To je znamenité! Lidem, kteří nemají ani z da-leka zdání o významu modlitby růžence, má řada růžencových kuliček dopomoci, aby přes jejich utrácení peníze u nich zů-staly. To jsou jen malé perly, které lze nalézt již při povrchním nahlédnutí do du-ševní dílny některých vrstev naší společ-nosti zvláště velkoměstské, ale vhodné slovo mi pro to vůbec nenapadá. Všechny výrazy, jimiž jsme zvyklí označiti nízký stupeň duševního niveau, jsou příliš chabé!

Studentská revue, orgán studentstva pokrokového, stojící straně realistické nej-bliže, — jak praví v úvodu k druhému roč-

niku, letošním ročníkem (2.) zanikl. Také znamení doby.

Studentská organizace svobodomyšlná v Praze-II. Vladislavova 20 vydala brožurku nadepsanou „Student klerikálem?“, jež jsou psána slohem veskrze velmi správným, čte se místem jako „Humory“ a místem jako „Kacířské Epištoly“ a obsahuje vesměs původní a nové doklady o zhoubnosti klerikalismu. Vzhledem k tomu, že za dobrou věc nikdo nemá litovati peněz a protože přes všechnu vnitřní hodnotu této brožury jest cena její velmi nízká (10 h) doporučujeme ji k laskavému přečtení všem kolegům, kteří se v osídla klerikalismu již zadrželi, co nejvřeleji.

Meditace, katolická revue pro literaturu, umění a filosofii, vyšla koncem března jako dvojsešit velikonoční. Mimo pokračování prací J. Š. Baara, B. Brodského, studie profesora Spisara o Svat. Čechovi, uvádí do české literatury po prvé verše slavné německé katolické básnířky Anny Droste-Hülshoffové, články dra. Kratochvíla, E. Pacovského, V. Bitnara, mladých talentů, bohaté rozhledy a skvostnou přílohu: originální dřevoryt malíře Hniličky „Ze staré Prahy“. Odporučujeme krásnou revui všemu studentstvu oznamujeme, že kdo se přihlásí u administrace „Studentské Hlídky“ za odběratele, obdrží mimořádné slevy.

Knihovna českých bohoslovců ve Vidnavě. Čeští bohoslovci v německé

Vidnavě založili si nedávno knihovnu, které až dosud postrádali. Prosíme své vážené čtenáře, aby starší nebo již neupotřebitelné knihy zasílali buď na redakci „Meditací“ (Praha Libeň 444), nebo přímo na Knihovnu českých bohoslovců (Vidnava, Rak. Slezsko). Dar jejich ponese ovoce: posílí české vědomí budoucích slezských kněží vratislavské diecese a zbaví naše mladé bratry ponižujícího nedostatku knihovny, tím citelnějšího, čím bohatší knihovny mají bohoslovci němečtí a polští.

Na pomník V. B. Třebízského věnovali:

Josef Vítek, kaplan v Suchdole	K 2.—
Stůl tarokářů	K 4.20
Vybráno na členské schůzi	K 2.30

Poznámka administrace a redakce. Obdrželi jsme s objednávkami mnoho přípisů, v nichž všude s velikou chválou vyslovují se o časopise, že byl nejvyšší čas, aby také takový časopis existoval a zároveň přáli mnoho zdaru a vytrvalosti v započatém díle. Toť je nejlepší důkaz a zároveň vybidka, bychom nejen v práci vytrvali, nýbrž též abychom neustávali zlepšovati a zdokonalovati jediný studentský časopis katolický. Počet předplatitelů též den ode dne rapidně stoupá. Vybízíme zároveň kolegy ze středních škol, by též byli našimi spolupracovníky a zasílali nám hojně literárních příspěvků

Bibliografie.

Museum. Časopis bohoslovců českoslovanských Ročník 43. Porádá František Kunka. Ročně 4 sešity s bohatým obsahem. Předplatné K 3.—. Nákladem „Růže Sušilovy“, Brno.

Vychovatelské Listy. Časopis pro paedagogiku a kritiku method vyučovacích. Ročník 9. Řídí redakční sbor. Vychází 10krát do roka. Předplatné K 6.—. Nákladem „Katolického spolku českých učitelů“, Ivančice na Moravě.

Křesťanská škola. Časopis pro šíření ideí náboženských v českém školství. Redaktor Václav Špaček. Ročník VIII. Vychází 2krát měsíčně s přílohami „Obrana“ a „Rodinné vychování“ Předplatné K 7.—. Nákladem Václava Kotrby v Praze.

Vychovatel. Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství. S přílohami „Katechetská příloha“ a „Učitelská příloha“.

Ročník 24. Odpovědný redaktor dr. Rudolf Horský. Vychází dvakrát za měsíc. Předplatné K 7.—. Nákladem družstva „Vlast“ v Praze.

Katolický Učitel. Orgán Katolického spolku českých učitelů na Moravě. Red. Dagobert Berg. Ročník I. Vychází jednou měsíčně mimo srpen a září. Předplatné K 1.20. Nákladem „Katolického spolku českých učitelů na Moravě.“

Zora. Glasilo katoliško-narodnega dijaštva. Redaktor Fr. Stelè. Ročník XV. Vychází jednou měsíčně. Předplatné K 4.—, pro studenty K 2.—. Lublaň, pisárna Katol. tiskárny.

Mentor. List za srednješolsko dijaštvo. Redaktor Anton Breznik. Ročník I. Vychází jednou měsíčně. Předplatné K 2.—. Závod dra. Stanislava v Št. Vidu nad Lublani.

STUDENTSKÁ HLÍDKA

LIST KATOL. STUDENTSTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK I.

DUBEN 1909.

ČÍSLO 4.

Antonín Hrůza:

„Los von Rom“ v druhém vydání.

Když před lety vydali nepřátelé učení Kristova a církve katolické heslo toto k urputnému útoku na skálu Petrovu, nepředpokládali, že záměry jejich skončí nezdarem. Vlny zuřivých příbojů zvednuly se sice hezky vysoko, ale úspěchu nedocílilo se přece v té míře, jak se očekávalo. Útok skončil očistou církví; cizopásníci, kteří přissáli se pouze k jejímu tělu, opustili ji a v lůně jejím zůstaly charaktery, o nichž dá se předpokládati, že odolají i druhému útoku, čili druhé edici propagovaného kdys hesla: „Pryč od Krista.“

Smělý a nedosti promyšlený atak první ukázal vůdcům obou táborů — jak církvi nepřátelského, tak i k ní upřímně lnoucího — všechny vady a nedostatky programu, s jakým se k útoku troubilo. Přes všechnu vlažnost náboženskou tehdejší doby, poznalo se, že lid k odpadlictví přece ještě nedozrál, že tedy v srdci jeho tkví víra v Krista a láska k Němu hlouběji, než se lid sám k tomu přiznal, a než dobrodinečkové jeho očekávali. Útok byl tedy předčasný — dán povel k ústupu, naporučen klid hřmotících zbraní, ale za to inscenován nový boj, chytřejší, lstivější a opatrnější taktikou — pozvolným totiž vstřebáváním nevinného na první ochutnání jedu do žil a cév jak celého útvaru církevního, tak i každého jednotlivce: . .

V malebné a oku nezkušenému lichotící obálce pokrokovosti a „upřímného“ přání a pokynu ku zlepšení sociálních poměrů dostalo se do veřejnosti naší — a bohužel, že jen do české veřejnosti, ač okolnost tato je zase příznačná a svědčí o nedostatku prozíravosti autorovy — druhé, zlepšené, všem požadavkům moderní doby přizpůsobené vydání zamítnutého kdys s odporem díla „Los von Rom!“

Dílo samo, jak lze předpokládati vzhledem k fiasku prvního vyjití, nechlubí se nadpisem tímto. Ale, ač je obsažnější a rozčleněnější, že těžko lze je obsáhnouti ve všech jeho částech, přece jen poznáte je! Po jeho duchovosti a tendenci!

Jako mol — kazisvět prozírá naše národní, hospodářské, kulturní a náboženské bytí, úryvky jeho najdete již ve hrách dětských i v jejich pohádkách a v jejich literatuře, usiluje o suverenitu v reformě školní výchovy, v rodinách usadilo se ve formě nespokojenosti a nevěrnosti manželské, duchem odboje nadchlo dítě proti rodičům, žáka proti učitelům, úředníka, proti představenému, vojína proti disciplíně, dělníka proti pracedavateli; jím zmalicherněna svatost přísahy, poklesl pojem slibů, závazků a povinností i úcta k zákonům v š e m. Literatura naše krásná a z části i vědecká, žurnalistika skoro všecka, kritika i umění předstihují se a snaží se dostihnouti závratné té výše rozšířenosti, jaké ono krátce po svém vydání docílilo!

Všechno se mu klaní — jediné náboženství Kristovo staví se k odboji proti němu, potírá je a věčnými, nezvratnými pravdami svými ubíjí každý jeho vývod.

Je to úžasný boj se saní nevěrou, jak svého času vyjádřil se Dostál-Lutinov, se saní, které jednu-li hlavu utneš, na místě hned narůstá hlav na tisíc. —

„Dejte mi bod, a uchýlím svět z jeho dráhy,“ řekl slavný fysik Archimedes — „dejte mi peníze, abych mohl vydati po druhé dílo: „Los von Rom“, a vítězství je naše, lid, který Krista miluje, za peníze vyvede jej na Golgotu, aby Jej znova ukřižoval!“ tak zdá se, že chlubí se duch naší doby! —

Kurs zrady stojí dnes neobyčejně příznivě. Jsi-li spisovatelem, malířem nebo sochařem, nebo umělcem jakýmkoli, a chceš-li býti slavným, zrad Krista, vlast a zapři řeč a rodiče své, a druhého dne bude jméno tvé zářiti jako slunce. Zbohatneš ruky obratem, o práce tvé budou se rváti, a ti, kteří o tobě včera psali, žeš v umění nedochůdce, dnes sami uvedou tě na trůn slávy, a každému klackem pod nohy hodí, kdo by, jda kolem, tobě se nepoklonil.

Kurs zrady stojí dnes nad obyčej vysoko. Kdyby dnes Jidáš žil, jistě by si dal políbení svoje také lépe zaplatiti.

V úžasném utkání bije duch díla „Los von Rom“ do paty kříže. Základy jeho infikuje jedem, aby půda sama sebou ztrouchnivěla, aby se zdálo, že pád kříže zapříčiněn přirozeným rozkladem. S rafinovaností skutečně mistrnou podjali se umělci díla svého. Ale zdá se, že přišli zase trochu časně, anebo snad již příliš pozdě. Mnoho duší otrávil sice již narkosou doktrin svých, leč k úspěchu, o jakém snili, je přece ještě jenom hodně daleko.

Počet zrádců sice také vzrostl, a za sumy jim zaplacené dala by se koupiti ne pole, ale celá království. Ale s druhé strany probouzí se rytíři ducha, skuteční rytíři tělem, srdcem i duší. Obklopují kříž a — nedají ho! Neboť ví, co by, ztratíce jej, ztratili spolu!

František Junek:

O vývoji hudebních nástrojů.

(Pokračování.)

Nástroje dechové sluší dělit dle materiálu, z něhož jsou zhotoveny, na dřevěné a žestové.

V popředí nástrojů dřevěných stojící fléta (v názvu tom latiník pozná sloveso flare, foukati) honosí se stářím jistě úctyhodným.

U všech téměř národů starověku známy byly různě jmenované píšťaly, naši flautě velmi podobné, jichž se užívalo při národních slavnostech a bohoslužbách. Z archaeologie biblické víme, že hra na flétu (הַלִּיל, halil) u židů byla výrazem bezměrné radosti a veselí.

Nemenší vážnosti a oblibě těšila se fléta (αὐλός) u starých Řekův.

Připomíná se jakýsi Midas agrigentský, který r. 488 před Kr. závodil ve hře na flétnový nástroj při hudebních zápasech pythických.

Odlišného názoru od svých soukmenovců ve příčině fléty byl slavný řecký filosof Aristoteles.

Pojednáváje o výchově, praví, že hudbě jest vyučovati tak, aby mládež sama výkony prováděla. Není však při tom užívati píšťaly (flauty), poněvadž není rázu mravního a nehodí se pro svobodné občany . . .

Ve středověku nalézáme několik odrůd flét, jež podle vnějších svých vlastností měly i zvláštní svá jména. Za zmínku stojí, že tyto nástroje byly zhotovovány v různém rozsahu tonovém, v diskantu, altu a basu.

V této době po prvé vyskytují se též malé, oktávové flauty, jež my nyní známe pode jménem piccol.

Nynější flauty opatřeny jsou celou soustavou klapkovou, která sloužíc k různým kombinacím tonovým značně hru hudebníku usnadňuje. Jest vynálezem moderní techniky.

Na konci století sedmnáctého přistupuje k flétě příbuzný klarinet, vynalezen byv Křištofem Dennerem v Německu.

Jméno své má odtud, že vydával zvuk podobný zvuku vysoké trubky, zvané clarino.

Nedlouho po vynalezení vyskytuje se klarinet již v rozmanitých polohách tonových.

Vznikl klarinet C, D, Es, F, As, clarinet s hlubším tonem H, B a A; mimo to zhotovovány klarinety výstřední, jež u nás nedošly uznání.

Nyní užívá se všeobecně pouze klarinet C, B, A. Ve vojenských kapelech dochází upotřebení i klarinet Es.

Aby výpočet dřevěných nástrojů byl úplný, jest třeba ještě jmenovati nástroje dva: hoboj a fagot. Vznik obou hledati sluší v století šestnáctém. Hoboj vyvinul se z nástroje zvaného šalmaj (calamus), který jsa podoben asi našemu klarinetu, ovšem v rozměru větším, hrán byl pomocí dvojitého jazýčku, jenž umístěn v jakémsi nátrubku.

Jakýsi Francouz připadl na šťastnou myšlenku nástroj zbaviti nepohodlného nátrubku, čímž docílen ton daleko lepší. Takto opravený nástroj pojmenován pak francouzsky hautbois. Obdobným způsobem vznikl i fagot. Předchůdce jeho bombard (druh šalmaje), zreformován vlašským kanovníkem Afraniem, nabyl tvaru nynějšího fagotu, jenž v celkové své podobě, ovšem zlepšen některými vymoženostmi novější doby, trvá podnes.

Cena nástrojů dřevěných závisí ovšem jako u nástrojů smyčcových ponejvíce na materiálu, z něhož jsou zhotoveny. Obyčejně užívá se k stavbě jmenovaných nástrojů dřevo ebenové a zimostrázové. (Příště dále.)

V. Š. Kronus:

R o n d e a u.

(Dokončení.)

Údery cepů rozléhají se z venkovských mlátek, hukot mlátiček řve drze v odpolední ticho, volání a piskot pastevců, ostré jejich praskání bičů mísí se v neurčitý chaos. Ze zámecké komnaty lkají žalně klavírové stesky, a na zbylých strniskách ozývá se jakoby vzdorné a zpuřné kýhání hus.

Stezkou růží ubíral se doktor Linhart s Máňou, dcerou Jánských. Kráčeři zavěšení a zabráni byli v důvěrný hovor. Vypravovali si sdílně, jako

dvě hravé děti, jak si zařídí svou domácnost, jak si vše útulně upraví, aby byli hodně šťastni.

Zakrslé květy opozděných růží vykukovaly na ně z klikatých a trnitých větví, jakoby jim záviděly. Byly to poslední květy letní lásky, a doktor Linhart s Máňou byli opět poutaty mladé lásky, časných růží jarních.

Dnes slavili svoje zasnoubení, a vyšli si po slavnostních obřadech na své zamilované místo, kde tak rádi dumali a snili, vyšli si alejkou růží do svatyně sblížených duší, do osamělého rondeau.

„Jsme svoji, Máňo, jsme svoji!“ šeptal Linhart své snoubence, jež upírala k němu oddaně své hnědé, hluboké oči.

„Ne, Jardo, ne, ještě svoji nejsme, ale bohdá, že budeme,“ opravovala jej rozmarně a mhouřila s uspokojením očka, neboť cítila žhavý polibek drahého Jardy na konečkách svých drobných prstíků.

„Jak jsi přísná, neústupná, Máňo, taková příkrá,“ vyčítal jí Linhart, a slova jeho pronesena byla v přízvuku, jako když se mazlíme s rozhyčkaným dítětem.

„Za to ty's hodný, Jardo!“ zasmála se dívka a přitulila se něžně k němu.

Docházeli právě rondeau, a vzpomínali si všech blahých chvil a okamžiků, které zde spolu prožili, rekapitulovali si s případnými reflexemi všechny své hovory, někdy tolik naivní a dětské, někdy opět tolik zajímavé a duchaplné.

Ach, to rondeau, to rondeau! To bylo místo jejich, ač zastrčené a jakoby od světa odříznuté, přece jim tolik milé, ba posvátné. Tam řekli si a slíbili, že tak, jak se milují, budou mít rádi každého, tam za společného souhlasu rozhodli se, že obšťastňování bližních bude jejich životní radostí, životním úkolem.

A tenkrát se po prvé políbili. Nebyl to polibek vášně, ne, bylo to něco vznešenějšího, jež zušlechťuje, ale nedráhá později smutkem. Byla to pečeť posvátné úmluvy.

Dnes si na to vše vzpomínali a byli šťastni. Blahý pomysl, že si vytkli skvělý cíl, že se pustili do růžového budoucna určitým zářným směrem, je hrál, naplňoval je takovými zvláštními teplými vzněty, a nutkal je, aby zůstali svým ideálům věrni.

Byly to neobyčejné, vzácné duše, ten Jarda s Máňou, měli jiné tužby a jiné snahy než jejich vrstevníci, kteří co do výchovy, co do vzdělání a poměrů byli s nimi na úrovni.

„Vidíš, Jardo, vidíš, tam u ovčína ty dvě zakrnělé, prací a bídou zmořené děti? Vidíš ty holky, vlekové vrchovaté košíky bramborů a ženoucí napasené kozy?“

„Vidím, Máňo, vidím. Mají na boso dřeváčky a oddychují namáhavě, těžce. Vidím je, vidím!“

„Pásly kozy a byly na překopách,“ vysvětlovala Máňa. „Byly na našem poli. Shánějí živobytí na zimu, která bývá tu dlouhá, a výdělků není. Ten chudobný lid mívá hlad, jest to vidět na jejich zapadlých, do popelava zbarvených tvářích. Ach, Jaro, jak jest to hrozné mít hlad! Vid', že jest to hrozné? A tu ti chudáčkové, když mají hlad, řezou koláčky ze syrových brambor a pekou si je na kachlech rozežhátých kamen. Podivná delikatesa, Jaro, vid'! A přece jest jim milou a jsou rádi, když mají dostatek brambor!“

Odmlčela se a povzdychla si hodně z hluboka, jakoby cítila všechn ten nedostatek a všechno to strádání zuboženého lidu.

„Chudáčkové! chudáčkové!“ prohodil měkce Linhart, a hladil něžně hebounkou ručku rozteskněné Máni.

„Ach, ano, chudáčkové, ale což když je málo brambor!“ doplňovala významně jeho postesk.

„Letos jich mají dost, nehrozí jim bída?“

„Ach, nikoli! Zaslechla jsem, že se brambor, skoro výhradní a hlavní výživy našeho lidu, uvedlo málo, opravdu maloučko! To bude, Jardo, hladu, to bude nářků! Již slyším ty žalostné pláče vyhladovělých dětí, již slyším ty odměřené, stručné povzdechy dospělých! Bude to hrůza, příšerná hrůza!“

„Víš, co, Máňo, vynaložíme něco ze svých úspor, opatříme jim, těm ubožákům, chleba. Ani nevíš, jak po tom toužím!“

„Ano, Jardo, ano! Těším se již na to, jak zaleklé jejich oči zalesknou se radostí místo slzou. Budou jistě vděční!“

A políbili se opět. Polibek byl jim důkazem, že se neodchýlili od původního záměru, že zasnoubení jsouce, učinili první, rozhodný krok k obšťastňování bližních. To bylo snahou jejich vzájemné touhy, jejich něžné lásky, která jen za té podmínky došla zrealisování.

Hleděli s uspokojením za utahanými, klopýtajícími holkami, které zpěvující si veselé písničky při vší své bídě, ztrácely se v chalupách, zarostlých mohutnými stromy a hustými kři. Hleděli za nimi, a rozevřené jejich oči zářily slzou, blahou slzou ukojené žhavé touhy

— — — — —
Rondeau bylo dějištěm častých zajímavých scén; zda každá ta scéna byla taková, jako styk Linharta s Máňou, zda obetkána byla takovým milým teplem?

Byla-li, tu netřeba pátrati, odkud ono divné pojmenování pochází a jak povstalo, neboť celá řada takových povznášejících výjevů byla by bez odporu nadšenou, skvělou poesii, uměleckou básní, byla by překrásným rondeauem s touže poslední větou u každé sloky, jež by vyznívala láskou, velikou láskou a naplňovala vnímavé duše úžasem

František Nosek :

Katolicismus brání hospodářskému pokroku.

Tvrzení, že země katolické jsou hospodářsky pozadu za zeměmi protestantskými, pronáší se mnohdy právě tak kategoricky a každý požadavek důkazu o tom se již a priori jakožto zbytečný odmítá jako při celé řadě jiných podobných tvrzení, jimiž se má prokázati katolicismu zvláštní přízeň. Takový výrok dovede si každý uvést na pravou míru, ale aspoň k tomu dlužno poukázati, že ku př. Belgie má ve svém parlamentu i v senátě (obdoba to naší sněmovny panské) značnou katolickou většinu a přece je to země hospodářsky tak vysoce vyvinutá, že bez odporu patří do první řady v tom směru mezi evropskými státy. To oviklává příliš povážlivě tvrzení výše uvedené, ale ptejme se jen dále. Kolik ústavů pro opuštěné a zanedbané děti, chorobné starce a k práci neschopné lidi zřídili činitelé jiní než katoličtí ku př. u nás, anebo kdekoli jinde. To se ovšem mluví o nutnosti sociální činnosti, ale vlastní provedení, tedy patrně ta snadnější část celého úkolu, se pěkně nechá charitativním institucím církevním, aby ty se postaraly o mnohé z těch, kdož za svých lepších časů volali zničení klerikalismu a odměnou za to, aby přijaly kámen nevděku těch, kdož s hrdým

sebevědomím naplují před klášterní sestrou, ale v nouzi vždycky najdou pravé místo a vědí dobře, do kterého kláštera si mají dojít pro chléb a kam se uchýlit v nemoci. Či je to snad také příznakem nízkého stupně hospodářského ujmání se chudých, opuštěných a všech zanedbaných? Možná, neboť filosof Nietzsche, pokrokovým stranám zajisté velmi blízký, napsal: „Budte tvrdí a nešetřte bližního. Co slábo jest budiž odkopnuto! Vše slabé a nemocné budiž přemoženo, nemá práva na bytí, ať místo uprázdni silnějšímu pro vývoj jeho v „nadčlověka“. — Nadčlověk má býti tvrdý a bez citu a má býti dále horší a horší. Sázím se, že byste rádi mého nadčlověka ďáblem zvali.“ — A teď ještě něco. Stalo se totiž, že kdosi nepovažoval katolicismus za příčinu domnělého hospodářského opozdění katolických zemí, nýbrž dle jeho mínění zakládá se tento předpokládaný zjev v tom, že „inferiornější rača přijme také inferiornější světový názor“, tak totiž, že katolicismus a nižší stupeň hospodářský jeví se všude tam, kde převládá lidstvo již přirozeností níže stojící, zkrátka kde je méně dokonalá lidská rača. Podle toho je protestantismus rozhodně dokonalejším názorem světovým. Nejprve něco, pokud se týká této povznešenosti protestantismu. V čem by se to mělo vlastně jevit? Protestanté, pokud ještě něčemu vůbec věří, uznávají jako inferiornější katolíci dosud tu starou pohádku o stvoření vesmíru, věří v tu zastaralou bajku o existenci Boha, tak že v tomto směru jsou katolíci i ještě věřící protestanté stejně inferiorní oproti všem těm, kdož se již zbavili výše zmíněných báchorek, třeba byli ještě zapsáni v matrikách katolických, protestantských nebo židovských. A pak ty račy! Zajisté zvláštní věc. V Německu snad byla přece jen jednotná germánská rača a tu si najednou počátkem XVI. stol. jistá povznešenější část této jednotné račy uvědomila, že je vlastně něco víc a přijala v protestantismu ten dokonalejší světový názor. Celé to učení o račách lidských je výplodem národní pýchy jistých kmenů lidstva, kterým se výborně hodilo jako přirozeně působící základ jejich nadvlády. (Prvotně to hlásali někteří Angličané a později také i v Německu to našlo své zástupce.) Vykládati některé zjevy jako přirozený následek zvláštní dědičné způsobilosti toho kterého národa je naprosto nesprávné. Francie po dlouhou dobu udávala tón, pokud se týká vkusu v uměleckém průmyslu a pokládalo se mnohdy za to, že má Francouz v tomto směru jakýsi vrozený vkus, ale primát tento se přenesl v novější době na Anglii, kde však také není původní, nýbrž jeví silné vlivy vkusu japonského. — Takovéto zjevy dlužno vykládat jako důsledek výchovy národa a působení celého prostředí, ve kterém příslušníci jeho vyrůstají. Před sto lety vypadalo v Německu všechno jinak, než dnes, kdy Německo je nepopíratelně státem průmyslově neobyčejně vyvinutým a co je zvláště charakteristické, že se v něm tak skvěle rozvinul ohromný obchod námořní, jedna z těch složek dnešní síly německé říše. Popíratí to může jen ten, kdo je zaslepen nemístným národnostním záštitím, anebo kdo o tom právě představy vůbec nemá. A zvláště pro nás má neobyčejnou důležitost, abychom si zachovali víru v možnost hospodářského vzestupu na základě všech k tomu cíli vědomě vedoucích činitelů a nepovažovali to za pouhý důsledek domnělé národní povahy, jak to činí pyšné a tvrdé, ale také naprosto nesprávné učení o dokonalejších a méně dokonalých lidských račách.

J. V. K.

Katolickým akademikům českým.

Náš student, české matky syn,
Stál na hradbách kdys staré Prahy!
Psal vlastní krví chrabřý čin —
Pln nadšení zaháněl vrahy!
Když z víry žil — tak vítězil,
A vlasti strožil osud blahý!

A věky přešly od těch dob — — —
Zas nad vlastí se obzor stmívá —
Nepřítel chystá nový hrob,
A heslo zrady se ozývá!
Na hradby zas — nezbyvá čas —
Jen zbabělec se dále skrývá!

Odvahu v prsou, v srdci žár
A víry pevné stále sílu,
Nad všední vstoupnouc suchopar,
Jenž žití všemu svírá žílu:
Hle! mladá druž — však čas byl už —
Zas k posvátnému má se dílu!

Zas falanx staví z vlastních řad,
Jí ve štít dává odznak kříže —
Má ligu dá/nou za příklad
A v novou druhu zase víže!
Nuž, vzhůru hled a mužně vpřed —
Kdo nemešká, je cíli blíže!

Nuž — junáci! Jen k druhu druh —
Posvátná na Vás čeká líha,
Iž brázdil předků slavných pluh —
Vás nezalekni práce tíha!
Z ní vzejde klas — ve příští čas —
Veď Pravdy Vás a vědy kniha!

Nuž svorně vpřed za krokem krok,
Váš prapor barvy bílé, rudé —
Tak nezmůže Vás žádný sok,
Jen střežte věrně vždy a všude
Svůj Ideál jak svatý Graal —
A vítězství pak Vaše bude!

===== Věstník vysokoškolský. =====

Potřeba Akademického domu, který by byl střediskem veškerého studentstva československého, je zejména v kruzích studentských pocílována. Na nutnost jeho ukázáno bylo též na valné hromadě akademického domu, minulý měsíc konané, a zvláště pak na všestudentské schůzi, za tím účelem 21. března t. r. do techniky svolané. Řečník právník Tvrzický, mezi jiným pravil, že české studentstvo dosud vlastně akademického domu nemá, neboť dnešní Akademický dům jest vlastně jen provisoriem a nevyhovuje a také vyhovovati nemůže všem požadavkům. „Vzpomene-li“ — praví dále — „jak nádherné budovy darovala německému studentstvu „Česká spořitelna“, musí nám býti dvojnásob líto, že nemáme svého Akademického domu, ba že není o něj náležitěho zájmu.“ Hlavní vina toho prý jest v přerušení studentského vývoje, jež se stalo před 20 lety úředním rozpuštěním „Akad. Čtenář. Spolku“, který byl střediskem všech studentů českých po plných 40 roků svého trvání. I chce letos „Svaz“ veškeren výtežek ze studentské slavnosti „Majales“ věnovati na postavení Akademického domu. Má-li to býti pobídkou jiným činitelům, aby věci té trochu pozornosti věnovali, nevím. Jen žádoucno jest, aby po krásných slovech krásné činy následovaly.

Katolická universita v Solnohradě. V Solnohradě utvořen byl nedávno

spolek pro založení katolické university Dne 14. března konal valnou hromadu, na níž se ukázalo z jednatele zprávy, že jmění obnáší již přes 3 miliony korun. — Jest jistě žádoucno, aby katolické vysoké školy byly hojněji zakládány, aby studentstvo katolické nemusilo neustále poslouchati ponižující výsměšky svého náboženství. Pak by také více vynikl rozdíl mezi celkovým prospěchem studentstva katol. a jejich liberálních kolegů.

Zamýšlená změna zkušebního řádu při státních zkouškách na vysokých školách technických. V ministerstvu kultu a vyučování konala se v březnu 1909 enquete, která se zabývala revisí některých ustanovení zkušebních z r. 1900. Mezi jiným vysloven návrh, aby zkušební předměty druhé státní zkoušky nemohly býti s právní platností poslouchány před odbytím prvé státní zkoušky, jak podobné ustanovení platí již pro právnické fakulty. Mimo to přišly v úvahu některé úlevy pro druhou státní zkoušku a při tom se zamýšlelo současně prohloubení studia a uvažovalo se o možnosti rozdělení druhou státní zkoušku ve dvě zkoušky, anebo zavést při druhé státní zkoušce jednotlivé speciální odbory. Dále bylo vícekrát přimlouváno za rozšíření studijní doby stavebního a strojního inženýrství o jeden semestr. Zevrubně se uvažovala otázka zavedení praxe v dílnách pro kandidáty

druhé statní zkoušky z oboru strojího inženýrství a elektrotechniky. Tato praxe, jak je na př. v Německu předepsána, byla sice uznána žádoucí, ale současně se upozorňovalo na obtíže vhodného umístění četných kandidátů v podnicích průmyslových.

Kdo vlastně vládne na vídeňské universitě? Po bouřlivě známé (viz „St. Hl.“ str. 47) valné hromadě spolku pro podporu nemocných studentů konala se protestní schůze od oposice a den na to odebrala se deputace k rektoru. Mluvčí dva náctičlenné deputace zastupující 40 spolků, líčí rektoru poslední události ve spolku výše uvedeném a prosí za jeho intervenci. Rektor odpoví, že souhlasí s deputací a odsuzuje se svými kolegy jednání buršáků. Nemá však právní kompetence v to zasáhnouti; bude prý aspoň soukromým svým vlivem hleděti splniti přání deputace. Deputace mu připomíná, že má dle pravidel právo dozírat do toho spolku. Na to jim odpoví rektor, že prostřednictvím universitního quaestora provede kontrolu. Konečně slíbí rektor, že se pokusí přiměti burše odpověděti stran místnosti, kterou jim dosud dávala universita zdarma. — Se svolením rektorovým uveřejnila deputace druhého dne ve vídeňských listech jeho projev. Najednou zabouřilo to v kruzích buršáckých: chtěli od rektora, aby odvolal dotyčný projev, sice že začnou na universitě demonstrovat; deputacemi a hrozbami skutečně jej přimějí, by podal opravu do listů. A tak v „N. F. Presse“ objevuje se nový projev rektorův, ve kterém popírá všechny dřívější výroky. S tímto oznámením nebyla zase spokojena ona prvá deputace, která uveřejnila jeho prvý výrok a která takto byla uvedena v posměch. I uveřejňuje deputace v „Neues Wiener Tagblattu“ dřívější výrok rektorův v doslovném znění a vyzývá rektora, jestliže znamená nějakou neshodu mezi skutečností a jich tvrzením, aby s nimi zavedl disciplinární vyšetřování. Následují podpisy všech dvanácti členů oné deputace. Tak se drasticky ukázalo, kdo dnes rozhoduje na universitě

Rovnoprávnost na universitách v Německu. Dne 28. ledna t. r. konaly

spolky katolických akademiků berlínských slavnostní komers. Přítomno bylo na 2000 účastníků ze všech kruhů společenských; zejména mnoho profesorů a poslanců se účastnilo. S velikým nadšením přijata byla řeč rektora university dra. Kabla. Mezi jiným pravil: „V poslední době jeví se na jistých vysokých školách snahy zkracovati svobodu jedněch ve pro přech druhých. U nás tomu nebylo a nebude. — Cíl vzdělání jest týž, jen cesty jsou různé a každému má býti dána volnost spěti k cíli podle vlastního názoru světového. — S obzvláštní radostí vyhověl jsem vašemu pozvání: bylo mi potřebou i povinností. Jako rektor nesmím vzbuditi ani stínu zdání, jakoby na naší universitě mohl býti odstrkován student pro svoje náboženské přesvědčení. To nemůže dělit rektora od části jeho studentů...“ Bylo by opravdu žádoucí, aby i v katolickém Rakousku našel se rektor university, jenž by byl schopen nejen tak mužných slov, ale dovedl se stejnou rozhodností uznati rovnoprávnost katolických korporací studentských na vysokých školách. —

Ženská universita v Rusku zřízena bude v Kyjevě na místě dosavadních tamních vyšších kursů ženských. Universita má býti pojmenována „Universitou sv. Olgy“. Bude míti 3 fakulty; čtvrtá, lékařská, oddělena bude v samostatný ženský ústav lékařský a bude míti vlastní správu. Při právnické fakultě bude také obchodní oddělení. Absolventky budou požívatí stejných práv jako posluchači jiných universit.

První ženský professor na německé universitě Sl. dr. Anna Tumarínová, která se habilitovala před 10ti lety na universitě v Bernu, jako soukromý docent, jmenována byla vládou mimořádným professorem filosofie. (Rodem jest Ruska, disertační práce její byla monografie o Herderovi a Kantovi.)

Stávka na kalifornské universitě. Na kalifornské universitě v Berkeley rozhodly se tamější posluchačky stávkovati, poněvadž jim byly přikázány k soukromé četbě francouzské romány, jichž obsah byl nemravný. Věru toť jiná výchova než u nás!

===== Věstník středoškolský. =====

Kongres středoškolského spolku. Na kongrese tomto, který se konal v těchto dnech ve Vídni a jehož se účastnili zástupci všech národností v Rakousku, pojednávalo se mezi jiným, by zkouška maturitní byla odstraněna, pokud pak ještě trvá, by nepřipadala na počátek prázdnin,

nýbrž aby se provedla ještě ve školním roce. Má býti omezen též počet žáků, nanejvýše 30 v jedné třídě. Paralelek nemá býti víc než čtyři, má-li však přece se zřídit pátá, tu má býti povolen nový samostatný ústav. Při každé střední škole má býti jeden úředník kancelářský, jedna

nebo dvě laboratoře. Zkušební rok pro kandidáty učitelství má se upravit tak, by po dvou měsících již kandidát samostatně vyučoval, nikdy však zadarmo, má vždy obdržeti přiměřený plat. V ministerstvu vyšší místa mají se obsazovati pouze akademicky vzdělanými odborníky, při čemž má býti brán zřetel k jednotlivým národnostem.

Ministr kultu a vyučování vydal právě novou učebnou osnovu pro gymnasia. Oproti dosavadní učebné osnově znamená nová osnova po mnohé stránce rozsáhlé zjednodušení a ve všech předmětech časové vybudování, při čemž bere se plně zřetel na svéráznost gymnasia. Celkem pojí se tato učební osnova k osnově osmiletých reálných gymnasií z r. 1908, pokud jde o společné předměty obou ústavů a pokud dovoluje to vůbec různá organisace. Podobným směrem nese se nová učební osnova pro reálky.

Česká střední škola ve Vídni. „Viedeňský denník“ oznamuje, že konala se schůze delegátů českých z Vídně, která se usnesla nejpozději počátkem školního roku 1910-11 zříditi českou střední školu ve Vídni. Po třech nedělích konati se budou opět porady, na kterých se ustanoví další modalíty.

Zemědělské školství rakouské. V celém Rakousku je 200 zemědělských škol asi s 9000 žáky. Z těch jsou vysoké školy zemědělské tři: v Praze, Krakově a ve Vídni. Nejvíce posluchačů má vídeňská, nanejmeně pražská. Všechny mají dohromady asi tisíc posluchačů. Středních škol zemědělských je 20. Z těch je 12 hospodářských škol, 5 vyšších škol lesnických, 2 vyšší školy zahradnické a pivovarská akademie (německá). Dle vyučovací řeči jsou 4 hospodářské ústavy české, a to v Táboře, Chudimi, Roudnici a v Přerově, 6 německých a 2 polské. Nejčetněji je navštěvována škola v Chrudimi (přes 250). Z pěti lesnických vyšších ústavů je 1 český (v Písku), 3 německé a jeden polský. Německé ústavy mají celkem asi dvě stě žáků, kdežto písecký ústav sám měl loni 128 posluchačů. Obě vyšší školy zahradnické jsou německé (v Klosterneuburku a v Lednici). Nižších zemědělských škol (školy rolnické, zimní hospodářské, nižší zahradnické atd.) je 177. Z těch je 72 německých, 71 českých, 5 českoněmeckých, 20 polských a 9 škol národností ostatních. Rolnických škol je 41, z těch 15 českých (9 v Čechách, 6 na Moravě), 12 německých 7 polských a 7 jinojazyčných. Nejčetněji je navštěvována škola v Písku. Zimních hospodářských škol je 80 (mezi těmi 45 českých a 16 německých). Na Moravě je 24 českých a 8 německých. Nejvíce navštěvovány jsou zimní hospodářské školy ve Volyni a Benešově. Nižších škol lesnických je 11 (8 německých a 3 české. Nejvíce žáků má nižší lesnická škola v Písku (r. 1908 179 žáků). Hospodyňských škol je 17 (6 českých). Německá

hospodyňská škola v Budějovicích r. 1908 měla 88 žáčků, kdežto česká v Něm. Brodě jen 17. Nižší školy zahradnické máme 24 (z nich jsou 4 české, 2 českoněmecké). Hospodářsko-průmyslové školy máme 4 a to 2 českoněmecké v Praze (pivovarnická, lihovarnická). Školy cukrovarnické není.

Z moravského Manchesteru. V městě našem se budí čilý ruch mezi studenty katolického smýšlení. Založena organizace studentstva středoškolského zásluhou „Sp. českých akademiků“. Tu lze pozorovati, že studentstvo ještě není všecko ve drápech „pokrokových“ stran, ba naopak můžeme konstatovati, že jsme počtem velice silní. Jen na jednom ústavu jest nás již na 100. Jiné strany nejsou tak četně zastoupeny. Tak když měli národní socialisté schůzi — jak se samo sebou rozumí v hospodě — byl počet účastníků i se třemi řečníky 20, mezi nimiž bylo asi 5 smýšlení jiného. Používáme spolkové čítárny (akademiků), čemuž zajisté každý jest povděčen. Již též byla pořádána přednáška o organizaci studentstva, která se vydařila znamenitě. Jen aby ten živý a opravdu upřímný zápal neochabnul, což doufám a věřím, že se nestane. Všem volám: Zdař Bůh. Disertus.

Židovské gymnasium. Uherský ministr vyučování hr. Apponyi schválil, aby židovská obec israelitská založila v Pešti ryze židovské gymnasium. Usnesení obce bude co nevidět realizováno.

Dopis z Tábora. Mám-li psáti o zdejší mládeži studující, nutno míti na zřeteli pouze třídy vyšší. Neboť v nižším gymnasiu, jak tomu jest asi všude, velkou většinou studentstvo nekloní se k té ani oné straně. Vždyť přicházejí z českého jihu, valnou většinou dosud zachovalého a přinášejí si též své přesvědčení náboženské, které během tří čtyř let si zachovají. Jinak tomu jest však ve třídách vyšších. Tu jest již viděti patrný neblahý vliv místního tisku, zejména pokrokové „Jiskry“ a „Českého Jihu“. Kdo časopisy ty čel jen jednou, myslím, že bude se mnou úplně souhlasiti. Zvláště „Jiskra“ napadá vše, co pouze by mohlo býti katolické a tak se stalo, že ani nás studenty katolického smýšlení nešetřila a štvavým způsobem se o nás otřela. K tomu přistupují jízlivé úsměšky a poznámky našich „pokrokových“ kolegů. Ale uvykli jsme již na to a jejich „mravní rozhořčení“ působí nám jen zábavu. Jsme zde sice ve velké menšině, ale za to silnější jsme svým přesvědčením, které nám velí nebáti se, a které nám dává posilu k vytrvalosti. Jen k u p ř e d u! Hleďme jen jak bratři naši Chorvaté a Slovinci sdružují se pod prapor nesoucí heslo velikého Strossmayera: „Sve vjerui domovinu“; proto nesmíme zůstat z nimi. Jen ve znamení kříže kyne Slovanstvu spása, jen v něm dojde lepší, slavné budoucnosti. Proto

poznejme se, sbližme se všichni katoličtí Slované a Slovanky; podejme si bratrskou ruku za velikou myšlenkou Slovanstva! Idea Cyrillo-Methodějská musí zvítěziti! Všem průkopníkům křesťanské myšlenky po vlastech českých bratrský pozdrav posílají katol. studující v Táboře.

Dopis z Písku. Katolické uvědomění nalézá ohlasu mezi našim studentstvem. Ještě loňského roku téměř všechno naše studentstvo patřilo do tábora pokrokového nebo národně-sociálního. A co letos? Někteří poznali nicotnost snah pokrokářů, jimž vůdcem ve zdejším městě stojí student, takto syn Israele, který ale stydí se za svou víru, národnost i jméno, i vstoupili pod prapor katolický. Nemůžeme se sice ještě chlubit, že máme většinu studentů na své straně, avšak s jistotou můžeme tvrdit, že většina uvědomělého studentstva přiklonila se k nám, a na tom nám záleží. České studentstvo konečně poznává, že je ani národ nespasí ledajaký židovský křikloun, který v každé větě má plno sladkých slov, jako: „Svoboda“, „Pokrok“, „Vzdělání“ atd., avšak nedovede říci, co si tím slovem myslí. Chce-li svobodu, myslím, že ji má s dostatek; ale pojmu tomu rozumí asi jako ve Francii: Sám svobodu a volnost mítí, jinému ji však nedopřátí. Hlásá pokrok a vzdělání, ve skutečnosti ale jest jeden z největších zpátečníků a nepřátel vzdělanosti. Ci snad to jest pokrokem, co prof. Masaryk kdysi kdesi něco řekne, slepě tomu věřit? — Ostatně na vzdělavací a pokrokovou činnost našich „pokrokových“ kolegů posvítíme si jindy. Jen stále ku předu! Čeká nás veliký boj, ale jistě zvítězíme. Naše je budoucnost! Proto snažme se udělati ji krásnou!

Dopis z Brna. V městě našem vychází časopis „Studentský list“, který má reprezentovati studentstvo středoškolské bez rozdílu politických stran, avšak v poslední době se stal útočištěm protináboženských rejdů a různých rejpálků. Tak článek „Absolutism víry“ svým obsahem spíše by se hodil do „Červánků“ než do „studentského“ listu. V posledním čísle uveřejněn opět článek: „Církev a náboženství“, jehož spisovatel nemá asi ani ponětí o katechismu, přes to v „Listárně redakční“ mu redaktor gratuluje ku „cenným“ jeho pracím. Stůjtež zde některé citáty ku posouzení oně slátaniny. Píše: Katolická církev jest samospasitelná, to značí, že věčné spásy lze dojíti jen v této církvi. A přece každý žák třetí třídy obecné školy ví, že i v jiných církvích lze dojíti spásy, řídí-li se člověk hlasem svědomí, ale ten člověk, který zná učení církve katolické a je přesvědčen o jeho správnosti, musí do ní vstoupit, chce-li spasen býti. Miláček onen nezná ani pravidel logických; církev prý tím, že stanovila dogmata, je v dekadenci, ale přes to ví každý rozumný člověk, že pokrokem je kodifikování právních zákonů, které dříve byly v platnosti. Církevní nauka prý odporuje rozumu. Možná, že hlupec nedovede pochopiti pravd církví hlásaných, ale člověku rozumnému, v pravdě rozumnému ve příčině mravní i rozumové (vznik světa, pohybu a života) úplně vyhovují. Musily ovšem „vyrukovati“ staré matadorské prostředky, užívané tuctovými řečníky, ale od nás tisíckrát vyvrácené a vysvětlené jako Hus, Galilei, Giordano Bruno, „klassické“ to oběti, věru klassické, neboť jsou všude v oblibě u „osvětlených“ („Maticí svobody“ a „Kacířskými epištolami“). Na konec doporučuji svým pp. kolegům, aby boykotovali onen časopis potud, pokud se redakce neumoudří.

Věstník slovanský

Chorvatské katol. národní studentstvo. Po brožurě „Fiat Lux“ vydal „Domagoj“ novou „Zora rudi. .“ („Jitřenka vychází...“) ve které stanoven byl nynější poměr mezi katolickým studentstvem a pokrokáři po vydání brožury první. Pokrokáři ve svých novinách „Pokretu“ všemi silami útočí na „Domagoj“ a častují ho při tom různými epithety z moderního a „pokrokového“ slovníku, aby ukázali, jako obyčejně, svou ušlechtilou a vysokou kulturu. Před několika týdny po dlouhém přemýšlení vydali brožuru „Klerikale i istina“ („Klerikálové a pravda“) (již dle názvu

možno soudit o obsahu), ve které chtěli, ale jen chtěli dokázati, že v brožurě „Fiat Lux“ jsou jen клеветы. Ale ze všech těch „klevet“ nevyvrátili v brožurě té ani jediné. Aby se vyvlékli ze své blamáže, dali jsme jim příležitost, aby u soudu se ospravedlnili a námitky námi činěné vyvrátili. Možná (?), že budou šťastnější, a že se jim to podaří. Poněvadž věděli, že by ani to nemohli udělati, psali a dokazovali vše možné, jen ne to, co jest ve „Fiat Lux“. Tak na př. útočili na celou katolickou církev a citovali jednoduše vynálezy bratra jejich, sociálního demokrata Grasmanna o „nemravném

učení sv. Alfonsa z Liguri“, jako kdyby se to týkalo toho, co jsme jim za vinu kladli. — V těchto dnech vydal zase „Domagoj“ novou, třetí brožuru „Predgovor konačnoga odgovora pokretaškoj omladini“ (Předmluva ku konečné odpovědi pokrokářské mládeže“) (Jak z názvu patrné, vyjde za nedlouho nová, ve které zasazena bude pokrokářům konečná smrtelná rána). V brožurě té vyvracejí se všechny lži a výpady, které pokrokáři sebrali proti katolické církvi, jenom aby se ochránili a dokázali, jak „Domagogeji“ jsou reprezentanty nemravnosti na zářebské universitě. Není to divno? Proti církvi psátí, aby dokázali a ochránili svoji nevinnost, a aby ještě ukázali, že „Domagogeji“ jsou nemravní. Jest nutno, aby oni ukázali „vysokou pokrokářskou vzdělanost“, poněvadž my „zpátečníci“ bychom toho nedovedli. — Mezi charvátskými katol. studenty také počalo naše hnutí zapouštět kořeny. Organisovaly se spolu a založily si zvláštní časopis „Proljetno cvijeći“ („Jarní květ“). My ze srdce pozdravujeme naše spolupracovnice za idee naše. Jenom ku předu! — Tak „Domagoj“ pracuje na venek; ale i uvnitř spolkový život se znamenitě rozvíjel. Tak přednášel ku př. kol. Sokol: „Moderní pokrok a katolicismus“, Regulja: „Student a otázka sociální“, Belić: „O křesťanském socialismu“, Ivanek, ve výročí stých narozenin Darwinových: „Darwin a jeho zásluha o vědu“ atd. Kromě toho p. Dr. Cebušík měl třídní řečnický kurs, který velice nám prospěl, abychom tak mohli nejen pérem, ale i slovem protivníky své odbýt. — 14. března konal

„Domagoj“ řádnou valnou hromadu, na níž zvolen byl tento výbor: předseda kol. phil. V. Deželić, místopředseda iur. cand. L. Janjić, jednatel phil. M. Katalinic, pokladník iur. P. Rogulja, knihovník iur. V. Cicak, archivář phil. J. Lukačin, revisory phil. D. Vac a phil. M. Rebac. — Dej Bůh, aby nový výbor setrval na cestě, kterou šel předešlý a vedl k vítězství za naše ideály a proti modernímu bezvěrstvu! — Pavav. Iv. Jušić.

• **Krakovská „Ogniva“**, svaz polských akademických spolků, vyzývá studenty slovinské, by chodili studovat na universitu do Krakova. Nepotřebují Slovinci studovat na cizích universitách, kde se jim děje bezpráví, nechť všichni raději obrací se na starobylou universitu Jagelonskou. Polská mládež akademická bojuje s největšími oběťmi za universitu v srdci Polsky, ve Varšavě, jí upíranou, a proto s největší sympatií sleduje též namáhání Slovinců za vlastní universitu. A celá Alma mater s radostí uvítá ve svých zdech syny bratrského národa. Kojí se nadějí, že již v letním běhu budou mít příležitost k společné práci, ku vzájemnému pomáhání. Informace lze obdržet: Kraków, Dom akademicki, ul. Jabłonowskich. A věru, dobře by učinili slovinskí studenti, kdyby se obraceli za příčinou vysokoškolského studia do Krakova nebo Lvovů. A nejen Slovinci, nýbrž i Češi by tam měli častěji zavítat, abychom už jednou si porozuměli a chopili se společné práce Češi a Poláci.

• **„Polonia“**, związek katolickiej młodzieży uniwersyteckiej w Krakowie, předsídlila se nyní do ul. Rynek 17, 3 piętro.

==== Hlídky kulturní a časová. ====

Bez poznámky. Dne 19. března měl pan prof. Masaryk v „Hlaholu“ veřejnou schůzi studentskou, kde přednášel na thema: „Student a politika.“ Otázka, má-li se student zabývat politikou, jest důležitá nejen pro něho, ale i pro národ. Dle prof. Masaryka má se student pro politiku vzdělávat a připravovat. „Naše vysoké školy“, dí professor Masaryk, „zejména právnická fakulta, která podává soubor poznatků, politice sloužících, je dosti neúplná a nedokonalá. Je tedy nutno především našemu studentu politické sebevzdělání, aby mohl rozpoznávat, rozrůzňovat idee politické, směry, strany, aby mohl rozpoznávat kritičtější, věcnější, spravedli-

vější, pro které zásady, pro který směr a kterou stranu má se rozhodnout.“ (Viz „Čas“ ze dne 21. března r. 1909.) — Nyní ale vizme, co píše pan professor Masaryk ve svém spise „Naše nynější krise“: „Taková činnost (hlavně novinaření, agitace) zabírá člověka celého, chce-li skutečně pracovat. Student takový pak při nejlepší vůli studovat ani nemůže; jest sice zapsán na té oné vysoké škole, ale to jest formalita, je student dle jména, ve skutečnosti jím není. A tím praxí dána odpověď velice jasná, určitá a pádná, může-li student t. j. student, studující svůj předmět svědomitě, zároveň býti činným politicky a jak. A teď představme si skutečnost zcela konkrétně. Jako všude i ve spolcích

a stranách studentských, kde běží o práci, o skutečnou práci, pracuje a dře se malinký počet, často dva tři, ba jeden — ostatní se rozčilují mluvením, dávají se pořád do práce, ale skutečně ničeho nedělají, stejně však nestudují jako ti, kteří poctivě, plní úkoly, které si položili. Takový jest skutečný stav, vždy byl a bude. Tudiž kladu si otázku: Je tato a taková politická činnost dnes pro náš národ potřebná, potřebnější než jiná? Odpovídám zcela určitě: není. Právnik, medik, technik, filosof atd. ten onen byl politicky činný. Jezdil po zemi a agitoval. Podařilo se mu v Zlámané Lhotě, Křivé a Malé Lhotě pro svou ideu získat 100 lidí, voličů nevoličů stojí to za to? A teď ještě počítejme: Náš akademik při své činnosti ztratil rok, dva, tři, čtyři — poznává na konec, že musí složit zkoušky, musí počít znova a znova, ale to jde těžko, velmi těžko... jeho přítel a kollega, který s ním tak neagitoval, ale pilně studoval, je dnes v té Lhotě již koncipistou nebo lékařem a pracuje pro své a jeho idee...

Hrdinství. V Klementinu někdo oderval se zdi spolkovou skříňku Č. L. A. a odnesl ji. Jak patrně, vztahuje se provádění hesla o rovnosti a volnosti i na skříňku kletých klerikálů. Nu, vy hlasatelé svobody, chtěli jste nám tím snad ublížit? Ach, jste příliš smešní ve svém malomocném vzteku.

Promoce. Náš bývalý místopředseda JUC. Frant. Hronek, byl dne 23. dubna na staroslavské české universitě Karlo-Ferdinandově na doktora věd právních a státních povýšen.

Valná hromada spolku katolické školy v Rakousku konala se 25. března t. r. za přítomnosti nejvyšších hodnostářů a zástupců vlády, j. předsedy ministerstva, ministra vyučování atd. Přednášel dr. Bachlé o nutnosti pevné organizace přátel katol. výchovy. Spolku přibýlo minulého roku 10 tisíc členů, tak že čítá celkem 91 tisíc členů. Spolek zřídil loni druhé katolické paedagogium v Linci a jubilejní veniikt ve Styřském Hradci, v II. okrese vídeňském obecnou školu a rozšířil hospodyňskou školu v Erlau.

Není nad důslednost. Katolická universita v Luvani v Belgii bude slaviti 75leté jubileum svého obnovení. K oslavě té pozvala též rektora university pařížské Liarda. Pozvaný sdělil pozvání universitnímu senátu, ale hned dodal: „Na psaní to musíme odpověděti: Je zřejmo, že se nemůžeme připojit k žádné manifestaci, jejíž charakter je v podstatě náboženský. Proto jsem již také odpověděl odmítavě.“ Jeden z přítomných profesorů k tomu poznamenal: „Nenahližím, proč bychom se neměli k slavnosti luvaňské university připojit. Snad proto, že by vědeckost její byla podezřelá? Musím dosvědčiti, že tato universita čítá mezi své professory vyni-

kající právní učence. Moji vědeční kolegové zajisté také připustí, že mnozí professoři této university dokonce jsou autoritami.“ Vzdor námitce této usnesla se první universita Francie nevyslati k slavnosti žádného zástupce. Kdyby i perlou byla, je katolickou a proto ji musí vědátoři loží ignorovati. Pozoruhodno je, že anglikánské university v Oxfordu a Cambridge slavnost luvaňskou obešlou svými zástupci.

Školský referát v ministerstvu krajanském. Podle zprávy „N. F. P.“, která píše, že i v německém ministerstvu krajanském jedná se o zřízení školského referátu, zakládaly by se přece na pravdě zprávy, že ministr dr. Žáček chce v českém ministerstvu krajanském zřídit školský referát a svěřit ho zemskému inspektoru Ouředníkovi.

Boj o kříž na peštské universitě. Maďarský katolický „Spolek sv. Emericha“ domáhá se všemožně, aby v posluchárnách peštské university zavěšen byl zase kříž. Za tou příčinou dostavila se k rektorovi dru. Štěpánu Szekelymu deputace zmíněného spolku, a vyložila mu svůj požadavek; rektor pak slíbil, že se všemožně přičiní, aby přání jejich bylo splněno. Než proti tomu s velikou rozhodností opřel se spolek Galileiho a klub Betlena Gabora, a vyslaly rovněž deputaci k rektorovi, aby požadavek spolku sv. Emericha byl zamítnut. „Je sice pravda,“ řekl rektor, „že vyučování na universitách bude sestátněno, avšak posvátných tradic třeba si vážit. Divím se, kterak křesťané mohou se ze zavěšení kříže v posluchárnách rozhořčovati. Musí přece věděti, že kdykoliv katolíci přou se o něco s evangelií, že někdo třetí z toho těží.“ Po té rektor žádal deputace obou spolků, aby od své žádosti proti kříži upustily. Ale marně. Nás jednání to vůbec nepřekvapuje; naopak divíme se, že tak dlouho protivníci mohli se na něj dívat, zvláště, uvážíme-li, že na peštské universitě jest přes 48% židů. U nás za to, nejen že není již celá desítiletí v universitě po kříži ani stopy, ale akademici naši šli tak daleko, že chtěli loňského roku sejmuti kříž v „Mense“. Tomu zabráněno bylo jedině tím, že předseda kuratoria nedopustil, aby o tom se hlasovalo. Dle toho jest u nás „pokrok“ na větším stupni než v Budapešti.

„Církev nepřeje vzdělání,“ říká se často. Jak málo pravdy je v této a v podobných frásích, velmi dobře ilustruje seznam nadací pro studenty, jež vydalo právě pražské c. k. místodržitelství. Dle tohoto seznamu založili kněží pro studentstvo nadace v obnosu 2,974.352 K. Tento kapitál nese ročně 98.152 K úroků. Kolika velmi pokrokovým studentům nebrání svědomí, aby použili tohoto dobrodiní „mrtvé ruky“!

Katolická církev v Srbsku. V době dnešní, kdy celá veřejnost upírá zraky na

malý stát srbský, není bez zajímavosti zmíniti se několika slovy o katolicismu v Srbsku. — Srbsko jest jedinou zemí, v níž není vůbec katolické organisace, není vikariátu, není profektury, ani missionářské stanice s představeným. V Dalmacii na př. jsou katoličtí Srbové, kteří mají své rodáky srbské kněžími; též na Černé Hoře, bratrském to kmenu srbském, mají katolíci jakousi volnost na základě konkordátu mezi knížetem Mikulášem a papežskou stolicí apoštolskou. Katolíci v Srbsku se zdržující nastěhovali se z většího dílu z Polska a Albánska, počtem asi 10.000 mezi 2 mill. 500.000 Srby. Srbská vláda vybírá od každého občana daň na potřeby kultu; z té dostávají díl turečtí duchovní, rabíni a protestantští kazatelé — pouze katoličtí kněží nedostávají ani haléře. Daň katolickými Srby zapravovaná plyne do kapes srbských popů. Až do smrti biskupa Strossmayera byli srbští katolíci rozděleni na tři farnosti; každá z nich mívala svého faráře. Dvě nejstarší fary byly v Bělehradě a Kragujevac. Po rusko-turecké válce a po rozšíření srbského území povstala fara v Niši. Tam nastěhoval se ze Srbska farář Vilibald Čok a s velikými námahami a svízely zřídil v Niši kostel a školu. Od r. 1903 po jeho smrti řídí duch. správu farář z Kragujevace. Pro vzrůstající se nepřízeň vlády srbské vůči katolíkům jest i těmto organisacím krušno. Katolíci čím dál tím více stávají se lhostejnějšími, ježto vlastní faráři zřídka do roka se s nimi mohou stýkati a tak snadno srbští popi mají na vlašné katolíky mocný vliv.

Dopis z Plzně. (Akademie žactva c. k. českého gymnasia v Plzni.) Opravdu radostně vzrušen piší tyto řádky a radost má je tím větší, že způsobila ji mládež, naše naděje v budoucnosti. Nevymizelo z těch mladých hlav nadšení pro všecko krásné a vznešené, nevymizela v mládeži naší dosud ta čistá radost z uměleckého požitku. A myslím, to znamená v době naší, v době plné skepticismu, mnoho, velmi mnoho a símě zaseté v srdce naší mládeže jejími učiteli, ponese v budoucnosti dobré ovoce. Dlouhý program si mladí umělci zvolili, program, který vyplnil dobu tříhodinovou, ale nikde nebylo viděti únavy — ani u posluchačů, ani u produkcí se. Číslo šla rychle za sebou, střídala se tu zpěv sborový s čísly sólovými a rozradostněně obecenstvo jávalo a zaslouženým potleskem odměňovalo mladé umělce, jichž diletantismus vyvrcholil do té míry, že hraničí již s pravým uměním. A což ty sbory, radost byla poslechnouti si je, jak to všecko krásné se neslo v ladném souzvuku a to odlišování forte a piana, crescendo i decrescendo tak náhlé a správné i jisté. Patrně, že máme v Plzni výbornou školu pěveckou, jejíž zakladatelem je náš Hlahol a syn jeho Smetana. Gratulujeme

z plna srdce panu odbornému učiteli Jeníkoví ke krásnému výsledku jeho neúporné píle a dirigentské dovednosti. Každý odborník jistě spravedlivě posoudí, kolik to práce vyžaduje s mládeží, která často tékavou mysl má a jíž trpělivost mnohdy opouští, něco tak dokonalého provést, jako bylo provedení sborů Malátových: Modlitba — Bělohorské zvony, pak Norberta Kubáta: Kvetou růže a Vymetalovy slavnostní kantáty. Kvetou růže od ředitele Kubáta slyšeli jsme od mladistvých pěvců dvakrát. Po nadšeném a neutuchajícím aplausu přidali nám to z paměti. Opravdu krásný, povznášející to byl večer, který nám gymnasisté naši 27. března připravili vedení jsouce lidumilnou snahou prospěti také chudým svým kolegům.

Jací jsou Slované? Dr. Weisl, předseda vídeňské koloniální společnosti, přiznal veřejně: „Rakousko-uherská vystěhovalci tvoří nejlepší vystěhovalecký materiál v cizích zemích. Rakouský Slovan, zejména Rusín, Polák, Slovák, Chorvat a Dalmatinec, jsou vzory hospodářských osídlitelů svou vytrvalostí, skromností, zvykem na polní práci, pracovitostí, snášlivostí a uznávají autority a konečně také a to nikoliv v poslední řadě — nepatrným procentem v těžkém zločinctví, t. j. vraždy, zejména loupežné a úkladné a podobné zločiny. Zatím co na příklad je mezi italskými vystěhovalci 32 procent těžkých zločinců, mezi německými 9 procent, vykazují Rusíni 0 procent, Chorvati 0.7 proc., Slováci 2 proc., Rusové 1.75 proc., a Maďaři 25 proc. Také procentuální poměr těch, jež se štítí práce, je u Slovanů nejpriznivější.“

Klerikalismus. V dobách, kdy v českém národě liberální zásady ujímali se počínaly a konservativní, národ sjednocující potlačovány — tehda den ode dne množilo se frází a slov jeduplných, jimiž dobrý, prostý lid se dráždil a rozešťval k jeho vlastní záhubě. Jest to, řekl bych, nemravné, připravit někomu o duševní klid a potěšujícího se v neštěstí utlouci! Jako by bývali si páni liberálové vzali za vzor španělské toreadory. Co u těchto dráždivou červení — to u „svobodomyslných“ slovo klerikalismus. Dvojí tohoto jest smysl. Klerikalismus ve vlastním slova smyslu jest buď přetvářka, buď t. zv. kostelní socialismus. V prvním případě se zneužívá náboženského přesvědčení k nízkým účelům — ve druhém vykonávají se sice povinnosti toho kterého vyznání mechanicky — bez řádného uvědomění — z důvodů pochybných. Tedy z extrému do extrému! To jest hnusný klerikalismus, nacházející se u lidí každého vyznání a jest zcela pochybené jednání jistých lidí, kteří za měřítko si vezmou taková individua při posuzování celku. Jako každý jednotlivec není bez chyby, tak i celé vrstvy lidské

společnosti ve svém středu mají povahy špatné. Předpojatí usuzovali a usuzují o katolících a církvi dle jednotlivců . . . dle titulárních katolíků — zapomínajíce — tito naprosto korektní na vlastní chybičky, semelou lež s nenávisí dohromady a — dobro zůstane nepovšimnuto. „Náboženství musí býti vyhlazeno — církev zničena“, hlásají. Během času slovo „klerikalismus“ doznalo nového druhého výkladu . . . Víra, náboženství, život na nauce Kristově založený — to vše jest zpátečnický klerikalismus, který musí býti již z útlých srdcí dětských vyrván! Každý charakterní člověk musí bojovati proti prvému klerikalismu, ať katolík ať třeba mohamedán, nebojíme se však druhého . . . naopak chrániti budeme a vše vynaložíme, aby náboženství zůstalo nedotčeno! Dobře víme, že jest to ničemná zášť nepřátel, která se ukládá v duši jednotlivcovu i tisíců, aby zničila dílo božského založení! Ve víře pevné, že Kristus zvítězil — vítězí a zvítězí, pracovati budeme my studenti nadšeně, byť i nehlučně! Ano! To bude jedinou odpovědí na štvání antiklerikální — tichá, usilovná práce zprvu studentská — později lidových katolických pracovníků!

Kouření žen. Z Nového Yorku se sděluje: V boji, který vedou v přítomné době moderní Američanky o právo kouřiti, také ve veřejnosti docházejí nyní, mocné podpory v jedné z nejznámějších ženských lékařek, doktorce Rahel Skidelské, která ve Filadelfii překvapila v tamním ženském klubu, v němž hájila kouření žen. Od starých již časů, pravila, docházejí muži úlevy po všelikých mrzutostech a zotavení pro unavené své nervy a vůbec nabývají tělesného blahocitu kouřením dobrých doutníků a cigaret, když si při tom počínají mírně. Nejspíše by se také u Američanek mluvilo méně o nervositě, kdyby asi třikráte denně, nejlépe po jídle věnovaly asi pět minut jedné nebo dvěma cigaretám. Jsou prý též mnozí lékaři téhož mínění. Rozmýšlejí se toliko raditi svým pacientkám ke kouření, ježto se obávají, že to, co by jim mohlo býti prospěšným lékem, příliš snadno mohlo by se přeměnit v mocný zvyk. Se svou radou přichází ovšem doktorka Skidelská pro mnohé americké dámy horních desetitisíc trochu pozdě; kouření v Americe se vždy více rozšiřuje a také čelně elegantní restauranty, v nichž jevil se nejdříve odpor proti novému mravu, musí se tomu podrobiti. Právě v posledních týdnech oznámil jeden z nejelegantnějších restaurátů nowyorských, že kouření dam po jídle se již nezakazuje; od toho času bylo toto dovolení pro všeobecné síně zrušeno, za to však byl zřízen zvláštní salon kuřácký pro dámy.

Učme se polsky. Velmi pěkným vodítkem pro samouky je Paulíkova učebnice jazyka polského vydaná

knihkupectvím dra. Fr. Bačkovského (cena K 1.40). Nejnověji vydaná učebnice Horova je také pěkná. — Polština je češtině velmi příbuzná pokud jde o tvarosloví a slovosled. Spřežkový pravopis začátečníka poněkud odpuzuje, ale když se překonají počáteční obtíže nesnadné polské výslovnosti, shledá každý, že je to řeč velmi ušlechtilá, která je také hodna svých literárních plodů. Ze slovníků možno doporučit: *Słownik kieszonkowy polsko-niemiecki i niemiecko-polski* od Jiřího Klusa, který vydalo Lorencovo knihkupectví v Třebíči na Moravě. Slovník tento má 700 stran a velmi pěknou vazbu a stojí K 3.50, tak že vzhledem k objemu je vsutku velmi levný. Že je polsko-německý má pro nás i tu výhodu, že se tím zároveň přiučujeme tak potřebnému jazyku německému. Za první pak text k lektuře dlužno vřele doporučiti báseň Adama Mickiewicze „Pan Tadeusz“. Tato báseň je chloubou polské literatury a stojí ve vydání, které opatřila obětavá „Macierz polska“ pouze 30 h, ač má celých 324 stran textu tiskové osmerky na slušném papíře (na skladě má Topičovo knihkupectví v Praze, Ferdinandova třída). Kdo by si přál další knížky tomu zašle katalog *Księgarnia Bernarda Połonieckiego we Lwowie Ulica Akademicka*, požádá-li za to korrespondenčním lístkem, na který stačí napsat: „Proszę o przysłanie katalogu książek polskich“ s přesným udáním adresy. Objednávku obstará zajisté každé knihkupectví a opatří-li si několik spolužáků učebnici společně, je to ovšem pro ně finálně výhodné. Učte se pilně polsky, ať můžete čisti čisté květy polské literatury a vlastní píli nahradíte si to, co vám nešťastně upravený učební plán stěžuje, ať se hojným čtením Mickiewiczovy velebásně splní co nejvíce jeho ušlechtilé skromné přání:

„O, gdybym kiedyś dożył tej pociechy
Żeby te ksiągi zbladziły pod strzechy;
Żeby też wzięły wieśniaczki do ręki
Te księgi, proste jako ich piosenki.“

„V. Jesenius“. Nejlépe Vám poslouží ve všech případech tázaných „Časové úvahy“ redigované Th. dr. Fr. Reylem. Vychází ročně 12 čísel. Celoroční předplatné i se zásilkou poštovní 1 K. Jednotlivá čísla 8 h. Adresa: „Časové úvahy“, Hradec Králové. Albertinum. Příspěvek jsme rádi užili; pište jen častěji.

„Š. J.“ Písek. Kromě Vymazalovy učebnice: „Chorvatsky snadno a rychle“ máme pouze cvičebnici Št. Radiče: „Jak se Čech brzy chorvatsky naučí,“ která pro první začátek Vám dostačí. Opatří Vám knihkupectví V. Kotrby. Praha-II. Myslíkova ulice. Z chorvatsko-českých důležitá jest: Česko-Hrvatska Slovnica s čítankou. Napisav Stepan Radić (K 1.20). Vyšlo v Zagrebu, Dioniška tiskarna. Píšte často a více!

K vydávání našeho časopisu došlo nás tolik přátelských a laskavých projevů souhlasu a povzbuzování k železné vytrvalosti v díle započatém, že není možno jednotlivě všem odpovídati. Proto děkujeme všem odběratelům a čtenářům „Studentské Hlídky“ za důvěru a přízeň, kterou nás na dráze započaté podporují a posilují. Zvláště děkujeme studujícím, kteří se všech stran

v hojné míře hlásí se za odběratele a nadšenými dopisy projevují souhlas s obsahem a směrem časopisu našeho. Aby časopis ten pronikavěji mohl působiti a obsah svůj zvětšiti a zvelebovati, prosíme p. t. studující o zaslání častých zpráv o událostech studentského života se týkajících. Své přátele a příznivce prosíme, aby „Studentskou Hlídku“ přátelům směru našeho doporučovali.

Bibliografie.

Museum. Časopis bohoslovců českoslovanských. Ročník 43. Pořádá František Kunka. Ročně 4 sešity s bohatým obsahem. Předplatné K 3.—. Nákladem „Růže Sušilovy“, Brno.

Vychovatelské Listy. Časopis pro paedagogiku a kritiku method vyučovacích. Ročník 9. Řídí redakční sbor. Vychází 10krát do roka. Předplatné K 6.—. Nákladem „Katolického spolku českých učitelů“, Ivančice na Moravě.

Křesťanská škola. Časopis pro šíření ideí náboženských v českém školství. Redaktor Václav Špaček. Ročník VIII. Vychází 2krát měsíčně s přílohami „Obrana“ a „Rodinné vychování“. Předplatné K 7.—. Nákladem Václava Kotrby v Praze.

Vychovatel. Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství. S přílohami „Katechetská příloha“ a „Učitelská příloha“. Ročník 24. Odpovědný redaktor dr. Rudolf Horský. Vychází dvakrát za měsíc. Předplatné K 7.—. Nákladem družstva „Vlast“ v Praze.

Katolický Učitel. Orgán Katolického spolku českých učitelů na Moravě. Red. Dagobert Berg. Ročník I. Vychází jednou měsíčně mimo srpen a září. Předplatné K 1'20. Nákladem „Katolického spolku českých učitelů na Moravě.“

Meditace. Měsíčník pro literaturu, umění a filosofii. Redigují Vítězslav Bitnar, Dr. Josef Kratochvíl a Emil Pacovský. S četnými uměleckými přílohami a bohatými

rozhledy. Předplatné K 10.—. Studentstvu poskytuje revue veliké předplatní výhody! Sešit na ukázkou zasílá Revue Meditace, Praha-VIII., 444.

Zora. Glasilo katoliško-narodnega dijaštva. Redaktor Fr. Stelè. Ročník XV. Vychází jednou měsíčně. Předplatné K 4.—, pro studenty K 2.—. Lublaň, pisárna Katol. tiskárny.

Mentor. List za srednješolsko dijaštvo. Redaktor Anton Breznik. Ročník I. Vychází jednou měsíčně. Předplatné K 2.—. Závod dra. Stanislava v Št. Vídu nad Lublani.

Ludmila, sbírka zábavné četby pro český lid, ročně 6 knih (1000 stran) za K 2'20 i s poštovní zásilkou. V Praze. Cyrillo-Methodějské knihkupectví a nakladatelství. V. Kotrba.

Prąd. Miesięcznik społeczny i literacko naukowy. Komitet redakční: T. Błażejowicz, T. Miśkiewicz Adam Lach Szymański. Ročník I. Vychází koncem každého měsíce. Předplatné roční K 10.—. Redakce i administrace: Warszawa, Ulica Warecka 10 m. 11.

Świat Słowiański. Miesięcznik poświęcony słowianoznawstwu. Redaktor dr. Feliks Koneczny. Ročník V. Vychází počátkem každého měsíce. Předplatné roční K 10.—. Kraków, ulica Podzamcze 14.

Dr. Josef Kratochvíl „**Dnešní otázky filosofické**“. S výzdobou Emila Pacovského. Stran 240. Cena K 3'60. Pro studenty za K 2'40. Praha-Libeň 1444. Revue Meditace.

LISTÁRNA REDAKCE A ADMINISTRACE.

Pány kollegy prosíme, aby nám své příspěvky zasílali čitelně psané po jedné straně papíru nejdéle do 12. dne každého měsíce. Vítány jsou nám články poučné, drobné prosy a básně, drobné zprávy o poměrech na školách vysokých i středních, dopisy atd. atd. Pište hojně, abychom v listě svém podávali dokonalý obraz poměrů studentských v zemích koruny Svatováclavské.

Pomník Václava Beneše-Třebízského, miláčka českého studentstva, bude na jaře postaven na hřbitově vyšehradském. Mistr Frant. Bílek dokončil již svou práci. Kollegové! Přispějte i vy svou hřivnou na zaplacení díla všenárodního významu! Každý i nejmenší příspěvek vítán. Přijímá a kvituje Česká liga akademická, Praha-I., 209.

K minulému číslu přiloženy byly složní lístky poštovní spořitelny. Dovolujeme si upozorniti na to P. T. odběratele, kteří dosud si časopis nepředplatili, se zdvořilou žádostí, by lístků těch v brzku ku předplacení upotřebili. Mimo to dovolujeme si oznámiti, že kdo ponechá si **tři čísla** »Studentské Hlídky«, **pokládán bude za odběratele.**

STUDENTSKÁ HLÍDKA

LIST KATOL. STUDENTSTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK I.

KVĚTEN 1909.

ČÍSLO 5.

MUDr. Josef Vinař:

Doma či do ciziny?

Cestuje-li Čech po cizích krajích, mívá často radost, setká-li se s krajanem. V mocnářství rakousko-uherském sotva bude většího místa, ve kterém nebylo by možno aspoň s někým domluvit se po česku. Můžeme však překročit hranice říše, projít Evropou, jeti do Ameriky, do pobřežních míst Afriky a Asie, — nějakého Čecha najdeme všude, máme radost ze setkání, tiskneme si ruce.

Ale zamyslíme-li se nad tímto zjevem, zkalí se naše radost. Nejsou-li ti Čechové v cizině ovečkami ztracenými, nejsou-li to zrna napadalá ve skalnou půdu, určená k zahynutí? Jdeme dále po stopách Čechů v cizině; prohlédneme si jen Vídeň, která nám leží tak blízko. Na štítech a tabulích čteme množství jmen českých, obyčejně všelijak zkomolených; jejich nositelé často už neznají slova českého, po případě nechtějí ho znáti. Úkaz dá se snadno vysvětliti. Otec Čech vystěhuje se do ciziny, pojme za manželku Němku, žije mezi Němci, rodina se stane z polovice německou; děti chodí do německé školy, a tam se germanisují docela. Ne-li již druhá, tedy třetí generace jest zcela jistě odnárodnělá. Takových smutných příkladů dalo by se nalézt na tisíce. Měl jsem příležitost pozorovati vojáky se jmény ryze českými, kteří neznali českého slova. Jejich rodiče vystěhovali se před lety do Rakous nebo do Němec, synové vracejí se po letech, ke pluku, kamž jsou domovským právem příslušni, a zde se teprve naučí několik slov svého vlastního, původního jazyka. Ale kolik jest těch, kteří se svým národem více do styku neprijdou a jsou ztraceni docela! Kde jest onen statistik, který by nám dovedl vypočítati, kolik duší takto do roka ztrácíme?!

Dá se ovšem namítnouti, že při těsném styku národů děje se vzájemná výměna; Češi se v území německém poněmčují, ale také se německé rodiny v českých krajinách počesťují.

Námítka jest pravdivá, ale dlužno dodati, že tímto způsobem se nám nahradí sotva osmý díl ztráty. Náš národ sice počtem roste, ale ztráta, kterou každoročně utrpíme, není lhostejná. Vídeň má dle úředního sčítání přes sto tisíc Čechů; při spravedlivém počítání byl by počet více než dvojnásobný; ale kdyby se nám lidé neodnárodňovali, pak by Vídeň musila býti více než z polovice česká.

Příčiny těchto ztrát dlužno hledati v naší povaze národní, nikoli v poměrech naší země. Jde-li Černohorec nebo Dalmatinec do Ameriky za chlebem, není divu; chudá země nevyživí svého obyvatelstva. Ale Čechy a Morava, země oplývající bohatstvím, tekoucí mlékem a medem, že by neuživila svého národa? Chyba jest na naší straně, že nevyužíváme pokladů své země a přenecháváme je cizincům. Naše doly uhelné, naše továrny, naše želez-

nice, naše obchodní paroplavba — vše jest z největší části v rukou cizích; Čech buď slouží cizincům doma nebo jde za chlebem do ciziny.

Jsme národ pilný a pracovitý, ale svou energii nevynakládáme správným způsobem. Raději nádeničíme nepříteli, než abychom pracovali na svém; mnozí z nás také dobře snesou, aby nepřítel mohutněl, ale svému krajanu blahobytu nepřejí. Naši lidé chtějí mít jistý příjem, zajištěnou pensi; obchodní duch a podnikavost jim schází; dovedou šetřit, úspory ukládati do spořitelny, nebo do záložny, ale namáhati si hlavu za lepším zužitkováním kapitálu, to nechtějí.

V našem národě jsou dobří řemeslníci, dobří inženýři, dobří lékaři, dobří hudebníci. Takoví se všude potřebují; Čech pracuje pilně, jeho požadavky jsou škrovné. V cizině najde místo a zaopatření. Ovšem k vysokým místům se Čech poměrně málo dostane; už proto ne, že schází nám ona bezohlednost, která se žene ku předu přes mrtvoly jiných. A mezi tím, co naši lidé v cizině si najdou škrovné zaopatření, vnikají cizinci k nám, zakupují naši půdu, podmaňují náš lid.

Kdyby Češi hleděli si každý dosáhnouti samostatného postavení, kdyby ukládali uspořené kapitál v domácích podnicích, nemusili by se stěhovat.

Zamyslemež se nad touto otázkou

Slova má obracejí se k mládeži akademické. Po skončených studiích bude si každý z vás hledati postavení a existence. Nechať si každý drží před očima svatou povinnost, která mu velí hájiti rodnou půdu. Nemyslím nikterak, že máme se báti ciziny; choďme do zemí cizích, učme se tam, přivlastněmež si, čeho tam můžeme vyzískati, ale vracejme se vždy s výtěžkem hmotným i duševním do své země. Každý člověk, který ve své zemi působí, jest pro ni baštou obhajovací, ať jest jeho povolání to či ono. Nelekejte se svizelův a neporozumění u vlastních lidí; to jsou překážky, které nutno překonati. Pamatuj každý, že náleží své vlasti a že vlast náleží jemu. Každá rodina ve vlasti založená jest jednotkou pro další trvání národa. V cizině se rodina pro národ ztrácí. Všecky prostředky na udržení národnosti v cizině, jako spolky, časopisy atd., nepodaří zadržeti přirozený, neb i násilný proces akkomodace. Podporujmež jedni druhé radou: starší pomáhejtež mladším k místům a ke hmotnému zaopatření. Mladý člověk chce dobývati světa; — dobře, ale ať začne s dobýváním vlastní země. Hleď se každý usaditi pokud možná ve vlasti a přispěti tak k sesílení a zmohutnění vlastního kmene. Každé hlavy, každých rukou jest zapotřebí. Vezme-li si každý z laskavých čtenářů tuto dobře míněnou radu k srdci a bude-li takto jednati, bude zde hned několik set intelligentních pracovníků na roli domácích, několik set hájitelů rodné půdy.

Sladší jest chléb doma, hořký jest v cizině; cizinec dá nám jisti jen tehdy, když nás nutně potřebuje, ale nenávist proti nám zůstane mu vždy v srdci ukryta. Experto credite!

Bohumil Stašek:

Reorganisace bohosloveckých sjezdů velehradských.

Jest zásluhou veřejné kritiky, že se dostalo u nás otázce bohosloveckých sjezdů širšího zájmu a hlubšího povšimnutí než jak dosud se stávalo. Neúspěch prázdninového sjezdu vyvolal několik časopiseckých úvah a článků psaných z různých hledisek. Také my chceme v té příčině dříve ještě než

bude přikročeno k svolání nového sjezdu, pronést některé poznámky a činit tak jenom v zájmu věci samé.

Jest faktum, že sjezdy bohoslovecké upadají svým významem. Původně měly shromažďovati vzdálené, roztroušené přátele různých seminářů, seznamovati je osobně, umožňovati bezprostřední výměnu názorů diskusemi sporných záležitostí, stanoviti vzdělanostní výšku, k jaké dospěl dorost kněžský, kritisovati různé směry vědecké a umělecké, ukazovati mezery, kde by bylo třeba pracovati a vůbec byly sjezdy naše na Velehradě cílem a zdrojem posily a nadšení k vážné práci na poli náboženském, národním a sociálním. Pod vlivem jejich vytryskly tu proudy čistých ideálů a krásných zanícení, které pak rozlily se po všech alumnátech, aby občerstvily umdlené duše svou zdravou silou a čistým nadšením. Odtud stávaly se semináře závoďštěm ušlechtilých snah a ideálních tužeb, které vypěstovaly nám celou řadu vynikajících pracovníků a odborníků ať na půdě sociální neb vědecké a položily i základ nové škoie katolického umění českého, které pak vykvetlo v nádherné květy bujných barev.

Nepravíme, že tento znamenitý ruch, jaký vyvíjely naše alumnáty a jenž propukal ponenáhlu i na veřejný život, byl zásluhou jen a jen bohosloveckých sjezdů. Působily tu ještě jiné vlivy, jež nemohou býti — aspoň bez výtky bezkritičnosti — podceňovány, ale jest nesporno, že hlavním činitelem na kulturní stav seminářů byly vždy bohoslovecké sjezdy. Na nich soustřeďoval se veškerý duševní život bohoslovců a jejich zájem o kulturní potřeby jak náboženské tak národní.

Dnes, bohužel, musíme uznati, že tyto prospěchy, jež plynuly z poutí velehradských, postupem doby se umenšily a stinné stránky nabyly takové převahy, že sjezdy bohoslovecké pozbývají nejen bývalého významu svého, nýbrž i obliby. Jednání sjezdové nepřináší již nových věcí zajímavých a důležitých pro vzdělání a výchovu bohoslovce, nýbrž mizí v nezáživných podrobnostech. Místo, co by sjezd odkrýval bludné stezky a postavil nové cíle — ulpí na všednostech a průměrnostech, jež nevyžadují ani nepřipouštějí další diskusse. Jest zajímavým, že sjezd, jež svolávají bohoslovci a jest určen v první řadě zájmům a snahám bohoslovců, neobsahuje v celém programu hlavního dne sjezdového ani jediné přednášky některého bohoslovce, ať z alumnátu českého neb moravského; ba letos se stalo, že odpadly i porady důvěrníků a jejich společná schůze!

Jak zcela jinak byl stanoven pořad sjezdu bohoslovců slovinských, jež pořádali s katolicko-národním studentstvem svým! Jednotlivé přednášky a referáty byly tu výhradně předneseny od hlavních interessentů, akademiků a bohoslovců. A dobře tak; neboť mají-li sjezdy bohoslovců ukázati v první řadě vzdělanost a duševní vyspělost budoucího kleru, jest třeba, aby bohoslovci byli na nich skutečně, aktivně zúčastněni a nestali se pouhým materiálem poslouchajícím, jenž bez zájmu a s netajenou nudou vyčkává konců sáhodlouhých řečí. Vůbec zdá se nám, jakoby se sjížděli účastníci velehradských sjezdů více z vnějších důvodů: prožít několik hodin v rušném životě, poznat Velehrad a jeho památky — z důvodů společenských a zábavních.

Jsou to smutná fakta a jest jich ještě více, ale nechceme všechny uváděti, abychom nejitrili staré rány. Co tu činiti? Necháme živořiti či docela zaniknouti historicky památné, slavné sjezdy bohoslovců českoslovanských? Pouhé připojení sjezdu ke schůzi Apoštolátu, jak kdosi navrhoval, nevrátí jemu bývalého významu, učenosti a hloubky. Staré nedostatky budou snad zde maskovány jen větším účastenstvím. Tu jest třeba, má-li pracovní hod-

nota našich sjezdů opět imponovati, řádné a důkladné reorganisace, která by pochopila důležitost schůzí bohosloveckých pro utužení ideálních snah dorostu kněžského a dle toho čas, místo i program jejich zařídila.

Podáváme v té příčině některé konkrétní návrhy, na jejichž základě dala by se taková reorganisace provést, ač nechceme uvedeným poznámám zjednávatí platnost naprostou. Jest to ostatně úkolem všech Jednot bohosloveckých, aby věnovaly této otázce tak speciálně bohoslovců se dotýkající pozornost a samy pronesly úsudek o věci té, který by pak po vzájemném dorozumění mohl býti směrodatným.

Především tedy, co se místa budoucích sjezdů týče, domníváme se, že nemůže býti v té příčině sporu, že jím bude z veliké části vždy posvátný Velehrad, kde dějiny slovanské a náboženské zvláště mají své ohnisko a středisko a kde bez odporu bije srdce národního, náboženského i politického života našeho. Ovšem nepravíme, že by pravidlo toto nepřipouštělo výjimky. Loňského roku na př. bylo by zajisté bývalo výhodným a účelným konati schůzi v Praze, kde právě byl slaven veliký sjezd českoslovanských katolíků. To jsou ovšem případy mimořádné, ale i k těm dlužno vždy bráti zřetel při svolávání sjezdů.

Také otázka času, kdy má býti sjezd pořádán, není třeba obšírně zodpovídati, neboť loňský nezdar sjezdu dal důkladnou poučenou o tom, že se nemá odlučovati od schůze Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda. Tento požadavek jest zdůrazňovati netoliko pro formální úspěch sjezdu, nýbrž především a hlavně k vůli ideovému a obsahovému prohloubení jeho. Byliť vždy bohoslovci hlavními pěstiteli a průkopníky cyrillo-methodějství a zůstane po věky zůsluhou velehradských sjezdů bohosloveckých, že začala býti na nich otázka cyrillo methodějská soustavně a především vědecky pěstována. Pod dojmem, jaký tu vyvolaly sjezdové řeči Podlahovy, Grivcovy a Tumpachovy, založeny byly *Slavorum litterae theologiae*, jejichž význam pro vývoj slovanské literatury bohovědné již i cizina uznala. Dnes, bohužel, se zdá, jakoby zářivá idea sv. apoštolů nebyla již vůdčí na sjezdech našich, nýbrž se přežila a nejeví se žádný zájem ani o její pokrok ani o další pěstování. Jsme zásadně proti každému frásovitému zneužívání posvátných ideí našich, ale toho požadavku budeme vždy rozhodnými hlasateli, aby bohoslovecké sjezdy vrátily se opět k stěžejnímu ideálu svému, posvátné myšlence sv. bratří a staly se tak nejen časovými, nýbrž i obsahovými, ideovými pendanty vznešených snah Apoštolátu: akcentovati totiž kulturní stránku ideje cyrillo methodějské pro národnostní, náboženský a politický vývoj národů slovanských.

Obtížnější otázka naskytuje se ve příčině pořadatelů velehradských poutí, zvláště když víme, že posavadním svolavatelům jejich, kolegům olomouckým, nebylo vždy možno rozvinouti potřebnou činnost, která by zaručovala zdárný výsledek sjezdu. Bránily jim v tom nejen mnohé překážky, jež úzce souvisí s vnitřním řádem seminářským, nýbrž zejména také malý zájem a nepatrné porozumění ostatních seminářů o zdar sjezdu. Tyto příčiny jest míti hlavně na zřeteli, mluvíme-li o neúspěchu velehradských poutí, a nikoliv je připisovati stagnaci a neagilnosti bohoslovců olomouckých. Má-li který seminář zásluhu o bohoslovecké sjezdy, jest to na prvním místě seminář olomoucký a jemu náleží proto také starší a dobré právo historické na svolávání, organizování a přípravu i budoucích sjezdů. Bude však třeba ku zamezení dřívějších nedostatků, aby kolegové provedli organizační sjezdovou na širším podkladě, než jak dosud se stávalo — za plného a sku-

tečného spoluúčastenství nejen všech českých alumnátů, nýbrž i veškeré mladé generace intelligentní: akademiků, studentstva středoškolského, dorostu učitelského, úřednického a vůbec všech těch, kteří se z našich mladých vrstevníků hlasí otevřeně k praporu církve katolické. V tomto směru jest na příště pořadatelům sjezdovým zahájit novou a co nejširší akci, která dodá schůzím velehradským nové svěžesti a zajímavosti, když dnes, jak se zdá, již se přežily. Uskuteční tak nejen snahy svých předchůdců, nýbrž vyhnou se také všem možným překážkám a hlavní zodpovědnosti.

Tím přicházíme také k dalšímu bodu reorganisace, totiž otázce programu. V posledních letech při stávajících u nás poměrech nebylo možno vždy sestavit pořad takový, aby odpovídal požadavkům moderní doby a ideálním touhám duší budoucích kněží. Bohoslovci olomoučtí mají tu trpké zkušenosti ať již ve příčině řečníků, temat nebo přednášek. Tyto nesnáze lze při dobré vůli snadno a lehce odstraniti, budou-li na příště vždy přednášeti na Velehradě ti jichž zájmům a potřebám jest sjezd vlastně věnován. Mohlo by se tak státi po vzájemné dohodě jednotlivých seminářů, spolků akademických a také v řadách středoškolského studentstva (na př. abiturentů) našli by se mnozí, kteří by měli dosti intelligence i vůle něco poučného pověděti. Úkolem pořadatelů by tu bylo stanovit vždy obor, z něhož se má thema voliti. Takový ideální sjezd, na němž by přednášel bohoslovec vedle laika-akademika, akademik vedle středoškolského studenta, student vedle jiného kollegy svého, by měl jistě svou zajímavost i pro širší kruhy intelligentní a působil by mocně nejen na výchovu a posílení náboženských ideálů našich, nýbrž i na kvantitativní vzrůst katolického dorostu intelligentního vůbec. Že by i při takovém uspořádání programu měli dosavadní vůdcové a učitelé na sjezdech našich příležitost říci mnoho krásného, jest samozřejmo.

Tímto tedy směrem rozšířiti oblast velehradských sjezdů, oživit je dosud s tajeným u nás elementem mladé generace katolické, v tom vidím hlavní způsob reorganisace bohosloveckých schůzí. Velikolepý by to byl čin, nedozírného významu, aby bohoslovci českoslovanští shromáždili kolem sebe na posvátném Velehradě, u kulturního ohniska našeho národa, nábožensky citící dorost intelligentní a vdechli jemu do duše vlastní své ideály, touhy a nadšení. Uskutečnění tohoto přání bylo by významným skutkem pro vývoj náboženské kultury naší. — Ostatně otvírá se tu pole volné diskussi, která snad přinese náhledy jiné a vhodnější. V případě však, že by náš návrh stal se směrodatným, bylo by letošním úkolem svolávati ne již Sjezd československých bohoslovců, nýbrž „Sjezd mladé intelligence na posvátném Velehradě“. — —

Václav Poledne:

Studentské epištoly.

Vím, ke komu chci mluvit. Jsou to řady jinochů, plných života, veselých očí, křepkých, vznětlivých duší, duší citlivých jako fotografická deska a lačných a žíznících po nějakém pokrmu a nápoji.

Vím, že mluvím k mladíkům, kteří ochotně nastavují své rozžhavené duše, aby přijali pečeť, touží po dešti, jako vyprahlá země, avšak země májová, kypící plodivou silou, jež přijímá déšť lačně a splývá s ním v úrodnou

půdu; ta půda jejich duší není vyžilá, unavená, umírající, na ní se nestaví voda v kalných kalužích, půda jejich duší jest žírná a živá.

Ó šťasten, kdo záhy pozná svoje jaro, kdo pochopí důležitost setby, kdo má jasné vědomí budoucí žně! Šťasten, kdo svoji jarní půdu zavlažoval, kdo našel svého dobrého hospodáře, jenž na té panenské roli jeho duše sází jen dobré semeno, z něhož pučí zdravý, pevný a užitečný plod. —

Šťasten, kdo projde všemi bouřemi svého mládí bez pohromy, když ty bouře ho pouze očišťují, jako jarní bouřka čistí vzduch, jako jarní víchř setřásá se stromů uschlé větve, aby tím volněji se mohl vyvinouti zdravý strom!

Chci vám říci upřímné slovo, milí kolegové! Kdybyste nic nenašli v těchto řádcích, o jednom vás mohu poctivě ujistit, že totiž mluvím upřímně. Jsem z vašich řad, dosud příliš jasně se pamatuji na ta léta, která vy prožíváte, vím, že žijete tentýž život, jež jsem nedávno prožil já, a píši-li k vám o vás, věřte, že já jsem si byl pokusným preparátem, že na sobě jsem jaksi prozpytoval tu sociální otázku středoškolského studenta a studenta vůbec a podávám vám výsledky svých pokusů a s nejlepší vůlí vám chci zodpovědět mnohé otázky, které jsem si kladl tehdy též já, jako vy, a na něž jsem tehdy nedostal přesné, jasné odpovědi; byl jsem snad vinen já sám; snad jsem si ty odpovědi nedovedl vybrat. — Dovedu ocenit, co dovede dobrý, to jest intelligentní učitel, pamatuji se, jak jsme hltali každé slovo, které bylo cosi životného, z něhož jsme poznávali, že k nám mluví náš učitel, a ne pouze studená osnova. A myslím, že ani vy se nemůžete spoléhat se vším na školu. Jste na střední škole mezi desátým a dvacátým rokem. V každém z vás se za té doby stane duševní a tělesný přerod. Přestáváte být dětmi, jste jinochy a rostete v muže. A zkušenost vás učí, že v tomto duševním i tělesném přerodu jste vlastně odkázáni větším dílem na sebe. Professori se mění, mnohdy k nim ani nepřilnete, jejich hodiny jsou vám nudné, oni vám neudávají direktivu ve vašem životě a vy přece každým dnem tělesně i duševně vyspíváte, vy jdete ku předu, vy zcela přirozeně jdete — jeden rychleji, druhý pomaleji — a v mnohých případech jdete slepě —

Nemyslete, milí kolegové, že chci bít do professorů! To by byl omyl. Nechci vám vypravovati anekdoty ze studentského života, ale chci s plným vědomím sáhnouti do životní vaší otázky, chci vám ukázati, jaké máme povinnosti k sobě samým, k své budoucnosti a k svému národu, a dle všech svých sil chci vás upozorniti na hluboký význam té doby vašeho života, kterou právě žijete, abyste ji žili vědomě, abyste šli ku předu ne slepě, ale v přesných kolejích, jež byste snad později také našli, ale snad byste dříve bloudili, snad byste více nebo méně ztráceli čas svého života tápajíce ve tmách neujasněného a snad chorobného životního názoru.

A celá má snaha v těchto statích čelí k tomu, abych vám naznačil poslání a zdravý životní názor českého studenta.

I. Naše poslání. Nadbytek intelligence.

Jistě jste už také slyšeli, že dle všeobecného přesvědčení jest za našich dnů nadbytek intelligence. Na první pohled vás to snad překvapí, poněvadž snad nemůžete pochopiti, že by nadbytek intelligence mohlo býti cosi zlého, cosi, co by budilo stíznosti. Každým rokem prý vyjde ze škol plno dostudovaných lidí, a není pro ně místa. Jest prý mnoho studovaných lidí,

zkrátka nadbytek intelligence. — Z toho vidíte, milí kolegové, že společnost považuje studované lidi za inteligenty. Toto slovo dnes velice sevšednělo, a my musíme rozeznávat inteligenty dvojího druhu: jedni jsou skuteční, druzí statističtí. Tato statistická intelligence jest pouhým názvem, jenž zahrnuje též ty lidi, kteří dle požadavků společnosti měli v inteligenty vospět, ale inteligenty nejsou. V tom nesmíme klásti vinu společnosti. Společnost zcela právem spojuje pojem studovaného člověka s pojmem intelligenta a dává ten svůj požadavek na jevo oním statistickým názvem, do něhož zahrnuje inteligenty skutečné i statistické a myslím, že právě ono číslo intelligentů pouze statistických zavinuje ten neustálý nárek na nadbytek intelligence.

Tedy společnost jest zde v právu. Ona chce, aby ten, kdo chce po svých studiích vstoupiti do jejích služeb, byl intelligentní. S tímto požadavkem veřejnosti musíme souhlasiti zcela také my, milí kolegové, a musíme si být vědomi, že máme býti inteligenty a musíme se snažit, abychom nebyli inteligenty statistickými, ale skutečnými.

A hle, v tomto bodě tkví naše poslání. Máme se vychovat ve skutečné inteligenty. — V čem tedy záleží skutečná intelligence? —

Často si vzpomínám na svého milého profesora Dra. Chloupka, jenž nám příležitostně svým mírným hlasem mluvil o intelligenci. Bohužel, zmínil se pouze o tom předmětu, jako mimochodem tehdy řekl: intelligentním člověkem může býti i analfabeta — — — Řekl tedy, že intelligence jest duševní vospělost, zralost, na níž má právo každý, poněvadž lidská duše jest zušlechťení schopna, a záleží na člověku, jak tu duševní schopnost vyvine. čím se může stát, že člověk, jenž má třeba všechny státní zkoušky, není intelligentní, a naopak prostý dělník že intelligentním býti může. Ovšem daleko snazší cestu k intelligenci má ten, kdo jest jinými již k tomu cíli vychováván, kdo se vzdělává, studuje, duševně pracuje, ten má zajisté více příležitosti k této duševní výchově. A proto jest povinností každého studenta, aby využil plně té příležitosti, již mu společnost popřává, aby tu společnost nesklamal, ale aby jednou ji mohl nabídnouti své služby, jako skutečný intelligent.

To jest tedy naše poslání: býti intelligentním; *intus legere*, roz—uměti. Nelpět na povrchu, nelpět slepě jenom na cizích myšlenkách, ale být schopen samostatného úsudku.

Vím, že škola má vlastně takový účel. Vždyť klade zkoušku dospělosti a tím prohlašuje, že svým žákům poskytuje příležitost, aby pod jejím dohledem mezi 10—20 rokem dozráli, vospěli. Bylo by pošetilé, kdyby někdo chtěl šmahem odsouditi působení školy. Škola v této době by měla míti největší a směrodatný vliv na duševní výchovu svých žáků, škola je nemá oliko vzdělávat ale též vychovávat. —

(Příště dále.)

Katolická kollej.

Správní rada Kolleje Arnošta z Pardubic v Praze prosí, aby bylo la-kavě přijato ke zprávě zde pod stejným titulem ve 3. čísle uveřejněné následující vysvětlení: „Kollej Arnošta z Pardubic letošním rokem opravdu innost svoji obmezila v tom směru, že přijala proti dřívějším rokům menší

počet studujících, tím však v činnosti své nikterak neustala, nýbrž učinila tak právě z operačního důvodu, aby totiž ústav byl zachován a jeho působení postaveno na pevný základ. Nemůže se tudíž tvrditi, že „Kollej byla“, nýbrž „Kollej jest“.

V posledních letech dosavadní činnosti, zvláště od stavby nového domu kolejního, vzrostly požadavky na pokladnu spolku ústav vydržujícího tak vysoko, že převyšovaly o mnoho dobrovolné dary a příspěvky — kdežto platy chovanců byly často, jak známo mezi studentstvem, velmi nízké, ačkoliv drahotní poměry se stále zostřovaly. Bylo tedy nutno i na udržování hospodářství dopláceti.

Vzácnou obětavostí několika vysokých hodnostářů církevních a jiných příznivců studentstva byla Kolej od zaniknutí zachráněna, ale ukázalo se býti nutným pro budoucnost podobnému nebezpečí předejiti.

Pronajala tudíž správní rada Kolleje od února t. r. část ústavní budovy na úřadovny soudní, aby získala zajištěný příjem na částečnou úhradu ročního schodku. To stalo se jistě na prospěch studentstva, pro které Kolej jest určena.

Lze tvrditi, že Kolej tím z finančního nebezpečí byla vyvedena a zajištěna, ale ne zrušena.

Po odstranění finanční krise věnuje správní rada horlivou péči zvelebení celého ústavu a doufá, že jak od katolické veřejnosti tak od katolického studentstva ve své snaze bude podporována.

J. Marius:

K poměrům českého studentstva.

Nepřítelem vašim jest, kdo vám říká, že vám netřeba poesie života, že vám netřeba míti síly, mízy, zdraví a že vám netřeba toho ostatního, co se silou, se zdravím souvisí, vznešené lásky, sebevědomí, odhodlanosti a statečnosti.

V. Hálek, Epištoly k našemu studentstvu.

Bylo to r. 1873, rok před smrtí Hálkovou, když v „Národních Listech“ byly uveřejněny básnickovy epištoly. Bylo to v době národního proudění, když se Hálek obracel k českým studentům, nabádaje je k účinné lásce otčiny. V české studenty skládal naději, věděl, že studentstvo může býti kvasem obrozujícím, hlasatelem a šířitelem vznešených ideí. A studenti poslechli, budili neuvědomělý lid prázdninovými přednáškami, pořádali sbírky, divadelní představení — a dnes? Doby se změnily a studenti rovněž. Netěčnost, lhostejnost k snahám národnostním, touha po zábavách, požitcích, pokrokové snahy, to všechno jsou hesla, za nimiž naše studující mládež spěje. Dnes, v dobách duševní rozháranosti, potřebujeme nového Hála, aby slovy burácejícími zahřměl do duše studující generaci, aby ji vzbudil, vzkřísil, vrátil pravému úkolu. Studenti let 80tých byli svěží, svatým nadšením naplnění, neopovrhovali klenotem, který jim do útlé duše matka vštípila — nezahazovali náboženské přesvědčení — byli nadějí, výkvětem národa a proto

MÁJOVÁ PŘÍLOHA

UKÁZKY STŘEDOŠKOLSKÉ MUSY

Hynek Sextanus:

Jaří podvečer.

Slunce zapadá modré za hory,
naposled svítla jarní jeho zář,
a soumrak v mžiku letěl přes bory,
jarní podvečer vanul mi v tvář.

Ten svatý, luzný, jarní podvečer!
Nebes požehnaný klid jím vane,
že noha moje v chůzi stane,
by nezvířila vlny jeho sfer.

V zelenající se louce koroptev volá,
hlas její teskný v dál se nese,
kde zmirá ve svěžím, jarním lese,
jako v strachu, že se nedovolá.

V tom z žita se jí družka ozvala
hlasem jasným. Mládě její nepochybně.
Opět volání, křídly zatřepotala
a již letí k matce vzduchem lehce, svižně.

Tu u nohou mi zašustělo listí,
slední to zbytek podzimu;
tak hrobníka provazy prý sviští,
když rakev po nich sjede ve hlínu.

„Rozpadneš se, listí, v prach
a nový vzejde život z tebe,
neb dle dávných přírody práv
z prachu nový kvítek spatří nebe.

A po době vlády zimy mrazivé
nový život vesel proudí krajem,
lid zve k práci těla, ducha silivě,
a smutku poušť se stává rájem.

I mne jsi vzbudil, kouzelný proutku jara,
bych poroby pouta v propast shodil,
žil jen pro národ, by svrhl věků vraha,
a v nové lásky žití se zrodil.

Alois Pazdera:

Uvadlé kvítí.

(Drobná lyrika.)

Dech se ztajil, city rozvířeny,
k uchu stará píseň dolétá,
donáší ji motýl poplašený,
zvon květu ji zvoní do světa.
Květ se houpá, hledí v mračen stěny:
taká jesti světlu odvěta,
v krev se proměnily vodní pěny,
píseň žalu jimi prolétá.

Nálada srdci vzata,
strhány písní struny,
a duše zaujata
citlivým kouzlem lunny,
ve hvězdné letí runy,
když peruť báje vzpjata.
Ach, proč že zápal junný
tu poutá hlína klatá?

Šeří se pláně v tiši
tak temně, jak by těla
ze tmavých stínů říší
pod mraky tajně pněla.
A nitra chorou skrýší,
jež rozryta je celá,
zas' stíny bolu dýší
a věsí mračná čela.

Ó, srdce, jež mi neseš štěstí,
svou zář mi obrať v líc,
bych viděl květ, ježž láska pěstí,
tu růži, ach, snad víc.
Ó, rač květ kol sebe vplést
a v kouzlo zřítelnic
a budeš věčně, věčně kvést
kdos rosou půjde vstříc.

Srdci.

(Kancion.)

Ó, srdce touhu vřelá,
kdy zkojí se tvůj dech.
kam tužba vzlétnout chtěla
illuse na křídlech?

Je jaro v poli, hájí
a plane písní jas,
a slunce květy bájí,
i v květy cit vlil čas.

Puť k sobě jemný dech,
ó, srdce, slunce s čela,
by záře v skrytech všech
se jara ti zastkvěla!

V. Jaromír Vileta:

Smutek.

Vzpomínek oblak kol skrání se klene,
klesá mi smutek v nitro rozbolené —
a srdce v hrudi pláče jenom tiše .
a touží plnou silou duše dál,
ač ví, že v nedostižnu Ideál —
— Radostný máj jen vůni všude dýše —
však v nitru mém vše halí věčný sních,
již v pestré květy odívá se sad —
však dávno odkvetly již větve tužeb mých,
jen radost všude slyším zaznívat —
však moje srdce musí věčně lkát .

Ó — lij se slzo! Přítelkyni's mou
jedinou v světě. Tys mi útěchou
v dnech trudu, když se celý svět mi směje . . .
Ty v neštěstí mně vždycky ulehčíš —
Mé touhy sice jsou již bez naděje —
však stesky srdce, slzo, aspoň ztiš!

Tíseň.

Jak kámen bych měl na srdci,
tak cos mě v hrudi tísní —
a nikde pro mne útěchy
jen trochu v mojí písni.

Jí postěžuji smutky své
i všechny stesky, žaly —
* však slza hořká přece jen
dál v oku pálí, pálí —

Jak kámen bych měl na srdci,
tak cos mně v hrudi tlačí —
než písni stěžovat ten bol,
jinému chtěl bych rači —

Karel Rychnovský:

Večer.

Co poutník zádumčivý kráčí večer kol,
jak neviděl by krás, jež ve svém pláští nese,
tak slepý, zamlklý, jen v oku cos jak bol,
a za ním stín tak dlouhý, tajemný tak pne se.

A vždy, když v pastvu hvězd své snění
pouštím ven,
vždy zdá se, že jen ke mně černý poutník
pádí,
a vždy ze svého pláště střese nový sen
v mých knihu pohádek o krásném, zlatém
mládí.

A jako s dělátkem si s ním mé touhy hrají
a kolébají jej na tichém, hvězdném plání.
To mojí bolesti sny růžové se zdají,
a blankyt kol i kraj je plný usmívání.

Nálada.

Duch samoty v mých knihu snů se dívá,
svou těžkou peruť na mou hlavu věsí.
Tak ticho! Venku již se připozdívá.
Ach, mě ten tmavý soudruh dnes tak děsí!

Co s ním ty staré, vybledlé již řádky
A večer hluboký se duší plíží
a stíhá sen, co letí v žití zpátky
a v tůni zašlých jar se smutný shlíží.

A tolik stesku vlhkým vzduchem vlaje,
že srdce již se cítí zase doma.
A v hrudi hasne cos jak odlesk ráje
a modlitba se chvěje mdlýma rtoma.

Stanko Jiskra:

Máj

Zas zazvučela kolem píseň jara a vnikla
v les i háj. Vnikla i v srdce jinocha,
v srdce jinocha samotáře, a rozezvučela
v něm strunu lásky. Zachvěl se ten bledý,
černovlasý hoch při prvním tajemném zá-
chvěvu jejím. Po tváři rozlil se mu rumě-
nec a hvězdou zaplála temný jeho zrak.
Nesnesl toho náhlého příboje vln. Klesl
na hebky luční koberec a snil

Kdo vlastně je ta, kterou miluje, to
něžné kvítko neznámých luhů?

Neznal ji, nezná ji a přec ji miluje, zdá
se mu to býti tak krásné a romantické
milovati neznámou.

Již setkání jejich bylo takové.

Byl tehdy krásný, jarní večer. Jen svaté
hvězdy stříbro světla lily na zemi a bledé

luny svít vše tajemnou svou halil rouškou
Tu setkal se s ní po prvé v háji.

Stanula před ním náhle a upřela své
démantové oko na něho s úsměvem vábným,
jenž ledové srdce jinochovo rozehrál. Ro-
zehrál a způsobil, že vypučel tam divu-
krásný květ, něžný kvítek lásky, jenž vůni
svou omámil jinocha. On nebyl s to, by
oslovil ji, tu bytost andělskou. Jeho ústa
poutem růžovým byla spiata.

On toužil vdechnouti alespoň jeden po-
libek na to andělsky průsvitné čelo, ale
nebylo lze. Báł se, aby polibkem tím ne-
setřel pel nevinnosti, kryjící duši toho
poupěte a tím i neposkvřnil čistou duši té
drahé bytosti, kterou miloval.

Stál a nevěděl co má dělat, neboť ne-
znal dříve lásky, té síly nevýzkumné. Stál
a unylý jeho zrak byl upřen někam v ne-
známo na ni, vzdalující se a mizící kdesi
v tajemném šeru jarního večera.

On chtěl se vzchopiti a zpět ji přivolat,
ten zjev neznámých světů. Však nebylo lze.
Ruce jeho, nohy, celé tělo, jakousi nezná-
mou silou bylo spoutáno a nedovolovalo
ni krok mu učiniti.

Bolestně zalkal a vlašný, jarní věter-
kové odnesli žalné vzdechy jeho za ní.
Zůstal opuštěn zde sám jen se svým hořem,
se svým srdcem raněným.

Vždy z jara, když uslyší tklivou píseň
slavíka, rozjitří se stará jeho rána. Za
krásných tichých večerů na břehu bubla-
vého potůčku v háji lká a očekává ne-
známou milenku . .

Fraňtišek Valenta:

Zvuky.

Za horou zvučí zvoneček
z malé vesnické vížky
a svolává své ovečky
z večera v doškové stříšky.

Jeho zvuky nesou se
do okolního kraje
a jsou tak milé, příjemné,
že zdá se, jak by z ráje
k nám přicházely osvěžit
pracující lidi
a těšily v žalosti
toužící ty nivy.

Lužickým Srbům.

Je to radost nebo láska,
co tak mocně nitrem hýbá,
nebo je to jiná páska,
Která mne tak mile jímá?

Národe tam na severu
našich milovaných Čech,
tolik's trpěl, pravou věru
přece vyznával jsi všech
Slovanů, jež pyšni jsouce,
nedbajíce pohany,
vždycky neoblomně hlásí:
„My jsme — budem Slovany!“

František Poláček:

Výkřik mé duše.

Jak závidím ti, otrhaný starče nevědomý,
jenž světa byly v chrámu léčíš;
jak závidím ti, nevinné ty děcko,
jež před obrazem matky klečíš!

„Co závidíš nám?“ ptáte se as oba.
Co závidím vám? Pevnou víru,
tu prostinkou, tu víru dětskou,
jež duši šťvané skýtá míru.

Jak ale nenávidím tebe, atheisto,
jenž víru ze srdce rveš lidu!
Čím nahradíš mu útěchu tak vzácnou,
čím zakreješ pak mravní bídu?

Buď nevěrcem sám v srdci, znej se k tomu;
však jiným nervi víry zásadu!
Vždyť lupič víry lupičem je klidu
a lupičem je mravních základů!

Přemysl Březinský:

Vesna — čarodějka.

Ta Vesna, to čarodějka jest mladá,
ona ihned vkouzlí krásu všemu,
působí, že zas se v duši vkrádá,
radost se loudí v nitro chorému.
S čela stírá rázem rmut a chmury,
vztyčuje hlavy bolem skloněné,
mizí s tváře ten výraz ponurý,
blaho žije v těle nekalené.

Již ta píseň skřivánčí jásavá,
ten smělý let tamo ve výšinách,
to vše provolává Vesně sláva,
všude jásot zvoní po travínách.
Podlehlo kouzlu i slunce zlaté,
hledte, jak krásně v blankytě září,
všechno úsměvem jeho tak jaté
zhlíží se v jeho ohnivě tváři.

Ian Vusák:

Ten času nekonečný let!

Ten času nekonečný let!
Dnes prší — zítra zas je hezky.
Dnes slunno — zítra mraky s blesky.
V poledne mladík — večer už jsi kmet!
Vůz času stejně vpřed se valí
přes bojiště i eskymáckou budku —
vše poráží a žene vpřed.

Samsony ničí — lidi jako skály
a cynicky tak zhola bez zármutku
na oběti své kalný točí hled.
A přece ještě těší sebe svět,
že rány jeho hojí, léčí
v té šablonové, nudné seči
ten času nekonečný let!

Vašek Krátký:
Po prvé — logiku.

V prázdninách byl jsem, jako ostatní moji spolužáci septimáni, velmi domýšlivý. A proč by ne? Z pouhých grammatiků stanou se nastávajícím školním rokem filosofové. Budeme totiž mít již filosofickou propedeutiku — logiku.

O logice slýchalí jsme dosti často. Vytykálo se nám, že to a to není logické a podobně. „Však nyní v septimě budeme mít logiku, a pak již se nám nebude nic nelogického vytykáti; neboť potom dovedeme logicky mysliti.“ Tak jsme u sebe přemýšleli a mezi sebou rozmlouvali.

Prázdniny utekly jako voda. Přiblížila se doba zápisu a již seděli jsme v lavicích. S rozechvěním vzbuzeným zvědavostí, očekávali jsme definitivního rozvrhu hodin. V prozatímním logika nebyla totiž uvedena. Konečně přišel rozvrh. Logika byla v úterý od 2—3 hod. a v pátek od 3—4 hod. Nejblížší úterý pátrali jsme tedy toužebně po chodbě, kdo tam chodí. Pan professor P. či R.? To byli kandidáti, kteří u nás mohli přednášet logiku. Kdybychom měli v tom ohledu rozhodovati, byli bychom jistě volili pana professora R. Znalí jsme jej z pověsti svých kolegů. Pana prof. P. měli jsme na dějepis a věděli jsme ze zkušenosti, že by nás řádná dřina neminula.

Snadno lze si představití vážnost onoho okamžiku: všechny obvyklé naše zábavy ustaly, co chvíli vyšel někdo ze třídy na chodbu na zvědy. Ale vše marně. Konečně zazněl elektrický zvonek. Malý hrbatý M. vyběhl a vrátiv se usedl s úsměvem beze slova na své místo.

Než nemusili jsme dlouho čekatí. Náhle otevrou se dveře a v nich objeví se pan professor R. v celé své slávě se zářící pleší, vroubené havraním vlasem, který dosud nesešedivěl. Se spokojeným úsměvem na tváři vstali jsme k modlitbě. Po ní pan professor prohlédl si pozorně židli, poně-

vadž měl mnohé trpké zkušenosti z minulých let, narovnal si stůl a vážně usedl. Kollega B. sedící v první lavici před stolkem nesl ochotně péro. Pan professor vstal ihned a zarazil B-a slovy majícími nádech pedálových tónů varhan: „Jméno!“ „Jak, prosím?“, nesměle táže se B. „Jak se jmenujete?“ přísně táže se pan professor. „B., prosím.“ „Nu, jest dobře. Zavřete vnitřní okna!“ velí pan professor. Když i to bylo hotovo, podal mu B. péro a zůstal státí u stolu, jak bylo zvykem u ostatních panů professorů. „Človče, jaký to máte prašeredný způsob nahlížení mi sem do úřední knihy?“ osopil se pan professor na B. hlasem hlubším, ale zvučnějším. „Tři kroky od stolu! — Stát jako voják, až dám znamení.“

„To jest tedy ta jeho logika! Není-li pravda?“ Tak praví mi soused K. „Nevím,“ pravil jsem, „ale myslím, ta pravá že teprve přijde.“ A měl jsem pravdu. Pan professor počal nás totiž ihned na to zasvěcovati do všech tajemství logiky a vše také kořenil příklady. Obzvláště povedl se mu jeden ku konci hodiny. Také jej zde uvádím. Pan professor praví: „Ssavci rodí živá mláďata. — Velryba rodí živá mláďata. — Ergo — velryba je (tu udělal pauzu) — samec.“ Ihned vše propuklo v nehorázný smích, zvláště my v zadních lavicích dostavše pro takové případy poučení od bývalých jeho žáků. A pan professor smál se též. Když vše utichlo, pravil: „Já to mám velice rád a velice mne to těší, když vás mohu rozesmáti. Ale smát se jen slušně; ne tak hulvátsky.“ V tom zazvonilo. Uplynula první hodina logiky, jedna z nejmírnějších proti ostatním, kdy jsme se snažili pokud možno nejvíce žertů si z něho natropiti. — Jak toho teď lituji! a jistě že každý z mých spolužáků. Bylť to přece jen dobrák!

Vladislav Doubravský:
Na hřbitově.

Tiše, mlčelivě leží,
hřbitov v šeru večerním,
teskně nad ním život vzdychá
suchých listů šuměním.

Procitaje z tajných snění
občas smutně havran kráká,
nebo zazní skřehot drsný
bázlivého ořešáka.

Z temna mraků svitne měsíc:
v pole mrtvých jas svůj vnese,
hrůzné plaše vrhá stíny
po kamenném křížů lese.

Paprsk jeho nocí temnou
až ke zdi si cestu razí,
kde spí nikým neželení
sen posmrtný samovrazi.

Ale i zde tělo jejich
stejně matka země skrývá,
po života boji krutém
věčný mír jim ve hrob splývá!

mohl Hálek s nadšením k studentům zvolati: „celou svojí povahou, svojí snahou i radostí do vašich řad bych šel, protože za své doby v této mládeži jsem poznal, co mne plnilo úctou a co mne povznášelo.“

Dnes už nikoho studující mládež neplní úctou, nepovznáší nikoho, na nejvyš pokrokové živly. Řekněme si to upřímně, studentstvo přestalo veliký přerod. Mezi dnešním studentstvem nalezneme nejhorlivější propagátory „pokrokových“ myšlenek, nejčilejší kolportéry novin a brožur, najdeme přívržence všech stran politických, od agrární až k anarchistické. Všechny jiskry přesvědčení náboženského, které snad tu a tam v duších jejich vyšlehly, zašlapali, udusili a otevřeně se přihlásili k atheismu. Dnes zachovat si trochu víry v duši jest u nich středověkým názorem, zpátečnictvím. Naši studenti se tuží jinak. Pěkný doklad toho podává „Volná škola“, v červencovém čísle r. 1907 ve stati „Drobná protiklerikální práce studentstva“. Piše:

„Jak zdatnou silou k protiklerikální práci jsou studenti uvědoměli, toho dokladem jest učitelský ústav v X. Asi před rokem působením 2 kandidátů zavládl na celém ústavě čilý ruch založením „Přednáškového sdružení“, které záhy většinu mladých kolegů získalo, tak že nyní čítá ke 100 členů. Za krátkou dobu zřízena obsáhlá knihovna s knihami skutečně cennými. Stále odebírají se časopisy: „Volná Myšlenka“, „Volná Škola“, „Český Učitel“, „Studentský Obzor“ a „Časopis pokrok. stud.“ Po prázdninách bude se odebíratí patrně ještě více časopisů. Časopisy půjčují se členům; a co nejzajímavějšího, „Volná Myšlenka“ jde na dračku, je stále v oběhu. Jakmile přijde nové číslo, koluje po třídě; některé stati často se čtou nahlas; kandidáti postarali se znamenitě o rozšíření „Odpovědi“ hlavně po venkově, pořádajíce večerní vycházky vždy do některé vesnice. Veliký rozvrat v náboženských dušičkách aspoň poloviny kandidátů způsobila tu knihovna, v níž protiklerik. spisů jest nejvíce. Přednášky přetvořily pak indifferentní. Thema přednášek často s hlučnou a ostrou debatou byla (pokud se týká náboženského stanoviska): Komety a hvězdy v nábož. názoru středověkém. Mojžíš či Darwin. Boj uvědomělé ženy proti klerikalismu (O ženské výchově). Následky bitvy na Bílé Hoře. Konec světa. Nábožensko-mrávní výchova ve škole. Mravouka v bibli. — Loni pořádali kandidáti malý sjezd v lázeňském městě J., kde bylo částečně promluveno o drobné práci protikler. ve studentstvu. Pro nepříznivé počasí nebyla však účast příliš hojná. Letos usnesli se pořádati druhý sjezd ve dnech 13. a 14. července v menším městě v Čechách. Na programu jsou přednášky: Učitel a klerikalismus. Volná škola. Umění ve škole. Organizace kandidátů učitel. Poměry na ústavech a pod. Sjezd bude pro kandidáty i středoškolské studentstvo. Místní pokrokové sdružení podalo laskavě pomocnou ruku a s nevšední obětivostí postaralo se o řečníky (kromě přednášek studujících). Intelligence projevuje sympatii se snahou studentů. Přední dík patří obětivému učitelskému. Známost o sjezdu uvedla se cizím kolegům vzájemnou korespondencí, již kolegové se seznámili a požalovali si na mizerné poměry. V každém dopise náрек na svázanost a okovy, mladým duším život znechucující.“ (Příště dále.)

===== Věstník vysokoškolský. =====

Snahy Němců přeložiti vysoké školy montanní z Příbrami. Poslední dobou byla veřejnost česká nemálo vzrušena akcí Němců, mající za cíl přeložení vysoké školy montanní z Příbrami do některého z německých měst v Čechách. Popud k akci té vyšel z německého Volksratu pro Čechy. Požadavek ten opírá se o důvody, že prý příbramské doly nemají již toho významu pro hornictví, jako dříve a proto že má býti škola přeložena do města v severních Čechách, kde hornický průmysl je ve větším rozkvětu. Dále tvrdí Němci, že má město Příbram nedostatečné dopravní poměry. Proti tomu ohradili se se vši rozhodností všichni neněmečtí posluchači této vysoké školy a s nimi spojili se též všichni čeští profesoři a asistenti na této škole. Za tím účelem konali schůzi, na níž byly proti důvodům německým činěny věcné námitky. Příbramské horní závody nemohou býti považovány za upadající, poněvadž právě v roce minulém byla dosažena největší produkce, jaké bylo po dobu trvání závodu docíleno. Pro posluchače vysoké montanní školy jest dále nutno, by též prakticky se vzdělávali a to jest možno právě v Příbrami, kde c. k. horní ředitelství povoluje ochotně v kteroukoli dobu exkurse do závodu a sjíždění do dolů. Kdežto v německých městech severních Čech by časté návštěvy zajisté povolovány nebyly při tamějším rychlém způsobu dolování, kde i v neděli se k vůli využitkování času pracuje. Mimo to z Příbrami možno konati pohodlné exkurse do blízkých moderních závodů hutních v Králově Dvoře a vzorných železáren v Komárově. Též rudní doly v Nučicích a uhelné v Kladně, Březových Horách, Nýřanech a j. lze pohodlně za den prohlédnouti. — Rovněž nesprávné jest tvrzení, že Příbram má špatné dopravní spojení, neboť městem projíždí denně 10 vlaků, které umožňují spojení ve všech směrech. — Z uvedeného lze posouditi, že důvody německého Volksratu nejsou ničím oprávněny a byly tedy příčinou k požadavku německému důvody čistě národnostní, jež na půdu akademickou nemají býti vtahovány. Toho jest si vědomo slovanské studentstvo v Příbrami a zcela dobře se s německým snáší, ačkoli toto jest v menšině. Podobné jednání nelze však očekávat od německého studentstva v městě v uzavřeném území, jak to velice časté události z tohoto území dosvědčují. Konečně by se mohlo státi, že by slovanští studenti byli z montanního studia vyloučeni, čemuž nutno předem zabrániti. —

Důvody tyto uvážili neněmečtí posluchači vysoké montanní školy a shrnuli je v resoluci, jež podána byla ministerstvu veřejných prací. — Když viděli Němci, že důvody jejich byly vyvráceny, zahájili novou akci a domáhají se, aby vysoká škola montanní přeložena byla do Prahy. Snahu svou odůvodňují tím, že prý vysoká škola má být ve městě, které má dostatek vědeckých ústavů, museí a pod. Takovým městem v Čechách jest jediné Praha. (Na Moravě jest městem takovým Brno a přece Němci neuznávají způsobilost jeho a přímo zuřivě se brání, aby tam nebyla zřízena česká universita a chtějí ji zastrčiti z národnostních důvodů do menšího města.) Ve skutečnosti však chtějí míti vysokou školu montanní v Praze jediné proto, aby němečtí posluchači její posilovali německý živel v Praze. Zajisté rozhodující kruhy i tyto „důvody“ německé zamítnou, jež proto, že Praha nemůže posluchačům vysoké školy montanní poskytnouti praktického vzdělání, jelikož zde nejsou doly. Doufáme proto, že i nová přání Němců se nesplní a vysoká škola montanní zůstane i nadále v Příbrami.

Zápis posluchačů na české universitě. V letním semestru zapsáno bylo do 30. dubna celkem 3472 posluchačů a to: na fakultě bohoslovecké 107, na fakultě právnické 1654 (z těch 1473 řádných, 177 mimořádných a 4 hospitující), na fakultě lékařské 515 (z nich 498 řádných, mezi nimi 19 žen, 17 mimořádných), na fakultě filosofické 1196 (840 řádných, z nich 38 žen, 331 mimořádných, z těch 94 žen, 23 hospitující, mezi nimi 20 žen a 2 frekventanti).

Katolická universita v Lovani (Louvain) v Belgii slavila od 9.—11. května 75leté jubileum svého obnovení roku 1834. Založena papežem Martinem V. roku 1425 zůstala vždy věrnou dcerou své matky církve katolické. Bureauxkratický absolutismus za císaře Josefa II. koncem 18. stol. a despotismus kalvinských Holanďanů na začátku 19. stol. měl za následek politickou reakci svobody milovných Belgičanů r. 1830. Belgie politicky osvobozena, dopřála úplnou svobodu též katolické víře a vědě. Episkopát i katolický lid pochopil, že to jsou idee, které světem veřejného života hýbají a proto povznegli obětavou a prozíravou součinností za 75 let svou universitu v staroslavném centru brabant-ském na výši vědecké úrovně, ku které jim blahoprálo 29 universit z Německa, Anglie, Francie a sev. Ameriky, 8 vědeckých akademií s académie française v čele a

mnohé jiné učené společnosti. Pražskou theol. fakultu zastupoval prof. dr. Kordač a universitu krakovskou, dvorní rada prof. dr. Wiecherkiewicz. Skvostné adresy projevovaly blahopřání a veřejné uznání neobyčejného úspěchu v oboru vědy a z ní prýšícího veřejného života kulturního. I protestantské university wittenberská, halleská, geněvská neméně jako anglické university v Oxfordu a Cambridge tlumočily svými rektoráty a senáty blahopřání tohotéž obsahu. Než, nač šířit slov, když „Facta loquuntur“. Bibliografie uveřejněná z této university obsahuje pět objemných svazků; sto pět a dvacet professorů přednáší 2300 posluchačům veškeré disciplíny nejen čtyř našich fakult universitních, nýbrž i veškeré obory vysokých škol technických. Odevzdaným universitě za dnů jubilea institutem Arenbergským, rozšířena periferie oborů vědeckých i na obor umění. Jako v životě kulturním veškeré obory vědy a umění se navzájem pronikají a podporují, tak má být i vysoké učení lovaňské jednotným zdrojem oživujícím veškerého vědění a umění, pravá „u n i v e r s i t a s s c i e n t i a r u m e t a r t i u m“ — Že katolická Belgie kráčí v čele i materiálního blahobytu a hmotné stránky kulturního pokroku, jest notoricky známo. Proto jest Belgie faktickou apologií křesťanství proti výtce Ed. v. Hartmanem (*Phänomenologie des sittlichen Bewusstseins*) a Fr. Paulsenem (*System der Ethik*) pronesené a „per deos minorum gentium“ tak často i u nás opakované, jako by věro- a mravouka křesťanská kulturnímu pokroku národů překážela. Jako nezměnitelné síly přírody vědeckým jich pochopením se stávají nositeli moderního pokroku kulturního, tak jsou věčné pravdy věro- a mravouky křesťanské ono „símé hořčičné“, které zaseto v půdu rozumu a srdce národů, vzrůstá v úrodný strom kultury světové; náboženství křesťanské činí

z člověka nejen intelligentu, nýbrž vychovává i pevné charakteru a těch je k pravému pokroku kulturnímu především zapotřebí. Pouhých intelligentů máme i mezi anarchisty a zločinci v trestnicích na zbyť. V tomto smyslu vyzněly nadšené přípitky při slavnostních banketech ministrů Schollaerta, Descampa, Beernaerta, bývalých professorů lovaňské university, jakož i reprezentantů francouzské akademie R. Bazina a B. de Franquevillea a jiných cizích delegátů. Přes sto poslanců belgické sněmovny, ke dvěma třetinám professorů škol středních, veliký počet advokátů, lékařů a úředníků veškerých kategorií jsou bývalí posluchači lovaňské university. Rozvážíme-li, že i národní školy jsou většinou katolické, učitelům rozhodným katolíkům a mužným charakterům svěřené a že veškerý katolický lid svým na výši doby stojícím klerem jest zorganizován, počínaje s mládeží škole odrostlé až k odborovým organizacím jinochů a mužů, — nebudeme se diviti, že se ke slavnosti universitní dostavilo tři tisíce praporů, reprezentantů katolických spolků celé Belgie. Duchovenstvo i lid ve všech vrstvách jsou právem pyšní na své dílo kulturní, universitu lovaňskou, již vydržují ročním vícemilionovým nákladem sami. Studentstvo pilně studuje, jak výkazy seminářských prací v universitní bibliografii vykazují. Při veškeré přesnosti kázně, již to jsou akademickým autoritám podrobeni, těší se úplné svobodě a veselé náladě života vysokoškolského. V zájmu mezinárodního rozšíření obzoru našeho studentstva vysokoškolského, bylo by si přát, aby zámožnější aspoň jeden neb dva semestry strávili v Lovanii. Zhnusilo by se jim štvání našich „intelligentů“, kteří řvaním a klackem vedou boj proti „klerikálům“, katolickým spolkům vysokoškolským, ba i proti fakultě theologické, původnímu kořenu všech ostatních.

===== Věstník středoškolský. =====

První katolické paedagogium. Před rokem sdružily se katolické vychovatelské a školské spolky české s katolickými poslanci a členy šlechty k společné akci, k založení samostatného katolického paedagogia pro učitele laiky. Ministerstvo Marchetovo kladlo dílu tomu tuhý odpor, však změna na křesle ministerském přivodila též státní svolení ke zřízení katoli-

ckého paedagogia. — Kompetentní katolické kruhy přihlížely ku v pravdě žalostné praxi školních zákonů, náboženské vychovávání a vzdělávání zabezpečujících, již po více let s optimismem svrchovaným. Stav se konečně osudným, ustoupil optimismus oprávněným obavám; vždy četnější úkazy ze školní praxe a snaha jistých rozvratných spolků o volnou bez-

náboženskou školu, způsobily obrat v názírání — bohužel, dosti pozdě. S katolickým paedagogiem přichází se v poslední hodinku. Jeho úkol na záchranu a povznesení náboženského vzdělání a vychovávání školního má se státi epochálním, nesmí však paedagogium to zůstatí ojedinělé; je též nutno, aby bylo dobře zřízeno a proto též vydatně hmotně podporováno. Sdružené spolky, které katolické paedagogium zřizují, spoléhají jedině na hmotnou podporu uvědomělých katolíků. Jaký význam přikládá se paedagogiu na místech nejvyšších a uznává se jeho neodkladná nezbytnost, dosvědčují slova J. E. Leona kardinála ze Skrbenských, v listě zaslaném výboru: „S nelíčenou radostí vzal jsem na vědomí zprávu, že výbor podjal se tohoto úkolu, za našich dob a poměrů tolik potřebného, to jest, založení katolické paedagogium, a za tou příčinou zahájení širokou veřejnou akci, kterou by získána byla obětavost dobrodinců a přátel věci katolické a tak bylo skutečně dílo, jež nám jedinou zárukou poskytovatí může o žádoucí kvalifikaci těch, jimž svěřena býti má náboženská a mravní výchova dítek katolických rodičů. Uděluji proto také milerád své vrchnopastýřské schválení podniku tomuto a doporučuji jej co nejvřeleji hojně štědrosti upřímných a uvědomělých katolíků.“

Kollegové! Letos o prázdninách bude se konati v Hradci Králové veliký katolický sjezd, a myslím, že mnozí kollegové se ho účastní. Doufám, že tlumočím přání mnohých, navrhuji-li, aby se při velikém sjezdu konal zvláštní, malý sjezd studujících středo- i vysokoškolských. Mohl by býti ku př. v Borromeu; podávaly by se zprávy o dosavadní činnosti, o volné organisaci středoškolské, o další práci atd. Schůzka musila by být ovšem důvěrná na legitimace, které by vydala C. L. A. Vznáším tedy na naše akademiky důtklivou žádost, aby celé řízení převzali, neboť o důležitosti schůzky nikdo snad nebude pochybovati. Některý p. řečník snad by se uvolil přednáseti o thematu pro nás nejdůležitějším. Ovšem že čas, místo, legitimace — to vše by musilo být oznámeno již v červnovém čísle „St. Hl.“, po případě, kdyby všecky přípravy nebyly vykonány, o prázdninách v určitých časopisech. Zdař Bůh!

Gymnasista.

Jednoroční obchodní kurs pro abiturienty středních škol bude zřízen ministerstvem nepochybně již od počátku školního roku 1909—10 při c. k. české obchodní akademii v Brně. — Ve sboru obecních starších města Prahy jednáno bylo též o tom, aby takový kurs zřízen byl při české akademii obchodní v Praze. Německá obchodní akademie má již dávno tento

jednoroční kurs pro abiturienty, a čeští studenti, věnující se obchodnímu vzdělání, jsou dosud nuceni choditi do tohoto německého ústavu.

Dopis z Brna. Na I. českém státním gymnasiu způsobila „Stud. Hlídka“ rozruch nemalý. Studenti-katolíci — na našem ústavě jest jich poměrně ještě dosti — uvítali a vítají ji vždy s radostí. Za to však odpůrci naši byli „St. Hlídka“ přivedeni z míry. „Jak se mohou „klerikální“ studenti opovážit vydávati svůj časopis?“ Hleděli tedy, aby vítězný postup „St. Hl.“ zastavili. Nejprve úsměšky ze „St. Hl.“; hleděli ji sesměšnit u čtenářů. Ale zbraň tato byla příliš tupá, než aby dovedla čtenáře od „St. Hl.“ odvrátiti. Potom začali přemlouvati jednotlivce, aby upustili od čtení toho „plátku“. Ale ani toto nic nepomohlo. Jsouť našinci žuloví. Celí rozzuření nad svým nezdarem, chopili se prostředku — řídit se heslem: „Účel posvěcuje prostředky“ — kterého charakterní lidé nepoužívají nikdy — ani ne vůči svým nepřátelům. — Denunciací totiž chtěli zničit a potřit nadějně katol. hnutí mezi studentstvem. Denunciace tato však, která byla uveřejněna v jistém brněnském časopise („M. L.“), nedošla ohlasu. Tak jim tedy i tento slibný prostředek selhal. Nevíme, jaké ještě zbraně vytáhnou proti nám naši nepřátelé. My jsme připraveni na vše! My se nebojíme — my také neustoupíme. Rádi věříme, že jest to našim nepřátelům proti srsti, když katol. student, který dříve ke všem jejich narážkám a urážkám mlčel, když se nyní začíná probouzet a se hájit! Musíte si již na to, milí „přatelé“, zvyknout!

„Studující středních škol brněnských“ (ředitel Lev Brandstiller) sehrají dne 3. a 4. srpna t. r. v městském divadle v Prostějově, jež jim bylo s nevšední ochotou slavnou městskou radou propůjčeno: Schönthanův „Unos Sabine“. Veselohra o 4 jednáních. Režii má pan E. C. Petřík. Osoby: Martin Jedlička, professor, p. Jar. Gardavský; Kateřina, jeho žena, pí. Růžka Petříková; Pavlína, jejich dcera, sl. Jelena Daňková; Dr. Navrátil, plukovní lékař, p. Lev Brandstiller; Maruška, jeho žena, sl. Mař. Nováková; Karel Drozd, vi-nárník, pan Oldřich Daněk; Emil Drozd, zvaný Slavinský, jeho syn, pan František Brandstiller; Petr Švehla, divadelní ředitel, p. Vlad. Čapka; Růžena, služka u Jedličků, sl. Mař. Kačerová; Jan, sluha u lékaře, p. Em. Karlovský; Matouš, školník, p. Jan Machka. Hraje se ve prospěch „Studentské kliniky“. Druhý den: Vrchlického historickou veselohru o 3 jednáních: „Noc na Karlštejně“. Režii má p. E. C. Petřík. Osoby: Karel IV., král český a císař německý, p. Joža Vilám; Alžběta, císařovna,

pí. Růžka Petříková; Štěpán, vévoda bavorský, p. Rud. Zahradník; Petr, král cyperský a jerusálský, p. Lev Brandstiller; Arnošt z Pardubic, arcibiskup pražský, p. Jar. Gardavský; Ješek z Wartenberka, purkrabí na Karlštejně, pan Vlad. Čapka;

Alena, jeho neť, sl. Mař Nováková; Pešek Hlavně, číšník královský, p. F. Brandstiller. Dvůr císařský. Hraje se ve prospěch „Ústř. Matice Skolské“. „Studující středních škol brněnských“ doufají, že celý český Prostějov se těchto představení zúčastní.

===== Věstník slovanský. =====

K poměrům polsko-ruským. — Mnozí z pobratimských našich národů slovanských, ano i sami Poláci z Haliče nemohou pochopit stálého konfliktu, který od řady let panuje mezi Poláky a národem ruským, v království polském; tu hromadná zatýkání, která nejednou se dějí ve Varšavě i v provinciích, tu přeplňování vězení i pevností vězněnými Poláky, nejčastěji se přičítá na vrub revolučního ducha polského, který prý plyne ze šovinismu polského.

Aby alespoň trochu porozuměli bratři Češi našim poměrům, chci uvést jeden obrázek z těchto poměrů, aby odclonila se rouška a porozuměno bylo Polákům v království polském, aby vydán byl spravedlivý soud o tom! Nechť zapomenuty jsou všechny křivdy na nás páchané, které krvavé stopy zanechaly na naší civilizaci, kultuře, nechť jest zapomenuto všecko to, čeho dopustil se řád ruský na národě polském, i oběti nesčetné, které zhynuly v kruté Sibiři a v chladných stěnách pevností, jsme hotovi na všechnu tu prolitou krev zapomenouti a podrobiti se všemu, jen kdyby alespoň nyní zůstali věrni svým zásadám vytknutým, kdyby ve smyslu jimi hlásané idee panslavistické, kdyby ve smyslu konstituce, kterou sice vydali, která však jest v rukou byrokracie a v praktickém životě dává se poznat pouze jako karabáč, změnili svůj postup vůči Polákům. Pohledme jen na 30. říjen r. 1905, kdy byla vyhlášena konstituce, s jakou radostí ji uvítali Poláci a zvláště Varšava, jak rozplývali se v děkovných modlitbách, se zápalen pořádali průvod slavnostní, čímž dali na jevo, jak si cení této reformy. A tento průvod velikolepý, jehož seúčastnilo více než stotisíc lidí, nebyl toliko manifestačním projevem národního citění polského, nýbrž kdo pozoroval průběh jeho, mohl souditi, že je to věčné sbratření národu polského a ruského, mohl si mysliti, že jest to chvíle odpuštění Rusku všech těch křivd, kterých kdy Polsko doznalo od Rusů. Tak vskutku musil souditi každý tehdy, kdy i kozáci skláněli zbraň před majestátným polským průvodem, kdy lid polský s entusiasmem snímal čapky a voláním vítal pluky vojska i setniny kozáků, kteří před tím prolévali krev polskou. A nyní pochopíte poměry rusko-polské, popatříte-li na obrázek, který se udál třetí den po vyhlášení konstituce dne 1. listopadu, kdy by se mohlo zdáti, že sbratřili se už dva velcí národové slovanští. V manifestě totiž bylo ohlášeno propuštění politických vězňů; proto shromáždil se lid před radnicí a žádal ve smyslu vydaného manifestu, by byli propuštěni. Po nějakém čase propuštění byli skutečně všichni banditi a zlodějové, avšak političtí vězňové zůstali nadále ve vězení. Lid ovšem se nerozcházel i žádal zcela slušně, jak to ohlášeno v manifestě a čekal, jak se vše skončí. I telefonováno pro kozáky a ti v několika minutách pádili již cva-lem

s vytasenými šavlemi proti klidně stojícímu zástupu, který nemohl se přece nadíti, že jest to útok na něj — neboť těžko by kdo se nadál, že tak rychle změnilo se smýšlení lidské, by titěž přede dvěma dny před lidem uctivě skláněli zbraň, nyní touž zbraní byli s to lid vraždit. Toho schopni jsou pouze kozáci, poslušni řádu moskevského, který se mění jak chameleon. Tak znenadání zasvištěly karabáče, rozlehl se nářek, na zem tekla krev pokojných obyvatelů. Na místě zůstalo ležet množství mrtvých, kteří pak nakládáni na městské vozy a odváženi, mnoho bylo též raněných. Tak byla posvěcena ruská konstituce ve Varšavě, na kterou v dějinách lidskosti vždy bude se pamtovati. Proto my Poláci zvykli jsme nazývat tuto konstituci „karabáčem“. Tato nedávná událost utkvěla mi v paměti, neboť znova pocítil jsem na vlastním těle, čím jest řád ruský pro Poláky. Jak známo všem, kteří mají alespoň elementární ponětí o našich poměrech, od r. 1864 Sokolové polští v Rusku musili vše vésti v jazyku ruském. Kdyby aspoň bylo ponecháno, by jazyk polský byl rovnocenný s ruským. Avšak škola ruská vyloučila ze škol úplně jazyk polský a obmezila jej na dvě nezávazné hodiny týdně. Ona však zdemoralisovala mládež polskou, uplatňujíc ve škole system donášečský, vyzvědačský, prováděla revise bytů studentských a přísně byli potrestáni ti, u nichž se našly polské knížky, z ústavů byli propouštěni ti, kteří přistiženi již třikráte, jak mluví ve škole polsky; — jedním slovem krutě utiskována a pronásledována polská mládež za všechno, co mělo jen stín polskosti. Nemožno se tudíž diviti, že polská mládež nenávidí ruskou školu, po delší čas v době stávky přednášky konaly se pod dozorem policie a kozáků. Dála se hromadná zatýkání mládeže stávkující nebo agitující pro stávku školní; v četných gymnasiích užito i zbraně a leckde následovala i smrt; v ženském gymnasiu v Piotrkově zavoláni kozáci na žáčky; já sám byl jsem tehdy ve vězení jsa 16 let star pouze proto, že jsem nechtěl jíti do ruské školy. Z celé naší třídy bylo toliko něco málo kollegů, kteří nebyli ve vězení — jeden z nich dokonce byl odsouzen na pět let do vězení a ještě dnes se tam nalézá. Dnes jsou polské školy pouze privátní a nemají žádného práva veřejnosti; přes to však vláda plete se do správy těch škol, pronásleduje je a může je i zavřít (n. p. v listopadu minulého roku Skaton dal zavřít všechny školy polské jen proto, že nějaký Polák v nějaké hádce sbil ruského studenta); veškero školství polské v Rusku vydržuje se dnes toliko z milodarů polské společnosti, přes to však musíme ještě platit přirážky na školy ruské.

Poněvadž v životě obyvatelů království polského tak často se setkáváme se zatýkáním a uvězněním, dobře jest poznati, jaké poměry panují v tomto směru. Podám příklad z vlastní zkušenosti, který mi utkvěl v paměti, neboť teprve před několika týhodny skončil jsem studie života ve vězeních varšavských.

Jsem na spolkové schůzi za účasti asi 35 osob v domě známé vážné osoby B. Rozmlouváme spolu bezpečně, neboť jsme přece v říši konstituční, v městě majícím 40 tisíc vojáků a 5 tisíc tajných agentů, asi o 8. hodině večer. V tom slyšíme elektrický zvonek, i myslíme, že to ještě některý host, otevřeme. Avšak ihned brutálně vpadá do místnosti několik agentů s čapkami, policie s tasenou šavlí počtem 50 a četníci. To obvyklá věc v poměrech varšavských, avšak brutálnost, s jakou přišli nezvaní hosté, vzbudila rozhořčení. Nikdo nesměl učiniti ani kroku, obstoupili nás, skonfiskovány všechny listiny a vůbec všecko, co se zdálo podezřelým, a sepsán s každým protokol. To trvalo do 12té hodiny v noci a potom nás v průvodu vojska

doprovodili do radnice, tam zavřeni všichni do jednoho pokoje a pojednou znovu vyšetřování, což trvalo celou noc. Mládci byli po dlouhý čas netrpěliví a vzali hřebeny, zřídili kapelu a hráli. Potom nás odvedli do vězení. Tu je úplná tma, každý si musí sám hledat nějaké místo, zima, opatrovníci brutální, čekající pouze na zpropitné. Za nejmenší slušnost nutno platit dohlížiteli rubly. Ale to vše je málo. Třeba platit za to pouze strážcům, by mohl člověk tu zůstat a nebyl odeslán do sklepů v zemi vykopaných, kde teče se stěn a podmínky zdravotní jsou tu strašné. My jsme na př. zaplatili 250 K za dva týhodny za to, že sedělo nás 50 v celle, kde bylo místo pouze pro 10.

Při takovýchto poměrech, při takovýchto křivdách, které se stále a stále znovu dějí Polákům, kde není rodiny, domu, osoby, která by nebyla pocítila na sobě bezprostřední tíhu pravice satrapské — tu nedivte se nám, nemůže býti ani řeči o sbratření slovanských národů. Neboť chová-li se takto řád ruský k Polákům, co možno od něho čekat i pro ostatní Slované?

Kollegům českým napsal Ph. St. Zaluski.

Varšavská universita. V zimním běhu bylo zapsáno na tamější universitě 643 studentů pravoslavných, 42 katolických, 6 Arménů, 18 evangeliků, 2 židi. Celkem 778 posluchačů. Z toho měla fakulta historicko-filologická 198 posluchačů, odbor mathematický studovalo 50, přírodovědecký 61, práva 319 a lékařství 150.

Nový studentský časopis polský „Prąd“. Ve Varšavě počal vycházeti letošním rokem počínaje časopis studentský spočívající na zásadách křesťanských „Prąd“, miesięcznik społeczny i literacko naukowy. Vychodzi w końcu każdego miesiąca. Řídí redakční komitét. Účelem jeho je: Prąd przedewszystkiem uwzględnia sprawy społeczne i związane z niemi zagadnienia cytyczne; stojąc na gruncie chrześcijańskim i narodowym, nie jest rzecznikiem żadnego stronnictwa politycznego; dąży do skupienia młodych sił, pracujących na polu społecznem i naukowem. Treść nieszytu pierwszego: T. Błażejewicz: „Nowe zadania“, A. Szymanski: „Fałszywa metoda“, K. Miłkowski:

„Szlakami wyzwolenia“, Z. Fedorowicz: „Teorya ewolucyi a chrystyanizm“, P. Grodecki: „W sprawie wyszych studiów zagranicą“, dopisy atd. Tyto články jsou vesměs z pera studentů. Obsah ušlechtilý, úprava nádherná. Doporučujeme našim kolegům, kteří se učí polsky. Adresa redakce a administrace: Warszawa, ulica Warecka, Nr. 10. m. 11.

Boj za slovinskou universitu. Napsal A. Veble. Lublaň 1909. Cena 50 hal. Pisatel líčí o právněnost požadavku nové university, zároveň jaký prospěch z toho plyne pro studentstvo i pro celý národ a konečně podává návrh žádosti za slovinskou universitu.

„Danica“ i „Zarja“ v uplynulém pololetí velmi čile rozvíjely činnost spolkovou. Vedle pilné práce v jednotlivých odborech hlavně pořádaly přednášek, zvláště „Zarja“. Tato pouze o vánocích uspořádala dvacet devět lidových přednášek, ač má pouze 21 členů. Nad takovou činností i samí pokrokaři se pozastavují.

==== Hlídka kulturní a časová. =====

Studentská sociální práce. O tomto tematě přednášel Dr. Sonnenschein velmi zajímavě ve Vídni. Student musí pracovati na poli sociálním již k vůli svému povolání budoucímu. Jak má později pracovati pro lidstvo, jak má poznávat jeho starosti a touhy, nepozoroval-li je a nestudoval již před tím? Řečník uvádí, že třetina studentů v textilním kraji nebyla v továrně, okolo níž denně všichni studenti chodili. Zajisté

jich 80 procent, kteří nevědí, jak se dělají jízdní lístky atd. Student musí jíti mezi lid, aby pominula ona jeho nedůvěra k němu. Povinen je též pomáhati při vzdělání národa. A té práce musí se chopiti hned, dokud je ještě duch bystrý, vůle pružná, plná nadšení. Práce pro lid vyžaduje obětavosti. Student nesmí zapomenouti, že stykání se s lidem je jeho největší povinnost. Čas k tomu již musí si získati. Mezi

rokem mají studenti prohlédnout si znamenitosti města, v němž studují, pořádati kursy pro dělníky atd. Nikoliv v hostinci, nýbrž při práci, při takých kursech se pozná lid s jeho touhou po vzdělání, po osvětě. Vážná práce pak očekává studenta o prázdninách. Přednášky, kursy, vzdělávací večírky, doprovázené ušlechtilým zpěvem, může pořádati vždy několik studentů společně. Velikou váhu pro studenta má ta okolnost, že vidí chudobu a utrpení. Bude-li studentstvo takto si vésti, přestane nedůvěra lidu k inteligenci, neboť se přesvědčí, že to jsou praví vůdci jeho.

Mezi lid! Všeobecně se uznává velika důležitost politické lidové výchovy a lidového vzdělání vůbec — uznává sice, ale s naší strany dosud málo se v onom směru pracuje. Denní listy naše, které jsou v první řadě povolány, aby vychovávaly lid náš, dosud mezi něj patřičně nevnikly a inteligence naše až na málokteré čestné výjimky — dosud nejde ven mezi lid, dosud se ho straní, dosud nepochopila onu důležitost a potřebu vzdělání lidového. Nelze se tedy diviti, že lid náš přivede na svou stranu spíše demagog svými bezcennými, jen na získání onoho neuvědomělého lidu vypočítanými frásemi, než muž rozvázný, který svědomitě, bez nadsázky a bez zmenšení vypovídá lidu pravdu. Proč? Tomuto lid ještě nerozumí, onen dovedl svými „šlágry“ lidu uchvátiti. Lid venkovský jest dosud hluboce nábožensky založený. To však nevádí pranic ani stranám na výsost „pokrokovým“ a protináboženským; posílají na venkov své agitátory — a získávají zde stoupence. „Jak to možno?“ ptáme se udiveně. Inu, agitátoři tito nepovědí, že jsou proti náboženství, řeknou nanejvýš, že bojují proti klerikalismu — co tím slovem míní, to „moudře“ zamlčí ale dušují se, že je jim náboženství věcí svatou, jsou prý nábožnější než mnohý klerikál, ale nechťejí prý, aby náboženství — které dle nich je věcí srdce, věcí soukromou — bylo zatahováno do politiky a do čmoudu hospod. Vyličují to tak farisejsky dojemně, že přítomný lid — který tomu ovšem do slova věří — považuje „klerikály“ za výlupek všeho zla a myslí, že jsou vinni vším, co kdy nešťastného národ náš potkalo — poněvadž agitátor, aby „řeč“ měla větší úspěch, podepřel ji o „historické důkazy“. Vyrukoval totiž ihned Hus, Bílá Hora, Komenský, Čeští bratři atd. Dnes vládne demagogie. Až tato bude potřena, bude mít

hnutí katolické mnohem volnější pole. Proto musí býti přední naší snahou poučovati lid o následcích demagogie, aby si odvykl věřiti různým mluvčím, byť se i vydávali za jeho přátele neb rádce. Nemůžeme-li tedy demagogii čeliti tiskem z příčiny výše jmenované, musíme se proti jejímu rozmachu postaviti slovem živým — přednáškami. Konáme tím jen svou povinnost křesťanskou, hájíme-li veřejně církev katolickou proti naježdům nepřátel. Není sice dnes příjemno vystupovati na veřejnosti jako katolik, poněvadž z protivných stran se nadávky na nás jen sypou, ale ukazujeme tím, že hrdinná naše povaha nebojí se ničeho. Povězme lidu, že náboženství katolické je to, co míní různí agitátoři pod jménem klerikalismus — nejenom povězme, nýbrž i důkazy dokažme! Povězme lidu, že strany, které o sobě praví, že nejsou proti náboženství, jsou zavírlými odpůrci náboženství — nejenom povězme, nýbrž i příklady dokažme! Povězme lidu, že církev katolická, nynějším světem tolik kaceřovaná, to byla, která obhajovala svobodu selského stavu, která, když ve XIV. stol. se počalo v Čechách zaváděti poddanství lidu selského, stavěla se proti tomu — nejenom povězme, nýbrž i historii dokažme! . . . Všeho toho jsme doposud zanedbávali, opomíjeli — než odhodme již od sebe liknavost, netečnost — a vzhůru v boj, do práce! Bije již hodina dvanáctá. Na naší straně je pravda a právo. Nedejme se zmásti ničím, na zemi často vítězí bezpráví, křivda, lež! Pracujme vytrvale, aby vláda lži, bezpráví byla svržena a nastoupila vláda pravdy! Ozbrojme se statečností, odhodlaností a nadšením a proti chuti jsouce láskou ke Kristu a jeho církvi, neohroženě zajisté se budeme bít za svou svatou věc a dobudeme skvělého vítězství. Nuže, rychle již do práce. Vytrhejme to býlí, které se zakořenilo na našem venkově, a utěšený květ víry naší opět rozkveté v čarovné kráse. Lid s povděkem přijme naši práci. Jsme mladí, čeká nás v pozdějších letech mnohem větší práce, nuže, přiučujme se už nyní! Stěžují si sice mnozí, že lid je netečný, liknavý k osvětě — ale ať přemýšlejí a vzpomínají, jak mnoho poskytl tomu lidu příležitosti ke vzdělání? Kdo chce pracovati mezi lidem, musí znáti jeho potřeby. Lid sám již pochopí a odmění se. Ke konci volám ještě s důrazem: „Pracuj každý s chutí usilovnou, abychom se dočkali lepší budoucnosti našeho milého národa!“

STUDENTSKÁ HLÍDKA

LIST KATOL. STUDENTSTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK I.

ČERVEN 1909.

ČÍSLO 6.

Kollegové abiturienti!

Dokončili jste právě své studium středoškolské a velická většina z vás odebere se po prázdninách na vysoké školy do Prahy nebo do Brna. Stáváte se tedy akademickými občany, vcházíte do života nového, neodvislejšího, za to však mnohem bouřlivějšího, nežli byl dosud, prosyceného hesly a jedem nenávisti každého náboženství.

Jest jistě mnoho takových mezi vámi, kteří si zachovali ještě čisté a vznešené ideje katolické — a těm náleží provolání naše. Nerozmnožujte řady svých odpůrců, kteří hrubými urážkami dotýkají se vašich nejhlubších citů, ale jděte tam, kde najdete upřímné stoupence vznešených svých cílů!

Česká Liga Akademická v Praze, Spolek katol. akademiků v Brně jsou nyní jedinými repraesentanty myšlenky katolicko-národní mezi studentstvem českým, jsou tedy jedinými místy, kde setkají se s porozuměním vaše tužby a snahy.

Vznášíme tedy na vás, kolegové, appell, abyste upozornili na to své druhy stejně smýšlející a hojným vstupováním do zmíněných spolků rozmnožili po prázdninách naše šiky a přičinili se takto o vítězství hnutí katolického mezi studentstvem.

Staň se každý účastným velikého boje kulturního a hled' se uplatnit tam, kde nejdřív dojdeš svého cíle — ve svazku stejné snahy sledujícího spolku.

Česká Liga Akademická.

Václav Beneš Třebízský.

Narozen dne 27. února 1849. — Zemřel 20. června 1884.

Vděčnosti nelíčené a neobmezené úcty hold vzdává v tomto okamžiku Beneši Třebízskému veškeré studentstvo katolicko-národní. Tulíme se z lásky dětinné k rovu něžného příznivce českého dorostu — přicházíme říci knězi-buditeli, že símě, které zasil, padlo na půdu úrodnou — — —

Nadchnouti studentstvo pro národní práva a vyznačiti metu českého snažení bylo úkolem velikého vlastence.

Čtvrt století sice již uplynulo od té chvíle, co v posvátnou zemi národ pochoval Beneše Třebízského — ale jeho zásady — jeho snahy a ideály žijí podnes — žijí v jeho spisech — žijí v našich srdcích.

K názorům jeho hlásí se studenti i národ celý.

A když zlé doby doléhaly na nás — za dnešních časů pak když útlak za útlakem se hrne, skličená česká duše vžije se do dob slavných naší vlasti — do dob tak mistrně líčených Třebízským! A účinek? se tážete. Jste jak znovuzrozeni, nadšeni, chápete se díla — cítíte v sobě sílu a slyšíte vnitřní hlas: „Nedáme si vyrvati naše dědictví“

Jako ostatní naši buditelé, tak i Třebízský historií probouzel v nás státoprávní přesvědčení. Českého života cíl vytkl, byť vzdálený, nikoli však nedostižitelný!

A nebyl Beneš jen theoretikem. On dobře znal prostředky k povznesení lidu, mezi kterým žil.

Nabádal, zušlechťoval, upozorňoval na důležitý moment hmotného se-sílení.

Rozhodná chvíle nastala v životě našeho národa — nastala éra probuzení hospodářského; ve chvíli této denně sta a sta tisíc upírá zrak tam ku Král. Hradčanům — k těm posvátným prostorám Svatovítského dómu, kdež nejen drahé památky, ale i vroucí tužby Čechů skryty!

Až vzejde slunko onomu dni, ve který tam na Hradčanech diadem českých králů — koruna svatého Václava — zaskvěje se na skráních našich panovníků — — tehdy na staroslavný Vyšehrad vystoupí vděčný národ, by vzdal hold svým bohatýrům a vavříny českého vítězství by složil na rovy velikých mužů.

Jest jisto, že i u Benese Třebízského se zastaví a položí palmu vítěznou.

Nehynoucí památce velikého kněze-buditele upřímné a vděčné: „Sláva“!

France Stelò:

Otázka slovinské university.

Události na vídeňské universitě byly podnětem, že opět vstoupila do popředí otázka university slovinské společně s italskou. Německé časopisy ujaly se Italů, i zdálo se již hotovou událostí, že povolí jim vláda právnickou fakultu, a — co by zasadilo krutou ránu Slovincům — právnickou fakultu v Terstu.

My Slovinci nemáme a nemůžeme ničeho proti tomu namítati, že Italům dostane se právnické fakulty, nebo celé úplné university. Avšak žádným způsobem nemůžeme souhlasiti s tím, aby obdrželi Italové universitu dříve než my. Předně jest nás v Rakousku o třetinu více než Italů, a nedostane-li se nám university dříve než jim, vždy můžeme chtíti tolik spravedlnosti, aby se nám jí dostalo současně. Za druhé, jestliže se Italové odvolávají na to, že již měli právnickou fakultu, že mají již své professory, kteří pouze čekají, aby se otevřela opět jejich fakulta, tož i my snadno odvoláváme se na své universitní tradice.

Lublaň, středisko Slovinců, tedy město, které při slovinské universitě pouze může přijíti do úvahy, jest v jistém ohledu již dávným sídlem vysoké školy. Od r. 1596 do r. 1773 stávala v Lublani jezuitská kolleje (fakulta theologická a filosofická); že měla pravdivý význam vysoké školy, důkazem toho jest ta okolnost, že možno bylo zde dosáhnouti stupně bakalářského, magisteriátu a doktorátu, což přináležejí pouze vysokým školám.

Když však r. 1773 byl zrušen řád jezuitský, kollej změnila se ve státní lyceum; r. 1784 vláda zavřela filosofické oddělení, theologické přenesla do Innomostí. Avšak r. 1788 otevřela vláda zase filosofickou stolicí, kteráž tu potom trvala až do r. 1849 s krátkou pauzou za časů francouzské okupace. Tehdy (1809–13) byla Lublaň hlavním městem nově utvořeného království illyrského. V těch dobách měla též Lublaň universitu úplnou. R. 1849 dovolila dokonce vláda slovinské přednášky z vědy právní v Lublani. Avšak trvaly pouze jeden semestr. R. 1850 přenesli slovinskou právní fakultu do Štyrského Hradce, tehdy též z theologie začaly se přednášet některé předměty ve Štyrském Hradci v jazyku slovinském až do r. 1856, kdy od toho upuštěno. A od těchto dob datuje se boj za slovinskou universitu v Lublani.

Zvláště velikých rozměrů nabyl ten boj v letech 1868–1871. Novou silou pak opět vzplanul r. 1898 po velikých nepokojích v Praze, kdy Němci ve Štyrském Hradci a ve Vídni začali utiskovati slovanské studenty. Toho roku povolil též krajinský zemský výbor půl milionu korun na universitu, aby tak urychlil tu akci. A od té doby trvá boj ten neustále až do dnešního dne. Zajímavým úkazem v otázce slovinské university je nyní to, že se o ní pojednává společně s italskou. Jisto jest též, že kdyby nebylo odporu Slovincův, Italové by již dávno měli svou universitu.

Z toho je tudíž patrné, že i my můžeme se lehce odvolávati na tradice, ne jen Italové.

Italové mají již professory, kteří pouze čekají, až se opět otevře jejich vysoká škola; my ovšem jich nemáme, poněvadž vláda nám jich nevydržuje jako Italům. Avšak stávají již 10 let dvě nadace, které založil zemský výbor krajinský, po 1600 K pro ty slovinské studenty, kteří se zasvětili dalšímu studiu a budou se habilitovati na některé universitě s tou podmínkou, že později přijdou do Lublaně, jakmile se ukáže potřeba.

Avšak nějaký kompromis s Italy, co se týče Terstu, jest absolutně nemožný. A též všichni ti, kteří se dříve o něj zajímali, dnes přišli k opačnému mínění.

Že jsme my proti italské universitě v Terstu, jest to pouhou národní sebeochranou. Obdrží-li Italové svou universitu v Terstu, upevní si tím své postavení v slovanském Přímoří, a těmi, kteří by tím nejvíce utrpěli, byli by Slovinci. Italové nám nedají žádných práv ani nyní všude tam, kde mají vládu ve svých rukách. A v Terstu je okolo 40.000 Slovinců, kterým nepovolují ni jedné obecné školy; jest to tudíž stejná písnička jako s Čechy ve Vídni. Jak by se mohli Slovinci potom nadíti čeho lepšího, poskytne-li se Italům příležitost svoje postavení ještě utvrditi?

Musí pak to býti zájmem všech Slovanů. My jsme i tak již se dvou stran ohroženi: se strany Němcův i se strany Italů; tudíž čím více Italové se šíří v Přímoří, tím více pak bude potřebí naše síly obrátiti pouze v obranu, poněvadž potom nejen že budeme míti silného protivníka na severu, nýbrž i na jihu. V zájmu všech Slovanů je, aby se Slovinci pokud možná postavili v jeden šik a tím větší silou obrátili se proti německé záplavě. Je tu též možnost nebezpečství, že se Italové spojí s Němci na škodu Slovincův, a jaká bude potom naše budoucnost, neodvažujeme se ni pomyslit. Vždyť i tak si to listy německé dosti otevřeně přejí.

Na druhé straně pak obdrží-li Italové svou universitu v Tyrolích, posílí tím své postavení proti Němcům, což ovšem může býti pouze k našemu prospěchu, nikdy však na škodu.

Doufám, že tyto námitky proti Terstu úplně dostačí. Kdy však se nám poštěstí dosáhnouti toho požadavku, o tom vůbec nemůžeme nic jistého po-

věděti; jisto však jest, že nám to dá vláda teprve tehdy, bude-li k tomu donucena. My však jsme příliš nepatrní, než abychom sami dobyli si našeho práva. My se doma se vši pravdivostí připravujeme na ten čas, kdy obdržíme vysokou školu; avšak v boji s německou vládou doufáme, že smíme počítati na pomoc druhých Slovanův.

A i v přípravách potřebujeme v nějakém ohledu pomoci. Aby se totiž Slovinec habilitoval na německé universitě za dnešních poměrů, jest nesmírně těžko; proto se musíme obrátiti k slovanským universitám, a jako takové mohou přijíti v úvahu pouze Praha, Krakov a Lvov. Pouze sem může se obrátiti slovinský docent, vždyť též již i professorské sbory v Krakově i v Praze se vyjádřily, že jsou ochotny v tomto ohledu pomáhati Slovincům.

Co se týče významu vlastní vysoké školy, netřeba Čechu vysvětlovati, to každý dobře ví. A co se týče boje za universitu, toho též vám netřeba široce vypisovati, poněvadž sami to velmi dobře cítíte v boji za svá práva v Brně.

Proto očekáváme od Čechů veliké porozumění pro náš boj i veliké sympathie, a bude-li třeba, vydatné pomoci.

Václav Poledne :

Studentské epištoly.

(Dokončení.)

Vzpomeňte si, milí kolegové, jak jste po prvé překročili práh té či oné školní budovy. Byli jsme tehdy dětmi, jako ptačátka jsme se krčili, zbožně jsme se dívali na ty starší, smělé a veliké studenty — a od té chvíle jsme den co den postupovali. A vzpomeňte si; kdo nás vlastně vychovával!? Byli jsme to většinou my sami, vychovávali jsme se nevědomky. Bylo to napodobení a zkušenost. Když jsme narazili, obrátili jsme jinam, ale zase většinou slepě. Naši učitelové nám snad byli pouhými professory, snad jste si je nedovedli ani představit bez notýsku, tak že jsme v nich neviděli učitele, ale pouze zkoušející soudce. — Dobře mi rozumějte, zde pouze konstatuji a chci býti naprosto objektivní. Pamatuji se, že na nižším gymnasiu jsem si zcela mimovolně myslíval, že není ani možno, aby pan professor nezkoušel, na příklad i kdybych se s ním sešel náhodou o prázdninách. A zase opakuji: Kdo by si myslil, že snad bych si přál, aby se nezkoušelo, což bývá nejčastější odpovědí, mýlí se. Chci pouze poukázati k té okolnosti, že středoškolský student většinou pouze chodí do školy, ale ve škole nežije. Od primy odříkává tam mravoučné fráse, opakuje se mu několikrát: *non scholae, sed vitae discimus*, a ten žák vidí přece stále jenom školu a ne život. Škola ho sice také vychovává, ale většinou jenom nepřímou, poněvadž škola mu jest, abychom se drasticky vyjádřili, nutným zlem.

A proto mluvím-li o studentu, nemyslím pouze na studenta-žáka, ale chci si všimati studenta-člověka, vidím neustále mladka mezi desátým až dvacátým rokem, pozoruji ho, jak žije a vospívá. Do tohoto rámu spadá přirozeně také škola, a jak jsem již připomenul, ona právě by na toho mladého člověka měla mítí svrchovaný, směrodatný vliv, ona by mu měla vlítí pochopení pro život, ona by měla vypěstovat z těch útlých sazeniček, jež v de-

sateru roce překročují její práh, pevné, zdravé, oroubované stromky, které budí naději na plod, ona by skutečně měla mítí nejvíce vliv na vývin intelligence svých žáků.

Já pak nechci mluvit k těm ani k oněm výlučně. Jste-li tak šťastni, že máte učitele, ke kterým jste duševně přilnuli, kteří mají skutečně vliv na váš duševní vývoj, kteří vás neučí pouze svému předmětu, ale kteří nepozorovaně vám vočkují zdravé zásady správného života, — anebo jste-li odkázáni zcela na sebe, když škola vám dává pouze známky a nic více — všichni chceme jednou na základě vysvědčení předstoupiti před veřejnost a nabízetí jí své síly.

A zde jsme u nejvlastnějšího bodu své otázky. Jest to otázka našeho poslání.

Proč studujeme, a čím jsme povinni těm, kteří nestudují?

Myslím, že kdyby někomu bylo směšné, že se student ptá: „Proč studuji?“, že by asi nechápal dosahu té otázky.

Snad mnozí nás odbudou: „Počkejte jen, život vám to poví. Ó, život, život, ten probouzí ze sna!“ — Také jste bezpochyby podobné řeči už slyšeli. — Bohužel, zde vám nemohu říci: nevěřte tomu, mne život neoklamal, život jest krásný, v životě můžete pouze uskutečnit své sny — ne, to vám říci nemohu.

Jsem sám studentem a jsem ještě mlád. — Snad po letech ten život, o němž jsem slyšel mnoho špatných věcí, srazí ta mladistvá křídla, snad mi dokáže, že se to jinak mluví a jinak dělá, snad mne pěkně shrbí k zemi a vynutí u mne spokojený povzdech: nu vida, ono je skoro lépe, jde-li se pěkně u země; spíše člověk něco najde, než když se dívá vzhůru. —

Ó! jak bych toho žití litoval! — Kollegové, život jest nám širokým mořem, na němž můžeme pohodlně rozvinout všechny plachty své duše, život jest nám rozsáhlým polem, do něhož chceme a můžeme zabořiti pluh své činnosti! — A v tom tkví naše poslání, abychom se naučili pracovat, abychom se naučili žít, abychom byli intelligenty. V tomto bodě můžeme odezírat od hmotného našeho zaopatření. Či myslíte, milí kollegové, že k tomu, aby byl někdo intelligentní, to jest aby byl dobrým, poctivým, šlechetným člověkem, že k tomu jest nutně potřebí hmotného blahobytu? Že jedinou pomocí, kterou můžete poskytnout, jsou peníze — chleba? — Pravím, jedinou a dobře dovedu oceňovat takovou hmotnou pomoc. Avšak ne p o u h ý m chlebem živ jest člověk. Až přijdeme do života, tu ten, jenž bude mítí málo hmotných statků, bude li skutečně intelligentním, řekne těm, kteří mají také tak málo, či ještě méně než on, ale jsou chudší o to ještě, že neměli příležitost, aby se mohli vyšinout na ten stupeň duševní vyspělosti, aby byli tak intelligentní jako on, tak že nedovedou tak žítí, jako on, tu jim řekne: Hle, jsem chudý jako vy, a jsem šťasten. Čím více pochopíte život, tím snáze a krásněji budete žítí. — A jiný, jenž bude taktéž intelligentní, ale bude nad to bohat, řekne svým životem druhým, kteří jsou také bohati: hle, mám mnoho a nerozhazuji, má hřivna není mrtvá, ale jest oživena mou inteligencí.

Milí kollegové! Student má veliké poslání! On jest jakýmsi delegátem svého národa, jenž prostřednictvím rodičů mu dává příležitost, aby se vzdělával, aby mravně vyspíval, a tu jest svatou povinností každého studenta, aby měl neustále na mysli, že přijde doba, kdy ta společnost, která ho svého času respektovala jako studenta, bude od něho požadovat inteligenci. Je-li zcela přirozeno, že hlavní podmínkou hmotného blahobytu národa jest duševní jeho vyspělost, jež zcela přirozeně táhne za sebou i hmotný postup, pak nejméně

rovněž tak jest přirozeno, že výchova a mravní vývin toho intelligentního dorostu jest nesmírné důležitosti, neboť on rozhoduje o budoucnosti národa. Ti mladíci, kteří dnes studují, zítra vystřídají své předchůdce, a dle toho, jak jsou intelligentní, jak jsou duševně vyspělí, dle toho nepozorovaně stoupá nebo klesá važiště jejich národa. Nemyslete si, kolegové, že si pouze hrají se slovy. Každý z nás bude podávat účet, jak jsme dostáli té úloze, již nám svěřila společnost, jak jsme duševně vyspěli. Tomu se nevyhne nikdo, ať chce nebo nechce. Každý z nás, až jednou společnost na základě vysvědčení nás přijme do svých služeb, ukáže svoji vyspělost. Tam se teprve ukáže, zdali si zasloužíme toho statistického názoru intelligentních lidí a zdali nejsme pouhými sčítacími jednotkami.

A naším posláním jest, abychom si byli plně vědomi své budoucnosti, abychom společnosti dokázali, že jsme svoje poslání pochopili a že mu hledíme dle svých sil dostáti.

Takovou úlohu má každý student, ale žádný není k podobným snahám i vnějšími okolnostmi pobádán tak, jako student český. Český student, dorost české intelligence, jediná zbraň proti nepřátelské intelligenci a moci! Byl by to naivní člověk, jenž by podceňoval kulturní vyspělost sousedních národů. — Kdo by neviděl v okolnostech, v jakých žijeme my, příliš makavou pobídku k důkladné a podstatné reakci? Musí to však býti reakce intelligentní, musíme pochopit a prohlédnout pravý kořen těch různých zjevů našich dob, my musíme prohlédnouti vzdálenější příčiny těch různých brutalit, nesmíme uváznout na pouhém zjevu, ale musíme volit zbraň přílehlavou. — Ano, český student není ponoukán ve svém poslání pouze vděčností, ale hlavně láskou k vlasti, láskou k svému národu, jenž jest vystaven mohutným proudům, a má-li státi neochvějně a má-li se těm proudům trvale vyrovnat, musí míti dále dostatečný příliv nadšených intelligentů ne statistických pouze, ale duší mravně vyspělých, šlechetných, upřímných a silných.

Hle, to jest naše úloha, kolegové! Nemyslete si, že ta otázka národní se nás netýká, že jsme v ní dosud jaksi malomocní. A výslovně připomínám, že tou národní otázkou nemyslím pouhé krátkozraké vlastenčení, ale myslím jí vážnou péči o blaho národa, a to není žádná pouhá studentská hříčka, ale docela vážná věc, poněvadž každý student, až projde školy a až vstoupí do řad oněch statistických intelligentů, bezděky musí přiložit svou ruku na národa roli dědičnou a v té práci ukáže, je-li intelligentem pouze statistickým či skutečným. A právě dle výše své intelligence se více nebo méně uplatní v tom sociálním postavení, jež mu společnost svěří. A dle toho, jak intelligentní, jak duševně vyspělí jsou ti, kteří stojí u kormidla svého národa, dle toho ten národ pokračuje.

Nuže, český student má jednou vystřídát přední stráž! Co jest tedy naší povinností, naším posláním!?

Naším posláním jest, abychom si jasně uvědomili, proč studujeme, a jaké na sebe břeme povinnosti. My musíme si býti vědomi, že v době svých studií se tělesně a duševně vyvíjíme a musíme se uchopiti otěží toho vývinu, abychom nešli slepě, ale abychom si byli vědomi svého života.

Naším posláním jest, abychom se stali skutečnými intelligenty.

František Stanislav Kraus:

Podstata sociologie a důležitost její pro studentstvo.

Rozervanost jest nejlepší charakteristickou známkou dnešního života společenského. Frakce politické, frakce socialistické různí se v četné odlišné směry. Slova vzdělanost, svornost, sjednocenost a soustředěnost vzbuzují toliko pohrdlivý úsměšek. Škorpení, osobní útoky plné záští, nejapné polemiky a šablonovitost jsou nyní „moderními“. Vážná, nezištná práce na poli náboženském, kulturním a národním všude téměř jest opomíjena. V přednáškách, s obsahem dle obvyklých vzorců, rekapituluji se toliko trpytivé, lesklé a otřepané fráse . . . a nic víc! Tak povstávají škodliviny na společenském organismu, které jej znehodnocují .

Jen v Čechách — nehledě k stranám politickým — máme čtyry strany socialistické a to: stranu sociálně-demokratickou, národně-sociální, křesťansko-sociální a anarchistickou, jejíž sdružení nedávno byla rozpuštěna. U anarchistů — strany početné věru pranepatrné — jest rozeznávati ještě anarchism theoretický a ethický. Nyní zvláště mezi částí intelligence, která před vznešeným učením Kristovým a před očividným dějinným faktem křesťanství nemůže býti slepá, šíří se ethický anarchism Tolstého, jehož sémě populárními spisky rozsévá eklektický univ. prof. Krejčí, jinak odchovanec filosofie anglické a německé. Kam ta roztržitost povede? Jest v repraesentaci tohoto smutného obrazu viděti snad pokrok a rozmach vzdělanostních idejí? Pochybuji! Tím si společnost, respektive národ český, v tak nevýhodných posicích se nalézající jen bič na sebe plete! Musí nezadržitelně spěti k rozvratu, nebude-li včasné zhoubnému vlivu živlů podvratných aspoň konservatismem učiněna přítrž! Nechceme-li, aby národ náš byl skrz na skrz zdegenerován a materialismem praktickým prosycen, jest se nám s veškerou energií proti vzrůstajícímu se úpadku opřít, lid uvědomovati a snahy výše jmenované takořka v zárodku potírat. Za nejlepší prostředek k mravnímu a kulturnímu povznesení lidu pokládám za nynější doby: léčiti sociální choroby. Poněvadž pak lékař se špatnými theoretickými vědomostmi jest pouhým šarlatánem, přejí si, abychom nejprve úplně vnikli v theoretický obsah sociologie. Jedině tehdy lze se nám nadíti, že nebudeme konati práci Danaoven .

Obyčejně definujeme sociologii jako vědu o společnosti a historii lidské. Z krátké ale výstižné této definice by se zdálo, že studium sociologie jakožto vědy jest jednoduché. Není však tomu tak. Studium její jest velice složité. Prof. T. G. Masaryk ve své „Konkretní logice“ (str. 82.), třídě jednotlivé vědy dle extense vědeckosti, uvádí sociologii až na místě posledním a případně vystihuje její poslání slovy: „Jedná o vlivu přírody na společnost, studuje individuum jako jednotku společenskou, pátrá po podstatě pohlavních a rodinných poměrů a konečně rozebírá službu společnosti samé, vystihující pravou podstatu společenského řádu. K tomu konci probírá pojem společnosti a analyzuje organizaci intelektuální, mravní, náboženskou, politickou, hospodářskou a konečně i o řeči a písmu jedná pokud konsensu společenskému slouží.“

Ale nesmíme sociologii, jak se stává při povrchním přemýšlení, stožňovati se socialismem! Auguste Comte (1798—1857), zakladatel sociologie, měl sice styky s předními socialisty tehdejšími, jmenovitě se šlechtným socialistou hr. Saint-Simonem (1760—1825), avšak sociologii od socialismu přesně odlišoval. Sociologie či sociální fysika „nejvyšší cíl vědeckého vyšetřování“ jest mu vědou o podmínkách a formách vývoje a existence lidské

společnosti. Socialism však ve své novější formě podaný Marxem a Engelsem jest sespolčením proletariátu k zlepšení hmotného prospěchu jeho, odtud sluje materialismem hospodářským (oekonomickým). Ježto socialism také jest příkrou protivou individualismu, snažení a psychologie jednotlivcovy nikterak nedbá. Jen massa proletářská socialistovi jest vším, jest mu bohem. Sociolog ale nazírá jinak. Všímá si jednotlivce do nejmenších podrobností a z pozorování svého činí konkluse na okolí jednotlivce, na společnost. Sociolog jednostranností nezaujatý proti psychologii a proti pravé vědě, která objektivní pravdě skutečně odpovídá, ani etiku a vznešené ideály v Bohu soustředěné, čili t. zv. „ideologii“ nepokládá za předsudek a vždy je bere v úvahu jako důležitý element. Věta materialisty německého Feuerbacha: „Člověk jest jen to, co požívá“ jest základním článkem kredo socialistův a zároveň podstatou socialismu. Hlubší přemítání o pramenech socialismu jest nejlepší verifikací k pravdivosti mého důsledku. I sociologové bezbožečtí, oprávněnost metafysiky úplně zavrhující, jako Herbert Spencer (1820—1903), jemuž sociologie jest analogií biologie, respektive evolucionismu Darwinova, přesně rozlišují sociologii a socialismus. Ve své sociologii Spencer nikdy se nezpro-
nevěřil zásadám positivismu a utopistické vidiny o říši budoucna a sledování hrubých zájmů marně byste u něho hledali

Ani národohospodářství není sociologií. Neboť národohospodářství jest vědou speciální, majíc zření toliko k určitým poměrům a stránkám společenským. Národohospodářství studuje společnost pouze s hlediska hospodářského, kdežto sociologie přeje si reorganisace společnosti s hlediska „konsensu“ (harmonie, souhlasu) jevů společenských. Jak ohromný to rozdíl! Sociologie jest vědou universální, při klassifikaci věd na místě posledním vždy jest uváděna, čímž naznačeno dostatečně, že všechny ostatní vědy jsou v ní vyvrcholeny.

Já stotožňuji sociologii — s otázkou sociální. Otázka sociální — jak ji definuje prof. P. Biederlack T. J. ve spise stejně nadepsaném, jest otázka o podstatě a příčinách dnešních špatných společenských a hospodářských poměrů a o prostředcích, kterak jim odpomoci. Nuže! Jak zlepším nynější špatné společenské poměry? Zajisté jen tím, půjdu-li tou cestou, kterou uka-
zuje otázka sociální, t. j. osvojím-li si příslušnou míru intelligence na základě studia vědeckého, budu-li počítati s danými společenskými poměry, míti zření k individualitě, svéráznosti a osobitosti jen jednotlivých členů společenských a budu-li je pak povznášeti k altruismu. Snažení sociologie jest rovněž takové. I když otázku sociální řešiti chci ušlechtilými ideami křesťanství, nikterak neodporuji sociologii. V obou jest úplná svoboda myšlení, ovšem v mezích zdravého rozumu. Lidské utrpení a bída, — hlavní symptom nynějších jevů společenských, — se neodstraní násilnými převraty (jak dokazuje revoluce francouzská a později kommuna), nýbrž rozumnou, reální, přítomný stav věcí vystihující politikou — jinými slovy otázka sociální a sociologie opět se shodují v řešení poměrů hospodářských. Balvan nouze lidstvo tisíc odvalí jen vyspělost jednotlivců.

Při výměru sociologie napsal jsem, že jest také vědou o historii lidské. Nemá však nic společného s historií pragmatickou (*πραγματικά* — děje ličící), ani politickou, nýbrž její složkou jest kulturní historie. Kulturní historie skýtá skutečně sociologii důležitý pramen, ličíc jak se člověk zdokonaloval po stránce rozumové, jak se zjemňoval po stránce citové a zušlechťoval v ohledu morálním. Proto v sociologii vědecky propracované ideály pravdy, krásna a dobra, dějiny aesthetiky a náboženství a sociální vývoj má býti soustředěn. Jen tím sociologie se stane nejvyšší vědou.

Význam kulturní historie pro sociologii se též všeobecně uznává, tak že mnozí nazývají sociologii — právem — filosofií dějin, názvem to pochodicím od Voltaira. Běře-li se historie v tomto širokém rámci, jest identifikace sociologie a filosofie dějin případná, ale jinak se mi lépe zamlo uvá název sociologie, ježto v běžných kulturních dějinách má spisovatel vždy výhradně zření k vývoji vzdělanostnímu. I když píše o silách udržujících společnost a dbá souvislosti příčinné mezi jednotlivými fakty historickými, opomíjí namnoze vůbec poměry oekonomické pro sociologii věru důležité. Užívejme tedy názvu sociologie neb sociální otázka.

Tolik o podstatě sociologie.

Z tohoto krátkého podání o podstatě sociologie vysvítá, že studium její jest veliké důležitosti. Proto mládeži má býti položen základ k sociologickému vzdělávání již na škole střední. Jmenovitě logika, psychologie a historie mají připravit půdu v mladých, vnímavých srdcích pro sociologii. Co se však děje? Na některých gymnasiích vůbec nedospějí nebo velice malou pozornost věnují metodologii, která má vésti k přísnému, logickému myšlení, aby žáci, chtějící se ve vědě, v našem případě v sociologii vzdělávat, nezabředli ve fantasmatech a neuskutečnitelných vidinách. Co vědí studující z psychologie o výchově a vývinu vůle, o citech společenských, o vývoji citů a o tom, jak členové společnosti psychicky na sebe působí? Ale zde vina jest spíše na straně studentstva. Mnohý studující myslí, že učinil zadost svým povinnostem, dovede-li ve škole mechanicky reprodukovati věc mnohdy bezmyšlenkovitě naučenou, zřejmě tím dávaje na jevo, že nemá na prostu smyslu ani pro vyšší a další vzdělávání, neřku-li pro sociologii, k níž třeba encyklopaedických znalostí. O historii netřeba se šíře zmiňovati. Jsou příliš známé její nedostatky. Suchými dějepisnými daty, s úplným vyloučením všech částí kulturní historie, sociologii se nijak neprospěje. Lidé nerozmnožující vědomosti školské nikdy nepřetrnou gordický uzel dnešní společenské krise.

Ani na školách vysokých není o studium sociologie náležitě postaráno. Národní hospodářství na právnické fakultě, ač je přednáší odborníci na slovo vzatí, jest toliko důležitým materiálem pro sociologii, ale není sociologií samou, která má obor daleko širší, jak již bylo svrchu zdůvodněno. Na theologické fakultě pak mělo by studium sociologie trvati déle než dva semestry!

S povděkem uznáváme, že strana realistická byla první, která ve svém kulturním programu, stylisovaném Dr. Körnerem, zdůraznila důležitost sociologie a navrhovala zřízení stolice pro žurnalistiku a sociologii při fakultě filosofické. Bohužel k ničemu podobnému ještě nedošlo, ač již pěkná řada let od vydání programu uplynula. A bude zajisté ještě dlouho trvati než stolice sociologie na universitě rakouské se zřídí. V tom ohledu jest Rakousko daleko za jinými zeměmi jmenovitě za Francií a Anglií.

Bez znalosti sociologie jest těžko myslitelný úspěch, neopírá-li se praxe o důkladnou znalost theorie. Kdo by chtěl obrozovati a reformovati beze všeho studia? Vědomi si jsouce tudíž důležitosti sociologie zřizujeme sociologické kroužky, v nichž bychom probírali časová temata a debatovali. Čítejme — ovšem s náležitou kritičností — díla sociologická, jichž i v českém jazyku máme dosti jak v duchu křesťanském tak i čistě filosofickém. Vědomosti, kterých studiem nabudeme, jistě využítujeme s prospěchem ku blahu národa. Obtíž se nelekejme, třebas že práce Heraklovy na sebe běře! Vždy jen k velkým cílům spějme! Život pak nás dokonale odmění!

Václav Seifert:

Něco z vnitřního života v semináři.

Vyskytuje se dosti často stížnost, že prý s lidmi, kteří se zapracovali do některého odboru z povolání, není řeči o kterémkoliv oboru jiném. Abych volil příklady docela blízké, vytýká se nám theologům, že prý se nevyznáme než v metafysice. Kollega právník opět nese nelibě, že se naň filosof dívá jaksi s patra, poněvadž prý nerozumí než paragrafům, a tak bychom, tuším, mohli jít do nekonečna. Mám li zde vysloviti svůj náhled o takových výt-kách, jest ten, že každý spravedlivý posuzovatel věci musí je nutně odmítnouti jako neoprávněné. Neboť jistě jest přední povinností každého vážně smýšlejšího člověka, aby si opatřil důkladnou znalost svého vlastního oboru a pak teprve, zbude li mu čas, aby se zanášel diletantstvím. Polyhistorů, kteří by mohli imponovati hlubokými vědomostmi každému odborníku, kteří by ve svém volném čase nasbírali to, co on třeba za celičký život, těch dnes není. Čeho si však každý opravdový pracovník i dnes zasluhuje a co má právo žádati od každého, kdo chce o jeho oboru někdy mluvit, to jest opravdový zájem a účinná snaha po řádné informaci o předmětu jeho celoživotní práce! Jaké stanovisko zaujali bohoslovci k této povinnosti, týkající se jistou měrou každého inteligenta stojícího na výši doby, toho má být svědectvím těchto několik řádků.

Bohoslovci pracují na svém širším vzdělání ve zvláštním spolku. Je tomu již více než čtvrt století, co se pražští, za něž jedině smím mluvit, dali za heslem nezapomenutelného učence kněze Sušila a seskupili se v literární jednotu zvanou „Růže“. Se slovy „Církev a vlast“ na rtech budovali si malé forum, na němž pěkně po Durdíkovsku či Spencerovsku jako ve škole měřili své literární síly, až vyškolili se z nich naši Baarové, Leubnerové a j. v. Než jednotu nezůstala jen při činnosti literární. Hned když v dobách Paulyho kladla základy ke svým stanovám, měla již své nové odbory, jako archaeologický, sociologický, apologetický, včelařský, hudební atd. A v této příčině neplatí dosud o bohoslovcích staré „Fueramus Pergama“. Uvésti stačí alespoň tyto tituly přednášek konaných letos vždy ve čtvrtek, jako ukázkou myšlenek, jež nás v našich schůzích zaměstnávají: „Nábožensko-mravní uvědomění lidu stavbou budoucího chrámu v nás,“ Hello: „Znamení kříže“ (překlad z francouz.), „O moderním malířství křesťanském“, „Jak si představuji umění náboženské“, „Něco o psychologickém živlu ve vychovatelství“, „Dějiny ženských klášterů dle křesťanské archaeologie“ (Vilpertovy), „Pius X. a jeho encykliky“, „O Lvově společnosti“, „Abstinentismus myšlenkou křesťanskou“ atd. (Jsou to jen některé směrodatné práce; výčet úplný podán ve zprávách orgánu československých bohoslovců „Museum“.)

Praktická cena těchto schůzí je tím větší, že na některé z nich byli pozváni odborníci, jak z řad vld. kleru, tak z pp laiků, již nás se vzácnou ochotou informovali o otázkách, hýbajících myslí všech vzdělaných lidí. Tímto způsobem dostalo se nám poučení: „O důležitosti některých prostocviků“, „O zakládání organizací“, „O kněžském sanatoriu v Ise“, „O humanním působení kněžské svépomoci spolku sv. Josefa“, „O vývoji abstinence jinde a u nás“, „O historické definici peněz dle Knappa a j.“, „O státu jako činiteli národohospodářském“, „O melioraci“ a p. Zároveň v intencích týchž pánů zařízeny i některé praktické kursy, jako kurs tělocvičný, kurs slovinštiny a j.

Nutné spojení s vnějškem, takto udržované, přešlo také v čilé styky s našimi organizacemi, jimž odesíláme přečtené noviny a pomáháme při zakládání knihovniček. Ani v této příčině nechceme zůstat za svými předchůdci, jichž kulturním snahám dostalo se skvělého uznání národopisnou výstavou v Praze 1895.

Jak z toho co dosud bylo řečeno, patrně, nebyla „Růže Sušilova“ nikdy úzkoprsou v nazírání na svůj úkol jakožto jednota literární. Nicméně se nikdy tomuto svému poslání nezpronevěřila. Ke konci schůzí děje se vždy příslušná zmínka o čelnějších novinkách literárních na základě soukromé četby členstva jednoty. Současná jubilea našich spisovatelů jako Tyla, Třebízkého a Raise oslavena načrtnutím jich literárního profilu. Ruch, který na tomto poli zavládl, sledují bohoslovci v četných časopisech a listech, jež jim jednota předplácí (jako: Zvon, Hlídku, Čes. Mysl, Národohosp. obzor, Museum, Čes. lid, Slov. přehled, Výchov. listy, Čas. kat. duch., Lidové listy, Obnova, Čes. západ, Ludové noviny, Pravda, Kat. učitel atd. atd.).

K úplnosti svého obrázku jsem povinen dotknouti se ještě toho, jak jednota spojovala vždy „utile cum dulci“. Na programu skoro každé její schůze vyskytovala se nějaká ukázka z klassické hudby české i cizí, na př. Bendlův chorál „Sv. Václave“, Dvořákův biblický zpěv „Hospodin můj pastýř“ a jeho „Slovanské tance“, dále „Carmen“, „Lohengrin“ atd. Umění našich sborů vyvrcholilo v akademii pořádané ke cti jubilea Piova a J. V. císaře a krále, jakož i v masopustní zábavě, navštívené tentokráte i vynikajícím zástupcem světských profesorů naší Almae matris.

Končím svou stať, obávaje se, že bych se ještě více odchýlil od zvoleného thematicu, ztrácí se nit v příjemných vzpomínkách na podrobnosti druhu právě uvedeného. Kež jí alespoň poněkud posloužím těm lidem dobré vůle, již jeví skutečně bratrský zájem o náš vnitřní život, který jen po různu proniká na venek nějakým příspěvkem do Musea, Meditací, Studentské hlídky a j. obyčejně jen pod pseudonymem. Neboť i naše „pium desiderium“ jest, aby ani o nás nemluvil a nepsal, kdo nás blíže nezná! Že jsme se v tom shodli s oněmi zasloužilými muži práce, o nichž jsem se z předu zmínil, nebudiž nám pokládáno za neskromnost. Jeť požadavek takový dán již povahou lidskou. Ostatně, kdo ví, co i z nás kterého jednou bude, jestliže zájem a vloha, které v nás „Růže Sušilova“ živila, nevyrchá a mladického zápalu život neochladí?!

Josef Janda.

Naše činnost o prázdninách.

Konec školního roku kvapem se blíží. Za nedlouho skončíme dobu studií — dobu namáhavé práce, a nastane nám doba prázdnin, doba odpočinku. Prázdniny! Jak sladké to slovo pro každého studenta. My však nesmíme pojímati prázdniny jako dobu naprosté nečinnosti, určenou jen k našemu pohodlí, — my musíme prázdnin užití k prospěchu našeho lidu, našeho národa! Prázdniny jsou nejvhodnější dobou k práci ve smyslu hesla: „mezi lid!“ V době studií vzdělávali jsme sami sebe, o prázdninách vzdělávejme tedy náš lid! Jsouť mnohé věci, o kterých nemá náš lid pravého ponětí, nuže vysvětleme mu je, poučme ho o jejich důležitosti, o jejich potřebě!

Vysvětlujeme lidu, co to jest starobní a invalidní pojišťování. Poukažme na ty veliké výhody, které z něho plynou pro celou lidskou společnost a vyvracejme domněnku, která dosud namnoze na našem venkově panuje, jako by to bylo jen novým druhem daní.

Připomínejme stále a stále lidu našemu, jak velkou povinnost má vůči svému národu. Vykládejme mu, že má-li náš národ opět si vydobýti respektu jiných národů, jest nevykнутelně potřeba, aby byl hospodářsky silný a že se toto stane teprve tehdy, až každý český jednatel bude podporovati domácí průmysl.

Upozorňujeme lid náš na boje českých menšin. Vzbudme soucit pro ně, konejme sbírky ve prospěch menšinového školství, hledme vůbec všemožně je podporovati!

Předvádějme lidu našemu stále před oči slavné muže české. Poukazujme na ně jako na vzory, dle nichž se musí každý Čech řídit. Ukazujme, s jakou láskou lnuli ke své vlasti a národu naši národní buditelé, kteří se podjali toho vznešeného, ale těžkého a namáhavého úkolu probudit, vzkřísit ten mrtvý a deptaný národ!

Roľnictvu našemu vysvětlujeme, jakou šalebnou hru s ním provádějí agrárníci. Poukažme na všechny ty „kotrmelce“ agrární politiky, dokažme citáty z řečí agrárních vůdců, neb vlastními skutky jejich, že strana agrární je stranou protináboženskou, že tedy všechno psaní jejich listů, jakoby strana agrární si náboženství vážila, jest jen vějíčkou na chytání nevědomých.

Dělnictvo naše upozorňujeme na zhoubnost sociální demokracie a národního socialismu — což vlastně jest totéž. Odhalujme bezohledně, jak socialisté obou odrůd „hájí“ jeho zájmů, jaké pošmšky si dělají z náboženství, ba jaké rouhání mnohdy vychází z jejich úst — —

Navštěvujme i nepřátelské schůze a nemilosrdně tepejme každou lež vycházející z úst řečníků. Následky objeví se brzy. Otevřeme tím lidu našemu oči.

Stýkejme se vůbec co nejvíce s lidem, zvláště se svými sourodáky, ať jsou to dělníci, tovaryši neb čeledíni: hledme vniknouti do jejich života, učme se poznávati jejich nedostatky, abychom se mohli jednou platně zúčastniti řešení té palčivé otázky sociální. Pobízejme je k tomu, aby se vzdělávali, budme jim dobrými rádci a přáteli.

Konečně upozorňujeme též naši veřejnost na hnutí katol. studentstva, upozorňujeme na náš časopis „Studentskou Hlídku“ a hledme mu v lidu našem získati příznivce a podpůrce!

Končím — ale snažně vás žádám: přátelé pracujte s nadšením, s láskou, neboť jen

„Láska sílu, štěstí, slávu nese!“

Vykonáme tím záslužný kus práce a zvýšíme tím též pověst svého stavu!

Inž. Václav Racek :

K založení „Spolku Českých Akademiků v Brně“.

V únorovém čísle „Studentské Hlídky“ uveřejněn byl článek pana PhC. Fr. Drobného o vzniku České Ligy Akademické, který jest zajímavý tím, že ukazuje, jak mnoho podobného je v počátcích „Ligy“ a bratrského „Spolku Českých Akademiků v Brně“. Není se také čemu diviti. „Svobodomyslné“ studentstvo terrorisuje studentstvo jiného přesvědčení stejně v Praze jako v Brně a všude jinde a dějiny našich katolických spolků ukazují, že život jejich spočívá v neustálém boji s „pokrokovým“ násilnictvím. Největší boj ovšem sveden byl jak v Praze tak v Brně při založení a v prvních dobách života obou spolků. Účelem tohoto článku jest poukázatí právě na poměry při založení „Spolku Českých Akademiků v Brně“.

O založení katolického Akademického spolku jednalo se již asi před pěti lety, ale tehdy myšlenka ta provedena nebyla, poněvadž jevil se příliš malý zájem. Teprve v zimních měsících r. 1906, kdy česká veřejnost byla pokrokovými listy rozčilována do nechutnosti rozšlapávanou aférou Judovou a kdy také pokrokoví posluchači české techniky v Brně činně se všech pokrokových agitací zúčastnili, bylo pomýšleno na to, co jest třeba proti těmto proudům postavit. Po několika schůzkách, v nichž byli přítomni i pokrokoví akademici, kteří se i debat zúčastnili, bylo usneseno založiti ryze katolický akademický spolek. V pozdějších dobách bylo spolku vytýkáno, že založení jeho bylo tajeno a že původní myšlenka založiti podobný spolek vyšla od několika kněží katolických, při čemž zařizující výbor byl pouze nastrčenou figurkou. Proti tomu nutno důrazně opakovati, že pokrokoví studenti se debat předcházejících založení spolku zúčastnili a dobře věděli, že katolické studentstvo se organizuje z vlastního popudu, ale považovali za svoji „pokrokovou povinnost“ pravdu tuto zamlčeti.

Tak došlo k tomu, že stanovy nového spolku byly předloženy místodržitelství ku schválení a když byly pro některé formální chyby navraceny, byly opraveny a konečně připsem c. k. místodržitelství ze dne 18. května 1906 schváleny, když se strany rektorátu proti založení spolku námitek činěno nebylo. Ustavující valná hromada svolána na den 16. června 1906 do Besedního domu v Brně a podobně jako v Praze učiněna byla bezpečnostní opatření, aby zabráněno bylo „rozbití“ valné hromady, které bylo už čtrnáct dní před tím jako „svatá válka“ proti „klerikálům“ prohlášeno. Opatření těchto bylo skutečně potřebí, neboť k valné hromadě dostavilo se na dvě stě techniků i netechniků a žádali rozhodně vstup, při čemž někteří se pokoušeli i násilím do místnosti vniknouti. Když vše bylo marno, odtáhli se slavnostní „kletbou“ na všetechnickou schůzi do techniky. Valná hromada pak klidně a důstojně se dokončila při čemž — snad pro obveselení přítomných — podal jistý pokrokový akademik třesoucím se hlasem svoje námítky proti založení spolku, jež ovšem byly jednomyslně zamítnuty.

„Spolek Českých Akademiků v Brně“ byl založen, ale pro jeho členy a zvláště výbor bylo přichystáno ještě mnoho trpkých okamžiků. „Pokrokové“ listy štvály stále a vymýšlely si nejpodivnější historie o členech spolku, jen aby každého předem odstrašily. Zejména „Moravský Kraj“, v jehož redakci seděl tehdy jakýsi Hauser, s takovou láskou k spolku našemu přilnul a takovou pozornost mu věnoval, že vyskytli se dokonce vtipkáři, kteří

odchod zmíněného pána z redakce a pozdější úplné zaniknutí listu uváděli ve spojení s nedostatkem zpráv a „sensačních odhaleních“ o členech spolku. Na technice pak „svobodomyslná mládež“ počínala si „jako doma“. Když byly spolkové tabule na chodbách techniky vyvěšeny, zaranžovalo několik „nadějných pokrokovců“ válečnou výpravu proti nim. Tabule byly jednoduše násilně strženy a tehdejší pan rektor, který dříve svolení ku vyvěšení jich dal, omezil se vůči stížnosti výboru na prohlášení, že mu v té době není možno ničeho činiti a dal spolku tabule k dispozici. Bouře proti „Spolku Českých Akademiků“ neutuchaly a poněvadž professorský sbor nějaké stanovisko zaujmouti musil, postavil se úplně na stanovisko pokrokového studentstva, po případě dopisovatele „Lidových Novin“. To vysvítá z přípisu professorského sboru, který ve spolkovém archivu je pro jeho bezespornou zajímavost uschován a který se skoro úplně shoduje s názory projevovanými v „Lid. Novinách“. V přípise tomto činí se proti spolku tytéž námitky, které t. zv. „technický výbor“ nebo „techničtí důvěrníci“ zastávali. Pozoruhodné jest ovšem, že při založení spolku pan rektor proti němu neprotestoval a ničeho závadného nenalezl, když však „svobodomyslní“ teroristé řekli „ne“, našla se námitek celá řada. Ovšem, „pokrokového“ studentstva je většina a proto menšina „v zájmu vysoké školy“ musí mlčeti.

V přítomné době navyklo si členstvo poměry přijímati tak, jak se podávají, ale doufáme že v budoucnosti se vše k lepšímu změní. Neočekáváme ovšem ničeho od „svobodomyslného“ akademictva. To bude vždy schopno páchat pro „svobodu a pokrok“ největší násilnosti, ale proti tomu nutno postavití s naší strany pevnou a četnou organizaci studentstva katolického. Doufejme, že k tomuto cíli brzy dospějeme.

JUC. Vilém Fridrich :

Pojem sociální otázky.

Máme-li pojednati o tak zvané sociální otázce, jest nám předem zapotřebí podati definici její, bychom seznali, co vlastně soc. otázka jest, a jaký jest její úkol. Dále bude třeba sociální otázku roztržiti na jednotlivé kategorie, aby ozřejmelo, kterakým způsobem s tím oním odvětvím společenského a hospodářského života souvisí.

Co jest to sociální otázka?

Jest to otázka, jakým způsobem dlužno léčiti zla nynější společnosti lidské, která vznikají ať bezprostředně anebo prostředně z poměrů národohospodářských naší doby. Dle tohoto výměru není otázka sociální jen jedinou otázkou, nýbrž celým souborem různých otázek života společenského a národohospodářského.

Z otázek pod pojem sociální otázky spadajících jest co do významu svého nejdůležitější t. zv. otázka dělnická, zvláště v zemích velikého průmyslu, tak že se často sociální otázkou vyrozumívá pouze: jak odpomoci veliké bídě dělnické třídy, ačkoli tím sociální otázka nikterak není vyčerpána.

V druhé pak řadě též otázka pozemková (zemědělská), zvláště tam, kde zemědělství převládá, otázkou sociální bývá nazývána.

Podavše výměr otázky sociální a její rozdělení, tážeme se především, kterak vznikla otázka sociální, zejména tak zvaná otázka soc. dělnická a pozemková.

1. Kterak vznikla tedy a kde původ svůj má tak zv. sociální otázka dělnická?

Základ otázky dělnické položila středověká společenstva řemeslníků a živnostníků, která změnou poměrů a pro některé své vady zrušena byla. Tuto změnu středověkých společenstev čili „cechů“ způsobily následující okolnosti a poměry časové:

α) Na prvním místě vývoj strojnictví a způsobený jím vznik „velikého průmyslu“. Vývojem strojnictví bylo sice odstraněno další omezování svobodné výroby, avšak zároveň byla jím znemožněna konkurence těm, kdož strojů si opatřit nemohli a tedy přinuceni byli rukama pracovat. Nové tyto poměry časové zavdaly podnět ku tvoření se nových dvou tříd, a to třídy podnikatelů čili průmyslových kapitalistů, a třídy dělníků, kteří pak tvořili tak zvaný IV. stav. Tím ovšem dělníci přinuceni byli služby své pronajímati za placenou mzdu, která mnohdy neodpovídala právě jejich poměrům; nemajíce pak záruky na stálé zaopatření, místa svá časem měnit musili, a tím znenáhla do bídy hmotné i mravní úpadali.

β) Změnu poměrů časových způsobila dále nauka kapitalismu — národohospodářského liberalismu čili individualismu — dle jehož zásad liberálové nový obrat a stav života národohospodářského za nutný, zákonitý a pravému pokroku jedině užitečný prohlašovali.

γ) Jsa téměř pánem situace, místo aby nebezpečí náhle zavedené anarchie výroby nějakými zákony umenšil, a proti ní nějaká užitečná zákonitá opatření učinil, by přechod k novému řádu národohospodářské výroby uebyl aspoň tak ukvapeným a bolestným, sám ještě vykořisťujícím podnikům dveře dokořán otevřel.

Z tohoto stručně nastíněného původu otázky dělnické vysvítá, že otázka dělnická jest otázka, čeho třeba jest, aby dělníkům v továrnách zaměstnaným dostalo se postavení člověka důstojného, by nebyli vydáni občas bídě, a naději měli na nějaký aspoň stupeň blahobytu; a dále, kterak by bylo lze zachrániti řemesla malého průmyslu od hrozící mu bídy.

2. Kterak vznikla otázka pozemková (zemědělská)?

Jednou z nejdůležitějších opor společnosti jest stav rolnický; i týká se právě otázka pozemková (zemědělská) tohoto stavu rolnického, a výměr její zní: otázka pozemková (zemědělská) jest otázka, kterak zachrániti a zachovati stav rolnický, který se stavem řemeslníků čili maloživnostníků má tvořiti tak zvaný stav střední.

Počátek její dlužno hledati:

α) ve svobodném, aneb zákonem přikázaném dělení pozemků, v dědičné posloupnosti dítek manželských na statky rodičů;

β) ve velikých pozemkových daních;

γ) v nemírném moderním militarismu;

δ) dále v tom, že zemědělství vládou liberálů zanedbáváno, a v nejdůležitějších zájmech svých poškozováno bylo.

Dlužno se tu zmíniti o jedné závažné okolnosti, jež zhoubný účinek měla na stav rolnický. Rolník u veliké tísní peněžní obřemeňuje pozemky své dluhy hypotekárními, aniž je s to, by tyto a úroky často lichvářské, umořoval; tím stává se, že stav samostatných rolníků řídne, a že se velmi mnoho usedlostí rolnických veřejnou dražbou prodává, tak že rolník, dříve samostatný, dnes počet dělníků, chudiny, porobů a proletariátu rozmnožuje. Tím však půda pozbyla gruntovní renty, čili pevného a jistého ročního důchodu, a proměnila se v rentu kapitalistickou, kterou hospodáři platiti jest jako úroky věřitelům.

Sedlák slouží jinému, robotuje kapitálu.

J. Marius:

K poměrům českého studentstva.

(Dokončení.)

Tak „Volná Škola“. Všimněme si pozorněji některých míst. Kandidát chodí po venkově, rozhazují letáky, pořádají sjezdy, a co nejvíce do očí bije, „obětavé“ učitelstvo je v tom podporuje. A tohle se děje v „zklerikalizovaném“ Rakousku“. A ta ironie! Kandidáti 18letí zabývají se světovými událostmi, které nedovedli rozluštit učenci největší, nezralí mladíci rokují o ženské otázce! (Ženská otázka způsobí jim asi hodně starostí.) Může býti důraznější pobídka pro nás, než tato škodolibostiplná zpráva?

Pozorujme, jak plní studentstvo své poslání, co čte a čím se zabývá. „Moderní“ student čte vše, co mu do rukou přijde. Se zájmem čte se „Zapovězené ovoce“, Kočího „Krása ženského těla“. Dnes už jest nutno přímo násilím vnucovati mládeži ona díla, jež zoveme klassickými — Čecha, Jiráska, Vrchlického, Ráise, Třebízského, Hála, Neruda a jiné čte nanejvýš kvintán a i ten se ohlíží již po něčem různějším. „Žít a vyžít“ je heslem mladíka, který v tomto kalném proudu utonul. (Dr. Reyl, Sebevraždy studentů.) Na dnešním pokrokovém studujícím nesmíte žádati, aby vážně prostudoval díla světových spisovatelů, Huga, Dostojevského, ba ani ne Tolstoj. Machar, „Lyrika lásky a života“ od Sovy, Zola, ti jsou nejoblíbenější. Účinky takové četby lze si domysleti. Naleznou se pokroková individua, která neváhají dělati svaté, nevinné obličej před katechetou, jen když jim z toho kyne prospěch. Za největší hrdinství se pokládá drzé vystupování, smělé odpovědi profesorům. A běda takovému žáku, který by s nimi netáhl za jeden provaz, kdo by si počínal rozumně — ten je zpátečník, klerikál. Proti takovému je dovoleno vše; a ozve-li se napadený, hledá-li ochrany, jest udavač a denunciant. Ve jménu pokroku a svobodomyšlnosti jest pranýřován, udáván, ignorován. Věru smutné to poměry!

T. G. Masaryk ve spise „Naše nynější krise“ nabádá české studentstvo, aby se pilně učilo cizím jazykům, aby si udrželo svěžest, mládí a přá-

telství, utužovalo ušlechtilou pospolitost, neboť „blažen, kdo v mládí je mlád“. Ale slova otce všeho pokroku, hlasatele vyšší mravnosti, padají u jeho ctitelů na skálu. Žák, učící se cizímu jazyku, jest bílou vranou. A učí-li se kdo cizí řeči — bývá to student „klerikální“. Masaryk nabádá studenty, aby si udrželi svěžest, mládí a přátelství, a pokrokoví studující horlivě, mnohdy až příliš, starají se ve všelijakých hospodách o svěžest, utužují tam věrné přátelství a uchovávají si tak svěžest mládí. Spory a hádky bývají na denním pořádku, ale hned nastane blahodárná pospolitost, jedná-li se o žáka konservativního smýšlení. V tom ohledu si vzali naši studenti slova Masarykova k srdci.

„Vzdělati a připraviti se pro život, toť hlavním úkolem mládeže studující,“ praví dále Masaryk ve zmíněném díle. Jest naše studentstvo, když opouští střední školu, skutečně připraveno pro život? O tom by zajímavé doklady mohli podati studující vysokých škol. (Snad nebudeme na to dlouho čekat!?)

Studující mládež je stížena chorobou, je duševně prázdná a pustá; všem nezdravým směrům musí se učiniti přítrž, musí býti vztyčena nová vlajka, čistá i vznešená. Tu jsme vztyčili my. Buďme hlasateli, apoštoly horlivými a ze semene hořčičného vzroste mohutný strom.

Jaroslav Karpíšek:

P r v n í m á j,

Dnes první máj — toť slavný hlas,
jenž ozývá se v kraji jarních krás,
ten ladný zvuk jak rajská hudba v plese
po nivách českých velebně se nese.

Dnes první máj — toť vonný dech,
jenž tiše se vlní po sadech,
jichž pestré kvítky libou vůni dýši
a korunkami zdobí smavou jarní říši.

Dnes první máj — toť ladný hlas
a hájem rozlévá se Vesny jas;
ten vášný zrak, jak paprsk slunka jasný
jak nadšeně zří v čarovný svět šťastný.

Dnes první máj — toť opět hlas,
jenž v dál se ztrácí a umlká zas,
toť skotačivé jarní vlnky šumí
a jarní ohlas ve hlubinách tlumí.

Dnes první máj — toť vánku dech,
jenž vniká lesů pod zelený mech;
jak vzdušných na perutích dál a dál se nese
tichý pozdrav — jak milo dlíti v lese!

Dnes první máj — tak pěje ten,
jenž za večera sdílí s tebou sten;
kdy žal i bol, jenž duši tvoji tísní,
jest mírněn dojemnou jeho písní.

===== Věstník vysokoškolský. =====

Abstinentský svaz katolických akademiků německých. Vytlo se nám, že sledujeme snahy klerikálního studentstva kde jakých národů. Jiní zase si všimají všeho, co kde dělají studenti atheističtí a „protiklerikální“ a všecku „pokrokovost“ ciziny k nám přenášejí. Dobré snahy katolíků se všude ignorují, proto si jich všimáme. Sledovatí dobré snahy ciziny může být jen chvályhodno a my se chceme aspoň řídití zásadou Jungmannovou: „Moudří dobra, kdekoli naleznou, užijí“. — Na loňském sjezdě německých katolíků v Düsseldorfu spojily se 3 místní skupiny německých akademiků-abstinentů se švýcarskou ligou katolického studentstva ve společný „svaz katolických akademiků-abstinentů“ (Katholisch-akademischer Abstinenten-Verband) za účelem účinnějšího boje proti alkoholismu. Svaz se skládá ze 3 zemských skupin: německé, rakouské a švýcarské, jež jsou rozděleny zase ve skupiny místní. Každá zemská skupina má vlastního předsedu, zapisovatele a pokladníka. Představenstvo jedné zemské skupiny spolu s předsedy druhých dvou zemských skupin je ústředním orgánem svazu. Letos je ze skupiny švýcarské (centrum ve Frýburku). Společným předsedou je tentokrát theolog, zapisovatelem právník a pokladníkem filosof. Ve skupině německé (centrum ve Vratislavi) a rakouské (centrum v Brixenu) je dosud většina theologů. Švýcarská skupina (Liga studentů-abstinentů) má svůj vlastní abstinentský časopis „Mitteilungen“, který je zároveň společným orgánem svazu. — Zpráva o založení svazu a jeho stanov jsou v 1. č. abstinentského časopisu německých katolíků „Volksfreund“ (1909. str. 11 n.). — Dle listopadového čísla „Mitteilungen“ (1908) byl počet činných členů abstinentské ligy švýcarské 155, zakládacích a čestných 71, tedy celkem 226. Počet aktivních členů pouze ve skupině německé byl dle 1. č. Volksfreundu (leden 1909) 111. V dubnu t. r. dle 7. č. „Mitteilungen“ (duben, 1909, str. 130.) byl v Německu a v Rakousku počet činných členů 185, čestných členů a přívrženců 100. Počet ten stoupá. — Všichni členové svazu (činní, zakládací i čestní) se zavazují (dle § 3. stanov) k úplné abstinenci.

Události na české technice! Rektor čes. techniky v Praze Bertl obdržel nedávno připsy od min. vyučování hr. Stürgkha a od místodržitelství král. Českého, v nichž žádán byl za vysvětlení svého jednání při schůzi všetechnické v záležitosti plesu čes. techniků a volán k zodpovědnosti za větu v imatrikulační řeči pronesenou, již poukazoval na národní šovinism německých akademiků i jejich vůdců. Vyzvání toto

právem lze považovati za neodůvodněný útok na autonomii vysokých škol a v tom smyslu také rektor na oba dopisy odpověděl, ohradiv se proti pokusu volati rektora vysoké školy k zodpovědnosti za obsah imatrikulační řeči. Touto mužnou a společensky naprosto korrektní odpovědí získal si rektor Bertl sympathie celé veřejnosti české a studentstva, u něž těšil se vždy veliké oblibě.

Proti slovanským universitám. Výkonný výbor německých stran na říšské radě rozhodl se ve své schůzi, na níž jednáno o otázkách universitních, že postaví se příkře proti spravedlivému požadavku českému, žádajícímu zřízení druhé české university v Brně, poněvadž prý to není požadavek kulturní, ale politický. (!) Rovněž prohlásil se proti zřízení slovinské university v Lublani a pokud rusínské university v Haliči se týče, prohlásil se za solidární s Polským klubem, v němž není již tak příkrého stanoviska proti ní, ale přece jsou tam ještě živly, které staví se proti zřízení university té ve Lvově.

Spolkový život na universitě Jagelloňské v Krakově. Největším spolkem, existujícím od 4 let, je národně-demokratické „Zjednoczenie“. Členů je v něm na tři sta. Jsouc podporováno značně od strany má „Zjednoczenie“ pěknou čítárnu, knihovnu i místnosti spolkové. Jsou tam liberálové i katolíci, neboť otázka náboženská tu nepadá na váhu (umírnění Mladočeši). — „Spójnia“, spolek mládeže sociálně-demokratické, jest proti každému náboženství, zejména katolickému, jinak hostí ve svém středu hojně židů. Má asi na sto členů. — „Czytelnia Akademicka, imiona A. Mickiewicza“ jest střediskem studentstva klonícího se ke straně lidové (= agrární) a má asi 80 členů. O vyznání se nestará. — „Związek Akademicki“ zabírá ostatní mládež pokrokově-demokratickou. Není třeba uvádět, že členové tohoto spolku (50) jsou bez vyznání (jako u nás realisté). — „Przedszowie“ je spolek židovský, v němž kupí se asi 40 židů-sionistů. — Konečně nejmladší spolek a jediný toho druhu jest „Polonia“. Ač existuje nedlouho, má již přes 70 členů. Tu kupí se studenti polští-katolíci. Spolek si vede velmi čile. Toť všechny spolky studentské v Krakově, mající sotva tisíc studentů. Ostatní dva tisíce buď nejsou ve spolku žádném, nebo náleží do spolků odborových (hist., fil., atd.), jichž je asi 20. Z těch spolků žádný nemá vlastního časopisu. V příštím roce hodlá „Polonia“ chopiti se práce v tomto směru, aby i ona měla vlastní orgán jako všechny bratrské spolky slovanské. Jsou

tu ještě dva spolky, které nemají žádného zabarvení politického; náleží do nich lidé různých přesvědčení. Prvním je „Sodalitas Mariana Akademica“, má 120 členů. Existuje již 18 let. Kupí se tu katolická mládež akademická k lepšímu plnění praktik náboženských. Členové jsou povinni třikrát do roka přistupovati k stolu Páně a každý měsíc jdou společně na mši sv. Každého měsíce konají se členské schůze. Má sekce: Eucharistická, konference sv. Vincence z Pauly, přednášková, která pořádá přednášky pro dělníky i „herbaciarna“, která poskytuje denně snídani (čaj) chudým gymnastům. Předsedou je akademik a opatrovníkem je Jesuita. Druhým takovým spolkem, který má za cíl pomoc hmotnou, je „Bratnia pomoc“. Existuje již několik let. Spolek ten jest velice bohat. Má kapitálu půl milionu korun, i ohromný nádherný dům akademický, kdež jest skoro sto pokojů za mírné ceny pro akademiky, i vypravuje denně přes tři sta laciných obědů pro studenty, velikou biblioteku, čítárnu, klavíry, kulečnick atd. Půjčuje peníze studentům i rozdává každého roku stipendia. Členův má 700, roční příspěvek obnáší 4 koruny. Nyní nejvíce členů výboru „Bratniej pomocij“ jest Všechnopoláků (členů „Zjednoczenie“).

Stávka na universitě ve Lvově. Dne 25. května počala na universitě zdejší třídní stávka. Byla svolána všestudentská schůze velmi četně navštívená. Měla býti okázalou manifestací, měla upozorniti kruhy vídeňské, že též třeba cos dáti zdejší universitě. Schůzi předsedal koll. Wacław Mejbaum, referoval koll. Tadeusz Gluziński. Uváděl, jak již dlouho senát dožaduje se oprávněných požadavků a jak stále bezvýsledně. V přečtené resoluci žádá se bezodkladné vystavění nové budovy universitní. Za tím účelem má se zahájit třídní stávka. Schváleno. Pouze ještě socialisté chtějí dodatí tlumočením koll. Orłowicze, by odstraněna byla fakulta theologická a aby vyslovena „Kołu“ nelibost, že nic v té věci nepracuje. Samo sebou se rozumí, že tyto dodatky byly zamítnuty. Vybrána deputace, která by se odebrala do Vídně. Zatím druhý rektor již zastavil z obavy před nepokojem přednášky až do odvolání. Rovněž přibyl druhý den šef ministerstva osvěty Dr. Cwiliński a v universitní schůzi odbyla se informační konference.

Z černovické university. Studující zdejší university usnesli se na resoluci, ve které žádají za zřízení stolice polského jazyka na universitě v Černovicích. Požadavek svůj odůvodňují poukazem na to, že Rusíni a Rumuni podobné stolice svého jazyka si vymohli.

Katolická universita v Solnohradě. Na katolickém sjezdu konaném v Innomostí bylo usneseno, že mají býti řízeny všechny snahy k tomu, aby kato-

lická universita v Solnohradě zřízena byla do čtyř roků.

Ze života katolických studentů v Belgii. Katoličtí studenti v Brusselu slavili desetileté trvání svého časopisu „Universaire Catholique“, a pětileté výročí založení svazu „Joyeux-z Hiboux“. Zakladatelem denníku „Universaire Catholique“ byl Maur. Vibo a Emil Dubois, kteří chtěli takým způsobem spojití všechny spolky katolických akademiků v Belgii. A záměr tento se jim splnil. Neboť „Un. Cat.“ stal se tlumočnickem tužeb i přání katolické mládeže akademické; mnohým bojovníkům katolickým byl tento časopis prvním polem výstupu, mnohým první školou. Snad by mnohý ze známých žurnalistů, spisovatelů i básníků belgických nebyl osmělil se nikdy vystoupit na kolbiště literární, kdyby „Univ. Cath.“ nebyl je nadchnul. Spolek „Joyeux-z-Hiboux“, jehož předsedou je Sivière Acoulisse, utěšeně se rozvíjí a jest pevným poutem katolické mládeže akademické. Obě dvě oslavy odbyly se v sále sv. Kateřiny za hojné účasti.

Z anglických poměrů universitních. Na slavné universitě v Oxfordě každoročně konají se konkursy pro vychovance všech vyšších ústavů jak mužských tak i ženských. Při posledním konkursu vyznamenána byla 51 osoba, z toho bylo 24 katolíkův. Uvážíme-li, že katolíků v Anglii jest pouze 13%, kdežto tu při zkouškách vyznamenání obdrželo katolíků 24 čili 48%, patrno, jak je asi pravdou stále tvrzení nepřátel našich o nízkosti a inferioritě katolíků i jich nechuti k vědám.

Portugalští studenti katoličtí. V posledních letech vzrůstá se ruch katolický ve Španělsku, i není divu, že i v sousedním Portugalsku před nedávnem katolíci začali se též hlásit k životu. Nejen že již existuje tu silná organizace katolická, ani studenti v Portugalsku nezůstali spáti, vzchopili se a začínají se vymaňovati z područí nepravých ideí liberálních. Tak v Koimbre utvořilo se „Centrum“ akademické demokracie křesťanské. Předsedou vždy bývá universitní student; členové spolku působí v různých sdruženích mládeže světské i duchovní. V Koimbre je celkem 1300 studentů a z těch je v „Centru“ přes 400. Kromě toho existují již silné spolky studentské v Braze, Oportě, Braganze i v jiných větších městech. Jdou celkem ve směru, vytknutém v encyklice „Rerum novarum“ i „Pascendi“. Spolky ty mají též už svůj vlastní časopis „Estudos Sociaes“; roční předplatné obnáší 5 K. Na sjezdech katolických často slýchati je nadšené a se zápalem mluvící řečníky z řad studentských, členů těchto spolků.

Katolická universita v Mexiku. Na podnět biskupa Ibarra v Mexiku v městě

Puebla založena nedávno katolická universita. Jest to první universita toho druhu v Americe. Mimo fakultu theologickou i filosofickou zřízeny na ní fakulty: právnická, stolice literatury i věd přírodních. Ze všech haluzí vědy mají zvláště k účelům

apologie býti upraveni především: sociologie, biologie i anthropologie. Nový ústav, na kterém mládež čerpá bude zdravou, žádným sektářským učením nezměnnou nauku, vychová pro celou zemi dosti dobrých pracovníků.

===== Věstník středoškolský. =====

Sjezd českosl. katolíků v Hradci Králové konati se bude ve dnech od 28—31. srpna a bude na něm mluviti i náš člen koll. Petrželka. Mezi sjezdem projektována jest důvěrná porada katol. studentstva vysoko- i středoškolského, na níž má býti definitivně rozhodnuta otázka organizace studentů na středních školách. Vyzýváme tudíž všechny kollegy našeho smýšlení k hojné účasti důležité této schůzky, by konečně položen byl pevný základ k společné práci všeho studentstva katolického.

Otázka bytová rozřešena. Každého roku se stává, že četní abiturienti vstupující do Ligy dotazují se nás po výhodnějších bytech. neboť neznajíc poměrů v Praze, nevědí, kde by slušný pokoj pro sebe našli. Abychom tedy přišli vstříc svým stoupencům, pořídili jsme letos seznam řádných pokojů u rodin katolických, které v každém ohledu podmínkám studijním vyhovují. Kdo této výhody chtěl by použiti, obrať se včas na náš spolek „Českou Ligu akademickou“ v Praze, I., Anenské nám. 209.

Pro českou střední školu ve Vídni. „Viedeňský Denník“ zabývá se otázkou české střední školy ve Vídni a vyvrací pochybnosti některých vídeňských Čechů. Píše v posledním svém čísle na adresu těchto pochybovačů: Na schůzích delegátů českých organizací vídeňských, na nichž se jednalo o zřízení české střední školy ve Vídni, byly vyslovovány pochybnosti, že by tento požadavek Čechů dolnorakouských doznal v zemích koruny svatováclavské příznivého ohlasu a přijetí. O pochybovačnosti vyslovil se případnými říznými slovy už Havlíček — také tentokrát ukázalo se, že nejhoršími na světě jsou pochybovači. V zemích českých dochází totiž myšlenka české střední školy ve Vídni nejen nadšeného ohlasu, ale i přímo netušeně srdečného přijetí. Skvělý důkaz o tom podává tato zpráva, kterou přinesly nedělní pražské listy. „Odbor Komenského ve Vídni pro Prahu a okolí. Do poslední schůze zařizujícího výboru oznámil pan Ludvík Očenášek, elektrotechnik a továrník v Praze, že příští české střední škole ve Vídni zařídí svým nákladem celý fysi-

kální kabinet. Výbor vzal toto věnování na vědomí a usnesl se vyjádřiti šlechtnému dárci nejvřelejší díky.“ Uvážíme-li, že městská reprezentace pražská brzy po přijetí školského zákona Axmannova vyslovila se pro zřízení české střední školy ve Vídni, jakožto nejlepší odpověď na usnesení sněmu dolnorakouského a že převzala svým projevem čestný závazek, kterému dojista dostojí s touž noblessou, s kterou Praha vždy kráčela v čele národních akcí, tedy bylo by nadále opravdu hříchem pochybovati o zduaru myšlenky, jejíž vyřizování uloženo ve Vídni zvláštnímu osmičlennému výboru. Jen chutě ruce k dílu a práce se zdaří.

Jubileum 25letého trvání české reálky v Ces. Budějovicích. Budějovičtí Češi oslavili letos významnou památku založení české reálky. Bylo to roku 1884, kdy založila Matice školská českou nižší reálku, která byla r. 1892 rozšířena na vyšší. Byl to čin odvážný, který málo má sobě rovných. Ze všech stran hrnuli se nepřátelé, aby dílo to zkazili. Ministerstvo vyučování dalo sice povolení k otevření reálky, ale hned připomenulo: „že spolek nemůže se nadíti, že stát reálku do státní správy vezme neb že ze státních prostředků příště podporu obdrží.“ Leč vzdor tomu, usilovnou snahou nadšeného vlastence dra Eug. Zátky reálka byla zřízena. Vláda slibu svému skutečně dostála, neb po celých šest let nepřispěla reálce ničím, až teprve v sedmém roce obdržela reálka malou subvenci a r. 1897 převzata byla do správy státní. Že byl ústav ten pro český živel v jižních Čechách nutný nejlépe vidno z toho, že má letos česká reálka budějovická přes půl tisíce žáků. — Při té příležitosti třeba připomenouti, že České Budějovice jsou typickým a ojedinělým případem školské práce svépomocné. Stát ani země nezřídily zde jediné české školy odborné a veřejné školy národní, které zřízeny býti musily, omezeny na míru nejnutnější. Všechny školy střední, průmyslové, pokračovací, národní i opatrovny zřídili si Češi budějovičtí sami proti vůli obecní správy. První podnět k svépomocné práci školské dal biskup Jan Valerian Jirsík, založiv r. 1868 české

gymnasium v Budějovicích. K jeho podnětu založila kongregace školských sester obecnou školu dívčí a později dvě ženská paedagogia a měšťanskou školu dívčí. Největší práci rozvinula Matice školská; zřídila obecné školy, šestitřídní školu hudební, ústav ku vzdělání učitelů a vydrží 7 opatroven. Mimo to škola rolnická, obchodní a pokračovací kupecká, obchodní škola dívčí, dívčí lyceum, průmyslová škola pro dívky a j. zřízeny z českých peněz četnými českými spolky budějovickými.

Katolické gymnasium polské bylo založeno tohoto roku ve Varšavě pod jménem Sv. Stanislava Kostky nákladem polské veřejnosti a v Krakově nákladem Piaristův povstalo gymnasium pod jménem Stanislava Konarského. Mimo to již řadu let velmi dobře prosperuje jezuitské gymnasium v Chyrově.

Reforma gymnasií v Rusku. Jako v Rakousku tak i v Rusku ministr osvěty vypracoval nové upravení gymnasií; na příště mají býti tři typy: s dvěma jazyky klassickými, s jedním, a bez jazyků klassických. Název reálka mizí. Všichni absolventi mají právo vstupovati na vysoká učiliště, pouze ti poslední musí skládati zkoušku doplňovací z latiny. Gymnasia jsou mužská, ženská, státní, soukromá, vydržovaná městy, kláštery, spolky i jednotlivci. Doba studií 8 let. Rozvrh: náboženství, ruština, latina, řečtina, francouzština, němčina, logika, matematika, fysika, hvězdářství, přírodopis, zeměpis, dějepis, krasopis, rýsování, zpěv, tělocvik. V gymnasiích bez latinského jazyka může býti jazykem výkladovým vedle ruštiny i jazyk anglický. Jiné jazyky i náboženství může se připustiti pouze s dovolením ministerstva.

Dopis z Mor. Ostravy. Milí kollegové! Všichni zajisté víte, že Ostrava čítá se mezi největší průmyslová města v Rakousku. V dolech, v železárnách a v továrnách pracuje tisíce a tisíce horníků a dělníků, kteří sdružení jsou v rozličných spolcích, dílem katolických, dílem sociálně-demokratických. Hnutí sociálně-demokratické je zde dosti veliké; neboť nejen za venkov, ale i za město Ostravu jsou na říšské radě poslanci sociálně-demokratičtí. Sami si představíte, jaká je výchova dětí v rodině sociálně-demokratické, když otec po celý den je v práci, večer však raději jde do židovské hospody a propijí svou mzdu, místo aby se pobavil a potěšil v kruhu rodinném. Pak se nedivte, že se zde často dějí neslýchané věci, když děti hned doma takový špatný příklad vidí. Tím také poměry na zdejších středních školách nejsou příliš skvělé. Kdo je skutečně katolíkem a nestydí se za to, musí mnoho příkoří a výsměchu zakoušet od

svých spolužáků, kteří chovají zášť proti všemu, co je katolické. Proto i „Studentská Hlídka“ potkala se s odporem a mnohým je posud trnem v oku, ačkoli přináší každým číslem zajímavější věci. Kdyby byl časopis sebe krásnější, je-li katolický, bývá tupen, haněn a špiněn. My však, kteří věrně stojíme pod ochranou kříže, který nám do naší Moravy přinesli apoštolové naši Cyrill a Methoděj, nedáme se, ale čím větší bude odpor a zášť proti nám, tím horlivěji budeme podporovati a rozšiřovati náš časopis, aby také u jiných nalezl obliby. Kež všichni pp. kollegové sdílí s námi tento úmysl! Jen svorně postupujeme vždy vpřed, abychom stali se pracovníky na poli církve a vlasti a tím dočkáme se lepší budoucnosti. Veselé prázdniny přejí a srdečný pozdrav všem stejně smýšlejícím kollegům zasílají katoličtí studující z Mor. Ostravy.

Dopis z Písku. Provolání ke studentstvu v čís. 5. „Studentské Hlídky“ uveřejněné způsobilo nám velikou radost. Pisatel tlumočí dávné naše přání; neboť, máme-li něco vykonati, musíme se zajisté poznati, sejíti, o poměrech na svých ústavech, jakož i o svých povinnostech si porokovati a mezi sebou navzájem spojení udržovati. V dnešní, tak rozervané době jest nutno, aby se i studentstvo katolické chopilo práce, a to práce opravdové, na zákoně Kristově spočívající, aby se ohradilo proti ústrkům a posměškům svých „pokrokových“ nebo nár.-sociálních kollegů a dokázalo jim, že náboženství katolické nevychováva charakteru pokrytecké, nýbrž povahy žulové, řídící se známými slovy básníkůvými: „Bude-li každý z nás z křemene, bude národ celý z kvádrů!“ Náboženství naše hledí k tomu, aby každý jeho příslušník byl věrným a oddaným synem své vlasti. Nemyslete si, pp. pokrokové kollegové, že, zajímá-li nás poměry studentů jiných národů, již proto musíme býti nevlastenečtí, internacionální? Či snad již to, že jsme věrnými katolíky činí nás nepřáteli vlasti, národa? Což pak my nemůžeme míti ve své vlasti, v zemích svatováclavských, tolik práva, jako má i syn Israele? Což nevidíte, jaké nebezpečí hrozí vám od tohoto kmene Abrahamova, že stavíte se s ním svorně pod prapor nepřátel církve k našemu vyhubení? Vzpamatujte se přece, majíce odstrašující příklad na Francii. Na ní máme důkaz, kam dovedli to nepřátelé učení Kristova. A vy, synové Čechie, chtěli byste se dívat na to, aby to u nás tak daleko došlo, abychom v té zemi české, již křesťanství postavilo po bok ostatním národům kulturním, byli kaceřováni? Proto spojme se a opřeme se tomu modernímu proudu nevěry, který hrozí u nás zachvátiti již všechny vrstvy národa. Bojujeme-li

proti nevěře, jsme hned také proti nemravnosti a ta přece není podpůrkyní národů. Proto jsme my také vlastenci i přes ledajaké nesmyslné výtky internacionality a nevlastenectví. Ostatně kdo pomáhal národ český probouzeti ze sna, ano, kdo jej zachránil od úplného vyhynutí? Nebyli-li to z největší části katoličtí kněží? Vzhůru tedy, české studentstvo, pod prapor kříže, srazme se v jeden mohutný šik a pak postupujme proti nepřítelům vlasti a církve ve jménu Spasitele lidstva, Krista, a vítězství naše jest jisté! Opakuji ještě jednou a provolávám činnost naší „Zdař Bůh!“

Dopis z Tábora. U nás mezi velkou většinou kolegů jest pravá tma, což se dá vysvětliti jediné tím, že studentstvo zdejší jest dosud neuvědomělé, honí se za fantomem „pokroku“. Že zděší tisk je hloďavým červem, studnicí lži, znemravňující a snižující mladého ducha, není třeba ani poznamenávat. A což výsledek! Student morálně chudý klesá víc a více, až konečně úplně podlehně a stane se loutkou pokrokových upírů. Uvedu jen něco málo, co by mohlo jasně svědčiti, jak zďárný účinek má tato „moderní osvěta“. Ve škole, která má býti sídlem vzdělání a zušlechťení, dějí se věci, které jsou možné pouze u novodobých pokrokovců. Synáček Israele, radikál od kosti má vůdčí hlas a roznáší své rozumy, jak a kde může. Veřejně ve škole napadá nás katolíky, aby

zjednal si snad úcty a vážnosti u svých věrných druhů. Mezi nimi mluví se mnohdy věci, které jen zřídka kdy v zapadlé vsi uslyšíš! — Nás jest zde málo, ale přes všechny překážky spějeme stále ku předu a pevně doufáme, že řada našich nejen zmohutní, ale povznese se nad zaslepenou mysl našich nepřátel. Jen mužně vpřed! Nepřátelé naši hněvem hoří, když vidí, že marně buší do pevnosti našeho přesvědčení. — Dosud celý český jih spal spánkem mrtvých; nyní ale i k nám zalehl ryk nepřátel, kteří na naši víru útočí. I my jsme se ze sna probudili. Pochodeň našich snah, skalopevných ideálů, nemůže a nesmí býti stále tlumena, nýbrž ona musí jednou již za krátko zaplát světlem vítězným, sálajícím teplem osvěty po všech nivách a vískách českých. Tehdy seznají nepřátelé, jaké byly naše snahy směřující za cílem jediným, za svobodu a volnost. Směle a vítězně budeme třimat korouhev, pod níž budou shromážděni ti, kdož pamětlivi jsou slov velikého biskupa Sailerera: „Náboženství, jako pochopení, udržení a napodobení božského živlu jest v člověku to nejvyšší.“ — IV.

Esperanto. V květnu a červnu konal v Mor. Ostravě delegát „Svazu českých esperantistů“ v Praze, pan učitel Krump-holec z Bystřice pod Hostýnem kurs esperantský, jehož se zúčastnilo 50 studujících z gymnasia, z reálky, z učitelského ústavu a z obchodní školy.

===== Věstník slovanský. =====

Slovanská Liga katolických akademiků. Stanovy Slovanské Ligy byly ministerstvem schváleny. Stanovy tyto vypracovány byly v Praze v loni o svatodušních svátcích na poradě delegátů slovanských katol. spolků vysokoškolských. Ministerstvo dělalo však obtíže, tak že ustavení se důležité slovanské katol. organizace bylo více než o 1 rok oddáleno. Ustavující valná hromada konána dne 24. června t. r. ve Vídni, ve dvoraně hotelu „zur Post“, I. Fleischmarkt 16., s následujícím programem: 1. Zpráva přípravného výboru. 2. Čtení stanov. 3. Volba předsednictva. 4. Různé. Volná zábava. Doba: o 7. hod. večer. Za přípravný výbor: Frant. Stelé, fil. t. č. místopředseda. Ant. Smýkal, fil. t. č. pokladník. Adresa Ligy: František Stelé, filosof, Vídeň XVIII. Schulgasse Nr. 30, III., 19. — O valné hromadě přineseme v čísle zářijovém podrobný referát z per našich delegátů. Zdař Bůh!

Slovinský svět. Napsal jsem tento článek, by se poučily i širší kruhy české o jižních svých bratrech na Drávě, Sávě a při moři Jaderském, o Slovincích. Nenajde-li však čtenář zde všechno, co by si myslil, nechť laskavě odpustí, poněvadž není mým účelem nuditi tyto vrstvy obšírnou roz-

pravou národopisnou, nýbrž chci jen podati krátce něco málo o Slovincích, aby se porozumělo otázce slovinské i jihoslovanské.

Slovinci, část jižní větve slovanské, usídlili se ke konci 6. století v dnešním Štyrsku, Korutanech a Kraňsku a zasahovali až do Horních Rakous, Solnohrad, Tyrol a do Benátska. Ba jednou měli sídla svá i po celých Uhrách až k Tise a za ní, ano i do Dolních Rakous se nastěhovali, jak ukazují ještě dnes jména měst, městeček a vesnic. V krutých bojích s Němci a Maďary byli zatlačeni během staletí v dnešní končiny, jichž přirozenou hranici tvoří na jedné straně Mura-Dráva-Zila, na druhé straně při Benátsku Tagliamento; na jihu bydlí Slovinci v severní polovici Istriie, po celém Kraňsku, na východě pak je Soča dělí od Chorvatů, odtud stoupá východní hranice od místa, kde opouští Dráva Štyrsko, na uhersko-chorvatské území přes Kaniže na východ, vybočuje ve velikém oblouku na sever k Monostreu (Sv. Gotthardu) na Rábě a odtud přímo jihozápadně zpět přes štyrské hranice k Radgoně na Muře.

A na tak malé prostoře obývá nyní okolo 1,600.000 Slovinců, většinou jen po vesnicích a malých městečkách — vyjímaje Kraňsko, kde jedině mají Slovinci v rukou též skoro všechna města a městečka. Ve Štyrsku a v Korutanech po městech a městysech vynášejí se Němci; jen několik málo je výjimek ve Štyrsku: Žalec, Gornjigrad a jiné, v Gorici pak a dílem i v Istrii (Terst) utlačuje Slovince beze všeho svědomí Vlach, a nad uherskými Slovinci (nějakých 15.000 duší) kraluje Maďar.

Nikde nemůže Slovinec na vlastní půdě dovolávati se pravé spravedlivosti, ježto skoro dodnes i v Kraňsku je vliv německý mocnější než všechny zákony, argumenty a paměti, třebas že čítá Kraňsko všeho všudy sotva 15.000 Němců.

Školství u Slovinců je pravou nestvůrou. Jako je utrakvistická škola už sama sebou nerozumem, tak ještě zvlášť, uváží-li se, jak se rozumí takové škole obojetné ve Štyrsku a v Korutanech. V těch školách musí býti jazyk německý předmětem — sine qua non! — vše ostatní přijde na řadu teprve tehdy, když se žák naučí samospasitelné němčině. Avšak v mnohých krajích slovinských, obzvláště v kraji na Drávě a Muře v Štyrsku a Korutansku nemají Slovinci vůbec ani takových škol utrakvistických.

Pouze v křstěle se ještě slyší všude slovo Boží slovinsky. A tu je místo, aby se výslovně připomnělo, že by byla slovinskému Štyrsku a Korutanům již dávno bývala odbila poslední hodina, kdyby právě kněží nestarali se o slovínštinu. *) A ministři rakouští a vládní kruhy snad ještě dnes myslí, že jedinou spásou Rakouska je centralismus a němčina. Tak na příklad po celém Slovinsku nelze najíti úřadu, který by v úředním jednání užíval řeči slovinské; všechny úřady v zemích obývaných Slovinci prosazují a podporují všude němčinu na úkor slovínštiny, a k tomu — je to smutný fakt, ale pravdivý — naše slovinské kruhy vyšší i nižší nemají tolik odvahy a rozumu, by již jednou, zvláště v Kraňsku, dali výhost němčině. Vždyť je na příklad známo, že naše obyvatelky Lublaně raději hovoří „dajc“ nežli slovinsky!! A přece je ta slovinská země bohatá a krásná. To dobře zná Němec, a proto investuje tam svůj kapitál, aby takto připravoval půdu a cestu německému na východ a pomáhá stavěti most k Adrii.

Řekli jsme, že je země Slovinců bohatá, avšak musíme též hned uvést, že není tu nikoho, kdo by ze Slovinců těchto výhod využítkoval. Neboť náš

*) Právě tak tomu je i u katolických Poláků v Německu, tak tomu bylo i u nás v době našeho obrození. Pozn. překl.

obchod je nepatrný, neodvažuje se, jak se říká, „za humna“, nedostatek je u nás světového rozhledu a — vzdělání.

Průmyslu nemáme; co se týče průmyslových podniků u Slovinců, je v německých rukách. Vždyť přece leží v různých záložnách mnoho dosud mrtvého kapitálu, avšak nemáme podnikavých lidí, kteří by tohoto kapitálu dovedli náležitě využít.

Politika naše byla doposavad zajisté malicherná, přece však z osobních bojů vyvázla. Teprve v posledním čase, následkem annexe Bosny a Hercegoviny, se vzchopila vzhledem k jednotné ideji vyšší, a doufejme, že se cíle, který si vytknula, nemine.

V Uhrách Slovinci žijí vůbec v tak žalostných poměrech jako Slováci. Škola je úplně maďarská a v kostele též není dovoleno knězi kázat právě jen slovincky.

Slovinci s nasazením všech sil pracují, avšak kulturně i hmotně silnější Němec proniká přece jen ku předu na jih. Tuť je třeba rychlé a vydatné pomoci.

(Napsal PhC. F. Stelè. Přeložil PhSt. Bartoš.)

Českým katolicko-národním kolegům! Dne 30. a 31. srpna a 1. září letošního roku koná se veliký sjezd slovinského katolicko-národního studentstva v bílé Lublani. Sjezd tento má být manifestací za naše ideje. Chceme ukázat, že jsme od minulého sjezdu v Gorici zase udělali veliký krok ku předu, že naše řady sesílily a vnitřně se prohloubily. Doba, ve které žijeme, je jedna z nejdůležitějších v dějinách malého slovinského národa; jest to doba úplného náboženského a sociálního znovuzrození, doba slovinské katolické renaissance. A při tomto znovuzrození má slovinské studentstvo velikou misi: spolupracovati při náboženském, kulturním a hospodářském povznesení slovinského lidu. Této misi jsme zůstali a můžeme i nadále zůstat věrnými. A proto musíme patřit nejen do minulosti, nýbrž i do budoucnosti. Nynější doba je ještě v jiném ohledu nad míru důležitou. Právě letos vidíme, jak se rakouští Slované srazili v mohutný šik a dokázali, co znamená svornost a vzájemnost. Také slovanské katolicko-národní studentstvo se sblížilo a založilo si „Ligu slovanského katolického studentstva“. Slovanská vzájemnost již není pouhou frází, nýbrž skutečností. Letošní rok je hranicí v dějinách katolicko-národního hnutí nejenom u Slovinců, nýbrž u slovanských národů vůbec. Ve znamení kříže a zlaté svobody chceme na tomto sjezdu v bílé Lublani manifestovati za naše křesťanské a národní ideály. Proto zveme také vás, milí čeští bratři, na tento sjezd, bychom společně obnovili svou věrnost katolické církvi a svému národu. Program sjezdu slovinského

katolicko-národního studentstva dne 30. a 31. srpna a 1. září v Lublani: Dne 30. srpna v 7 hodin več. uvítací večer ve velkém sále hotelu „Union“. Dne 31. srpna valná hromada „Slovinského studentského svazu“ („Slovenske dijaške zveze“). V 8 h. mše svatá v katedrále. Po mši valná hromada ve velkém sále hotelu „Union“. 1. Čtení protokolu poslední valné hromady; 2. zpráva výboru; 3. zpráva revisorů; 4. volby; 5. změna stanov a jednací řád; 6. volné návrhy. Po obědě do 4 h. sezení výboru organizačních sekcí, potom přednáška: „Naše menšinová práce“, ref. koll. A. Ogrizek („Zarja“). V 8 hodin přátelský večer pp. starostů slov. katol. spolků „Danica“ a „Zarja“. Dne 1. září: V 8 h. mše svatá v katedrále. V 9 hod. přednášky ve velkém sále hotelu „Union“: 1. „Slovinská universita a Jihoslované“, koll. J. Mazovec („Danica“). 2. „Profánní a theologická věda“, koll. Hynek Omahen, theolog (Lublaň). Odpoledne ve 3 hodiny: 1. „Dějiny našeho lidového vzdělání“, koll. Ivo Česník („Zarja“). 2. „Studentstvo a sociální práce“, koll. A. Veble (Danica“). V 8 hod. večer komers v hotelu „Union“. J. Mazovec m. p., t. č. předseda „Danice“. A. Ogrizek m. p., t. č. předseda „Zarje“. M. Natlačev m. p., t. č. předseda „Slovinského studentského svazu“.

Litva. Litva rozkládá se v dnešních severo-západních guberniích ruských. V dávnych dobách osazena byla těmito litevskými kmeny: Prusy (Prusai), Žmudeiny (Žemaičiai), Jadvigy (Inotvižiai). Tito utvořili v 6. století knížectví litevské, válčice po dlouhý čas s Poláky a Rusy, později

i s řádem německých rytířů (křížáky). Kníže litevský Giedymín ve 14. stol. připojil ještě celou západní Rus s Kyjevem, kde uvítán zvukem zvonů jako osvoboditel od jha tatarského. Jeho syn Olgierd (Algirdis) odvažuje se až k Moskvě, kde klaní se mu kníže i bohatýrové ruští na hoře, která až dodnes sluje „Poklona“. Syn Olgierda Jagiello přijímá víru křesťanskou zároveň s celým národem, pojme za manželku královnu polskou Jadvigu, i sedí na trůně polském, ustupuje Litvu synovci svému Vitoldovi, ten zase připojil k Litvě Smolensko a s pomocí Jagiellovou potřel řád křížácký v bitvě pod Grunvaldem. Od té doby zasedala litevská knížata na trůně polském, až teprve r. 1569 sněm v Lublině odloučil oba ty národy sobě cizí. Polska kulturně silnější zaujala přirozeně vůdčí stanovisko. Vyšší kruhy národu litevského poněkud přijímaly tradici, zvyky i jazyk polský a tím způsobem Litva ztratila se stanoviska národního všechny své vyšší vrstvy. Pouze rolník litevský, který nebral žádné účasti v životě veřejném, choval dávné obyčeje, kroj, jazyk — slovem zvláštní charakter národní. Když konečně Polsko zároveň s Litvou dostala se pod vládu ruskou, nastalo utiskování se strany Rusů. Tak r. 1863 za času polského povstání pověšeno bylo na Litvě na 300.000 Litvinův a Poláků na rozkaz krvežíznivého Muravěje, kterého sami Rusové nazývají „věšatelem“; zároveň přestaly závazky poddanské. Ačkoliv ruské školy jsou nyní otevřeny i pro lid vesnický, začalo neslýchané porušování a útisk národa litevského, horší než tatarské, neboť Tataři aspoň nechávali na pokoji víru, Rusové však Litvinům odbírali kostely mnohdy za hrozného prolévání krve (na př. v Krožach utopeno na 150 žen a dětí, což mělo za následek interpellaci v parlamentu rakouském), vytrhávali z rukou litevské modlitební knížky, psané latinskou abecedou. Velice zajímavé jest, že potom stát dal natisknout na sto tisíc modlitebních knížek litevských, avšak psaných abecedou cyrillskou, nešly však na odbyt, tak že musily se spálit; Litvinům ve službě státní, na př. učitelům bylo nakázáno, aby doma mluvili pouze rusky se svou rodinou; ve školách ovšem učilo se všechno, i náboženství v jazyku ruském. (Před povstáním nebylo tomu mnohem lépe. Tu zase vše musilo býti polské a za jedno slovo litevské dostával litevský žák čapku s nápisem: „Asinus asinorum in perpetua“.) Avšak poněkud povstal tu přece celý zástup lidí ze stavu majitelů usedlostí se vzděláním universitním. Lidé ti s počátku pouze rozmnožovali řady Poláků na Litvě, leč časem přece, když viděli, jak skoro za týž poměrů rovněž malý národ český se probudil, když viděli Poláky ve Slezsku, jakož i tak veliký zájem o jazyk litevský na všech universitách, konečně

pak pod vlivem bídy a útisku státu ruského, i u nich začaly se probouzeti city litevské; hlášána provolání k intelligenci, by upraven jazyk otcovský. A nezůstalo to neoslyšeno. Oni zakládají v Prusku a v Americe časopisy, které potom tajně podloudučky dopravovány přes hranice na Litvu. Byly-li nalezeny takové časopisy u intelligence, posílána za to do studených severních gubernií ruských, kde nezvyklí drsnému podnebí předčasně umírali. Nad takými ukrutnostmi pozastavovali se i samotní Rusové — viděli, že všechny náběhy rusifikační vyšly na prázdno, i dovoleno litevskému národu r. 1905 tisknouti litevské časopisy a knížky latinkou. Od té doby počíná se nová era v dějinách Litvy. Začalo se energicky pracovat na uvědomění lidu. Z četných časopisů, které tehdy vyšly, udržely se a mají již za sebou jakousi tradici — časopis „Viltis“ (= naděje) v Kovně a „Šaltinis“ (Zřídlo), ilustrovaný týdeník ze Sejn mající nejvíce odběratelů, přes osm tisíc. Oba ty časopisy jsou psány v duchu křesťanském. Ze socialistických se neudržel žádný. „Vilmiaus Žinios“ (= Vilenské zprávy), který jako první litevský denník byl přijat s entusiasmem, zanikl následkem změny v socialistický časopis. Samo sebou se tedy rozumí, že literatura litevská dnes nalézá se u kořínků svého žití. — Život litevský soustřeďuje se hlavně ve Vilně, Kovně a v suvalské gubernii (větší města jsou osazena převážnou většinou Rusy, Poláky a židy). Stran politických vlastně ani není, ačkoliv boj se socialisty, kterých mnoho tu povstalo za revoluce ruské, jest velice napjatý; někdy dochází k třenicím národnostním s přílišnými vlastenci polskými, kteří myslili, že na Litvě jsou jen Poláci a proto nechtějí dnes probouzejícím se Litvinům přiznat spravedlivých práv jazykových ani v kostele.*) Mládež litevská studuje hlavně na ruských universitách v Petrohradě a Moskvě, nebo ve Švýcarsku. Litvinů je nyní celkem 3½ milionu vyznání katolického. Jazyk patří mezi nejstarší jazyky evropské a nejpodobnější mu jest sanskrit (staroindický jazyk) a z evropských jazyků dosti blízko mu stojí slovanština. — Konče svůj list napsaný celé veřejnosti české, zmíním se ještě o písni litevské. Litviny v tom ohledu nemožno zařadit mezi národy veselé. Po věky hnětený a pod cizím jármem Litvin vždy jest vzorem pokoje hraničícího až se smutkem. Řekl bys, že Litvini ještě nyní cítí, co musili snášeti jejich otcové a předkové. Proto v písních jeho zobrazí se též celý ten duch lidu, který pln jest smutku i stesku. Veselá píseň neuchvacuje Litvína. Jakmile však zaslechne „Ko lindi putinelí?“ (Proč jsi

*) Viz: Sienkiewicz: Dzwonik. Poz. překl.

smutná, kalino?) „Tu mano motinéle“ (Ty moje matičko) anebo

„Užtėkėkie saulela
Šviesk i mano langela
Ramik mane nuliudusi
Kaleime sedeja“

(= Vyjdi, sluněčko, sviť do mého okénka, potěš mne smutného, ve vězení odsouzeného) a jiné pod., plné hlubokého citu, hned se tvář jeho rozjasňuje. Takový náš charakter národní je dobrý, neboť on nás učí chladně hledět a uvažovat o každém kroku; a co Litvin začal, od té práce neustává, přes všechny svízele a namáhání, byť by ho to i život mělo stát, charakter jeho jest tvrdý. Toť velice jej různí od jiných národů, zejména od nejbližších sousedů. Ten jemný smutek Litvína, působící, že na všechno hledí chladně s pevným charakterem, dává nám pevnou naději, že naše práce v probuzení naší vlasti bude korunována i dobrým výsledkem. —

Polské akademické spolky katolické. Velmi čile si vede „Polonia“, spolek teprve před půl rokem založený. Má již 70 řádných činných členů, z těch je 13 posluchaček, a 48 členů přispívajících. Právníků je 56, 2 medicí, 2 agronomové a ostatní filosofové. Hojně členů jest z Ruska, poněvadž vláda tamější nechce povolit Polákům universitu a oni ruskou universitu ve Varšavě bojkotují. Spolek již měl od svého založení 21 velkých přednášek, 23 debatních večírků a členských schůzí, má časté výborové schůze, nyní v létě pořádá každé neděle výlety, zúčastní se národních slavností atd. V krásných spolkových místnostech mají knihovnu, čítárnu, klavír a jiné hudební nástroje. — V poslední době i na universitě ve Lvově utvořil se katolický spolek „Klub akademicki“. Má na 60 členů. V tomto spolku zavládá spíše duch konservativní (jest členy mnoho šlechticů). Ovšem že brzy i zde nastane úplné vyjasnění a spolek postaví se na zcela určitě vytknuté stanovisko katolické.

Vzájemnost slovanská. Dne 7. VI. měl v „Zjednocení“ v Krakově přednášku slovinský kněz Dr. Lenard z Lublaně „o v z á j e m n o s t i s l o v a n s k é“. Otázka všeslovanská měla by se postavit na světlo, aby bylo zcela jasno, co se jí rozumí. Někteří časem různě si vzájemnost slovanskou vysvětlovali. Musí se především uvážít, co vlastně pojí Slované. Těžko by bylo jen tak beze všeho podkladu volati Slované do jednoho šiku, musí tu býti něco, co by všechny tyto bratrské národy pojilo a proto někteří udávali za příčinu vzájemnosti slovanské jednu krev. To však nemůže býti ještě dostatečným důvodem, abychom dělali nějakou společnou politiku. Jiní zase soudili, že jest to válka s Němci, která má nás všechny slučovat. Avšak ani to není pravá příčina. Což všichni Slované mají

boj s Němci? Tak na př. Slovinci jsou utlačováni nejen od Němců, nýbrž i od Italů, Chorvati mají co činiti s Maďary, proto to nemůže býti důvodem pro všechny Slované. Musí tu býti něco podstatného, a tím jest ustavičný boj všech Slovanů za svou samostatnost. Tím vzájemnost slovanská je charakterisována nejlépe. Slovinci již dávno ztratili svou samostatnost, tak že ani jména svého již neznali, přišli o samostatnost i Češi, Poláci, o samostatnost válčí i Rusové, ovšem o samostatnost kulturní, vymanit se z byzantinismu i vlivu německého. Toť tedy jest a může býti jediným důvodem podstatným, který víže všechny Slované. Neboť kdyby na příklad obdržel národ český svobodu, tu nelze nijak mysliti bez ostatních Slovanů, že by ti nedostali nic. To je možno pouze společným úsilím. Jeden národ bez druhého tohoto účelu nemůže dosáhnouti. Nyní zbývá otázka, kde má býti střed tohoto úsilí, jakým způsobem se toho má dosáhnouti? V Rusku nebo v Rakousku? V Rusku ovšem jest massa Slovanů, avšak to není ještě všechno, hlavní věc je kultura a ta tam schází. Anebo že je tam náboženství slovanské? To zůstalo tak ustrnulé, jak bylo přijato z řecké církve. Vidíme tudíž, že pouze zbývá Rakousko se svým parlamentem, to jest bodem otázky slovanské. A Rakousko je ze dvou třetin slovanské. Ještě před několika lety všechno v Haliči vedlo se po německu a dnes již je tomu jinak než na příklad před 20 lety. Tak bude se pokračovati dále a úplně se dokoná ten přerod. Avšak nepříjde z Ruska, nýbrž mi sami tu v Rakousku musíme si pomoci a po případě jednou potom i do Ruska přinést pravou osvětu. Ve středu veškeré politiky slovanské stojí národ polský. Má-li však i tento mocný kmen slovanský přistoupiti k té akci, nemá-li nadále skepticky pohlížeti na vzájemnost slovanskou, musí především Češi již jednou přestat pohlížeti do Ruska a očekávati odtamtud všechno. Přece nemohou Poláci porozuměti dosavadní akci, když patří, jak středem je Rusko, od něhož doznávají takového pronásledování. Končí pak řečník, že praktická cesta je naše budoucnost, a to jest práce i organizace národohospodářská.

„Polak katolik“, denník varšavský, přinesl v posledních číslech dva úvodníky o politických stranách v Čechách a na Moravě, z nichž jeden zvlášť věnován ruchu katolickému, a pisatel zmiňuje se tam i o stávajících akad. spolcích katolických i o „St. Hlídce“. Clánky těmi Poláci seznámili se s českými poměry, dříve málo známými

Na mimořádné valné hromadě zvoleni byli do výboru „Polonie“: JUC. Jan Puchalka, předseda; PhSt. Tadeusz Fopp, místopředseda; PhSt. Marya Grzybowska, jednatelka; PhSt. Józef Pietr-

zak, pokladník; JUC. Kazimierz Sacha, správce domu; PhSt. Helena Szafránska, knihovnik; JUC. Jan Mikulowski, novinář; PhC. Stanislav Kloska, druhý pokladník; JUC. Stefan Stasimiewicz, člen výboru. — Kontrolující komise: JUC. Jan Matyasik, PhSt. Kazimiera Szafránka, PhC. Jan Wacławik.

Lužičtí Srbové. Na severu naší vlasti české bydlí národ, čítající asi 155.000 duší, národ lužických Srbů. Jest velmi zajímavou studovati jejich dějiny a pro Čecha tím zajímavější, poněvadž mají mnoho společného s historií naší. Srbové lužičtí činili ode dávna zvláštní ratolest a nešťastný osud vodíval je v poddanost cizinců. Zřízení jejich bylo v nejstarších dobách patriarchální. Jednotlivé obce žily — podle obyčeje jiných Slovanů — pro sebe, bez dostatečného spojení. Nedostatek jednoty otevřel průchod panství cizimu, jež již od časů Karla Velikého mířilo do slovanských zemí, a za panování Jindřicha Ptáčníka (919–936) a Otty (936–973) byla jejich samostatnost u konce. Později byla země Lužičanů opět předmětem feudálních rozepří a přecházela z ruky do ruky: bývala v moci míšeňských a braniborských markrabí, patřila i nějaký čas Polsku a dlouhou dobu až do bitvy na Bílé Hoře náležela koruně sv. Václava. — R. 1635 dostala se definitivně kurfirstu saskému a byla konečně rozdělena mezi Sasko a Prusko, ke kterým náležejí až do dneška zachované části lužických Srbů. Jest zřejmo, že tehdy, kdy těžké — trudné doby valily se Lužicí, se vzdělanost nešířila, že se národní cit utlumoval. Obtížen robotami, utiskován, stál národ osířelý a přece dospěl nesmírným mořem času přes všechny překážky a útrapy až 19. století, kdy bylo jeho vykříšení. Literatura lužických Srbů dělí se ve dvě části: v hornou a dolnolužickou. Celý její rozvoj souvisí úzce s osudem národa. Prvními jejími pěstiteli byli kněží, kteří — poučující lid rodnou mluvou — svá kázání sepisovali. Bylo též pilně překládáno „Písmo svaté“, byly vzdělávány církevní písně kněžími katolickými i evangelickými. Nejdůležitější však památkou lužické literatury jest přísežná formule měšťanů budyšinských z doby Jiřího z Poděbrad (1458–1471), uschovaná v městském museu v Budyšině. Tyto první literární srahy nebyly bez následování. Vyšel z lidu muž, jenž celý svůj život za-

světil práci na poli národním, který svou neúnavnou pilí své mateřštině velmi prospěl. Byl to Michael Frencl. Michael Frencl byl evangelickým kazatelem v Horní Lužici a — porozuměv kleslosti řeči, porozuměv bídě lidu, přičiňoval se neúnavně, aby své krajany povzbudil k ideálům vyšším, aby více pečovali o svůj rodný jazyk; předcházal dobrým příkladem, překládaje pilně evangelia sv. Matouše a Marka, aby opatřil lidu knihy, jimiž by rozuměli. Nepřestával nabádati nadané jinochy, aby se vzdělávali ve své mateřštině i v jiných vědách a — aby jim práci usnadnil — vydal roku 1670 první hornolužický pravopis, jež sestavil na základě českého a polského. V synu svém Abrahamovi vzbuzoval již v útlém mládí lásku k rodné vlasti a k srbštině, tak že, vzdělav se na universitě vittemberské, zcela svůj zřetel k národu svému i k celému Slovanstvu obrátil. V letech 1690–1730 vydal různá díla jazykem latinským — jakž tehdy bylo obyčejem. Tak vyšlo historické dílo „De originibus linguae Sorabicae libri IV.“, „De diis Slavorum et Soraborum in specie“, které byly r. 1719 vydány ve „Scriptores rerum Lusaticarum“, dále „De vocalibus propriis Sorabicae pagorum“. Jiné jeho spisy zůstaly v rukopise jako na příklad: „Dolnolužický slovník“ I katolíci pracovali a jesuita Xaver Jakub Ticinus pořídil lužickou mluvnici, vydanou v Praze r. 1679 a nadepsanou „Principia linguae vendicae, quam aliqui vandalicam vocant“. Od časů Frencela vyskytují se již častěji práce o lužických dějinách a srbském jazyce. Fabricius vydal různé dolnolužické mluvnice a slovníky, Swětlik a Schmutz hornolužické. Kromě toho byly literární podporou též písně a kázání. Pro katolíky sestavil sborník Swětlik a po něm Walda, jenž vydal rozsáhlý kancionál: „Zpěvavá Jesusova Winca“ r. 1787. Že kazatelé hlásali učení Kristovo slovem mateřským, chránili lid před nenáhlým zahynutím, které jim od sousedících cizinců hrozilo. Kazatelství vzrůstalo se u nich mocněji v letech 1720, a to tím, že vznikly jednoty, založené lužickými bohoslovci při universitách lipské a vittemberské, zvláště pak zřízením lužického semináře v Praze roku 1704. Tam vychovávali byli nadaní jinochové, kteří přicházeli jako kněží mezi svůj lid, aby jej vzdělávali ve víře, aby jej povzbuzovali k lásce ku mateřské řeči.

===== Hlídka kulturní a časová. =====

Matice Cyrillo-Methodějská v Olomouci rozesílá svolání: V době poslední pozorujeme na všech stranách naší vlasti usilovný boj o školu. „Vojná Myšlenka“ vzala si za úkol boj proti „klerika-

lismu“, v pravdě však zničení každého náboženství. Nové pokolení našeho národa má být vychováno „pokrokově“ — to jest bez Boha, odkojeno záští a nenávistí ke všemu, což křesťanského. S bolestí též vi-

díme, jak mnozí z učitelů, jimž svěřen byl katolickým lidem nejdražší poklad — i dítky spojují se s těmito nepřáteli na odkřesťanění školy. Činnosti nepřátel nutno již jednou učiniti přítrž! Máme na Moravě „Matici Cyrillo-Methodějskou“ v Olomouci, učínme ji základem obrany. Když jsme loni vyzvali katolický lid o příspěvky na zřízení českého katolického paedagogia, sešlo se přes 30.000 K. Prosíme znovu. Obracíme se k dosavadním členům a příznivcům, aby „Matici Cyrillo-Methodějské“ zachovali svou přízeň. Prosíme vůdce lidu našeho — kněze a učitele smýšlení dobrého o šíření myšlenky naší, obracíme se především ke katolickému lidu, aby příspěvky, dary a sbírkami umožnil otevření I. ročníku českého katolického paedagogia ve vlastní budově. Chceme vychováti katolickým rodičům vzdělané učitele, vzorné vychovatele, rozhodné katolíky. Dle stanov stává se členem: 1. zakládajícím a sice: a) korporace, která splatí 500 K, b) jednotlivce, který splatí 200 K (i ve lhůtách); 2. skutečným, který platí ročně 10 K; 3. přispívajícím, který platí ročně méně než 10 K. Podporujte, agituje, starejte se všichni bez rozdílu stavu, aby cíl náš brzy byl korunován úspěchem!

Doba prázdnin — dobou studentstva. V minulém čísle „St. Hl.“ uveřejňuje jeden z pánů kolegů provolání k studentstvu, aby využilo prázdnin k pilné práci vzdělavací politické mezi lidem, s čímž úplně souhlasím. Lid rád dává se poučiti inteligencí a jejím dorostem — studentstvem, v něž skládá naděje v lepší svou budoucnost. A také právem. Bohužel mnohdy považují se studenti, zvláště na venkově, za lehčí zboží aneb nafoukance, což však časem se zlepši, obzvláště přičiní-li se o to sami studenti. K tomu naskytá se jim o prázdninách široké pole, aby zvýšili úctu ke svému stavu. Doba prázdnin — dobou studentstva. Školní rok má býti dobou svědomité práce, prázdniny však dobou osvězení. Prázdnin užívejme tedy, jak svrchu podotknuto, k uvědomování politickému na venkově, a to jak přímo, schůzemi a přednáškami, tak i nepřímo, zvláště v ohledu zušlechťujícím a mravním. K tomu hodí se především pořádání divadelních představení. Jak samozřejmo, venkovská omladina v létě, v době pilné práce polní, nemůže se věnovati divadlu jako v zimě a jindy, kdy k tomu má čas, a přece ráda i se staršími poslechne jiné a pobaví se. A tu se naskytá studentstvu vděčná práce, která neunavuje, práce osvěžující. Vždycky najdou studenti, i je-li jich málo, na venkově podporovatele a příznivce. A k té činnosti mají studenti o prázdninách ode dávna jakési právo. Musí se ovšem vybírat kusy mravné a srozumitelné, k čemuž uvádím z vlastní zkušenosti: většinu děl Stroupežnického, z Jirákových „Vojnarku“ a „Lucernu“, br. Mrštikových „Maryšu“, Šubr-

tovo „Drama čtyř chudých stěn“, Preisové „Gazdinu robu“ i „Její pastorkyňu“, Tylovu „Paličovu dceru“ a i z Klicpéry, Kollára a Šamberka dalo by se leccos vybrat, ač se zdá na první pohled zastaralé. Jsou to hry málo výpravné a úplně vyhovující. Čistý výtěžek, byť sebe menší, mohl by se věnovati katol. studentským organizacím nebo na školy ohrožené a utlačované, na př. na Komenského ve Vídni. A vykonalo by tím tedy studentstvo nejen veliký kus práce umravňující, ale i národní. A jak velice by to prospělo studentům samým! Mnoho bylo též už psáno a mluveno o studentském cestování. Je sice pravda, že poznají tak studenti svět se stránky více legrační, než užitek z cest plynoucí to daleko převyšuje. Obzvláště okolí své měl by každý student dokonale znáti. — A zbývá ještě jiný druh práce studentské sebevzdělavací. Kdyby polovina prozraháleného času byla věnována četbě, jak by se vzdělání studentstva prohloubilo! Nemíním tím ovšem četbu pouze zábavnou, ale hlavně poučnou a to kritickou. Starší ročníky moderních revuí a časopisů českých („Nový Život“, „Meditace“, „Vlast“, „Máj“, „Lumír“, „Osvěta“, v ohledu umělecké „Volné Směry“, „Styl“, „Dílo“), seznamujících hlavně s nejnovější literaturou a uměním naším i cizím, jež dobrá vůle dovede si vždy obstarati a s druhé strany majitelé jich rádi je půjčí, vyhovují úplně zmíněnému cíli. — Doba prázdnin — doba studentstva! Hleďme ji tedy naznačenou cestou využití a spokojení a osvězení rádi budeme se vraceti k nové povinné práci ve školním roce. Zdař Bůh!

„Česká Demokracie“, tlumočící, jak z názoru patrné, snahy české strany národně-sociální, věnovala ve svém dubnovém čísle zvláštní pozornost „Stud. Hl.“ V rubrice „Školská hlídka“ uvádí se článek „Klerikální student při práci“, z něhož patrné, že pan pisatel shledal závažnými všechny tři body programu vytknutého ve „Stud. Hl.“ na str. 24. — Šíření vzdělání v lidu bylo by prý chvályhodné, jen kdyby se to neopíralo o evangelia a náboženské vědecké spisy. „Tady je to nebezpečí! Vrátili se o 2000 let nazpět k prameni, jehož základy jsou dnes vědecky podkopány, s nimiž byl částečně hotov i mladý novověk a který jako černý stín stál v cestě snahám jednotlivců.“ Závažnou vadou evangelií je tedy jejich stáří, ale tu si dovoluujeme upozorniti, že jsou některé předpisy ještě o hodně starší, než vetřchá evangelia, na př. celý dekalog, který se ovšem, díky vědě a pokroku naší doby, dočkal již také náležité reformy, neboť je známo, že nějaký „básník“ prohlásil v „Jaru“, vydávaném pro mládež (!) soc.-dem.: „já s klidem škrtám čtvrté přikázání.“ Tento světloňoš byl sice sociálním demokratem, ale jakkoli si národní socialisté a sociální

demokraté v bratrské lásce vše dobré přejí, přece „proti nám již dobu drahnou za jediný konec táhnou.“ Ovšem to je závažnější, že zásady evangelia jsou „vědecky“ podkopány. Prosim, nasmějte se. Pan pisatel bude tak laskav, přečte si evangelia, neboť jich dosud nečetl, poněvadž by tak chytře psát nemohl, a pak nám laskavě sdělí, kdy, kde on nebo jiný vědec vyvrátil kteroukoli věroučnou nebo mravoučnou zásadu evangelii. Co se pak týká náboženských vědeckých spisů, tu prý je „prospěšnější nebuditi dnes z klidu nauky nějakých sv. Otců atd., kteří život jen otravovali, hledíce ospravedlniti instituce, které se přičily zákonu přirozenému i lidskému. A v tom tkví nebezpečí, fanaticky přidržovati se lidí, kteří hájili otroctví, kralovraždu a stáli v cestě kulturnímu rozvoji.“ Nám se však zdá, že ten seznam hříchů sv. Otců církevních není úplný a tu, aby bylo patrné, že také umíme vědecky pracovat, třeba ne tak dokonale, jako národní socialisté, doplňujeme to tak, že sv. Otcové nejen hájili otroctví a kralovraždu, nýbrž také šířili „Volnou školu“ a „Volnou myšlenku, zasazovali se o rozvrat společnosti snahami pro zreformování manželství, sympatisovali s každým politickým vrahem, frásovitě tlachali, šířili radikalismus a rozněcovali národnostní štvánice. To vše snad stačí, aby každý poznal zhoubnost učení sv. Otců — Druhý bod programu je prý „opět výzva k pochodu v noc středověku“. Panu pisateli je středověk temný, což rádi věříme, poněvadž, jak z duchaplného jeho povídání vysvitá, nemá o institucích středověku, jeho dějinách a sociálních poměrech ani zdání. Ale ještě něco zajímavého: „Přínáseti blaho a štěstí lidské společnosti na základě nauky, která je pravým tělesným trnospisem individua, která hlásá vznešenost bolesti, chudoby, utrpení — ne, to nehodí se pro dnešek; tím více ne, poněvadž ani instituce, jež má v těchto zásadách kořeny, totiž církev, je více v praktický život neuvádí.“ Když vás tedy stihne utrapa duševní nebo tělesná, tedy vězte, že se nauka o záslužnosti trpělivého snášení bolesti a oddanost v utrpení nehodí pro dnešek a pamatujte si, že když v bolesti a chudobě začnete radikálně nadávat, hned vás bolest přejde, po případě stanou se z vás bohatí lidé. Máte-li o správnosti této nauky nějaké pochybnosti, tedy si to vyřídíte s panem pisatelem. — Dále se prohlašuje, že „na své vlastenectví natchytají dnes klerikálové jen lidi neuvědomělé“. To přece není nic divného, protože všichni ti uvědomělí jsou již stoupenci jiných stran, tak že na klerikály zbudou přirozeně jen ti neuvědomělí. Aby pak ukázal na hrozné nebezpečí klerikálního násilnictví ve vsi jeho hrůze a se všemi jezuitskými rejdy, mučidly, hranicemi a celým inquisičním aparátem, vytyká pan pisatel s důrazem

tato slova, uvedená ve „Stud. Hl.“ na str. 23. řád. 15. a 16. shora: „— — nasmějte se, aby náboženství naše pokládáno bylo za věc jednotlivce, za věc soukromou — “ a tvrdí, že „to znamená vpád do škol, na university, to znamená útok na veřejný život“. Tento výklad pana pisatele je docela správný a nás to jen těší, že jeho vědecká metoda mu přispěla pochopiti náš program aspoň v jednom směru, ačkoli ani tu neobjevil vlastně nic, ježto se na uvedeném místě praví zcela nepokrytě: „nám je náboženství kvasem, který má proniknouti všecek soukromý život, a n o i veřejný, nám je náboženství silou hybnou — pro všechny zjevy lidského, uslechtilého žití!“ Ježto pak prý „je doba nade vše vážná a příhodná k černým úkladům“, volá pan pisatel varovně: „Střežte se: dle zásad jejich poznáte je!“ kteroužto poslední větu dovolujeme si maličko opravit: „Po ovoci jejich poznáte je!“ V druhém článku, nadepsaném „Politické strany a brněnské studentsko“ pochvaluje si jeho pisatel, že „největší počet stoupenců v pravdě strannicky uvědomělých soustřeďuje skupina národně-sociální“. Oproti tomu se divně vyjímá prohlášení: „S politováním se však musíme zmíniti o studentskvu klerikálním: neboť strana ta má dnes mezi studentskvem vlastně nejvíce stoupenců a to přímo fanatických.“ Na upokojení pana pisatele dovolujeme si upozorniti, že to s těmi klerikálními studenty není ještě tak zlé a dokonce není správné, že by tvořili většinu. Skoro to vypadá, jakoby se toho pan pisatel bál, neboť se říká, že strach má veliké oči, ale to je ovšem naprosto vyloučeno, neboť jeden známý pán, který se sice teď zrovna neháší k národním socialistům, ale přes to pro jeho slavné protiklerikální vystupování veliké jest jeho jméno mezi všemi osvícenými po vlastech českých, kdysi prohlásil, že „dnové veřejného působení vatikánského náboženství jsou sečtení“. Ale nic naplat, přece se jen zdá, že ten pohřební aparát, kterému příznivci katolické církve zadali její pochování, nějak nefunguje.

Hrabě Stanisław Tarnowski. Universita Jagiellonská v Krakově a s ní celé město i celá země loučily se 25. května v okázalé slavnosti s jedním z nejvýtečnějších, nejslavnějších a na poli literárním nejznámějším bez odporu professorem Po 33 letech práce na katedře universitní a 40letém působení v uplynulých letech na poli historie literatury, kritiky, esthetiky i publicistiky odchází s katedry Stanisław hr. Tarnowski. Jméno to známo nejen po Polsce, ale i za hranicemi; těšil se veliké oblibě u svých posluchačů, člověk velice zbožný, tak že i političtí protivníci dnes musí uznat mu upřímnost i víru v to, co hlásal. Narodil se v Dziki v Haliči r. 1837, od r. 1869 působí na universitě Jagiellonské, vykládaje

literaturu polskou, r. 1873 členem akademie, jejíž stává se za nedlouho předsedou. Jest poslancem do sněmu i do parlamentu, delegátem zemské školní rady, členem panské sněmovny atd. Z děl jeho nejdůležitější jsou: „Jan Kochanowski“, studie, „Zygmunt Krasiński“, náskres bibliogr.-literární, „O dramatech Schillera“, „Henryk Sienkiewicz“, „Książd Waleryan Walinka“, „Adam Mickiewicz“, „Rozprawy a studie literární“ (4 díly) a „Historie literatury polské“ (šest dílů). Toť jeho poslední a nejdůležitější dílo, které ukazuje, jak ovládá svůj předmět, s jakým klidem a jistotou pohybuje se ve svém oboru. Z estetických děl je nejpozoruhodnější „Jan Matejko“ a „Chopin“ i „Grottger“. Ze spisů historicko-politických je „Porcyce“ a „Królowa Opinia“, „Dzieje Polski v posledních stoletích“. — Z jeho činnosti nejdůležitější je professor-ska. Ten úkol byl mu láskou, radostí i pýchou. V tom viděl pravé a vlastní své povolání. Přednášel v největší posluchárně „Kopernikově“, která každého dne byla plna. Nikdo nepamatuje, že by se professor opozdil, anebo bez důležité překážky nepřednášel. Výklad počínal klidně, výmluvnost klassická, avšak taková, jaké se v pravdě užívá v životě. Časem však hlas zvučný přibíral síly, zvláště když měl mluvit o nějakém spisovateli oblíbeném neb o velikém díle poetickém. Alma Mater, která mu přirostla k srdci, v jejíž paměti zapsal se nesmazatelnými literami, musí se s ním loučit v nejhlubším žalu. Jemu však i jí musí býti útěchou, že tak znamenitý professor odchází s katedry v také slávě, který nezkrášen ni věkem ni časy, pln horlivosti do další práce. Proto nyní zajisté bude míti času ještě více k hojné, plodné i dlouhé práci. Věru připadají nám na mysl slova, která napsal Kochanowski o jednom z jeho pradědů: „Sprawiedliwość i prawda jak żejwo miłował, inieprzysajacielowi wiare rad zachował; w przyjaźni raz zaczeł tej zaużydy trwał statecznie, na to każdy nie myśląc mógł kazać bezpiecznie. Przy takich enotach wielka w rzeczach biegłość była, która go w jego stanie bydz bardziej zdobila, że co w gło-wie miał, to mógł i wymówić snadnie; nie każdemu to dwoje z awazem przypadnie.“ K slavnosti přibyl z Vídně ministr vyučování hr. Stürgkh, ministr Duleba, maršálek Badení, místodržitel Bobrzyński, rektor university Lvovské Mars, někteří bývalí ministři, celá řada poslanců i členů panské sněmovny i tak dále. V předvečer uspořádalo v divadle kolo umělců i akademici slavnostní představení, předneseny Horacovy verše: „Exegi monumentum aere perennius“, i sehráno „Dwór królewicza Władysława“. Druhý den v starém divadle shromáždili se všichni

účastníci slavnosti a promluvil ministr Stürgkh, rektor university Jagielloňské dr. Fierich, děkan filosofické fakulty Dr. Bienkowski, Henryk Sienkiewicz i mnozí jiní. Po poledni vzdali hold jubilantovi všichni středoškolsí studenti se svými professory a na večer konal se komers, ve kterém brali účast, byvše pozváni, zástupci všech spolků akademických. Blahopřejné telegramy zaslali mezi jinými císař pán, předseda ministerstva baron Bienerth a sám papež Pius X. jakož i všichni polští biskupové. I z Čech obdržel tři blahopřání: od Akademie, od university a od děkana filosofické fakulty prof. Polívky — Toť nejlépe vidět, jak všude vážen i milován. Dovede St. Tarnowski rozmlouvat i s Bohem moudrým, s mužem moudrosti a se sebou samým vírou i přesvědčením. J. Bartoš.

Poslání katolického studenta. Když četl jsem po prvé dějiny českého národa, zda u nás i byste, která z epoch dějin nejlépe se mi líbila? Uhodnete jistě, vždyť z láte všichni obraz, kterak české studentstvo chrání matičku Prahu před Svědy — a jinde se dočítáte, že české studentstvo to bylo, jež přispělo svojí hřivnou k probuzení českého národa. Toť nejkrásnější epochy z našich dějin. A pod sluncem nic nového! I dnes student má krásný ideál — prospět co nejvíce společnosti. Dnes katolické studentstvo — náležející starých českých studentů — chutě má se k práci. Jeho drobná práce je žádoucí! Jen na dva uruhy jeho práce, jež může každý student pro věc katolickou podniknouti, chci upozorniti. Jsou to především přednášky. Je známo, že na různých stranách české vlasti jen přednášky studentů to byly, jež přivedly lid na mnoze na scestí, jež zašikovaly ho v tábor nespokojenců, duševních rozhárenců, kteří nyní ohrožují společenský život. A proč by zase přednášky studenta-katolika neměly lid poučovati a vésti ku spokojenosti? Chcete-li lid poučiti, ukažte mu dějiny jeho národa, chcete-li ho přivésti ku spokojenému životu, poučujte ho a varujte nezabožeckých příčin politování hodné situací sociálních poměrů, vedte lid do šiku socialismu křesťanského! Tím vykonáte mnoho a mnoho, vždyť výsledek vaší práce v pravdě záslužné bude jistě organizace katol. lidu! Tento druh práce ovšem možno doporučovati jen studentu dospělému, posluchači vys. škol, absolventům škol středních a p. Ale i studentstvo středoškolské může se zúčastniti práce na poli veřejnosti. Je to práce snazší, ale neméně záslužná, která k témuž cíli, jako prvá vede, t. j. k založení organizace. Je to: propagace katolického tisku! Je jisto, že tiskem můžeme mezi všechny vrstvy lidové, že tisk je výchovným prostředkem pro dospělé. Zkušenost učí, že jen ta strana politická rychle vzrůstá, která má dostatek pěkných listů. Ovšem dnes nejlepší listy

jsou ty, které hodně nadávají, sesměšňují a podobně, ale o listu, který propaguje krásné myšlenky křesť. socialismu, dnes se „skoro“ neví. A proto, jinoši drazí, čtete a rozšiřujete katolické listy! Jsou laciné, pro život velice praktické. Upozorňuji jen na některé, na př. „Štít“, „Meč“, „Práce“ a mnoho jiných! Nechať není jediné dědinky, v níž by nebylo katolického tisku! A jako dodatek kladu též na srdce: stýkejte se co nejvíce s mládeží a ji hleďte získati táboru Kristovu! To jsou dva způsoby, jimiž možno studentu mezi lidem pracovati. Tato práce, které se studentstvo chopí – to je moje přesvědčení – bez výsledku nezůstane; ta bude v dějinách národa opět jednou z nejkrásnějších epoch! A proto vzhůru do práce! Pořádejte poněkud přednášky, rozšiřujte katolický tisk! Vaší práci: Zdař Bůh! J. Havelka.

Zpráva o katolickém badateli prof. Th. Dr. Musilovi. Ve výročním zasedání císař. akademie věd učinil dvor. rada šl. Karabáček zajímavé sdělení o výzkumné cestě prof. Musila, známého badatele arabských starožitností. Učenec jest již 12 měsíců v poušti a od pěti měsíců nebylo o něm zpráv. Akademie obdržela zprávu z prosince minulého roku, že badatel docílil skvělých úspěchů, převyšujících veškerá očekávání. Sedmkrát na své cestě byl přepaden a oloupen a jednou dokonce i bodnut nožem do prsou. V poslední době šířily se o učenci znepokojující zprávy, až ku konci května došlo krátké tužkou psané sdělení, že právě byl vysvobozen ze čtyřdenního zajetí. Dosáhl prý více než měl v programu a doufá, že asi v 80 dnech svá badání skončí. Dopis datován dne 19. dubna 1909.

Večerní kursy ve Vesně v Brně. Večerní kursy zřizovány jsou pro ženy a dívky, které obyčejně hned od 14. roku jsou odkázány k celodenní výdělečné práci a ve svém soukromém životě postrádají jednoduchých znalostí a vědomostí o šití prádla i šatů. Vědomostí a znalostí, bez nichž se nelze ženě ve skrovných poměrech takřka ani obejít. Posláním svým jsou tyto večerní kursy dobré, účel jejich nalezl pochopení a jsou vždy vítány s patrnou účastí. Trvají už dvanáctý rok a za tu dobu vystřídal se v nich čtyři tisíce účastnic. Přicházejí svobodné i vdané a šijí pro sebe nebo pro svoje děti. Jednotlivé kursy jsou šestinedělní. Jako každého roku, tak i letos zahájeno první období večerní.

První katolický polský biskup v Sibiři. Biskup Cieplak, jemuž ruská vláda dovolila navštívit Sibiř, kde žije mnoho Poláků zvláště z dob po povstání polském z r. 1863 a mnoho úředníků a zří-

zenců na sibiřské dráze a v jiných odvětvích, přijel nyní do Tomska, kde ho srdečně uvítali polští rodáci.

Machar a studentstvo. Literární proud nevěrecký, který od západu se nese, ujal se i v naší literatuře, našel i u nás své zástupce. I u nás našli se lidé, kteří tento druh literatury pěstí. Z básníků jest to na prvním místě Machar. Systematické štvání proti církvi nejen katolické, ale vůbec proti všemu křesťanskému, bezmírná nenávisť proti všemu, co člověku svato, toť obsahem jeho spisů. Účel jest samozřejmý: Vyrvat víru po otcích zděděnou, vyrvat lásku k ideálům a všemu krásnému a šlechetnému. Program to zajisté „důstojný“ „moderního“ básníka. A kdo jsou čtenáři spisů jeho? Mladá česká intelligence, na prvním místě studenti. Studenti, kteří chtějí býti zváni „moderními“. Ti plnými doušky pijí z toho otráveného poháru, otráveného jedem nevěry. Oni plnými plicemi ssají tu vůni otrávených květů. Nedbají rad, nedbají výstrah, šíleným letem ženou se do propasti. Následky kráčí okamžitě za činem. Dnešní student chce být pokrokovým. Ale v čem záleží u něho ta pokrokovost ani sám neví. Patrně myslí, že když čte Machara, nadává na církev a kněžstvo, že již je pokrokový. Podle toho vypadá též celé jeho jednání. Dnešní „moderní“ student v 18—20 letech, v době, kdy má začít žít, již jest syt života, život ho již mrzí, on neví, proč žije. Smyslnost a ateismus, následky „moderní“ četby, zapustily již hluboké kořeny v řadách studentů. Vlažnost k ideálům, lhostejnost k účinné práci a následkem toho též nižší úroveň vědění, toť charakteristické známky „pokrokového“ studenta. A dále? Mnohý student již „hrdě zbořil hrad staré víry“, víry svých otců a uchytil se nových hlasatelů pravdy. Ti osvětlí mu všechny záhady, osvětlí jeho ve tmách tápající rozum. Věru velmi těžké jest odporovati něčemu, co jest právě v módě. Každý žene se za tím a běda tomu, kdo postaví se proti. Tak jest tomu i nyní. Dnes opanoval Machar, vše ho zbožňuje, vše se mu koří a Machar jásá. Kdo pozvedne hlasu proti němu, je tmář a zpátečník. Machar a jen Machar ozývá se dnes mezi studenty. Již mnohým i Čech s Vrchlickým jsou ničím, o ostatních básnících, zejména katolických, ani nemluví. Inu, svět pokračuje! Kdo pozoruje, dá mi za pravdu. Než přece v této době, kdy vše bez rozmyslu žene se za jedním mužem, jest povinností katolického studenta postavit se proti a rozhodně odmítat podobné knihy. Neboť šíření takových knih je raffinovaným útokem na náboženství a tomu se musíme opřít. Stanko Jiskra.

Bibliografie.

O. Židek: **Jest Bůh?** Pr. (V. Kotrba) 1909. Cena 4 haléře. — Proti vzrůstajícímu se ateismu mezi studentstvem poslouží tento spisek znamenitě. Nejen že každého, kdo ve filosofii je sběhlý, přesvědčí o nepravdivosti běžného předsudku, že prý důkazy existence Boží jsou vyvráceny Kantem, a že Boha dokázati nelze, ale v každém, kdo jen nahlédne, zanechají důkazy Židkovy dojem, že se náboženství přece jen opírá o skutečnou vědu, a že nevěrci nelze se zbaviti vši pochybnosti o svém mínění, a budou žádati, aby protivníci podobnou logikou své nevěrectví odůvodnili; to se pak nikdy nepodaří. Odvozujet autor každé tvrzení své z posledních principů myšlení, principu identity a kontradikce. Neúprosnou logikou vede nás k uznání existence Boží, jestliže se vůbec nemíníme vzdáti myšlení, uznáváme-li, že se člověk myšlením pravdy dopřítí může. Tato jediná podmínka je věru podmínkou veškerého dokazování a usuzování, a úsudek je tedy vlastně absolutní, nepodmíněný. Důkazy oba jsou mistrně provedeny. V druhém bychom si byli arci přáli podrobnější odůvodnění svobody vůle. Je sice pravda, že se nikdo, kdo mysliti umí, neodvážá determinism pokládati za dokázaný, a že tedy i ten, kdo není přesvědčen o jistotě toho, že máme svobodnou vůli, přece aspoň uzná, že důkazem tím je stanovisko atheistické naprosto otřeseno; ale bylo by snad přece prospělo zevrubně ukázati, že determinism je nesprávný. Jinak pokládáme za velikou přednost práce Židkovy, že se omezil nejpádnejšími důvody. Myslí skeptická chytá se nejraději toho, co nevylučuje vši pochybnosti. — Máme jen jedno přání, aby se tento mistrně sestavený spisek mezi studentstvem co nejhojněji rozšířil. A.

Do kolleje Arnošta z Pardubic v Praze

přijme se pro školní rok 1909/10 50—60 studujících českých vysokých škol pražských, upřímných katolíků, na byt s celým zaopatřením mimo prádlo za průměrný měsíční poplatek 60 K. Žádosti, k nimž třeba přiložiti: a) křestní list, b) vysvědčení o majetkových poměrech, c) vysvědčení o posledních studiích, a u nově se hlásících též d) vysvědčení lékařské a e) doporučení některého duchovního, budtež zaslány (s pošt. známkou na odpověď) podepsané správě kolleje nejdéle do 31. srpna 1909. Bližší ochotně sděli a prospekt na požádání zašle
**Správa kolleje Arnošta z Pardubic
 v Praze-II. čp. 144.**

STUDENTSKÁ HLÍDKA

LIST KATOL. STUDENTSTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK I.

ZÁŘÍ 1909.

ČÍSLO 7.

Antonín Hrůza:

Vstaňte!

Dobu nynější lze vším právem nazvati válkou v míru. Způsob však, jakým různé strany a třídy společenské spolu bojují, liší se tolik od způsobu boje, jak naučili jsme se vůbec boj znáti z historie válečnictví. Tatam je doba luků a šípů, různé Manlicherovky zdají se pozbývati také již svého hrůzného významu, nejmodernějších děl a houfnic leká se lid také jenom proto, že zvýšení dozná budget ministerstva vojenství, které úhrady žádá potom z daní poplatnictva. Války na ostro neleká se žádný člověk. A lze — díky pokroku civilisace a humanity — dnes dojista tvrditi, že k válce mezi evropskými národy snad nikdy nedojde.

Vždyť zuří boje jiné! Boje národnostní, boje náboženské, boje třídní — vše však bez krve — ale proto přece nicméně boje urputné ač bez požáru, bez prachu a olova! Zbraň se zušlechtila, rány nezasazují se palcátem, mečem nebo utkáním se protivníků na kolbišti — to vše se přežilo!

A přece boj je tu! Pluky nespočetné lidí, zorganizovaných pod různými programy, napadají se den co den, všechny strany politické, ba každý spolek snaží se nabýti a získati členů a tím i síly oproti protivníkům svým. Význam jednotlivce je dnes téměř pod nullou! Co je jedinec ve vřavě stran, hesel a programů, které všechny jen s massou počítají? Je méně než zraněným, kterého na bojišti zapomněli, nebo kterého přehlédli v domnění, že je již nebožtíkem!

Verbíři obcházejí, bubnují na poplach, všude vidíte stany, všude se slibuje a každý nový přivedenec nebo dobrovolník vítán hudbou a pohoštěním a když byl přísahal na prapor strany, hned přidělena mu úloha. Využítkuje se talent každého — ne dle šablony předpisu — zde ponechána v jistém okruhu téměř ideální svoboda individua. A vidíme: prostý dělník, který kladivem do kovadla bušil, staví se na podium řečnické a vrozeným nadáním uchvacuje druhy své a v úžas přivádí ty, kteří myslí, že nárok prvenství mají ve společnosti lidské. Jiný píše, jiný v redakci usedá vedle graduovaného kollegy, jiný opět bystrostí ducha svého program strany prohlubuje, o způsobu jak ho používat a jak jím cestou zákonnou čeliti proti protivníkům, přemýšlí a nové a nové hledá cesty k dostižení cíle, kterýž si strana vytkla.

A učenec? Intelligent? Kněz? Úředník?

Proč by se styděl za odřený zevnějšek svého soudruha v práci organizační? Proč by se bál vejíti do síně, kde kvasí to hnutím a kde tolik je vůle a chtění po práci, po činech smělých!

Či není bytost každého jednotlivce sídlem ideje organizační? Není duch a tělo vzorem a nejušlechtlejším ideálem jejím? Ze spolčení muže

s ženou vzchází životy nové, povstává rodina — organisace v užším kolektivismu. A národy, stát, alliance různých států — vše buduje na principu organisace, program společný vytyčují a od jeho pravidel se neuchýlíti právoplatně se zavazují!

Bůh sám je Tvůrcem organisace. Člověk jeho dechem k životu vzbuzený povstal a ohlížel se po své společnosti na zemi. A Kristus? Jak vznesený to propagator myšlenky organizační všeho lidstva!

Domníváme se, že za našich dob hnutí organizační dospělo svého vrcholu — ale mýlíme se náramně! Hnutí toto ochablo, roztránilo se v malé částčky a lidstvo dnes stojí tu rozčleněno v tisíce táborů, z nichž každý má svůj program. Tyto trosky organisace povšechné, která vznikla pod praporem lásky, dobra a krásy, podobají se dnes opuštěnému jedinci, který ve vřavě života umírá na bojišti osiřelý tak a sám a sám. Vystoupíme-li až k tomuto hledisku, s něhož organizaci lidstva máme právo posuzovati, poznáme beze všech hlubších úvah příčinu utrpení člověka jako jedince i jako člena organisace zdrobnělé!

„Vstaňte!“ „Bděte!“ rozléhá se však poslední dobou po všem světě. Tak plno je všude volání tohoto. Usnul člověk na chvíli, zapomněl povinností svých, ale duše nezemřela! Poslušna tajemného hlasu probouzí se, leč v temnotách dlouhých snů zmalátnělý, světla a stínů nerozeznáváje, přes to však přece u vědomí soudružnosti, zvedá se člověk, aby šel tam, kam jej jiní vedou! Jsou však rozhledy každého člověka stejných dimensí? Slepec ani slunce nepostřehne, kdežto věhlasný astronom již dle tušení pozná, kdy, kde a jak intensivně zajiskří první hvězda za večerního soumraku!

„Vstaňte!“ volá život, volá povinnost, volá láska! Kolik je dnes lidí, kteří dosud spí, ač bouře ohlušujícím řevem ze sna budí všecken vesmír! Kolik je dnes lidí, kterým láska k vlastní osobě je nad lásku k trpícímu člověku, kolik je těch, kterým blaho vlasti je snem bláhovým, kterým cíle bojovníků našich nejpoctivějších vynucují jen pohrdlivý úsměv útrpnosti, jakoby litovali naivnosti jejich, s jakou jdou do boje za zlepšení životních podmínek svých spolubratří! Kolik je dnes lidí, kterým láska k němé tváři je nad lásku k opuštěným a zanedbaným dětem, lidí, kteří své já tak nesmírně nepatrné, pokud nepřidruží je k snahám povšechným, nedovedou sprostíti odsouzení hodného pohodlí — a přece život volá! Co pomůže emancipovati se od hnutí tohoto, když všude tolik kvasu a jitření?

A kolik je těch, kteří jsou povoláni, aby kypřili půdu, aby dobrým semenem osévali, ale kteří místo toho vycházejí, aby pošlapali úrodu dobrou a aby plevy rozhodili do osení tak slibně klíčícího?

Jsou zástupy nespočetné těch povolaných našich, byl by jich voj skutečně úžasný, kdyby nebylo tolik sobců, tolik zapomnětlivých cíle životního a tolik — k naší již historické hanbě — zrádců vlastního praporu!

Z historie borromejského divadla.

(Dle výpisků z divadelní kroniky podává jeden z bývalých režisérů.)

Počátek historie borromejského divadla jest v roce 1860, kdy Borromaeum hostilo první své chovance; právě tehdy založeno bylo i divadlo. Chudý však byl první stánek bohyně Thalie!

Několik pultů, prkének a pestrých pokryvek postačilo k provozování Zbraslavského frašky: „Rekrutýrka v Kocourkově“.

Po tomto prvním a jak kronika zachovala úspěšném vystoupení ochotníků borromejských, postaral se tehdejší p. rektor Fr. Gyruš o vystavění řádného jeviště, zvoliv k tomu účelu místnost ve třetím poschodí. Královéhradecký stavitel p. Dobrkovský a malíř p. Tichý upravili velice vhodně pro bohyni Thalii určenou místnost, v níž nadšení chovanci závodili o vavříny. Na začátku jara 1861 v postě, již u přítomnosti ndp. biskupa Karla Hanla, členů bisk. kapituly a jiných vzácných hostů, dáván na nových prknech divadelních „Kaiser Max auf der Martinswand“.

Prvý tento pokus na nově upraveném oltáři, bohyni Thalii zasvěceném, nedovedl cele nadchnouti pro dramatické umění; shledáváme totiž v roce 1862 jakousi netečnost, nevšímavost k divadlu. Příznivý obrat nastal výnosnou shírkou, vynesla 17 zl., pořádanou na popud jednoho z chovanců, a když správa ústavu vyšla vstříc snahám nadšených pro divadlo chovancův darem potřebného plátna na kulisy.

Toť počátek borromejského divadla.

Divadlo nyní utěšeně zkvétalo. Téměř každých 14 dní pořádána zábava s programem dosti bohatým; vedle čísel zpěvných a hudebních byly i deklamace. Časem přibyla nějaká kulisa neb zadní stěna a tak se stával útulný stánek Thaliin půvabnějším. Pořádány zde tiché večírky a provozovány v příslušné úpravě divadelní hry, ovšem že bez ženských úloh. Bylo to vždy dosti těžké pro režiséra vybrati vhodný kus pro naše jeviště. Ženské úlohy buď vypustit neb aspoň upravit celý kus tak, aby se mohl bez ženských hráti, aniž by tím děj trpěl.

Než tyto nesnáze obratného režiséra nezastrašily; pracovalo se pilně dále a učiněny pokusy i o věci těžší a možno říci vždy se značným úspěchem.

Divadlu přibývalo slávy, přibývalo i nadšení.

Úspěšná činnost divadelních ochotníků borromejských na čas zastavena, když r. 1885 divadlo vyhořelo. Nastala doba devítiletého mlčení. V místnosti, kde jindy chovanci vystupovali na prkna divadelní s pravým nadšením, v té zavládlo nyní hrobové ticho.

Teprve r. 1894 dal nynější ředitel ústavu p. Dr. Reyl jeviště znova upravit. Se stavbou započato před vánocemi a již v lednu vidíme chovance vystupovati ve zpěvohře „Jesličky“ od Horáka a Amerlinga. K snaze p. rektora připojily se i hlasy chovanců Ot. Brože a Jansy, kteří pro svoji myšlenku: „divadlo povznést“, dovedli nadchnouti i ostatní chovance. Chovanec Ot. Brož vypracoval projekt na nové dekorace, máje mnoho dobrovolných a ochotných pomocníků, z nichž zvláštní zmínky zasluhují V. Jansa, L. Machek, J. Pažout a E. Ulrych. Tak bylo divadlo opět obnoveno. Opět obživla místnost s oltářem Thaliiným, opět vzrůstalo se nadšení chovanců, které ze starého domu bylo přeneseno i do nového paláce na orlickém nábřeží.

Celkem, pokud paměti divadelní kroniky sahají, sehráno bylo na borromejském jevišti (ve starém domě) 74 kusů; z těch připadají asi $\frac{3}{4}$ na kusy veselejší, $\frac{1}{4}$ na kusy rázu vážnějšího. I zpěvohry byly dávány, z nichž zmínky zasluhují často opakované „Jesličky“ a „Zábava v lázních“, pak „Pozdvižení v Chroustovicích“. Z činoherní činnosti budtež uvedeny asi tyto kusy: „Syn člověka“, „Vojtěch Žák, výtečník“, „Na Valdštejské šachtě“, „Vlastenecké povinnosti“, „Kvas Baltasarův“, „Midasovy uši“, Molierovy veselohry „Lakomec“ a „Šibalství Skapinovo“ a často dávána Klicperova fraška „Rohovín Čtverrohý“. Divadlo nejvíce zvelebeno bylo za řízení Boh. Pelikána, Ot. Brože, Em. Frankeho, Mik. Šmoka a Ant. Vaňka.

Tím jest stručně naznačena historie borromejského divadla ve starém domě; jindy se zmíníme o spolkové činnosti chovanců v domě novém.

Josef Resl:

Abstinentismus.

Několik volných slov o jeho významu.

O abstinenci jest dnes již rozsáhlá literatura. — Veliký její význam mravně-sociální by neměl býti od žádného vzdělance přehlédnut. — Uvedu zde jen několik rozptýlených myšlenek, svých i cizích, o tom předmětu.

Abstinance (zdrželivost) jest dobrovolné, úplné zřeknutí se všech alkoholových nápojů (piva, vína, kořalek, likérů). Pro děti jest abstinence přísným požadavkem vědy lékařské, pro dospělé není příkazem, ale doporučuje se každému co nejdůtklivěji — a zvláště dnes — z důvodů lékařské vědy a hospodárnosti, zvláště však z důvodů sociálních, mravních a křesťanských. V dnešní době znamená abstinence radikální boj proti velikému zlu, a l k o h o l i s m u, který oslabuje a hubí nynější společnost, boj proti otravné alkoholové kultuře a životu hospodskému. — Jindy neměli tak otravných nápojů a přece většina lidí pila, jen když měla žízeň, kdežto nyní většina lidí pije, když toho není třeba a právě svým pitím si připravuje svou stálou žízeň chorobnou. Nynější člověk by měl pít méně než minulý, protože jest přirozenosti slabší a má nervy citlivější. Ale on pije daleko více, vyhledává dráždidel pro své beztoho dost předrážděné čivy, kdežto by měl hledati zdravé uklidnění.

V Rakousku se propije nyní ročně za lihové nápoje asi 3.000.000.000 K (v Čechách asi 230 mill. jen za pivo), z čehož má stát asi 176.000.000 K daní. Ale ty peníze nejsou požehnané — řekl by prostý křesťan, stát za to na jiné straně daleko více ztrácí. Uvážíme-li, že z toho nerozumného pití nikdo nic nemá, leda chvilku rozkoše a opojení, naopak, že tu jde o veliké milliony škod, o životy tisíců, že tomu hloupému zvyku padá za obět blaho národa, svěží a jasná mysl lidí a štěstí rodiny, že se tu plýtvá nejdražšími statky lidstva, že se tím celá společnost mravně seslabuje a otupuje, že i tělesně slábne: uznáme, že jest požadavkem lásky k bližnímu vypovědění alkoholu boj. Nejlépe pak se proti němu bojuje pod praporem úplné abstinence.

A b s t i n e n c e n e n í n e p ř i r o z e n o u v ý s t ř e d n o s t í. Jest přirozený zákon, že hluboce zakořeněné zlo lze jen mimořádnými, radikálními prostředky odstraniti. Takovým m i m o ř á d n ý m p r o s t ř e d k e m možno nazvati i abstinenci, nikoli však nepřirozeným.

A b s t i n e n c e n e n í c í l e m, není požadavkem všeobecným. Cílem jest s t ř í d m o s t, posílení vůle a mravnosti (neboť vůle se pitím zvláště seslabuje a rozum a cit otupuje) a vůbec život zdravější, silnější, rozumnější a spokojenější. Ve jménu tohoto života zdravého, ve jménu blaha svého národa vypovídají abstinenti boj nynějšímu životu hospodskému.

Až převládne pravidelná střídmost, pak nebude abstinence tolik třeba, ač i potom zůstane veleužitečnou brzdou nestřídmosti a ochranou před pijáctvím, a mocnou posilou vůle a všestranně užitečnou ctností křesťanského sebezapření. Za nynějšího smutného stavu však je t ř e b a a b s t i n e n t ů co n e j v í c e, aby se zřejmě ukázalo světu, že se člověk bez alkoholu docela dobře obejde a že mu ta zdrželivost jen všestranně prospívá. Dnes již pouhá střídmost nestačí, dnes abstinence je jediným p ů s o b í v ý m prostředkem proti nestřídmosti.

To se také záhy poznalo a za tím účelem se abstinenti ve všech téměř zemích organisují. Dnes již se nikdo nepotřebuje obávat, že bude se

svou abstinencí osamocen. V Americe je již přes 10 millionů abstinentů, v Anglii 6 millionů, ve Švédsku 500.000, v Norsku 250.000, v Dánsku 170.000, v Německu 100 000, mnoho i ve Švýcarsku a Holandsku — a počet jejich stále vzrůstá. (Počítají se tu ovšem pouze organisovaní.)

Abstinenci bojují dnes proti alkoholu téměř všechny strany, od sociálních demokratů, volných myslitelů a pokrokovců až po strany křesťansko-sociální. Na této půdě bychom si všichni mohli svorně podat ruce. A na-prosto není třeba dvojsmyslnou frází, že „alkoholismus rovná se klerikalismu“, některou stranu ze společného boje vylučovati.

A jestliže někdo myslí, že si tím pojistí čestné prvenství v tom boji, tedy my se zas můžeme pochlubit, že abstinence jest ctností čistě křesťanskou, že naše církve ji znala hned při svém vzniku, že už Nazarejští ve starém zákoně se zavazovali k přísné abstinenci, že sv. Jan Křtitel, sv. apoštol Jakub a j. byli abstinenty, že mezi křesťany prvotní církve bylo tisíce dobrovolných abstinentů a že později v mnohých rádech byla abstinence dlouhý čas předpisována. Sv. Augustin praví o současných křesťanech, že nesčíslný počet jich se zdržuje masa i vína, a to pro slabost bratří (t. j. pro záchranu a posílení slabých příkladem zdržlivosti) nebo pro vlastní svobodu (t. j. pro mravní povznesení, pozdvižení ze smyslnosti ke svobodě ducha). Tak i ve středověku i v novověku tisíce svatých se dobrovolně zříkali vína a všech nápojů opojných jen proto, aby se tím cvičili v ctnosti. (Hlídka 1901, str. 345.)

A v nejnovější době, když začal organisovaný boj proti alkoholismu v Americe, v Anglii, v Irsku, zjednali si o něj nehynoucí zásluhy zvláště dva muži, snad největší horlitéle pro abstinenci: irský mnich P. Theobald Mathew (čti: Metjů) (žil 1790—1856), vrstevník O'Connellův, a slavný konvertita kardinál Manning (1808—1892).

První z nich posvětil celý svůj život této činnosti a v devíti letech už získal 5 millionů abstinentů v Irsku, v Anglii, v Skotsku i v Americe, kteří se zavazovali, že se sami zdrží všech opojných nápojů a pokud možno budou šířit zásady střídmosti i u jiných. Abstinentsní svaz neměl náteru náboženského, Mathew přijímal do svých spolků i nekatolíky, protože ho vedla jen upřímná láska k bližnímu.

Mnoho lihovarníků a hostinských bylo nuceno vzdáti se svého povolání.

Kardinál Wiseman ho právem nazval „vojevůdcem nového křižáckého tažení“ a lid irský jej poctil názvem „apoštola střídmosti“ a váží si ho jako O'Connela. Jako O'Connell osvobodil Irsko politicky, tak P. Mathew mu vydobyl svobodu mravní, bez níž žádná svoboda neobstojí. O'Connell také ocenil záhy význam abstinence a stal se také abstinentem a jejím zastáncem.

Činnost kardinála Manninga je podobná. I on kázal pod širým nebem zástupům o střídmosti, zakládal abstinentní spolky a i v pastýřských listech věřící k abstinenci vyzýval.

Mathew a Manning pochopili význam slov, jež pronesl později známý německý apologeta, prof. dr. P. Weiss, na VIII. mezinárodním kongresu antialkoholickém ve Vídni (1901): „Ohne Trinkreform gibt es keine Sozialreform“, vyzývá kněžstvo k horlivé práci i na tomto poli.

O abstinentním hnutí v cizích zemích, mezi katolíky i nekatolíky americkými, irskými, anglickými, německými i v zemích alpských a u katolí-

ckých Slovinců dalo by se mnoho říci pro povzbuzení našich. Náš československý svaz abstinentů má již také dosti členů nebo aspoň neorganizovaných přívrženců, ale přes to jest u nás pro tu věc ještě velmi málo porozumění na všech stranách, bohužel že i u katolíků. Jestliže někteří nesnášliví členové svazu jich nechtějí mezi sebou viděti, tedy se tím důležitost abstinence nezmenší. (Příště dále.)

Kardinál Wiseman.

Literární studie. — Podává V. z Růže.

Wiseman narodil se z irských rodičů dne 2. srpna r. 1802 v Seville. Studoval v Římě a již roku 1849 stal se apoštolským vikářem v Londýně. Roku 1850 ustanovil jej papež arcibiskupem ve Westminsteru, primasem Anglie a kardinálem. Dne 15. února 1865 zemřel v Londýně.

Wiseman byl neobyčejně činným ve spisovatelství a v politice a tím se stal církvi v Anglii velmi důležitým a prospěšným.

Jest zajisté řídkým úkazem, když některý z čelnějších církevních hodnostářů objeví se mezi povídkáři. Zároveň však jest to i potěšujícím výjevem, neboť tím se dosvědčuje, jaké úcty zasluhuje umění, jemuž i tací neobyčejní mužové, jako byl kardinál Wiseman, věnovali ochotně svůj vzácný čas.

Katolická intelligence nemálo užasla, když roku 1854 objevila se na knižním trhu povídka „Fabiola“ a když na jejím titulním listě označen byl spisovatelem jejím proslulý anglický kardinál. Ovšem, že si již každý uvykl potkávat se s oním neúnavně činným mužem v nejrozmanitějších oborech vědy a literatury a těšiti se z jeho hlubokých statí a slohově vybroušených prací — avšak nikdo se nenadál, že mu Wiseman poskytne i povídku.

Mnozí netušili, že nejnovější produkt neúnavného pera Wisemanova bude důkazem vynikajícího básnického ducha, že však i bude míti všechny skvělé vlastnosti, které kardinálovy spisovatelské práce ve vysokém stupni vyznamenávaly. Zklamání bylo veliké a příjemné.

„Fabiola“ byla nejen důkazem rozšířené a důkladné učenosti spisovatelovy, nýbrž i jeho poetického nadání. Povídka způsobila neobyčejný úžas, vydání následovalo za vydáním, nastoupila svou vítěznou cestu po celém světě a přijata byla u všech křesťanských duší se souhlasem a vzbudila mnoho napodobitelů.

Kniha ona zasluhuje v každém ohledu onoho příznivého přijetí. Jest to dílo, které každému myšlenkovému směru úplně vyhovuje, a které pro každého čtenáře jest v něčem zajímavým. Zbožný křesťan shledává poučení na neohroženém vyznání mučedníků; milovník dějin potěší se názorným líčením starořímského života a přesným popisováním katakomb. Čtenář bažící po zábavě sleduje s živým zájmem průběh dobře voleného a ostře vytištěného děje.

Se stanoviska přísné kritiky bylo by lze vytknouti to, že vložená líčení starořímských poměrů a katakomb nezaujímají vždycky pravého místa a že i mnohdy vybočuje se z míry a stává se rozvláčným. To však jest jedinou

vadou; neboť v ostatním vyhovuje ono krásné dílo všem požadavkům esthetiky.

Bohatý děj jest tak dovedně upraven, že podává všestranný obraz věčného Říma a tehdejších jeho obyvatelů. Společenský život, duševní vzdělání, náboženské názory, státní zařízení oné peridy, všechno se čtenáři jasně zračí. Jest to stále též svět, ovládající Řím, dosud spočívá polovina světa pokorně u nohou římských imperátorů, ještě dosud plynou poklady a skvosty západu i východu do nenasytného města světového. Avšak již se jeví stopy nastávajícího rozkladu.

Obrovská budova tu a tam se rozpukává, tu a tam v rozsáhlých a nádherně vyzdobených místnostech zachrastí něco podezřele a nebezpečně — avšak v pocitu své moci pohrdají světu velící tyranové nicotnými úkazy. Víra v bohy již dávno ve vyšších kruzích udušena a zchladla, a místo ní nastoupil mělký epikureismus. Nejvybranější požitky jsou vznešeným Římanům a Římankám hlavní věci a každý, kdož se snaží povznést se k vyššímu životnímu názoru, klidí všude pohrdání. Společenský život jest obklopen oslňujícím leskem, nesmírné sumy peněz se vydávají za věci, které sotva jeden den setrvají.

Na venek září všechno jako třpytivý lesk slunce, uvnitř však jest všechno hnilobou. Srdce jest chladné a pusté, nikdy z něho nevyšlehně paprsek hlubšího ducha. Poddaný platí za nic, jest věcí, předmětem, kterým lze naložiti libovolně, který musí strádati pod vlivem choutek svého vyžilého pána, který musí strpěti, aby byl k obveselení milostivého svého chlebo-dárce vržen k rozsápání dravcům, s nimiž by zápasil o svůj bídný život.

To bylo názorem pohanského Říma na počátku čtvrtého století a Fabiola, krásná, rozhýčkaná dcera nejzámožnějšího muže tehda v Římě, Fabia, byla rovněž toho přesvědčení. Jsouc zahrnuta leskem a přepychem, jsouc obklopena úlisnými lichotníky a pochlebujícími otrokyněmi, pohlížela pohrdavě na každého, který se jí nemohl rovnati.

Pravověrným pohanům se vysmívala jakožto zpozdlým bláznům; křesťany nenáviděla, ač vlastně nevěděla, dle čeho se v životě řídí. Teprve v napjatém úžasu se konečně dovídá od otrokyně své Syry o prvcích nového učení. Každého pokládá za rovnoprávného, nepříteli odpouští a věřiti v jiný život, trávající věčně po smrti — hlásá výmluvně a nadšeně roztoužená otrokyně.

Byly to nauky, kterými mohla Fabiola jen pohrdati. Odpouští nepříteli, trpělivě snáseti způsobené urážky a podávati beze všeho protivníku k usmíření ruku — to se zdálo hrdé Římance směšným a zbabělým. A jak se poděsila a užasla, když se přesvědčila, že i krásná její příbuzná Anežka straní těmto zásadám a že podobně i mluví statečný důstojník Šebastián. Nevěděla, že oba jsou již dávno křesťany.

Jest jenom hrstka těch, kteří se hlásí k víře, obšťastňující svět, avšak všichni jsou silni a proti útokům dobře ozbrojeni. Osoby ze všech stavů mezi ně náleží. Nejčastěji však setkáváme se se dvěma z nich, Pankrácem a Šebastiánem.

Již dávno zdálo se jejich jednání podezřelé pohanům, s nimiž se stýkali; zejména pak Corvinus, syn soudce Tertulla a zhýralý Fulvius zahořeli oproti nim plamenným záští. Příčinou toho nebylo jen křesťanství, nýbrž i osobní nelibost.

Corvinus nenáviděl Pankráce již od doby, kdy spolu chodili do školy; Fulvius opět zlobil se na Šebastiána, poněvadž se domýšlel, že jest mu na překážku u mnohých dam. A proto oba povděčně uvítali zprávu, že Maxi-

mian opět zahájí všeobecné pronásledování křesťanů. Zvláště však přišlo to vhod Corvinovi, neboť jemu bylo svěřeno, jak se rozkaz uskuteční.

Přibil edikt, přístího rána již ho tam nebylo, za to však na zemi našel Corvinus nůž Pankráce. Od obelstěného křesťana, Torguata, se dověděl o všech skryších křesťanů a číhal ve dne v noci. Po každé mu kořist uklouzla.

Fulvius pak snažil se získati krásnou a bohatou příbuznou Fabioly, Anežku, a oženiti se s ní, avšak Anežka a Fabiola jej rozhodně odmítly. Tu chopil se Fulvius posledního prostředku. Věděl, že Anežka jest křesťankou a chtěl, aby byla buďto jeho manželkou, anebo aby zemřela. V případě její smrti měl mu imperátor přičknouti její jmění.

Zatím však podařilo se Corvinovi zmocniti se svého odpůrce, Pankráce. Byl předveden Tertullovi, který jej k smrti v areně odsoudil. Šebastián stál v den smrti u vchodu kolossea a šeptal příteli, když jej žoldnéři kolem vedli, aby se za něho modlil. Fulvius to zaslechl a zapamatoval si to. Pankrác vkročil do arény a podráždění dravci byli na něho štváni — žádný však se neodvážil vyřítiti se na modlícího se jinocha. V rozzuření patří na to krvežíznivá římská luza, křesťanská krev musí téci a ježto lev a tygr nechtěli zastávati kata, tedy propustili pardala. Jediný skok — Pankrácova čistá duše zalétla k nebi.

V Římě panovalo jenom jedno heslo: Christianos ad leones!

Šebastián byl zajat a prohlásil neohroženě rozvzteklému císaři, že jest přívržencem Nazarejského. Byl odsouzen, aby byl k smrti šípy ubit. S nekonečným úžasem a bolem dověděla se o tom Fabiola — tedy i on křesťanem, kterého si tolik vážila, kterého něžně milovala, křesťanem právě tak, jako nejvěrnější její přítelkyně Anežka. Nitro její se mocně rozkvasilo.

Což může býti náboženství, které má takové vyznavače, kteří s úsměvem na tváři obětují život za víru — tak pochybeným, jak je líčí? Kdež lze shledati fanatičtějšího pohana, který by něco podobného podstoupil pro své bohy? Pospíchá, aby se vrhla císaři k nohoun, aby vyprosila Šebastiánovi život — avšak marně. Neboť v její přítomnosti umírá vyznavač, usmrcen nesčetnými šípy. A rozzuřený imperátor se jí táže, zdali i ona jest křesťankou? Jak těžké bylo Fabiole vyřknouti slůvko „nikoli“!

Nyní však přišla řada i na Anežku. Byla uvězněna. Jakmile se to Fabiola dověděla, pospíchá k ní. S úžasem pozoruje bezstarostnou veselost, s níž Anežka hledí smrti vstříc. Ještě jednou přichází Fulvius. Chce Anežku vysvoboditi, stane-li se jeho chotí. Fabiola však v rozhořčení ho vyžene.

Na Anežčino jmění však má záslusk ještě někdo jiný — Corvin, který se snaží, aby Fabiola zdělila majetek mladistvé své příbuzné, že se pak bude ucházet o její ruku. A stalo se. Když byla Anežka sřata, vymohl si Corvin od císaře písemné přičknutí dědictví a položí je s jásotem Fabiole k nohoun.

Fabiola v roztruchlení toho nedbá a odpovídá na jeho otázky tak, že ani smyslu nerozumí — což si Corvin vysvětluje úplně ve svůj prospěch. Sotva se vzdálil, vetřel se k ní Fulvius tajně. Ohyždná jeho tvář jest nevýslovnou zlostí zsinálá. Dověděl se právě, že Fabiola stala se dědičkou majetku Anežčina.

Prudce žádá, aby mu jej vrátila. Odepře mu to, zlost jeho se stupňuje, tasí proti ní dýku — tu vyřítí se mezi ně postava, která zraněná klesá. Jest to Syra, křesťanská otrokyně Fabioly. Fulvius uděšen prchá, neboť poznal v Syře svou dávno již pohřešovanou sestru.

Děj se chýlí ke sklonku. Syra se zotavuje, Fabiola stává se křesťankou. Konstantin zakazuje pronásledování křesťanů. Corvin umírá v šílenství, Fulvius stává se po několika letech křesťanem.

To jest v stručných obrysech děj, který nutně čtenáře od počátku až do konce poutá. Všechny charaktery jsou vesměs mistrně vystiženy. Kromě hlavních osob zasluhují uznání vším právem starý Chromantius se svým tichým humorem, filosof Calpurnius a jiní.

Všechna líčení jsou všude sytá a barvitá a s podivuhodnou názorností načrtaná. Zejména však jsou úchvatné scény v aréně, když Fabiola vystupuje s Fulviem před soud a když jest na ni činěn poslední útok. Napsati takovou povídku stačí získati si trvalé spisovatelské slávy. Wiseman napsal ještě jinou povídku tohoto genu pod názvem „Věčná lampa“.

Úryvek z díla „Katoličtí belletristé“. — Použito spisů: W. Kreitena, Kreissiga, statí z „Times“ a jiných.

František Nosek:

Hospodářská pokročilost na českém severu.

O prázdninách roku 1907 byl jsem po dva měsíce v České Lípě a při té příležitosti všiml jsem si celkového tamního hospodářského stavu vůbec, konaje téměř denně menší i větší vycházky do okolí a používaje i příhodného spojení železničního. Ležíť Česká Lípa na křižovatce c. k. české severní dráhy a dráhy ústecko-teplické, usnadňující na jedné straně spojení s Teplicemi a Litoměřicemi a tudíž i celým severním Polabím a na druhé straně opět s Pojizeřím až k Liberci, a mimo to má výhodné přímé spojení odbočkami c. k. české severní dráhy jednak na Děčín, jednak na Kamenný Šenov a dále k České Kamenici. — Krajinářsky okolí samo příliš nevyniká. Jednotlivé homolovité vrchy českého Středoohoří vypínají se nad krajinu mírně vlnitou, pokrytou dosti četnými, nehrubě velikými, borovými lesíky. V dáli na severu vidíte Jizerské hory, na západě můžete za jasného dne spatřiti i Milešovku, na východě se rýsuje nad městem Mimoněm (Nimes) vrch Rálsko (Rollberg) se zříceninami někdy sídla pánů z Wartenberka a na jihu upoutá pozornost zraku dvojhlavý Bezděz, ten věrný pamětník mnohých smutných dějů z české historie.

Při takových obchůzkách se přijde na mnohou zajímavou věc. Potok, který má vody, že by jí naplnil silniční příkop, a přece na něm stojí mlýn, nový, moderní mlýn, a ne jeden, nýbrž po délce toku jich najdete několik. Je pravda, mají tyto potoky v pahorkaté a lesnaté krajině na českém severu vodu poměrně stálou, ale zajisté i u nás v české krajině máme dosti stálých vod a přece je to známý, smutný zjev: Jdete podél vody a jeden spustlý a zanedbaný mlýn za druhým a to i v krajinách, kde nemůže býti důvodně řeči o rušivé konkurenci nějakých parních mlýnů. V tom již se jeví značně vyšší smysl německého obyvatelstva na českém severu k rationálnímu využitkování vodní síly a dokazuje to zřejmě, že v našich krajinách je to duch nehrubě prozíravý a dosti lehkomyslný, který svůj nezdar zejména v tomto směru rád svádí na všechny možné i nemožné činitele vnější, nechť se

přiznati k vlastní vině. A i jinak ve vesnicích tamních vidíte průměrem lepší pořádek než u nás. Zvláště v jedné vsi jsem viděl velmi vkusně ozdobené stavení: před okny zahrádka, v ní úpravné záhonky, stromkovité keříky růží přivázané k tyčím s různobarevnými koulemi a celá průčelní stěna pokryta nějakou popínavou rostlinou velikých fialových květů. Téměř všude spatříte v oknech květiny a téměř všude vidíte řádně upravená stavení. Přes to, že v každé té vesnici najdete také jednu nebo i více chalup, v pravém slova smyslu rozsápaných, které vydávají výmluvné svědectví o hospodářské zdatnosti svého majitele, vycítíte přece, že je to v celku osazeno lidem, který ve svém průměru dbá více pořádku, všude spatříte lepší smysl hospodářský, všude se vám z toho hlásí průměrně vyšší stupeň zámožnosti. I to je zajímavé, že v každé té osadě najdete malou, ale vždy zděnou, dobře uzavřenou kůlnu a v ní — Feuerlöschgeräte — jak praví nápis. — A teď ještě věc, která se ve svém dosahu nedá ani dosti oceniti. Je to široce rozvětvená organizace toho nejdrobnějšího úvěru, která právě po venkově i u nás by tak zdárně mohla působiti. Mnohdy je to až s podivením, že v osadě tak málo čísel čítající může vůbec existovati taková „Vorschuss- und Darlehens-Kassa“. Tím se slouží potřebám drobného úvěru, zápůjčkám několika korun a není-li takovéto organizace, dějí se mnohdy právě v tomto směru ty nejhorší podvody a vyděračství. Takový vesnický dobrodinec zapůjčí dnes na př. deset korun, ale tak, že vyplatí jen osm a po žních požaduje celou sumu. Agenda takových záložnicek je pranepatrná a bez namáhání může ji obstarati na př. jediný vesnický učitel. — K tomu všemu věc charakteristická a s našeho klerikálního stanoviska zvláště zajímavá. Ač i v našich krajinách najdeme v polích a při cestách dosti křížů, namnoze však zanedbaných a neopravených, lze viděti v krajích na českém severu neobyčejné množství křížů podél cest a ve vesnicích samotných spatříte nad vchodem stavení tu znamení spásy a jinde zase obraz Matky Boží atd. a vidíte, že ten náboženský duch je hlubší a ne tak povrchní jako u nás. I uvádím výslovně, že ty kříže nepocházejí jen ze staré doby. Nikoli; mezi mnohými staršími, nově opravenými, naleznete jich veliké množství nově zřízených, jak tomu svědčí letopočty na nich. A když tak jdete polem v úpalu červencového odpoledne a shlédnete nově upravený kříž, jehož vyzlacený nápis na vás volá: „O Christ, geh' nicht ohn' Grusz vorbei, bedenk' dasz Gott dein Vater sei,“ tu stanete, rozhlédnete se po nejbližším poli, na němž se dozrávající žito v záplavě zlatých paprsků slunečních lehkým vánkem mírně vlní, a cítíte, že tou ztichlou přírodou kráčí neviděn všemohoucí Bůh a štědrá jeho ruka sype dary lidstvu, když k němu v důvěře a oddanosti volá: „Otče náš — — chléb náš vezdejší dej nám dnes — —“.

Bylo by to pošetilé, chtíti ve stavu, který na českém severu vládne, spatřovati vrchol dokonalosti a snad jednostrannou hanou poměrů vládnoucích v mnohých krajích českých končin naší rodné země dospěti k nějakému obdivování svých německých krajanů. — Ale tolik upřímně se musí říci: větší stupeň hospodářské podnikavosti, poměrně větší smysl pro šetrnost a kapitalisaci a snad i jistý neuvědomělý pocit povinnosti zachování národního jmění, toť jsou vlastnosti, jichž vzrůst a vydatnější rozvoj dlužno i u nás podporovati, což ovšem není tak snadné, ale také to není nemožné. Lichotiti lidu tvrzením, že na méně šťastném stavu hospodářském, ve kterém se nalézá, nemá pražádné viny, nýbrž že je to způsobeno činiteli jinými, je ovšem agitačně vydatné, ale poctivé to není, neboť je nanejvýše zhoubným podvracetí tak důležitý moment výchovný, jako je vědomí částečné vlastní zodpovědnosti za veškeren zdar i nezdar.

===== Věstník vysokoškolský. =====

Akademie a sjezd bohoslovců na Velehradě. Schůze bohoslovecké byly svého času jediným živým poutem, spojujícím všechny s velikými dny obnovení Velehradu v letech šedesátých, zde idea cyrillo-methodějská se obnovovala i prohlubovala s potřebami doby a sdělovala se od generace ku generaci. Ze schůzí těchto vyrostl všecek veřejný život katolický, který nyní všude raší a zvláště z nich vyrostla ona velikolepá idea, již vidíme uskutečněnu ve významných sjezdech unionistů. — Sjezd letošní vynikal nejen velikým účastenstvím, ale i vzácností slovanských hostů, kteří po II. sjezdu unionistů zůstali většinou na Velehradě. Sjezd zahájen byl nadšenou promluvou P. Ježa o apoštolském působení sv. Cyrilla a Methoda; vyzýval všechny, aby všichni pracovali pro evangelium v lidu našem. Akademie vlastní započala pozdě večer. Za bouřlivých ovací zasedají za předsednický stůl lvovský metropolita hrabě Andrej Szeptickýj, ass. Vychodil, protojerej Malcev, P. Franco z Říma, dr. Grivec z Lublaně, Palmieri z Říma, Gratieux, prelát dr. Tumpach z Prahy, prof. Rittig ze Záhřebu, prof. Zdziechowski, farář P. Hornáček z Uh. Slovenska, farář P. Zlámal z Ohia v Americe, kanovník Cerwinski z ruského Polska. Všichni děkují v mateřštině a přejí zdaru v práci za ideu cyrillo-methodějskou. Tím jednání se tak protáhlo, že vynechána byla přednáška novokněze J. Ertla: *Život a umění*. — Druhého dne (3. srpna) po pozdravu posl. Kadlčáka od katol. učitelstva ujímá se slova dr. J. Krek na thema: *Katolický akademik a volná myšlenka*. Vzal si toto thema, ježto jest nyní šířeno mínění, jakoby katol. akademik nepožíval svobody myšlení — vždyť přece volná myšlenka jest absolutně nemožná. Volná myšlenka musí mít smysl pro pravdu, musí postupovati dle zákonů logiky, musí býti vázána mravními zákony a smyslem pro lásku. Kdo nemá smyslu pro pravdu a mravnost, nemá ani smyslu pro lásku. Kdo neuznává universalismu pravdy a mravnosti, nemůže mít ani universalismu lásky. My chceme universalism vzdělání, ale i universalism pravdy a mravnosti. To vše jest v katolicismu. Rečník nadšenými slovy líčí katolickou universalitu lásky, která svou teplotu drží, universalitu morality a pravdy. Tím, že u nás člověk vychovává se k síle rozumu, síle vůle a vřelosti srdce, v tom spočívá naše superiorita nade všemi stranami. Nejpozitivnější zjevem je to, že nyní u mládeže není smyslu pro pravdu. Subjektivism vychovává nám na středních školách a na universitách kritiky, ale ne myslitele a badatele. Dne mnozí

hledají Boha — ale tam, kde vědí, že ho není. Není dnes silné vůle, schází i nám katolíkům, a tak hledáme místo přímé cesty „minus malum“, které tak mnoho už uškodilo. Slabost vůle je charakteristikou doby a dnes k velikým činům lásky k Bohu a vlasti nutno lidí vybízet i lichocením pýše, získávati je pásy a křížky. A slabost mravní, nedostatek lásky třeba hledat v nedostatku chuti k pravdě v t. zv. „volném myšlení“. A proto tomuto volnému myšlení musíme ukázat sílu vůle a bojovat proti ní až na nůž. (Bouřlivý souhlas a potlesk) — Pak vyřizují pozdravy bohoslovci za jednotlivé semináře, za „Č. L. A.“, za „Dennici“ kol. France Stelě, za „Slovanskou Ligu katol. akad.“ Fr. Smýkal atd — Potom promlouvá P. Prokop Šup O. S. B. o knězi, jakožto vychovateli národohospodářském a sociálním. Rečník vylicuje, jak a kde zasahuje úřad kněžský a náboženský zákon v samy funkce hospodářské: výrobu a spotřebu. Při oně vychováním charakteru výrobce, při této pěstování ctností, které ulevují rozdělováním statků, pro všechny se nedostávajících. Působí-li nepřímo hospodářsky, působí za to kněz v úřadě svém přímo ve směru sociálním: upevňováním rodiny, míru, lásky a solidarity mezi jednotlivci. V doslovu předseda arcibiskup Šeptickýj vyslovuje radost nad tím, že byl účasten sjezdu mladého horlivého dorostu českého kněžstva. Doufá, že přispějí ku blahu národa českého i ku štěstí jeho národa, rusínského. „Pracujte tedy k tomu,“ končí, „aby práce nás všech k této solidaritě našich národů slovanských čím dál, tím lépe nás všechny přiváděla.“ Prof. Malcev prosí na konec všech, aby zůstali věrni víře a lásce a všem ideálům cyrillo-methodějským. Provoláváním slávy všem slovanským hostům a za zpěvu „Moravo“ byl sjezd ukončen.

K letošní volbě rektora na české universitě upjata byla pozornost veškeré české veřejnosti. Měl byti zvolen rektorem theolog, ježto dle starodávneho zvyku vždy každý čtvrtý rok byl rektorem professor z fakulty theologické. Tím měla býti dokumentována rovnocennost theologické fakulty s ostatními. Při inauguraci prof. Vřešťála r. 1906 udály se demonstrace, jež směřovaly proti fakultě theologické; téhož roku bylo pak podáno známé studentské memorandum, žádající odluku theologické fakulty od university. Veřejnost byla tudíž právem zvědavá, jak zachová se letos theol. fakulta, i jak ostatní fakulty a studentstvo. Již nějaký čas před volbou obrátily se na popud filosofické fakulty též ostatní fakulty s dotazem na fakultu theologickou, zda by vzhledem k celkem malému počtu profes-

sorů i nepatrnému a prý rok od roku klesajícímu počtu posluchačů této fakulty, nebyla snad ochotna jednou svého práva se vzdáti ve prospěch fakulty filosofické. — Výsledek volby byl ten, že zvolen byl profesor filosofické fakulty dr. J. Král, soustřediv na sebe 16 hlasů, kdežto theolog 11. Theologická fakulta proti tomu se ohradila a žádala, aby příštím školním rokem zvolen byl theolog. Veřejnost česká velice různě posuzovala ten čin. Tak zvané „liberální“ strany s „Časem“ a „Národním Listy“ v čele těšily se s těšícími se studenty, nad úspěchem věci „pokrokové“, a ti to projevovali nad tím své uspokojení. Oproti tomu „Našinec“ konstatoval „deprimující ústup“ v celé veřejnosti katolické a připisoval veškerou vinu theologické fakultě, zvláště když na pražské německé zvolen byl theolog. Volby všimly si také německé listy, z nichž zvláště „Vaterland“ poukazoval na terror a demagogii, jaké počínají nyní na universitách vládnouti, tak že mnozí mužové opravdu o vědu velice zasloužilí raději ustupují do pozadí, jak to zřejmě ukazuje list prof. dra. Al. Bráfa, jímž odmítl úřad rektorský loňského roku. — Po veliké radosti, již zachváčena byla „pokroková“ veřejnost, nastalo pohnutí vystřízlivění a uvažování, zdali theol. fakulta bude i na rok opominuta a rektor volen z fakulty medicínské, nebo z fakulty právnické. Mezi mnohými úvahami zvláště zajímavý jest úsudek prof. dra. Masaryka v srpnovém čísle „Naší doby“: „Že theologická fakulta nebude vyloučena ze svazku universitního, je každému znalci poměrů absolutní jistotou. Všecky demonstrace proti ní jsou planým mluvením a ranami do větru. Má-li se význam její paralyzovat, lze to jenom jakousi protiváhou. Rozmnožením fakult snížil by se vliv jaksi číselný na dosavadní jedině, obsahem a duchem fakulty nové (výše navrhuje p. prof. M. zřízení protestantské theologické fakulty), korigoval by se její vliv duševní a mravní. My jako celek víme málo o náboženství vůbec, o dějinách křesťanství, o srovnávací náboženské vědě, o české formě a českém duchu náboženství. Proto vládne u nás jediná církev a její klerikalismus, proto je možné povrchní mluvení a psaní a přednášení o křesťanství, které by před obehcenstvím jenom trochu soudným bylo stíženo výsměchem, u nás však budí obdiv a aplaus.“ Dle našeho mínění dostavil by se právě účinek opačný. —ý.

Z české university. Dle usnesení akademického senátu mají indexy řádných posluchačů počínaje studijním rokem 1909-10

býti opatřovány podobenkami, které sluší upevniti na místě v indexu označeném. Povinnost tato týká se však pouze posluchačů na universitu nově vstupujících, nikoliv tedy posluchačů již immatrikulovaných. Kvestura smí příště zapsati jen toho, kdo této povinnosti vyhověl, načež se pp. posluchači zvláště upozornují.

Německá universita pražská pořídila si nové úřední razítko dle vzoru university v Bratislavě. Razítko vyvedeno jest ve slohu gothickém a má uprostřed Pannu Marii s Ježíškem, jež sedí na trůně a třímá žezlo. Kolem obrazu jest universitní nápis latinský.

Návštěva na rakouských universitách v letním semestru r. 1909 činila dle výkazu ministerstva vyučování úhrnem 22.963 posluchačů, a to 1421 bohoslovců, 10.587 právníků, 3601 mediků a 7354 filosofů. Nejčetněji byla navštívena universita vídeňská, totiž 7372 posluchači, universitu ve Lvově navštěvovalo 3873 posluchačů, českou universitu v Praze 3675 posluchačů, na universitě v Krakově bylo zapsáno 2747 studujících, universita ve Štýrském Hradci byla navštívena 1818 studujícími, na německé universitě v Praze byli zapsáni 1502 studující, na universitě v Innsbrucku zapsáno 1050 studujících a v Černovicích studovalo 926 posluchačů.

Česká Matice technická. Letošního roku rozhodl se výbor České Matice technické rozšířiti svou působnost a postarati se o to, aby vydány byly pro posluchače techniky české učebnice jednotlivých odborů technických věd. Učebnice ty určeny jsou v první řadě pro posluchače českých vys. škol technických a nebudou rozesílány členům České Matice technické. Jest to v první řadě učebnice: „Deskriptivní geometrie pro vysoké školy technické“, kterou sepsal prof. V. Jarolímek a B. Procházka dle vlastních přednášek. Tento krok Matice setká se jistě s uznáním českého studentstva, neboť odpomoženo tím dávnému stesku českých techniků do nedostatku odborných knih učebních.

Vysoká škola vzduchoplavecká. Počátkem letošního zimního běhu bude v Paříži otevřena vysoká škola vzduchoplavecká, jejímž ředitelem bude plukovník Roche. Účelem jejím bude, aby poskytovala theoretického i praktického vzdělání mladým absolvovaným technikům, kteří miní se oddati aeronautice. Učebný běh potrvá 1 rok a po jeho skončení absolventům bude poskytnuta možnost, aby v odborných kurzech se podrobně obeznámili se všemi vymoženostmi moderní techniky vzduchoplavecké.

Věstník středoškolský.

Porada středoškolské a vysokoškolské intelligence konána byla na V. sjezdě katolíků českoslov. v Hradci Králové. Schůze byla v Borromaeu a těšila se hojně návštěvě nejen studentstva, nýbrž i přátel studentů a dokazovala zřejmě, jak četná je intelligence katolická. Schůzi poctil svou návštěvou J. E. ndp. biskup Doubrava, jenž s nadšením a přátelsky uvítal přítomné a promluvil o poměru víry k vědě. Program zahájen byl časovým thematem: „Otázka středoškolská“. Řečník — p. JUC. Hronek — obral si za úkol vyličit nejprve stopy onoho kulturního boje, který zachvátil nejen náš národ, ale který hýbe celým lidstvem: jest to boj mezi křesťany a moderními pohany. Řečník, vyvrátiv stereotypní, ale znovu a znovu nám předhazované pokrokářské fráze (věda a víra nemohou se srovnati, náboženství jest věcí soukromou a p.), přikročuje k vlastnímu temat. Ve škole často studenti opakují: „Non scholae, sed vitae discimus“, „Ne pro školu, ale pro život se učíme.“ Ale bohužel, tato správná zásada není než toliko mechanickým říkáním. Náš student počíná se odchylovati od mety vytčené, když jest mu ze srdce rvána víra. Na našich školách jest náboženství pouhým ignorováním zlehčováno, neb dokonce i uráženo. Víra jest základem všeho vědění a kdo bez ní stavějí, marně stavějí. A nejen s náboženského stanoviska, nýbrž i s národnostního nemůžeme býti spokojeni s nynější školou. Ve škole se nepěstuje již tolik vlastenecký cit a ten pomalu odumírá. (Řečník uvádí konkrétní případ, kdy uražen byl veliký Palacký.) Pokrokáři straší zklerikalizováním školy a chtějí volnou školu. Kdo by mohl nazvati onu snahu klerikální, která k umravňení směřuje a která chce vychovati bojovníky pro vlast a víru? Náboženská výchova není — jak pokrokáři tvrdí — zotročováním ducha, ona zušlechťuje našeho ducha. Kam vede volná škola, ukazuje řečník na Francii a tvrzení své provází statistikou mladistvých zločinců. Jestli pokrokáři míní, že u nás to dopadne jinak, pak nesmíme dovoliti, aby podobný experiment se provozoval na našem studentstvu. Na to ujal se slova p. JUC. Petrželka a promluvil k druhému bodu schůze o neméně zajímavé: „Otázka vysokoškolská“. Jako v otázce středoškolské, i v této znepokojují nás dvě stránky: náboženská a národnostní. Dnes každý projev náboženský na universitě jest terrorisován. A přece má církev na university největší právo, neboť bezmála všechny jsou od ní založeny. Z oné nenávisti proti náboženství vyplývá také odpor proti theologické fakultě. Musíme toho litovati, že theolog.

fakulta neprosadila svého rektora, poněvadž v tom spatřujeme první krok k vyloučení této z university. Ona nesmí se vzdáti práva, které jí historicky náleží. Národnostní poměry nejsou lepší náboženských. Druhá universita přinesla by mnoho prospěchu české vědě — poněvadž by povstala jakási konkurence —, ale také i našemu náboženskému smýšlení z toho důvodu, že druhá universita by byla konservativní. Jest ještě více utiskovaných. Jsou to Slovinci. Spojme se a spojenými silami bojujme za své požadavky. Musíme se zasaditi o to, aby italská universita nebyla v Terstu, nýbrž v jižním Tyrolsku a aby měli Slovinci universitu v Lublani. Dalším postulátem jsou vysoké školy hospodářské a obchodní pro nás i pro Slovinci. Po řeči slovinského poslance p. Kreka, jenž mluvil o přátelství studentů slovinských a českých, zaslán byl pozdravný telegram slovinským studentům, shromážděným na sjezdě k utvrzení styků. Řečník zmiňuje se dále o Lize, jak utěšeně vzrůstá v mocnou, nerozbornou organizaci a nabádá k studiu. — Třetí bod schůze byla řeč p. dra. A. Reyla: „O součinnosti kleru s intelligencí“. Pravý inteligent není a nemůže býti proti náboženství a také ne proti kleru. Církev a duchovenstvo nikdy nebylo vědám protivno. Když může intelligence s klerem pracovati společně ve vědě a v jiných oborech, může také na poli náboženském a intelligence nemá trpěti, aby představy náboženské byly podlamovány. Součinnost má se dít na základě rovnocennosti osob. O přednášce se nezmiňují šířeji, poněvadž bude — jak toho zasluhuje — celá v tomto časopise uveřejněna. Těmito přednáškami byl hlavní program vyčerpán. Ale mimo to vyslechli jsme mnoho pozdravů a řečí plynoucích z povolaných úst. Mluvili nám mladým do duše výteční paedagogové a pracovníci, jimž svěřen byl ten nesnadný úkol: pečovati o mládež a vychovávati studenty. Promluvil krásně univ. profesor dr. Lad. Sýkora, dr. Nábělek a jiní. Neradi opouštěli jsme svá místa, abychom se rozloučili a vypověděli vše doma svým kolegům. Po skončení této hlavní schůze byla konána důvěrná schůze studentstva.

J. Záleský.

Sjezd abiturientů ústavu učitelského, konaný dne 1. srpna 1909 v Soběslavi, usnesl se na této resoluci, která uveřejněna byla v „Pokrokových Listech“. 1. Protestuje proti zřízení nového mužského katol. paedagogia v Bubenči. Jest přesvědčen, že zřízeno bylo nikoliv z nutné potřeby, nýbrž za postranními cíli římského klerikalismu, který chce si vychovati učitelský dorost, jehož by pak

užil ke známým svým úmyslům. Varuje české rodiče před zaprodáváním svých synů za problematické zaopatření (!) ve stavu učitelském a neváhá dát průchod svému přesvědčení, že české dítě jedině v české škole avrukou učitele prodchnutého ideami pokroku může dojít k pravému vzdělání a vědění (!!!) — 2. . . m. j. vyslovuje souhlas s resolucí „Jednoty Komenského“, která naznačuje potřebu akad. vzdělání učitelstva. — Proto tím rozhodněji vyslovuje se sjezd pro zrušení paedagogii řeholních, ježto z nich vycházejí síly života nezkušené, které se dají užiti od živlů zpátečnických. — 3. . . m. j. politování nad tím, že národu našemu odírá se zřízení škol potřebných. — 4. Vyslovuje své sympatie pokrokovým persekvaným učitelům. — Rány dopadly! Nemíním snad detailně rozebírat tuto profanní resoluci pokrokovskou, ponechávám to katolickým paedagogům. — Však jeden moment pro nás katolické studentstvo přece uvádím! Zvěčnělý biskup Eduard Brynych ve svém pastýřském listu 25. března 1893 odpovídá na otázku, jakým prostředkem lze čeliti zvrhlému tisku, takto: „Proti spolku spolek, proti knize kniha, proti listu list!“ Spolek i list máme! Nedostává se nám něčeho! — Sílu zmužilosti a součinné práce každého jednotlivce postrádáme. Ke slovům zvěčnělého biskupa dokládám, že též i proti boji, jaký se proti nám katolickým studentům vede, třeba zase boje! — Všeobecný boj katolíků byl utkán na sjezdu katolickém v Hradci Králové. Každý pak účastník sjezdu musí přiznati, že jsme neochabli — nýbrž posílili, — „ve znamení kříže“ slavně zvítězili! Však boj proti nám všem katolíkům jest veden až do krajnosti! Proti, a to hlavně proti jednotlivcům je bojováno. Tak i ve výše uvedené „pokrokové“ resoluci. Resoluce tato nečelí jen snad proti katolickým školám a jich učitelům, ale zároveň, poněvadž to jest protest teprve pokrokovských abiturientů učít. ústavu, směřuje zásadně již záhy nyní, proti kandidátům katolického paedagogia — studentům katolickým! Doufám, že nezůstane ona resoluce „pokrokových“

abiturientů bez odpovědi, že kandidáty katol. paedagogia budou nejen obhajovati katoličtí učitelé, ale též celá katolická intelligence, a že v prvé řadě bude to katolické studentstvo českoslovanské veškeré, jež podá pomocnou ruku svým spolukolegům, kteří již nyní jsou napadáni pokrokovskými ignoranty! Končím slovy: „Nejen proti spolku spolek, proti knize knihu, proti listu list, ale — a to hlavně, proti boji boj! Boj studentů-katolíků proti studentům-pokrokářům! Boj za naše práva! Boj za naši víru! „Espero.““

Nová obchodní akademie města Karlína otevřena dle usnesení městského zastupitelstva počátkem školního roku 1909-10. Zřízení této akademie dojde zajisté všeobecného uznání z důvodů kulturních, národohospodářských a národních. V českém obchodnictví byl citelný nedostatek sil sodborným vyšším vzděláním a jediná Českoslovanská obchodní akademie v Praze naprosto nestačila návalu posluchačů, toužících po obchodním vzdělání, tak že každoročně byla celá řada hlásících se posluchačů odmítnuta. Tito posluchači byli pak nuceni odebrati se buď na německou obchodní akademii v Praze, z čehož plynula národní škoda, neb na nějakou obchodní školu soukromou, jež nemůže poskytnouti tak odborného vzdělání jako škola vyšší. Proto bylo nutností zřídit ve Velké Praze novou obchodní akademii. I z národnostních důvodů bylo třeba zřídit obchodní akademii českou, neboť Němci v Čechách mají dosud 5 obchodních akademií, kdežto Češi pouze 4, z čehož by se mohlo usuzovati, jak Němci beztak tvrdí, že mají v životě obchodním a průmyslovém v Čechách převahu. Národ náš potřebuje nutně vzdělaný dorost obchodní a úřednický, který by bránil přecházení českého obchodu a průmyslu v ruce německé. Dále dlužno vítati i to, že nová obchodní akademie zřízena byla v Karlíně, kde jest hojnost velikých českých závodů průmyslových světového významu, tak že posluchači budou míti možnost častými exkursemi vzdělati se v praktické obchodní a průmyslníky.

===== Věstník slovanský. =====

Slovinci, studentstvo a Praha.

Pod tímto názvem přinesl český časopis „Čas“ dne 23. července t. r. obsáhlou kritiku dvou článků, které byly uveřejněny v orgánu slovinského katolicko-národního studentstva „Zora“ (ročník XV., č. 9. a 10., str. 175—179). „Zora“ varuje slovinské katolicko-národní abiturienty, aby nešli studovat do Prahy, dokud tam nemáme svého spolku anebo kroužku. „Čas“ píše: Důvody pro tuto výzvu, podepsanou redaktorem

listu, obsaženy jsou ve dvou člancích společně nadepsaných: V Prago. (Do Prahy.) Pod prvním podepsán je Pražan, pod druhým A. V., snad Andrej Veble, týž, který napsal do letošní „Osvěty“ článek o slovinské universitě a loni byl členem pražské „Adrije“, spolku pokrokových studentů slovinských. Letos je už členem „slovinského katolického akademického spolku Danica ve Vidni“ atd. Nevím, proč se podepsaný „J. K.“, který napsal ten článek do „Času“, o toho A. V. tak zajímá. Já mohu klidně říci, že mi do toho J. K. (ačkoliv ho osobně znám) docela nic není. Také nechci zkoumat, je-li podepsaný A. V. skutečně Andrej Veble, anebo někdo jiný. Jenom několik osobních reminiscencí! Když jsem přišel r. 1906 do Prahy studovat, byly tam dva slovinské spolky, „Ilirija“ (starší, ale více buršácký, liberální spolek) a právě založený národně radikální spolek „Adrija“. Jeden bod v programu spolku „Adrije“ byl: Náboženství je soukromou věcí. Tehdejší kolegové mi vykládali ten bod takto: Když chceš vstoupit do našeho spolku, můžeš, třebaš že jsi přesvědčení katolického. Nám jde jenom o národní práci, jakého náboženského přesvědčení je každý člen, to je jeho soukromou věcí.

Dobrá! Během jednoho roku jsem se však přesvědčil, že stojí spolek „Adrija“ na docela jiném stanovisku, než že je náboženství soukromou věcí, asi na podobném jako sociální demokraté. Viděl jsem, že mi zbývá jenom jedna možnost, a vystoupil jsem. Ačkoliv jsem to oficiálně (písemně) oznámil spolkovému výboru až na začátku r. 1908, přece jsem fakticky nebyl v „Adriji“ již od začátku zimního semestru 1907-8. Loni jsem na př. ani jednou nebyl v „Adriji“. Spišovateli toho článku se může o tom přesvědčit, když se zeptá tehdejšího předsedy p. Š., kterého jistě dobře zná. Mně se tedy nemůže docela nic vytýkat, jednal jsem správně. „Kulturní impotenci“ a „mravní nepoctivost“ — pan J. K. chodil nejspíše do školy k „Slovenskému Narodu“ v Lublani — ať si strčí J. K. do své vlastní kapsy.

Jestli je kritika těch dvou článků o českých poměrech správná nebo ne, o tom se nechci rozepisovat. Faktum je, že pražské poměry pro slovinský katolický spolek nejsou výhodné. „Zora“ se ovšem nevyjádřila, že slovinské studentstvo vůbec nemá chodit do Prahy studovat. Kdyby se uskutečnila idea provisoria pro slovinskou právnickou fakultu na české universitě v Praze, jistě by nescházelo ani slovinské katolicko-národní studentstvo a přišlo by v hojném počtu do Prahy studovat, snad i dříve, založí-li se tam slovinský katolický spolek, anebo aspoň kroužek slovinského a chorvatského katolického studentstva v „Lize“. Dokud nás však není tolik, abychom mohli založit dva spolky, v Krakově a v Praze, je jistě pro nás v daných poměrech výhodnější, když jde slovinské katolicko-národní studentstvo studovat do Krakova.

Dovolil bych si jenom jednu poznámku o slovinském studentstvu v Praze. Známý jsou nám případy, že šli někteří slovinští studenti, když jinde nemohli udělat zkoušky, na jeden semestr do Prahy, tam složili zkoušky ze všech předmětů v německém jazyku — a pak se zase vrátili na německé university. To je skandál! A to byli studenti z liberálního a radikálního tábora. Takovým způsobem se zneužívá české pohostinství. Je-li p. J. K. libo, můžeme vydat slovinský překlad chorvatského Fiat lux-processu. Capito?

Andrej Veble, právník.

Záhřebská universitní otázka.

Když zřízena byla záhřebská universita, uvítali ji Slovinci s jásotem, říkajíce, že Chorvatí a Slovinci jsou jeden národ a universita patří zároveň Slovincům. Proč však dnes Záhřeb pro Slovince neexistuje, proč slovinští studující odcházejí do všech možných universit, kde jest jim mnohdy snášení příkoří! — Na to odpovídá „Slovenec“ (28. července): Pro nás nemá záhřebská universita významu, protože vláda nechce, Chorvatí nechtějí, ban Rauch nechce a Maďaři nechtějí. Nejvíce nechtějí však Slovinci. Proti záhřebské universitě máme my Slovinci neoprávněnou antipathii, které je založena na veřejném mínění, které spočívá na povrchním porovnávání, jež nijak není zpodstatněno. Záhřebskon universitu

pokládáme za poněkud inferiorní, za ústav nižšího řádu, nerovnající se druhým universitám. Proč to? — Protože ji neznáme. Co dobrého jest v Chorvatsku, to nepřijde k našemu sluchu, my vidíme tam jen skandály a korupci. Poněvadž je politika korupční a vláda rovněž, též universita nemůže býti dosti dobrá. A to právě jest pravý opak. Záhřebská universita neposkytuje studentu o nic méně příležitosti k hlubokému vzdělání než jiná, učebná síla není slabší, než na mnohých universitách v cizině, učebné prostředky, umělé aparáty nijak nezůstávají za druhými universitami. Knihovna jest bohatá, má přes 120.000 děl, a vedle toho jest knihovna jihoslovanské akademie, která má velikolepé sbírky. Že pak záhřebská universita u nás málo našla

ohlasu, jest vedle nepoznání a žalostných politických poměrů na škodu možná též ta okolnost, že ani polovice Chorvatů nestuduje v Záhřebě. Třeba jest pomyslití zřízení, že jest Chorvatům mimo banovinu právě tak zabráněn přístup, jako nám — banovinou. Proto jsou universitě záhřebské zastřižena křídla, nemůže rozvíjeti pole působnosti přes to, že má v ohledu vědeckém všechny podmínky pro úspěšný rozvoj. Jestliže tedy záhřebská universita nemá toho významu, toho nesou vinu nejvíce poměry. — Proto jest potřeba, abychom si uvědomili, jakých prospěchů bychom měli, kdyby se otevřela brána záhřebské university též pro nás Slovinci. Otevřel by se nám nový svět, kus naší vlasti, které dnes neznáme. Ledacos by v Slovinsku i Chorvatsku bylo jinak, kdybychom se se svými dobrými vlastnostmi poznali a doplňovali. Takhle však kráčíme každý svou cestou, odcizení a nepoznání, společným nepřátelům ku posměchu, sobě v záhubu. — Slovinci poslanci musejí obracet pro budoucnost zvláštní pozornost k této otázce.

Zřízení technické fakulty při universitě záhřebské. Chorvaté již dlouho obírají se myšlenkou založení vysokou školu technickou ve vlastní zemi. Zřízení samostatné vysoké školy se však z důvodů finančních zamítá a proto pomýšlí se na založení „technické fakulty“ při záhřebské universitě. Fakulta ta skládala by se ze tří oddělení: stavitelského, lesnického a hospodářského. Pro nejbližší zasedání chorvatského sněmu připravuje se již předloha zákona o zřízení této technické fakulty. Záhřeb by fakultou technickou velice získal, neboť studující chorvatští a jihoslovanští nemusili by se obracet na studia technická do cizích zemí. S.

Universita Jagellonská v Krakově byla ke konci letního běhu svědkem bouřlivé schůze všestudentské, která měla v zápětí pouliční demonstrace, tak že musila i policie zakročiti proti studentům. Podnětem ke schůzi byl zákaz arcibiskupa Puzyny ve příčině pohřbu Slowackého, při čemž socialističtí studenti použili té příležitosti k všeobecným fanatickým útokům na církev a kněžstvo. Na to dobře poukázala „Polonia“ a svými zástupci Foppem a Kajrukštysem, který obzvláště při tom pronesl velmi pěknou řeč, doprovázenou bouřlivým potleskem studentů katolických a odporem socialistů a židů. Schůze protáhla se do půlnoci a po té asi 200 studentův táhlo k biskupskému paláci za zpěvu „Rudý prapor“. Kordon strážníků postavil se jim v cestu, někdo při tom hodil žabku mezi strážníky, tak že ti to studenty útokem. Ihned 12 studentův zůstalo raněno na ulici.

Taký byl průběh studentské schůze, jaké město Krakov dosud nebylo svědkem. B.

Sjezd polského studentstva konal se v Zakopaném v Tatrách. Sjezdu účastnilo se 150 spolků 300 delegátů. Sjezd hlavně obíral se otázkou školskou v ruském Polsku, mají-li se tamější university bojkottovati, že mají býti rozšířena též práva abiturientů atd. Zvláštním znamením celého sjezdu bylo zápolení studentstva národně-demokratického (všepolského) se socialisty (pokrokovými). Jsouť to početně nejsilnější strany mezi studentstvem a vlastně delegáti většinou náleželi k té či oné straně. Kromě toho dovoleno zúčastniti se porad i obecnstvu, abiturientům, vedle toho učitelům a učitelkám, tak že sjezd „mládeže“ stal se tím jakýmsi kongressem, radícím se o školství v „království“. Rovněž proslovy, které pronesli zástupci spisovatelů, byly přílišnou nadsázkou, připisující sjezdu význam, kterého nemá a míti nemohl.

Sjezd pokrokových studentů ukrajinských konal se o prázdninách ve Lvově, jehož se zúčastnilo i mnoho hostů z Kyjova. Jedním z návrhů byl: bojkottovati školy polské, na konci však přece tento návrh padl, většina však porad točila se okolo: pryč s náboženstvím ze školy, žádáme odluku církve od státu, neuznáváme theologické fakulty atd. Ovšem požadavek tento nemá, jak tomu je u nás, motiv „volnomyšlenkářský“, nýbrž motiv politický. Ukrajincům, žádajícím vypuzení náboženství ze škol, nejde o postulát nauky pokrokové, nýbrž chtějí odstraniti ze školy a tím i ze vsi všeliké vlivy, nedávající se ujařmiti strannickými zájmy politickými. Válčí totiž Ukrajinci se Starorusíny a tu soudí, že si ten boj usnadní, odstraní-li vliv kleru. A tu upadají v blud, jak dobře poznamenává „Czas“, neboť podkopávající význam kostela uniackého, škodí vlastně ideálům národního svědomí. Dále se doporučuje mládeži akademické neúčastniti se politiky in toto, za to však má tvořiti pouze spolky odborné, spolky jak podpůrné, tak i přispívající ku sebevzdělání. Kdyby mládež ukrajinská vzala si k srdci tuto poslední resoluci a přestala in toto pořádati boje politické, ponechávajíc je straně, universita lvovská, praví „Czas“, nebyla by tak často jevištěm těch smutných bouří, jakých před dvěma roky bylo svědkem hlavní město země. B.

Slovenský časopis studentský. Počátkem října budou studující slovenští, jak bylo usneseno počátkem srpna ve Sv. Martině, vydávati svůj studentský časopis. List tento má býti nestranný zatím, aby všechny shromažďoval. Bude to první časopis studentský na Slovensku.

STUDENTSKÁ HLÍDKA

LIST KATOL. STUDENTSTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK I.

ŘÍJEN 1909.

ČÍSLO 8.

J. Marius:

Machar a křesťanství.

Syn Heliův, J. S. Machar, miláček pokrokového studentstva, dle Herbeny básník svým vzilem omračující, jezdí letos z města do města v Čechách i na Moravě, přednášeje o antice a křesťanství. Jak vědecky přednášky tyto jsou založeny, ukazuje nejlépe brožura „Machar a křesťanství“, která vyšla letos v „Časových úvahách“. Vyjímáme některá zajímavá místa ze zmíněné brožury, bychom ukázali na hluboké a všestranné vzdělání našeho „nejlepšího“ básníka.

Ve své řeči v Hradci Králové Machar pravil:

„Proč se díváte na antiku stále ještě jak vám ji líčí potměšilí páteři, splašení básníci, sentimentální filosofové a nekritičtí malíři? Její luxus? Nebyl tak báječný, jak by se zdálo! Ani v jídle ani v pití. Lucullus by ještě vyvalil oči, kdyby přišel jako host třeba i k postní hostině některého kláštera. A nahota, již moderní a nemoderní malíři tak rádi ukazují na svých sujetech antických, byla ve středověku při slavnostních uvítáních císařů a papežů — ale ne v Římě. Ale antické otroctví? namítnou snad měkké duše křesťanské. A což selské poddanství na statcích kněžských a panských? Dovede si kdo představit, že dědeček Horácův byl ještě otrokem a Horác již přítelem Augusta? A který, t. zv. svobodný dělník dnes by neměnil s osudem takového dobře opatřeného římského otroka? Mezi chudými a bohatými nezela taková propast, jak leží mezi nimi dnes. Kde mohlo dnes lidstvo být, kdyby bylo místo jedu z Judey přiložilo k ústům duše třeba jen pohár Mark Aurelioovy moudrosti?“

Podívejme se na tu antickou skromnost při hostinách! Hostiny (a to je pravdou nezvratnou) trvaly přes 12 hodin. Na stůl se dával mozek kanárka, jazýčky vzácných ptáků, masem otroků živili tisíce různých ryb a jako my skořici, tak oni posypávali zlatým a perlovým prachem vybraná jídla. Když žaludek byl přeplněn a výtečné víno hlavu jim mátlo, rámě otroka pomohlo jim do „vomitoria“, aby znova po odstranění obsahu žaludku si pochutnali na rozmanitých jídlech.

A otroctví, nejhorší vřed starého Říma? „Servile caput nullum ius habet“ bylo právní zásadou. Appulejus, Metamorph. kniha IX. líčí realisticky bídu otroků.

„Jak hrozné divadlo naskytovalo se zrakům jeho na tom hrozném místě! Jak hrozné, znetvořené postavy lidské vystupovaly tu před něho! Celá kůže byla pokryta černými pruhy, způsobenými ranami bičů, záda do krve slita, tělo jejich bylo zbytky oděvu více zastíněno než zakryto. Někteří nosili jen úzké opasky, u všech však bylo viděti skrze hadry nahé tělo. Na čele bylo vypáleno znamení, hlava byla napolo ostříhána, kolem nohou železný

kruh; jejich smrtelná bledost zohyzdovala jejich obličej, oči byly zapáleny v této kouřem a výpary naplněné místnosti, tak že jen s námahou službu konati mohli.“

Rudý tábor na říšské radě immunisoval tento šfavnatý úsudek Macharův: „Kdyby lidstvo jednou dovedlo pochopiti, oč bylo křesťanstvím připraveno, musilo by provésti nad svým lupičem soud, proti němuž byla by francouzská revoluce hotovou májovou idyllou. Antika zahynula jedem z Judey, ale ani těm, kdož jí ho dali pít, neslouží ke zdraví. Když se císař Claudius Flavius Julianus postavil proti „mrazivé zimě galilejské“, zdál se býti reakcionářem — dnes vidíme, že chtěl zachovati světu slunce, radost života, mizící jaro lidstva . . .“

Povídání Macharovo odsoudil nejpádněji pokrokář Dr. Chalupný ve spise „Antika a moderní život“ str. 18., kde praví o Macharovi: „Chodí Římem jako školomet archaeolog: chodí, pláče, vzdychá a modlí se nad každým kusem kamene v areně i jinde („vy svaté mramory řecké“), ale nemá jiskřičky citu pro lidi, kteří tam byli štváni na smrt pro kratochvíli břichopáskův a luzy „nejvzdělanějšího národa“. — Ve skutečnosti antika jako celek naprosto není vzorem pro kulturu moderní.“

„Čím jsem četl víc a více klasiků antických, tím více viděl jsem svou víru v jejich slunečný jas mizeti tam, kam dávno zapadla má dětská víra v zlaté prasátko, v hasrmany a strašidla. Není pochmurnějšího a bezútěšnějšího názoru životního nežli byl řecký. Hrozná pochmurnost a těžkopádnost řeckých tragikův, neúprosné Fatum nad lidem i bohy, krví, mstou a slzami zalité nebe Homerových zpěvů, Herodotova víra v závist bohů a jeho doslovné interpretace mínění prý Solonova, že nikdo z lidí živých není blažen“, Demosthenovy stálé nářky nad politickou ničemností vrstevníků — kde je tu nějaké „záře slunce“, nějaký zvláštní jas?“

A pokrokový prof. Drtina praví o „jedu z Judey“: „Křesťanství půsilo blahodárně a vtělovalo se ve mnohé zřízení humanitní: přispělo k zmírnění a pak k odstranění otroctví, staralo se o chudinu, pomáhalo nemocným, chránilo utiskovaných, organisovalo podniky lidumilné, povzneslo ženu k důstojnosti její, zjednávajíc jí význam a platnost v rodině i společnosti. V uskutečnění křesťanské lásky k bližnímu bude vlastně také uskutečněno vykoupení lidstva, po němž starověk toužil. Tak vede křesťanství ku pravé lidskosti čili humanitě.“ (Myšlenkový vývoj .)

Suetonius vypravuje o Neronovi: „Nero již jako jlnoch tloukl pokojné chodce a do stok je shazoval, krámky vylamoval, drancoval a ve svém paláci uloupené věci ve dražbě prodával. Při prostopášných hostinách, jež trvávaly až 12 hodin, posluhovaly mu houfy nevěstek. Prznil ženy vdané, znásilnil i vestálku Rubrii, ve své perversitě pokoušel se chlapce Spora přeměnit na ženu. „Oženil“ se s ním, nestoudně i po matce touživ. Dav se zašti do zvířecí kůže, zneuctíval způsobem nejhnusnějším muže i ženy u kolu uvázané. Dal zavraždit i svoji choť Oktávii, dal zapáliti Řím.“

A Machar tvrdí, že prý Nero nebyl pochopen — — — Prý katecheta soukal o Neronovi se svých rtů rychle: „Vyvrhel lidstva, pekel syn a tyran . . . Profesor dějin užíval fráze: Šílenec, jenž octl se k neštěstí lidstva na despotském trůně — — A ty tak stojíš, zasmušilý stíne, v nachové toze ve žlutavém přitíni a v líc ti stříká pidimužů slina . . . praděde Baudelairův, dekadente Profanní luza! Stín tvůj dnes jí zhrdá . . .“

Není tohle tajrlíctví? A ještě něco: V Macharově čítance stojí:

„Naše Palestina postižena jest zvláštním druhem neštěstí. Jako na Egypt seslal Hospodin kobytky a cizopasnou havěť, tak sesílá hněv jeho na vlast naši „proroky“. Potrhlý prorok jordánský (Sv. Jan) dostal kolleagu a konkurenta. Je prý to nějaký tesař z Nazaretu (Kristus). Vystupuje prý tuze sebevědomě. Pan Jošua (Ježíš), takto tesař z Nazareta, už patrně sám neví, čím je. Brzy se vydává za „proroka, brzy léčí nemocné“, ale my mu povíme, jaké je pudla jádro. Tento tulák zašel si ondy až do Káně galilejské, kde právě slavila se svatba dcery prvního radního města s Efraimem, známým stavitelem. Pan Jošua vešel drze mezi svatebčany, pil, až se hory zelenaly, tančil a veselil se přiměřeně svému původu a vzdělání. Když došlo víno, prohlásil, že víno opatří — a toho kejklíře!... dal postavit před hosty... čistou vodu... Rozumí se, že rozjařeným, napilým a upoceným svatebníkům chutnala voda jako nektar; nestoudný Jošua, pak prohlásil, že proměnil vodu ve víno!...“

Píše se nám „o pohoršení, které z působil tulák a prorok Jošua. Řečený muž vešel totiž do domu Šimona, posadil se za stůl a v tom otevřely se dveře a přišla pověstná nevěstka tohoto města Magdalena, aby si s mistrem pohovořila. Jaký to byl rozhovor, pochopí snadno každý počestný člověk. Paní Šimonová a dcera její s rozhořčením odešly z pokoje. A ty zázraky! Pan Jošua nemá sám co jíst, ale nasytí pět chleby a dvěma rybičkami pět tisíc mužů. Odporučujeme toho umělce panu ministru války — jaké by tu byly úspory, jaké ulehčení — — —“

Péro se vzpírá dále psáti. Bestialita! Končím slovy, která napsal Machar o „Obnově“ v Čase, 26. VIII. 09. a která se hodí dobře na něho:

„A nyní prosím své čtenáře, aby stoupali se mnou. Dolů, hodně dolů. Kde přestává disputo věcech božských, o náboženství, o antice, o rozumu, duši a duchu. Dostal jsem číslo Macharovy čítanky. Páni, jimž jsem až dosud činil výčitky, odpusťte mi! Jest ještě něco špinavějšího, něco nižšího, hloupějšího a ohlupujícího a jmenuje se to Macharova čítanka. Disputovat s tím non possum. Nemohu. Olet, smrdí. Proto a page — pryč od toho! A vale — čert vás vem!“

[Brožura Machar a křesťanství“, ukazující na ubohost Macharovu, stojí 8 h. Doporučuji kolegům k hromadným objednávkám.]

Josef Resl:

Abstinentismus.

Několik volných slov o jeho významu.

Kdo jen poněkud seznal zhoubné následky alkoholu a má v duši nějaký soucit a lásku k bližnímu, nebude myslím dlouho váhati. Rozumný je člověk, který dovede býti opravdu střídým i při společenském svádění, kdo si nezakládá na tom, že mnoho „snese“. Blaze tomu, kdo se nikdy ještě neopil a kdo se nestal vůbec otrokem pravidelného pití denního (třebas mírného)! Ale třikrát blaze tomu, kdo může říci: Já jsem se nestal abstinentem pro sebe, já toho léku nepotřeboval, nýbrž pro jiné — z lásky k blíž-

nímu! Blaze tomu, kdo svým mužným příkladem dovede prolomiti hradbu společenských předsudků a slabším otevřít cestu. A blaze pijákům, kteří včas poznají svou pošetilost a dovedou se jí zříci!

Zde nesmí rozhodovat sobecký požitek, nýbrž zdravý rozum, soucitná láska k bližnímu a sociální svědomí. Toť se rozumí, že pravá zdravověda životní bude vždycky odsouzena davem, před nímž kuchař a lahůdkář přednesou svoje důležité důvody. Nikdo se nepotřebuje báti, že alkoholem o něco přijde. Jest přece známo, že svatí poustevníci a mnozí mniši, vzory křesťanského odříkání, byli lidmi neobyčejné energie, zdravého a čilého ducha, a že se ve zdraví a svěžesti dožili velmi dlouhého věku. Samson byl po celý život abstinentem a neztratil tím nic na síle. Řecko-římsští atletové kolik měsíců před zápasy úplně se zdržovali všeho pití, aby zachovali svou sílu; a přece jejich nápoje nebyly tak zhoubné jako jsou naše. Není pravda, že zdrželivost poškozujících zdraví, to si člověk jenom namlouvá.

Že líhové nápoje sílí, že jsou pro zdraví potřebny a člověku prospěšny, to se nyní přestává uznávat. Mnoho lékařských autorit vyvrací dnes všechny podobné předsudky. Odkazují zde alespoň na spis Dra. Kabrhela „Alkoholismus, význam jeho pro jednotlivce a společnost“ a na brožury Dra. Šimsy „O výživné ceně líhových nápojů, zejména piva“, Dra. z Bunge „K otázce alkoholu“ (přel. A. Masaryková) a Dra. Hortvíka „O alkoholismu“.

Alkohol se pokládá za jed, který jako opium omamuje, dráždí a klame. Na okamžik povzbudí, ale pak následuje tím větší ochabnutí. Je to bič, který koně na okamžik popožene, vzbudí síly v něm dřímající, ale koni síly nedodá. Dobrý kůň biče nepotřebuje, jankovitý kůň se jím zbýtečně jen dráždí.

Protože jest u nás stále ještě hájen starý předsudek o pití alkoholových nápojů a mnozí stále ještě myslí, že by se to nemělo brát tak přísně, že by se mělo bojovati pouze proti hrubému alkoholismu, nikoli proti jemnému, jakému se holduje v „lepších“ rodinách a společnostech, nebude snad zbytečno uvést zde protialkoholické provolání 200 německých lékařů r. 1904 na sjezdu v Bratislavě shromážděných, jež v celku souhlasí s obsahem projevu nedávno od 800 vynikajících lékařů a profesorů podepsaného. Provolání to jest uvedeno též ve spise Dra. Fr. Reyla „Úkoly sociální politiky“, který byl právě vydán, a zní: „Vzhledem k rostoucím škodám, jež způsobuje stále se vzrůstající požívání alkoholu, pokládáme jakožto zástupci stavu lékařského v hnutí abstinenci za svou povinnost, před celým světem prohlásiti toto: Vědou je dokázáno, že alkohol i v mírných dávkách přivádí poruchy činnosti mozkové, že ničí rozumnou soudnost, sílu vůle, smysl ethický a estetický, a že snižuje opanování sebe sama. Proto nutno uznati, že alkohol jest jedem a že ho nelze počítati mezi požívatinu. Vědou jest dále zjištěno, že opěťované požívání nápojů alkoholických snižuje schopnost těla našeho odporovati nemocem všeho druhu, zejména nemocem nakažlivým, a že dobu života zkracuje. Lidé zřikající se zcela požívání nápojů alkoholických jsou vytrvalejší a více zmohou při veškerých pracích tělesných i duševních, řídčeji onemocní, rychleji ozdravují, zejména z nemocí nakažlivých, než mírní pijáci. Každá tělesná i duševní práce dokonaleji a zručněji se provede při úplném odříkání se. Veškerý údaj tomu odporující shledány byly při důkladnějším zkoumání klamem, který byl vyvolán alkoholickým ochrnutím mohutnosti úsudkové. Největším nebezpečím požívání alkoholu ze zvyku jest však zrudnost rasy (degenerace pokolení). Potomci pijáků ze zvyku dědí všeobecně slabší konstituci tělesnou, zejména se slaběnou nervovou.

Toto nebezpečí v době nové jest ještě tím značně stupňováno, že znenáhla i ženské pohlaví propadá víc a více vlivu všeobecného návyku pití. Pokud ženy se neoddávaly zvyku pití, zdědil každý alespoň z polovice zdravou krev. Od té doby však, co matky příštích pokolení jsou spoluzašizeny touto chronickou otravou, musí zrůdnost doleko rychleji pokračovati. Návyk pití nezpůsobuje toliko při těch, kdož mu hoví, zrůdnost, chudobu, chorobu, neřest, zločin, šílenství a smrt, návyk pití ohrožuje často i ty, kteří mu dovedli odporovati. Tisícové přicházejí do roka o život pijáctvím a opilostí jiných. Připomínáme mnohá neštěstí, zaviněná opilostí, neštěstí na drahách, na lodích, na stavbách, v továrnách, v dílnách. Vzpomínáme zločinů spáchaných v opilosti, nekonečné řady ublížení na těle, zabití. Vzpomínáme na nespočetné rodiny, trýzněné hlavou rodiny, jež se opijí. Připomínáme opětně statisíců těch, kteří následkem požívání alkoholu již churaví a slábí na svět přicházejí, jež zbědovaností svou jsou celé společnost na obtíž, bídu svou přenášejíce na děti své a jejich potomky. Proto jest nejen povinností k bližnímu, nýbrž povinností sebezachování vůči sobě samým spolupůsobiti k odstranění nápojů alkoholických a to vlastním příkladem, zdrželivostí (abstinenčí). Jsme přesvědčeni, bude-li odstraněn alkohol, že i jiné příčiny lidské bídy bude lze potlačit snáze, a že zdrženlivost značně přispěje k rozluštění veliké otázky sociální.“

Dr. z Bunge praví, že t. zv. mírní pijáci jsou největší nepřátelé pravé střídmosti a největší svůdcové společnosti, protože svou nestřídmost nazývají střídmostí a bojují proti abstinenčí ve jménu střízlivosti a liberálnosti k názorům většiny a ve jménu hesla opatrných požitkářů. Klade také důraz na to, že „ze všech líhových nápojů pivo je nejškodlivější, že žádný tolik nesvádí jako pivo. Neboť pití kořalky je pokládáno za hanbu, pitím piva však se duševní elita národa chlubí a pokládá je za společenskou nutnost.“

Chce-li vůbec člověk býti rozumný a nedbatí na nerozum ostatních, tedy velmi snadno nahlédne, že všecko to pití je jen hloupý, při nejmenším zbytečný zvyk, jako kouření, jenže daleko ještě zhoubnější nežli kouření. Rozhodnému člověku postačí již toto negativní poznání, že se bez alkoholu docela dobře ohejde a že ho nepotřebuje; ač nemůže býti sporu o tom, že každý abstinent je na tom lépe i s jiného stanoviska. Jen mravní slaboši si mohou zakládati na tom, že mnoho „snesou“; kdo vůbec alkoholu nepije, ten je nejsilnější.

Člověk se má učití žiti střídme a skromně a nerozmnožovati zbytečně svých potřeb. Jen takový život dělá silné muže, ocelové povahy a poctivé charaktery. Rozumný muž bude pohrdati takovými zbytečnostmi a hloupostmi, jako je „pití“ a kouření. Že to je náhodou zvyk společenský, na tom nezáleží. Nejsme otroky společnosti! A v tom je právě význam abstinence, že nás chce vysvoboditi z tohoto otroctví. Že většina lidí tomu zlozvyku holduje, to také nerozhoduje, aspoň nemá rozhodovati. „Nemáme tvořiti ideál podle praxe, nýbrž naopak, praxi (špatnou) oživovati nejvyššími ideály.“ (Foerster.) Zde není na místě chladný realismus, který se s každým zlem společenským a mravním smíruje, nýbrž idealismus. —

(Příště dále.)

František Junek:

O vývoji hudebních nástrojů

(Dokončení.)

Velice důležitou úlohu v nynějším orchestru mají též nástroje dechové, zhotovované z kovu. Žesťové tyto nástroje vyvinuly se ze dvou prátypů, z nichž hlavní součástí bylo jednoho byla původně roura rovná, druhého opět ohnutá. Prvý typ stal se pravzorem k výrobě různých rohů, druhý dal vznik pozounu a trubce.

Roh jako hudební nástroj znám byl již v šedé dávnověkosti, a patrně sloužil s počátku pouze k zesílení hlasu lidského. V novější době vyskytuje se v původní své podobě snad jen u ponocných. Však již záhy zhotovovány byly rohy z kovu, které tím prvotní svůj význam ztratily, a náhradou nabyly místa v hudbě umělé. Řekové znali dobře podobné nástroje. Známý jsou z klasiků latinských jména: tuba, lituus, cornu. Časovému vývoji umění hudebního podlehl i roh a v různých periodách bral na se i různé podoby. (Roh anglický, roh alpský.) Z typu rohu tak zvaného loveckého, hlavně v Anglii a Rusku užívaného, jen do půlkruhu zatočeného, vyvinul se náš zpěvoroh, jenž zlepšen byv záklopkami a ventily podle německého někdy křídlovkou jest nazýván. Roh lesní dal původ nynějším kornám. Zpěvorohu velice podobný, ač objemnější jest bombardon, nástroj basový, v různém ladění se vyskytující. Byv zdokonalen na počátku XIX. století Stölzelem v Berlíně a Riedlem ve Vídni uplatňuje se poněvíc v kapelách vojenských. K oblíbeným nástrojům žesťovým náleží trubka a pozoun.

Trubka (polnice, it. tromba) jest nástrojem původu pradávného. Několikrát změnivši svou podobu, má nyní tvar podlouhlého kotouče s dvěma závitmi. R. 1801 opatřena byla obyčejnými klapkami, které nyní proměněny ve ventilní.

Též povahy jako trubka jest pozoun (it. trombone). Jméno jeho sluší odvozovati od latinského buccina. Původně měl korpus rovný, později zakřivený. Stavěn býval v ladění různém; nyní vešel ve všeobecné užívání pozoun tenorový. Zvláštností pozounu jest tak zvané nížcové zařízení, pomocí kterého hudebník může tón nástroje podle potřeby zhloubiti.

Pro svůj plný, vznešený tón jest nástrojem vskutku váženým.

Znamenitých zásluh ve výrobě a zdokonalení nástrojů žesťových získal si ve Francii Adolf Sax (1814—1894), jehož v novějších dějinách hudby vděčně jest vzpomínáno. On první zhotovoval nástroje dechové s ventilovým strojem, z nichž mnohé i podle něho bývají nazývány. Zmiňuji se jen o různých saxhornách, o saxtrombě a saxofonu. Mnohé z těchto nástrojů uvedeny byly do orchestru pouze ve Francii a Belgii.

U nás proslavil se v průmyslu nástrojařském továrník Červený z Hradce Králové, jehož nástroje rozesílány jsou takřka do celého civilisovaného světa.

K nástrojům kovovým druží se nástroje bicí, které vydávají tón buď určitý neb neurčitý výše. K prvním náleží tympány, k druhým turecký buben, triangel (staročeský střemen) a cinelli. Stopujeme-li vývoj nyní užívaných hudebních nástrojů, majíce po ruce obšírnější dějiny hudby, můžeme pozorovati, že systematické zdokonalování obralo si za materiál několik hlavních typů; čímž se stalo, že mnohé pozoruhodné nástroje byly zanedbány, jež honosily se zvláštním zvukovým charakterem. V novější době vzrůstá se, zvláště v cizině patrné hnutí, jež vzalo si za úkol obrození starých nástrojů.

Skvostné sbírky hudebních nástrojů všech věků má konservatoř pařížská, londýnská a brusselská. Též naše zemské museum honosí se pěknými exempláři starých hudebních nástrojů.

Věstník slovanský.

Ustavující valná hromada Slovanské Ligy Katolických Akademiků.

Jak zaradoval se každý přítel slovanské vzájemnosti, když četl na pozvánkách čtyřjazyčných, že vyplněno dávné přání a že koná se ustavující valná hromada ve Vídni dne 24. června. A což teprve to nadšení na valné hromadě samé! Přes sto zástupců všech slovanských katol. spolků akademických sešlo se v prostorné dvoraně hotelu „Post“, jakož i všichni katoličtí poslanci čeští, moravští a jihoslovanští, mnoho vzácných hostů atd. Jak velebný to okamžik, když kol. Slovinec Stelè zahajuje za hrobového ticha první valnou hromadu S. L. K. A. Četnými zástupci zúčastnily se valné hromady „Č. Liga A.“, „Spolek českých akademiků“ z Brna, „Hrvatska“ z Vídne, „Zarja“ (slovin.) ze Štyrského Hradce, „Danica“ (slovin.) z Vídne, „Domagoj“ (chorv.) ze Záhřeby, „Polonia“ (pol.) z Krakova. Jeden řečník mluví krásněji a nadšeněji nežli druhý, brzy tu rozléhá se dvoranou ohnivá slova Chorvatova, brzy zase zní sálem měkká a ladná mluva Polákova, krátce každý mluví svojí mateřštinou. A přece vývody řečníků doprovázeny jsou bouřlivým potleskem. Jménem Čechů mluví za „Ligu“ kol. Gaja, kol. Petržilka, za „Spolek“ kol. Kosatik, za „Sdružení venkovské mládeže“ kol. Novák, jménem „Domagoje“ kollega Juras, dále vyřizují pozdravy kollegové z „Hrvatsky“, „Zarje“, „Danice“, „Slovenske dijaške zveze“. Bouří potlesku vítán kol. Matyasik, který pozdravuje „Ligu“ jménem krakovské „Polonie“. Telegrafický pozdrav zasílá „Serbovka“ z Prahy. — Na to podává zprávu přípravného komitetu, uváděje minulost a cíl nového spolku. Jsou dva základní směry, jimiž chceme se brát při své práci: katolický světový názor a poznávání poměrů mezi slovanskými národy. Bez těchto dvou věcí jest vzájemnost slovanská nemožná. Od základu třeba začít budovati stavbu, nechceme-li, aby se sřítla. V mládeži je budoucnost národa, a poněvadž jsme si my, kteří jsme ještě mladí, vytkli také ideální cíl, smím s jistotou doufat, že práce naše se zdaří. Myšlenka „Ligy“ existovala již dříve, loni pak, jak známo, sešli se delegáti slovan. spolků o Letnicích v Praze, aby porokovali o stanovách. Celý rok to trvalo, nežli odstraněny všechny překážky a potvrzeny byly vládou stanovy „Slovanské Ligy“. Do výboru „Ligy“ jmenuje každý spolek na deset svých členů jednoho zástupce. V užší výbor desetičlenný byli zvoleni: předsedou fil. Smýkal (Čech), I. místopředsedou právník Matyasik (Polák), II. místopř. fil. Stelè (Slovinec). Z ostatních 7 jsou dva Češi, dva Slovinci, dva Chorvati a jeden Polák. Při volné zábavě při stolech promlouvá baron Pražák, jménem poslanců dr. Hruban vzpomíná na dobu, kdy studoval ve Vídni a kdy mezi českým studentstvem tehdejší nastala roztržka, dále dr. Šrámek, abychom nedělali politiku, nýbrž pouze studovali, jménem Chorvatů dr. Maraković, jménem jihoslovanských poslanců veliký přítel studentstva dr. Krek, kterého nejvíce těší proto nový spolek, že se v něm sdružili mladí ideální lidé, které vede nezištnost a láska k ideálům, to pak mu dává největší záruku a naději pro budoucnost. Zaslán pozdrav Sv. Otcí a biskupu lublaňskému Jegličovi. Do „Ligy“ ihned vstoupila „Česká Liga Ak.“, „Spolek“, „Danica“, „Zarja“, „Hrvatska“, „Polonia“ pro nedostatek času slíbila přistoupiti až po prázdninách, „Domagoj“ přistoupí, až budou potvrzeny stanovy od vlády chorvatské. Rovněž přislíbili vstoupiti v brzkém čase někteří studenti Rusíni. Místnost má „S. L. K. A.“ společně s „Danicí“ ve Vídni. K valné hromadě došlo veliké množství pozdravných telegramů českých, polských, slovinských a chorvatských. Z Čechů zaslali dr. Koudela z Brna, inž. V. Bitnar, hr. Vojtěch Schoenborn, professor dr. Kordač, bývalý předseda „Ligy“ Sedlák, dr. Mazanec, plukovní lékař dr. Vinař, bohoslovci královéhradečtí, budějovičtí, litoměřičtí, olomoučtí a pražští. Nejobsáhlejší pozdrav a nejupřímnější došel od bohoslovců českých, slovinských, chorvatských a polských z Říma Svátému Otcí zaslán tento telegram: *Suae Sanctitati Pio X., Romae. Slavorum iuventus academica Ligam constituens ecclesiae Christi eiusque Vicario inseparabiliter addicta intimis cordis sui votis obsecundans, a Sanctitate Vestra humillime apostolicam petit benedictionem. Odpověď přišla tato: Beatissimus pater foederationis iuventutis slavorum obsequia pergrata habuit eisque omnibus petitam elargitur benedictionem. Card. Merry del Val.*

B—š.

Činnost slovinského katol.-národního studentstva o prázdninách. O letošních prázdninách uspořádalo katol.-národní studentstvo slovinské celou řadu velkolepých manifestací. „Slovenska di-

jaška zveza“, která na valné hromadě 31. srpna v Lublani pozměnila svoje stanovy potud, že přesněji vytyčen poměr odborů k ústředí a konkrétněji vyznačen účel a cíl spolku, pilně pracovala za předsednictví

kol. Natlačena, který zvolen předsedou i pro příští rok. Hlavní zásadou je: třeba je nejpodrobnějšího rozdělení práce, při tom však přísně se řídit ústředním vedením. Vedle stávajících odborů pro Bělokransko, Goreňsko a Gorici ustavily se o prázdninách ještě tři nové odbory pro Rybnici s okolím 16. srpna a 22. srpna pro Štyrsko a Netraňsko. Všude odbýval se zároveň při ustavující valné hromadě tábor lidu, kde předseda vyložil lidu účel spolku. Jako hlavní body uváděl národně-obrannou a sebevzdělávací práci, jakož i organizaci slovinského studentstva; odbor pak jest organizace katolického studentstva toho kterého kraje za společnou práci mezi lidem a též nestudentským dorostem o prázdninách. Druhou velikolepou manifestací byl sjezd všech slovinských katolických abiturientův na Vrchniku u Lublaně. Všeslovinský katolický abiturientský sjezd konal se již nyní čtvrtým rokem; první byl při třetím slovinském sjezdu v Lublani r. 1906. Druhý 1907 konal se v Lutoměřici v jižním Štyrsku, třetí 1908 ve Velikovci v Korutanech. Každý takový sjezd jako všechna naše činnost vůbec má v první řadě ráz manifestační a skrz na skrz studentský; s tím pak bývá spojeno obyčejně veřejné představení nějakého slovinského dramatického kusu. Tím pak mezi lidem budí se pozornost ke katolickému studentstvu. Třetí a největší manifestací byl sjezd slovinského katolicko-národního studentstva v Lublani 30. a 31. srpna a 1. září v místnostech hotelu „Union“. Sjezdu zúčastnilo se přes 400 katolických slovinských studentů. Závěrečný večírek byl tak imponantně navštíven, že velická dvorana hotelu „Union“, největšího v Lublani, byla malou. Zdálo by se snad někomu divné, odkud že máme tolik studentův na sjezdu, když čítají naše akademické spolky jen přes 90 členů. Musí se však uvážiti, že sjezdu se musí zúčastniti každý náš člen a také vskutku každý přijde; „Slovin. dijaška zveza“ zahrnuje v sobě též slovinské bohoslovce, kteří jako členové musí se zúčastniti sjezdu, vedle toho přijdou i všichni katoličtí abiturienti z celého Slovinska, ano i slovinské studentstvo z Italie bylo zastoupeno 7 zástupci. Veliký počet byl též studentů a bohoslovců chorvatských. Obzvláště však zajímavá byla valná hromada „Slovenske dijaške zveze“ 31. srpna. Ze zprávy předsedy je patrné, že měli členové během tohoto roku ve vzdělávacích spolcích 143 přednášek a zúčastnili se života spolkového zejména v naší tělocvičné organizaci „Orel“. Na poli národně-obranném ujala se „zveza“ jednoho z nejvíce ohrožených krajů ve Štyrsku, Št. Ilj, i posílala tam hojně časopisů, knih i peněz. Vzhledem k postupování Němců protestantských v tom kraji vydala „zveza“ v pražském listu „Union“ provolání na křesťansko-sociální Němce,

proč podporují v „Südmarce“ protikatolické směry. „Zveza“ zřídila do dnešního dne 13 lidových knihoven, každá z nich čítá na 200—300 slovinských knih. V Lublani pak má „zveza“ krásnou ústřední knihovnu pro studenty, kde jsou v první řadě díla vědecká. A jako již i jiná léta, vydala i letos „zveza“ tak zvanou „potovalno listino“ (cestovní knížku). Tu jsou uvedena jména těch našinců, kteří pomýšlejí cestovati po Slovinsku, anebo, kteří jsou ochotni přijati na nocleh našince. Každý, kdo se dá zapsati, obdrží takovou knížku, která je podepsána jednatelem neb předsedou „zveze“. O velikonocích vydala zase „zveza“ informační brožuru o slovinské universitní otázce a známost této otázky šířila i v přednáškách. Po valné hromadě referovali 2 členové o národní obranné práci. První podal zprávu o stavu Slovinců ve Štyrsku a druhý o stavu Slovinců v Korutanech. Při schůzi 1. září přednášel kol. fil. Marovec o slovinské universitě se zřetelem na Slovany; kol. theol. Omahen o vědě a víře; kol. právník Kovač o dějinách naší práce vzdělávací; kollega Veble o sociální práci v studentstvu. Sjezd počil svou přítomností též první pracovník v katolickém hnutí mezi Slovinci biskup na ostrově Krku (Veglia) dr. Anton Mahnič. Sjezd pak jako obyčejně zakončili jsme sociálním kursem pro studenty ve Sv. Joštu na Goreňsku. Pořadatel a vůdce těchto kursů byl dr. Jan Ev. Krek. Letos přednášel o významu sdružování. Druhým řečníkem byl professor a zemský poslanec E. Jare, který přednášel o sociální otázce. Kurs se konal 2., 3. a 4. září. Zúčastnilo se na 90 slovin. studentů, též mnoho Chorvatů a 1 Polák. Takovéto kursy mají veliký význam pro slovinské studentstvo katolické, poněvadž uvádějí studenty k porozumění sociálních poměrů i poskytují mnoho praktického, čeho je schopen pouze tak sociálně činný muž, jako je dr. Krek. Tudíž takové byly letošní prázdniny, nový to důkaz, kolik je síly v našem katolickém studentském hnutí; a že jest možný tak veliký úspěch, spočívá v tom, že slovinské studentstvo katolicko-národní jde mezi lid, u něhož je oblíbeno, a to právě též přejeme katolickému studentstvu českému.

France Stelè.

Sjezd chorvatského katol. studentstva ve Splitu. Na 400 akademiků a středoškolských studentů sjelo se v bílém Záhřebě, odkud zvláštním vlakem odjeli do Řeky. Byli to zástupci ze všech chorvatsko-slavonských středních škol, a také ze všech středních škol v Bosně a Hercegovině. Tam nás čekali naši bratři z Istrie a také na 50 Slovinců připojilo se k nám. Ve Řece vzrostl počet nás na 600. Městem šli jsme čtyřstupem za chorvatským praporem a s kokardami na prsou. Policie chtěla, obávajíc se výtržností od

Italů a Maďarů, nám prapor odstraniti, ale marně. Zvláštní lodí, ověncenou chorvatskými praporci, odjížděli jsme pomalu, jsouce bouřlivě pozdravováni Chorvaty, jichž život pode jhem maďarským a italským jest ztrpčován. — Moře bylo klidno a tak cesta do Zadru za neustálého zpěvu uplynula velice rychle. Tu však na nás již čekali Italové, zpívající nejružnější válečné písně a pozdravující nás deštěm kamení, tak že někteří přišli do Splitu se zavazánými hlavami. Policie v Zadru klidně k takovému počínání Italů pohlížela. Za to po celou cestu až do Splitu byli jsme všude nadšeně pozdravováni od bratrů našich. Kol 11. hod. večer přišli jsme konečně do Zvonimírova Splitu, kde jsme očekávali, že budeme vítáni sociálně-demokratickými „kazateli svobody“, kteří již po několik dní připravovali se na náš příjezd — ale ač v přístavě stála spousta obecnstva, stálo celkem klidně. Snad kdyby nebylo zde policistů, kteří s nasazenými bodáky byli rozestaveni všude, kudy jsme šli, prováděli by svoji svobodu, rovnost a bratrství v praksi. Ještě nikdy se nestalo v Chorvatsku, aby na 800 studentů přišlo manifestovat pro své ideje a práva, která jsou všude odstrkována. Sjezd vlastní začal (3. srpna) mši sv. v katedrále, někdejším mausoleu Dioklecianově. Předseda přípravného výboru iur. D. Sokol vítá sjezd, načež zvoleno bylo předsednictvo: předsedou fil. Velimir Deželić, čestný předseda cand. iur. J. Mazovac, místopředsedy pak členové všech stud. katol. spolků. Předseda Deželić vítá ještě jednou všecky, kteří přišli na sjezd ze všech chorvatských končin, nebojíce se ani terroru nepřátelského, zvláště pak vítá zástupce bratrů z Čech, Polska a Slovinska, a končí řeč svou tím, že ničeho jiného nechceme, než lid chorvatský obnovit v Kristu. Po něm sjezd vítá jménem městského zastupitelstva splitského starosta dr. Vicko Mihaljević a přeje příjemného pobytu ve Zvonimírově městě. Na to jménem „Č. L. A.“ tlumočí pozdrav člen její P. J. Jurić, za Poláky p. Kreblinski a za Slovincce iur. Mazovec. Jménem biskupa Nakića vítá sjezd kanovník Moskovita a žádá, aby vše, čest i prospěch hrdinsky obětovali ve prospěch pravdy Kristem hlásané. Chválí civilisaci v Americe a Evropě, která jest v pravdě křesťanská. Nebudme egoisty, přinášeje oběti. Egoisti ještě ničeho nedokázali na prospěch lidstva. Buďme svorní a líbejme každého, poněvadž je člověk. Předseda děkuje a udílí slovo stud. iur. Rogulji, který referuje o práci intelligence v národě. Musíme pracovati sociálně, musíme býti úplnými demokraty. Potom musíme mládí chrániti od moderní náklady. Nutno zakládati spolky, jako jsou slovinský „Orel“ a sv. Vincence z Pauly. Pro tuto práci musíme se připravovati vědomostmi. Doporučuje knihy dra Kreka a

Biederlacka. Pro rozšíření osvěty nutno zakládati feriální spolky, lidové knihovny (zvláště tak zv. Wanderbibliothek), čítárny a katol. lidové spolky. Přijata resoluce, aby se založil svaz chorvat. katol. stud., aby se mládež odchovávala sociální práci. Na to přednáší kol. A. Defar „O naší organizaci.“ Ukazuje veliký prospěch organizace chorvat., která je 1. katolická, 2. chorvatská, 3. demokratická. Přijata resoluce o organizaci na středních školách, aby „Domagoj“ vydával časopis pro střední školy. Odpoledne věnováno bylo krajiniským sjezdům (zvláště pro Banovinu, Bosnu a Hercegovinu a Dalmacii). Pak byla vycházka do Solin (římská Šalonna), shlédnouti zbytky někdejší residence prvních arcibiskupů a sídla králů chorvatských, svobodného Chorvatska. Druhý den (4. VIII.) bylo pracováno ve 4 sekcích: akademicko-abiturientské, kde řečnil kol. dr. Lj. Maraković: „Akademik jakožto katolík“ a abitur. Puharić: „Směr vzdělání katol. studenta“; bohoslovecké kol. Brajević šíří se „O úkolech kněžstva“, kol. Lezić na thema „Kněz a veřejnost“, fr. E. Matić: „Theologie a vzdělanost s ohledem na scholastickou filosofii“, kol. Švigir: „Společná práce chorvatských bohoslovců“, kol. Vodanović: „Práce bohoslovců s ostatním studentstvem“; středoškolské, kde referoval kol. Lukić: „Naše literární práce“, po něm kol. Milanović: „Naše stanovisko“, kol. Bišéau: „Naše práce v Bosně a Bercegovině“ a abít. Badalić: „Záhřebské středoškolské studentstvo.“ Odpoledne byla prohlídka Splitu, starých pomníků naší bývalé slávy a zároveň viděli jsme „pokrokovce“ v praksi. Někteří kollegové naši byli napadeni a chorvatské trikolory, které nosili na prsou, byli jim strhány. Tedy Chorvat v úplně chorvatském Splitu nesmí nositi chorvatskou trikoloru. Pěkné poměry. Mezitím v divadle, kde sjezd se konal, konala se porada „O chorvat. štud. svazu“. Usneseno zvoliti výbor z „Domagoje“, „Hrvatske“ a „Zbora duchovne mladeži zagrebačke“, aby vypracoval stanovy. — V 6 hod. več. konala se slavnostní schůze. Předseda Deželić vítá všechny a čte došlé telegramy a udílí slovo iur. Ferdu Galovići, který řeční: „Kněz a laik“. Příležitosti jsou u nás dosti smutné. Národ je skeptik, nevěří, a proto je těžko pracovati mezi lidmi. Nesmíme však býti pessimisty. Musíme obnoviti mezi lidem víru. To je nesnadno, když sami někteří kněží neplní svých povinností. Kněz musí býti úplný demokrat, co nejvíce jíti mezi lid a s ním pracovati. Před lidem nesmíme býti příliš vysokými. Více pracujme a méně mluvm. Učíme se, abychom mohli jiné učit. Po něm ujal se slova boh. N. Luković a řečnil „O kře-

sťanství a kultuře“. Křesťanstvo přivedlo svět z tmy, ve které jej drželo pohanství. Filosofie byla na prospěch jen některým. Otroci vyplňovali staré pohanstvo. Císař jim byl bohem. Vše žilo jenom pro něho. Lásky a pravdy nebylo. Křesťanství vše proměnilo svou naukou. Křesť. náboženství odpovídá na všechny otázky. Křesťanská nauka je filosofie lidová; ona je mezi lidem a filosofií. Křesťanstvo osvobodilo otoka, po něm manželka je rovna manželu. Dnešní těžký stav může rozřešiti se jenom na základě křesťanském, jak to naznačil zvěčnělý Lev XIII. Všichni národové jsou synové církve. Dnes nemáme pravé vzdělanosti, poněvadž není citu pro náboženství. Předseda vzdává srdečný dík všem a za velikého nadšení sjezd zakončil. Všichni účastníci zúčastnili se pak právě konaného sjezdu eucharistického v Dubrovniku, který se taktéž skvěle vydařil. Dej Bůh, aby vše to bylo na prospěch naší víry a chudé vlasti, která tolik úpí poděhem nepřátelů. *P. J. Juric.*

Slovanská Liga v Americe, v Chicagu, založena byla letos, jak oznamuje „*Swiat Slowianski*“. Výbor skládá se ze 2 Čechů, 2 Poláků a 2 Slováků. Liga vytkla si za účel hlavně sjednotiti všechny Slovany za oceánem bydlící. Uvážíme-li, že jenom v Chicagu jest přes million Slovanů (Slováků půl millionu, Poláků 350 tisíc, Čechů na 200 tisíc), měl by tento krok ku vzájemnosti slovanské význam dalekosáhlý.

Katolické studentstvo v Přímoří konalo krajinský sjezd dne 14. a 15. srpna ve Sv. Petru. Na sjezdu přednášeli: A. Defar, právník „O katolicismu a nacionalismu“. M. Glavić, theolog, „O sociální práci katolického studentstva“, J. Cecinović, „Katolický a moderní názor na svět“, J. Brejša, „Organisace isterského katolického studentstva“.

O Slovince zajímají se v poslední době čím dále tím více Poláci. Tak v poslední době již povstala celá literatura polská o Slovincích a v září pořádal „Akademický dramatický spolek“ v Krakově výlet do Lublaně a do zemí obývaných Slovinci. Byl to první výlet Poláků vůbec k Slovincům. Zamlouvají se jim totiž Slovinci více než Češi; protiví se jim u Čechů hlavně známý „český materialismus“ a „kramářství“, stále to přílišné přitělování s Petrohradem, kromě toho nemá Polák národnostních sporů se Slovincem, jako je tomu

ve Slezsku, ač i s Čechy nyní navázány styky přátelské, jak ukazují na př. přednášky polskočeské, účast Čechů na výslavě v Censtochové a jich upřímné uvítání v Krakově atd. Někteří vůbec tvrdí, že Slovinci i svou fysiognomií příbuznější jsou Polákům než Čechům. *B.*

Slovenska dijaška zveza v Ljubljani konala 31. srpna 5. řádnou valnou hromadu, na níž byl pro následující období zvolen tento výbor: Předsedou cand. iur. Mark Natlačen, místopředsedou stud. iur. Jože Basaj, jednatelem stud. iur. Franko Masič, pokladníkem stud. agron. Anton Bernik, knihovníkem stud. iur. Pavel Rupnik; bez jakékoliv funkce: stud. theol. Jernej Haufner, abiturient, Franc Gabroušek; revisory stud. iur. Fran Jež, stud. theol. Dragotin Zajec.

Polska w cyfrach. (Etnograficzno-statystyczny zarys liczebności i rozsiedlenia ludności polskiej.) Pod tímto názvem vyšla kniha od E. Czyńskiego, mající veliký význam. Neboť národ polský má obzvláště nevděčné podmínky pro statistiku, jsa odkázán na nespravedlivé statistiky úřední; velikou obtíž též činí při tom židé, kteří se na př. v západní Haliči, kde je polské obyvatelstvo ve většině, hlásí k Polákům, ve východní však, kde mají většinu Rusíni, k Němcům. Přes to však autor překonal všechny tyto obtíže zdařile. V I. díle zabývá se sčítáním Poláků v Německu a tu konstatuje, že obyvatelstva ubývá, hlavně kde Poláci jsou vyznání evangelického. V Německu je všech Poláků 3,510.868. Ve 2. díle vypočítává polské obyvatelstvo v Rakousku. Tu největší potíží, jak již výše řečeno, jsou židé. Celkem 4,252.483, z toho připadá na Halič 3,982.033. V 3. části uvádí, jak obyvatelstva polského v Rusku přibývá procentuálně. Shledává tu autor na 9,700.000 Poláků, v Americe na 2 mill., tudíž všech Poláků jest asi 20 millionův. *B.*

Školství na Černé Hoře. V roce 1907/8 bylo 120 obecných škol, 3 střední. Střední jsou: jedno gymnasium úplně v Cetyni, založené r. 1879, mělo 13 prof., 229 stud.; jedno nižší gymnasium v Podgorici, zal. r. 1907, čítalo 10 prof., 346 žáků; a jedna ženská střední škola, zal. r. 1869 nákladem Ruska a stále Ruskem vydržovaná čítá 84 žáků. V 120 obecných školách je 9207 žáků, 167 učitelů a 16 učitelek.

Swiat Slowianski.

===== Věstník vysokoškolský. =====

Studium žen na vysokých školách. Na universitách v Rakousku studovalo v letním semestru 1909 dle výkazu ministerstva vyučování úhrnem 1668 posluchaček.

Z těch bylo zapsáno na fakultě filosofické 476 řádných, 805 mimořádných posluchaček a 133 hospitantky, na fakultě medicínské 182 řád., 11 mimoř. a 3 hosp.

na právnické 58 hospitantek. Na universitách v Rakousku studují ženy dosud jen na dvou fakultách a to na medicinské a filosofické, na právnickou jsou připuštěny jen jako hospitantky. Poslední dobou domáhají se ženy toho, aby byly připuštěny též na právnickou fakultu a na vysokou školu technickou. V té věci podaly již ženy, které složily s prospěchem maturitní zkoušky na škole reálné, petice k ministerstvu vyučování. Požadavek svůj odůvodňují tím, že splnily podmínky pro přijetí na vysokou školu, totiž podrobily se s prospěchem maturitní zkoušce na škole reálné a proto že není příčiny, proč by nemohly býti přijaty. Dále poukazují na to, že v jiných státech evropských a v Americe jsou již ženy připouštěny na vysokou školu technickou a osvědčují se ve svých povoláních, tak zajisté ženy z Rakouska nezůstanou za svými družkami pozadu. Konečně pohlížejí na otázku tu se stanoviska hospodářského, v němž poukazuje se na to, že počet posluchaček na universitách rok od roku roste a následkem toho vyhlídky na budoucnost stávají se vždy méně příznivými a proto je záhodno, aby ženám bylo otevřeno nové pole působnosti. — V Prusku kleslo letos studium žen na universitách následkem zostření podmínek a zavedením pravidelné immatrikulace. Zapsáno bylo v zimním semestru r. 1908/9 celkem 1680 žen (loni 1773) a to na theolog. fakultě 22, na právnické 17, na lékařské 188 a na filosofické 1453 posluchačky. Svaz spolků stu-

dujících žen v Německu čítá dosud 10 spolků.

Z české techniky. Oblíbený rektor české vysoké školy technické prof. Josef Bertl, letos po druhé zvolený, vzdal se svého rektorského úřadu, aby mohl úplně věnovati se činnosti učitelské. V nové volbě zvolen byl rektorem na r. 1909/10 prof. Bedřich Procházka.

Posluchači české vysoké školy technické v Praze věnovali na svato-václavský million Ústřední Matici Školské 1003 K 43 h, jakožto výsledek dobrovolné sbírky, pořádané od 6. do 15. října. Čin tento jest následování hodný i u ostatních studujících.

Výsledek zápisu na české universitě. Do 16. října t. r. zapsalo se na české universitě na zimní semestr 1909 až 1910 úhrnem 3830 posluchačů a to: na fakultu bohosloveckou 128 (v tom 10 mimořádných), na fakultu právnickou 1665 (v tom 1449 řádných, 198 mimořádných a 18 hospitantek), na fakultu lékařskou 668 (a to 658 řádných, mezi nimi 34 ženy, a 10 mimořádných), na fakultu filosofickou 1369 (a to 863 řádní, mezi nimi 34 ženy, 350 mimořádných, mezi nimi 133 ženy), 80 farmaceutů (75 posl. hospitujících, mezi nimi 70 žen, a 1 frekventant). — Ženy zapsány jsou dosud celkem 272.

Na německé universitě v Praze zapsáno je do 16. t. m. celkem 1588 posluchačů. Loni tu bylo 1612 posluchačů; počet tedy klesl.

===== Věstník středoškolský. =====

Dopis z „Katolického paedagogia“ v Bubenči. Stavba imponující budovy „Katolického paedagogia“ v Bubenči u Prahy (totiž prozatím $\frac{1}{3}$ celku — prostřední částí) rychle pokračuje ku předu. A dá Bůh, že již příštím rokem spatří veškerá česká katolická veřejnost to, po čem tak touží — ústav ku vzdělání katol. učitelů (či řečeno „pokrokařsky“ — učitelů „klerikálních“). — Již příštím rokem bude vystavěn ústav tento, jenom ale $\frac{1}{3}$; ostatní pak bude postupně, asi za 2 až 3 roky, dostavěno. Náklad na tuto budovu jest veliký, kolem 700.000—800.000 K! Zřízení tohoto ústavu má pro všechny české katolíky význam veliký. Proto jest povinností každého katolíka, by pokud mu možno nějakou hřívnou k tomuto účelu přispěl. Při tom však nesmí se počítati jen s vyššími vrstvami, nýbrž jest též povinností i ostatních vrstev nižších, by dle možnosti nějakým dárkem i ony přispěly. A jak nasvědčují sběrací listy (jež

dostaly všechny farní úřady) a kde byla sbírka — (haléřová jen někde) provedena, — že vynesla dosti značnou sumu. Též sbírky na schůzích a na sjezdech se velmi dobře osvědčily. — Jak záslužnou věc může zde prokázati katolický student ve prospěch tohoto účelu, bude-li, kdekoli v se mu naskytne příležitost, ať již na schůzích, na sjezdech, neb ve své domovině, ke sbírce na stavbu katol. ústavu povzbuzovati — nebo i sám sbírat. Proto s prosbou appelluji na vás, přátelé moji — veškeré katolické studentstvo — agitujte pro sbírku na stavbu katol. ústavu ku vzdělání učitelů! Kdo by si přál sběrací list, nechť si dopíše o něj na adresu: „Katolický ústav ku vzdělání učitelů“ v Bubenči u Prahy (Sběratel obdrží jako upomínku buď knihu: „Církev a škola“ neb obraz: „Sv. Jan de la Salle“). „Zdař Bůh práci vaší!“ — NB. Pp. „pokrokovým“ abiturientům učít. ústavu, kteří vydali proti katol.

paedagogiu onu resoluci, prodchnutou „duchem pokroku“, dovolují si oznámiti, že se té resoluce nikterak katoličtí rodiče nezalekli, když se ke zkoušce přijímací přihlásilo přes 150 kandidátů a přijato bylo jen 42!

„*Espero.*“

Nové střední školy. První české katolické gymnasium otevřeno bylo počátkem letošního školního roku na Velehradě. Do první třídy zapsáno 26 žáků. V Orlově ve Slezsku otevřeno bylo české reálné gymnasium, vydržované Maticí Osvěty Lidové v Polské Ostravě. Matice Školská poskytovat bude ústavu tomu subvence 2000 K na třídu. Do první třídy zapsáno bylo 63 žáků. — Ministerstvo vyučování proměnilo na žádost městské rady pražské reálku v Libni na reálné gymnasium nového typu (bez řečtiny). Nevyhovělo však žádosti za přeměnu reálného gymnasia v Křemencově ulici a ještě jednoho gymnasia v podobný ústav a naopak proměnilo reálné gymnasium v Křemencově ulici v pouhé gymnasium. Městská rada pražská ohradila se proti takovému nešetření pražských požadavků a podá žádost znovu, v níž ukáže na veliké hmotné oběti, které středním školám věnuje.

Reformní sjezd školský pořádán něm. učitelstvem středoškolským a vysokoškolským v Gmundenu v červenci. Dosaďovaná reforma středoškolská nevyhovuje. Právě v Gmundenu zřídila vláda první reformované gymnasium. Ale nikdo jím nebyl nadšen. Reformní program obsahuje tyto body: nižší střední škola ať je jednotná, kromě mateřské řeči ať se učí druhá řeč zemská, nebo nějaká moderní řeč. Latina a řečtina odpadnou. Vyšší střední škola ať se pak rozdělí na realistickou a humanistickou. Ať se vyučuje též praktickým věcem (dílny), domácí práce se zruší, místo nich školní cvičení. Pouze dopoledne se učí teorii; odpoledne vyhrazeno praktickým předmětům. Ať se méně a prostěji zkouší. Matura ať se zruší. Každý den dvě hodiny ať jsou tělesná cvičení. Pro každou školu ať se ustanoví lékař školní. Střední škola budiž především ústav vychovávací. Po venkově zřídtež se státní internáty jako vzorné ústavy. Učitelstvo středoškolské ať má příležitost k lepšímu paedagogickému vzdělání a lépe se upraví sociální i materiální poměry jeho. Rodiče ať spolu rozhodují o škole. Při ministerstvu zřídí se rada výchovná.

„Hlídka.“

„**Naše Doba**“ v čísle říjnovém píše: „Kandidáti a kandidátky učitelství dostávají místa po maturitě jen v případech nejojedinejších, jsou nuceni žádat okresní školní rady, aby jim povolily na školách bezplatné hospitování, a jsou šťastni, podaří-li se jim sehnati na několik měsíců bídně placenou výpomocnou službu za učitelské osoby onemocnělé. A v těchto poměrech, kdy pro abiturenty ze státních paedagogií

není při dnešním „špársystemu“ ve školství míst, nejvyšší vyučovací rakouská správa dává ochotně povolení ke zřizování paedagogií soukromých, klášterních. V Bubenči bylo po prázdninách otevřeno paedagogium školských bratří. Není pochyby, že absolventi jeho používatí budou při domáhání se učitelských míst nejvlivnější a nejnemravnější společenské protekce římských kněží, a že sociální postavení abiturientů ze státních paedagogií zhorší se ještě víc, nehledě ani k tomu, jak utrpí společenský pokrok, rozejdou-li se apoštolovat po českých národních školách učitelové, odchovaní protičeským duchem římským. Jaké to bude vychování učitelů na klerikálních paedagogiích, prozradil dost neprozřetelně na klerikálním sjezdě královéhradeckém professor paedagogia Byňov, Slova jeho, nastiňující účel i plán soukromého vzdělávání učitelů na katolickém paedagogiu, stojí věru za zaznamenání: „Vady, jež se vytykají katolickým ústavům učitelů, jsou dvě: první spočívá v tom, že chovanky nejsou poučovány o politické situaci, že se jim nedají do rukou katolické časopisy, že se nenavádějí k zakládání katolických organizací a spolků. Druhá vada jest, že se ředitelství dotyčných ústavů nepostarají o pevné sdružení všech absolventek svých ústavů tak, aby po nastoupení místa učitelského zůstaly neochvějně věrny svému katolickému poslání. K tomu třeba je především již v ústavě samém připravit silnou organizaci katolických učitelek. To se může státi pomocí Mariánských kongregací, jež se zřídí v mezích školních zákonů (!) již v ústavě samém a pomocí centrálního časopisu, redigovaného prof. sborem samého paedagogia, který by vzdálené členky kongregace pojil, uvědomoval, o společné blaho a ideály bojoval, ke schůzím, sjezdům, exerciciím svolával atd. Všechno těchto prostředků bude v katolickém ústavě ku vzdělání učitelův v Praze-Bubenči s veškerou péčí, opatrností a vehemencí použito. Nad to vše bude postaráno též zvýšenou měrou o vyšší vzdělání učitelů ve všech oborech, k nimž připojí se obor nový — totiž moderní (!) filosofie, katolická apologie, moderní kontroverze a dispute, kterýžto předmět svěří se slovnému učenci katolické university, prof. Ph. a Th. dru Kordačovi. Učitelové katoličtí budou tím uschopněni ku přednáškám politickým, náboženským a jiným vědeckým; budou navedeni k zakládání organizací dospělých i mládeže a tělocvičných spolků. Budou působiti s dpp. katechety ruku v ruce ve škole i v osadě“. — Až potud „Naše Doba“. Citujeme i s výkřičníky jimi vloženými. Neobyčejný úspěch zápisů do bubenčského paedagogia a jesuitského gymnasia velehradského nedá spáti spojeným našim protivníkům. Ale jejich starosti dokazují jen, že jsme na dobré cestě.

==== Hlídka kulturní a časová. =====

Posvěcení pomníku V. B. Třebízského. V neděli 10. t. m. posvěcen byl na Král. Vyšehradě pomník tohoto nezapomenutelného našeho povídkáře za obrovské účasti ctitelů jeho a obecenstva všech vrstev. — Slavnost zahájena byla „Hymnem“, zapěným alumny pražského semináře, načež dávný přítel zesnulého biskup královéhradecký dr. Doubrava pronesl tklivou řeč, v níž vzpomenu mladistvých snů a tužeb svého přítele, jeho plodného a požehnaného života a tragické jeho smrti. Po té vysvětil pomník — dílo sochaře Bílka — načež sbor alumnu zapěl Beethovenovou „Modlitbu“. Skvělá a dojemná slavnost zakončena chorálem „Sv. Václave“, který zapělo celé shromáždění.

„Studentská Revue“ přinesla v čísle ze dne 1. října 1909 na str. 32. tuto zprávu: Katolický sjezd v Králové Hradci pozdravil občan Hronek, předseda „Katolické ligy“, jménem českého a vůbec slovanského studentstva. „Cos nového se rodí v českém světě,“ řekl by neznalý člověk, řka, že „české a vůbec slovanské studentstvo“ dalo se oficiálně zastupovat na sjezdu českých Římanů — ne, je to jen stará klerikální lež.“ — Jsou-li ostatní zprávy ve „Studentské Revue“ založeny na tak správných informacích, jako uvedená zpráva, pak se celé té „Revue“ mnoho věřiti nesmí. V ostatním musíme jen přisvědčiti, že skutečně „cos nového se rodí v českém světě“.

Sjezd unionistů na Velehradě. Mezi mnohými sjezdy, které o prázdninách na Velehradě se konaly, zvláště veliký význam má II. sjezd unionistů, jehož zúčastnili se vyznavači obou církví, východní i západní, a na němž zastoupeny všechny slovanské země a jazyky. Sjezd měl za účel osvětliti sporné otázky náboženské a naléztí způsob ke sloučení stoupenců obou církví, aby veškeré Slovanstvo sjednoceno bylo u víře. Ve čtyřech odborech projednávaly se sporné náboženské otázky a byly usneseny resoluce: zachovávatí přísně ritus a ducha jednotného podporovati, a dále přijata resoluce: není odporu mezi obřadem východním a pobožnostmi církve západní, jen uchová-li se duch církve východní. Aby snahy pro unii neutuchly, založena byla „Velehradská akademie“, jakožto ústav vědecký pro podporu studií o církvi východní (řecko-slovanské) na podporu literatury bohoslovné u katolických Slovanů a na podporu studií o sv. Cyrillu a Methoději. Časopisy unionistů jsou: „Slavorum litterae theologiae“, „Velehradskij Věstnik“ a zvláštní příloha revue „Meditace“, vydávány jsou v Praze. Protektorem sjezdu byl kníže arcibiskup dr. Bauer, předsedou byl arcibiskup řecko-

sjednocené církve ve Lvově hr. Szeptycki, jednatelem prelát dr. Stojan. Papež Pius X. zaslal sjezdu apoštolské požehnání. Téměř všechny bohoslovecké fakulty a ústavy Rakouska vyslaly ke sjezdu své zástupce a mnozí vážili cestu na Velehrad až z Petrohradu, Cařihradu a Říma. — S.

O masarykovském studentstvu napsala studentská slovinská „Zora“ peprná, ale naprosto spravedlivá slova. Prý slovinský student horuje pro všechno, co jest české. „Příchodem do Prahy však slovinský student ztrácí souvislost vývoje, může snadno pozbyť svých zásad a ideálů, protože v Praze nenajde dost druhů stejné smýšlejících, protože tam není katol. stud. spolku, ani půda proň vhodná. Neboť, když se ustavovala Liga českého studentstva, musily ji střežiti i bajonety, a ještě těm se sotva podařilo ochrániti bezpečnost zdraví a života katolicky smýšlejících akademiků. Při inauguraci rektora Vřešťála, prof. theol. fakulty, studenti a bohoslovci, kteří zůstali ve dvoraně přes hrozné volání rozdivočelých Masarykovců, aby se odstranili, ocitli se v nemalém nebezpečí, když opouštěli po skončené slavnosti dvoranu. Skrčené pěsti, zdvižené hole a huronské pošklebky hrozily všem. — Kdo viděl ty dva zjevy, nabyt lehkou pojmu, jak radikální je masarykovské studentstvo. Tak rozdivočelých lidí neviděl jsem ani na soc.-dem. voličské schůzi. Tu nevládne boj zásad, boj rozumu; tu vystupuje slepá vášně. Stůj v takovém boji na té či oné straně, dobrého vlivu nepocítíš. Ať jsi sebe ideálnější, nízký protivník tě umaže a zašpiní. . . U našeho ideálního hochy musí panovat rozum i vůle, rozvaha i důstojnost. Toho si nedejme vzíti; proto raději pryč od nízkého protivníka, dokud se sám nezačne stydět za svou nízkost a nevystřízliví. . . V Praze je pro katolicko-národní studentstvo nevhodná půda. Česká společnost je škrz na škrz napojena protikřesťanským duchem, česká intelligence je výhradně vychována v Masarykově skepticismu, který přechází v náboženský nihilismus. Odtud ona náboženská, mravní a kulturní krise, ve které se nyní nachází celý český národ. Odtud ona zžíravá nespokojenost, která se stále více projevuje mezi českou mládeží a ubíjí každý vyšší ideálnější duševní vzlet. Odtud stále rostoucí číslo sebevrahů mezi českou intelligencí, zvláště mezi studentstvem. Prostředí české společnosti není zdravé, zvláště ne pro toho, kdo trochu vážně myslí o víře, posmrtném životu a Bohu“ . . . „To není vzdělanost, to není ta tak slavená česká kultura, to je úplná společenská anarchie. Český národ dospěl do mrtvého bodu,

odkud je možný jen jeden východ: Nazpět ke křesťanství! Ethické obrození veškeré české společnosti v duchu Kristově! Nejnovější politické poměry v českém národě, rozkouskovanost nesčíslné strany a stráničky, úplný bankrot v základních mravních a náboženských otázkách, vše to ukazuje jasně, kam zajde národ, který odhodí náboženskou ideu.“

Abstinentské hnutí počíná si raziti cestu mezi polským kněžstvem. Roku 1906 byl založen ve Lvově „Spolek kněží abstinentských pro Halič“, který čítá 27 kněží a přes 30 bohoslovců. Heslem spolku jest: Úplnou zdržlivostí kněží k opravdové strážlivosti lidu! Uvážíme-li, jak velice je rozšířen alkoholismus v haličském lidu, musíme uvítati statečný krok polského kněžstva s radostí jako nejlepší prostředek kulturní lidové práce. Spolek je také dosti činný a více ještě bude moci činiti, až jeho ideje prokustí cestu mezi dorostem, oč se také spolek stará, pořádá v alumnátech pro bohoslovce přednášky a seznamuje je s literaturou. Koná dále i veřejné přednášky, schůze a výstavy antialkoholické (na hygienické výstavě ve Lvově r. 1907 získal zlatou medaili), podává ve sněmu návrhy o uzavírání hostinců ve dny sváteční a vydává četnou propagační literaturu: spisy, brožury, obrazy, zvláště také obrazy k prvnímu sv. přijímání dětí, jež tu slibují zachovávat zdržlivost. Tak každý kněz-abstinent stává se apoštolem uslechtilé té ideje ve svém okolí. — Také mezi mládeží polskou nabývá hnutí abstinentské stále větší půdy. Minulého roku (1908) založila si i svůj vlastní antialkoholický časopis „Swit“ v Poznani, jímž chce působiti hlavně mezi studentstvem. V pruském Polsku jest vůbec toto hnutí nejčilejší a zasahuje zvláště do vrstev nižších. Jest to zjev potěšující, poněvadž právě v těch vrstvách působí alkoholismus nejvíce škod. Popud vyšel také od kněží, kteří založili roku 1905 světské sdružení abstinentské s názvem „Wyzwolenie“. Koncem r. 1908 náleželo k němu již 24 spolků s 1496 členy (788 mužů, 708 žen). Podle stavu největší procento abstinentských vykazuje stav řemeslnický (35·2 proc.), pak dělnický (33·4 proc.) a rolnický (20·4 proc.) — (Masák.)

O sebevraždách studentů před našel na mezinárodním sjezdu lékařů v Pešti prof. A. Eulenberg, zpracovav zprávy o 1258 případech z Pruska z let 1880 až 1905, z nichž 893 se stalo na školách nižších a 365 na vyšších. Na vyšší školy připadlo čtyřikrát tolik sebevražd u věku 15—20 let, než pod 15 lety věku. Počet sebevražd proti počtu sebevrahů od 15—20 let byl v poměru 1:4·47. Co se příčin týče, rozeznává prof. Eulenberg patero hlavních skupin: případy skutečné poruchy duševní (10 proc.); případy neuro-

psychického zatížení nebo méněcennosti (18 proc.); předem nedostatečné nadání, následkem toho nedostatečný úspěch ve škole (24 proc.); dobré, případně i výborné nadání, ale chyby a slabosti povahy, rozrušující, nebo dokonce nevázaný způsob života atp. při pochybeném vychování domácím (25 proc.); konečně trudné poměry domácí, nebo náhodné, nebo neznámé pohutky (23 proc.). Pokud se tkne viny se strany domácnosti či se strany školní, vina prý bývá v případech daleko čtenějších domácností nežli škol, a sice pro nedostatečnou domácí výchovu dětí. Ale i škola může mnoho přičiniti k zamezení sebevražd žáků: modernisováním trestů školních, větší svobodou na vyšších stupních školy, výběrem odboru a usnadněním zkoušek atd., snad i přísnějším výběrem žákův a včasnou výlukou živlů pro účely školní nevhodných. Při tom bude zvláště žádoucí spoluúčinnost školních lékařů, zvláště pokud se tkne nejvčasnějšího rozpoznání stavu nemocných.

Praktická prázdninová zaměstnání pro studenty technických ústavů hledají v Rusku. Ústavy samy obracejí se na továrny, na magistráty měst, na správy železnic a p. se žádostí, by poskytly studentům vhodnou práci přes prázdniny. Myšlenka to zajisté dobrá s paedagogického i praktického stanoviska: student sesamostatní, přijde ve styk se skutečným životem, mnohý uspoří si z výdělku slušný příspěvek na další studium. Studenty přijímají do služby zvláště dráhy, jimž to přichází velmi vhod ve zvětšeném letním cestovním ruchu. Jen zajímavou pro ruské poměry podrobnost připojuje k tomu „Prad“: Některé úřady železniční přidávají podmínku, aby jim nebyli posíláni studenti k aťoličtí nebo židovští! (Masák.)

Veliký dar pražského konservatoři. Pražská konservatoř hudby byla obdarována odkazem svého bývalého žáka profesora Schuberta, jenž před 50 lety ústav opustil a jako znamenitý profesor konservatoře v Petrohradě působil. Nedávno zvěčnělý mecenáš věnoval obnos 30.000 K ústavu, aby každoročně z úroků jeho zakoupen byl nejlepšímu absolventu některé dechové třídy krásný nový nástroj dechový a jeho vedlejší nástroj. Odkazem tímto snažil se velikomyslný dárce povznést hru na dechové nástroje, bohužel čím dále tím více opomíjenou. Při této příležitosti upozorňuje ředitelství konservatoře obecnost na tuto výhodu studia tohoto oboru a zároveň sděluje, že budoucí životní povolání dechových hráčů v gáзовém ohledu nyní daleko lépe se utváří, než u velikého množství houslistů.

Rovnoprávnost. V Čechách jest dle úřední statistiky 63 proc. obyvatelstva Čechů a 37 proc. Němců. Pro tento nestejný počet obyvatelstva jest stejný počet

státních učitelských ústavů: 9 českých a 9 německých. Dle poměru 63:37 by mělo býti na 9 německých ústavů 15 českých. Jsou tím Češi zkráceni o 6 ústavů. Učitelských sil jest na německých ústavech 153, na českých 138, tedy dle absolutního počtu jest českých o 15 méně než německých. Poměrně by mělo býti proti 153 německým učitelským silám celkem 260 českých. K tomu ještě sluší podotknouti, že na českých ústavech jest mnohem více chovanců, než na německých. V celém Slezsku jsou pouze dvě české střední školy (gymnasium v Opavě a učitelský ústav v Polské Ostravě) oproti 17 školám německým, z nichž jest 13 státních. Nutno proto v nejbližší době zříditi tam aspoň nejméně tři české školy střední.

Jubileum korespondenčních lístků. Dne 1. října slavili jsme 40leté výročí zavedení korespondenčních lístků, které byly v Rakousku zavedeny r. 1869 ministerským nařízením. Používání jich rozšířilo se tak, že se jich čítá dnes na 3 a půl miliardy kusů.

Lidová sbírka na katolický učitelský ústav. Živý zájem pro katolický ústav ku vzdělání učitelů, kterýž je právě zřízen a jehož imposantní budova se staví, pronikl z odborných a vůdčích kruhů již také mezi lid. A není snad nyní osady české, kde by se o tomto veledůležitém katolickém podniku vážně a bedlivě nemluvalo. A zájem o podnik ten zevšeobecněl zvláště po všekatolickém sjezdu v Hradci Králové, kde okázalým způsobem a několikrát po sobě oceněn byl epochální jeho význam a jeho nezbytnost, a kde při slavnostní plenární schůzi po řeči p. poslance V. Myslivce přijata sjezdovým předsedou říšským a zemským poslancem drem. M. Hrubanem navržena tato resoluce: „Veškeren katolický lid český se co nejvíce vyzývá, aby plnou obětavost věnoval velikému dílu zřízení katol. ústavu ku vzdělání učitelů, zvláště aby plnou horlivostí konal k tomu účelu právě zavedenou lidovou sbírku sběracími listy.“ Sběrka tato se již děje, došly již z více osad vyplněné sběrací listy; několik jich tuto uveřejňujeme, a dále budou v tomto listě postupně uveřejňovány. Kdo by chtěl sbírat sběracími listy, ať si pro ně dojde farním razítkem ověřené a pro instrukci na faru, aneb ať si toho vyžádá na adresu: Katolický učitelský ústav v Bubenči u Prahy. Přijímá se vše, kdo co dá, i sebe méně; sbírka je lidová. Horliví sběratelé požádají-li o to, obdrží na památku obraz neb knihu. Farý, z nichž byly sběrací archy zaslány, sběratelé a zaslání obnos: Praha-Holešovice, Antonie Marková, 70 K 20 h. (1 sb. list), Unhošť, Václav Kubr, farář, 30 korun (2 sb. listy), Velký Břevnov, Jan Daníček 30 korun (1 sb. list), Říčany, Jan Židlický, kovář, 44 kor. 25 h. (1 sb. list),

Praha-II, Boh. Fritz, c. k. asistent, 40 kor. (1 sb. list). (Pokračování..)

Ognisko Polskie v Praze pořádá jako každého roku i letos kursy jazyka polského za nepatrný poplatek a to ve dvou odděleních, pro začátečníky i pokročilé. Nejen že se tu hravě každý naučí dle několikaleté zkušenosti tomuto bratrskému a nám tak snadnému jazyku, nýbrž členové „Ogniska“ s nevšední pílí a obětavostí přednášejí i dějiny a literaturu polskou. Doporučujeme všem studujícím v Praze, aby nepromeškali tak vhodné příležitosti. Vyučuje se každou středu a sobotu od 7—8 hod. večer.

Čestným doktorem věd technických jmenován byl českou brněnskou technikou JUDr. Václav hrabě Kaunic za zásluhy, kterých si dobyl o založení „Kau-nicových studentských kolejí“ při této vysoké škole věnováním svého domu v Brně ve prospěch nemajetných studentů vysokoškolských, kterýžto velkomyslný dar má důležitý význam pro povznesení vysokoškolského studia na Moravě.

Studentský kalendářík, velice pěkný, vydali katoličtí studenti slovinští za redaktorství Stelého na rok 1909—10. Myslíme, že by podobný kalendářík vydaný ligou pro české studenty byl by též vděčně uvítán našimi stoupenci. B.

Kroužek českých Slavistů utvořili posluchači slovanské filologie na české universitě v Praze za účelem podporovati a šířiti studium slovanské filologie. Účelu toho chce dosáhnouti pěstováním přednášek a rozprav z oborů slovanské filologie, zřízením praktických kursů slovanských jazyků, knihovnou, činností vydavatelskou a pořádáním vycházek a večírků. Bylo zajisté s podivem, že až dosud slavistika jediná mezi všemi obory studia filologického neměla na naší universitě jednoho střediska, odkud by vycházely popudy ku všestrannému pěstování vědy samé i vzněty mocnějšího uvědomování slovanského.

Čtvrtý cyklus přednášek přátel katolické kultury pořádá literární a umělecký okruh „Meditací“ v Praze. Rozvrh: V úterý dne 19. října 1909. Bohumil Brodský: Václav Beneš Třebízský. Po přednášce recitovány byly ukázky z prosy Václava Beneše Třebízského. — V úterý dne 26. října 1909. Dr. František Hrachovský: Ideový obsah snah Unionistů. — V úterý dne 2. listopadu 1909. Emil Pacovský: O poměru umění k náboženství. — V úterý dne 9. listopadu 1909. Emanuel Masák: Julius Slowacki. Náboženský vývoj jeho ducha. — V úterý dne 16. listopadu 1909. Dr. Josef Vinař: O poesii jihoslovanské. — V úterý dne 23. listopadu 1909. Vilém Bitnar: Moderní literatura katolického Ně-

mecka. Počátek přednášky vždy v sedm hodin večer. Vstup volný. Přednášky se konají v novém sále primátorského domu

„U Vejvodů“ (vchod od Skořepky) v Jilské ulici na Starém Městě Pražském. — Zveme studenty k pilné návštěvě.

Bibliografie

Museum. Časopis bohoslovců českoslovanských. Ročník 43. Pořádá František Kunka. Ročně 4 sešity s bohatým obsahem. Předplatné K 3.—. Nákladem „Růže Sušilovy“, Brno.

Vychovatelské Listy. Časopis pro paedagogiku a kritiku method vyučovacích. Ročník 9. Řídí redakční sbor. Vychází desetkrát do roka. Předplatné K 6.—. Nákladem „Katolického spolku českých učitelů“, Ivančice na Moravě.

Křesťanská škola. Časopis pro šíření ideí náboženských v českém školství. Redaktor Václav Špaček. Ročník VIII. Vychází 2krát měsíčně s přílohami „Obrana“ a „Rodinné vychování“. Předplatné K 7.—. Nákladem Václava Kotrby v Praze.

Vychovatel. Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství. S přílohami „Katechetská příloha“ a „Učitelská příloha“. Ročník 24. Odpovědný redaktor dr. Rudolf Horský. Vychází dvakrát za měsíc. Předplatné K 7.—. Nákladem družstva „Vlast“ v Praze.

Katolický Učitel. Orgán Katolického spolku českých učitelů na Moravě. Red. Dagobert Berg. Ročník I. Vychází jednou měsíčně mimo srpen a září. Předplatné K 1·20. Nákladem „Katolického spolku českých učitelů na Moravě“.

Meditace. Měsíčník pro literaturu, umění a filosofii. Redigují Vilém Bitnar, Dr. Josef Kratochvíl a Emil Pacovský. S četnými uměleckými přílohami a bohatými

rozhledy. Předplatné K 10.—. Studentstvu poskytuje revue veliké předplatní výhody! Sešit na ukázkou zasílá Revue Meditace, Praha-VIII., 444.

Zora. Glasilo katoliško-narodnega dijaštva. Redaktor Fr. Stelè. Ročník XV. Vychází jednou měsíčně. Předplatné K 4.—, pro studenty K 2.—. Lublaň, písárna Katol. tiskárny.

Mentor. List za srednješolsko dijaštvo Redaktor Anton Breznik. Ročník I. Vychází jednou měsíčně. Předplatné K 2.—. Závod dra. Stanislava v St. Vidu nad Lublani.

Ludmila, sbírka zábavné četby pro český lid, ročně 6 knih (1000 str.) za K 2·20 i s poštovní zásilkou. V Praze. Cyrillo-Methodějské knihkupectví a nakladatelství, V. Kotrba.

Prąd Miesięcznik społeczny i literacko naukowy. Komitét redakční: T. Błażejowicz, T. Miśkiewicz, Adam Lach Szymański. Ročník I. Vychází koncem každého měsíce. Předplatné roční K 10.—. Redakce i administrace: Warszawa, Ulica Warecka 10 m. 11.

Świat Słowiański. Miesięcznik poświęcony słowianoznawstwu. Redaktor dr. Feliks Koneczny. Ročník V. Vychází počátkem každého měsíce. Předplatné roční K 10.—. Kraków, ulica Podzamcze 14.

Dr. Josef Kratochvíl „**Dnešní otázky filosofické**“. S vyzdobou Emila Pacovského. Stran 240. Cena K 3·60. Pro studenty za K 2·40. Praha-Libeň 1444. Revue Meditace.

STUDENTSKÁ HLÍDKA

LIST KATOL. STUDENTSTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK I.

LISTOPAD 1909.

ČÍSLO 9.

Frant. Nosek:

Národnost a katolicismus

Troji může býti význam slova „národnost“. Buď se tím rozumí příslušnost k jistému svazku státnímu, tedy státní občanství, a v tomto smyslu pojímáno bylo římské „civitas“. Ať obyvatel Italie samotné, ať člověk, pocházející z Řecka, Gallie nebo přední Asie, Egypta nebo Hispanie, každý (aspoň v pozdější době císařské) byl Římanem — civis Romanus. V témže smyslu bývali všichni obyvatelé mnohojazyčných Uher nazýváni společným názvem „Hungari“.

Druhý význam, jež možno slovu národnost přikládati, je tolik, jako příslušenství k jistému kmeni lidstva též kultury. V tomto smyslu cítili se mnozí vynikající mužové v době probuzení národa českého „Čechy“, ač jazyka českého nebyli do té míry znalí, aby ho všeobecně mohli používat. Poslední konečně význam slova národnost, dnes zajisté běžný a všeobecně užívaný, znamená společenství téhož jazyka.

To, co spojujeme se slovem národnost v tomto posledním smyslu a k tomu se družící uvědomění o existenci jistého okruhu společných zájmů, projevuje se láskou k mateřskému jazyku a rodné zemi, což obojí jest věc zajisté přirozená, z povahy lidské vyplývající a psychologicky snadno vysvětlitelná. Když v daleké cizině mezi lidmi nám úplně neznámými zaslech-
neme zvuky mateřského jazyka, tu s radostí hlásíme se k svému krajanu, třeba bychom jej nikdy před tím nebyli viděli. Proč?

Kdežto vše, co v cizině spatříme, snad nás zajímá svojí novotou, působí na nás známé tóny naší řeči již proto příjemně, že tyto vjemy nalézají v duši naší celé tlumy příbuzných představ, k nimž snadno se řadí, a tato snadná psychologická asociace nových vjemů k představám starším bud v nás pocit libého.

Stejný psychologický podklad má i láska k rodné zemi.

Kraj od dětství nám známý, v něm obývající naši příbuzní a známí, k historicky památným místům upínající se zkazky dějinné — to všecko dohromady je velikým souhrnem pevně utkvělých představ v naší duši, jichž snadné vybavování nás tak potěší, když po dlouhé době opět spatříme kraje rodné země. Že láska k rodné zemi je věc výchovou nám vštípená, je patrné již z toho, že podobná láska se upíná i k rodné osadě, která však je cizí a neznáma tomu, kdo brzy v mládí opustil rodiště své a ani potom dlouho nezdržoval se v místě jednom, na něž by se lokální patriotismus jeho upínati mohl, právě tak, jako cizí a neznáma je láska k rodné zemi tomu, kdo v ní se nezdržoval, v ní nevyrostl, kdo nepoznal jejích krajů, jejího národa a jeho dějin.

A stejně psychologicky dá se vysvětliti smutek a žal, který nás pojímá, když hrozí nebezpečí nějaké rodné naší zemi nebo národnosti naší, poněvadž

se lekáme toho, že by utkvělé naše představy nenalézaly již potom korespondujících objektů ve světě vnějším. A jako nám je celkem lhostejný osud vzdálených a nám neznámých krajů, tak lhostejný je osud rodné země tomu, kdo nedospěl výchovou svojí až k lásce k vlasti a mateřskému jazyku. Když stojíce na některém návrší nad matkou českých měst pomyslíme na možnou snad její záhubu v proudu dějinném, tu zcela přirozeně lekáme se věcí těch, a city takové posvěceny jsou i příkladem božského Spasitele našeho, jenž nedlouho před ukončením díla lidské spásy, pohlížeje s hory olivetské na svaté město a vida božskou přirozeností svou zkázu metropole rodné země, jež tak neodvratně ji stihnouti musila pro slepou tvrdošijnost její, oddal se po stránce své lidské přirozenosti truchlivým citům a nad královnou východu zvolal s povzdechem: „Jerusaleme, Jerusaleme, který zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteří k tobě posláni jsou, kolikrát chtěl jsem shromáždit syny tvé, jako shromažďuje slepice kuřátka pod křídla svá, a nechtěl jsi!“ (Sv. Mat. 23. 37.)

Jak tedy uvedeno, je základ všeho patriotismu veskrze psychologický, z povahy naší vyplývající, nezávislý na místě a čase, názorech náboženských nebo politických, absolutní, poněvadž v povaze lidské spočívající. Je patrné, že ve své podstatě nemá vědomí národnostní v sobě ani té nejmenší stopy po nějakém záští národnostním. Kde tedy shledáváme ještě tento znak, tam je to způsobeno zrůdností vlastního pojmu, vypěstovanou štvanicemi lidí, většinou nesvědomitých, kterým vlastní zájmy národnostní bývají něčím úplně cizím, kterým jde mnohdy o osobní zisk nebo kteří své zavržení hodné dílo provozují z pouhé zloby, jen z toho důvodu, aby rozeštvali pokojné obyvatelstvo, znemožnili neb aspoň neobyčejně ztížili vlastní práci osvětovou i hospodářskou. V takových případech dochází pak ke krajním výstřednostem a lidé určité národnosti chovají se nevlídně, nechceme-li říci přímo násilnickky k lidem, jichž neznají, kteří jim nikdy osobně neublížili, jediné proto, že jsou příslušníky jiného národa. Tak se žene celá věc do krajnosti a vědomí národnostní se prohlašuje za nejvyšší organizační princip lidských snah, jemuž se pod vyhrůžkou zrady národa atd. musí podříditi jakýkoli zájem jiný.

Však národnostní vědomí v této své formě jest již věcí uměle vypěstovanou, jež nemá platnosti obecné, a skutečně také vidíme, že nejširší vrstvy, které se dnes s takovou horlivostí exponovaly pro nějakou myšlenku národnostní, již zítra ostře se oddělují od soukmenovců svých a spojují se s národnostními svými nepřáteli.

Jar. Hruban:

Kapitolka ze srovnávacího jazykozpytu.

Otázka o původu a příbuznosti jazyků měla vždy, kdykoli se poněkud hlouběji sáhlo v obor linguistiky, svou zvláštní přitažlivost, mocný půvab. Dokud výroky Písem sv. přijímány byly beze vší kritiky, již nezbytně potřebuje každé dílo, aby mu bylo dobře rozuměno, potud nebylo pochybnosti, že všechny jazyky vyvinuly se z řeči, již Adam mluvil v ráji. V podrobnostech toho vývoje byly názory namnoze naprosto si odporující, ale jedno přece bylo jisto nade vší pochybnost. Že při konstrukci takového vývoje dějinného

hlavní úkol připadl fantasii, není nic divného při naprosté tehdy neznalosti dějin každého jednotlivého jazyka.

Neuvedu ani jediný příklad, vyhýbám se úmyslně náčrtku dějin srovnávacího jazykozpytu, poněvadž hodlám jen poukázati na nový pokus o sblížení skupiny jazyků indoevropských, semitských a hamitských.

Ve smyslu vědeckém rozuměli jsme až dosud slovem „srovnávací jazykozpyt“ srovnávací vědu jazyků indoevropských; zdá se však, že vstoupíme v doby, kdy pojem tento dozná značného rozšíření. Průpravou k tomu jest na př. zahájení prací pro srovnávací mluvnicki jazyků semitských; pro ostatní dosud ovšem nevykonáno nic, ani, co pro náš případ důležité, pro jazyky hamitské. Již slavný Bopp (1791—1867) naznačil a poukázal, snad ani nechtě, na širší pole působnosti, jež bude vykázáno kdysi srovnávací jazykovědě. Bylo tu mnoho překážek, tak nepřeklenutelná zdánlivě propast mezi jazyky izolujícími, agglutinuujícími a flexivními. A již tato propast se překlání, nové překážky se vyhledávají, aby byly odstraněny.

Alespoň jedno dílo chci tu připomenouti. Je to prof. Trombettiho: „L' unità d' origine del linguaggio“ (Bologna 1906). Trombettiho pokus vyniká neobyčejnou smělostí, ačkoli nikde nechce překročiti hranice, jež klade přesnost vědeckého badání. Jako červená nit táhne se tímto dilem snaha, dokázati se stanoviska linguistického jednotu pokolení lidského.

Chci upozorniti však na krok, jenž s jiné stránky na tomto rozsáhlém poli byl učiněn. Je to dílo Heřmana Möllera: „Semitisch und Indogermanisch“, jehož dosud vyšel I. díl, pojednávající o souhláskách (1906). Není pochyby, že kniha obsahuje mnoho apodiktických tvrzení, abych jen uvedl, na př. o existenci původních kmenů pouze s-a- a o vzniku samohlásek ostatních. Ale nechť mluví autor sám! Vybírám několik příkladův o hlásce *m*.

M udrželo se v prasemitštině a v praindoevropštině nezměněno. Původní A_2 -*m* — „matka“ (jehož A_2 značiti má hrdelnici, odpovídající egyptskému ḥ), jež v semitštině splynula s A_1 = eg. *l* v alif). Čárka (-) značí samohlásku *a*, jež může se dloužiti a v původní nepřízvučné slabice zmižeti a jež v indoevropštině se spojuje s původně následující hrdelnicí v dlouhou samohlásku, tak i v assyrštině. Opakováním druhého kořene vzniká v semitštině A -*m*-*m*- — (arab. 'ummuⁿ), indoevropsky rozšířením A_2 -*m*- A_2 s plným přízvukem na druhé slabice, tedy A_2 amá A_2 a zmizí, též jehož prostřední a pro následující A_2 se udrží, pak následkem zmizení předpřízvučné samohlásky dostane se A_2 před *m*, a rovněž zmizí též záslovná samohláska a po ní A_2 , jež se dostalo v zásloví a náhradným dloužením předcházejícího a povstává *ma*, a odtud připojením přípony jména agentis indogerm. formy: lat. *māter* atd. Tedy: A_2 ama: A_2 amá A_2 a: A_2 má A_2 a: má A_2 a; *maA*₂: *ma*: *māter*

Jiný příklad: původní *s-m*, býti tučný, semitsky rozšířeno o *n*: *s-m-n* (arab. *šamīna*, byl tučný), indoevr. rozšířen o *r*: *s-m-r*, odkud *smer* v *smer-nom* (starohornoněm, *smero*, *Fett* atd.), *smertrom* (got. *smair|r*), rozšířeno *t*: *smet* (česky *smetana*), rozšíř. A_1 : *s-m-A*₁, odkud *smē* (řec. *σμεῖν* *mastiti*), rozšíř. *gh s-m-gh-* (řec. *σμεῖν* *mast*), rozšíř. *l s-m-l*, z toho *smei* a pak redukcí *smi* (litevsky *smilius* *mlsoun*), rozšíř. *d*: *s-m d* (got. *bismeitan*, *beschmieren*) atd.; pův. *m-* rozmělnovati, z toho dalším tvořením *m-l-* *mlíti*, odtud sem. *m k*₃-*k*₃- (arab. *muḫḫun* — kostní dřev, mozek), indoevr. s infixem *s nisg*₂- (staroind. *maggas*) a *m-s-gh*₂- (starosev. *mergr*, dřev), dále

sem. m-H-H- (arab. maHHa byl vytřen), m-H-u (arab. maHa vytřel), m-H-k- (arab. maHa vytřel), m-s-H- (hebrej. māšī^a H, Mesiáš, pomazaný), ind. māg, rozšířené z mā jest pův. m-H (slov. māzi mast) atd.

V § 16. noc, indoev. nōkt se srovnává se sem. l-i-l (arab. lailu_n), obě založena na prařečném n-g, (g značí zvučnou hrdelnou, hlásku třívou.) Z tohoto prakořene, jenž v indoevr. dle autora měl by se jevit jako n k-, vznikne přistoupením femininálního t n k t, z toho pod těžkým přízvukem (' gravem) nōkt, kdežto v semitštině, kde bez pevného pravidla starému n brzy n, brzy l odpovídá, mělo opakováním prvního n vzniknouti l-i-l. Jistě možné, ale dojista ne zcela zřetelné toto srovnání, je uvedeno slovy: „n ve slově pro noc (též egypt n-), pův. totožné s n (ne), jako značka negace toho, co zde jest pro zrak.“

S otázkou, již autor knihy uvedené se zabývá, těsně bude souviseti studium polohy zeměpisné všech tří území.

Je nápadno, že flexe prařeči, v podstatě udržená v semit. a hamitštině, úplně se ztratila v jazycích indoevropských, až na tvary zájmené; soudíce z toho úkazu, musíme se domnívati, že oddělení indoevropštiny stalo se v době velmi dávné. Proti tomu stojí četné shody v kořenech indoevropštiny a semitštiny, oproti níž hamitština ani se semitštinou, ani s indoevropštinou nevykazuje žádné zvláštní rysy společné. A co by opravňovalo k předpokladu, že hamitština většinu starého majetku jazykového nahradila slovy vypůjčenými? A jiné a jiné třeba ještě činiti předpoklady, jež často na sobě nesou známku násilí a malé pravděpodobnosti. Spis sám předpokládá, že se Hamité vystěhovali z Asie; mnozí naopak z důvodů závažných mluví pro africkou pravlast Hamitů a Semitů. Výtku, jež se činí Möllerovi, že vytrhl indoevropštinu a semitštinu ze souvislosti ostatních jazyků a že tuto chybu velmi podceňuje, není dosti oprávněna.

Práce Möllerova je nutným článkem řetězu, jenž vede dále k srovnávací mluvnici v nejširším smyslu slova. Absolutní význam dojista dilo nepodrží, ale vykoná své poslání. Při malém materiálu je často nebezpečí, že násilím se nalezá to, co se hledati chce. Až se obzor rozšíří, sblíží se mnohé, co se zdálo cizím a odpadne všecko násilné srovnávání. Ale k tomu stadiu ještě daleko; Möller činí k němu podstatný krok. Leč i k práci ve slohu Möllerově bylo by třeba míti po ruce srovnávací mluvnici jazyků hamitských, jasný obraz o prahamitštině, jež dosud ještě schází naprosto, sotva že v semitštině byly v tomto ohledu vykonány poněkud slibnější kroky.

Je nyní na snadě otázka velezájímavá o poměru prařeči lidské vůbec k té, jež by se dala sestrojiti methodou srovnávacího jazykozpytu, jakožto prařeč předpokládaná nutně pro vývoj všech skupin jazykových. Ale to by překročilo podstatně můj referát, jenž jedině měl jsem na mysli. Ale kniha Möllerova měla pro mne i subjektivní přitažlivost, ač proto nejsem nikterak pro ni předpojat. Bylo to před lety, kdy v dětské téměř ještě hlavě zrodila se myšlenka na pokus srovnati jazyky indoevropské se semitskými, ovšem že měl jsem cíl vytčený, k němuž jsem hleděl dostoupiti, dokázati totiž příbuznost těchto skupin.

Zůstal jsem na jediném vlákně spojovacím, sblížoval jsem semitské výrazy pro „den“ (jôm, yôm atd.) s * Djaus, názvem nejvyššího boha Ariů. Zdálo se mi to jistým, jak národové, ztrativše pojem Nejvyššího, zbožňovali jednotlivé vlastnosti; co u těch, již zůstali blíže pravdě, bylo dnem, jasem, světlem, u jiných, jichž poznání již bylo zkaleno, stalo se božstvem.

Zůstal jsem při tom, ale myšlenka tato dlouho mne vznášela nad veškerým životem a nad jeho malichernostmi.

A není, myslím, jinak možno. Vnikati v jazyky tak velikým slohem, pod takovým zorným úhlem není přece nic jiného než rozvíjetí před svým zrakem hlubiny největších tajů.

A povýšený rozhled snadno za sebou táhne mysl a srdce.

Laskavý čtenář mi odpustí toto moralisující zakončení kapitoly o Möllerově knize. Vždyť z jazykozpytu jsem nechtěl udělat žádnou mravouku; přišlo to ve vzpomínce samo sebou.

Josef Resl:

Abstinentismus.

(Dokončení.)

Alkoholismus a nemravnost velice zotročují dnešní lidstvo. „Až do XVIII. století se mluvilo hlavně o povinnostech člověka, a tím se dodávalo jeho výchově vůle silných a stálých myšlenek a podnětů — od té doby však se počalo mluvit již jen o jeho právech a samosprávě: tím začala doba nedbanlivosti, slabé vůle a roztržitého života.“ „Slabost vůle, povolování vnějším svodům neobyčejně vzrostly.“ „Nebylo ještě věku, v němž by se bylo o svobodě tolik namluvilo jako v našem — ale nebylo také ještě věku, v němž by byl člověk právě nejdůležitější boj o svobodu, boj o svobodu vůči pudům, tak daleko pustil se zřetele.“ (Foerster, „Pohlavní mravouka“ 88, 89, 77.)

Vzhledem k tomu bych řekl, že cílem abstinence jest působiti k osvobození člověka od dvojího otroctví: 1. od otroctví těla, t. j. vlastních vášní, smyslnosti a slabosti — pozitivně pak posílení vůle, a 2. osvobození od otroctví světa, od jeho hloupých zvyků a předsudků.

Špatný příklad společnosti a zvyk drží pijáctví. To jsou ta železná pouta, jež nejprve třeba rozbiti. Zde také největší obtíž pro pijáky, i důvody, k nimž se utíkají. Zde jim stojí v cestě dvojí hradba, která se jim zdá nerozbornou. Předně nedovedou přemoci sebe a svůj zvyk, za druhé nedovedou vzdorovati předsudkům a zvykům společenským. A takových lidí je většina. Mravní slaboši se ohlížejí jenom na jiné; nedovedou samostatně mysliti, tím méně samostatně jednati, proto dělají to, co dělá většina.

Tyto osudné vlivy společenské a slabost a nesamostatnost jednotlivců vůči nim právě v nemravnosti a v opilství rozhodují nejvíce. Proto by dle Foerstra mělo býti péčí každého jednotlivce, zachovati si samostatnost vůči davům, a student by se měl vzdalovati všech takových epidemických bláznovství, jakým je pijáctví ve vyšších třídách středoškolských. V tom je více síly a svobody, třeba se spolčení slaboši stokrát nazývali svobodnými. „Směr lidského myšlení jest vždy týž — jíti s většinou, s křiklouny. Ale soudnost vždycky se soustřeďovala jen v několika hlavách.“ (Smiles, „Povinnost“ 72.) „Neučiní cestu správnou okolnost, že mnoho lidí zabloudí. — Prvním krokem k moudrosti jest, odřici se pošetilosti davů. Moudří jsou moudřími proto, že mají odvahu býti na počet nepatrnými, t. j. jíti proti proudu.“ (T. Pesch, „Život dle náboženství“ 136.)

Dr. z Bunge vidí hlavní příčinu pití v lidské náklonnosti k napodobení. Lidé dle něho pijí proto, že pijí jiní. První sklenice piva chutná jim právě tak málo jako první doutník. Ale pro zvláštní dráždivou a omamující chut lihovin si velmi záhy navyknou pít tak, že těžko odvykají. Potom pijí proto, že je jim to příjemné. To je druhá příčina pití, na niž upozorňuje zase dr. Hortvík ve zmíněném spisku. Konec konců je to všecko pouhý zvyk, zvyk společnosti a zvyk jednotlivce. A když bylo možno zvyknouti, bude možno i odvyknouti, udělati si zvyk opačný.

To ovšem již není tak snadné. Ale kdo nabude jednou pevného přesvědčení o škodlivosti pití nebo aspoň jeho zbytečnosti, kdo dále se dovede vybavit z vlivu společnosti a odolati jejímu svádění, ten snáze už překoná i zvyk svůj. V tom právě záleží síla povahy, dovede-li člověk dle svého lepšího poznání také jednat. Poznání toho v této věci může nabýti snadno, jen chce-li. Pak ovšem mu nastává mnohdy těžký boj, v němž má přemoci sebe. Toho se i mnozí lékaři lekají, nemajíce síly k energickému rozhodnutí. A mnozí mladí lidé se tu trápívají stálými porážkami, marně obnovovanými dobrými úmysly a namáháním vůle; mnozí pijáci prožijí život jen v samých dobrých předsevzetích, protože váhají, chopiti se hned prostředku radikálního, protože stále odkládají, protože bývají plni zbytečných ohledů ke svým neupřímným společníkům, jichž nechtějí opustiti, protože konečně ztratili v sebe veškeru důvěru.

Takoví by učinili nejlépe, kdyby se chopili prostředku radikálního, kdyby vstoupili do některého spolku abstinentů (může to býti třeba jen spolek s některým kolegou nebo s několika, neboť tu jde jen o vzájemnou posilu a povzbuzení), zkrátka, kdyby se zavázali slibem úplné abstinence. Tak si nejlépe zachovají svobodu a samostatnost a obrní se vůči všemu svádění. Mírným pitím se piják nezachrání, neboť od mírného je jen krok k nemírnému.

Znám celkem dost mírné pijáky a kuřáky, kteří by rádi zanechali svého zvyku, ale bojí se společnosti. Jsou lidé, kteří by se ve společnosti styděli, kdyby neuměli „pít“ a kouřiti, neboť se stydí již za své společníky, kteří to „neumějí“. Vidí v takové zdrželivosti něco nespolečenského, zženštilého a zbabělého, nechtějí-li už takového člověka považovati za držgrešli, a mužnost a společenskou slušnost vidí v tom, když do sebe umějí liti pivo jako do sudu.

Myslí, že by bylo nedůstojno muže, aby se objevil v hostinci a nepil — tam dle jejich mínění pítí musí každý, i kdyby žízně a chuti neměl. Tak nepřirozeně nyní žijeme! A mnohé hostince jsou ještě tak zpátečnické, že nealkoholových nápojů, které by měly podávati žíznivým a umdleným pocestným, ani nemají, a denní jejich pijáci by se hloupě divili, kdyby člověk žádal takový nápoj. Proti takovým převráceným názorům abstinenti rozhodně vystupují.

Předně vůbec nepotřebujeme tolik hostinců, aby otravovaly všechen život společenský, a za druhé se musí páni hostinští zbaviti předsudku, jakoby jen alkohol byl nápojem a své hostince upravit tak, aby vyhovovaly, a nedělali z nich to, k čemu zakládány býti nepotřebují. Zamilujeme-li si život zdravý, jasný a přirozený na svěžím vzduchu přírody, nebudeme toužiti po tísnivém nebo dokonce otravném ovzduší hostinců. Hledá-li někdo společnost svou v hostinci, měl by si dříve rozmysliti, jaká to bude společnost, zda slušná a vážná, či pouze povrchní. Slýchal jsem na gymnasiu od kolegů také důvod, že prý by se student nedovedl pohybovati ve společnosti, kdyby nechodil do hospody. V hospodě však nejméně si může někdo

osvojit si společenskou mravu, tam se přiučí jen společenským zlovykům a všechen jeho vrozený jemný cit a smysl pro slušnost tam jen zhrubne. Společenským slušnostem se může člověk naučiti nejlépe ve slušné společnosti mimo hospodu a slušný člověk k tomu mnoho nepotřebuje. Nemá-li někdy hned tolik svižnosti a obratnosti, nemá také hospodské neomalenosti, povrchnosti a strojenosti.

A hledá-li někdo v hostinci svoje zábavy, volí velmi nešťastně.

Kdyby měl jemný smysl pro krásu a dobro, tedy by ho nynější hospodský život spíše nudil a odpuzoval. Není povrchnějších, neupřímnějších a prchavějších zábav nad zábavy při pivě nebo při víně!

Netvrdím, že by člověk nesměl k vůli slušné společnosti učiniti někdy ze svého pravidla výjimku a pít také trochu, a rád připouštím, že to je pohodlnější a někdy i výhodnější. Ale ani toho není třeba. Za ctnost se člověk nikdy nemá stydět; slušná společnost jeho slušnou omluvu ochotně přijme a společnosti neslušné by se něco takového k vůli činiti nemělo. Slušná společnost, byť nevěděla nic o velikém sociálním významu abstinence, na nás nemůže žádati, abychom pro její malicherné zvyky a malicherné radosti zahazovali své přesvědčení a svou povahu. To by člověk pro samé ohledy na společnost nikdy nikam nedošel a se žádnou dobrou zásadou neprorazil, kdyby bylo neslušností nepít, když všichni ostatní pijí. Ostatně pijáci a kuřáci nemívají tolik ohledů, a chtějí-li k nám býti laskavi, mají zase hloupý zvyk, svoje požitky nám vnucovati. A konečně dnes by měl již každý intelligent o významu abstinence něco vědět a měl by mít radost aspoň z cizí abstinence, nechce-li ji mít ze své. Učme tedy společnost, aby si zvykla na abstinenty, nebojme se svoje zásady mužně (ovšem i slušně a bez urážky) přiznati! Pravda, bývá to s počátku tísnivý pocit, vidí-li člověk, že je sám a že se to druhým nelíbí. Ale společnost si brzy zvykne na tu výjimku, rozumní poznají, že je abstinents nechtěl urážet a leckdo mu snad bude vděčen za jeho klidnou odvahu. Vědomí, že konají věc dobrou pro společnost, že to činí z lásky k lidem a ne z pohrdání, budiž v takových případech abstinentům posilou! Blaze tomu, kdo se nebojí prorazití zeď obecných předsudků, a tak usnadňuje cestu druhým, slabým a bázlivým! Nebojme se ani vtipů a posměšků! T. Pesch praví, že k tomu „potřebí značného stupně hlouposti, aby člověk nechtěl býti moudrým proto, že se blázní moudrosti posmívají“. A myslí-li přece někdo, že by ve společnosti neobstál, kdyby nepil a nekouřil, tedy dává na jevo, že má velmi špatnou a nevzdělanou společnost. Té by se měl varovati! A musí-li v ní býti, měl by jí právě na vzdory ukázati, že se nemá proč stydět za abstinence, kterou ona pohrdá.

Co jsem zde řekl o společnosti vůbec, platí i o společnosti studentů. Není to ženská, jak někteří myslí, je to právě mužnost, pít na výletech jen vodu a mléko nebo něco podobného, a dívám se studentům, jejichž cílem na výletech může býti pít. Někdo myslí, že je to pravý požitek, svoboda a hrdinství, zapadnouti někam do hospody. Zdravá, čilá mysl, otužilý student však se umí i v horku potěšiti z krásné krajiny a není hned mrzut pro trochu horka a únavy. Takoví mrzouti pak celý výlet jenom zkazí, tak že si místo ideálního požitku druží odnášejí jen nemilý pocit z jejich chování. Pijáci nemohou snést abstinenty; a přece abstinenti stojí na stanovisku pokrokovém. S tohoto stanoviska by neměl žádný abstinents ustupovati. Je-li sám mezi svými kolegy, ať se snaží někoho získati; získá-li jen jednoho společníka, pak už mu nebude smutno, že je sám.

Jsou lidé, kteří mají sto výmluv, jen aby se nemusili vzdáti svého příjemně dráždícího požitku. „My svět nepřevrátíme,“ říkají, „přestaneme li pít, ostatní budou pít dále.“

Kdyby všichni tak mluvili, pak by byla všeliká náprava ve světě nemožná. Ale kdyby jen desetina z nás napsala na svůj prapor heslo abstinence, kolik tisíc lidí by se tím zachránilo a přivedlo k rozumnému životu! Jak mocný by to byl příklad! Chceme býti intelligenty. Nuže, intelligence musí s abstinencí začít! To jest její sociální povinnost.

Nepřestane-li pít intelligence, nepřestane pít lid, a nepřestane choroba, bída a všechny pro společnost zhoubné následky alkoholu. Máme-li jen trochu lásky k lidstvu, nemůžeme vůči této bídě býti lhostejnými a pít dále a utužovati zakořeněný zlovyk a mít účast na strastech bližního. Jen sobecká touha po požitcích dovede i nad mrtvolami bratrů hýřiti.

Chce-li někdo ještě vědět, jaké je křesťanské stanovisko k abstinenci, tedy jsem již ukázal, že příznivější než které jiné. Je to tak jako s veškerou křesťanskou mravností. Křesťanská morálka nevylučuje morálku přirozenou, nýbrž ji celou objímá; je to přirozená mravouka, předpisy pozitivními zdůrazněná a dotvrzená a blíže vysvětlená. Abstinence je myšlenka zcela křesťanská, ať na ni hledíme se stanoviska sociálního blaha či se stanoviska osobní mravnosti a charakternosti. Abstinence je příklad křesťanské askese, t. j. cvičení se v dokonalosti sebezapíráním. Někteří moderní horlitél pro abstinenci, na př. Bunge a Foustka, odmítají výtku askese. Mluví z nich někdy předpojatost nebo neporozumění. Věcně chtějí třebas totéž, ale bojí se katolického názvu askese, pod níž si představují nějaké nepřirozené umrtvování. My křesťané však se asketické stránky abstinence báti nepotřebujeme, jelikož askese není nic jiného, než sebezapírání, ušlechtilé odpírání, které bylo odjakživa znakem a výrazem silných a velikých duší. A dnes — jak sám Foerster poznamenává — třeba zvláště důrazně postaviti ideál sebezáporu proti moderní slabosti vůle, proti modnímu duchu požitkářskému, proti theorii „vyžití“, jejíž smutné následky ostatně již otevřely oči i lidem necírkevního ducha, tak že dnes již s úctou začínají pohlížeti na církevní askesi. I známý John St. Mill nahlédl význam křesťanské askese: „Kdo si nikdy neodepřel ničeho dovoleného, od toho nelze s jistotou očekávati, že si odepře všeho nedovoleného. Nepochybujeme, že se jednou zase dítky a mládež soustavně povedou k askesi a jako ve starém věku budou se učiti své choutky překonávati, nebezpečím vzdorovati a dobrovolně trpěti bolesti. A to vše toliko jako prosté výchovné cvičení.“ Tato jeho slova uvádí Foerster, dokazuje, že „askese je nezbytnou methodou pro dobytí mravní svobody“ a vypěstění charakteru. („Pohlavní mravouka“ str. 90 n.) Tu dlužno začít s maličkostmi. „Sebezapírání a přemáhání v snadných, nepatrných věcech jest nejlepším cvičením (askesí, ἀσκησις), které nás může uschopniti k srdnatému a účinnému odporu proti pokušením. (T. Pesch.) „Jen dlouhým cvikem v maličkostech (pud potravní na př. poskytuje dle Foerstra výtečnou příležitost k takovým cvikům v osamostatňování ducha) se nabývá silné vůle a každé přemáhání v oboru jednom, umožňuje hned vítězství v jiných oborech — jak to praví Shakespearova Porcie:

„Poručte si jednou jen,
to dodá síly vám
pro další odříkání

(Foerster, „Pohlavní mravouka“ 92.)

Abstinence, toť příklad pravé askese, která nejen nikomu neškodí, nýbrž jen všestranně každému prospívá, duševně i tělesně. Svatí a velcí lidé minulosti užívali rádi toho cvičení, ač „nevěděli nic o hromadné výrobě piva, o umělých vínech, o obrovském množství likérů a kořalek; nevěděli o moderním alkoholismu a jeho zhoubnosti.“ Mnozí moderní lidé, jak praví Foerster, zahalují rádi svou slabost velikými řečmi, ale tím se nic nespraví. Chopme se raději praktické nápravy, hleďme posílit nejprv sebe, domoci se nad sebou úplné sebevlády a nedejme se zotročiti! Pak budeme moci přispěti něčím i k ulevení velikých spoust bídy, zaviněných alkoholismem, které přiměly konečně i moderní hlasatele naturalistické morálky, že přijali starou zásadu zdržlivosti a jali se ji šířit. Myšlenka sebezdokonalení a láska k slabému a trpícímu lidstvu budeť našimi vůdci v odporu a boji proti pijáctví a ve snaze po abstinenci!

Jos. A. Srch:

Pěstujme řečnictví!

„Bys, člověče, znal, jaká velká tvoje vláda,
když myšlenka jak jiskra v mraku, v hlavě tvojí
se bleskne neviděna, shrne mračen stáda,
dešť tvoří požehnaný, hromy a bouř strojí.
Ty kdybys věděl, sotva myšlenku že vznítíš,
že jako živly na hrom ji čekají plaše,
že andělů je ostnem, ostnem satanáše,
zda v peklo udeříš s ní, k nebi zda s ní svítíš?
— — — — —

O lidstvo, vězeň každý sám a ve zajetí
můž' myšlenkou a vírou trůny vyvracet!“

Tak stkvělou apotheosu vyslovuje Mickiewicz — myšlence. A co je myšlenka proti slovu a mluvě? Jest to síla tajuplná, jež v hloubi duše dříme jako elektřina v čistém jantaru. Vzbud' ji třením za sebou plynoucích slov, a ukáže své účinky na venek, a bude hráti a svítiti, nebo hromem zaburácí a žhavým bleskem všecko spálí.

Myšlenka je prchavým mrakem, jenž brázdí blankyt duše tvé a nese v lůně svém buď požehnaný dešťík útěšných slov, nebo dravý příval revolučního bombastu. Zda toto, či ono, na nás závisí. Toť asi myšlenka! A co jest slovo?

Slovo je vnější projev nejvznešenějších schopností duševních, je vlastní dítko hmotného těla a nehmotné duše. Slovo je vtělením myšlenky, její realizací, je žezlem vládnoucím nad srdci a rozumem, je mečem bojujícím bitvy duchů, je divotvorným lékem, je orgánem požehnání i zhouby.

Ó jak krásné, jak vznešené a užitečné je umění vládnouti slovem účelně, úspěšně a s elegancí! A toto umění zveme — řečnictvím.

Ó přátelé, pěstujme výmluvnost! Ona jest středem, v němž sbíhají se všechny naše vědomosti, jest vrcholem lidských poznatků, jest plodem, v nějž dozrávají bohaté květy vědy a umění! Ó, nenechme svých studií uvadati bez plodu!

Představ si, laskavý čtenáři, že by na světě nebylo pražádné mluvy: ani slovem, ani hlasem, ani posunem . . . Jednotlivci byli by si tak cizí jako země a Neptun. Děnila by je propast, již nelze překlenouti.

Nejkrásnější myšlenky, nejvzácnější poznatky, vroucí city zůstaly by navždy zavřeny v hrobce vlastního nitra. Nejprudší bol by tě soužil, a ty nemohl bys pláčem, steskem si uleviti .

Blaživá radost slétla do srdce tvého, a ty nemůžeš ji sdělit

Nebylo by to peklo ve vlastním nitru? Společnost lidská by se rozpadla. Svět stal by se bibliothekou živoucích knih, jež chovají poklady citů a poznatků, ale odhaliti jich nemohou. Jako Tantalos by nešťastné ty bytosti prahly po sdělení — leč marně.

Je-li tedy každá i nejnížší, neartikulovaná mluva tak důležitá, čím více umění vládnouti živým slovem! V řečnictví shrnují se všechny způsoby mluvy. Řečník nemluví jen slovem, ale i hlasem, gestem, zkrátka celou bytostí.

Než, nač bych se ztrácel ve všeobecninách! Sestoupím k několika konkrétním důvodům, proč máme studovati řečnictví.

Nejsladšími sny mládí jsou sny a tužby do budoucnosti. Jimi tedy začínám — *ad captandam benevolentiam*.

Příteli, chceš býti advokátem? Pak je ti nutná výmluvnost! Čím výmluvnější advokát, tím více má klientů. Jak obhájí chráněnce advokát nevyřečný?

Studuješ professuru? Ó jak těžký má úkol učitel! Udržeti těkavost žáků, zachovati autoritu, názorně a zajímavě vykládati. Této úlohy nesplní učitel, nemluví-li přesvědčivě, logicky, zajímavě, důstojně. A čeho více žádá řečnictví? Není řečník též učitelem?

Vábi tě žurnalistika? Není úkol žurnalisty týž jako řečníka?

Oba poučují, přesvědčují, baví, pro svůj účel získávají, ale různými prostředky. Řečník slovem, žurnalista literou. Příteli, budeš-li řečníkem, budeš i žurnalistou a spisovatelem! Však nikoli naopak!

Toužíš snad posvětili se vznešenému kněžství? Co je kněz?

Prostředníkem mezi nebem a zemí, hlasatelem nejvznešenějších a nejhlubších pravd. Máš hlásati velebnost boží, před níž i andělský jazyk v němém trne úžasu. Máš líčiti krásy nebes, hrůzy soudu, muky zatracenců, jež každý pojem přesahují. Jak nutná ti výmluvnost opravdu Chrysostomova, Lacordairova! Ještě podceňuješ eloquenci?

Čím jest kněz? Smírcem mezi Bohem a lidmi. A nynější lid, není on rebelem proti Bohu a všemu nadzemskému? Ty chceš rozvášněné revoltanty několika slovy, na zdařbůh pronesenými uklidniti? Nevíš, že k tomu nutno mistra, genia, že davy třeba uchvátiti, ohromiti? Dovedeš to bez přípravy? . . .

Naše lidstvo, nechuraví ono na srdce? A srdce vyléčiti, srdce získati, ó jak těžko! Lékaři srdcí, ty podceňuješ umění slovoléčebné a chceš léčiti dle babského receptu heřmánkem a mátou planých slov? Ó knězi, ty musíš, musíš býti mistrem a králem slova!

Dnes může býti každý občan poslancem. Snad i tebe, příteli, zplnomocní národ, abys tlumočil jeho tužby a potřeby v nádherném antickém domě ve Vídni, jenž slove parlament.*) Bude ti řečniti za milliony krajanů, před zkušenými posluchači a odpůrci.

(Příště dále.)

---

*) Parlament od fr. parler, it. parlare = mluvit.

===== Věstník vysokoškolský. =====

Ministerstvo kultu a vyučování povolilo nový odbor při fakultě filosofické a to mimo stávající kombinace skupinu latiny a francouzštiny. Tato nová skupina jest za dnešních poměrů velice výhodná, ježto čím dále tím více opouští se od vyučování řečtiny a místo ní zavádí se francouzština. Celkem je již v Čechách povoleno sedm moderních gymnasií.

Pro druhou českou universitu. Již 40 let domáhá se národ náš druhé české university, avšak volání to zaniká hluchými ozvěnami v císařském městě na Dunaji. Kdežto asi 9·2 mill. Němců v Rakousku má 5 universit a šestá snad brzy bude zřízena v Solnohradě, má 4·3 mill. Poláků 2 university, 5·96 mill. Čechů však jen jedinou universitu a ostatní národnosti slovanské (3·4 mill. Rusínů a 1·2 mill. Slovinců) žádné university. Aby myšlenka zřízení druhé české university opět byla oživena, uspořádal Český ústřední spolek vysokoškolských učitelů dne 30. října 1909 za příležitosti oslavy 10letého jubilea trvání české techniky v Brně svoji členskou schůzi, jež vyzněla v tichou sice, ale tím významnější manifestaci pro náš svrchovaný a nezbytný požadavek kulturní. Schůze zúčastnilo se 45 vysokoškolských profesorů z Prahy, professoři české techniky brněnské, zástupci zemské vlády moravské, dále zástupci studentských, učitelských a jiných spolků atd. Na schůzi zvolení zároveň delegáti, kteří mají vládě ve Vídni důrazně akcentovati úplně vybudování a vypravení české techniky brněnské a to ihned, by tato vyrovnala se technice německé. Současně s touto manifestací konala se manifestace za tímže účelem i v Praze, kdež uspořádalo ji samo studentstvo vysokoškolské.

Čechové na cizích universitách. V poslední době ustálil se zvyk, že studující, hlavně fakulty filosofické, odcházejí většinou v krátkém letním běhu na university do Německa, chtějíce se přiučiti prakticky jazyku německému. Ovšem, jak zkušenost ukazuje, zázračné pokroky zrovna nečiní, neboť víme, jak skoro každý takový student přiveze si s sebou nějakou tu seminární práci a sedí při ní celé dny v knihovnách. A na přednáškách valně se mu též nelíbí, poněvadž, přece jaksi to více unavuje poslouchati je v tomto jazyku nežli česky. Jakého kromě toho však se jim tam dostává uvítání, ukazuje zpráva denních listů o případu na universitě v Lipsku, kde profesor germanistiky Sievers české studenty řádně zapsané na universitu v semináři po celou dobu ignoroval a na konec, když jim měl podepsati index, hodil jim jej zpět se slovy: „Buďte rádi, že vás ignoruji, zů-

staňte si jen ve svém surovém, necivilizovaném národě českém. Vy zde nemáte úplně co hledati!“ Ptáme se, je třeba jíti tam pouze pro to, čemu možno se pohodlně přiučiti též v Čechách, kde máme tolik příležitosti ke konversaci atd.? Nepotřebujeme nositi peníze tam, kde se nám za to dostane ještě hrubosti. A chce-li již někdo tak usilovně míti ve svém indexu poznamenáno, že byl též na jiné universitě, ať jde na některou universitu slovanskou, na př. do Krakova, Lvova neb Záhřeby, kde jsou vynikající síly professorské, kde se mu dostane ještě k tomu nadšeného uvítání a přijetí od bratrského národa již proto, že je Čechem! Ke všemu pak není ve výše uvedených městech poměrně tak draho. A na škodu českému studentu též to nebude! Třebas by tam byl jen krátký letní běh, přece i v tak krátkém čase může ovládnouti jazyk a plyně mluvit, pozoruje celý život národa, což může býti pak směrnatným pro celý jeho život. Potom by se rozumělo dobře leckterým časovým otázkám, neodsuzovalo by se hromadně jednání toho kterého národa. Kdyby tak jen polovička českého studentstva šla na př. na některou universitu polskou aspoň na půl roku, co by tu bylo nadšených hlasatelů sblížení česko-polského. Tomu se říká slovanská vzájemnost, na to by měli i naši professoři upozorňovati české studenty.

B.

Dr. Bráf bude zase přednášet. Ministr orby mimo službu dr. Albín Bráf byl vyzván právnickou fakultou české university, aby konal opětně přednášky o národním hospodářství. Dr. Bráf pozvání tomu vyhověl a počátkem letního semestru počne opět přednášeti a řídit národohospodářský seminář.

Stolice aviatiky má býti zřízena na žádost ministerstva vojenství při technice vídeňské počátkem r. 1910. Jde tedy rakouská vyučovací správa s pokrokem doby, ale jen v určitých oborech. Jak k tomu přijde na př. česká technika v Praze, kde se ještě řádně nepřednáší o parních turbínách, výbušných motorech a jiných moderních vymoženostech.

Bojkot německého studentstva ve Vídni proti MUDru. Jos. Drozdovi. Německé buršácké spolky vyslaly k rektorovi vídeňské university Dru. Svobodovi deputaci, která se ho tázala, zdali chování se mimořádného profesora lékařské fakulty MUDra. Drozdy považuje za slučitelné s hodností profesora německé university. Pan dr. Drozda jest, jak známo, předsedou české Národní rady pro Vídeň a Dolní Rakousy a ač činnost jeho není nikterak výbojná, přece němečtí student

opovažují se zasahovati do jeho soukromé činnosti mimouniversitní, na kterou má právo jako každý občan státu. Jest viděti, že Němci neštítí se nijakých prostředků, aby docílili vytlačení českých lidí z lepších míst. Český ústřední spolek učitelů vysokoškolských ohradil se veřejně proti tomuto nepravdivému omezování práv profesora vysoké školy.

Na českou vysokou školu technickou v Praze zapsáni byli pro zimní běh celkem 2874 posluchači (mezi nimi 221 mimořádný).

Německý ráz vídeňské university ohrožen. V poslední době ohrožen německý ráz Vídně, zavírány české školy a podáván opět a opět návrh zákona, na výhradně užívání německého jazyka ve školách nyní dochází i na universitu. Dle letošní vyhlášky, aby uhájen byl německý charakter university, musejí míti noví posluchači všechna svá vysvědčení, křestní listy atd. pouze německá nebo latinská. Dokumentům v jiném jazyce třeba připojit ověřené německé překlady. Universita vídeňská, první universita v Rakousku, rozumí jen německy. Při tom však nic jí nevadí, že mnozí slavní její professori nejsou Němci, že píší zcela otevřeně, že jsou natione Čechus, jak to napsal Škoda; Rokytanský, Albert, Musil rovněž nepřekážejí německému rázu. A nynější rektor Svoboda zajisté jest též „kovaným Němcem“.

Spolek pro zřízení katolické university v Solnohradě konal koncem měsíce října oslavu svého 25letého trvání. Oslava započata slavnostní pontifikální mší, již sloužil kardinál kníže arcibiskup solnohradský v metropolitním dómu. Slavnostní kázání pronesl biskup dr. Napotník z Mariboru. Odpoledne konala se ve velikém sále za předsednictví kardinála dra. Katschthaler a za přítomnosti biskupů z Lince, Mariboru a Tridentu, četných vysokých duchovních hodností a neobyčejně četného obecenstva jubilejní slavnostní schůze. Kardinál dr. Katschthaler uvítal shromážděné proslovem, v němž vyslovil potěšení nad dosaženými dosud úspěchy, vyzval k další horlivé práci a oznámil breve došlé od Svatého Otce, které bylo slovně čteno a vyslechnuto shromážděním stoje. Papež vyslovuje v breve svoji radost a uznání nad vykonanou dosud prací, zdůrazňuje nutnost zříditi katolickou universitu, doporučuje podporovati akci a posílá kardinálovi i shromáždění apoštolské požehnání. K slavnosti té došla celá řada blahopřejných te-

legramů od vynikajících osobností. Jmění spolku obnáší nyní 3,550.000 korun.

Rozmanitost. Letos opět demonstrovali posluchači vídeňské techniky pro zřízení samostatného ústavu chemického. Tentokrát šli se svou žádostí až do parlamentu, kde ministerský předseda slíbil, že nařídí, aby požadavek jich byl podrobně prozkoumán. — Smutně proslulý „pokrokový hrdina“ professor Wahrmund, který vinil „klerikály“ z útoku na svobodu učení vysokých škol, sám však svou akademickou svobodu zaprodal za osobní prospěch a pěněžité výhody, zastavil nyní přednášky na německé universitě v Praze. Odebral se do Mnichova, kde prý vydá brožurku o své nejnovější afféře a o sporu s akademickým senátem pražské university německé. — V Americe v Milwaukee založili před rokem Jesuiti při své kolleji fakultu lékařskou a právnickou. Letos navštívil universitu tuto prezident severo-americké republiky Taft a ač protestant vyslovil se nejen velice pochvalně o universitě samé, ale i vyslovil plné uznání činnosti Jesuitů v Americe.

Jubileum české techniky. Dne 31. října 1909 bylo tomu 10 let, co zřízena byla česká technika v Brně zásluhou již zemřelých ministrů dra. Kaizla a dra. Rezka.

Výsledek zápisu na c. k. české vysoké škole technické v Brně. Pro nový studijní rok 1909—1910 bylo zapsáno celkem 439 posluchačů (loni 419) a to 393 řádných z těch 134 nově (loni 112), 259 z roku loňského (265) — a 46 mimořádných posluchačů (42), z těch 39 nově a 7 z roku loňského. Mimo to poslouchá 38 hostí rozličné přednášky, jmenovitě „o dějinách mocnářství rak.-uherského a dějinách kulturních“

Stávka na umělecké akademii v Krakově. Dne 12. listopadu zahájili posluchači umělecké akademie v Krakově stávku pro nedostatek místností.

O úvodu do života a studia akademického mluvil ke studentstvu universitní professor dr. Foustka dne 24. října r. 1909 v budově české techniky v Praze. Vyzval studentstvo, aby snažilo se co nejdokonaleji vzdělati ve svém oboru a tím plnilo své povinnosti národní, poukázal na nedostatky našich českých vysokých škol a nabádal studentstvo, by neustále volalo po jich zlepšení. Poukázal na důležitost abstinence a doporučil pěstovati sport, neboť jen ve zdravém těle zdravý duch. Každý uvědomělý student jistě poslechl tuto řeč s povděkem.

Věstník středoškolský.

Z Kroměříže. Poměry na zdejší české realce jsou čím dále tím pěknější. Doslechli jsme, že žáci na zdejší realce v přestávkách veřejně se rvou, a to na chodbě, kde jest ředitelna a sborovna. Rozumí se samo sebou, že takové rvačky stávají se někdy nebezpečnými životu jiných žáků, kteří se nervou. Tak nedávno rvali se opět dva žáci; jeden ze rváčů povalil druhého, tento svalil se na jiného, jehož udeřil tak silně do obličeje, až se mu z úst a nosu vyřinula krev. V jiné třídě zase zařídili si žáci také docela veřejné elektrické vedení mezi lavicemi, aby se v přestávkách „elektrisovali“. Potřebnou elektřinu odebírali si drátem z elektrického vedení zdejší elektrárny, ovšem že bez jejího vědomí. Inteligence!? — Tak „Pozorovatel“. Věru smutný fakt, že zprávy ze středních škol musíme čerpat z novin. Kdy přestane ta liknavost, duševní lenost, pohodlí, kdy čtenáři „Studentské Hlídky“ začnou už udržovat spojení se svým časopisem? Nemusí to být — a také nemá — spílání profesorům, které nemá výsledku a list se tím zbytečně snižuje, ale o kulturní vyspělosti, o četbě, o zábavách, vůbec o duševním životě českého studentstva mohl by psát každý. Tisíc studentů-odběratelů máme na středních školách a z těch sotva pět se jich nalezlo dobré vůle, kteří uznali za hodno do „Studentské Hlídky“ něco napsat. Skutečně, smutný fakt! x.

Dopis z katolického ústavu ke vzdělání učitelů v Bubenči u Prahy. Dne 7., 8. a 9. listopadu konány byly na tomto ústavě duchovní cvičení — exercitie, jež se uvolil vykonati vdp. P. Al. Jemelka T. J. V přednáškách těchto (celkem v 11), jež byly s velikým nadšením sledovány, prodjednal nám Bohem tak osvícený řečník o věčných pravdách a problémech života vůbec — o životních úkolech člověka v čase a na věčnosti; zvláště pak o životě dle katol. víry a mravouky. Po generální sv. zpovědi a sv. přijímání byla pak založena v ústavě „Mariánská kongregace“, jejímž svátkem stanoven svátek Neposkvrněného Početí Panny Marie, jejím patronem zvolen sv. Jan de la Salle, ochránce katolických učitelů a mládeže. Za ředitele kongregace zvolen vdp. P. Al. Jemelka T. J., jenž vy-

ličil též i veliký význam Družiny této, a jež přinese zajisté všem členům hojného užitku. V kongregacích těchto budou kandidáti vyzbrojeni tak do budoucího svého povolání. — Mimo kandidáty tohoto ústavu přijmou se do „Mariánské kongregace“ učitelů též i kandidáti z jiných českých učitelských ústavů; přihlášky se však přijímají jen od vzorných a katolicky smýšlejících kandidátů a možno je činiti buď u ředitele „Mariánské kongregace“ vdp. P. Al. Jemelky, (Klášter Toxaryš-tva Ježíšova), nebo na ředitelství katolického paedagogia v Bubenči u Prahy. NB. Organizace katolického studentstva středoškolského velice snadno by se dala provésti již v samé „Mariánské Družině“, neboť jestli tato středoškolskému katolickému studentstvu co nejvíce doporučitelná. „E. pero.“

Střední školy na Moravě. Českých gymnasií je na Moravě 16 a mají 4487 žáků i s privatisty. Německých gymnasií je 14 a mají 3418 žáků. — Českých reálék je na Moravě 17, z nich 4 státní, 13 zemských. Žáků mají i s privatisty 4823. Německých reálék je 16, z nich 4 státní, 12 zemských. Žáků je na nich 4307. Nejméně žáků má reálka kroměřížská (126). České dívčí lyceum je na Moravě jediné „Vesnino“ v Brně se 301 žákyní. Němci mají 4 dívčí lycea (v Brně, Jihlavě, Moravské Ostravě a ve Znojmě) se 645 žákyněmi. Ze statistiky této viděti jest, že Němci moravští mají v poměru k počtu obyvatelstva více středních škol než Češi. Nejméně postaráno jest u Čechů o ženskou vzdělání.

Rozmanitosti. V Pešti otevřeno bylo počátkem měsíce října dělnické státní gymnasium. Vyučování děje se večer. — V Gorici žádají Slovinci zřízení slovinského gymnasia. Svůj požadavek odůvodňují tím, že v Gorici jsou dvě třetiny obyvatelstva slovinské národnosti. — Jihoslovanský svaz poslanců na říšské radě připravuje pilný návrh, kterým žádati bude, aby bezodkladně byly zřízeny na všech středních školách v Přímoří slovenské parallelky. — Ve Sv. Gotthardu zahájili žáci VII. tř. státního vyššího gymnasia stávku pro přisnost dvou profesorů. V pamětním spise, podaném ředitelství, prohlašují, že chtějí stávkovati, dokud oba professoři budou vyučovati.

Věstník slovanský.

Hrvatsko katoličko akademsko društvo „Domagoj“ zvolilo na své valné hromadě tento výbor: Předsedou cand iur. Rud. Eckert, místopředsedou stud. phil. Niko Milunič, jednatelem stud. phil. Milko Kelović, pokladníkem stud. iur. Zlatan Anderlić, knihovníkem cand iur. Damjan Sokol,

archivářem stud. iur. Vendo Megler; revisory: stud. iur. Velimir Deželić, stud. phil. Marin Katalinić.

„Zore“, orgánu to katolických slovinských studentů, dostalo se znamenité pochvaly v 56. svazku „Swiatu Slowianskiego“, že jest to list velice vážný a velice pečlivě

redigovaný. Tento časopis polský všiml si též „Studentské Hlídky“ a uvádí, jakým hrubým způsobem byli jsme napadeni „Národem“.

Kolik jest Slovinců na středních školách? Na to odpovídá v posledním čísle „Zory“ obšírnou statistikou fil. Stele. Na území slovinském jest v 17 gymnasiích a 6 reálkách, v nichž většinou jest vyučovacím jazykem němčina, celkem 7989 studentů, z toho jest 3689 Slovinců, 2987 Němců a 828 Italů.

Sjezd chorvatských katolických studentů ve Splitu (3.—5. srpna 1909) nejen že posílil a rozšířil organizace studentské a upevnil v nich idey katolické, on již přináší skutečné plody své práce. S radostí můžeme konstatovat, že vedle časopisu pro chorvatské akademiky „Luči“, který vydává spolek akademiků chorvat. „Hrvatska“ ve Vídni, počal vydávat spolek chorvatských akademiků „Domagoj“ v Záhřebě 14tídenční časopis pro chorvatské katolické středoškolské studenty „Krijes“, jehož velmi pěkný obsah nás naplňuje nadšením a povzbuzením, bychom i náš časopis „Studentskou Hlídku“ co možná zdokonalovali a rozšiřovali. V svolání v čele listu umístěném vytkli si naši slovanští bratři vznešený cíl, skýtatí studentu katolický

smýšlejícímu dobrou a zajímavou četbu v náhradu za různé oblíbené krváky detektivní a nemravné romány. Chtějí obeznámovati studenty se všemi novými vynálezy vědy, pokroky průmyslu a umění, se všemi zajímavými událostmi a zjevy staré i nové doby. Již obsah prvního čísla, který nám byl z „Domagoje“ zaslán, svědčí o tom, že snaha jich potkává se se zdarem, že skutečně jdou za cílem, jež si byli vytkli. Jeť velice pestrý — vedle části literární, povídek a básní, jsou tu stati, obeznamující čtenářstvo s kulturními snahami starověkých i moderních národů, s moderními vynálezy a pokroky ducha lidského. Pestrost obsahu doplněna jest titulní uměleckou přílohou a řadou ilustrací v textu, zvyšujícími zajímavost a přispívajícími k zušlechťení uměleckého citění a vkusu čtenářstva, k čemuž směřuje i koutek amateurský, kdež uveřejňují fotografie zhotovené samými čtenáři. Vůbec možno říci, že obsah jest velice pěkný, zajímavý a studentům v ohledu výchovném prospěšný, a svědčí o vkusu a pravé cestě jeho vydavatelů. Kéž pokračují i dále ve vytknutém směru a zdokonalí jej tak, aby plně zastával důležitý úkol naň složený a vychoval Chorvatsku generaci charakterních a řádných inteligentů-katolíků.

J. F.

===== Hlídka kulturní a časová. =====

Jak umírá učenec. Professor J. Monticcolo, který přednášel moderní historii na státní universitě římské, zemřel 1. listopadu. Poznav, že stav nemoci se horší, nečekal až na poslední chvíli, nýbrž rozkázal zavolat kněze, a přijal svátost umírajících. Napsal celou řadu historických děl, mezi nimi vyznamenané akademií Accademia dei Lincei „La Cronaca del diacono Giovanni e la storia politica della Venezia sino al 1890“, řídil s profesory Crivellucim a Pintou dílo „Annunzio bibliografico delle Storie —“. Byl všeobecně ctěn. Vira a věda!

Sbližení církve katolické s pravoslavnou vchází, jak oznamuje „Týden“, do praktického stadia. V Petrohradě byla zřízena první obec ruských katolíků pravoslavného obřadu a dostalo se jí státního uznání. Ponese název „Obec sv. Ducha“.

Kněží nepřátelé naši? V Bučovicích na Moravě zemřel 7. srpna kněz Straka. Odkázal na dobročinné účely přes 5000 K, zvláště přispěl na chudobinský ústav v Bučovicích, založil opatrovnu pro dělnické dítky atd. — Kněz Josef Haliger odkázal také mezi jinými Jednotě sv. Me-

thoděje ve Vídni 400 K, školním chudým dítkám v Troubkách a Hluchově 200 K atd.

Analfabeti v evropském vojsku. Mezi evropskými vojínky jest dle nejnovějších statistik analfabetů v procentech: V Německu 0·02, ve Švédsku a Švýcarsku 0·1, v Dánsku 0·2, ve Velké Británii 2, v Nizozemí 2·1, v Rakousku-Uhersku 22, v Itálii 31·3, v Bulharsku 52·7, v Rusku 61·7 v Rumunsku 69, v Portugalsku 70, nejvíce pak v Srbsku 79·6 procent.

Německé školství v Praze. Na pražských německých školách je zapsáno letos celkem 2144 dětí, z toho tedy 375 jest českých a 137 mimopražských, tak že německých dětí pražských jest jen 1632. Nejvíce je zapsáno na staroměstské měšťanské škole dívčí a sice 668 dětí, z těch 86 českých, nejméně na malostranské obecné chlapecké a dívčí 172, z nichž jest 75 českých a 27 mimopražských. Celkem pro 1769 německých dětí (z Prahy i okolí) vydrží Prahu 55 tříd. S Vídní jistě nesrovnatelné!

Dr. phil. E. Dennert: Die Weltanschauung des modernen Naturforschers, Stuttgart 1907. V době světových názorů chce býti jedině pravdivým Haecklův mo-

nismus. Pisatel také nechává mluvití nejdříve Haeckla samého, ale názory Wallacovými, Verwornovými, Romanesem, Ostwaldem, Drieschem a Reinkeho (také moderních badatelů) mu dokazuje, že ač jsou názory jeho subjektivně imposatní, před tváří kritiky objektivní se tříští. Pouhé požadavky vůle snad ukojí, ale rozum, který se nemůže nikdy pravdy vzdát, je zavrhně jako nedostatečné, utvořití názor monistický bez dualismu.

Studentská banka v Rusku. Znameníť národohospodář prof. Oserov zabývá se myšlenkou založití banku, která by poskytovala nemajetným studentům po čas studií peněžitě půjčky. Student v Rusku žije ve velice neblahých poměrech, musí si různým způsobem vydělávati na živobytí, kondicemi si mnoho nevydělá a tak je mnohdy nucen konati i práci dělnickou, montérskou a pod. Následek toho jest pak, že student takový přichází ke zkouškám vyhladovělý, nedosti připravený, a nemocný opouští školu. Dle toho vypadá pak dorůstající intelligence. Těmto neblahým poměrům má čeliti studentská banka. Student může si v bance vypůjčiti peníze, které po studiích má splatiti i s úroky, k nimž se připočte ještě určitá částka k hrazení škod vzniklých případným úmrtím studenta neb kdyby některý ze studentů i po skončených studiích octl se v takových poměrech, že by svůj dluh zaplatiti nemohl. Základní kapitál pro banku sestavil by se z dobrovolných příspěvků dobrodinců, měst a pod. Banka postupem času vzala by si ještě za úkol zřizovati studentské domy, kolleje, jídelny, nakladatelství a j., tak že student nebyl by nucen starati se o své živobytí a mohl by se více věnovati studiu.

Studentský odbor Komenského ustaven byl dne 8. listopadu v Praze na velmi četně navštívené schůzi v hostinci „u Vejvodů“. Odbor vzal si za úkol pečovati o zřizování odborů na českém venkově, bude pořádati přednášky a informovati venkov i světovou žurnalistiku o poměrech českého školství ve Vídni. Rovněž bude pořádati exkurse do Dolních Rakous a Vídně za příčinou poznání tamějších poměrů, bude se starati o výchovu řádných pracovníků, o lidové a dětské knihovny, bude umísťovati vídeňské učně v Čechách a zřídí národopisné museum. Přejeme mnoho zduř!

Brožura P. Josefa Hofera. „Lze-li žiti mravně bez Boha a bez jeho příkazání?“ patří k nejlepším lidovým pracím. Rozebírají se v ní způsobem všem přístupným, populárním, plným příkladů skutečných a účinných ony fráse moderních nemyslicích volnomyslitelů, že náboženství jest věcí překonanou, že ohlupuje lidstvo atd., jak to již všichni dobře z paměti umíme. Vždyť je to stále od repetice stejné, ať již to povídá dr. Adamík, volnomyšlenkář, nebo pan Skalák, redaktor Plamenů, nebo

nějaký jiný učenec z tábora červených. Papouškuje otrépané objekce jen proto, že život jejich jest mravně bezcenný, a že by se neradi v tom bahně cítili sami, proto hledí několik nemyslicích lidí připráhnouti do své káry. Pan Hofer umí je lidově znamenitě usaditi, přejeme mu, aby na té dráze vytrval a hodně plodným byl, bude patřiti mezi nejlepší lidové apologety moravské. Brožurce přejeme největšího rozšíření.

Dr. H.

Učitelstvo a učitelstvo. Byl jsem kaplanem na venkově, kde v neděli při školní mši sv. nebylo dozoru, kde o křížové dny učitel a učitelka v konferenci prohlásili, že budou učiti místo průvodu a dětem přísně naporučili, aby nešli do kostela, nýbrž do školy. Když jsem na to upozornil, stal jsem se předmětem útoků volnomyšlenkářských a socialistických, ba dokonce i okresní školní rada ve svých všech členech, nevyjímaje ani zástupce církve katolické, prohlásila mne za kazimíra. Dostal jsem se do menšího města, kde o nedělní dozor bylo pečlivě postaráno, kde při průvodech téměř všichni páni učitelé šli se svými třídami. Život mezi těmi pány učiteli byl mi opravdu rozkoší po přestálém utrpení na venkově od učitelstva. Chodívali jsme spolu na procházky, konference byly nám milými okamžiky, nebylo žádného antagonismu mezi námi. Byl jsem pak přeložen do okresního města, tam bylo vše ještě lepší. Denně chodili všichni učitelé se svojími třídami do kostela, každou neděli i svátek ze škol průvodem se ubíralo žactvo se svými řediteli a učiteli do kostela. Na průvody vždy každý pan učitel šel se svojí třídou. Kde vězí příčina toho? — v intelligenci! Ti na venkově vzdělávali se ve Volné Myšlence a Škole a pak v plátku socialistickém, do něhož velmi ochotně přispívali společně proti páterovi, ti ve městech se vzdělávali opravdu, a proto poznali, že člověk inteligentní nemůže štváti proti knězi na škole působícímu. Z toho viděti, kde je trochu opravdového vzdělání, že se slušně může vyjiti vždycky. A abych i matičku Prahu do toho uvedl, podotýkám, že když jsem tam působil na škole, zrovna ten p. učitel, jemuž „Čas“ čouhal z kapes, mne denně doprovázel po Ferdinandce do mého bytu. Ač jsme byli opačných názorů, přece nebylo mezi námi nejmenší nepřijemnosti. Kde ale vládne ignorance, tam mír není možný; proto jsme vždy pro to, aby učitelstvo mělo universitní vzdělání.

Ferrer. Nejnovější mučedník pokroku! Čistý, nezištný charakter! Tak hlásají pokrokové noviny. Přinášíme o jeho čistém, nezištném charakteru zajímavé doklady vesměs z liberálních časopisů. Jest třeba v případě tomto jasno, poněvadž s Ferrerem tropí se hnusná komedie. Není vyloučeno, že i čeští pokrovní studenti budou za

španělského původce vražd manifestovat! „Lokal-Anzeiger“: „Ferrer v Paříži půjčoval svoji ženu... V Mongatu, blízko Barcelony, měl nádhernou villu, měl maitressu Soledadovou, spekulaci na burse získal si ohromného jmění, ač jinde bojoval proti nerovnosti majetku. Jedna ze dvou jeho dcer třela v Paříži bídu, tak že Paříž ji musila podporovati. Svoji maitresse odkázal 80.000 pessel ročního důchodu, na ženu, na moderní školu, na vlastní dcery — zapomněl.“ „Neue Züricher Zeitung“: „Co se týče toho, jak bylo naloženo v Barceloně se španělskými povstanci, tu můžeme dle nejlepšího svědomí prohlásiti, že tentokrát jsou neoprávněné žaloby, které se vznášejí proti španělské spravedlnosti. — Jestliže paličové, ničitelé kostelů, lupiči a vrahové, kteří byli právě při činu přistiženi, krátce beze všech soudů byli zastřeleni, to přece nebude nikdo španělskému státu zazlívati. — Ani jeden jedinký z vyšetřovaných na svobodu propuštěných nebude moci tvrditi, že se s ním nelidsky zacházelo.“ V bytu Ferrerově nalezeny byly zajímavé dokumanty. Barcelonský denník „La Ven de Catalunga“ je otiskuje. Zníjí: „Soudruzi, buďte muži! V nastávajícím okamžiku revoluce pospěšte přes bezectné měšťáctvo a jich ničemné zásady. Nežli začnem stavět, musíme srovnat se zemí všechny zříceniny. Program: Zrušení všech stávajících zákonů. Vyhánění a zhubení všech náboženských řádů. Rozpuštění magistrátů, armády a loďstva. Zboření kostelů. Zabavení bank a většiny majetku všech lidí, občanů i vojáků, kteří vládli ve Španělsku neb ztracených osadách. Hurrá pro revoluci!“ Hrůzy v Barceloně líčí „Daily Telegraph“. Nemocnice, kaple, nádherné chrámy okoušely bezohlednost nejnovější kultury. Kněží pobíjeni, pak založen oheň. Ubozáci drželi se křečovitě mříží, volali o pomoc. Leč stoupenci moderní humanity postavili se proti záchraně nešťastných obětí, a tak za živa uhořelo mnoho kněží i jeptišek. Duchovní, modlíci se úpěnlivě před oltářem, byli vrahy napadeni; chránice umělecké památky nebo držice se kříže, byli pobíjeni. Když pak proti násilníkům hnalo se vojsko, tu ubohé pošťvané ženy uposlechlly rafinovaného návodu demagogů; před postupující jízdou lehly si na zem s dětmi; proti pěchotě nastavily nemluvnata, aby tak morálně odzbrojily ty, kteří spěchali chránit bezpečnost lidí surově přepadených. Počet mrtvých páci se na tři tisíce lidí. Jeptišky zohaveny, nemocní z lůžek vyházeni, kříže na hrobech zpřetrženy, školní děti v řeholním ústavě upalovány. Zástup 10.000 revolucionářů nesl vítězně zuhelnatělé kusy těl na dlouhých

tyčích — — A pro tyto nevinné oběti neuronil ani jeden „kulturní“ list slzičky soucitu, ani jeden z nich se nenalezl, aby odsoudil tyto vrahy, nepromluvil z nich poctivě ani jeden. A Ferrer, původce těchto vražd a bouří? Mučedník pokroku, humanity a vyšších ideálů? Ch.

V čem má Masaryk pravdu. Dr. T. G. Masaryk ve své knížce „V boji o náboženství“ napsal mnoho věcí, jež jako vědec empirik napsati neměl; když již chceme býti empiriky, tak musíme si dáti na sebe pozor, abychom nemluvíli jako mystici, ba dokonce jako náboženští blouznivci. Žádný empirik na světě nenapiše následující věty: str. 11. — a theologie není než advokacie, plaidující pro církev za polehčujících okolností. — Počne-li empirik mluvit o Bohu, nebo theologii pak představá býti empirikem a stává se žvanilem. Celou svojí knížkou nedokázal nic více a nic méně, než že nerozumí empirii, empirický vědec nemůže řešiti problémy náboženské, poněvadž náboženství svojí podstatou empirii uniká. Než přes všechny ty nesmírné nesrovnalosti a neujasněnosti v oboru náboženské otázky má pan profesor pravdu ve tvrzení na str. 12. „Duchovní jsou ve velikém omylu, domnívají-li se, že ti venkovští hodnostáři a hlasy rodin, proto že chodí v neděli do kostela, ještě všichni věří! Než především není již víry, té živé a čínorodé víry v — duchovenstvu! Od hlavy... Myslíme, že se nenajde ani jeden duchovní dnes, který by měl úmysl dovozovati, že když takový agrárník nebo socialista přijde ze zvyklosti v neděli do kostela, již všechno věří, co katolík vědět a věřití má; v tom tedy duchovní nejsou ve velikém omylu. V tom mýlí se pan profesor, myslí-li, že nám řekl něco nového, že objevil Ameriku. Ale že není již té živé a čínorodé víry v duchovenstvu, v tom má pravdu. Již v prvním ročníku našeho listu psali jsme v několika člancích o tomto problému všech problémů při regeneraci katolicismu u nás. Veškeré to organisování politické na zásadách katolicismu nemá slibné budoucnosti, nebudou-li mít kněží hlubokou víru a neprobudí-li národ k novému intensivnímu náboženskému životu. Chceme-li dáti lidu hluboký, duchovní, vnitřní, náboženský život, musíme ho sami napřed mít. Čeho nemám, nedám jinému. Víme ze zkušenosti, že jeden opravdový kněz dovede pohnouti celým krajem, dovede vlítí nový, vnitřní, náboženský život do srdci lidu již téměř lhostejného; naproti tomu jiný, jemuž kněžství bylo otázkou chleba, dovede zlostejniti za krátko i několik duší nadšených.

STUDENTSKÁ HLÍDKA

LIST KATOL. STUDENTSTVA ČESKOSLOVANSKÉHO.

ROČNÍK I.

PROSINEC 1909.

ČÍSLO 10.

Frant. Nosek:

Národnost a katolicismus

(Dokončení.)

V takových případech rozhoduje pak nikoli národnost, nýbrž uvědomělá příslušnost k náboženství a sice speciálně římsko-katolickému na straně jedné a odpor proti církvi v nejrůznějších stupních nepřátelství a nejrůznějších zabarvení na straně druhé.

Vzpomeňme jen nedávné komedie ferrerovské, kdy veškeren tisk se rozhodně stavěl po bok anarchistického zločince v nejprudších nájezdech proti jeho „klerikálním vrahům“. V téže době tolik vlastenečtí příslušníci „Volné Myšlenky“ zapomněli na všecku svoji národnostní horlivost a společně s německou sekcí téhož internacionálního sdružení konali schůzi, v níž velibili snahy zmíněného odsouzence a ostře mluvili proti všem, kdož jsou smýšlení opačného, zcela bez ohledu na národnost.

Za universitních nepokojů pro Wahrunda v červnu 1908 stavěla se celá řada vysokoškolských posluchačů proti projektované stávce z obavy před možnou ztrátou semestru, obavy to zajisté zcela správné a odůvodněné, abychom na sebe neuvalili těžké hospodářské ztráty, ale nebylo jaksi dosti odvahy zpříma se k tomu přiznat, a proto se celá věc motivovala tak, že z důvodů národnostních není možno se připojit k zmíněné akci. Ale tu jistý kollega, který se veřejně prohlásil za pokrokového a antiklerikálního, mínil zcela otevřeně, že dlužno přímo vyznati, že se klade odpor proti stávce pro možnou ztrátu semestru, a nikoli z důvodů národnostních, neboť „když toho bude potřebí v boji proti klerikalismu, spojím se i s úhlavním nepřitelem“. A v téže době konali čeští i němečtí pokrovní studenti společnou schůzi, namířenou dle jejich tvrzení proti uplatňování se klerikalismu na universitách. Rovněž když koná české pokrokové studentstvo schůzi pro odluku theologické fakulty od university spojí se s buršáky pro zvýšení významu protestu. Z uvedených příkladů a denního života vidíme, že nikoli myšlenka národnostní, nýbrž klerikalismus a protiklerikalismus je dnes to, co lidskou společnost evropské kultury dělí na dva proti sobě stojící tábory, s tohoto hlediska stejně internacionální.

Veliká hnutí vycházela v klassické době z motivů uvědomělé příslušnosti k státu. Ve středověku byla mocným principem organizačním veliká myšlenka náboženská a ke konci období toho s poklesnutím náboženského vědomí počínají se uplatňovati momenty národnostní, které v XIX. věku vedly až k založení velikých národních říší, jako Italie a Německa.

V době pak novější objevily se prvky, poukazující k novým principům organizačním — stále mocněji se vyvíjejícímu vědomí sociálnímu, které však v podstatě své se dělí ve dva směry úplně protichůdné, neboť hlásá se

přesně dle platných řádů, jednak po případě i cestou násilnou, jednak prostředky pokojného vývoje přiměřeným upravováním vyskytujících se otázek a odstraňováním sociálních závad naší společnosti na podkladě náboženském, a hnutí toto patrně je ve všech státech evropské kultury. Podmíněno je to zajisté souvěkým vývojem hospodářským ve spojení s ohromným rozvětvením prostředků dopravních, a výsledkem i příznakem těchto proudů mezinárodního styku jsou dnes jednak již existující četné právní předpisy práva mezinárodního, jednak stále se množící a s naléhavostí čím dále, tím důrazněji vystupující snahy po unifikaci těch oborů právních, které nejvíce podmiňují styk mezinárodní. Jsou to novodobé návrhy na uzákonění jednotného práva obchodního a směnečného, aspoň pro národy evropské civilisace, vedle již existujících konvencí o otázkách, vztahujících se na úpravu státního příslušenství ve styku mezinárodním, o platnosti manželství, uzavřeného v jiném státě, než ke kterému nupturienti dle svého státního občanství náležejí a mnoho jiných podobných.

V jedné ze svých přednášek, konaných o praktické filosofii, na podzim 1905 pravil pan prof. dr. Frant. Krejčí, že „novodobé lidstvo, cítíc nezbytnost sblížení, dospělo k poznání, že se musí vzdát všeho, co jednotlivé národy od sebe dělí. A jednou z těch věcí, které lidstvo od sebe dělí, jest i náboženství“!

Je nepopíratelné, že velmi mnoho bojů vzešlo z různosti náboženské, ač i tu velmi často momenty náboženské bývaly jen záminkou, která měla maskovati jednání, vycházející ponejvíce z motivů zisknosti nebo nezkrocené dobyvačnosti. Ale počínání takové nelze přece sčítati na náboženství a speciálně náboženství katolické, jehož nauka je jedním z podkladů nynějšího stupně civilisace evropské i ve vrstvách, které daly se mylnými naukami strhnouti k popírání všeho náboženství třeba jen přechodně na tu dobu, než i mezi nimi dospěje se k poznání velikého poblouzení. Nauka katolická připravuje po celém světě půdu k přijetí i ostatních složek civilisace, věd a umění tím, že základní názory mravní i metafysické vštěpuje dokonce i kmenům v nejhlubším nitru Afriky a Asie. Církev nezná ve své nauce nějakého náboženství národního, nezná národa vyvoleného, jí neznám je rozdíl mezi národem velikým a malým, mocným a slabým, nýbrž jednotně všechny spojuje povznesením mravním k společnému nadzemskému cíli.

Je to zjevem více než častým, že se katolíkům rozhořčeně předhazuje internacionálnost. Jako při mnohých jiných agitačních frázích a heslech nemyslí se při tom obyčejně nic, neboť se jedná jen o to, aby ten, kdo se vůbec odstrašiti dá, také skutečně byl odstrašen, aby na něm neutkvělo stigma domnělé zrady vlastního národa, zrady poctivé věci atd. Reagovati proti tomu a brániti se výtce internacionálnosti, je potud zbytečné, pokud jsou si vědomi toho, že uvědomění národnostní a vlastenectví znamená nám snahu o mravní a dle možnosti i hmotné povznesení rodné země, snahu o vnitřní povznesení vlastního státu, jehož mohutněním získává každý kmen v něm usedlý, a snahu o povznesení jeho na venek ve veliké rodině států, semknutých v právním společenství mezinárodním.

Mezinárodnost pak může nám správně znamenati především jen tolik, že dobré a osvědčené instituce cizí snažíme se přenášeti i na poměry naše, za druhé však i že prosti jakéhokoli národnostního záští, s každým slušně jednatí máme, vidouce v každém svého bližního, konečně nastoupí jednotný jen pojem: člověk bližní. Z jednotné nauky církve plyne jednota po celém světě, ve které se stavíme proti společnému nepříteli, nevěře a anarchismu, protože nás všechny pojí u n a, s a n c t a, c a t h o l i c a et apostolica Ecclesia,

již božský její Zakladatel dle přípovědi svojí stále chrání, spojuje v jednotě její a k spáse volaje všechno lidstvo bez rozdílu národnosti, jakož kdysi pravil: „I přijdou mnozí od východu i západu, od půlnoci i od poledne, kteří místo míti budou při hostině v království božím.“ (Sv. Luk. 13. 29.)

Jos. A. Srch:

Pěstujme řečnictví!

(Dokončení.)

Celý svět bude tvou řeč sledovati a — kritisovati. Běda, nejsi-li řečníkem! Slova se neodvážíš, byť jsi byl sebe větším učencem.

Cambridžská universita zvolila Newtona, aby hájil její zájmy v komoře lordů. Newton byl učencem, ale řečníkem nebyl. Ani jednou veřejně nepromluvil; jen jednou osmělil se žádati, aby se zavřelo okno, že sněmovnou táhne.

O jak vážných věcech se na sněmu jedná! O Bohu, náboženství, výchově mládeže, o zákonodárství. Jedinou řečí můžeš prospěti národům, před celým světem zastaneš se práva, odsoudíš zlo, vyhladiš pohoršení. Milliony rodáků budou ti žehnati! O jak štědře budeš odměněn za práci, již jsi věnoval eloquenci!

Namítneš mi: „Nebude každý poslancem. Vím jistě, že nikdy nebudu veřejně řečniti; můj stav mne zanele jen mezi prostý lid.“ Budiž, ač nejsi vševědoucím a tvůj stav nezávisí na tvém určení, nýbrž na zdánlivě nahodilých okolnostech a poměrech, jež změni tvé určení. Nevíš, s kým se v životě potkáš! Prostý lid, jsa nezkažen a nemaje rozum zatemnělý předsudky a strannictvím, soudí často velmi bystře, vyjadřuje se přesně a přesvědčivě. Vždyť člověk je přirozeností řečníkem. „Initium dicendi dedit natura,“ praví Quint. (3. 2.) Casto i vyškoleného posluchače umlčí. Chceš-li aby stokrát zahanbil tě venkovan, pak podceňuj řečnictví!

Častěji však střetneš se s lidmi nechápavými, tvrdošíjnými a krajně konservativními. K jich přesvědčení třeba výmluvnosti a trpělivosti andělské. Na doklad přečti si jen Mimajevovu báseň: „Svoj svojemu vovse ně brat“, nebo scénu Čičikova s korobočkou v Gogolových „Mrtvých duších“. Chceš-li, tak úspěšně pracovati mezi lidem, jako onen barin a Čičikov, pak ti ovšem není třeba řečnictví!

Namítneš opět: „Buď se kdo zrodí s velikým talentem řečnickým, nebo s malým nadáním. V obojím však případě eloquence je neužitečná. Onen jí nepotřebuje, tomuto neprospěje.“ Chyba! I největší talent třeba jako diamant brousiti, aby nezabředl do výstředností. Kdo měl větší talent než Demosthenes, a jak úžasné anekdoty o jeho plli se vypravují! Je-li kdo málo nadán, třeba mu tím více cvičení, byť geniality nedosáhl. Netřeba vojsku samých generálů, ale též setníků, poručíků, desátníků. Ostatně, každou vědu tak odpravíš. Dobře tušíš, že z tebe Newton nebude, a přece studuješ matematiku!

Řečnictví jest vrcholem lidského umění a poznatků. V něm docházejí praktického užití. Předmět řečnictví táhne se do nekonečna. Řečník hned

čerpá z dějin, hned z geologie, hned se noří v hlubinu lidského srdce, hned se povznáší k bohovědě, hledá důkazy z denního života, z metafysiky, sbírá přirovnání z přírody, dovolává se autorit, hned brání pravdu, potírá lež, vyvrací obtíže, navazuje svou řeč na umění, politiku atd. Zkrátka všechno stojí řečníku k ruce. Jen řečnictví učí pracně nabytých vědomostí upotřebiti s užitkem a elegancí. Nedovedeš-li toho, nahromadil jsi spoustu pestrých kaménků a drahých skvostů, ale mosaiky z nich vykouzlití nedovedeš . .

Jak vydatnou pomůckou sebevzdělání jest řečnictví! Všechny schopnosti člověka, nejvyšší i nejnižší, zaměstnává. Pomlčím o schopnostech tělesných, jako jest zvučný hlas, silná prsa, zřetelná výslovnost, důstojná postava, ušlechtilý výraz a p., a zmíním se o vyšších schopnostech duševních.

Prvním úkolem řečníka jest přesvědčiti rozum posluchačů o pravdě, již hájí. Vytkne si tedy jasně cíl, určí thema, a musí je prostudovati s důkladností historika, s přesností filosofa a s bystrostí kritika. Přesvědčení jest základem řeči. Posluchači jsou bytosti rozumové, snad i odhorníci, a žádají, aby se s nimi jednalo jako s takovými. Proto řečník musí hledati důkazy, dovolávati se svědectví, dotvrzovati příklady a příměry. Jaké tu třeba šetřlosti a obratnosti!

Ale řeč nesmí zůstatí suchým traktátem! Řečník a posluchači nesmí státi proti sobě chladně, nepřátelsky. Přízeň a náklonnost posluchačů musí býti získána pro pravdu. Nyní hlavním pomocníkem řečníka jest krása, jež ozdobuje holé zdívo pravdy. Nejprve originalita přináší novou, zajímavou formu, fantasmie poskytne své magické ozáření, snáší různé barvy a ozdoby, vkus nanáší, stínuje, křídí, až je řeč oděna v luzný háv krásy básnické.

A již jest všechno hotovo? Ó nikoliv! Nastává nejtěžší úkol řečníku — pohnouti svobodnou vůli posluchačů, kamkoli chce. Sám Cicero (De orat. 1, 8) s údivem volá: „Nic nezdá se mi tak velikolepým, než slovem uměti uchvátiti davy, přízeň si získati, svobodnou vůli pohnouti kam chceš, nebo odvrátiti, odkud chceš.“ Tu musí řečník s pravou virtuositou sáhnouti na struny srdce. Tu osvědčí se jeho mistrovství. Dokázati pravdu není snadno. Že $2 \times 2 = 4$ i největší tvůj nepřítel přisvědčí, ale nakloniti si svobodnou vůli, toť nejtěžší strategika! Tu třeba mluvití něžně jako matka, hned přísně jako mravokárce, hned s opatrností diplomata, hned s tajemností proroka. Jaká se tu žádá znalost povah a hloubka psychologie!

A řeč dosud jest jen z poloviny hotova! Nezůstane přece stále na papíře! Třeba ji přednést živým slovem a celou bytostí.

K dobrému přednesu požaduje se vedle uvedených schopností též veledůležitá vlastnost, již zvali Řekové *τὸ ῥῆτος* (prolitas).

Není-li řečník bezúhonným mužem, čistým charakterem, bezmocna jsou jeho slova, byť sebe lépe zněla. Proto Quintilian nazývá řečnictví „nejkrásnějším uměním, jež se nedá sloučiti s podlým charakterem“ (Inst. XII, 1.) a jinde praví: „Nikoli řeč, nýbrž řečník přesvědčuje!“ Nuže, příteli, upřímná snaha a láska řečnictví předpokládá touhu po bezúhonnosti a důsledně k ní vede.

Jak řečnictví učí znáti a ovládati mateřštinu, jakého žádá bohatství slov, obratnosti a lehkosti ve vyjadřování, jest jasno. Příteli, na každého vzdělance, ať nedím na řečníka, sluší se, aby uměl pojmenovati a vyjádřiti vše, co kolem něho i v jeho nitru se děje. Vždyť lidský život jest pln záhad a zajímavostí! „Sáhni jen v to lidské žití žhavé, co vylovíš, to vše jest zajímavé,“ vybízí Goethe.

Ano, kletbou a nesnesitelnou mukou jest, když ústa jsou němá, ač srdce oplývá vroucími city a rozum vzácnými poznatky. Hledáš slova, obrat, příměr, obraz, však marně! Nikdy nemůžeš vystihnouti toho, co se v nitru

odehrává. Jsou to muky Tantalovy, bolesti stálého porodu. „Není větší muky nad muku slova,“ zaúpěl ideální a cituplný ruský básník Nadson, když srovnával choré své verše a chudou mluvu s bohatstvím a jarostí svých citů. Ubožák, stále se soužil, celé noci proplakal nad chudobou a bledostí své řeči, jež nijak nemohla vystihnouti jeho cituplného nitra, až onemocněl na souchotě a zemřel v mladičském věku 25 let. Přes to jeho básně těší se neobyčejné oblibě. Jediným lékem proti této kletbě jest — pilné cvičení v krasomluvě.

Jak těžký úkol čeká řečníka! On musí ztéci nedobytný hrad lidského rozumu a svobodné vůle, jehož nezdolá žádná moc, žádné násilí, protože jest uzavřen uvnitř. Jediným klíčem k němu jest živé slovo, slovo pravdy a krásy. Ano, pravda a krása, toť jediná zbraň řečnickova, jíž dobývá si vlády nad srdci. Pravdě a kráse posvěcuje všechny své schopnosti a práce. Příteli, znáš krásnějšího umění než řečnictví?

S úžasem táže se Cicero: „Co je tak podivuhodné, co tak líbezné rozumu i sluchu, jako krásná a uhlazená řeč, plná moudrosti a důstojnosti? Co je tak velikolepé, tak mohutné, nežli jedinou řečí utišiti vřavu lidu, obrátiti úsudek soudců a vážnost senátu? Co tak královské, tak vznešené, tak blahodárné, jako pomáhati ubohým, těšiti nešťastné, nésti spásu zoufalým, osvobozovati z nebezpečí . . .?“ (De orat. 18.)

Tedy nikoli planou sofistickou, ne lstí, hrozbami, drážděním nízkých vášní, jak se často stává v nepřátelském táboře, nýbrž pravdou a krásou má řečník překonati své posluchače. „Řečnictví nechce, jako všední dobyvatelé, kořisti mrtvé, nýbrž kořisti živé. Chce okouzlit, opanovati svobodnou duši, chce přiměti odpůrce, aby klekl před pravdou . . .“ praví professor řečnictví A. Müller.

Tuť nový důvod, proč studovati řečnictví! Zneužívají li nepřátelé řečnictví k štvanicím, k ubíjení pravdy, k šíření nevěry a nemravnosti, neměli bychom bojovati toutéž zbraní za nejdražší své poklady pod praporem pravdy? Třeba se hájiti tou zbraní, kterou jsme napadáni! Meč proti meči, řeč proti řeči!

Bylo-li kdy třeba řečnictví, jest ho třeba nyní. v době laicismu, zpytu bez uzdy, bojů bez příměří, v době všemožných reforem. Dnes reformuje každý, reformuje vše; hned Vídeň, hned Vatikán, zřídka však sebe. Každý dnes čeká obrod a převrat. Nestavím se proti proudu, připomínám jen, že žádný trvalý obrod nestal se bez řečníků.

Řekové dobyli světa vědou, Římané mečem, křesťané — láskou, a u všech těch bylo řečnictví velmi ctěno a dostoupilo vysoké dokonalosti. Tam Demosthenes s dekalogem řečníků, v Římě Cicero a v církvi — sám božský Učitel, apoštolé a celá řada úchvatných řečníků, od Pavla až do Lacordaira.

Měla-li Francie vystřízlivěti z revolučního opojení, bylo třeba „krále slova“ Lacordaira a Ravignana. Nerozborné německé centrum katolické jest dílem výtečných řečníků Heřmana z Mallinckrodtů, dr. Windhorsta a j. Myslíš, čtenáři, že u nás půjde reforma jinou cestou?

Žijeme v době horečné organisace. Zakládají se spolky, kluby, jednoty, každý radí se pod nějaký prapor nebo praporeček. Pořádají se schůze, sjezdy, na nich se řeční, poučuje, povzbuzuje, ale také štvě a bouří. Příteli, i tebe zachvátí v praktickém životě tento divý proud času. Čeká tě dvojí eventualita: buď budeš dobrým řečníkem a organisátorem, podrobíš si proud času a využítuješ jeho síly a popluješ jako obratný plavec rychle a bezpečně za svým cílem k blahu svému, ku prospěchu vlasti a církve, nebo tvá kocábka nebude ozbrojena vesly řečnictví a kormidlem organisátorství,

a pak tě proud uchvátí a požene třeba na mělčiny a úskalí — Nelichoť si, že upřílišuji. Nutnost řečnictví byla uznána i na venkově a zakládají se řečnické kursy pro synky rolnické a úspěšně působí.

Končím výzvou Ciceronovou: „Quamobrem pergite adolescentes atque in id studium (eloquentiae) incumbite, ut et vobis honori et amicis utilitati et reipublicae emolumento esse possitis.“ (De orat. 1, 8.)

A jaká bude resoluce této neřečnické řeči? Studujme eloquenci! Domáhejme se všemi dovolenými prostředky, aby zřízena byla na naší „alma mater“ stolice řečnictví!

Frant. Junek:

Úpadek hudby chrámové na venkově.

„Hudba chrámová jest krásnou modlitbou!“ slyšel jsem kdesi a přidav si: „dobře prováděná“, bezděky jsem přikývl.

V Praze ovšem (budiž ke cti našich regenschorů) může člověk často dopřáti si požitku vznešené hudby v mnohých kostelích, kde moderní figurálky dramaticky zhudebněné vnímavého ducha vskutku povznášejí a nábožensky zušlechťují, ale hůře se má věc na našem venkově.

Přeji (vlastně bych měl říci nepřeji) některému hudbymilovnému Pražanu vyslechnouti takovou mši božihodovou v některém městečku. Místo volně plynoucího proudu hudby sem tam rozlézající se vřava hudebních nástrojů, jichž vládci snad vyluzují všechny možné tóny, jen ne v notách napsané; několik zpěváků, rukou takt si dávajících a přece podle něho se neřídících, silhoueta sem tam se kymácejícího varhaníka, jenž ještě z generálního basu hledí vyčisti na rozladěných a pisklavých varhanách nějaké akkordy, jimiž své spolupomocníky podporuje: toť obrázek, který rozvíjí se před očima užaslého cizince na kůru venkovském.

Zkoumáme-li, v čem vězí příčina takového smutného faktu, musíme říci, že jest více vážných důvodů, které vskutku řádné doprovázení boho služeb pomocí hudby takřka znemožňují. Ptáme-li se, kdo jest vlastně regenschorim v menších městech, městečkách (o vesnicích ani nemluvím), zní odpověď: učitel. Ano, znám více starších učitelů, kteří vlastní zálibou a plní dodělali se takových vědomostí hudebních, jaké shledáváme u absolventů varhanické školy, kterým skutečně hudba jest druhým živlem, a z toho plynoucí výsledky na kůru — leč bohužel takových jest věru málo.

Jich místa nastupují síly mladší — se schopnostmi daleko menšími. (Že konservatoř naše vysílá málo absolventů na venkov, jest skutečností, do níž si v časopise „Dalibor“ vícekrát bylo stěžováno.)

Ti právě učitelé, kteří něco dovedou, řídí se hesly učitelské organizace a místa ředitelů kůru nepřijímají, opak jich míní, že již jen sedění za varhanami přidá jim na vážnosti. Sám znám takového „regenschoriho“, kterému při praeludování zjevné kvinty a oktávy jsou v libozvucích největší vymoženosti. O nevyzpytatelných „alterovaných“ akkordech ani se nechci zmiňovati. Kde vězí příčina takové ignorance u člověka, který absolvoval učitelský ústav a má snad z varhan na vysvědčení známku dobrou nebo i lepší? Snad v samém učitelstvu hudby?

Nikterak. Státní zkoušky kladou (aspoň v době přítomné) takové požadavky, jež naprosto vylučují každé podezření. Je to špatný neb spíše

žádný smysl kandidátů učitelství a pochopení pro hudbu, pohodlí, zásada všechno jen odbyt bez jakéhokoli prospěchu, pochybený a zastaralý systém vyučovací — a výsledky výše uvedené jsou vysvětlitelné! 90 proc. kandidátů, jimž pedál u varhan jest španělskou vesnicí, opouští každoročně ústav! A přece hudba, to absolutní krásno, jež zušlechťuje, jak souvisí úzce se vznešeným povoláním učitelským!

Avšak moderní učitel má na starosti jiná „krásna“, jenže ne tak absolutní — různé štvánice!

Mám podezření, že i ten fakt, že ústav učitelský zásobuje dorostem větším dílem jen stav selský, který k umělé hudbě má tak daleko (abych užil příměru), jako národ český vůbec k dosažení svých politických práv, má značný vliv v té věci.

Neméně závažnou příčinou vyličených poměrů kůrových jsou špatné a naprosto nedostatečné platy varhaníků a ředitelů kůrů. Ve většině případů provádí regenschori hudbu chrámovou z pouhé záliby a lásky k věci, máje při tom i mnohé nepříjemnosti. Za hraní varhan někdy nemá nic; o štolu ještě se musí s lidmi tahat. Pak ovšem nedivme se, že i tu platí: „Za málo peněz málo muziky“. Přimyslíme-li si mnohdy i spory s faráři, nedostatek sil hudebních a máme věc jasnou.

Zvláštního odstavce potřebovala by choulostivá otázka varhan. Tyto nespádající do kompetence patronů vyloučeny jsou z každé opravy, jež v kostele se podnikají. Podle toho také varhany — nástroj všech nástrojů — na mnohých místech vypadají. Představte si rozeschlou skříň, mající v zadu několik provazů na tahání měchů, u předu hrbolatou klávesnici se 3—4 rozladěnými rejstříky a 8' lomeným pedálem.

Na takovém nástroji je ovšem i pro virtuosa důstojné doprovázení bohoslužby víc než illusorním.

Neutěšený jest dle vyličeného stav kostelní hudby venkovské — ale ještě větší pohroma jí hrozí v budoucnosti.

Prozrazují, že příslušní činitelé hodlají při provedení reformy učitelských ústavů varhany z plánu vyučovacího úplně vyloučiti! Zaslouhuje toho tento královský nástroj? Jak bude pak s chrámovou hudbou?

Dr. JOSEF DONAT S. J. píše o svobodě vědy v knize:

Die Freiheit der Wissenschaft.

Ein Gang durch das moderne Geistesleben. — Druck und Verlag: Rauch, Innsbruck. — 4 K 80 h.

Pan pisatel založil své dílo na absolutnosti pravdy a na poměru člověka k ní. S přesvědčivou argumentací snesl množství materiálu v plastickou takřka přehlednost, která jako reflektor odhaluje duši dnešní vědy a zachycuje na citlivé desce její hnutí, touhy a cíle. Knize ovšem nemohlo uškoditi, kdyby některá stať rozprávěla obšírněji o Bohu a objasnila, že existence Boha jest skutečně axiomem.

Myslím, že neuškodí, bude-li podán delší obsah díla toho.

Zdánlivý dualismus víry a vědy jest nepřírozený, uměle vyvolaný zvráceným pojmáním člověka, z něhož věda činí neodvislé autonomní individuum a opravňuje je mysliti jen subjektivně.

Subjektivismus v myšlení zahajuje epochu. Poznání není již napodobování objektivního světa — *cognitio* není *similitudo rei*, ale poznávání si samo vytváří předmět svého myšlení. Odtud se musí předměty řídit dle našeho myšlení a ne naše myšlení dle předmětů.

Autonomní rozum s kritickým aparátem si tvoří předměty i pravdu sám, kdežto křesťanské objektivní smýšlení drží se starého přesvědčení, že rozum jest podroben objektivnímu řádu jako pevné normě. Křesťanství nezná žádné relativní pravdy (55), která by dle principů, názorů časových a tříd se měnila, nezná autonomní svobody a subjektivní libovůle, která by pravdě rozkazovala a ji dle poměrů přizpůsobovala. Buďto jest něco pravdivým, co vždy jest pravdou a tudíž nezměnitelným, anebo něco jest nepravdivým a tudíž nikdy pravdou nemůže se státi.

Myšlenka vývoje nevyžaduje, že by nesmělo býti zůstávajících pravd. Organismus vyvíjející se neničí, aby mohl dále růsti, to, co již měl, ale právě na tom staví. Evoluce náboženská není postulátem zničení dogmata a vybudovati náboženství bez dogmat. To by nebyla evoluce, toť destrukce, ničení pravdy přivoděné jediné změnou zákona myšlení, zvrhnutím jha pravdy a pevných norem, kterých autonomní rozum nechce dnes znáti. Získává se tím způsobem svoboda, ale ne lidská, která se zvrhá lehce v libovůli a vede k možné ztrátě pravdy.

Veritati — pro pravdu jest zde rozum, pro pravdu, že pracuje, vynáší se dnešní věda.

Věky svědčí o přirozeném přesvědčení lidstva, že existuje Bůh. Dosud přesvědčení toto nevyvráceno. Že Bůh může dáti zjevení, a to, má-li dojít svého určení, autoritě neomylné, toť evidentní možnost, kterou věda dosud nevyvrátila.

Rozum o těchto pravdách přesvědčen, přijímá je, podrobuje se autoritě, která se mu legitimuje jako neomylná, ale také ne slepě, nýbrž s možnou methodickou otázkou, zda to skutečně pravdou, co se k věření předkládá, s rozumovými úvahami a důkazy hodnověrnosti. Pro pravdu jest zde rozum, ten mu zabezpečuje, i když věří, nutnou svobodu ku badání.

Při profanních předmětech zůstává methoda vírou nedotčena, učenec jest úplně svobodný, pokud nepřechází na pole filosoficko-náboženské. Zde pak negativně poznává, které výsledky jeho badání jsou nepravdivé (133), opravuje se, jako matematik se opravuje, poznává chybu z neshody výsledku s axiomatem.

Bezředpokladnost vědy nikterak nedokazuje, že by věřící nemohl svobodně bádati. Nikdy nevychází od nedokázaného, nepravdivého, nejistého, ale vždy jen od pravdy a jistoty, jak to věda činí, odvolává se a může se odvolati na každou oprávněnou autoritu, jak též ta nejmodernější věda činí. Ba jest daleko volnějším. Není spoután skepticismem, který tvrdí, že rozum lidský není schopen poznati pravdu, není vázán nedokázaným předpokladem, že jen vědeckým badáním (159) se může majetek pravdy zajistiti.

Jest zjevno, že vedle vědeckého máme i přirozené poznání a jistotu pravdy, jak je tomu i v náboženství. Babyloňané a Aegyptané nečekali na naši vědu a umění, Solon a Lykurg dali moudré zákony dříve než byly naše fakulty právnické.

Učenec věřící nepracuje známým bezvýsledným způsobem sysifovským, aby hledaje pravdy musil nejdříve rozhodati její přirozené, jisté základy a položit novější, pravdivější, vědecktější (?), s tím tušením, že druhý, třetí po něm by sobě nic nepokládal za světější povinnost, než i tyto strhnouti jako staré, nepotřebné haraburdí. Ano evoluce pravdy, ale jen stálým jejím objasňováním a rozšiřováním jejího deposita (185—191).

Velikáni pravdivé vědy i při vší své takřka orthodoxní víře necítily se omezování církví a náboženskými pravdami. Výsledky jejich badání, ač razily cestu novému nazírání pronikavým způsobem, nevyvolaly u nich konflikt s dogmaty, ale naopak víra jejich byla posílněna četbou pravdy v přírodě (240). Jen věda dosud nedokázaná, chaos špatně mnohdy konstruovaných hypothes jest ve sporu s vírou, a to často proto, že tomu chce tak veřejné mínění a jeho sluhové.

A k vůli tomuto chaotickému zmatku má se církev přizpůsobovati času, každému vánku vědecké smyšlenky? Nesmí. Prohřešila by se svému určení, přišla by o majetek pravdy. Proto prohlašuje své varovné „anathema“ nad zakuklenou falešností liberální vědy. Zadržuje tím rozvoj, pokrok? Naopak. Pokroku a evoluci dává přirozený, patřičný směr na základě pravdy. Není konfliktu pravdy s pravdou a když zde jest, pak jest zdánlivý, nepřirozený, sestrojený tím, že hejno dnešních hypothes jest prohlašováno za gigantickou, neomylnou pravdu. To jest ale neupřímnost, falšování mínění veřejného, nevědeckost, bezcharakternost.

Autonomní, subjektivně myslící člověk badá bez předpokladu. O svém rozumu prohlašuje, že není schopen poznati pravdy, ale i při tom jme se luštiti záhady.

Než ale přikročí vážně ku práci, tu dovolí si vždy učiniti k velectěnému publiku několik poznámek: „Věda nesmí nikde počítati s nadpřirozeným faktorem, a kde by se takový ukázal, prohlásíme, že ho tam není, že ho tam nemůžeme poznati (276). Jen ještě maličkost. Všecky předměty, příběhy, jak z nerozumné přírody, tak z lidského života, se smí vysvětlovati jen přirozenou příčinností, všude se smí jeviti jen nepřetržitý kausální princip.“ — Neškodí, že jej nikdo nedokázal, že to monumentální imperativ, postulát vynucený, že to předpoklad, ale za to výsledek badání je takový, jaký si liberální věda přeje.

Nepředpojatý rozum soudí, že tento svět nepovstal náhodou, sám ze sebe, ale vyžaduje nadpřirozenou tvořící příčinu. Jest to možné? Stačí poukázati na uvedené již poznámky. To není však věda, nýbrž politika. (280 až 300.)

Svět ukazuje vzorný, široce rozvětvený soulad, pořádek. Dá zde věda Bohu patřičnou čest? Něco takového jest již předem vyloučeno. Darwinovi dovoleno podati výklad, byť by to bylo i neuvěřitelné s tím přirozeným výběrem.

Odkud život? Zde není vyhnutí. Buď se musí k generatio aequivoca, nebo zasáhl Bůh. Ale kde pak! Raději se prohlásí: „ignoramus“!

Ovšem takové badání se nesnese s vírou. Nemá na tom vinu její vědecký charakter, nýbrž nevědeckost, utajený atheistický předpoklad, který nepředpojaté poznání pravdy činí nemožným.

Ještě v jasnější světlo vstupuje toto badání u zázraku. Ať evidentní důkaz existence zázraku podpirá, tu se takový fakt jednoduše popře.

Ne jiné postuláty tohoto badání jsou na poli filosoficko náboženském. Moderní ethika musí býti neodvislou od náboženství. Bůh a věčná blaženost nesmí býti vodítkem člověka, nýbrž pozemské štěstí a kultura budou nadále nejvyšším cílem a zákonem mravního jeho jednání. Křesťanský názor životní, nauka víry, historie křesťanská, vše se musí podrobiti této analýsi a emancipaci.

Kritika evangelií a vzniku křesťanství dokazuje, že není v dějinách zázraku, není nadpřirozeného zrození, není zjevení — vše musí býti vysvětleno vývojem, co se nedá, to se škrtne, dle návodu již uvedeného předpokladu, že není vpád nadpřirozeného do časného proudu dovolen.

Záleží této vědě opravdu jen na pravdě? Uniká pravdě a útěk svůj maskuje proskribováním dogmat, ustálených názorů křesťanských, dovolávajíc se svých předpokladů, jichž žádný rozum dokázati nemůže. Volá po bezpředpokladném badání a podvrhuje svoje předpoklady brzy kradmo, brzy očividněji, aniž by při tom okem hnula. Slibuje člověku nejvyšší ideály a dobra, po kterých duch lidský touží — zachovati — a sama jest bez Boha, bez náboženství (311).

Skepticko-autonomní subjektivismus se domýšlí, že oprávněně změnil přirozenost lidského myšlení a zvrátil jeho poměr ku pravdě, že oprávněně učinil rozum samovládcem a pravdu jeho služkou. Tím ale vydal i podmínku zdařilého badání v niveč, v obět individualitě, která ve své způsobě, v náklonnostech, náladách, potřebách, v egoistických touhách a nemocech jest učiněna za zákon rozumu (315—321).

Ne nezištná oddanost pravdě, ale náklonnosti srdce a mysli, osobnost jest povolána liberální vědou tvořiti světový názor, charakter obdržel moc náboženství a světový názor formulovati. Tato věda neví nic o zděděném nepořádku v lidském srdci, který znal dobře sv. apoštol Pavel, a před ním Plato i Cicero. Dnes tomu snad jinak. Život nenasvědčuje o zlepšení.

Odtud máme blouznění o dalším vývoji církve, o reformě ethiky v otázkách sexuálních, o odstranění pravd, jež ukládají povinnosti a oběti, jichž opakem jsou intimní vztahy k nečistým pudům.

Vysvětlena jest ona frivolita, s kterou se nejvážnější otázky odbývají, a přichází se k náboženství bez Boha, ke křesťanství bez Krista, k člověku bez duše, k morálce bez norem — ale za to k člověku s gloriolou samovlády. Jest sobě bohem, normou mravnosti, sám sobě cílem. Tlukot srdce mu věští, že teprve nyní žije plně.

Věda se osvobodila ode jha neoblíbené pravdy, ale za to tím více jest vázána drsnými pouty nevěry, které oko pro zkoumání vyšší činí slabým a slepým, a nutí je často k nepoctivosti. Domnívá se, že jest svobodnou, ale schází jí čistě svobodné hledí na pravdu a neostýchá se přiložit si na zrak záklopky z theofobie.

Nezaujatý rozum cítí dobře toto rouhání proti pravdě, ale podléhá veřejnému mínění. Jen jeden hlas nedbá nikoho a ničeho a volá do chaosu „anathema sit“, s vědomím, že hájí pravdu, ideál lidstva, před šířavým pessimismem (360).

Svoboda učení bude též vázána pravdou. Nesmí se s každým individuálním nápadem na trh, ne dokonce s podvrtnými teoriemi. Společnost má povinnost zamítnouti ty nauky, které by kořeny její existence ničily, ji strhovaly dolů, místo co by ji měly povznášeti.

Z lásky k žactvu musí býti tendenční výroky, které nijak přednášce vědeckosti nedodávají, eliminovány s kathedr pravdy, ze šetrnosti k žactvu, jež bez autoritativního nazírání nedovede mysliti, nedovede rozeznati v řeči blud od pravdy, poněvadž mu většinou schází hlubší filosofické vzdělání.

Svoboda učení nesmí se vymknouti zodpovědnosti za následky, které se ve společnosti zřejmě uplatňují. Zda prospěšně, ukáže blízká doba a její retrospektivní kritika (403).

Zde má i stát rozhodné slovo a právo anarchismus ve jménu vědy propagovaný potírati, ba je to jeho povinností, bdíti nad propagandou vědy, která by jeho základy ohrožovala. Na druhé straně jest ale i nutno, aby zabezpečil svobodu, a to nestrannou.

Katolická universita má totéž právo na svou existenci jako ta, která hlásá pod rouškou pravdy svobodné vědy, katolík má totéž právo vyučovati jako ateista, monista jako žid nebo protestant.

Do universitního svazku fakult náleží i theologická se svým historickým právem na existenci, vědeckým charakterem, vývojem, jenž se nedá žádným křikem umlčeti, zastříti. Proud jejího vývoje se šíří i prohlubuje, roste s věky, vyhovuje všem požadavkům kritiky i bezpředpokladnosti vědecké (483).

Každé individuum má svoje zákony a jen v mezích těchto jest jeho svoboda, dokonalost. Za tou mezí čeká je otroctví, v kterém hyne nebo degeneruje. Tak se to má i se svobodou vědy.

Kniha pro svou věcnost a bohatost myšlenek zaslouží si nejširšího povšimnutí. Každý v ní najde jistě něco nového, alespoň program postupu proti liberální vědě a její vládě.

Fr. Trčka

A. K.

Z nitra.

Ve hrudi mé, kde jako černé smoly
vřel klokotem pekelný skepse var
a jako geisir mocné paraboly
slal proudy žhavé v srdce zmar;
kde s egoismem láska zápolila,
bezedná s vírou nevěra
a srdce dithyrambu vévodila
banální prosy příšera;

kde hřměla bouře, blesků šlehy
jen litaly a klikatým
na blánu duše psaly běhy
osudu písmem krvavým,
tam klid je nyní; modré mlhy clona
nad jarní visí krajinou;
snad žádoucí té hrudi kyne Ona,
snad bouře, blesky pomínou.

===== Věstník vysokoškolský. =====

Stolice jazyka českého na německé universitě pražské. Akademický senát německé university pražské jedná o zřízení stolice českého jazyka na této universitě. Popud k tomuto jednání dal nynější lektor češtiny dr. Spina. Tímto opatřením sledují Němci již dávno hlásaný praktický cíl, uplatnit se ve státní službě v Čechách.

Reciprocita státních zkoušek a rigoros na záhřebské universitě. Bán bar. Rauch zaslal rakouskému ministerstvu kultu a vyučování list, v němž podrobně odůvodňuje se oprávněnost reciprocity, t. j. uznání státních zkoušek a rigoros složených posluchači práv a filosofie na záhřebské universitě. Vyslovuje se dále ochota, že budou splněny další podmínky, které by snad rakouská vláda kladla do uznání reciprocity. Otázka ta jest zejména proto důležitou, že četní studenti z Dalmacie a Istrie navštěvují záhřebskou universitu.

K manifestaci českého studentstva za druhou universitu. Kdo byl přítomen při této manifestaci, pozoroval, jak malý zájem jeví se u studentstva o tuto otázku. Průběhem řeči neozval se jediný

projev souhlasu, studenti poslouchali nebo lépe řečeno neposlouchali vývodů řečníkových. Zvláště však nápadno bylo obecnostu přihlížejícímu na Staroměstském náměstí, že po skončení manifestace snímají jihoslovanští studenti klobouky a pěji s nadšením „Kde domov můj?“, „Hej, Slované“, „Liepa naša domovina“, kdežto studentstvo české němě přihlíží celé věci, jakoby si nemohlo vysvětlit, co se to děje. Ovšem, to byste žádali trochu mnoho na českém pokrokovém studentu, aby on ve své pokrokovosti snižoval se k takovému zpátečnickému, klerikálnímu jednání, jako je zpěv národní hymny při obnažené hlavě. Vždyť přece slyší s kathedry, nejen že náboženství je zpátečnictvím, nýbrž že i vlastenectví, národnost je již za dnešní osvícené doby věcí přežilou, nezpívá tudíž „Kde domov můj, kde vlast je má?“, poněvadž žádné vlasti nemá. B.

Z Říma. Česká kollej v Římě slavila nedávno stříbrné jubileum. Historie české kolleje jest velice zajímavá. „Čech“ přináší o dějinách i její oslavě zajímavý dopis z Říma: „Mezi vysokými a ozdobnými domy ve Via Sistina v Římě stojí dům svého okolí mnohem nižší, jednoduchý,

skoro chudý, s okenicemi obyčejně zavřenými; jako zevnějšek jest i vnitřek domu prostý, skromný, s chodbami uzoučkými, s pokojíčky, vyjmeme-li sál přijímací a dva tři pokoje pro hosty, rovněž úzkými a chudými, že se chudší sotva najdou v klášteře Trapistů. . . To je v Římě tak slavná česká kollej. Ctnost a intelligence se nedaří, leda na půdě chudoby. Chudý tento dům se sousedním kostelíčkem oděl se 21. listopadu v roucho slavnostní, a s plesáním a vděčností vzpomínal na události, které se v něm a k vůli němu udály za uplynulých 25 let. Byly to události radostné i bolestné — těchto asi více. Měla-li česká kollej dostáti své úloze a vykonati pro církev a vlast věci veliké, musila projíti školou utrpení. A Bůh ji do té školy pilně posílal, zejména v jejích počátcích. . . Kollej otevřena a ubytována ne ve vlastním domě, ale v cizím, v Animě, 4. listopadu 1884. Když správní rada Animy roku 1887 kolleji české dala výpověď, byl to svatý Karel, který ji jako sirotka přijal pod svůj krov na Korsu. Kollej byla sice zase v cizím, ale nebeský její ochránce vyhlídl již pro ni domov trvalý, kam se měla definitivně se sladkým pocitem vlastního teplého hnízdečka brzy přestěhovati. Ve Via Sistina získán a zase na svátek sv. Karla r. 1888 svému účelu zasvěcen onen prostý dům, o kterém svrchu učiněna zmínka a který se k stříbrnému svému jubileu oděl svátečně. Všim právem! . . . 25 let trvati znamená 25 let opravdové práce a 25 let modliteb a 25 let obětí. O kdyby ty chudícké po-

kojčky mohly a směly vypravovati! Doslvědčily by, že v nich panoval a panuje duch sv. Karla, prozradily by výjevy vznešené a dojemné, tím dojemnější a vznešenější, že nebyly vykonány od mužů práci a obětím uvyklých, ale od jinochů osmnácti- až dvacetišestiletých, a proto vykonaných s celým zápallem srdce mladistvého a s nadšením sv. Alojsia. Chudy jsou tyto světničky nábytkem — ale bohaty milostmi, úzké jsou prostorem, ale široké a vysoké snahou. Správně napsal kdosi, že každý kněžský seminář měl by býti noviciátem a alumnové novici. Největším dobrodiním, které poskytnouti můžeme jinochovi, jest, odsunouti od něho co nejdále dobu, kdy na něj útočiti budou pýcha a požitky, a přinutiti ho, aby zatím obdělával žízňivou půdu svého srdce. . . A to činí česká kollej již dvacet pět let; a vychovala již ne jednu perlu českého kleru. A teprve budoucnost ukáže, jak 25 let české kolleje jest 25 let katolické církve v Čechách.

Učitelky na gymnasiích a reálkách. Rakouský spolek žen podal žádost k ministerstvu kultu a vyučování, aby absolventky lyceí byly připuštěny za učitelky moderních řečí na gymnasia a reálky, odůvodňující svůj požadavek nedostatkem mužských sil, k vyučování moderních řečí způsobilých. Dále uvádějí, že učitelky na středních školách v Americe, Švédsku a Finsku dobře se osvědčují. Ostatně prý ženy mají lepší smysl pro vyučování moderních řečí nežli muži.

===== Věstník středoškolský. =====

Kulturní skandál. Zprávy, které ze středních škol docházejí, jsou čím dále tím smutnější. Tak nedávno z Moravy, z Příbora došla hrozná zpráva, že kandidát učitelství spáchal sebevraždu; věc sama o sobě by byla sice faktem smutným, ale ještě smutnějším jest, jestliže pokrokové noviny chtějí z toho vytloukati kapitál protiklerikální, jestliže za morálního původce považují kněze, náboženství. 6. listopadu šel ředitel měšťanské školy v Příboře kolem tamějšího učitelského ústavu, a tu křikl naň kandidát učitelství III. ročníku Žůrek z okna: „Klerikální pse!“ Tuto urážku ovšem si nemohl a nesměl řed. Mezírka dát líbit od takového mladíka; proto žádal ihned ředitele paedagogia o vyšetření a potrestání vinníka. Sám se také nabídl, že onoho mladíka pozná a usvědčí. To se také stalo.

Při vyšetřování byl Žůrek úplně usvědčen, ač houževnatě zapíral a s ním ochotně i celý ročník. Zvláště vřele Žůrka se ujímal chovanec Neuwirt. Poněvadž tento žák počínal si velice drze, rozhodl se prof. sbor, že dopíše jeho otcí. Je-li mladík opět nervosou chřav (loni proto přes měsíc nechodil do školy), ať ho dá lékařsky prohlédnout. Otec skutečně přijel, ale syn ve svém bytí se z revolveru zastřelil. Některé listy, zvláště „Lidové Noviny“ však tvrdily, že Žůrek potrestán byl nevinně a že „k vůli klerikálnímu agitátoru mohla býti v ustavě, určeném k výchově učitelského dorostu, vytažena pověstná klerikální guillotina a že žáci i jejich rodiče mohli býti týráni, vzrušováni jen k vůli domnělému, nijak neprokázanému výroku, který podle nedolože

něho udání ředitele Mezírky měl jeden z kandidátů pronést z okna ústavu a kterým nebylo řečeno nic více, než že pan Mezírka je vybarvený klerikál.“ „Hlas“ k tomuto případu poznamenává: „Víme a jsme si dobře vědomi, že tento případ hluboko zasahuje do našeho veřejného života. Ukazuje, jak hluboce může klesnout už mladík, jenž na jedné straně jest vychováván v nenávisti až ďábelské proti všemu katolickému i proti osobám veřejně pracujícím — a na druhé straně, kam až vede nenávist proti víře vštípená a zmocňovaná čtením volnomyšlenkářského tisku. A tu s bolestí konstatujeme, že vina spočívá na tom onom professovi, jenž doporučuje stále četbu spisů Macharových. Že tato četba vskutku přes zákaz ředitelský velice je pěstěna na ústavě, nedovolí si nikdo popřít. Konstatujeme dále, že víme s naprostou určitostí, kolik exemplářů „Havlička“ kandidáti odebírají. Tento směr podporuje zdejší knihkupec, jenž opět vykládá jen spisy Macharovy, Zolovy, Arcybaševovy atd. — Pak se nedivíme pranic, že se jeví všude nedostatek mravního citu a vážnosti k vlastní osobě. Nechť ten pán, který tolik doporučuje četbu těchto tiskovin, raději nabádá své žactvo, aby si vážilo více své důstojnosti lidské, aby neplýtvalo silami svých mladých těla a aby se učilo hledět na svět očima lidí rozumných, skutečně volných a jinému svobody doprávajících — vážících si přesvědčení svého, ale i **cizího**.“ Že nejedná se zde o žádnou klerikální mstu, ale že potrestán byl uličník za drzý výrok a že sebevražda žáka Neuwirta byla zaviněna prostředím, v němž žil, a že zkazil se četbou všelijakých tiskovin, to dosvědčuje i výrok otce sebevraha, jež pronesl ke knězi povolanému k umírajícímu před čtyřmi svědky: „**Sem ho dovedla špatná četba a špatná společnost!**“ — Aby učinil konec všem lživým výkladům, uveřejnil prof. sbor učitel. ústavu v Příboře toto prohlášení: Dne 6. t. m. o čtvrt na 11. hod. dopolední přišel do sborovny ústavu, kdež konaly se právě zkoušky učitelské způsobilosti z katol. náboženství, při nichž ředitel ústavu jako předseda zkušební komise byl zaměstnán, ředitel zdejší měšťanské školy chlapecké p. Jiří Mezírka, oznamuje, že před chvílí, když po silnici šel a na ústavě ve vyučování byla přestávka, z okna III. ročníku bylo na něho voláno nadávkou: „klerikální pse“. Ředitel Mezírka zároveň žádal, aby ředitel ústavu šel s ním ihned do III. ročníku, právě, že chovance, jenž na něho volal, i druhého,

jenž při prvním stál, určitě pozná. Ředitel ústavu šel tedy s ředitelem Mezírkou do III. ročníku, kdež bylo již vyučováno, a tam prohlédl zběžně chovance, ale vinníka v okamžiku tomto nepoznal. Poněvadž se ředitel musil vrátiti ke zkoušce učitelské způsobilosti z katol. náboženství, umluvil se s ředitelem Mezírkou, že bude následujícího dne po službách Božích konfrontace podrobná. Mezitím ředitel ústavu vyzval chovance, aby buď vinníci sami se přihlásili, nebo aby chovanci, kteří o výkřiku z okna něco vědí, to oznámili. Dostavil se velmi hodný, pilný a vzorný chovanec a ozámil ředitele jménem chovance, který na ředitele Mezírku z okna pokřikoval. Když se ho ředitel tázal, zdali se nemýlí, odpověděl, že nikoli, že výkřik vinníkův zcela určitě slyšel. Po té se dostavil ředitel Mezírka a byli mu jednotliví chovanci představováni. Když přišlo na chovance, jichž se týče, poznal ředitel Mezírka zcela určitě v jednom chovance, jenž u okna stál, a ve druhém chovance, jenž na něho: „Klerikální pse!“ pokřikoval. Poznání ředitele Mezírky shodovalo se úplně s výpověďmi studenta, jenž vinníka již dříve oznámil, a proto se o vině jeho nemůže pochybovati. — Co se týče případu Neuwirtova, kterýž s prvou událostí nemá pranic společného, má se věc takto: Chovanec Vladimír Neuwirt byl následkem jisté tělesné choroby již roku loňského duševně churav, tak že musil ze školy odejiti a doma přes dva měsíce se léčiti. Od této doby bylo na něm pozorovati ustavičné rozrušení. Byl k učitelům svým drzým, tak že musil býti i do třídní knihy zapsán a bylo by se již dříve proti němu přísně zakročilo, kdyby se nebyl bral ohled na jeho duševní stav. V posledních dnech zachoval se opět nevýslovně drze k jednomu členu sboru a k učiteli náboženství, když tento III. ročník pro nepříslušné vykřiknutí na řed. Mezírku napomínal. Tím byla již míra přeplněna a tak učitelský sbor v poslední mimořádné své poradě usnesl se jednohlasně, aby mu byla pro drzé chování k učitelům udělena důtka ředitelem. Zároveň bylo usneseno, aby ředitelství dopsalo jeho rodičům, aby do Příboře přišli a poradili se tu s lékaři a učiteli, neměl-li by syn jejich býti dán na lékařské ošetřování, poněvadž se zdá, že nebývá časem při zdravém rozumu. Otec Vladimíra Neuwirta přišel ve čtvrtek dne 11. t. m. do ústavu. Když jej tu syn spatřil, odešel ze školy domů a v bytě svém se zastřelil. Podotýká se ještě, že chovanec tento dle pověsti již loni, jsa nemocen, chtěl se utopiti. Poněvadž měl také různé knih-

kupecké dluhy, které mu otec jeho teprve asi před 14 dny částkou kolem 50 K zaplatil, ale zároveň mu přísně pohrozil, lze téměř s určitostí říci, že smrt jeho zavinila jednak duševní choroba, jednak strach před následky svého jednání. Ostatně rodina sama se vyjádřila, že se již dávno obávala, že to s ním jednou tragicky skončí. Ani ředitel Mezírka, ani ředitel Berák, ani katecheta prof. Myslivec na jeho smrti žádné viny nemá. Ústav vykonal tu jen svou povinnost.

Boj o školu začíná zase rozvlňovati hladinu pokrokové Francie. Utvořilo se tam nyní na popud strany katolické sdružení „Entente catholique“, které má za vedení royalistů, bonapartistů a umírněných republikánů převzít vedení v boji proti světské škole.

Středoškolská statistika. Dle statistiky připadá středních škol v jednotlivých zemích na počet obyvatelstva takto: v Norsku 1 střední škola na 26.000 obyv. (všech škol 86), Švýcarsku 1 na 27.000 (všech 120), Itálii 1 na 40.000 (všech 810), Belgii 1 na 41.300 (všech 167), Španělsku 1 na 43.700 (všech 417), Francii 1 na 44.600 (všech 880), Švédsku 1 na 45.500 (všech 111), Holandsku 1 na 46.400 (všech 110), Německu 1 na 54.100 (všech 1120), Řecku 1 na 60.800 (všech 40), Rakousko-Uhersku 1 na 63.700 (všech 740), Rumunsku 1 na 80.000 (všech 75), Portugalsku 1 na 115.000 (všech 47), Rusku 1 na 120.000 (všech 1100), Srbsku 1 na 141.000 (všech 10), Bulharsku 1 na 161.000 (všech 25). Slované jsou tedy v této příčině až — na konci.

Střední školství na Moravě. Dle zprávy zemské školní rady jsou výsledky zápisu na moravských středních školách — gymnasiích a reálkách — tyto: Českých gymnasií je na Moravě 16, mezi nimiž 15 státních, a to: Brno I., Brno II., Boskovice, Kyjov, Zábřeh, Uh. Hradiště, Kroměříž, Val. Meziříčí, Místek, Moravská Ostrava, Olomouc, Přerov, Prostějov, Strážnice a Třebíč, jedno soukromé ve Vyškově. Všechna gymnasia jsou úplná a studuje na nich 4487 žáků. Nejsilnější je Brno I. s 573 žáky, nejslabší Strážnice se 137 žáky. Německých gymnasií je 14, mezi nimiž 11 ústavů je státních (Brno I., Brno II., Uh. Hradiště, Jihlava, Kroměříž, Mor. Ostrava, Mikulov, Olomouc, Moravská Třebová, Hranice a Znojmo), vedle nich jsou v Břeclavi obecní gymnasium, v Unčově zemské nižší a v Šumperku obecní vyšší gymnasium. Úhrnný počet žactva obnáší na gymnasiích německých 3418. Nejsilnější je Brno I. s 520 žáky, nejslabší Uherské Hradiště se 123 žáky. Českých reálék je na Moravě 16. Z těch jsou 4 státní (Brno I., Brno II., Nové Město a Olomouc) a 12 zemských (Bučovice, Pří-

bor, Jevíčko, Hodonín, Holešov, Kroměříž, Lipník, Litovel, Vel. Meziříčí, Moravská Ostrava, Prostějov, Telč). Všechny reálky jsou úplné s výjimkou ústavu Brno II. a mají 4823 žáky. Nejsilnější je Brno I. s 557 žáky, nejslabší Bučovice se 175 žáky. Německých reálék je rovněž 16, 4 státní a 12 zemských. Státní ústavy jsou: Brno I., Brno II., Olomouc a Prostějov; zemské ústavy: v Brně, Hustopeči, Hodoníně, Jihlavě, Kroměříži, Lipníku, Novém Jičíně, Moravské Ostravě, Rýmařově, Sternberku, Znojmě a Svitávce. Žactva mají 4307. Nejsilnější jest v Mor. Ostravě se 486 žáky, nejslabší v Kroměříži se 126 žáky. Mimo to je na Moravě jedno české dívčí lyceum brněnské „Vesny“ se 301 žákyní, německá dívčí lycea jsou 4, a to v Brně, Jihlavě, Moravské Ostravě a Znojmě. Žákyní mají 645. — Co nám tyto číslice vypravují? Dokazují především neklamně, jak darebácky lhou Němci, tvrdili, že se u Čechů mnoho studuje. Podle úředního sčítání posledního (že úřady vždy napočtou všude více Němců, než vskutku jich je, netřeba připomínati!) je na Moravě asi 72 Čechů na 28 Němců. To znamená: Mají-li Němci 28 veřejných středních škol, náleží Čechům 72. Vskutku však mají Čechové všeho vsudy 31 střední ústav státem a zemí vydržovaný! Studuje-li na Moravě na středních školách německých 7725 žáků, českých studentů mělo by býti podle toho 19.861. Jest jich však celkem 9310, tedy ani ne polovička toho počtu, jaký by musili činiti, kdyby se u Čechů tak studovalo jako u Němců. Jisto je ovšem, že Němci mají mnoho škol v místech, kde nemají čeho hledat. Jsou to: Uh. Hradiště, Kroměříž, Prostějov na místě prvním. Správy těchto obcí českých měly by o to dbáti, aby německé školy z jejich obcí zmizely. Velikým podporovatelem a na některých obcích přímo udržovatelem německého školství jsou na Moravě židé. Bez židů bylo by vůbec zuřivé německo moravské hned u konce. Že Němci a židé mohou dávatí své děti tak hojně studovat, jsme vinni také my, kdo u nich nakupujeme. Ohromné milliony peněz dáme jim do roka vydělati a pleteme si tak na sebe karabáč.

Čeští žáci na německých středních školách. Zjevem zajisté velmi zarmucujícím jest, že vedle velikého procenta žactva židovského pomáhají udržovati též čeští žáci veliký počet německých středních škol na Moravě. A není tomu tak snad jen v městech, kde jsou pouze německé školy, nýbrž i ve městech s českými středními školami. To jest právě to smutné! Tak na př. na německé reálce v Olomouci je 43 žáků, kteří měli tolik sebevědomí, že se na německém

ústavě k svému českému původu otevřeně přiznali. V první třídě této reálky jest jich 10, ve druhé 11, ve třetí 6, ve čtvrté 7, v páté 5, v šesté 3 a v sedmé 1. Vedle toho jsou na ústavě 4 Poláci. Celkem celou devítinu žactva německé reálky v Olomouci tvoří Češi! Kdy již provedena bude úplně národnostní očista?!

Rakouská spravedlnost. Pro 8880 „terstských Němců“ vydrží stát 3 školy nákladem přes 170.000 K, v Pulji vydává na školu zřízenou pro 7657 Němců přes 50.000 K, v Tridentě pro 2230 Němců 44.000 K. Na Pošumaví jsou zřízeny 3 ně-

mecké, krásně vypravené odborné státní školy dřevařské, česká jest jediná na východě Čech (Chrudim). Z 51 odborné školy v Čechách jest pouze 20 českých, ostatní jsou německé. Na českých jest však 2093, na německých 1384 žáků.

Dürichova všeslovanská soustava stenografická na středních školách. Ministerstvo vyučování výnosem ze dne 16. m. m. svolilo, aby na malostranském gymnasiu pro letošní školní rok bylo zavedeno vyučování těsnopisu dle všeslovanské soustavy Dürichovy a vyžádalo si ku konci školního roku referát.

Věstník slovanský.

„**Studentská Revue**“ ze dne 2. prosince 1909 přináší na str. 88. pod titulem „Katolické slovanství“ zprávu o založení „Slovanské Ligy katolických akademiků“ podle „St. Hl.“ str. 139 a uvádějí v českém překladu telegram zasláný Jeho Svatosti Piu X. i došlou naň odpověď, podotýká k tomu: „Protestujeme proti lži slovanských katolických akademiků, kteří ležíce na břiše před papežem mluví o sobě jako o slovanském studentstvu. Tak daleko přece jen obrovská většina slovanského studentstva nedospěla jako těch několik českých a slovinských štrébrů, kteří Ligu vedou. Posl. dr. Krek je hodný člověk, ale je hrozně naivní, myslí-li opravdu, jak na této schůzi řekl, že se v Lize sdružili mladí, ideální lidé, které vede nezištnost a láska k ideálům. To slovo „nejponiženěji“ (humillime), slovo z dob roboty a nevolnictví, je příznačné pro vývoj církve i pro t. zv. katolické akademiky.“ — Protest, který pánové ze „Stud. Revue“ činí, je — nehledě ani k jeho nepopíratelné účinnosti — úplně zbytečný, neboť římská kurie není tak naivní, aby se mohla domnívat, že pod jménem „Slavorum iuventus academica“ zahrnutí jsou všichni anarchisté, nihilisté, socialisté, realisté, volnomyšlenkáři a pokrokaři, kteří jsou zapsáni na vysokých školách slovanských a že všichni uvedení najednou „ležíce před papežem na břiše, mluví o sobě jako o slovanském studentstvu“. Doznání pak, že „tak daleko přece jen obrovská většina slovanského studentstva nedospěla, jako těch několik českých a slovinských štrébrů, kteří Ligu vedou“ je s Vaší strany, velevážení pánové, smutným doznáním, že ačkoli o slovanské vzájemnosti atd. mluvíte neustále, přece jste se nedostali k něčemu takovému, abyste založili ústřední spolek, jako to již provedli ti internacionální klerikální štrébrři.

Popíráte dále, že by nás byla vedla nezištnost do Ligy a to máte úplně pravdu. Byly a jsou to jen snahy dosíci co nejvíce odměny a tato snaha se neminula také výsledkem, neboť se těm několika štrébrům se strany pokrokových pánů kolegů štědře platí nejlepšími uznáním. — To slovo „nejponiženěji“ už nám musíte odpustiti. Jsou lidé, kteří se domnívají, že k repraesentantu své největší světové jednoty a zástupci svého božského Zakladatele na zemi musejí se chovati s náležitou úctou, ale musíte odpustiti, že se s Vámi neshodujeme v tom způsobu projevu úcty. Možná, že u Vás, když se jde k audienci k nějakému Ferrerovi, leží se při tom na břiše. Ačkoli tedy tento způsob pokrokové adorace není mezi klerikály obvyklý, přece se snažíme ukázati, že dovedeme aspoň někdy vyhověti požadavkům pokrokového společenského taktu a proto ležíce před Vámi na břiše poroučíme se, a to nejponiženěji (humillime) Vaší další vzácné pozornosti. — Několik „štrébrů“, kteří Ligu vedou.

Čechové v Americe. Podle výkazu časopisu „Hlasu“ v St. Louisu je ve Spojených Státech severoamerických 237.664 tak zv. „praktických“ katolíků českých, t. j. takových, kteří do chrámu chodí, svátosti přijímají a na kostel platí. Ze 46 států uvádí se tam jen 32, ve kterých se o katolických Čechích dobře ví. Nejvíce katolických Čechů (téměř 57.000) je ve státu Illinoisu, z čehož největší podíl připadá na 9 katolických osad v Chicagu. Pak je na řadě Texas (28.000), kde jest nejvíce Moravanů z Valašska a Slovácka. Ve státě Wisconsinu je přes 20.000 Čechů; státy Nebraska, Nový York a Ohio mají stejně nad 19.500, pšeničná Minnesota má asi 17.500 a kukuričná Iowa kolem 14.500 katolických Čechů. V Missouri s dvěma osadami v St. Louisu přes 7000, Maryland u Atlantického oceánu

zrovna překvapuje svými 6000 Čechy, protože naši krajané většinou tlačí se na západ a spolu do severnějších krajů, kde jest podnebí podobné českému; tak v řídce dosud osazené North Dakotě jest jich hodně přes 6000, v South Dakotě přes 5000 a v Michiganu rovněž přes 5000. V suchém státu Kansas skoro 4500; v Pensylvanii (2200), která jest však největší kolonií uherských Slováků a pak v Oklahoně (asi 1800), v ostatních státech jen po několika stech, nejméně však ve státu Novém Mexiku, totiž pouze 10.

Slovensko. Smutné zvěsti přicházejí z uherského Slovenska. Vlast Hlinkova je stíhána neustále krutými ranami. Jazyk vyrvat nešťastným Slovákům, krev jejich smísit s krví maďarskou, obrodit svůj chabnoucí kmen jarou krví slovenskou, o to jde Maďarům. A proto s horečným úsilím, ani násilí se neštítíce, maďarisují Slováky. A to jest při tom nejsmutnější, že maďarští katoličtí kněží s ostříhomským arcibiskupem v čele stojí v předních řadách těchto maďarisátorů. „L'udové Noviny,“ orgán jistě nejméně protikatolický, píše o tom 26. listopadu takto: „Čím hlbšie stopujeme verejný náš život, čím hlasnejšie kričime po náprave na hlave i údoch nášho politického a verejnoprávneho telesa, tým väčšie rany sa otvárajú, tým hnusnejší zá-pach smradlavej hniloby pocítiť. Verejný život v uhorskej krajine je povážlivo nakazený. Hniloba všade, v úradoch štátnych i stoličných, obecné nevynímajúc. Človek už nenajde pravdy ani tam, kde ju prislúhovať majú z povolania. Niežeby sme zlé zákony mali, žeby súdy a úrady zlé zorganizované boli. Nie . . . Najdú se statoční mužovia i medzi Maďarmi, ba i medzi maďarskými politikmi. Ale akýsi nízky, prospechársky, nemravný vzduch hltame tu v Uhorsku. Lož a politická podlosť akoby posvätenia najvyššieho dostávala. Maďarizačná nákaza zachvátila temer všetky ro-zumy. Ľudia prisahajú na maďarskú štátnu myšlienku, ktorá žiada pomaďarčenie celej krajiny, ako na dáky Mojžišový zákon, ktorého sa protivíť znamená najväčší zlo-čin. Všetko se ženie len za maďarizáciou, akoby v tom jediná spása uhorskej krajiny záležala. Ľudia inak rozumní a poctiví sa nevedia vymaniť z tohoto bludišta maďarizačných fantasmagorií. A ľudia tratia akosi mravný cit. Dnes už každý úradníčiek a kaplánec myslí, že maďarská štátna myšlienka je nad prvé božie prikázanie. Menom maďarizácie sa pašú dnes tie najväčšie nezákonnosti, menom maďarizácie mnohí úradníci narušujú svoje povinnosti, menom maďarizácie berú nám slovenské školy, natiskajú úradné listiny, ktorým nerozumieme, z čoho povstávajú často veľké škody, menom maďarizácie trpejú sa v úradoch často ľudia nesúci. Ale najväčšie zlo, ktoré plyne zo zásady, že Slovák, Ru-

mún atď. sa má pomaďarčiť za každú cenu plynie z toho, že ľuď tratia doveru ku svojim kňazom, tratia vieru v ži-vého Boha a cirkvi katolícku. Také smutné pomery nastaly u nás v Uhorsku, že zo žiaľom musíme verejne vyznať, že naši biskupi sú najväčšími hrobármi kato-licizmu v Uhorsku. To, čo robí episkopát uhorský, to už není oportunizmus ale čiročisté hmotárstvo. A či je cirkev kato-lická v Uhorsku len pre Maďarov, či cirkev katolícka pre Slovákov nejestvuje, či je cirkev katolícka v Uhorsku na maďarizáciu od Krista ustanovená? Naše hlasy nepo-čúvajú. Sme volajúci na púšti. Páni biskupi idú otvorene a s celým aparátom kňaz-ským maďarizovať slovenských veriacich“.

Vzácný host. Slovenský vlastenec, kněz Tománek zavítal v posledních dnech do Prahy. Kněžstvo české přijalo ho velice mile. Na jeho počest uspořádán byl v domě „u Vejvodů“ večírek, velice četně navštívený. Rozhovor zahájil Xav. Dvořák, poukázav na národnostní boj Slovenska a vzpomenuv, jak v mnohém je analogický boji našemu v minulosti nedávné. Jako u nás, tak i na Slovensku v čele boje za národnost slovenskou a řeč stojí zvláště uvědomění slovenští kněží. Ale nejsou jen buditelé, ale mučedníky za věc svého národa. Vzpomenul faráře A. Hlinky, jenž věren heslu svému: „Za Boha život, za národ svobodu“, podstoupil žalář, v němž na třetí rok už strádá, vzpomenuv i F. Jurigy, jenž podle hesla svého: „Za tú našu slovenčinu“ teprve nedávno dožrpl dvouletý žalář. Poukázal pak na nejmladšího trpitele, který tak bezpříkladně byl pro své buditelské snahy slovenské štván, kaplana hrustinského Fl. Tománka. Jeho křížová cesta vedla přes 21 stanic nejdlejších a nejhorších, ale zanechává i tam všude světlé stopy buditelské činnosti. Naposled zbaven všeho mohl o sobě říci, co Mistr jeho a Pán: nemám, kam bych hlavy složil. Uštván, vysilen bojem zašel do Čech, do královské Prahy, aby se tu ohrál na plamenech lásky bratrské, ale více ještě, aby se tu dožadoval účinné pomoci pro národ svůj. — Na to představil vzácného hosta, jež s nadšením přítomné duchovenstvo uvítalo. Dp. Fl. Tománek imponuje svou vysokou, přímou postavou, která svědčí o neohroženosti ducha, tvář jeho příjemná, milá však svědčí o dobrotě srdce. Ujal se slova za napiaté pozornosti, v níž duchovenstvo setrvalo až do konce. Dp. Tománek vyličil stručně utrpení své a svoji činnost národní. Vypovědět všecko je mu nemožno, tak se boj přiosťřil. Doznal dojatě, že ač je mužem otužilým, že přece často nad osudem lidu svého v soukromí pláče. Proto chtěl pro lid pracovat, a že viděl hmotnou porobu jeho, chtěl pracovat o povznesení hmotné lidu svého; chtěl pracovat pro křesťanský

demokratismus. Ale hned tu bylo na 30 žandarmů, kteří střežili byt jeho a nedovolili přiblížit se k němu. A odvážil-li se kdo z lidu přece, hned vlečen k protokolu a následovala žaloba na pobuřování a s pokutou i žalář. Ano pro každou myšlenku hrozi kule žandarmská. Chcete lid vybavit z jáma alkoholismu a ohrožujete vlast, jak svědčí žaloba se strany těch, jichž živnost újmou zakouší. A v těchto svízelných dobách u vás naše útočiště; považujeme se s vámi za jeden národ. Přicházíme k vám hledat pomoci a jsme přesvědčeni, že nám chcete pomoci. Ne naříkat přicházíme, ale osvětu hledat, kulturu, to čekáme od našeho bratrského národa, na duchu se obrodit. Vaše utěšující slovo je nám za štít. . . Známe váš zápas, váš vítězný boj a jsme proto na vás hrdi. Na vás se dokázalo, jak lze bojovat a vítězit, jak se povznést kulturně i politicky. Vaše vroucí účast a vaše srdečnost, s jakou jste mě přijali, naplňuje mne novou svěžestí k boji do něhož se vracím. A za to vám vroucně děkuji. Neutuchající nadšení dávalo svědectví, že slova vlasteneckého kněze šla k srdci. Dp. Tománek předčítal potom provolání, jímž se vyzývají čeští vlastenečtí kněží, aby podpořili „Ludové Noviny“, které jsou tepnou katolického lidu slovenského.

Nový slovenský list. Na letošní prázdninové poradě usneslo se slovenské studentstvo v Turčanském Sv. Martinu vydávat svůj list. První číslo listu toho pod názvem „Prúdy“ vyšlo s bohatým obsahem v knihtiskárně J. Páříčky v Ružomberku.

Srbština na římské universitě. Na universitě v Římě zřízena nedávno stolice jazyka srbského. Za profesora povolán M. Ristič, professor na universitě v Bělehradě.

Hrvatsko katoličko akademsko društvo „Domagoj“ zvolil na své valné hromadě tento výbor: Předsedou cand. iur. Rud. Eckert, místopředsdou stud. phil. Niko Milunič, jednatelem stud. phil. Milko Kelović, pokladníkem stud. iur. Zlatan Anderlić, knihovníkem cand. iur. Dam-

jan Sokol, archivářem stud. iur. Vendo Megler; revisory stud. iur. Velimír Deželić, stud. phil. Marin Katalinić.

„Polonia“ v Krakově. Začátek druhého roku působnosti „Polonie“, spolku katolických akademiků, slavnostně zahájen dne 13. listop. t. r. O 8. hodině ranní byli přítomni členové „Polonie“ mši sv., kterou v akademickém kostele sv. Anny u hrobu sv. Jana Kantého, patrona spolku, četl P. dr. Kaputa. O šesté hodině večerní shromáždili se akademici a posluchačky univerzitní, náležející do spolku, v místnostech „Polonie“ na „Maryackim“ náměstí č. 7 k valné hromadě, již zúčastnil se prof. univ. dr. Brzeziński, prof. univ. dr. Wicherkiwicz, professor univ. dr. Korzońkiewicz, JUDr. a ThDr. Lubecki, redaktor „Glosu Narodu“ Mylkowicz atd. Srdečný pozdravný list zaslali kolegové z Vídne a prof. un. Morawski. Zapěna nejprve hymna spolková: „My chcemy Boga“, načež po zahájení předsedově a čtení protokolu z minulé ustavující valné hromady přistoupilo k volbě. Zvolení: Předsdou JUC. Puchalka, místopředsdou PhC. Tadeusz Fopp, jednatelkou PhSt. Grzybowska, pokladníkem JUC. T. Piotrowski, správcem domu PhSt. A. Wrzol, knihovnicí PhSt. Zofia Szafranska, novinářem JUC. Mikulowski, členem výboru Bronislaw Zalnski, agronom. Náhradníky: PhSt. Tutek, PhSt. Danek, JUC. Szafraniec. Revisory: PhSt. Pecherski, JUC. Slawski, JUC. Klósak. Čestný soud: PhC. Sedzierski, JUC. Potkański, JUC. Stasiniewicz. Na to následovaly promluvy hostů. Jménem akademického senátu mluvil dr. Brzeziński. Jednohlasně přijati za první čestné členy spolku Jeho Exel. dr. Stanislaw hrabia Tarnowski, předseda umělecké akademie, a missionář Rzymetka. Konečně rozproudila se živá zábava při stolech, při níž pronášeny připitky. Průběhem roku konáno 7 přátelských večírků, 27 přednášek, 5 večerů slavnostních k uctění památek národních, 8 výletů, činně zasahovala do událostí na universitě atd. Členů činných je přes 70, přispívajících 50. B.

===== Hlídka kulturní a časová. =====

Na adresu národně-sociálních studentů. V průjezdě domu Akademické Mensy objevil se 2. prosince t. r. plakát, oznamující, že nár.-soc. studentstvo pořádá přednášku J. Svozila „O náboženství a klerikalismu“. V záhlaví pak byly namalovány 2 ubohé karikatury, znázorňující 2 tlusté kněze. 3. pros. plakát tento zmizel, ale za to objevil se jiný, který jest kulturním dokumentem vši té národně-sociální ubohosti, plakát, z a který do duše sty-

děti se musí každý student, a stydět se musí za to, že český „pokrokový“ student to byl, který se propůjčil k namalování tak hnusné karikatury. Vyhublý, nějakému vrahu podobný kněz odtahuje ruku od slova „náboženství“ a ukazuje prstem na slovo „klerikalismus“. A vedle této postavy připsána byla slova: „Kolegové, rektor techniky zakázal vyvěsiti tento plakát; odpovězte hromadnou návštěvou na tuto provokaci!“ To

nestálo v „Humoristických Listech“, ani v „Rašpli“, to napsali národně-sociální studenti na plakát dne 3. prosince 1909! — Kdosi připsal k tomu, že není divu, že takový plakát byl zakázán vylepiti. . . A ještě něco! Vy, studenti národně-sociální, kteří většinou v Boha nevěříte a žádného náboženství nemáte, co se staráte o náboženství jiných a jeho „zneužívání“? Vám spíše se hodí rámusení, planý humbug, jak vás tomu učí vaši poslanci, kteří věc českou tak strašně ve Vídni zdiskreditovali, kteří klukovským pokřikováním, jež už budí f y s i c k ý h n u s u ostatních českých poslanců bez rozdílu, zavinili, že takových kopanců dostalo se našemu národu v poslední době, vždyť kdo by dbal takového národa, jenž takové zastánce má ve Vídni. Pánové, nedivíme se vám, vždyť známe tu radikální výchovu. Směšné jest, když 16 dětí s poslancem Klofáčem v čele protestují proti annexi Bosny a Hercegoviny, ale oč směšnější jest, když „radikální“ studenti protestují proti provokaci rektora techniky, který zakázal vyvěsiti plakát v technice, poněvadž daleko více se hodí tento nár.-soc. „výplod“ do veřejných záchodků, než-li do techniky. x

Sjezd studentstva státoprávně-pokrokového konal se 13. listopadu v Měšťanské Besedě a ukončen byl v neděli 14. listopadu s velkým fiaskem. Po dobu jednoho měsíce sjezdu dělala reklama tiskem státoprávně-pokrokovým. V poslední době zaplavovaly letáky veškeré místnosti universitní. A výsledek celé té agitace byl, že se sjezdové manifestace zúčastnilo 47 akademiků a sobotního večírku 52 studentů. Pro jednotlivé otázky sociální, kulturní a politické bylo ohlášeno devět referentů. Jejich řeči musily býti velice slabé, poněvadž účastníci se bavili většinou hovorem u stolů. Na konec bylo pak několik resolucí přijato, mezi nimiž některé s obsahem referátů nikterak nesouvisely.

Slavnostní otevření Technického musea pro král. České stalo se dne 2. prosince t. r. za přítomnosti zástupců státních, zemských i obecních úřadů, kruhů průmyslových, technických, inženýrských a j. v paláci kníž. Jana Adolfa ze Schwarzenbergů na Hradčanech. Velikolepé sbírky musejní, k nimž položen byl základ posledními dvěma výstavami pražskými, jsou umístěny v 11 sálech zmíněného paláce, jež příkladnou štedrosti knížete J. Ad. ze Schwarzenbergů byly tomuto účelu darovány. Zahájení činnosti Technického musea znamená jistě nový vítězný postup české techniky na vytknuté dráze světového pokroku. Museum stane se veřejnosti přístupným dnem 1. ledna příštího roku.

Znamení doby. U zemského výboru v Brně bylo vypsáno 10 míst, o něž se hlásilo 274 absolventů gymnasií a reálků s maturitou. Uvážíme-li k tomu, že u pošt.

ředitelství v Brně tou dobou leží přes 1000, u ředitelství státních drah přes 900 žádostí o místa úřednická taktéž od absolventů středních škol s maturitami, pak skutečně musíme se nad tím povážlivě zamysliť. Vše hrne se dnes na studie, průmysl a obchod přenecháváme Němcům — pak nemáme býti národem žebráckým! Ch.

Nesmějte se! „Rozvoj“, orgán českých pokrokových židů, píše 19. listopadu 1909 o prof. Masarykovi tento hymnus, který při všem oslavovacím tonu má v sobě mnoho „duchaplného“, ba směšného. Na př.: „Přiznávám se, že mne dlouho nic tak nerozčilovalo, jako boj o jeho „r“. Mnozí v tom viděli jen perfidnost(!) klerikálního tisku já v tom poznal nejrafinovanější podkok. Bude se to zdáti mnohým čtenářům směšným (také si myslíme), ale vyslovte jméno to s r a pak s řinčivým, měkkým, nelibozvukným ř. Jaká sprostota (a jaká útlocitnost u syna Israele) a nelibozvuk s tím ř. Jaká určitost, koncísnost, jemnost a pádnost (Aron zapomněl ještě: ostrost, ráznost, plnost, elegance, aby toho už bylo více) ve slově Masaryk. Ne, není to dětinské(!), ani směšné (svatá pravda) pro mne (štěstí, že ne i pro jiné), to znamená více, při nejmenším(!) nezvratný důkaz, že nepochází Masaryk z té chudé, české krve, bledé, rozředěné (ovšem že p. pisatel z ní také nepochází; vždyť jeho předkové tančili kdysi kolem zlatého telete a procházeli se po březích Jordánu), že je jeho vlastní Slovač a že má v sobě několik kapek tatarské krve. (To my víme již dávno a dávno o té tatařině.) Zdá se mi (pisatel skutečně jakoby nebyl při sobě), že se u nás rodí sami sanguinikové a Masaryk že není sanguinikem, nýbrž cholerikem, ba prototypem cholerika. (Zase s křížkem po funuse.) Neschází ani jedna z charakteristických vlastností cholerika, neschází ani vychrtllost ani olivová barva obličeje. — Masaryk je skutečně prudší povahy, stane se dosti často (snad ne), že zahoří hněvem, že vybuchne (to je pěkný hlasatel moderního náboženství) a snad(!) i někomu ublíží (teď to máme černé na bílém), ale za to nebude též nikdo (totiž žádný Israel) pochybovati o jeho vytrvalosti a energii. — V otázkách náboženských Masaryk jakousi(!) konservativnost skutečně projevoval, tkvěl dlouho na tom, co všichni myslící (p. pisatel je obzvláště myslící člověk) lidé již opustili, modlil se prý i Otčenáš (hrůzo!), třeba že obsahuje eklatantní anthropomorfismus, ba skoro blasfemii (vždyť Israel jej ani neumí, jinak by tak „duchaplně“ — neplácal) ve slovech „a neuvod' nás v pokušení“. — Za takovéto podkuřování se jistě p. Masaryk židům poděkuje. Ale ta židovská láska k apoštolu nového náboženství je skutečně nápadná x

Jinak ve Vídni, jinak v Praze. Při jednání o pilných návrzích, vztahujících se k menšinovému školství, proneseny byly v říšské radě zajímavé řeči, poukazující na to, jak měří se německé menšině v Praze a české menšině ve Vídni. Z jednání toho uvádíme zde číselný obrázek z řeči škol. rady Metelky, jenž jasně poměry ty objasňuje. V Čechách připadá jedna střední škola průměrně na 63.000 obyvatelů. V Praze jsou 20.602 Němci. Tito musili by se dle toho spokojiti pouze jednou třetinou střed. školy. Ve skutečnosti mají 9 střed. škol, tedy 27krát více, než jim náleží. Pražské Nové Město čítá 82.000 obyvatelů, 10.000 Němců mezi nimi má dvě reálky, 72.000 Čechů jednu reálku. To děje se v hlavním městě Čech. Průměrný počet dítek v jedné třídě obecné školy v Čechách obnáší 56 dítek, v německých obecných školách v Praze jen 32·3. Dle toho bylo by zbytečných 20 německých tříd obecné školy. Zajímavé jest věděti, kdo plní tyto německé školy. A na to odpovídá též poslanec: V německých obecných školách pražských jest pouze 375 křesťanských německých dítek proti 1769 israelitským. Není tedy vlastně žádných německých škol, nýbrž jsou to školy israelitské. Tak jest tedy postaráno o školství německé menšiny pražské. A nyní jak to vypadá ve Vídni. Zde mezi 1.600.000 obyvateli jest, jak sama úřední statistika udává, 103.000 Čechů (ve skutečnosti jest jich pětkrát více), mezi nimi jest 20.000 dětí školou povinných. Tyto děti nemají ani jediné veřejné školy obecné, kde by se vyučovalo mateřským jazykem. Dle pražských poměrů, kde pro 2000 německých dětí vydrží se 6 škol obecných, mělo by býti ve Vídni pro 20.000 dětí 60 škol! a ve skutečnosti odpírá se jim vůbec právo na českou veřejnou školu! Soukromé pak školy, vydržované dobrovolnými příspěvky Čechů, jsou vládou pronásledovány a jedna po druhé zavírány. Střední česká škola ve Vídni dosud není ani soukromá, ačkoli r. 1848 byl český jazyk na vídeňském gymnasiu povinným předmětem a na vídeňské universitě konaly se tou dobou slovanské přednášky.

Spolkový věstník. V listopadu pořádala Česká liga akademická dvě členské schůze s přednáškou kol. JUC. Jos. Noska: „Sociální pojišťování“. V první části své přednášky zmínil se řečník o všeobecném pojišťování a podal přehled zákonodárství zahraničního o pojišťování. V druhé části

své přednášky probral pak podrobně pojišťování nemocenské a úrazové v Rakousku a Německu, pojištění starobní soukromých úředníků v Rakousku, pojištění invalidní a starobní v Německu. Na konec pak pojednal o rakouské vládní předloze o sociálním pojišťování. Přednáška byla sledována se živým zájmem posluchačstva, o čemž svědčila též čilá debata, jež se po přednášce ozvinula.

—a—
Co tomu řeknou? „Obzor“ sděluje, že Jar. Vrchlický jest těžce nemocen a že jest zaopatřen svátostmi umírajících. Co tomu řeknou volnomyšlenkáři, kteří tak smutně prosluli s křížkem v ruce mrtvého Svatopluka Čecha?

Naši husité. „Meč“ sděluje v 35. čís., že v jednom venkovském městě při Husově oslavě, k níž dostavil se „Sokoi“ v plné parádě, ptala se stařenka mladého Sokola: „A prosím jich, mladý pane, kdo o byl ten Hus?“ A mladý vlastenec jí odpověděl: „Babičko, Hus, to byl královéhradecký biskup. Němci měli na něj zlost, byl Čech a proto ho upálili...“ „Meč“ čerpal tuto zprávu z listu pokrokového! Ať žijou naši Husité-vlastenci! P.

Jaké má býti naše chování k názorům a mínění druhého? O tom přináší svobodomyšlný list česko-ruský Zvěsti (Вѣсти) tuto zprávu: Máme se k nim chovati snášlivě, t. j. nepokládati ostatních hned za hloupé uebo neupřímné, jakmile se jejich mínění neb názory liší od našich; máme jim ponechat plnou svobodu vysloviti se a uvéstí důvody, jež pro své názory mají, vyslechnouti je bez stranickosti, snažiti se postaviti na jejich stanovisko a nikdy nezapominati, že je mnoho složitých otázek, ve kterých můžeme míti rozdílné názory, aniž bychom přestali býti lidmi poctivými a vzdělanými. Slova ta mohl by si mnohý z našich t. zv. pokrokových studentů vštípiť v paměť.

Arabští posluchači ve Lvově. Jak v Polsku vůbec, tak i na universitách je velmi mnoho židů, kteří při hlášení národnosti napsali národnost židovskou. Avšak rektor lvovské university prohlásil, že všeobecně se uznává náboženství židovské, nikoliv však národnost; ovšem posluchači židovští, nežli by napsali polskou národnost (ač rádi se nechávají někdy titulovati „Poláci vyznání mojžíšského“), opravili rubriku národnost na — arabskou. Může býti tedy universita lvovská na to hrda, že hostí vzácné arabské hosty.

Na konci prvního ročníku.

První ročník!

Prostá dvě slova, ale kdo pochopí, co práce a námahy, co sebezapírání a oběti to stálo, než s pocitem uspokojení nad vykonaným dílem můžeme zvolati: „První ročník!“

Jako malý pastýř s mošničkou nadšení pouštěli jsme se do titanského boje s obrem Goliášem: s nevěrou a skepsí. Hlouček nepatrný nás byl, kteří stáli jsme u kolébky „St. Hl.“ a s vyjasněným zrakem patřili jsme na mladého hlasatele vznešených idejí. S holýma téměř rukama, přes zrazování, abychom nevydávali časopis, který jistě skončí fiaskem, vydali jsme první číslo na pout českým světem.

První číslo vyšlo a rázem vmluvilo se studentským duším, rázem získalo si četných sympathií. A tak vydávali jsme číslo za číslem, sílení myšlenkou, že na středních školách vyrůstají nám legie mladistvých bojovníků, kteří vyplní jednou prořídle naše řady, které posílí rámě umdlévající — — —

Jsme s t u d e n t i a na to musí brán býti zvláštní zřetel při kritice prvního ročníku. Naším úkolem je studium, sebevzdělání a práce naše se „St. Hl.“ byla vždy jen na odskok, po denních našich povinnostech. A tu budiž na tomto místě vzdán vřelý dík všem spolupracovníkům „Stud. Hlídky“, všem jejím dopisovatelům a všem jejím příznivcům.

Nemáme tisícových fondů, neobtěžujeme zbytečně své příznivce, naše fondy jsou uloženy právě v těchto 10 číslech „St. Hl.“, naše bohatství je v těch mladých, studentských duších, jichž na tisíc kupí se kol našeho praporu.

Není naším úmyslem chlubit se svou prací, uveřejňovati kde jaký pochvalný dopis, každé povzbuzující slovo; ale také mlčíme o těch, kteří, ač povzbuzovati nás měli k dílu, jež již dávno mělo na středních i vysokých školách své poslání, zráželi nás, vymlouvali nám naše „větrné plány“. Snad pochopili sami.

Jestli se nepodařilo nám uspokojiti plnou měrou čtenáře, jestli někdo rozmrzen byl ať už obsahem, nebo nepřesným expedováním — toho prosíme o odpuštění. Pracovali jsme, pokud stačily naše síly, doufáme však pevně, že příště vyhovíme svým čtenářům všestranně.

Podařilo se nám získat nové spolupracovníky ve všech oborech. Příští čísla budou vycházeti ve zvětšeném obsahu.

A ještě několik slov našim čtenářům!

Všechna práce se „St. Hl.“ ležela až dosud téměř na našich bedrách. Jen málo se našlo studujících, kteří do středoškolské hlídky přispívali dopisy. Velice málo jich bylo. A přece je povinností středoškolských studentů, aby přispívali do své rubriky, aby nám psali hojně dopisy a vůbec zprávy, středních škol se týkající. Kdyby alespoň na každém ústavě nalezl se jeden kollega, který by nám dopisoval a udržoval s námi spojení, velice by se nám zavděčil — —

Cekají nás veliké úkoly. Skepse náboženská, národní lhostejnost, to jest choroba, zachvacující v celých spoustách studující generaci. A proti těmto směrům stojíme my, tupení a blátem pohan stíhání, ale s nadšením v srdcích, s radostí v duších, přesvědčení, že konali jsme dílo dobré.

Omnia restaurare in Christo, všechno obroditi v Kristu!

Jako světlý maják v příboji divokých vln, jako světlo ve tmách září nám toto heslo, pronesené z úst nejpovolanějších.

Kristu, opět a opět tupenému, znovu křížovanému, patřila naše poctivá, nezištná práce.

A těmže ideálům, čistým, mladých duší hodným, obětována bude činnost naše další.

Redakční sbor „Studentské Hlídky“